ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15C69-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — DIMANCHE 1er DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8057 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3858

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԺԱՄԱՆԱԿ Է, ՈՐ ՍԹԱՓԻՆՔ

Խօսելով ֆրանսական ձայնասփիւռին «Միջազգային փոխանակութիւններ»ու շարքին մէջ Վռոփորի Արձագանգները անունով թրքական բաժինի մը հաստատման մասին, կը գրէինք (Յառաջ, 8 *Մարտ*).—

«Իսկ ի՞նչ կ'ընենք մենք:

Պատահականութեան ձգած ենք ամէն բան: Տարին քանի մը անգամ հայկական պատարագը կը ձայնասփռուի: Երբեմն ալ հայկական երգապնակներ կը լսուին, ըստ բախտի: Ատով կը գոհանանք ու հանգիստ կը քնանանք»:

Ու յիշելով Հիւսիսային եւ Հարաւային Ամերիկաներն ու Լիբանանը, ուր մեր հայրենակիցները ունին իրենց Հայկական ժամը, *կը թելադրէինք, որ զանազան կազմակերպութիւններ իրարու մօտ գալով, պետանի ուժերը գործի դնելով, դիմեն պատկան իշխանութեանց՝ Ֆրանսայի մէջ եւս ունենալու համար նման իրաւունք մը:*

Շատ համեստ էր մեր պահանջը, շաբաթը ոչ թէ մէկ ժամ, այլ քառորդ ժամ:

Կը հրաւիրէինք մանաւանդ մեր երիտասարդները — նոր սերունդ եւ ուսանող — որ հրապարակ գան եւ ցոյց տան իրենց շնորհքը:

Ի վերջոյ ունինք այս երկրին մէջ ծնած, ուսում առած եւ բնիկ տեղացիներուն հաւասար ամէն իրաւունք վայելող երիտասարդութիւն մը, որ շատոնց պլած անցած է չափահասութեան տարիքը:

Այս սերունդը ինչո՞վ կ'արդարացնէ իր հայկական ծագումը:

Կը ճանչնանք բազմաթիւ երիտասարդներ, որոնք բարձր դիրքերու տիրացած են եւ սկսած համբաւ շինել: Ոմանք նոյնիսկ բարեկամութիւն հաստատած են պաշտօնական անձնաւորութեանց հետ եւ յարաբերութեանց լայն շրջանակ մը ըստեղծած:

Ինչո՞ւ համար ի նպաստ հայութեան չօգտագործեն անոնք իրենց կապերը:

Գիտենք, որ շատ դժուար է հայկական բաժին մը ունենալ ֆրանսական ձայնասփիւռին մէջ: Հրեաները յաջողած են կրօնական գետնի վրայ *ունենալ իրենց շաբաթական «Լսէ՛ Իսրայէլ»ը: Ֆրանսայի Հրեաներուն թիւն է նուազագոյն* 300.000 *հոգի: Կան ուրիշ օտարազգիներ ալ, որ Հայերուն չափ կամ մեզմէ աւելի թիւ մը կը ներկայացնեն Ֆրանսայի մէջ:*

Եթէ հնարաւոր չըլլայ Ֆրանսայի ազգային ձայնասփիւռին մէջ անկիւն մը ապահովել, կարելի է փորձել «Լիւքսէմպուրկ»ը եւ «Եւրոպա Թիւ 1»ը:

Մինչ մենք կը սպասէինք, որ մեր երիտասարդները պիտի յաջողէին Հայկական բաժին *մը մտցնել Ֆրանսական ձայնասփիւռին մէջ, աշխատակից մը ահազանգ կը հնչեցնէ թէ Յունուարէն սկսեալ պիտի դադրեցնեն նոյնիսկ հայկական պատարագին ձայնասփռումը: Այս փոքրիկ մխիթարութենէն ալ պիտի զրկեն Ֆրանսահայութիւնը:* (Յառաջ, 26 Նոյ.):

Պատճա՞ռ: Որովհետեւ ժողովուրդը անտարբեր է եւ իր նամակներով չի քաջալերեր ֆրանսական ձայնասփիւռի այն կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի «հայկական պատարագ»ով, որ մեր եկեղեցական գմայլելի երգեցողութեանց միջոցաւ հայ ազգին եւ անոր դարաւոր մշակոյթին փառաբանութիւնը կ'ընէ, որ ո՛չ միայն Ֆրանսայի, այլ — մինչեւ Մերձաւոր Արեւելք — օտար երկիրներու ժողովուրդներուն կը ծանօթացնէ մեր քաղաքակրթութիւնը:

Ժամանակ է, որ սթափի՛նք մեր թմրութենէն եւ գործի լծենք մեր երիտասարդութիւնը: Հրապարակ քշե՛նք բոլոր բարեմոյն եւ օգտակար տարրերը, որոնք կրնան փոքրիկ ծառայութիւն մը մատուցանել մեր բազմաչարչար ժողովուրդին՝ այս հիւրընկալ երկինքին տակ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՕՐԷՆՔԸ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԵՑԱՒ

200Ի ԴԷՄ 269 ՁԱՅՆՈՎ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆ ԱԼ՝ 200Ի ԴԷՄ 267 ՁԱՅՆՈՎ

Ուրբաթ գիշեր Ազգ. Ժողովը երկու անգամ վստահութիւն տուաւ Վարչապետ Կայեարի, առաջին անգամ սեղանին վրայ դրուած էր Ալժերիոյ հիմնական օրէնքը, որ պատճառ դարձած էր արդէն նախորդ դահլիճին տապալման:

Ժողովը առիթ տուաւ սակայն բուռն վէճերու եւ միջամտութիւններու: Վարչապետ Կայեար առաջին առթիւ պարզեց Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքին անհրաժեշտութիւնը: Շեշտեց մանաւանդ թէ Ֆրանսաներբեքանկախութիւն չի շնորհեր Ալժերիոյ եւ որեւէ ձեւով ալ գլուխ-գլխի չիկրնար նստիլ եւ բանակցիլ Ազգային Ազատագրական Ճակատին հետ: Կայեար յիշեց նաեւ որ Ֆրանսան ընդառաջ չի կրնար երթալ Մարոքի եւ Թունուզի առաջարկին, եւ թէ լաւագոյն կ'ըլլայ որ այս վերջինները հասկցնեն ըմբոստներուն թէ իրենց շահը կը պահանջէ որ ականջալուր ըլլան ֆրանսական առաջարկներուն:

Վարչապետէն ետք խօսք առաւ Մենտէս Ֆրանս: Նախկին Վարչապետը ընդունուեցաւ բուռն ընդդիմադրութեամբ մը յատկապէս Բուժատականներու կողմէ որ կ'ուզէին արգելք հանդիսանալ Մենտէսի խօսքերուն:

Արմատական երեսփոխանը երկար ճառով մը ուզեց պարզել Հիմնական-Օրէնքին թերի կողմերը: Նախ ըստ իրեն, այդ օրէնքին հիմնական սխալը Իսլամներու մասնակցութեան պակասն է. յետոյ Մենտէս-Ֆրանս կը գտնէ թէ Հիմնական Օրէնքին կարգադրութիւնները անմիջական չեն եւ ենթակայ այդպիսի պայմաններու որ անորոշ ապագայի մը կը մնան:

Մենտէսի ճառը միշտ կ'ընդմիջուէր ծայրայեղ-աջակողմեաններէն եւ Բուժատականներէն, բայց նախկին վարչապետը շարունակեց, յիշելով թէ 1947*ի կանոնագիրը Ալժերիոյ համար աւելի լաւ էր եւ եթէ կիրարկուէր շատ աւելի լաւ կ'ըլլար քան Հիմնական Օրէնքը: Այս յայտարարութիւնը առիթ տուաւ որ Սուսթէլ եւ Լաքոստ բուռն միջամտութիւններ ընեն եւ աւելի եւս մթնոլորտը տաքցաւ: Ընկերվարական երեսփոխան մը պատասխանելով Մենտէսի յայտարարութեան ըսաւ. — «Եթէ այդպէս էր ինչո՞ւ դուք չգործադրեցիք (*47*ի ծրագիրը) երբ իշխանութեան գլուխն էիք»:*

Մենտէս.— *«Կը յիշեցնեմ որ ճիշդ գործադրելիք ատենն էր որ դահլիճս տապալեցաւ...»:*

Պ. Մենտէս Ֆրանսին անկարելի եղաւ սակայն խաղաղ միջավայրի մը մէջ վերջացնել իր ճառը, իր դէմ ատելութիւնը բուժատականներէն անցած էր արդէն եւ տարածուած, ամբողջ Ազգ. Ժողովին մէջ Մենտէսին կողքին կը մնային միայն համայնավարները եւ ընկերվարական փոքրամասնութիւնը:

Մենտէսի եզրակացութիւնը լսել գրեթէ անկարելի կ'ըլլայ, եօրի երեսփոխանը երեք անգամ կը սկսի նախադասութիւնը.— «Իմ հայրենասիրական ամբողջ թափովս...», բայց աղմուկը կը շատնայ, մինչ համայնավարները կը ծափահարեն: Խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար նախագահ Լը Թրոքէռ հինգ վայրկեան դադար կուտայ երեսփոխաններուն:

Յաջորդ խօսողն է Ժագ Սուսթէլ: Ալժերիոյ նախկին կուսակալը հակասութիւն մը կը տեսնէ Հիմնական Օրէնքին եւ արտաքին նախարար՝ Փինոյի յայտարարութեանց միջեւ: Կ'ուզէ հասկնալ թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Փինօ երբ ազատ ընտրութիւններու մասին կը խօսի:

Վստահութեան քուէարկութենէն առաջ խօսք կ'առնէ նաեւ Ժորժ Պիտօ, որ խօսքի իր սովորական վարպետութեամբ կը պատասխանէ մասամբ Մենտէս Ֆրանսի: «Կարելի չէ շարունակաբար յանցաւոր գտնել իր երկիրը» կ'ըսէ նախկին վարչապետը:

*Եւ Պիտօ կը շարունակէ.— «*1954*ին երբ Մենտէս Ֆրանս վարչապետ էր կը յայտարարէր «Ալժերիան Ֆրանսական նահանգներէ կազմուած է եւ ոչ մէկ կառավարութիւն կրնայ ընդունիլ որ անջատուի Հանրապետութենէն»: Անմիջապէս միջամտելով Մենտէս կ'ըսէ. «Ձեր հերքեր* 54*ին,* 55*ին բառերս, բայց մէկ պայմանով, որ ընդունիք թէ եթէ իմ դահլիճս կարենար* 1947*ի կանոնագիրը գործադրել այս դէպքերը չէին պատահեր»:*

Պիտօ.— *«Ձեր յայտարարութիւնները պայմանաւոր չէին, կ'ըսէիք Ալժերիան Ֆրանսան է եւ ոչ թէ Ֆրանսան է եթէ ...», Պիտոյի այս պատասխանը կ'ընդունուի բուռն ծափահարութիւններով ծայրայեղ-աջ, աջ եւ կեդրոնի երեսփոխաններուն կողմէ: Եզրակացնելով Պիտօ կը յիշէ Էմիրանի մէկ խօսքը.— «Ան որ ոտքի կը մնայ պաշտպանելու համար իր դատը, ամբողջ աշխարհը իր կողքին կ'ունենայ զինքը պաշտպանելու համար»:*

Խօսք կ'առնէ նաեւ Ֆ. Միթըրան: Գիշերուան նիստին քանի մը երեսփոխանի կարճ ճառերէն ետք, ժամը տասնին վարչապետը կը պատասխանէ եղած հարցումներուն, եւ ժամը 11*ին կը սկսի քուէարկութիւնը: Քուէի իրաւունք ունին միայն ներկայ երեսփոխանները:*

Վերջապէս 269 *թեր եւ* 200 *միայն դէմ (համայնավար, արմատական, քանի մը ընկերվարական) ձայնով Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքը քուէարկուեցաւ:* 267 *ձայնով ալ քուէարկուեցաւ ընտրութեան օրէնքի բարեփոխումը:*

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԱՌՈՂՋԱՑԱՒ

Ուրբաթ օր Նախագահ Այզընհաուըր մեկնեցաւ Կեթիզպուրկի իր ագարակը՝ հանգստանալու համար: Միացեալ Նահանգներու Նախագահին առողջութիւնը բոլորովին բարելաւուած է եւ միջազգային քաղաքական շրջանակները հանգստացած են: Նիւ Եորքի սակարանն ալ, որ կարեւոր անկում մը արձանագրած էր Այզընհաուըրի հիւանդութեան առաջին օրն իսկ, վերադարձաւ իր բնական վիճակը:

Այզընհաուըր շատ արագ ապաքինում մը ունեցաւ եւ բժիշկները որեւէ անպատեհութիւն չտեսան որ մինչեւ իր ամարանոցը ճամբորդէ:

Հաւանական է որ Նախագահը մօտ մէկ շաբաթ մնայ Կեթիզպուրկի ագարակը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ եօթանասուն հազար ուսանողներ որոշեցին երկու օրուան դասադուլ ընել՝ բողոքելու համար համալսարանին եւ գիտական փնտռտուքներուն պետութեան յատկացուած նիւթական օժանդակութեան անբաւարարութեան դէմ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ ոստիկանութիւնը տասը ժամ տեւող հարցաքննութիւն մը ըրաւ «Ռանժ» բեռնատար նաւուն նաւաստիներուն, որոնք կը նաւարկէին Հարաւ-ափրիկեան դրօշի մը տակ: Եգիպտոսի իշխանութիւնները կը կարծեն թէ այս նաւը կը պատկանի Իսրայէլացիներուն եւ տակաւին 15 *օր առաջ կը կոչուէր «Բիշոն» եւ կը կրէր իսրայէլեան դրօշակ:*

ԵՐԵՔ ԵՐԳ

1

Ձնծաղիկը ելաւ ձիւնից, —
Քո այտե՜րը, քո այտե՜րը.
Մանուշակը ժպտաց անբիծ, —
Քո աչքե՜րը, քո աչքերը:

Առուի ափին ուռին ջահել, —
Քո հասա՜կը, քո հասա՜կը.
Անուշ հովից դող է առել, —
Քո նազա՜նքը, քո նազա՜նքը:

Արեւ ելաւ դէմի սարից, —
Քո ժպի՜տը, քո ժպի՜տը,
Ամպը եկաւ, ծածկեց նորից, —
Ա՜խ, քո սի՜րտը, պաղ քո սիրտը...

2

Մոլորուե՜լ եմ, մոլորուել եմ
Քո նազերի ծովերի մէջ,
Քո մազերի անտառի մէջ,
Քո նակատի ձիւների մէջ,
Մոլորուե՜լ եմ, մոլորուե՜լ եմ:

Մոլորուե՜լ եմ, մոլորուե՜լ եմ
Քո յօնքերի շանթերի մէջ,
Քո աչքերի գիշերի մէջ,
Թարթիչներիդ փշերի մէջ
Մոլորուե՜լ եմ, մոլորուե՜լ եմ:

Ձիւնից դուրս գամ՝ դէմս ծովն է,
Քո անտառն է, քո գիշերն է,
Դէպի սիրտդ ճամբան ո՞րն է,
Մոլորուե՜լ եմ, մոլորուե՜լ եմ...

3

Աղբիւր եմ ես, կուզամ սարէն,
Կուզամ սարէն, կուզամ քարէն,
Կուզամ եղման ու վա՜ր կ'երթամ.
Դու չես հասնի, վարա՛ր կ'երթամ:

— Աղբիւր ես դու, սարէն կուգաս,
Սարէ՜ն կուգաս, քարէ՜ն կուգաս,
Ես ջրուոր եմ՝ էդ սարերէն,
Էդ ժայռերէն քար կը բերեմ,
Քեզ կը բանտեմ, քեզ կը տանեմ,
Արտերիս մէջ քեզ կը հանեմ
Դու գլգլա՜ս իմ արտի մէջ,
Իմ արտի՛ մէջ, իմ սրտի մէջ...

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ Պատերազմական նախարարը, որ Մաօ Ցէ Թունկի մեկնելէն վերջ ալ Մոսկուա մընաց, Խ. Միութեան Պատերազմական նոր նախարար մարեշալ Մալինովսկին հրաւիրեց Չինաստան: Մոսկուայի դիւանագիտական շրջանակներուն կարծիքը այն է, թէ Խ. Միութեան եւ Համայնավար Չինաստանի միջեւ զինուորական կարեւոր համաձայնութիւն մը պիտի կնքուի:

ՉԻԼԻԻ եւ Վենեզուելայի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզուեցան: Պաշտօնական զեկոյցի մը մէջ, Չիլիի կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ Վենեզուելայի իր դեսպանը ետ կանչեց:

ԻՖՆԻԻ մէջ Մարոքցի ապստամբները զսպելու համար, սպանական օդանաւային ուժերը ռմբակոծած են այն շրջանները՝ որոնք կը գտնուին ըմբոստներուն ձեռքը: Մարոքի արքայական բանակը միջամտութիւն չէ ըրած:

ԻՏԱԼԱՑԻ դիւանագէտ մը՝ Սփինելլի ՄԱԿի Եւրոպայի դիւանին տնօրէնութեան ընդհանուր քարտուղարի փոխանորդ նշանակուեցաւ՝ Համըրշոլտի որոշումով:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Հանրապետութեան Նախագահ Հէօս, որ Հռոմ գացած էր, Պոնն վերադարձաւ:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Գ. էջ)

ՔԱՆԴԵՆՔ
ՁԻՆԱԿԱՆ ՊԱՐԻՍՊՆԵՐԸ

Ա.

Հետզհետէ կը խորանայ տարակարծութիւնս :

Սովորութիւն մը, որ ինծի յիշատակ կը մնայ մանկութենէս, կը բռնէ զիս ու կը հարցաքննէ ամէն երեկոյ, հազիւ անկողին մտած.

— Ի՞նչ ըրիր այսօր եւ ի՞նչ սորվեցար :

Հիմա, տարակարծութիւնս քանի կը խորանայ, նոյն հարցաքննիչը կու գայ կը կշռէ նաեւ ամէն տեսակէտ, որ կ'ունենայ ծանօթ գանձանակին մէջ :

— Չի բաւեր, կ'ըսէ գիշերուան այցելուն, չի բաւեր վաստկիլ գաղափար մը աւելի : Կարեւորն այն է թէ ի՛նչ ծանրութիւն ունի օրուան այդ վաստակը :

Ծանրութիւն բառը, այստեղ, կ'ակնարկէ նորութեան : Այսինքն բան մը որ կը փոխէ արժէքներու դասակարգութիւնը : Վասնզի քրջահաւաքի մախաղ չէ մարդկային միտքը, որ ուռի գիւղի գզիրին գիտցած բաներով, մեծ մօրս խելացութեան յիշատակներով կամ սրճարաններու մէջ շատ գործածական գաղափարներով, մեր ժամուն գետնի խորերուն չափ մաշած ու հինցած :

Այսպէս է որ սորվեցայ թէ բաւական չէ նոր կօշիկ մը գնել տարին մէկ, երկու, ի՛նչ գիտնամ՝ թերեւս երեք կամ չորս անգամ (տասը հաշիւը կինները գիտեն), նոր հագուստ կարել տարուէ տարուէր, չըջազգեստին ձեւը փոխել եղանակէ եղանակ՝ հետեւելով Լուվրի, Սամարիթէնի, Փրէնթանի կամ Կալըրի Լաֆայէթի նորաձեւութեանց :

Մարդկային միտքն ալ կը պահանջէ նոր պգեստաւորում : Կանչել քրջահաւաքը եւ Մառշէ օ Փիւս դրկել այն գաղափարները, որոնք հինցած են այլեւս, մաշած, մգլոտած, զառամած : Մաքրել մտածման թագուհիին սենեակը, նորոգ զարդարել, օրուան շողով լուսաւորել, վերջապէս ոտոգել թարմութեամբ եւ կենդանութեամբ :

Նոյն ձեւով՝ յեղաշրջել ժողովուրդին հոգին, փոխել մտածման պարունակին կահաւորումը : Վերջապէս հարստացնել մտքի անդաստանը ժամանակին բարիքներով :

Վասնզի միտքն է միայն որ ազնիւ է, եւ վա՛յ անոր որ կը սիրէ ամենայն հոգածութեամբ եւ զոհողութեամբ հագուեցնել իր ոտքը, բայց ոչ երբեք միտքը :

Ափսո՛ս, իմ տարակարծութիւնս կը խորանայ անոր համար, որ մենք, Հայերս, հետաքրքրուած չենք միտք հագուեցնելու խնդիրներով՝ այնքան որքան կը սիրենք հագուեցնել մեր ... ոտքը :

Հայկական միտքը հագած է ինչ որ կը հագնէր հարիւր տարի առաջ : Նոյն ցնցոտին, նոյն քուրձը, նոյն խարազը :

Այսպէս, կը կրկնենք ինչ որ սորվեր ենք տարիներ առաջ : Կը քալենք կ'երթանք մեռելներու պէս, ականջ խցած եւ աչք խփած : Աշակերտական արտասանութիւն դարձաւ ազգապահպանում հոլովել, դպրոցական ճարտասանութեան ձեւ առաւ բռունցք բարձրացնել ձուլման մը — տանդլին դէմ եւ ... լաւ մտիկ ըրէք այստեղ, — ժամանակին, կը բաւէր յանդգնիլ Մասիս լեռան անունը՝ բանաստեղծ հռչակուելու համար համազգային չափանիշով, այսօր գիները ա՛յնքան ինկած են Հայոց մտքի անդաստանին մէջ, որ բաւական է էջմիածին պոռալ... քունի մէջ՝ յայտարարուելու համար ազգասէր հարիւր տոկոսով :

Քիչ մը փիւտէօր, եղբայրք պատուականք : Մանաւանդ քիչ մը ցած խօսեցէք այդպիսի նիւթերու մասին՝ յանուն ամօթխածութեան : Վերջապէս ամէնքս նոյն տարիքը չունինք, եւ եօթանասուննոց պառաւներ չենք : Ի վերջոյ, կրօնական համայնք չէ՞ այս ժողովուրդը, որ ա՛դ էր ժամանակին՝ իր պատմութեամբ եւ քաղաքակրթութեամբ, ու վճռած է ա՛դ դառնալ նորէն՝ հաղորդակից մնալով օրուան մտաւորական յեղաշրջումներուն : Հաւատացէք որ երբեմն կ'ամչնամ որ Հայ եմ՝ երբ կը լսեմ խելացնոր աղմուկը, որ կը բարձրանայ անիմաստ աղաղակներով, ժամանակավրէպ բացատրութիւններով եւ պառաւական պահանջներով : Գիտեմ թէ ո՛վ կայ խամաճիկային այս թատերախաղին բեմին ետեւ, — այնքան օտար՝ որքան շնական ստուերներ, — բայց դերակատարներուն մէջ ամէնէն զզուելիները այն կարգ մը նոր հարուստներն են, որոնք կ'ուզեն պատմութեան մէջ մտնել՝ միաժամանակ ջանալով իրենց մտաւորական աղքատութեան ստորագգացութեան ցուր ծածկել նիւթական հարստութեամբ եւ... էջմիածնասիրութեամբ :

Կ'ուզէի որ հայ գրագէտը, — կոչումով եւ պատրաստութեամբ արժանի այդ անունին, — ոտքի կանգնէր պահ մը եւ հարցնէր իրրեւ իրաւատէր.

— Հայրենակիցնե՛ր, որո՞ւն ապրանքը որո՛ւ կը ծախէք այսպէս : Հին Աթէնքն ալ ունէր իր լումայափոխները եւ բովիճայքի վաճառականները ագորաներու վրայ, բայց բովանդակ Ելլադան մնաց եւ կը մնայ Արիստոտէլներու, Պղատոններու, Պինդարոսներու, Եսքիլէսներու, Եւրիպիդէսներու անկապուտ հարստութիւնը :

Երկա՛ր տեւեց այս առուծախը, — մին ծախեց Ազգ. Սահմանադրութիւնը յանուն ... էջմիածնասիրութեան, միւսը՝ ըՍփիւռքը՝ յանուն ... միասնականութեան, բայց ոչ այն որ կը ծախէր Սահմանադրութիւնը՝ գիտէր թէ ի՛նչ յիմարութիւն կը գործէր, ոչ ալ այն որ կը ծախէր Սփիւռքին ազատութիւնը : Արդ, Սահմանադրութեան ջնջումը պայմանաւորուած չէ երբեք Օսմ. Կայսրութեան փլուզումով, վասնզի Հայոց Ազգ. Սահմանադրութիւնը Ոգի է միայն : Գալով այն վէճին, որու մէջ շատ կը հոլովեն Թեմ բառը, կը թուի թէ էջմիածնի մէջ գաղափա՛ր չունին Թեմ բառին նշանակութեանց մասին, կամ դէթ կը շփոթեն տարբերութիւնը, զոր Թեմ բառը կ'արտայայտէ «Շիրակի Թեմ» (հայրենական հող) եւ «Հիւս. Ամերիկայի Թեմ» (օտար երկիր) բացատրութիւններով :

Ցաւալի կէտը այս չէ, սակայն : Ոչ ալ այն թէ կաթողիկոսը մէկ է եղեր կամ չորս, — մեր ժողովուրդը, որ չորս կաթողիկոս ալ ունեցեր է միաժամանակ գահակալ, շարունակեր է «Հայր մեր»ը արտասանել ինչպէս եթէ մէկ ըլլար կաթողիկոսը կամ չորս, ու ծառացեր այն ատեն միայն՝ երբ արգիլեր են աղօթել «ազգիս Հայոց ազատութեան համար», հասկցա՞ր, Մարկո՛ս :

Ցաւալին այն է այս վէճերուն մէջ, որ եկեղեցասէր, էջմիածնասէր, Հայաստանասէր, միասնականասէր խումբ մը սէրսէրներ կը սպառեն ազգային ուժը, մեր գերագո՛յն խտէալներուն հասնելու կամքը, յիշեցնելով ինչ որ պատահած է, ժամանակին, Պոլսոյ մէջ, երբ մեր խեղճ պատրիարքները ու մի քանի շահախնդիր ամիրաներ դղուրտուք կը խաղային եկեղեցիին շուրջ, բեմին ետեւ ունենալով՝ օտար ստուերներ, այնքան շնական, որքան օտար :

Հարկ է որ ներկայացնեմ աղէտը, նկարագրելով հրապարակը եւ պարիսպները.. քանդելու հրաւէր կարդալէ առաջ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ
"ԴԱՌՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ"

Նիքոլաս Րէյ, այս անունով ժապաւէնին բեմադիրը, կը պատկանի արուեստագէտներու այն դպրոցին, որ կը ձգտի յեղաշրջում մը կատարել շարժանկարի մինչ այդ շօշափած նիւթերուն ներկայացման մէջ : Այդ դպրոցին աչքառու դէմքերէն էլիա Գազան, Ռոպէր Ալտրիխ, Տէլպէր Ման, Տէլպէր Տէյս եւ նոյն ինքն Նիքոլաս Րէյ, այս վերջին տարիներու ընթացքին, իրենց արտադրութիւններով նոր շունչ մը մտցուցին ամերիկեան շարժանկարին մէջ : Ընկերային հարցերը ինչպէս նաեւ հոգեկան կամ հոգէախտաբանական վերլուծումները կարեւոր դեր մը խաղացած են այս արուեստագէտներու ստեղծագործութեանց մէջ :

Ըրնէ Հարտիի այս վէպը ժապաւէնի վերածելով, Նիքոլաս Րէյ յաջողած է առաջին պատկերէն մինչեւ վերջինը մաղնիսացնել հանդիսատեսը :

Հիւսիսային Ափրիկէի մէջ պատահած պատերազմական դրուագ մըն է, զոր կը պատկերացնէ այս ժապաւէնը : Անգլիական ջոկատ մը հրաման ստացած է յարձակելու գերման հրամանատարութեան կեդրոնատեղիին վրայ, կարեւոր փաստաթուղթեր ձեռք ձգելու համար : Այս վտանգաւոր ձեռնարկը կը յանձնուի հրամանատար Պրէնտին : Անոր պիտի ընկերանան տասնեակ մը զինուորներ, ինչպէս նաեւ երկրորդ տեղակալ Լէյթը :

Երբ ջոկատը տեղ կը հասնի, հրամանատար Պրէնտ քաջութիւնը չունենար իր ձեռքի դաշոյնով, սպաննել գերման պահակ մը : Երկրորդ տեղակալը տեսնելով հրամանատարին զողահար ձեռքը, ինքը յանձն կ'առնէ պահակը մեռցնելու խիղճի գործը : Այս միջադէպէն վերջ ձեռնարկը յաջող կերպով կը գործադրուի եւ ջոկատը ճամբայ կ'իյնայ դէպի իր բանակատեղին :

Մինչեւ հոս Նիքոլաս Րէյ տուած է անուրանալի յաղթանակ մը : Ան գիտցած է յաջող կերպով պատկերացնել պատերազմական շրջանի մը մթնոլորտը : Մարդկային վախը, սարսափը, եւ հերոսութիւնը զանազան դրուագներու մէջ պատկերացուած են այնքան հարազատօրէն որ կարելի չէ բեմադրութեան մասին խօսիլ : Եւ շարժանկարի բեմադիրին համար կարեւոր առաքինութիւն մըն է իր բեմադրութիւնը ցայտուն չդարձնելը :

Բայց ժապաւէնին երկրորդ կէսին մէջ Նիքոլաս Րէյ կը սկսի փիլիսոփայել : Ան իրրեւ խորունկ մտածող արուեստագէտ չուզէր իրենց պարզութեանց մէջ ներկայացնել դէպքերը, առանց շօշափելի իմաստ մը տալու անոնց : Այս ժապաւէնով ալ Նիքոլաս Րէյ ուզած է ցոյց տալ մեզի, որ պատմութեան առջեւ ներկայացուող հերոս մը յաճախ չի տարբերիր հասարակ ոճրագործէն : Այս պարագային այդ հերոսը հրամանատար Պրէնտն է : Թէ ի՞նչպէս : Հրամանատարը ամէն ատրին միջոց ի գործ կը դնէ անհետացնելու համար տեղակալ Լէյթը : Չէ՞ որ տեղակալը միակ վկան էր որ իր վախկոտութեան ականատես եղած էր : Անոր անհետացումով միայն կարելի է փրկել իր զինուորական պատիւը : Այս ոճիրին գործադրութենէն վերջ Պրէնտ կը պարգեւատրուի հերոսի շքանշանով : Ահա ինչու «Դառն Յաղթանակ» :

Դէմ չեմ, կուզէի տապալելու գաղա —

ՅՈՒՇԵՐ
ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

—o—

Կոմիտաս վարդապետը պարապմունքների ժամանակ շատ լուրջ եւ խստապահանջ էր : Բայց երբ նկատում էր յոգնածութիւն խմբի մէջ, մի հաճելի կատակով ծիծաղացնում էր բոլորիս եւ կրկին թարմացնում խմբի տրամադրութիւնը :

Ամէնից զարմանալին նրա լսողութիւնն էր եւ չափ տալը երգի կատարման ժամանակ : Ութսուն հոգի միաժամանակ երգելիս մի փոքրիկ սխալն անգամ չէր վրիպում նրա լսողութիւնից . անմիջապէս դադարեցնում էր երգը եւ մատով ցոյց տալիս երգողին, որը կէս, նոյնիսկ մի քառորդ աստիճան ցածր կամ բարձր էր վերցրել նոտան : «Այ դու, զուռնաչի» ասելով, նորից կրկնել էր տալիս երգը : Չափ տալիս լարւում էր ամբողջ մարմնով եւ հոգով : Այնպիսի երգեր, ինչպիսիք են «Լօ լօ»ն, «Գութանի երգը» եւն., ուր կան արագ եւ դանդաղ չափեր, միաժամանակ, բասերին, տենորներին, ալտերին, դիսկանտներին առանձին — առանձին նշան էր անում ձեռքերով, գլխի ...ումով եւ հայեացքով : Օրինակ՝ աջ ձեռքով տալիս էր կէս բախում, ձախով մէկ ութերորդական, գլխի թեթեւ շարժումով մէկ ամբողջական եւ այլն, մանաւանդ այն դէպքերում, երբ երգը կատարւում էր ոչ թէ քառաձայն, այլ ութձայն, մինչեւ իսկ տասներկու ձայնով : Այդպիսի բարդ ներդաշնակութեան հասնելը ամենահմուտ խմբավարներին էլ դժուարութեամբ է յաջողւում :

Խումբը ելոյթներ էր ունենում բոլոր հանդիսաւոր տօնակատարութիւնների ժամանակ Ճեմարանի համերգների դահլիճում եւ մեծ տօների ժամանակ Մայր Տաճարում :

Առանձին շքով ու ոգեւորութեամբ էր կատարւում Ճեմարանում Վարդանանց Տօնը եւ Ճեմարանի տարեդարձը, որոնց ներկայ լինելու համար գալիս էին բազմաթիւ հիւրեր Թիֆլիսից, Երեւանից եւ այլ քաղաքներից :

Այդ տօնահանդէսների զարդն էր Կոմիտաս վարդապետը իր երգեցիկ խմբով :

×

Աշնան օրերն էին : Թիֆլիսի համաանդրկովկասեան երգեցիկ խմբերի ստուգատեսին փառաւոր յաղթանակ տանելուց յետոյ Կոմիտաս վարդապետի խմբի անունը հռչակուել էր ամէնուրեք : Երեւանից եւ Բաքուից նա հրաւէր ստացաւ համերգ տալու :

Երեւանի այն ժամանակուայ լաւագոյն թատերասրահը այժմեայ «Սպայի տան» թատրոնն էր, որը պատկանում էր Ջանփոլադեաններին : Համերգից երկու օր առաջ բոլոր տոմսերը վաճառուած էին : Թատրոնի դահլիճը, պատշգամբը, միջանցքները լիքն էին ունկնդիրներով : Համերգն սկսելուց երկու ժամ առաջ էջմիածնից մեր խումբը հասել էր Երեւան եւ Կոմիտաս վարդապետի խիստ կարգադրութեան համաձայն, մենք հանգստանում էինք բեմի յետեւի սենեակներում : Կարգադրուած էր սառը ջուր չխմել, հաց ու պանիր, մրգեղէն, քաղցրեղէն չուտել համերգից առաջ, այլ խմել մի մի բաժակ եփած, բայց զովացած կաթ, մէջը լցրած մի քանի կաթիլ կոնեակ : Երեկոյեան ժամը ութին վարագոյրը բացուեց եւ Երեւանի հասարակութիւնը բեմի վրայ տեսաւ 90 հոգուց բաղկացած Ճեմարանի երգեցիկ խումբը՝ Կոմիտաս վարդապետի գլխաւորութեամբ :

Առաջին համարը երգեցինք «Գարուն ա ձուն ալ արել». մնացածների հերթականութիւնը լաւ չեմ յիշում, բայց միտս է, որ երգեցինք «Սոնա եար», «Շողեր ջան», «Կալի երգը», «Ալագեազ սարն ամպել ա», «Խումար պառկէ», «Գնա, գնա, գալիս եմ», «Կուժն առա, ելայ սարը», «Իմ չինարի եարը», իսկ վերջը՝ «Լօ լօ»ն :

Ամէն մի համարից յետոյ դահլիճը թնդում էր ծափահարութիւններից : Իսկ «Լօ լօ»յից յետոյ ծափերի այնպիսի փոթորիկ բարձրացաւ դահլիճում, որ ստիպուած եղանք երկրորդ, երրորդ անգամ կրկնել : Համերգից յետոյ Կոմիտաս վարդապետը կարգադրեց չցրուել եւ մի քանի րոպէ մնալ, որպէսզի կոկորդները, ձայնալարերը հանգստանան եւ դրսի սառը օդից չվտանգուեն :

Սակայն դահլիճը շարունակում էր թնդալ ու լսւում էին բացականչութիւններ : Մի երկու րոպէ չանցած, երեք հոգի, յանձնաժողովի նախագահի գլխաւորութեամբ, մտան բեմ եւ պատկառանքով մօտենալով Կոմիտասին, ասացին հետեւեալը .

— Ամբողջ հասարակութիւնը խոնարհաբար խնդրում է հայր Կոմիտաս վարդապետից երգել մի երգ :

Երկար թախանձանքից յետոյ, Կոմիտասը տուեց իր համաձայնութիւնը :

Վարագոյրը քաշեցին, բեմը բացուեց : Ամբողջ թատրոնը շնչասպառ ուշադրութեամբ հետեւում էր Կոմիտասի շարժումներին : Նա մօտեցաւ դաշնամուրին, նստեց աթոռի վրայ եւ ձեռքերը դրեց ստեղների վրայ ու մի պահ տիրեց հանդիսաւոր լռութիւն... Այդ մի վայրկեան էր, երբ բոլորս էլ կախարդուել էինք այդ մեծ մարդու հմայքով :

Ս. ԲԱՂԻՐԵԱՆ

(5 Շար.)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԺԵՐԱՆԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տաք մթնոլորտ մը՝ ցուցահանդէսի սրահին մէջ: Առաջին ակնարկով կը հանդիպինք նարնջագոյն, դեղին եւ կարմիր գոյներուն, որոնք իրենց ջերմ արտայայտութեամբ կուգան ներկայացնել «Նախնամութիւն»ը: Լոյսը կ'իջնէ նկարներու մեծամասնութեան վրայ: Ժերանեան նկարած է ծովափները, կամ՝ կըղմինտրէ տուներ, ուր նկարիչը կը գործածէ իր սիրած կարմիր գոյնը:

Ժերանեան կը սիրէ լոյսն ու ստուերը· ասոր համար է որ նախընտրած է նկարել կէս օրուան տօթին, յաճախ՝ գլխու ուղղահայեաց ... Գոյներու առատութիւնը կը յիշեցնէ Ֆովիզմ դպրոցը, ուրկէ անցած են բոլոր նկարիչները:

Ասոնց կողքին՝ ուշագրաւ են իր ճաքիւր մոռքերը, որոնց մէջ արուեստագէտը դրած է իր հաստատ համոզումը՝ կազմութեան թէ գոյներու մէջ:

Ժերանեան ոչ մէկ դպրոցի հետեւած է: Յաջող այս ցուցահանդէսը արդիւնքն է իր անհատական աշխատանքին: Յամառօրէն, տարիներ շարունակ յղկած է աշխատանոցներու մէջ եւ հանրութեան կը ներկայանայ՝ իբրեւ իրական նկարիչ մը:

ԷԼՄԱՍԵԱՆ ԵՐՐԵԱԿԸ

Էլմասեան երրեակն է դարձեալ, որ Սալոն տը լ'Անֆանսի մէջ կը ներկայացնէ Լիբանանը՝ Փարիզին: Չորրորդ անգամ ըլլալով՝ Էլմասեանները կը մասնակցին այս ցուցահանդէսին, լիբանանեան գեղանկարչական գեղարուեստին սքանչացանքին արժանանալով:

Տաղաւարը, — պատրաստուած իրենց կողմէ, — կը բաժնուի արեւելեան եւ արեւմտեան երկու մասերու:

Արեւելեան բաժնին մէջ կը հանդիպինք մանրանկարներու՝ որոնք կը ներկայացնեն Լիբանանի նկարագիրը: Պանան կրող մարդը, խրախուսական ձեւով մը ներկայացուած՝ իր յոգնութիւնը կը փոխանցէ դիտողին: Արաբական սրճարանը, ուր ներկայացուած են նարտ խաղացողներ, մէկը պարտուած եւ միւսը յաղթականի արտայայտութեամբ, մինչ՝ տեղական տարազներով: Հայ պարող մը եւ պարուհի մը, երկուքն ալ հարազատօրէն ներկայացուած: Իշխանական պարտէզը, մարմարեայ աւազանով մը՝ ուրկէ ջուրը կը ցայտէ· շուրջը՝ ծաղիկներ: Մարդագետնին վրայ իշխանուհին եւ իշխանը՝ ամբողջացնելու համար հին արքայական պարտէզներու մթնոլորտը:

Ուշագրաւ է երգահանը, որ կոշտ պատերով հնամեայ իր սենեակին մէջ կը նուագէ իր ստեղծագործութիւններէն մէկը, մինչ իր բարեկամները կը ծխեն, միպային մթնոլորտին մէջ վերացած: Հին գորգ մը եւ չնիկ մը, որ պառկած է վառարանին մօտ — այս է երգահանին հարստութիւնը:

Աւելի լաւ է ու խօսուն՝ այս բոլորը դիտել տեղւոյն վրայ: Ամբողջ կեանք մը, որ ստեղծուած է մանրանկարներով, պուպրիկներով:

ՏԻԿ. ԳՈՋԱՐԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տիկին Մելինէ Գոչար փորձած է նկարներուն տալ կերպարանափոխութիւն մը՝ որ յատուկ է միայն այն նկարիչներուն, որոնք կը տիրապետեն արդէն իրենց արուեստին: Աշխատելու նախնական իր եղանակը աւելի եւս կը շեշտէ իր անփորձութիւնը, ինչպէս նաեւ մաթիսական իր փորձերը: Գալով գոյներուն, նորութիւն մը չենք կրնար ըսել, եթէ ոչ՝ կրկնութիւն մը:

Խ. ԶԱՐԷՆ

ՖԵՄԻՆԱ – 57
(ՄԵՆՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌՈՒՂԻՆ)

Ինչպէս գրած էինք Ֆրանսայի 1957ի գրական մրցանակներուն շրջանը սկսած է: Ֆեմինա մրցանակը տրուեցաւ Քրիսթիան Մեկրէի «Մենութեան քառուղին» վէպին:

Յաջորդաբար պիտի յայտարարուին նաեւ Կոնքուրի, Թէոֆրաստ Ռընոտոյի դատական կազմերուն որոշումները:

Ֆեմինայի տիկիններուն 47րդ մրցանակն է, որ այս անգամ կը յատկացուի Քրիսթիան Մեկրէի «Մենութեան քառուղին» վէպին:

Քրիսթիան Մեկրէ ծնած է Փարիզ: Ներկայիս 56 տարեկան է եւ հրատարակած է 13 վէպ: Թատերական քրոնիկագիր եւ միպասան ըլլալէ առաջ փորձած է բազմաթիւ արհեստներ: Երկար ճամբորդութիւններ ըրած է եւ գրած՝ իր տպաւորութիւնները:

«Մենութեան քառուղին» պատմութիւնն է զոյգի մը: Նորմանտիի գիւղակներէն մէկուն մէջ, Պրուքլինի (Նիւ Եորք) նախկին լրագրավաճառ սեւամորթ մը՝ Պրատի կը հանդիպի ռուս աղջկան մը. այն միջոցին՝ երբ Դաշնակիցները ցամաքահանում կը կատարէին:

Քրիսթիանա, ռուս աղջիկը, տակաւին շատ երիտասարդ՝ փախած էր Ռուսիոյ իր գիւղէն, հօրը բարկութենէն ազատելու համար: Կ'երթայ քաղաք եւ կ'ապաստանի հօրաքրոջը քով, որ մեծահարուստ տիկին մըն է: Տոսթոյեւսքիի վէպերէն առնուած հերոսներով լեցուն է այս տունը: Հետագային կը ձերբակալուի, կը բանտարկուի (պատերազմի ընթացքին) եւ կ'ուղարկուի «Ատլանտեանի պատ»ին շինութեան մէջ աշխատելու:

Միւս կողմէ, Պրատի, սեւամորթը, իր բախտը կը փորձէր Նիւ Եորքի փողոցներուն մէջ: Պատերազմը կուգայ զայն բաժնել այդ կեանքէն եւ զինուորագրելով զայն՝ կը նետէ Ֆրանսա:

Այս պայմաններուն մէջ, սպիտակամորթ ռուս աղջիկն ու սեւամորթ ամերիկացին կը հանդիպին իրարու, քանդուած կառքի մը առջեւ եւ կը սիրեն զիրար:

Քառուղին՝ ուր երկու հերոսները կը հանդիպին իրարու, ոչինչ կը փոխէ անկայուն անոնց մենութեան մէջ· այս է գիրքին խորագիրը եւ եզրակացութիւնը:

Անշուշտ այս պատմութիւնը գրուած է յուզիչ ոճով: Ամերիկեան եւ ռուսական վէպի մը թարգմանութիւնը՝ ինչպէս կը գրեն քննադատները· այնքան որ հարազատ են երկու տիպարները: Միացուած են, երկու կտորներ, որոնցմէ մէկը պիտի գրէր Սթայլինեան մրցանակաւոր մը եւ միւսը՝ ամերիկացի Պեսթ · Սելլըրի գրագէտ մը:

«Մենութեան քառուղին» մրցանակը շահեցաւ մէկ ձայնի տարբերութեամբ: Բլէր Սէնթ Սոլինի «Պենժամէնի մահը» վէպը ստացաւ չորս ձայն միայն, հակառակորդին հինգ ձայնին դէմ:

«Պենժամէնի մահը» բոլորովին տարբեր է նախորդին նիւթէն: Ֆրանսայի գաւառներէն մէկուն մէջ, ուր կը մեռնի յիսուննոց մարդ մը: Հեղինակը իր հերոսներուն միջոցաւ ցոյց կուտայ հոգեբանական վիճակը անոր՝ որ պիտի մեկնի եւ անոնց՝ որ պիտի մնան:

Հիւանդը պառկած է իր անկողնին մէջ. կինը, զաւակները զինքը կը սիրեն եւ կը խնամեն, սակայն կը զգացուի թէ մարդուն բացակայութիւնը արդէն տեղ գտած է ընտանիքին մտքին մէջ, ինչպէս որ կը զգայ նաեւ մահամերձը: Ընթերցողը ժամը ժամին կը հետեւի պայքարի մը՝ որ կը կատարուի հիւանդին եւ մահուան միջեւ: Պենժամէն գիտէ թէ պիտի մեռնի, սակայն կը յիշէ իր արձակուրդները՝ լեռներուն վրայ, լիճը, կեանքը եւ կը յուսայ թէ պիտի բժշկուի, պիտի ապրի կրկին, մինչ մահը կուգայ՝ յամր քայլերով ...:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Երկար ժամանակէ ի վեր եւ բազմաթիւ երկիրներու մէջ, կարգ մը գրագէտներ գործեր ստորագրեցին՝ որ գրուած էին իրենց «նեկրերուն» կողմէ: Լիթերաթուրնայա Կազեթա կը յայտնէր, թէ Ռուսիոյ մէջ ալ գոյութիւն ունի նոյն բանը երաժշտանոցին մէջ:

Մինչ «Մոսկուայի թերթը» կը հերքէ այս գայթակղութիւնը, որ կը վարկաբեկէ ծանօթ երաժշտագէտներ: Բազմաթիւ ուրիշներու կարգին՝ յիշատակուած են Մարք Ֆրատքին, Թապաշնիքով եւ Լուսմիլա Լիատովա: «Նեկրեր»ը, մասնագիտացած են յատկապէս երգերու եւ շարժանկարի եղանակներուն մէջ. «իրենց» մեղեդիներէն շատեր, կը գրէ Լիթերաթուրնայա Կազեթա բոլորին շրթներուն վրան են եւ յաճախ կը լսուին: Երաժշտագէտը նախնական գաղափար մը կուտայ եւ ուրիշներ (նեկրերը) մութի մէջ կը յօրինեն երգեր՝ տող գըլուխ վճարում ստանալով: Թերթը կը յիշէ Լենինկրատցի երաժշտագէտի մը պարագան, որ հրաւիրուած էր Մոսկուայի սթիւտիոներէն մէկուն համար նուագացոյց մը գրել. մարդը հեռաձայնած է իր «նեկրին», որ ստանձնած է գործին կարգադրութիւնը: Նոյնիսկ՝ բազմաթիւ երաժշտագէտներ նախնական ծանօթութիւն մը ունին միայն երաժշտութեան մասին: Այս երեւոյթները պէտք է վերջանան այլեւս, կ'եզրակացնէ «Լիթերա – Թուրնայա Կազեթա»: Ի՞նչ պիտի ըսէիք եթէ նկարիչ մը նախնական գծագրութիւն մը ընէր եւ ուրիշի մը ըսէր.— Գեղեցիկ գոյներով պատրաստէ այս գործը. քեզի պիտի վճարեմ՝ իւրաքանչիւր սանթիմեթր քառ.ի համար:

փարին, պայմանաւ որ չինիչ ըլլայ ան: Բայց չինիչ ըլլալու ամէնէն գլխաւոր ազդակը առարկայական ըլլալն է: Նիքոլաս Բէյի ամբողջ տեսութիւնը հիմնուած է հրամանատարին վախկոտութեան վրայ: Ան նուազն թէական է այդ վախկոտ կեցուածքը հրամանատարի մը կողմէ, որ ո՛չ միայն կամաւոր կերպով ստանձնած էր ջոկատին ղեկավարութիւնը, այլ եւ գիտէր որ համաձայնականներու յաղթանակին համար իր ստանձնած առաքելութիւնը մեծ դեր կը խաղար: Արդ այդ գիտակցութիւնը ունեցող հրամանատարի մը դաշոյնը ձեռքին մէջ կը դողայ ամէնէն ճակատագրական բոպէին: Եթէ ընդունինք այս վախկոտութիւնը, կարելի է բնականաբար ընդունիլ նաեւ բոլոր այն վատութիւններ, զորս հրամանատարը կը գործէ քաղաքելու համար իր այս տկարութիւնը: Բայց կը կարծենք թէ առողջ տեսութիւնները պէտք է հիմնուին յատակ տուեալներու վրայ: Նիքոլաս Բէյ նախընտրած է արուեստական տուեալներով խորունկ եւ վճռական տեսութիւն մը առաջադրել: Այդ իր իրաւունքն է, ինչպէս նաեւ մեր իրաւունքն է մտածել որ այդ արուեստական միջոցներով կրնար ան մեզի ներկայացնել նոյն այդ հրամանատարը աւելի նպաստաւոր լոյսի մը ներքեւ:

Օրինակի համար առնենք նոյն դէպքը: Հրամանատար մը, որ դաշոյնը ձեռքին մէջ բռնած կը դողայ ճակատագրական պահու մը: «Պէտք է մեռցնել պահակը, այլապէս թէ ոչ ամբողջ ծրագիրները ջուրը կ'իյնան: Բայց ինչպէս մեռցնել պահակ մը որ ոչ իսկ կը կասկածի իր գլխուն գալիքէն: Եւ հրամանատարը կը խորհրդածէ ինքն իր մէջ: — Ան ալ մարդ է, մայր ունի, ընտանիք ունի, եւ կարելի է անուշիկ զաւակներ ..., — ի՞նչպէս կարելի է պաղարիւնութեամբ դաշոյնը մխրճել անոր կոնակին մէջ: Ո՛չ. կը զգայ որ պիտի չկրնայ այդ բանը ընել. ձեռքը կը դողայ ... եւայլն»:

Եթէ Նիքոլաս Բէյ այս ձեւով մտածել տար իր հերոսին, հաւանաբար հրամանատար Պրէնտր եթէ ոչ լաւ զինուորականի՝ գէթ ազնիւ մարդու մը տպաւորութիւնը կրնար ձգել մեր վրայ: Բայց ինչպէս ըսի, մարմաջ մը կայ կուռքեր տապալելու: Դարուս «մօտան» է:

Գալով դերակատարներուն՝ Րիչարտ Պիւրթըն իր զուսպ խաղարկութեամբը կը գերազանցէ Քուրթ Եիւրկընը որ անապատներու մէջ մոլորուած ուրուականի մը կերպարանքը ունի: Ռութ Ռոման լաւ է իր աւելորդ դերին մէջ:

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԿԱՅԾԵՐ

Ի.

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԵՒ ՀՈՂ

Բայց մի՞թէ իւրաքանչիւր մշակ կարող է որսորդ Ափոյի որդին լինել եւ զէնք բանեցնել... Ի՞նչ կարող է լինել այն խեղճերի դրութիւնը, որոնք մի հասարակ դանակ եւս չունեն իրանց գործածելու:

Հասօն չլսեց իմ հարցմունքը եւ ես միւս անգամ կրկնեցի, թէ քանի՞ օրում նա կարող է վարել իր արտը:

— Եթէ Տէրը յաջողութիւն կը տայ, ինչ մեծ բան է նրա վարելը: — Դէպի աջ, Մարալ, դու այսօր հէնց թէ խելքումդ չես, այս ասելով նա բղեց կարմիր եզան կողքը: Տես «Գութանը» այնտեղ էր կանգնած, — նա իր մտրակով ցոյց արեց երկինքը, — խատակ այնտեղ, երբ ես լծեցի արօրը. հիմա Աստուծոյ օգնութիւնով, տեսնում ես որքան վարել եմ: Վաղուայ գործը օրհնած է, թէ չէ, երբ արեւը բարձրացաւ, այն ժամանակ ոչ միայն մարդուն, այլ անբան անասուններին էլ մեղք է բանեցնելը, խատակ է — րում է արեւը, չես կարող չունչ քաշել: Դէպի կողք, Ջէյրան, ինչ ես հօգից տալիս, այս անգամին նա բղեց մոխրագոյն եզան կողքը:

Կարծես նրա եզները — Մարալը եւ Ջէյրանը — հասկանում էին իրանց տիրոջ նկատողութիւնները եւ այնպէս խելացի կերպով տանում էին գործը: Բայց Հասօն տեսնելով, ես երկար զբաղեցնում եմ նրան իմ հարցափորձով, ուզեց ինձ որպէս ասում են «իր գլխից ռաղ անել», եւ այս մտքով ասաց.

— Դու սիրում ե՞ս, Ֆարհատ, տաւուշեան խիար (վարունգ) ուտելը, գաւառի համար լաւ է, գնա, այն խոտերի մէջ մի քանի հատ թաղցրել եմ, որ սառն մնան, կարէ ու կեր. թէ դանակ չունես, ես կը տամ:

Ես շնորհակալութիւն արեցի, յայտնելով, թէ սովորութիւն չունեմ անօթի սրտեցէ միրգ ուտել, եւ մնաց բարեւ ասելով, հեռացայ աշխատասէր մշակից:

Կրկին զարթեցան իմ մէջ նոր եւ նոր մտածմունքներ, երբ ես յիշեցի Հասոյի խօսքը՝ «լաւ է աշխատել առանց վաստակի, քան թէ անգործ մնալ. անգործութիւնը մեռելներին է պատկանում»: Ես այն ժամանակ չկարողացայ հասկանալ, իսկ այժմ հասկանում եմ այս խօսքերի իմաստը: Աշխատութիւնը, որքան եւ անշահաւէտ լինէր գործողի համար, վաղ թէ ուշ կարող էր վարձատրութիւն գտնել, օգուտ բերել, նա ունէր իր փառաւոր ապագան: Իսկ անգործունէութիւնը, իբրեւ որ, մեռելութիւն է, նրա սկիզբը եւ վախճանը մահ է: Որքան եւ ի զուր թափուած լինէր մշակի քրտինքը, որքան եւ յուսահատական լինէր նրա դրութիւնը, դարձեալ նա կենդանի մարդ է, նա գործում է, նա պատերազմում է իր գոյութիւնը ոչնչացնող դժուարութիւնների հետ. նրա մէջ մեռած չէ ինքնապահպանութեան զօրութիւնը: Եւ այս՝ կեանքի եւ մահու կռուի մէջ՝ նա իրան պատրաստում է մի օրուան համար, երբ կը տիրեն իրաւունքը եւ արդարութիւնը, երբ կ'ազատուի ազնիւների հարստահարութիւնից: Այն ժամանակ կը գայ մշակ մարդու արքայութիւնը, այն մարդու, որ գործ ունի արդար եւ հաւատարիմ բնութեան հետ, որ չէ մտածում իր նման մարդկերի քրտինքից իր համար ապրուստ քամել ...:

Այո, այս ճշմարտութիւնն անհասկանալի էր ինձ այն ժամանակ, ես, ես միայն էի անգործ արարածը այն ընդարձակ տարածութեան մէջ, ուր ամէն մարդ զբաղուած էր իր աշխատանքով: Ո՞վ գըցեց ինձ այն մոլութեան մէջ, ո՞վ սպանեց իմ մէջ աշխատասիրութեան եռանդը: Ես մտաբերեցի Հայր Թօդիկի վարդապետութիւնը, որ նա մեկնում էր իր աշակերտներին իր բուն բառացի իմաստով, «մարդը պէտք է երկնքի թռչուններին նման ապրէ, որոնք ոչ վարում են, ոչ ցանում են եւ ոչ հնձում են, բայց միշտ կուշտ են, եւ Աստուած հասցնում է նրանց կերակուրը»: Այդ խօսքերը նա իր գլխից չէր դուրս տալիս, դրանք գըրքից առած խօսքեր էին: Հիմնուելով յիշեալ բնաբանի վրայ, տէր – հայրը ընդարձակում էր այն միտքը, «թէ պէտք չէ հոգ տանել այս աշխարհի կեանքի համար, նա ունայն եւ անցաւոր է, թէ իւրաքանչիւր մարդու համար Աստուած նշանակել է նրա օրական պարէնը (ապրուստը) մէկին շատ, մէկին քիչ, նոյնը կը հասցնէ նա անընդհատ կերպով եւ չի թողնի արարածը քաղցած մնայ: Մարդիկ, իրանից, ոչինչ կախուած չէ, որքան եւ ջանք գործ դնէր, դարձեալ նա չէ կարող մի մազաչափ աւելացնել, կամ պակասացնել ապրուստի այն չափից, որ նշանակել է նրա համար Աստուած:

Քահանայի վարդապետութիւնը եւ Հասոյի խօսքը ծնուցին իմ մէջ երկու միմեանց հակառակ գաղափարներ՝ մէկը՝ անհոգութիւն եւ յոյս դնել Աստուծոյ նախախնամութեան վրայ. միւսը՝ գործունէութիւն եւ յոյս դնել իր աշխատող ձեռքերի վրայ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՋԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ տնտեսական կեան – քին մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ կը նախատեսուին, ապակեդրոնացման նոր ծրագիրին պատճառով, որ գործադրու – թեան պիտի դրուի 1958ի սկիզբը։ Բաղ – մաթիւ նախարարութիւններ պիտի ջնջ – ջուին. պիտի պակսի նաեւ պաշտօնեա – ներուն թիւը ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ երեք օր յաջորդաբար տեղի ունեցաւ համայնավար երկիրներու տնտեսական հարցերու մասնագէտներու ժողով մը, կը հաղորդէ մամուլի, «Թասս» գործակալութիւնը ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ յայտարարեց, թէ Ատլանտեան Ուխտին մէջ վերջի ի – րաւունքով պետութիւն մը չի կրնար ըլ – լալ, քանի որ այս կազմակերպութիւնը պետութեանց դաշնակցութիւն մը չէ, այլ՝ ուխտ մը։

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մօտերը ամերիկեան զին – ուորական քառաշարժակ օդանաւ մը ջախջախուեցաւ. ութ օդաչուներուն երե – քը սպաննուած է, երեքը՝ ծանրօրէն վի – րաւորուած ու երկուքը՝ անվնաս ազա – տած ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ պատերազմական նոր տի – պի օդանաւ մը փորձի ատեն ջախջախուե – ցաւ. օդաչուն սպաննուած է ։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԻ մէջ (Ալժերիա) պատա – հած ողողումներուն հետեւանքով 16 հոգի խեղդամահ եղած է, որոնց տասնըմէկը՝ զինուորական։ Կելմայի մէջ ութ խլամ քաղաքայիններ, իսկ Ժեմափի մէջ ալ հինգ հոգի կորսուած են ջուրի հոսանքներուն մէջ. այս վերջիններուն մարմինները չէ գտնուած։ Հինգ հազար հոգի անապաս – տան մնացած է ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Էլիզ Գաճվէճեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Գաճվէճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մինաս Պօղոսեան եւ զա – ւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մեա – տուճեան, իրենց խորին շնորհակալու – թիւնները կը յայտնեն ամէն անոնց, ո – րոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութեամբ յարգանք եւ ցաւակցութիւն յայտնե – ցին իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր՝ Պ. Ռուբէն Գաճվէճեանի մահուան առ – թիւ, որ տեղի ունեցաւ 25 Նոյ., իր բը – նակարանին մէջ, Մարսէյլ։ Այս առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են փոխան ծաղկեպսակի ։

Ա. ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տէր եւ Տիկին Մ. Տէյիրմէնճեան եւ որ – դի երեք հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մ. Գաճվէճեան երկու հազար, Այրի Տի – կին Զարուհի Պօյաճեան, Այրի Տիկին Զապէլ Պօյաճեան, եւ Օր. Մատօ Պօյա – ճեան երեք հազար ֆրանք ։

Տէր եւ Տիկին Հ. Կուրտիկեան երկու հազար, Տէր եւ Տիկին Մ. Պօղոսեան հինգ հազար, Այրի Տիկ. Ա. Պօղոսեան 2500, Տէր եւ Տիկ. Ա. Համալեան հազար, Տէր եւ Տիկին Ա. Սարաֆեան հազար ֆրանք։

Բ) ՊՈՄՈՆԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻՆ

Այրի Տիկին Է. Գաճվէճեան տասը հա – զար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մ. Գաճվէ – ճեան երեք հազար ֆրանք ։

Գ) ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻՆ

Այրի Տիկին Է. Գաճվէճեան տասը հա – զար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Մ. Գաճվէ – ճեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Պօղոսեան հինգ հազարական ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Գ. Մէշտուճեան տասը հազար, Այրի Տիկ. Ա. Պօղոսեան 2500, Տէր եւ Տիկին Զ. Պալապանեան երկու հազար, Պ. Մ. Պօ – ղոսեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Գուլումեան հազարական ֆրանք ։

Գումար՝ Մշակոյթի Տան 19·500 ֆր., Պոմոնի ժողովարանին՝ 13·000, Մար – սէյլի ժողովարանին 36·500 ֆրանք ։

Վերոգրեալ նուիրատուութեան գու – մարները ստանալ 25 րիւ Պէնուար, Պ. Մինաս Պօղոսեանէ փոխան ընկալագրի ։

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը 28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսէն մին – չեւ կէս գիշեր, Օթէլ Լիւթէսիայի սր – րահներուն մէջ։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Ս. Տէր – տէրեան իրենց աղջկան Հեղինէի Պ. Սե – պուհ Ճանիկեանի հետ ամուսնութեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յա – ռաջ»ին ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ԵՐԵԿՈՆ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ։ Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, քօթիյօն եւ խաղեր ։ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ ։

ՃՇԴՈՒՄ.— Սերաստիոյ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացի ընդհ. ժողովի թղթակցութեան մէջ (Ուրբաթ, 29 Նոյ., Գ. էջ) 4րդ սիւնակ.— «Ամերիկայի Սե – բաստացիներու Վերաշինաց Միութիւնը» պիտի ըլլայ «Ամերիկայի Սեբաստիոյ Հայրենակցական Միութիւնը»։ Նախա – վերջին պարբերութեան մէջ Տիկին Յա – րութիւնեան պիտի ըլլայ Տիկին Մինաս – եան ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց Վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է. Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Իգիտ – պաշեանէ արժէքաւոր դաշնակ մը։ Տէր եւ Տիկին Սանոյեանէ երկու հազար ֆր. ողբացեալ Գոհար Վտարանդիի մահուան առիթով։ Տիկին Նեկտար Գասպարեանէ հազար ֆր. իր ամուսնոյն մահուան տա – րելիցին առիթով ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցա – նէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը վեր – սկսած է, դասախօսութեամբ ձեռնհաս ուսուցիչի մը, Բարեգործականի սրահին մէջ, ինչպէս նախորդ տարիներ, 19ա, Րիւ Վանթիւր, ժամը 19–21, ամէն երեք – շաբթի եւ ուրբաթ ։ Ծնողները կը հրա – ւիրուին օգտուիլ առիթէն՝ արձանագրե – լով երկու սեռէ եւ ամէն տարիքէ իրենց զաւակները, դասերու պահերուն ։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Օգնութեան Մարմնի Ֆեսանվիլլէի օ – գափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Պ. Ա. Մալաճեան երկու հազար ֆր., Տէր եւ Տիկին Գ. Նաւասարդեան (Ֆօ) 1200, Տիկին Օտապաշեան հազար, Պ. Պիպալեան վեց հարիւր։

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Փա – րիզի դարմանատան կը նուիրեն.—

Տէր եւ Տիկին Տէր Գէորգեան հազար ֆրանք, Պ. Խաչատուրեան հազար, Պ. Զ. Զաքարեան հինգ հարիւր ֆրանք ։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վար – չութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաշէն յանձ – նախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15 – ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նո – րակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրա – նիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկո – սական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջ – նորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱ – ՆՈՒԿԵԱՆԻ ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10·30։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուր – դը ։ Յաւարտ Ս. պատարագի կազմա – կերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ'Արմ, րիւ Թուլպէր) ։

Այս ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Դեկ – տեմբեր վեց եւ ստանալ սեղանակիցի մասնաւոր քարթը, (ճաշագին 3000 ֆր)։

Վերոյիշեալ թուականէն վերջ ոչ մէկ արձանագրութիւն պիտի ընդունուի ։

Արձանագրութեան համար դիմել Փա – րիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝
14, Rue Maréhal Foch Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի
31. Rue de Général Léclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE
C. C. P. Paris 14827-18

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ։ Գրական եւ պատմական նիւթերով նոյն բովանդակութիւն.

— ԳԵՂԱՋԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ — Այժմէն ապահովեցէ՛ք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le- rince, PARIS - 6e

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԴՐԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ
12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8·45ին.

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը
Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝
Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը թատրոնին կիչէն։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Յարութիւն քհնյ. Ծորթոյեան եւ երե – ցուհին երկու հազար ֆր. կը նուիրեն Տիկ. Մարիամ Թօփալեանի մահուան առ – թիւ ։

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Կը փնտռուի մէկ կամ երկու սենեակ, խոհանոցով փարձու, Փարիզի մէջ կամ արուարձանները ։

Դիմել Թերթիս վարչութեան ։

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՎՈՍԿՕՐ
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈՒ (ճալուքի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

Décoration — Agencement de Magasin
ANCIENS ÉTABLISSEMENTS
J. PAICHOUX et E. THION
149, RUE NATIONALE, PARIS 13E — TÉL : GOB. 19 52
SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT
Tous Travaux de Fer Forgé

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

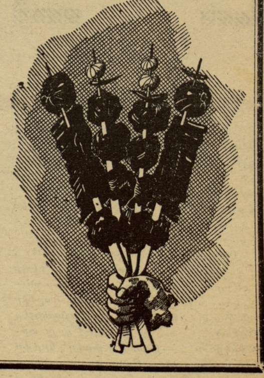
Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք : Հատը 12 փր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — MARDI 3 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8058 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3859

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՆՊԱՍՏԸ

Հաւատարիմ իր երէցներու աւանդութեան, Հ. Յ. Դ. Մարսիլիոյ շրջանի Նոր Սերունդը՝ հաստատակամութեամբ մը, որ գնահատանքի ու շնորհաւորութեան արժանի է, հրապարակ հանած է արդէն 1958ի Գոյամարտ Օրացոյցը :

Այս ձեռնարկը շուրջ երեսուն տարուան անցեալ մը ունի : Երբ տակաւին չէր կազմուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը — որուն հիմը դրուեցաւ 1945ին Փարիզի մէջ —, Մարսիլիոյ մեր հայրենակիցները ունէին իրենց Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութիւնը, որ տարիներով հայրենասիրական օգտակար աշխատանք կատարեց Ֆրանսայի հարաւային շրջանի հայ երիտասարդութեան մէջ :

Անիկա իր Յար. Շահրիկեան Ակումբով եւ հարուստ գրադարանով մեծապէս օժանդակեց՝ հայրենասիրութեան կրակը վառ պահելու համար մեր պատանիներու հոգիին մէջ :

Ու 1929ին առաջին անգամ ըլլալով հրապարակ հանեց իր Օրացոյցը՝ Գոյամարտ անունով : Մարսիլիոյ պատանիները իրենց նախաձեռնութեան եւ զոհողութեան ոգիով արժանի հանդիսացան ո՛չ միայն կուսակցական վերին մարմիններու շնորհաւորութեան, այլ հայ ժողովուրդի գնահատանքին ու քաջալերութեան :

Գոյամարտը ամէնէն աւելի փնտռուած օրացոյցը եղաւ Ֆրանսայի շրջանին մէջ՝ Մարսէյլէն մինչեւ Փարիզ :

Այն ատենուան պատանիները շատոնց ընտանիքի հայր դարձան եւ այժմ մեծ մասամբ անոնց զաւակներն են, որ կը շարունակեն իրենց հայրերու աւանդութիւնը՝ կազմակերպուելով իբրեւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ եւ հրատարակելով ա՛յնքան սիրելի Գոյամարտ Օրացոյցը :

Այս անգամուան Օրացոյցը բացառիկ հանգամանք մը կը ներկայացնէ՝ կրկնակ տեսակէտներով : Նախ՝ իբրեւ յղացում եւ տպագրութիւն կը գերազանցէ իր նախորդները : Կողքի գունաւոր նկարը՝ գործ արուեստագէտ Միրայր Փալամուտեանի՝ կը ներկայացնէ խորհրդանշանը Հայաստանի՝ իր ալեփառ զոյգ Մասիսներով եւ հնամենի տաճարներով, գեղարուեստական սքանչելի համադրութեամբ մը :

Ներսի էջերը զարդարուած են մեզմէ յաւէտ բաժնուած մեծ մտաւորականներու, հանրային գործիչներու, զինուորականներու, անմոռանալի դէմքերու գունաւոր նկարներով եւ գեղեցիկ խօսքերով : Նախագահ Ուիլսընի ու Սէվրի դաշնագիրը, Էջմիածնի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսները նոյնպէս իրենց տեղն ունին սպիտակ շքեղ թուղթի վրայ տպուած այս Օրացոյցին մէջ :

Երկրորդ բացառիկ հանգամանքն այն է, որ 1958ի Օրացոյցին ամբողջ հասոյթը պիտի յատկացուի Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, որուն նկարը եւս հրատարակուած է :

Յուզիչ է գաղափարը, զոր յղացած են մեր Նոր Սերնդականները՝ իրենց օժանդակութեան բաժինը բերելու համար այն մեծ ձեռնարկին, որ գեղեցիկ սկզբնաւորութիւն մը ունեցաւ արդէն իր տպարանով եւ որ շնորհիւ հայ ժողովուրդի բոլոր դասակարգերու լումաներուն, մօտիկ ապագային պիտի դառնայ Փարիզի հայութեան ժամադրավայրը :

Նոր Սերունդ եւ Մշակոյթի Տուն : Ի՜նչ սրտառուչ զուգորդութիւն : Մէկը լրացուցիչ միւսին : Հայ Մշակոյթը պէտք ունի նոր սերունդին : Իսկ նոր սերունդին համար անհրաժեշտ է Մշակոյթի Տունը :

Ձեռքերնիդ դալա՛ր, երիտասարդ ընկերներ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՓԱՐԻԶ ՉԻ ԳԱՐ

—o—

ՖՈՆ ՊՐԵՆԹԱՆՕ ՊԻՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

—o—

Նախագահ Այզընհաուըրէն ետք, Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուըր երեք օրէ ի վեր հիւանդացած է եւ յետաձգած՝ Լոնտոն այցելութիւնը, որ պիտի կատարէր Դեկտեմբեր 5–7ին :

Թէեւ պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ Վարչապետին առողջական վիճակը բարելաւուած է, սակայն այս ուղղութեամբ եկած լուրերը հակասական են : Բժիշկները խորհուրդ տուած են իր զաւակներուն որ այցելութիւն չտան իրենց հօր, առ այժմ : Միւս կողմէ յետաձգուած են Ատընաուըրի բոլոր ժամադրութիւնները՝ անորոշ ժամանակով, յատկապէս՝ Լոնտոն այցելութիւնը : Այս պարագան ցոյց կու տայ թէ ծերունի Վարչապետին առողջական վիճակը մտահոգիչ է :

Ատընաուըրի Լոնտոն այցելութեան յետաձգումը ցաւ պատճառած է Արեւմտեան Գերմանիոյ շրջանակներուն մէջ, որովհետեւ վերջերս հպարտութեամբ կը յայտնէին, թէ Պըքինկէմի պալատին մէջ ճաշի հրաւիրուած գերման առաջին ղեկավարն էր ան :

Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ պիտի փոխարինէ զայն ու երկու օրուան համար Լոնտոն երթալով պիտի խորհրդակցի Վարչապետ Մաքմիլընի եւ Արտաքին նախարար Լոյտի հետ :

Այս լուրը հաճելի չթուեցաւ նաեւ անգլիական շրջանակներուն, որոնք կը մտածէին թէ Ատընաուըրի հետ Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն առաջ համաձայնութիւն մը պիտի կարենային գոյացնել՝ նոյն տեսակէտները պաշտպանելու համար : Գերմանիոյ որոշումները ընդունելի դարձնելու դժուարին պարտականութիւնը ներկայիս պիտի կատարէ Ֆոն Պրենթանօ, անգլիացի ղեկավարներուն քով :

Գերմանիա եւ Անգլիա ունին նաեւ դժուարին այլ հարց մը՝ որ Ատընաուըրի Լոնտոն այցելութեան գլխաւոր պատճառն էր : Անգլիա կը մտածէ Գերմանիոյ մէջ հաստատած իր ուժերը ետ քաշել. այս առիթով բազմաթիւ անհամաձայնութիւններ ծագած են երկու երկիրներու միջեւ : Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ այս հարցը կրնայ արծարծուիլ :

Քաղաքական շրջանակները հարց կու տան, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Փարիզի ժողովը՝ առանց Այզընհաուըրի եւ Ատընաուըրի : Պոնի կարծիքը այն է, թէ Վարչապետը մինչեւ Փարիզ գալու վիճակի պիտի չըլլայ :

Պաշտօնական շրջանակները կ՚ուզեն հաւատացնել թէ մինչեւ ժողովին թուականը Ատընաուըր կ՚առողջանայ. միւս կողմէ սակայն կը յիշատակուի թէ ան 82 տարեկան է եւ թեթեւ հիւանդութիւն մը կրնայ լրջօրէն մտահոգիչ դառնալ :

Արեւմտեան Գերմանիոյ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ արդէն նշանակուած է Ատընաուըրի փոխանորդ՝ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 16ին :

Փարիզի ժողովին մասնակցելիք երկու կարեւորագոյն անդամներուն՝ Նախագահ Այզընհաուըրի եւ վարչապետ Ատընաուըրի հաւանական բացակայութենէն ետք՝ ժողովին թուականը փոխելու մասին պաշտօնական ոչ մէկ զրոյց չկայ տակաւին :

ՀԱՄԸՐՇՕԼՏ ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

ՄԱԿԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՍԿԱԾԵԼԻ Է

—o—

Ինչպէս գրած էինք, ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշօլտ Պէյրութ գնաց, ուրկէ անցաւ Ամման : Պիտի հանդիպի նաեւ Իսրայէլ եւ Դամասկոս :

Համըրշօլտի այս ճամբորդութիւնը կը զուգադիպի ՄԱԿի որոշումով Պաղեստինի բաժանման տասներորդ տարեդարձին :

Այս առիթով, կը կարծուի թէ կացութիւնը աւելի պիտի լարուի Միջին Արեւելքի մէջ եւ Արաբներու ատելութիւնը նորոգուի՝ Իսրայէլի դէմ : Հակառակ այս բոլորին, Համըրշօլտ նախընտրեց երթալ եւ այցելել հակառակորդ ճակատներու մայրաքաղաքները :

Յորդանանի կառավարութիւնը լաւ ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր ՄԱԿի քարտուղարին համար : Ամմանի լաւագոյն պանդոկին գեղեցկագոյն սենեակները եւ Հիւսէյն թագաւորի անձնական ինքնաշարժը դրուած են անոր տրամադրութեան տակ : Քաղաքավարական այս վերաբերումը սակայն՝ ոչինչ փոխած է Յորդանանի որդեգրած դիրքին մէջ :

Յորդանան արաբական կարգ մը պետութեանց դէմ ըլլալով հանդերձ՝ միշտ կը մնայ Իսրայէլի թշնամի : Ու մինչ ամերիկացի ղեկավարները կը կարծեն թէ Համըրշօլտ պիտի յաջողի Միջին Արեւելքի լարուածութիւնը մեղմացնել՝ Ամման կը կասկածի անոր յաջողութեան վրայ :

Հակառակ զինադադարի յանձնախումբին եւ ՄԱԿի ձեռք առած միջոցներուն, Իսրայէլի հետ սահմանային կռիւները կը շարունակուին միշտ եւ Արաբներն ու Հրեաները զիրար կ՚ամբաստանեն՝ իրարու դէմ բողոքագիրներ ներկայացնելով : Յորդանանի կառավարութիւնը կը մերժէ գործակցիլ զինադադարի յանձնախումբին նախագահին հետ, առարկելով թէ ան

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ԳՈՅԱՄԱՐՏ

Հրապարակ ելած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի պատի օրացոյցները՝ «Գոյամարտ» : Ընդհանրական գոյամարտին պզտիկ մէկ փուլը, եթէ կ՚ուզէք :

Պատկերազարդ, գունաւոր եւ շքեղ տպագրութեամբ՝ այս տարուան «Գոյամարտ»ները անձնախնդրաց են ամէն տեսակէտէ : Խնամուած բովանդակութիւն : Այժմէական հարցերու եւ մարտական կուսակցութեան անցեալին հետ կապ ունեցող լուսանկարներ՝ մեծադիր էջերու վրայ : Պատգամներ՝ անհետացած դէմքերէ : Ծանօթութիւններ :

Մէկ խօսքով, կատարեալ գործ մը, որ կոչուած է տարի մը ամբողջ հոգեկան եւ ճաշակի գոհացում տալու՝ ամէն Հայու :

Լաւ գործ մը, մեր օրերուն, խանդավառութեան աղբիւր է բոլորիս համար : «Գոյամարտ»ը արդէն հիացումի առարկայ դարձած է տարեց թէ երիտասարդ սերունդին :

Կրնայ ըլլալ, որ շատեր տարօրինակ գտնեն այսքան խանդավառութիւն՝ օրացոյցի մը համար : Լա՛ւ օրացոյցի մը համար :

Տարօրինակ չէ սակայն :

Չէ՞ որ մեր կեանքին մէջ, գոյամարտի ամբողջ տեւողութեան, հո՛ս թէ այլուր՝ հայերէն գործ մը լոյսի նշոյլ մըն է Հայուն համար : Հայկականէն աւելի՝ հայերէնի՛ն է որ ուշադրութիւն կը դարձնենք այսօր, քանի որ վերջ ի վերջոյ մայրենիքով կ՚իմաստաւորուի մեր պայքարը :

Եւ «Գոյամարտ» օրացոյցները հայերէնո՛վ խմբագրուած են :

Հասոյթը՝ ամբողջութեամբ յատկացուած է Մշակոյթի Տան (Փարիզ) :

Յետոյ, հայերէն «Գոյամարտ»ներու ներկայութիւնը՝ հայ տուներէն ներս, «հրատարակութիւն՝ Նոր Սերունդի» մակագրութեամբ, ապացոյց մը չէ՞, թէ հայերէնը կ՚ապրի նաեւ այս ափերուն վրայ, հինին թէ նորին համար, հաւասարապէս ... :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՊՈՒՐԿԻՊԱՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—o—

Թունուզի Տեղեկատուութեան նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, յայտնելով թէ ան «Ասոսիէյթըտ Փրես»ի թղթակիցին Պուրկիպայի հետ ունեցած տեսակցութեան արդիւնքն է :

Մամուլի այս գործակալութեան թղթակիցին կողմէ հարցապնդուելով, Կայեարի կողմէ Թունուզեւմարոքեան միջամտութեան առաջարկին մասին Պուրկիպա ըսած է. — Կայեարի յայտարարութիւնները թիւրիմացութիւնները ցրուեցին եւ ճշդեցին պատասխանատուութիւնները՝ Ալժերիոյ պատերազմին շարունակութեան համար : Վարչապետ Կայեար այն հաստատումը թէ «պիտի չընդունինք Ալժերիոյ անկախութիւնը», ցոյց կու տայ որ ընտրութեանց եւ զինադադարի առաջարկներով Ֆրանսա նպատակ չունի Ալժերիան ձգելու : Ալժերիացիները զէնքի դիմեցին՝ իրենց անկախութիւնը իրականացնելու համար : Չեմ հաւատար, թէ զինադադար մը ինչպէս կրնայ ըլլալ՝ այնքան ատեն որ Ալժերիոյ անկախութիւնը չէ իրականացած : Այս պայմաններուն մէջ պատերազմը պիտի շարունակուի՝ այնքան ատեն որ Ֆրանսա չէ հաւանած Ալժերիոյ անկախութիւն տալու համար : Այդ պարագային միայն կարելի է խորհրդակցիլ եւ ոչ թէ զինադադարի, այլ խաղաղութեան համար. արդար խաղաղութիւն մը՝ հիմնուած ալժերիացի ժողովուրդին հայրենիք մը ունենալու իրաւունքին վրայ :

Թունուզի Հանրապետութեան Նախագահը տեսակցութիւն մըն ալ շնորհած է «Ֆիկարօ»յի թղթակիցին եւ պատասխանած կարգ մը հրատապ հարցերու :

Թունուզի ֆրանսական գաղութին մասին խօսելով, Պուրկիպա ըսած է, թէ ինք համաձայն է, որ այդ գաղութը մնայ. — Կը տեսնէք, ըսած է ան, ամէն ինչ կ՚ընենք որ մեր երկիրը գան ֆրանսացի արհեստագէտներ, բժիշկներ եւ դասատուներ : Ֆրանսերէնը, արաբերէնին հետ, պաշտօնական լեզուն է :

Ֆրանքօ-Թունուզեան գործակցութեան մասին ըսած է. — 26 տարուան մեր պայքարին մէջ միշտ համաձայն եղած ենք ֆրանքօ-Թունուզեան գործակցութեան :

—o—

ՍՊԱՆԻԱՅԷՆ զինուորական կարեւոր ուժեր ղրկուեցան Իֆնի, զսպելու համար մարոքցի ապստամբները : Երկու ֆրանսացի լրագրողներ, որոնց արտօնութիւն տրուած էր այցելել խռովութեանց վայրը՝ կը յայտնեն թէ սպանական օդանաւներ կը շարունակեն ռմբակոծել Թիլուին եւ Ապուտա գիւղերը, ուր կեդրոնացած են ըմբոստները : Ռմբակոծիչ նոր օդանաւներ ղրկուած են Հարաւային Մարոք :

ՓԵՇՏԱՅԻ մէջ սկսած է հունգարական յեղափոխութեան հերոս՝ զօրավար Մալեթերի եւ բարձրաստիճան այլ զինուորականներու դատավարութիւնը :

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ "ԻՄ ՅՈՒՇԵՐԸ"

Երրորդ եւ վերջին հատորն է Պ. Փափազեանի «Յուշեր»ուն, ձօնուած նորահաս սերունդին, որպէսզի իրազեկ ըլլան անցեալ սերունդին կատարած դերին եւ պարապ չթողուն մեկնողներուն տեղը :

Ապրուած կեանք մըն է որ կը ներկայացուի սոյն գործով կարելի անկողմնակալութեամբ, վաւերագրերու բովանդակութեամբ, որպէս տառացի ապացոյց պատմաբաններու խուզարկութեան : Պետական մարդիկ Եւրոպայի մէջ հրատարակեցին իրենց յուշերը նախորդ պատերազմէն յետոյ, ինչպէս անցեալ դարուն, մեծ դիւանագէտներ Թալէյրան, Մեթերնիխ, Կիզոյ : Պատմաբանին կը մնայ քննել զանոնք, բաղդատել, դատաւորել եղելութիւնները, ճշդել անկողմնակալութիւնը, հասկնալ գործունէութեան շարժառիթները, յետոյ բացատրել : Դժուարին գործ մեր օրերուն համար, ժամանակը սահելու է, սերունդներ գալու են անցեալը դատելու համար :

Ռուսիա խաղաղութիւնը կը պահէր Կովկասի մէջ, երեք ժողովուրդներու միջեւ : Երեք հանրապետութիւններն ալ հազիւ կազմուած, իրարմէ կ'ուզէին խլել սահմանակից հողամասեր : Վրաստանի ձգտումն էր տիրապետողի դիրքը գրաւել Անդրկովկասի մէջ : Հայաստան ստիպուած էր իր սահմանները պաշտպանել Վրաստանի դէմ, Ատրպէյճանի եւ Թուրքիոյ դէմ : Պայքարը միայն զէնքով չէր, այլ նաեւ տնտեսական եւ անգութ, առանց նկատի առնելու դրացի երկրին սովը, տնտեսական վաթարութիւնը :

Երկրին մէջ ալ Վրաստան կ'աշխատէր միատարր բնակչութիւն մը ունենալ, ուստի հալածել սկսաւ տարիներէ ի վեր հոն հաստատուած Հայերը :

Վրացիներու քաղաքական պատրաստութեան, ճարպիկութեան դէմ Հայերը կը մնային անզօր, որովհետեւ «վեց դարէ ի վեր կորսուած էին պետականութիւն օտարներու լուծը ծանր արժած էր թէ՛ բարոյապէս եւ թէ՛ քաղաքական հասունութեան տեսակէտէ» : Օտար քաղաքական դէմքեր Կովկաս այցելելով կը տեսնէին Հայուն եւ Վրացիին տարբերութիւնը : կենցաղավարութիւնը : Անոնց ամենամեծ ճարպիկութիւնը եղաւ առաջին առիթով գերմանական ուղղութիւն որդեգրել, որովհետեւ ունէին ազնուական սերունդ մը, պատրաստուած քաղաքական կեանքի :

Պ. Փափազեան այնուհետեւ կը ներկայացնէ Ատրպէյճանի դաւադրութիւնները Հայաստանի դէմ : Վրացիներ կը յափշտակէին ռուս բանակին զինամթերքը, Ատրպէյճանն ալ կ'իւրացնէ անգլիական կառավարութեան կողմէ Հայաստանի տրուած ռազմամթերքէն կարեւոր մաս մը իբրեւ թրանզիթի իրաւունք :

Վտանգը միայն Վրացիներէն չէր սակայն, Հայաստանի Թաթարներէն եւ հայ համայնավարներէն կը կազմակերպուէր ներքին վտանգը : Ատով մէկտեղ յուսալից էին ամէնը, շատեր ալ կը մեկնէին երկիր, շէնցնելու համար մօտալուտ ապագայի մէջ կազմուելիք հայրենիքը :

Փարիզի մէջ կը գումարուի Ազգային Համագումարը, բաղկացած կեդրոնախոյս անհատներէ, բժիշկ, գրագէտ, բանաստեղծ, ուսուցիչ : Նշան Տ. Ստեփանեանի համար գրուած է ռամկավար, ինչ որ սխալ է : Վկայեալ փիլիսոփանես Կոլոմպեայի համալսարանէն, բնիկ Երզնկացի, սեփական թղթակիցն էր «Ազատամարտ»ի : Ցենին արեւելահայի եւ արեւմտահայի նախապաշարումներ, կուսակցական մրցակցութիւններ, կը յիշեն անշուշտ Ազգ. ժողովի մէջ տեղի ունեցած վէճերը : Ցաւով երեւան պիտի գան Հայաստանի Հանրապետութեան եւ Ազգ. Պատուիրակութեան հակամարտութիւնները, երբ իրաւասութեանց սահմանները գծելու պիտի սկսին : Այլ խնդիր պիտի նկատուէր արեւելահայերու հարցը, այլ նաեւ Թրքահայ հարցը, լուծումն ալ տարբեր պիտի ըլլար :

Դուրեան Սրբազան կը պնդէ յամառօրէն, որ Կիլիկիան ալ Հայաստանի սահմաններուն մէջ առնուի, որպէսզի ելք ունենայ Միջերկրականի վրայ : Զոյգ պատուիրակութիւնները խաղաղութեան վեհաժողովին կը ներկայացնեն յիշատակագիր մը եւ «Ծովէ Ծով» Անկախ, Ազատ, Միացեալ Հայաստանի մը քարտէսը : Մինչդեռ Պօղոս Փաշա համաձայնութիւն մը կնքած էր միայն Ֆրանսական կառավարութեան հետ, Կիլիկիոյ մէջ ինքնավար Հայաստան մը հաստատելու, Ֆրանսայի հովանաւորութեան տակ : Պատուիրակներու ոչ-դաշնակցական անդամները կը պահանջէին Կիլիկիան, հակառակ էին եւ ռուս սահմաններէն հեռու մնալ կ'ուզէին :

Օտար բազմաթիւ հայասէր կազմակերպութիւններ եւ անհատներ, պետական դէմքեր կ'աշխատէին ի նպաստ հայկական դատին : Բարեկամ է ծերունի Վենիզելոս, որ խորհուրդ տուած է «չափաւոր ըլլալ պահանջներու մէջ, բաւականանալ ոտքի տեղ մը ունենալով» :

Ֆերիտ եւ Իզզեթ փաշաներ համաձայն էին հողային զիջումներ ընելու Հայաստանին : Հրապարակ կուգան Պոնտոսի Յոյները, Քիւրտերը կը ներկայանան Շերիֆ փաշայով : Հարցը կը կնճռոտի ալ աւելի : Քեմալական շարժումը, պետութեանց անհամաձայնութիւնը վերջ կուտան ամէն բաղձանքի :

Ամերիկայի մէջ կ'աշխատին ամերիկեան հովանաւորութիւնն ապահովել : Նախագահ Ուիլսըն համամիտ է, պիտի ղրկուին ամերիկեան պատուիրակներ, տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու կարելիութիւնները : Ամերիկեան ծերակոյտը կը մերժէ հովանաւորութիւնը, Քեմալական շարժումը համակրութիւն կը գտնէ Խ. Միութենէն, Սեւրի դաշնագրէն դժգոհ պետութիւններէն : Քեմալական յաղթանակը Սեւրէն Լոզան փոխադրել կուտայ Թուրքիոյ հարցը : Ներքին անհամաձայնութիւններ պատուիրակներու միջեւ, հայասէրներու աշխատանք, ամէն դիմում ամէն կողմ ապարդիւն կը մնան :

Ֆրանսացիները կը պարպեն Կիլիկիան : Անգլիա քաղաքական տեսակէտով երկդիմի, անորոշ, մարդասիրական գետնի վրայ անմրցելի կը մնայ, գերման Ռոբախի վկայութեամբ : Հարիւրաւոր Հայեր անգլիական շոգենաւերով կը փոխադրուին Պոլսէն դուրս :

Պատուիրակութեան անդամներ, հայասէրներ կը դիմեն Լոզան : Անկախութեան, Միացեալէն հրաժարելով դիմում պիտի կատարեն ինքնավար Ազգ. Օճախի մը համար : Հարիւրաւոր բողոքագրեր, անձնական դիմումներ կը կատարուին, կը յուսան թէ դիմումները ապարդիւն պիտի չըլլան :

Վիքթոր Պերար, Հայ հարցին ի նպաստ աշխատող մը, կը թելադրէ Կիլիկիոյ կողմը դարձնել իրենց ուշը, որովհետեւ հոն աւելի ամուր հող կարելի է գտնել քան ռուս ազդեցութեան գօտիին մէջ գտնուող նահանգներուն մէջ : Անգլիացիներ կ'ուզեն օճախը տեղաւորել Կիլիկիոյ մէջ, Ֆրանսացիներ արեւելեան նահանգներու մէջ : «Արեւմտեաններու մէջ ալ թունդ հակառուսեր կան, կը վախնան կուլ երթալէ ռուս մողոքին : Ուաշինկթընէն ալ կը հաղորդուի, թէ ամերիկեան կառավարութիւնը հրահանգած է Զայլդին, զբաղելու հայկական հարցով, հայ օճախով : Ծովակալ Պրիսթոլ, Ամերիկայի Պոլսոյ դեսպանը բացասական դիրք կը բռնէ հայկական հարցի հանդէպ : Կրկին անգամ կը դիմեն սակայն ծովակալին : Կը յուսան ողոքել Ամերիկացիին քարսիրտը : Ամերիկացի Պիրսթեռ կը յիշէ ծովակալին խօսքը . «Հայերը ոչ միայն անմիտ եղան, այլ նաեւ անհաւատարիմ, համակրեցան Յոյներուն, յոյնեւթուրք կռիւին մէջ, իրենց խռովարար ընթացքով իրենց վրայ հրաւիրեցին կոտորած եւ տարագրութիւն...» :

Ներքին ճակատի վրայ պայքար զոյգ պատուիրակութեանց միջեւ : Պօղոս Նուպար կը պնդէ, որ ազգային հարցը բաժնուի Հայ Հանրապետութեան Հայաստանի հարցէն : Օտարներ կը միջամտեն համաձայնութեան համար : Լոզանի ժողովին առջեւ պատուիրակութիւնները կը համերաշխին : Կ'երեւի, թէ նորէն անհամաձայն են, որովհետեւ ժողովէն ետք, 2 Սեպտեմբեր 1924ին, Ժընեւի մէջ համերաշխութեան կոչ կ'ուղղեն Հայերուն : Երկրին մէջ կարգապահութիւնը կը պակսի, բանակին մէջ «սպաներու միջեւ անկեղծ, մտերմական յարաբերութիւն չըստեղծուեցաւ : Անկանոն ուժերը (նախկին կամաւորներ) դժուարութեամբ կ'ենթարկուէին զինուորական կարգապահութեան : Մեր բանակի ձախողանքներուն մէջ այս հանգամանքները աննշան դեր չկատարեցին» :

Պերլինի վեհաժողովին առեն՝ հայ պատուիրակութիւնը ցոյց տուաւ աններդաշնակ գործունէութիւն : Զօպանեան, հիացող մը Խրիմեանի եւ Նարպէյի, կը գրէր . «Պերլինի մէջ հայ պատուիրակները ցուցաբերեցին հայկական նկարագրի բացասական գիծերը» : Խրիմեան մեկնեցաւ Պերլինէն բողոքելով, Լոզանէն կը հեռանան պատուիրակութեանց նախագահները, բողոքագիր մը յղելէ յետոյ :

Գործը կը վերջանայ վաւերագրերու շարքով մը (307էն 424), որոնցմէ ոմանք նորութիւն են եւ շահեկան : Պատմութեան աղբիւրներ են, հայ պատմութեան ամենէն ողբերգական շրջանին վերաբերող, հայ քաղաքական ուղղութիւնը ցոյց տուող, արիւնոտ էջերէն մէկը ներկայացնող :

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՊ ՊԱՀԱՆՋ ՄԸ

Կրեմլինի ներկայ մենատէրը՝ Ն. Խրուշչեւ, նման իր հոգեհօր՝ Ստալինի, կը սնուցանէ նուաճողական ծրագիրներ : Կրեմլինի վարիչները բազմիցս յայտարարած են որ իրենց կէտ-նպատակը՝ ոչ համայնավար երկիրները խորհրդային իշխանութեան ներքեւ առնելն է, այլ խօսքով, նման խորհրդային երկիրներու բազմամիլիոն ժողովուրդներուն, ազատ մարդկութիւնը պիտի գերիվարուի «պարտիա»յի մը ահարկու եւ չարագէտ ըռունցքին ներքեւ :

Այնքան ժամանակ որ ազատ աշխարհը ի նպաստ իրեն կը պահէր ուժերու գերակշռութիւնը, այս կէտ-նպատակը կը մնար պատրանքի սահմաններուն մէջ : Սակայն Սփուտնիկէն ետքը՝ ներկայ օրերուն, ուր ակնյայտնի կը դառնան Խորհրդային Ռուսաստանի գիտական լայն նուաճումները, պատրանքը կարող է իրողութիւն դառնալ :

Դեռ եւս թարմ է բոլորին յիշողութեան մէջ, Խրուշչեւի «Եւրոպան համատարած գերեզմանատան մը դարձնելու» եւ «յաջորդ պատերազմը ամերիկեան ցամաքամասին հասցնելու» սպառնական յախորտանքը :

Զինուորական հարցերու մէջ, մասնագէտներու հաստատումով, Եւրոպան ու Միացեալ Նահանգները պաշտպանելու համար ստեղծուած ռատարի ցանցը այլեւս անգործնական դարձած է, այն պարագային երբ Ռուսերը հրթիռներու միջոցաւ օդային յարձակում մը գործեն, յանկարծակի : Դեռ վերջերս, ամերիկեան ցամաքամասին օդային պաշտպանութիւնը ստանձնած, Զօր. Փարտրիճ կը յայտարարէր թէ իր տրամադրութեան ներքեւ գտնուած ռատարները ի վիճակի չեն ճշդելու ռուս. հողէն արձակուած որեւէ

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

Ահա հնչեցին զմայլիչ ակորդները եւ Կոմիտաս վարդապետն սկսեց «Անտունի»ն : Ինչպիսի թաւշային փափկութիւն ձայնի ինչպիսի խորութիւն ապրումների, ինչպիսի դրսեւորում վշտի, կարօտի ու տենչանքի... Մինչեւ վերջին «Տօ լաճ, տնաւեր»ը ելեկտրականացրել էր բեմն ու դահլիճը ...

Վարագոյրն իջել, Կոմիտաս վարդապետն ու խումբը գնացել էին արդէն բեմից, իսկ դահլիճում դեռ շարունակւում էր ծափերի որոտը :

Ճեմարանում, սովորաբար, հանդէսները կազմակերպւում էին տօների կապակցութեամբ : Բացի Վարդանանց եւ Ճեմարանի հիմնադրութեան տարեդարձի տօներից, հանդէսներ կազմակերպւում էին նաեւ նոր տարուայ առթիւ, Բարեկենդանին, Ս. Մեսրոպի տօնին եւ Կաթողիկոսի (Խրիմեան Հայրիկն էր այն ժամանակ) անուանակոչութեան առթիւ եւն. : Հանդէսները սովորաբար բացւում էին «Տէր, կեցո դու զհայս» մաղթերգով, [illegible]րի կատարմամբ եւ Կոմիտասի ղեկավարութեամբ : Յետոյ կատարւում էր զեկուցում որեւէ դասատուի կողմից օրուան պատշաճ, ապա երգեր, արտասանութիւններ կամ ներկայացում, յետոյ խմբական պարեր եւ մենապարեր : Մեծ տօները վերջանում էին նաեւ հանդիսաւոր ճաշով վանքի մեծ սեղանատանը : Երբեմն, հանդէսների կամ ճաշի ժամանակ, ներկաների խնդրանօք, Կոմիտաս վարդապետը երգում էր որեւէ երգ, որը լսւում էր մեծ ուշադրութեամբ եւ գոհունակութեամբ :

Այդ հանդէսներին, բացի Ճեմարանի վարչութիւնից եւ բարձրաստիճան հոգեւորականներից, ներկայ էին լինում նաեւ պատուակալ հիւրեր ուրիշ քաղաքներից եւ արտասահմանից : Եթէ պատահէր, որ Խրիմեան Հայրիկն էլ ներկայ լինէր հանդիսաւոր ճաշի, մեծ սեղանատանը, Կոմիտաս վարդապետն անպայման երգում էր «Հայաստան, երկիր դրախտավայր»ը, Հայրիկի սիրած երգը : Հայրիկ սիրելագոյն անձն էր, որին խորին ակնածութեամբ ու անկեղծութեամբ յարգում էր Կոմիտաս վարդապետը :

×

1903 Թուականի աշնան սկիզբն էր Կովկասեան փոխարքայ Գոլիցինի հրամանով Երեւանի նահանգապետը զօրքերով շրջապատել էր Էջմիածնի Վեհարանը եւ պահանջում էր Խրիմեան Հայրիկից գանձարանի բանալիները և եկեղեցական կալուածների յանձնումը ցարական պետութեանը :

Դէպքը յուզել էր ամբողջ հայութեանը եւ Կովկասի քաղաքներից, մանաւանդ Արարատեան դաշտի քաղաքներից եւ գիւղերից հազարաւոր Հայեր էին հաւաքուել Էջմիածնում՝ իրենց բողոքը յայտնելու Ցարին :

Խրիմեան Հայրիկը մերժում է յանձնել բանալիները եւ հրամանը կատարել : Կաթողիկոսի այդ անվեհերութիւնը յուզում է դուրսը ալեկոծուող բազմութեանը, որը բացագանչում է . «Կեցցէ Հայրիկը, կեցցէ մեծ հայրենասէրը» : Ի վերջոյ նահանգապետը հրամայում է ջարդել գանձարանի դուռը եւ պարունակութիւնը շտապով տեղափոխել Երեւան :

Նահանգապետի հեռանալուց յետոյ Վեհարանից սկսեցին մէկ-մէկ դուրս գալ միաբանները եւ տխուր, գլխիկոր ցրուել դէպի իրենց բնակարանները :

Այդ օրը մենք, մի քանի ճեմարանականներ, Նորաշէն թանգարանի պատշգամբն էինք բարձրացել եւ դիտում էինք բոլորը, ինչ կատարւում էր վանքի բակում, Վեհարանի առաջ : Տեսանք, թէ ինչպէս Կոմիտաս վարդապետն էլ դուրս եկաւ Վեհարանից եւ գլխիկոր ու անտավոր քայլերով ուղղուեց դէպի իր բնակարանը : Երեւում էր, որ նա իր կեանքի թախծալից եւ յուզումնալից օրերից մէկն է ապրում :

Պատանի հասակից նրան որդեգրել, խնամել եւ մինչեւ տուեալ աստիճանի խնամատար էր եղել Խրիմեան Հայրիկը : Դրա համար էլ, բացի խորին երախտապարտութիւնից, Կոմիտաս վարդապետը վեհ ակնածութեամբ սիրում եւ յարգում էր ծերունի Կաթողիկոսին որպէս հայրապետի, ուստի, բնականօրէն, Կաթողիկոսի այդ օրուան վիշտը խորապէս յուզել էր նաեւ Կոմիտաս վարդապետի զգայուն հայրենասէրի հոգին :

Մի քանի երգիչներ ցանկութիւն յայտնեցինք գնալ Կոմիտաս վարդապետին այցելութեան : Բայց խորհելով, որ այդ օրուայ դէպքերը չափազանց վատ ազդած կը լինեն նրա տրամադրութեան վրայ, յետաձգեցինք մեր այցը հետեւեալ օրուան :

Յաջորդ օրը չորս հոգով, Խոսրով Փախչանեանը, Յակոբ Յարութիւնեանը, Սուրէն Տէր-Գրիգորեանը եւ ես գնացինք Կոմիտաս վարդապետի մօտ :

Երբ մտանք պարտէզ-բակը եւ սանդուղքներով բարձրացանք պատշգամբ, լսեցինք ներսից խօսակցութեան ձայներ : Անժամանակ համարելով, ուզում էինք յետ դառնալ, երբ լսեցինք Կոմիտաս վարդապետի ձայնը .

— Հը՛, գունաչինե՛ր, էդ ո՞ւր էք փախչում :

Ս. ԲԱՂԻՐԵԱՆ

(6 Շար.)

հրթիռ ։

Պատկերը աւելի մռայլ կը դառնայ, երբ ամերիկեան քաղաքական շրջանակներու հաստատումով, կը տեղեկանանք թէ ամերիկացի ականաւոր գիտնականներ վերջերս նախագահ Այզընհաուըրի ներկայացուցած են տեղեկագրութիւն մը — գիտական եւ փաստական ճշգրիտ թիւերով —, ըստ որում Ամերիկա մինչեւ 1960 հնարաւորութիւն պիտի չունենայ հրթիռներու ուղղութեամբ հաւասարելու Ռուսաստանին. մինչ այդ ազատ աշխարհը դէմ յանդիման կը գտնուի ռուսական վտանգի մը ։

Հարկ է նշել սակայն, որ ներկայիս Խորհրդ. Ռուսաստան հակառակ ստուտնիկներու յաջողութեան՝ դեռ եւս ի վիճակի չէ հրթիռներով հիւլէական յարձակում մը կատարելու։ Նման քայլ մը առնելէ առաջ, անհրաժեշտ է որ Ռուսերը իրենց տրամադրութեան տակ ունենան հինգ հազար մղոն թռչող հրթիռներու մեծաքանակ պահեստ մը, ինչ որ կը կարօտի տարիներու արտադրութեան ։

Մինչ այդ, արեւմտեան աշխարհը անհրաժեշտօրէն պէտք ունի իր ձեռքին մէջ պահելու ուժերու գերակշռութիւնը ։

Նաթօյի ուժերու ընդհանուր հրամանատար, Զօր. Նորսթատի հաստատումով, Ամերիկացիները իրենց տրամադրութեան տակ ունին 1500 մղոն թռչող հրթիռներ, որոնք կարող են պատերազմի մը պարագային, ամերիկեան հիւլէական ռումբերու ուժը թափել Ռուսաստանի գլխուն. պայմանով սակայն որ եւրոպական ցամաքամասին մէջ հաստատուած օդակայանները օգտագործուին որպէս արձակման կայաններ ։

Ցարդ, ամերիկեան խորհրդարանը արգելք կը հանդիսանար յիշեալ գաղափարին, — հիւլէական ռումբերու եւ հրթիռներու յանձնումը Նաթօյի երկիրներուն, — այն մտահոգութեամբ որ յիշեալ երկիրները այլ նպատակներու կրնան ծառայեցնել իրենց տրամադրութեան ներքեւ պահեստի դրուած հիւլէական ուժը ։

Կը թուի սակայն որ արուեստական արբանեակի յաջողութենէն ետք ու պաշտպանողական այլ ելք չունենալով, ամերիկեան խորհրդարանը պիտի պարտաւորուի, ակամայ, հաշտուիլ Նաթօյի եւրոպական ուժերը հիւլէական ռումբերով եւ հրթիռներով օժտելու գաղափարին հետ ։

Հոկտեմբերին վերջերը, Անգլիոյ արտաքին նախարար Մաքմիլընի ինչպէս նաեւ Նաթօյի միացեալ ուժերուն ընդհանուր հրամանատար Զօր. Նորսթատի անցեալ շաբթու կատարած զոյգ այցելութիւնները Ուաշինկթըն, կը թուին պսակուած ըլլալ յաջողութեամբ, քանի որ Ուաշինկթընի զինուորական եւ քաղաքական շրջանակներուն մէջ արդէն իսկ կը խօսուի հրթիռներու եւ հիւլէական ռումբերու առաքման մանրամասնութիւններուն շուրջ ։

Հրատապ հարց մըն է, որ կը կարօտի անյապաղ գործադրութեան ։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

«ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ» ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յատուկ) — «Շանթ» թատերախումբը շաբաթ, Նոյեմբեր 23ին, Պոմոնի «Սահակ – Մեսրոպ» սրահին մէջ ներկայացուց Գր. Վահանի «Բախտին անիւը», ղեկավարութեամբ ընկեր Գր. Քէնտիրեանի եւ հովանաւորութեամբ «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ։

Սրահը լեցուած էր երէց թէ երիտասարդ սերունդի պատկանող ընկերներով ու հայրենակիցներով։ Նոր Սերունդի երիտասարդ դերակատարները, որոնք լաւ սորված էին իրենց դերերը, բնական խաղարկութեամբ ընդհանուր խանդավառութիւն ստեղծեցին ։

Օրինակելի կարգապահութիւն մը կը տիրէր։ Ժամը 9.30ին բացուեցաւ վարագոյրը։ Միջնարարներն ալ երկար չտեւեցին ։

Սեդրակ Էֆէնտիի դերով, խումբին ղեկավարը՝ Գր. Քէնտիրեան լաւ խաղարկութիւն մը ունեցաւ, գնահատուելով ներկայ հասարակութենէն ։

Մակի Իշխանեան, որ անդամ է միաժամանակ Նոր Սերունդի եւ «Շանթ»ի, յաջողութեամբ կատարեց իր դերը ։

Մարի Սելոյեան, որ առաջին անգամ ըլլալով բեմ կը բարձրանար, գեղեցիկ խաղարկութեամբ բոլորին համակրանքը շահեցաւ ։

Ընկեր Ժիրայր Միրիճեան այս անգամ ալ մեզի ներկայացաւ իբրեւ դերասան՝ խաղարկութեան իւրայատուկ եղանակով մը ։

Գ. Թիւթէլեան յարմարած էր իր ներկայացուցած տիպարին. նպաստեց՝ ընդհանուր յաջողութեան ։

Յովհ. Տէր Վարդանեան, որ առաջին անգամ ըլլալով դժուարաւ բեմ բարձրացաւ, գեղեցիկ խաղարկութիւն մը ունեցաւ, ինչպէս նաեւ «Շանթ»ի կրտսերագոյն դերակատարը՝ Աւետիս Եօթնեղբայրեան ։

Շնորհաւորելի են թատերախումբին երիտասարդ անդամները եւ իրենց եռանդուն ղեկավարը։

Առաջին այս յաջողութենէն ետք, կը սպասենք որ «Շանթ» յաճախակի ներկայացումներ տայ։ Խումբը արդէն հրաւէր ստացած է Էքսի եւ Սէնթ Էթիէնի մէջ «Բախտին անիւ»ը կրկնելու համար ։

Վ. ՏԷՐ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ

ՄԱՅՐԸ.— Օննիկ, ինչո՞ւ կեցեր ես. աջ ոտքիդ կօշիկն ալ չհագնի՞ս ։

ՕՆՆԻԿ.— Աջ ոտքս չուզեր դպրոց երթալ ...։

ԽՕՍՔԵՐ ԵՒ ՎԷՐՔԵՐ

Նոր եւ ահաւոր վէրք մը։

Մեր տունը քանդեցին, մեր հայրենիքը մեր ձեռքէն յափշտակեցին ու քշեցին մեզ ազգովին դուրս ։

Եւ հիմա դիմագիծ փոխած Հայեր կան, որոնք նոր եւ վտանգաւոր աշխատանքի մը լծուած են ։

Հոգիով ծախուածներ կան, որոնք տիւ եւ գիշեր կը հալածեն իսկական Հայերը, Արմէնճները: Թշնամին լքած, մեր ցեղային զգացումները կը վիրաւորեն ։

Ահաւոր ու վէրքերով լի նոր պատմութիւններ կան, տարագիր մեր ժողովուրդին սեմերէն ներս։

Սերունդ մը, ահա, մեծցած եւ այս երկրին սովորութիւններուն տիրացած, կ'ուզէ իր ցեղին նուիրուիլ։ Բայց այս անգամ, ընտանիքին մէջ, հին սերունդն է, որ կը ցցուի իր զաւկին դէմ ։

Զաւակներ, վարդի պէս, խանդավառ եւ հաւատարիմ, կ'ուզեն բաներ մը ընել, սորվելու եւ ահա իր դէմ կը ցցուի հին սերունդը ։

— Ըսէ՛, մանչս, օրդ ի՞նչպէս կ'անցընես։

= Էհ, աշխատանքէս ետքը Հայկական միութիւններու մէջ կ'աշխատիմ։

— «Վազ» անցի՛ր, տղաս դուն քու գործիդ նայէ ։

— Ի՞նչ խօսք որ նոր սերունդը հին սերունդին գործերուն չի խառնուիր ։

Նորահաս սերունդը կը շուարի, կը զարմանայ, թէ ինչու հայրիկներն ու մայրիկները, այսքան քէն եւ ատելութիւն ունին իրարու հանդէպ, հայութեան հանդէպ։ Մինչդեռ, երէկ, այսպէս չէին, հաւատարիմ էին իրարու, հայասէր էին։ Ի՞նչ շուտ փոխուեցան ։

Երէկ, երիտասարդ նոր սերունդական մը՝ ըմբոստ հոգիով, կը պատմէր հետեւեալը ։

Վերջերս, տեղական թերթի մը էջերէն, Ֆրանսացի գրագէտ մը — Թուրքին գովքը կը հիւսէր։

Տեսնել պէտք էր վրդովումը այս ըմբոստ հայորդիին, որ մեր Ջարդը տեսած չէ, մեր աւերակները տեսած չէ, մեր Հայրենիքին երեսը տեսած չէ, մեր լեզուին համը առած չէ, բայց հայրենիքին ու ցեղին հոգին իր մէջ լեցուն կուտան սրբազան վրդովումէն ։

Չէ, նոր սերունդը կորսուած չէ։

Ա. ՀՐԱՏԻՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԲԱՇԳԵԱՌՆԵՑԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է Թեհրանի մէջ։ Մարմինը նախ փոխադրուած է «Ալիք»ի խմբագրատունը, ուր օր մը մնալէ ետք, տարուած է Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցին. պատարագէն ետք, յուղարկաւորներու հոծ բազմութեամբ մը փոխադրուած է Դուլաբի Բուրաստան գերեզմանատունը եւ հողին յանձնուած ։ Դամբանականներ խօսած են Յ. Ա. քահանայ Հաճեան, ընկեր Ե. Հայրապետեան՝ Հ. Յ. Դ. Գերագոյն Մարմնի, եւ ընկեր Տ. Գույումճեան՝ ընկերներու կողմէ։ Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ կային ։

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ. Նիւ Եորքէն անցած է Ուսթըր, ուր երկու օր մնացած է (Նոյ. 16 – 17) ժողովրդային խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ։ Հինգ հարիւր հոգի օդակայան գացած էր, ողջունելու համար Զարեհ Ա.ի լիազօր պատուիրակը։ Օդակայանէն Սրբազանը առաջնորդուած է Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին, ուր կիրակի առաւօտ պատարագած է ու կարդացած կաթողիկոսական կոնդակը։ Երեկոյեան՝ հացկերոյթ մը տրուած է ի պատիւ իրեն։ Ներկայ եղած են քաղաքապետն ու պետական պաշտօնեաներ, կրօնական պետեր, հայ եւ օտար եկեղեցականներ եւ աւելի քան հինգ հարիւր անձեր։ Առնուած են շարժանկարի եւ հեռատեսիլի (թէլէ – վիզիոն) ժապաւէններ։ Ամերիկեան թերթերը լայն արձագանգ տուած են ։

ԼՈՆՏՈՆԻ համայնական Խորհուրդը հրաւիրած էր Սըր Սիտնէյ Քէնէյը եւ Պ. Ե. Իւթիւճեանը հրապարակային հաւաքոյթի մը, ուր Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան երկու ներկայացուցիչները տպաւորութիւններ յայտնեցին դէպի Էջմիածին իրենց ճամբորդութեան մասին ։

Ս. Ի. ԱԼԻԽԱՆԵԱՆ խմբագիր նշանակուած է Մոսկուայի մէջ վերջերս հրատարակուիլ սկսած «Հիւլէական Ուժ» մասնագիտական կարեւոր ամսագրին, որ նախաձեռնութիւնն է Խ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիային։

ՏԻԿԻՆ ՁԵՓԻՒՌ ՇԱՆԹ Պաղտատի մէջ Նոյեմբեր իննին երգահանդէս մը տուած է. դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ տիկին Սիլվա Գազանճեանի ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ԵՐԳԵՐ, բանաստեղծութիւններ, հեղինակ Յ. Գույումճեան, Ֆիլատելֆիա տպուած ։

ՆԱԽԱՍԱՐԴ Պ. Այրէս, Սեպտեմբերի թիւը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի պաշտօնաթերթ ։

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկական հանդէս, Թեհրան ։

ՄԽ. ԸՆՏԱՆԻՔ.— Հոկտ. Նոյեմբերի թիւը, Վենետիկ ։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅՈՒՀԻ.— Պէյրութ ։

ՀԱՅ ԾԵՐԱՆՈՑ.— Հալէպ ։

ՍԻՈՆ, պաշտօնաթերթ Երուսաղէմի վանքին ։

ԷՋՄԻԱԾԻՆ.— Պաշտօնաթերթ Էջմիածնայ վանքին (Սեպտ.)։

ԲԺԻՇԿ.— Բժշ. – առողջապահական ամսաթերթ, Նոյեմբերի թիւը, Պէյրութ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (66)

ԿԱՅԾԵՐ

Ի.

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԵՒ ՀՈՂ

Ո՞րն էր դրանցից ճշմարիտը. ես որոշել կարող չէի, միայն մտածում էի՝ թէ քահանայի ասածը պէտք է որ ուղիղ լինի, որովհետեւ տեսնում էի՝ մարդիկ այնքան աշխատում էին, կաշուից դուրս էին գալիս, դարձեալ մնում էին աղքատ ։ Երեւի, ասում էի ես, նրանց ապրուստը այնպէս քիչ է նշանակած, որ նրանք երբեք չեն կարող լինել ապահոված։ Իսկ աղան կը մնայ միշտ աղայ, որովհետեւ նա ոչ վարում է, ոչ ցանում է, ոչ հնձում է, եւ նրա սեղանը միշտ լի է եւ ճոխ ...։

Հիմնուելով վերոյիշեալ մտախոհութիւնների վրայ, Կարոյի եւ իր ընկերների նպատակը ինձ երեւում էր բոլորովին երեւակայական, եւ ես խիստ ափսոսում էի, որ նրանք ընկած էին այնպիսի անելանելի մոլորութեանց մէջ ...։

Ես միայն չէի, որ այսպէս էի մտածում, բոլոր ժողովուրդը այսպէս էր մտածում, որովհետեւ նրանք նոյնպիսի տէր Թօղիկների աշակերտներ էին որպէս ես։

Եւ Կարօն աշխատում էր մի այսպիսի նախապաշարուած ժողովրդի բարօրութեան համար ...։

ԻԱ.

ՆԱԽԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

Արեգակն սկսել էր արդէն այրել. կէսօրուայ տօթից դժուարանում էր մարդի շնչառութիւնը։ Բաժանուելով Հասոյից, ես գնում էի նեղ շաւիղով, որ տանում էր դէպի փոքրիկ վտակը ձորի մէջ. այնտեղ արծաթափայլ ջրի կանաչ ափերը հովանաւորում էին մի խումբ ծառեր, որոնք տարածել էին իրանց ստուերը մետաքսի պէս փափուկ խոտերի վրայ։ Ես շտապեցի այնտեղ փոքր ինչ ազատ շունչ քաշել։ Ծառերը նուիրական էին մի փոքրիկ մատուռի, որի կիսաւեր փլատակները դեռ վայելում էին իրանց սրբազնական յարգանքը բարեպաշտ ժողովրդից։ Մատուռի մի քանի ողջ մնացած կամարները, որոնք ազատուել էին ժամանակի մաշող ձեռքերից, թաղնուել էին, միմեանց հետ խիտ փաթաթուած, թուփերի եւ մացառների մէջ. իսկ նուիրական ծառերը, բարձր տարածելով իրանց ազատ ճիւղերը, գրկել էին իրանց ծոցում այն հինաւուրց սրբարանը ։

Ծառերից մի քանիսի ճիւղերի վրայ փաթաթուած էին գոյնզգոյն թելեր եւ շորերի կտորտանքներ։ Տատս վաղուց մեկնել էր ինձ այսպիսի ծառերի նշանակութիւնը. նա ասում էր՝ «երբ սուրբ ծառի ճիւղին մարդ կապում է իր հագուստից մի կտոր, իր բոլոր ցաւերը անցնում են այն ծառի վրայ»։

Իմ սիրտն էլ լի էր ցաւերով... ես էլ տանջւում էի տխուր եւ հոգեմաշ զգացմունքներով... չթեթեւացնե՞լ արդեօք այս անախորժ բեռը...։ Ես դուրս քաշեցի իմ արխալուղի կարուածքից մի թել եւ դողդոջուն ձեռքերով կապեցի նուիրական ծառի ճիւղին։

— Այս բաւական չէ, լսելի եղաւ մի ձայն ։

Ես սոսկացի. տեսնում եմ՝ նոյն ծառի բնի ետեւ կծկուել է մի կին։ Սատանան իր բոլոր հրէշաւոր այլանդակութեամբ չէր կարող այնքան զարհուրելի լինել, որպէս այն մռայլոտ կերպարանքը։

— Թէ ուզում ես լաւ, Սուսանը կը տայ քեզ մի թիլիսման, այն ժամանակ ամէնը կ'երթայ ինչպէս եղն ու մեղր ..։

— Ախ, Սուսան, դո՞ւն ես, կրկնեցի ես ուրախանալով ։ — Այստեղ ի՞նչ ես շինում, որքան վախեցայ ես, Սուսան, ասա, տեսա՞ր «նրան», թէ չէ...։

— Դուն Կարօն չես, պատասխանեց բոշան, ամենեւին չշարժուելով իր տեղից ։

— Դուն Սուսանին էլ չես կարող խաբել ...։

Բոշան դեռ չէր մոռացել իմ խորամանկութիւնը, որ գործ դրի նրա հետ արաբական մինարէթի մօտ, բայց ես կամենալով փոքր ինչ մեղմել իմ նրա վրայ թողած վատ տպաւորութիւնը, պատասխանեցի.

— Դու խօ գիտես, որ ես Կարոյի ընկերն եմ, նրա լաւ ընկերը, Կարօն ինքն ասաց քեզ։ — Մոռացել ես, Սուսան ։

— Սուսանը չէ մոռացել, նա այդ գիտէ ։

Ես խիստ մերձ նստեցի խորհրդական կնոջ մօտ, որ այն նուիրական ծառերի հովանու տակ ինձ երեւում էր որպէս գերբնական արարածներից մէկը, որոնք միշտ կերպարանափոխ են լինում ։ Եւ իրաւ, Սուսանը այսօր այն չէր, որ տեսել էի առաջին անգամ արաբական աւերակներում. նա ինձ այժմ չէր երեւում այն չոր ու ցամաք, այլանդակուած պառաւը, որի վրայ չէր կարելի նայել առանց զարհուրանքի։ Այլ ընդհակառակն, այսօր նրա աղօտ կերպարանքի մէջ ես նշմարում էի հետքերը վաղօրօք թառամած գեղեցկութեան ։

Նրա մաշուած երեսը դեռ պահպանել էր իր ազդու, համակրական արտայայտութիւնը, եւ սեւորակ աչքերը նայում էին խորին տխրութեամբ, որպէս հայելիներ, որոնց մէջ արտափայլում էին կատարած եւ վշտահար սրտի բոլոր տանջանքները ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Իսրայէլի մօտ մարդ է: Դժուարին կա-ցութիւն մը Համըրշոլտի համար՝ մանաւանդ այս շրջանին, երբ սահմանային միջադէպեր յաճախակի դարձած են:

Յորդանանի եւ Իսրայէլի միջեւ Սկոբուս լեռը վէճի առարկայ դարձած է հիմա: Յորդանանցիք փակած են անոր ճամբան՝ զինուորական կարեւոր ուժեր կեդրոնացնելով այնտեղ: Զինադադարի յանձնախումբին համաձայնութեամբ՝ այդ լեռը կը պատկանէր Իսրայէլի: Այսօր, երբ Համըրշոլտ Երուսաղէմ հասնի՝ կառավարութիւնը թղթածրար մը պիտի ներկայացնէ իրեն, որուն առաջին կէտն է հրեայ զինուորական ուժեր Սկոբուս լեռը ղրկելու պարագան: Իսրայէլ կ՚առարկէ նաեւ, որ Յորդանան արգիլեալ գօտի հռչակած է սուրբ վայրերը:

Եթէ անակնկալ մը չպատահի՝ Համըրշոլտ Եչ. օր պիտի երթայ Սուրիա, արաբ ղեկավարներու հետ խորհրդակցելու համար: Բազմաթիւ հարցեր կան, որ կրնան արծարծուիլ Դամասկոսի տեսակցութեան ընթացքին. Իսրայէլ – Սուրիա սահմանային նոր կռիւները եւ Թուրքեւ-սուրիական լարուածութիւնը, մանաւանդ՝ երբ Սուրիա կը մտածէ Սանճագը պահանջել:

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին խորհրդակցութեանց գլխաւոր կէտերէն մէկն ալ արաբ տարագիրներու խնդիրն է, որ բոլոր պետութեանց մտահոգութեան առարկան դարձած է:

Մինչ Համըրշոլտ արաբեւիսրայէլ լարուածութիւնը մեղմացնելու համար Միջին Արեւելք կը գտնուի, Թել Ավիվէն կը հաղորդեն թէ Յորդանանցիք կրակ բացած են Իսրայէլի հողամասին վրայ ու եւ մղուած: Զեռնատումբեր ալ արձակուած են:

× Գահիրէէն կը հաղորդեն, թէ Դեկտեմբեր հինգին Նախագահ Նասր կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի: Եգիպտական մամուլին համաձայն մանրամասնութիւններ պիտի տայ երկրին ճարտարարուեստականացման ծրագրին շուրջ եւ Մոսկուա–Գահիրէ տնտեսական գործակցութեան մասին:

Միւս կողմէ, Գահիրէի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ Գչ. օրուան Ժընեւի ժողովը՝ Փրանքեւեգիպտական խորհրդակցութեանց արդիւնքը պիտի ճշդէ: Ձայնասփիւռը աւելցուց նաեւ, թէ երկու պատուիրակութիւնները կատարեալ համաձայնութիւն մը գոյացուցած են բոլոր կէտերուն վրայ. չեն համաձայնած միայն Սուէզի գրաւման առիթով եղած նիւթական վնասներու եգիպտական պահանջքին վրայ:

---o---

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ՝ առողջութիւնը վերագտած ըլլալով վերադարձած է Ուաշինկթըն եւ ներկայ եղած կառավարութեան ժողովին:

ՀԱՄՊՈՒՐԿԻ մէկ պարտէզին մէջ խորհրդաւոր առարկայ մը ինկած է, ահագին աղմուկ բարձրացնելով: Սպուտնիկի հրթիռին մնացո՞րդը արդեօք, հարց կու տան գիտական շրջանակները: Առարկան սկսած է ուսումնասիրուիլ գիտուններու կողմէ:

ՃԱՔԱՐԹԱՅԻ մէջ Ինտոնեզիոյ Հանրապետութեան Նախագահին դէմ մահափորձ մը կատարուեցաւ. եօթը հոգի բռնուեցաւ, սակայն Նախագահը ազատեցաւ առողջ մահէ:

Խ. ՄԻՌԻԹԵԱՆ նախկին Արտաքին նախարար Շեպիլով վերադարձած է Մոսկուա եւ կ՚աշխատի Գիտութիւններու Ակադեմիային տնտեսական հաստատութեան մէջ:

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հաղորդեն, թէ Չըրչիլ տօնած է իր 83րդ տարեդարձը՝ մարեչալ Մոնկոմըրիի հետ:

ԲԵՆԻԱՄԻՆՕ ՃԻԼԻ, իտալացի նշանաւոր երգիչը մեռաւ անջի օր, 67 տարեկան հասակին, Իտալիոյ մէջ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ եւկոսլաւ դեսպանատան մէջ ընդունելութիւն մը տրուած է, որուն ներկայ եղած են Խրուշչեւ, Բուլկանին, Միկոյեան եւ մարեչալ Մալինովսկի:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն մօտերս ժողով մը պիտի գումարէ Փեշտայի մէջ, ուր Քատար պիտի հաղորդէ Մոսկուայի մէջ իր ունեցած խորհրդակցութեանց արդիւնքը: Այս ժողովէն ետք Հունգարիոյ քաղաքականութիւնը կրնայ փոփոխութեան ենթարկուիլ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21–ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ԵՐԵԿՈՅ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ: Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, քօթիյօն եւ խաղեր:
ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ:

Ճաշագին 1000 փրանք:

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան: Մարսէյլի մէջ ընտանեկան հաւաքոյթի մը ընթացքին հաւաքուած է շինութեան համար 26.000 փրանք: Տէր եւ Տիկին Աղամեանէ հազար փրանք: Մարսէյլէն Տիկին Ազնաւուրեան իր դուկին Տիկին Արշալոյսի մահուան 8րդ տարելիցին առթիւ կը նուիրէ շինութեան 8000 փրանք: Նիմէն Տիկին Սաթենիկ Վառվառեան հինգ հազար, Տէր եւ Տիկ. Միքայէլ Տէր Յակոբեան հանգուցեալ Սաղաթէլ Փափազեանի մահուան քառասունքին առթիւ երեք հազար փրանք:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Սենեքերիմ Տէրտէրեան, իրենց աղջկան Հեղինէ Տէրտէրեանի եւ Պ. Սեպուհ Ճանիկեանի ամուսնութեան առթիւ կ՚ընեն հետեւեալ նուէրները.— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցիին հազար փրանք, Պուլվար Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչին հազար, Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղին հազար, Սեբաստիոյ Վերաշինաց Միութեան հազար:

Ֆ. Կ. Խաչի Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի եւ Սեբաստիոյ Վերաշինացի նուիրուած գումարները ստանալ Պուլվար Օտտոյի Թաղականութենէն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցիի Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի, հանգուցեալ Գարեգին Գազանճեանի մահուան առթիւ: Տիկին Ս. Գաբրիէլեան հինգ հարիւր փրանք Արծիւ Մարզական միութեան եւ 500 փր. Ֆ. Կ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղին: Պ. Էքսիզեան հազար փրանք Ազքատախնամին: Պ. Ս. Ղարիպեան հազար փրանք Արծիւ Մարզական միութեան եւ հազար փրանք տեղւոյս Ազգ. վարժարանին, Պ. Ս. Հայրապետեան 500 փր. եկեղեցիին պայծառութեան:

— Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Թումպուլեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի Պ. Ա. Յակոբեան հազար փրանք Պուլվար Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչին: Արծիւ Մարզական միութիւնը հազար փրանք տեղւոյս Ազգ. վարժարանին: Պուլվար Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը հազար փրանք տեղւոյս Ազգ. վարժարանին:

Այս առթիւ Թաղականութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Գազանճեան եւ Թումպուլեան ընտանիքներուն:

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ, 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ: Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան:

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ — Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23

SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)
ORCHESTRE BACHICHA

Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ. Արմանի Սանթրալ 36.23:

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15–ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10.30:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը: Յաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ՚Արմ, ռիւ Ռոյեր):

Այս ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Դեկտեմբեր վեց եւ ստանալ սեղանակիցի մասնաւոր քարթը, (ճաշագին 3000 փր):

Վերոյիշեալ թուականէն վերջ ոչ մէկ արձանագրութիւն պիտի ընդունուի:

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝
14, Rue Maréhal Foch Viroflay

Պ. Ջաւէն Յովհաննէսեանի
31, Rue de Général Léclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE
C. C. P. Paris 14827-18

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

× Երեւանէն Ստեփան Գույումճեան կը փնտռէ իր հայրը Յակոբ Գույումճեան, Պ. Ստեփան Գույումճեան իր կնոջ եւ զաւակներուն հետ կը բնակի Երեւան ուր ներգաղթած է 1948ին:

× Հայաստանէն Տիկին Վիքթորիա Ծրոյեան կը փնտռէ իր զարմիկը Յովհաննէս Ազատեան:

× Հայաստանէն Տիկին Արտէմ Հովեան կը փնտռէ իր եղբայրը Վարդան Ենովքի Հովեանը, ծնած Նոր Պայազիտ 1925ին:

× Շնորհիկ Յակոբեան կը փնտռէ իր եղբօր որդին (Գլճեան), Սարգիս Կարապետեան, Կ. Պոլսեցի որ 1921էն ի վեր կը գտնուի Ֆրանսա:

× Հայաստանէն Անահիտ Պետրոսի Գէորգեան կը փնտռէ իր զաւակը Համլէտ Բագրատի Գէորգեանին, ուսանող եղած է Երեւանի նկարչական վարժարանը: 1942ին զացած է ռազմաճակատ եւ այդ օրուանէն ոչ մէկ լուր ունի:

× Հայաստանէն Մարիամիկ Պարտիզպանեան կը փնտռէ իր եղբայրը Պուրսացի Հաճի Յակոբ Պարտիզպանեանի, կնոջը Լուսիգաին Սեպուհ վարժապետի աղջիկը եւ զաւակները:

Այս փնտռուող հետեւեալ անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8):

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր Քասէի սրահին մէջ, ժամը 21ին: Կը խօսի՝ Պ. Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ: Նիւթ՝ «Խրիմեան Հայրիկը մեր քաղաքական պատմութեան մէջ»: Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

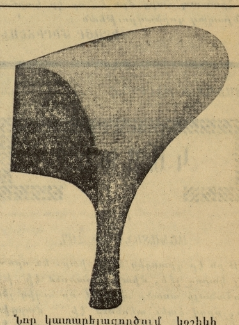
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը վերսկսած է, դասախօսութեամբ ձեռնհաս ուսուցիչի մը, Բարեգործականի սրահին մէջ, ինչպէս նախորդ տարիներ, 19ա, Րիւ Վանթիւր, ժամը 19–21, ամէն երեքշաբթի եւ ուրբաթ: Ծնողները կը հրաւիրուին օգտուիլ առիթէն՝ արձանագրելով երկու սեռէ եւ ամէն տարիքէ իրենց զաւակները, դասերու պահերուն:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ

Կը փնտռուի մէկ կամ երկու սենեակ, խոհանոցով վարձու, Փարիզի մէջ կամ արուարձանները:

Դիմել Թերթիս վարչութեան:

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաթիէռ փլասթիքի եւ ալիւմինիումի միացումով շինել անրէկ (էնքասապլը) եւ ձկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ:

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Tél. : OPE. 01-08
Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA 33-38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction - Administration : 32, Rue de Trévise, Paris 9e

Fondé en 1925 — Tél. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. PARIS 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 4 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8059 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3860

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀՈՎԻՒ, ՀՕՏ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

Հովիւր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ն է: Հօտը՝ Միացեալ Նահանգներու թեմը: Իսկ ոչխարը (անշուշտ «մոլորեալ» կամ «կորուսեալ» իմաստով) Ամերիկայի Ազգային Թեմն է, որ անցեալ Հոկտեմբերի սկիզբը կապուեցաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան:

Այս «հովուապանութեան» հեղինակի իրաւունքը կը պատկանի, — հետեւողութեամբ Աւետարանի — Էջմիածինի խմբագրութեան: Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը իր 1957 Փետր. - Մարտի միացեալ թիւին մէջ պատասխանելով Յակոբ Խաչմանեանի ծանօթ սրտի խօսքերուն, ի մէջ այլոց կը գրէ.

«Նախ ասում էք թէ «այս հատուածը կը սպասէ, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը փնտռէ զինքը»: Ուստի ընդունում էք, թէ այդ հատուածը «կորուսեալ ոչխարի» է նման, եւ հովիւն է, որ պէտք է նրան փնտռի: Բայց դրանից յետոյ աւելացնում էք. «Մայր Աթոռը այդ կէսերէն մէկում միացած, միւս կէսին դէմ դիրք բռնած է»: Դրանով ի՞նչ էք ուզում ասել, ո՞վ ո՞ւմ պէտք է փնտռի: Երկուսից մէկն է ճիշդ: Կա՛մ այն է, որ բաժանուած հատուածն է, որ պէտք է փնտռուի, դառնայ եւ վերադարձնի ամբողջին՝ հօտին, եւ կամ հօտն է, որ իր հովիւով միասին պէտք է գնայ, միանայ «կորած ոչխար»ին:

Հանրածանօթ է Աւետարանի «կորուսեալ ոչխար»ի առակը «Եթէ լինիցի մարդոյ հարիւր ոչխար»... (Մատթէոս, ԺԸ. 12):

Այսինքն հարիւր ոչխար ունեցող մարդ մը եթէ մէկ ոչխարը կորսնցնէ, միթէ իննսունինը լերան վրայ կամ անապատին մէջ ձգելով մոլորեալը փնտռելու չերթար: (Նոյնը տես՝ Ղուկաս, ԺԵ. Ա):

Հակառակ այս շատ բնորոշ առակին, «Էջմիածին»ի խմբագիրը կ'ուզէ արդարացնել Վազգէն Ա.ը, ըսելով, որ ո՛չ թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը իբրեւ Հովուապետ պէտք է երթար փնտռէր իր կորուսեալ ոչխարը (ինչ որ համաձայն պիտի ըլլար Աւետարանի առակին), այլ այս վերջինն է, որ պէտք է փնտռէր հովիւը:

«Կորուսեալ» որակուած «ոչխար»ը քանիցս փնտռած է հովիւը, բայց անիկա միշտ ալ մերժած է իր փարախին մէջ ընդունիլ զայն: «Կորուսեալ»ը գրեթէ քառորդ դար հաստատամօրէն փարած է այդ փարախին եւ ուրիշ տէր չէ փնտռած: Բայց իրարու յաջորդող հովիւները երբեք չեն ուզած ընդունիլ զայն իրենց փարախին մէջ: Ի վերջոյ անտէր մնացած ոչխարը «գայլերու ճարակ չըլլալու համար» գտած է ուրիշ բարի հովիւ մը:

Փաստերը պերճախօս են եւ աւելորդ է կրկին յիշեցնել զանոնք:

Աւետարանը կ'ըսէ. «Հովիւ քաջ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»: (Յովհ. Ժ. 11):

Վազգէն Ա. իբրեւ քրիստոնեայ հովուապետ պէտք է հետեւէր Յիսուսի խօսքերուն:

Անցած տարի երբ արտասահման եկաւ, առաջին անգամ պէտք է երթար Ամերիկա՝ փնտռելու իր «կորուսեալ ոչխար»ը: Չէ՞ որ դարձեալ Աւետարանին մէջ գրուած է. «Ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի (Մատթէոս ԺԵ. 24): Որպէսզի յետոյ հպարտութեամբ յայտարարէր «Ուրախ եղերուք ընդ իս, զի գտի, զոչխարս իմ զկորուսեալ» (Ղուկաս, ԺԵ. 4):

Սպասելով, որ յատուկ կոնդակով իր դիրքը ճշդէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան հանդէպ, ինչպէս կը խոստանայ Վազգէն Ա. կարգ մը յայտարարութիւններ ըրեր է Նիւ Եորք Թայմզի Թղթակցին:

Ըսելէ վերջ թէ «Անթիլիասի այս քայլը ոտնձգութիւն է մեր եկեղեցական կանոններուն դէմ, որոնք կը գործադրուին մեր եկեղեցւոյ թշնամիներուն կողմէ», աւելցուցած է թէ Միացեալ Նահանգներու երկու հարիւր հազար Հայերուն հարիւրին տասնըհինգ տոկոսը միայն կը կազմեն այն եկեղեցիները, որոնք անջատուեցան Էջմիածնէն (Մարմարա, 25 Նոյեմբեր):

Այս թիւն ու տոկոսը ցոյց կուտան թէ Մայր Աթոռի դահակալը որքան սխալ տեղեկութիւններ ունի Ամերիկայի Ազգային Թեմի եկեղեցիներու եւ հաւատացեալներու քանակին մասին: Ա՛լ չենք խօսիր որակին մասին, որուն ո՛րքան բարձր ըլլալուն ապացոյցը տեսանք վերջերս գաղութներու շրջաններու մէջ (Պոսթըն, Տիթրոյթ, Ֆիլատելֆիա), ուր «մոլորեալ» կոչուածները իրարու հետ մրցումի ելած էին՝ նոր կառուցուելիք եկեղեցիներուն առատ նուէրներ տալու համար:

Ամբողջ քառորդ դար արհամարհուած «ոչխար»ը [illegible] է հիմա «հովիւ»ին, որուն «հօտ»ը ո՛չ թէ 15 այլ 50 տոկոսով պակսած է:

Ո՞վ է յանցաւորը:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԵՒ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻ՞Ն

Ինչպէս գրած էինք Դեկտեմբեր 16ին պիտի սկսի Ատլանտեան Ուխտի ժողովը, Փարիզի մէջ: Նախագահ Այզընհաուըրի հիւանդութիւնը եւ Վարչապետ Ատընաուըրի «մտահոգիչ վիճակը» մեծ յուզում պատճառած էին քաղաքական շրջանակներուն մէջ, նկատելով որ երկուքն ալ պիտի մասնակցէին ժողովին եւ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուէր անոնց Փարիզ ներկայութեան:

Մինչ Ուաշինկթընէն հաղորդեցին թէ Այզընհաուըրի առողջական վիճակը բարելաւուած է եւ Նախագահը բժիշկներու արտօնութիւնը ուզած է Փարիզ գալու համար, Պոննէն կը հաղորդեն թէ Վարչապետ Ատընաուըր անկողինը լքած է եւ ոչ մէկ անպատեհութիւն կայ որ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին չմասնակցի:

Այզընհաուըր Կեթիզպըրկի իր ագարակէն Սպիտակ Տուն վերադարձած է արդէն եւ մասնակցած կառավարութեան նիստին, ուր կը քննուէր Ատլանտեան Ուխտի ամերիկեան պատուիրակութեան ներկայացնելիք ծրագիրը: Արտաքին նախարար Տըլլըս բացատրութիւններ տուած է:

Երէկ Նախագահը մասնակցեցաւ նաեւ ժողովի մը, ուր կառավարութեան ծրագիրը պաշտօնապէս ներկայացուեցաւ Խորհրդարանի ղեկավարներուն:

Այզընհաուըր յաջողելու համար Դեմոկրատներու օժանդակութեան պէտք ունի: Ներկայիս գումարուող ժողովները նպատակ ունին Խորհրդարանի դեմոկրատ ղեկավարներու գործակցութիւնը ապահովելու: Խ. Միութեան դէմ պայքարը զօրացնելու համար՝ Ամերիկայի ծրագիրն է համագործակցութիւն ստեղծել բոլոր ճակատներու վրայ, արտաքին թէ ներքին: Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ ամերիկեան պատուիրակութիւնը պիտի աշխատի այս ուղղութեամբ, անկէ առաջ սակայն պիտի ապահովէ Միացեալ Նահանգներու դեմոկրատ կուսակցութեան լայն աջակցութիւնը՝ կառավարութեան:

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ԱԶԳԻՆ «ԴԱՍԱՏՈՒՆԵՐԸ»

— Աղբա՛ր, մեր ազգը մարդ ըլլալիք չունի... Խելք բռնած բանը չունինք... Դիւանագէտ չենք, քաղաքագէտ չենք, իրարու խօսք չենք հասկնար... Ատոր համար ալ մեր ազգային գործերը տակնուվրայ վիճակի մէջ են... Ատոր վերջը ո՞ւր պիտի երթայ... Ե՞րբ պիտի արթննանք:...

Լուսացնցող դահլիճներու բաւշապատ բազմոցներուն վրայ փռուած «ազգասէր»ներուն շրթունքին վրայ է այս՝ ճառը, տարին տասներկու ամիս:

Այս «ազգասէր»ներն են որ ազգին սխալներն ու սայթաքումները խոշորացոյցին տակ կը դնեն եւ կը մոռնան անոր «ճիշդ»երը:

Դժբախտաբար, այս «ազգասէր»ներն են որ կը տեսնեն միայն մե՛ր յանցանքները, բայց «վրայէն կ'անցնին» Մեծ ազգերու գործած պարտապանաց սխալներուն, որոնցմէ, կարծես, մենք ալ տուժեցինք, երէկ:

Այս «ազգասէր»ներուն կարծիքով, յանցաւորը մե՛նք ենք, եթէ այսօր, տունտեղ չունինք եւ Անդաստան կը կարդանք աշխարհի չորս ծագերուն վրայ:

Մե՛նք ենք յանցաւորը, եթէ, այսօր, մեր հայրենիքը մեր ձեռքէն ելեր գացեր է եւ իններ է օտար պետութեան մը ձեռքը...

Մե՛նք ենք յանցաւորը, եթէ եկեր ու մեզ ջարդեր են կամ առեր տարեր են մեր ունեցածն ու չունեցածը...

Ուրիշներու մեղք չունին... Բա՛ւ լիցի: Եղեր մենք, խելօքիկ մը, մեր տեղը նըստած ըլլայինք ու «Դաշնակցական խումբ» երգած չըլլայինք, այս փորձանքը բացուած չէր ըլլար մեր գլխուն:

Այս «ազգասէր»ները ամէն տեղ են: Ընդհանրապէս, հարստութեամբ յղփացած ու շփացած մարդիկ, որոնք միայն դաս տալ գիտեն, բայց դաս առնել չեն գիտեր: Ամբաստանել գիտեն, բայց չեն լսած «մեղմացուցիչ դէպք յանցանաց» բացատրութիւնը:

Այս «իմաստո՛ւն»ները, ի հարկէ, իմացան թէ ինչ սխալներ գործուեցան վերջերս, Ուաշինկթընի մէջ: Մէկ օրուան մէջ չորս սխալ:

Երեքշաբթի առտու արտաքին պաշտօնատան ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարեց թէ ղեկավարեալ ռումբերը եւ «արբանեակ»ները հակակշիռի տակ առնելու ռուսական «առաջարկ»ը ընդունելի չէր:

Երեքշաբթի իրիկուան դէմ, արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ այդ առաջարկը ընդունելի էր:

Չորեքշաբթի, նախարարը, յաւելուածական յայտարարութիւն մը բրաւ — «ընդունելի է, պայմանաւ որ մաս կազմէ Զինաթափութեան Ծրագրին»: Այլապէս...

Այս երեք հակասական յայտարարութեանց կողքին, ուրիշ սխալ մըն ալ — այս անգամ դիւանագիտական:

Արտաքին նախարարը կ'արտայայտուէր առաջարկի մը մասին, որ տակաւին, պաշտօնապէս ներկայացուած չէ: Խրուշչեւ, լրագրողի մը հետ զրոյց մը ունեցաւ: Հակակշիռ բառը բերնէն փախցուց: Բայց, Խրուշչեւ Մոսկուայի կառավարութեան անդամ չէ, այլ կուսակցութեան քարտուղարն է: Իր խօսածն ալ քաղաքական ճառ մը չէր:

×

Նմոյշ մըն էր որ տուի: Գիտեմ, ազգին «իմաստո՛ւն»ները պիտի ըսեն.

— Ատիկա ի՞նչ կապ ունի մեր անձնաւորութեանց հետ...

Որեւէ կապ չունի: Բայց, ըսել կրնայ տալ մեզի.

— Եթէ Մեծերը, այսքա՛ն փորձառու, այս տեսակ վրիպումներ կ'ունենան, մե՞նք ինչպէս չունենայինք մեր սայթաքումները:

Մեր երէկուան սխալները կ'արդարանան մեր անփորձութեամբ եւ մեր միամտութեամբ: Մեզի սիրահարա՛ծ ազգերուն մեզի հանդէպ գործած «սխալ»նե՞րը ինչո՞վ կ'արդարանան:

Այսմասին ալ կը մտածե՞ն, ազգին «դասատու»ները...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ինչպէս ծանօթ է, Ազգ. ժողովը վստահութիւն յայտնեց Կայեարի կառավարութեան, որ գործադրէ Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքը:

Թունուզ եւ Մարոք հակառակ էին այդ ծրագրին:

Այս ուղղութեամբ Ազատագրական Ճակատի Գահիրէի գրասենեակը մամուլին յանձնեց յայտարարութիւն մը, ուր կ'ըսուի թէ Հիմնական Օրէնքը ոչ մէկ նորութիւն կը բերէ եւ Ալժերիացիները պիտի շարունակեն իրենց պայքարը՝ մինչեւ որ իրականանայ յեղափոխութեան նպատակը: Ալժերիացի ժողովուրդը, կ'աւելցնէ ան, չի կրնար հետեւիլ այդ օրէնքին, որովհետեւ ինք կ'ուզէ որոշել իր ճակատագիրը: Մենք զէնքի դիմեցինք՝ մի եւ անբաժանելի Ալժերիոյ անկախութիւնը ձեռք ձգելու համար, սակայն Հիմնական Օրէնքը համապատասխան չէ այս նպատակին:

Միւս կողմէ, Ալժերիոյ Ազգ. Ճակատը Լոնտոնի մէջ զեկոյց մը հրատարակեց, ուր կ'ըսուի թէ Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքը չի կրնար գործադրուիլ, նոյնիսկ՝ եթէ զէնքի ուժով պարտադրուի: Ալժերիացի ժողովուրդը նոր պիտի մղէ զայն եւ պիտի շարունակէ իր պայքարը՝ այնքան ատեն, որ իր ինքնավարութիւնը չէ ճանչցուած տակաւին:

Միւս կողմէ, կը յայտնուի թէ ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ հարցին քննութիւնը հաւանաբար յետաձգուի յառաջիկայ տարուան:

ՄԱՐՈՔԻ ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԸ՝ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ

Իֆնիի մէջ, սպանական Մարոք, խռովութիւնները կը շարունակուին: Սպանիոյ Արտաքին նախարարութիւնը յայտնեց թէ կռիւը կը շարունակուի մարոքցի անկարգներուն հետ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն ապստամբները Իֆնիէն 160 քիլոմեթր անդին քըշուած են 16 դահ տալով եւ աւելի քան՝ 50 վիրաւոր: Վերջին օրերուն անկարգներու յարձակումները մեղմացած են ու երեք հազար սպանացի վայրաչուներ դրկուած են Իֆնի:

Միւս կողմէ, երէկ առտուան Փարիզի ձայնասփիւռը, լուրը տալով անգլիական աղբիւրներէ, հաղորդեց թէ Մարոքցիները ամէն միջոցի կը դիմեն, որպէսզի սպանական օժանդակ ուժերը ցամաք չկարենան ելլել՝ Մարոքի մէջ: Եթէ այսպէս շարունակուի, Իֆնիի սպանական ուժերը պիտի բնաջնջուին ապստամբներու կողմէ:

—o—

ՓԱՐԻԶԻ Օփերային եւ Քոմէտի Ֆրանսէզի աշխատաւորները Բշ. օր գործադուլի մէջ էին: Տասը առ հարիւր աշխատավարձքի յաւելում կը պահանջեն:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ.Ի ՀԵՏ

ԽՄԲ. — Պոսթոնի մեր պաշտօնակիցը՝ «*Հայրենիք*» օգտուելով Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթ. Պատուիրակ Խորէն Արք.ի ներկայութենէն տեսակցութիւն մը ունեցած է շահեկան հարցերու շուրջ :

ՀԱՐՑ. — Սրբազան Հայր, ծանօթ ենք ձեր առաքելութեան, որ պատմական մը– նալու սահմանուած է : Կը հաճի՞ք բա– ցատրել, թէ ինչու Ամերիկահայ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան դիմումին այսքան ուշ, մօտ ութ ամիս ետք պատասխանեց Վեհ. Կաթողիկոսը :

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Դիմումը եղած էր 1957 Փետրուար 24ին : Ուշացումը հետեւանք էր այն պարզ իրողութեան, որ Վեհափա– ռը ուզեց խնդիրը ուսումնասիրել իր ամ– բողջութեանը մէջ եւ օգտակար որոշում մը տալ : Այս ուսումնասիրութիւնը, շատ բնական է, կարօտ էր երկար ժամանակի :

Հ. — Ի՞նչ տպաւորութիւն թողուց ա– մերիկահայութեան այս դիմումը հոն՝ Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ :

Պ. — Տպաւորութիւնը եղաւ շատ լաւ ու սրտապնդիչ անոնց վրայ, որոնք Կիլի– կիոյ Ս. Աթոռին հաւատարիմ կը մնան : Կան անշուշտ քիչ թիւով դժգոհ տարրեր ալ, որոնցմէ շատերը կրնան լուսաբան– ուիլ հետզհետէ :

Հ. — Ի՞նչ է վերջին կացութիւնը հոն՝ մասնաւորաբար Սուրիոյ մէջ : Ազգային Ներքին ճակատին վրայ կը շարունակ– ուի՞ն դեռ այսպէս կոչուած՝ «համախմբ– բական»ներու խռովութիւնները :

Պ. — Այդ խռովութիւնները գոյութիւն չունին. մէկ քանի թերթեր միայն կ՚աղ– մըկեն, հասկնալի պատճառներով : Ժո– ղովուրդը որեւէ խնդիր չունի եւ շատ գոհ է. չնչին խմբակ մը միայն կայ, որ նախապէս ալ արդէն «ընդդիմադիր» էր : Իսկ այն քանի մը հանրային դէմքերը, որոնք առաջին օրերուն թիւրիմացու– թեան մատնուած էին, լուսաբանուելով ձեռնթափ եղած են. ոմանք ալ, իրակա– նութիւնը ճանչնալէ ետք, եկան Վեհա– փառին մօտ եւ այժմ լաւ յարաբերու– թեան մէջ են :

Հ. — Ի՞նչ է վիճակը այն չէզոքներուն, որոնք պահ մը միացած էին «համախմբ– բական» ճակատին :

Պ. — Չէզոքները անդրադարձան դէպ– քերու բնոյթին, զգացին որ համայնա– վարութեան գոհ կ՚ըլլան, ու քաշուեցան խռովարարներու ճակատէն : Մէկ քանին ալ եկան ու շնորհաւորեցին Վեհափառին ընտրութիւնը :

Հ. — Ի՞նչ է վիճակը Դամասկոս ա– պաստանած եկեղեցականներուն, որոնք վտարուեցան Անթիլիասի Միաբանութե– նէն :

Պ. Ողբալի : Խադ եպիսկոպոս տուն տարին եւ առանց խպնելու յայտարարե– ցին, թէ Կիլիկիոյ Աթոռը Դամասկոս փո– խադրած են, մինչ ծերունի ու քայքայ– ուած մարմին մըն էր միայն փոխադր– ուածը : Վտարուած միաբանները, գոհ՝ կիրքերու եւ զրդռութեանց, ցրուած են, Փառէն Եպիսկ. վախճանած է, Երուսա– ղէմի մէջ. Դերենիկը դարձած է Թախա– ռական, եւ ձայնը կուգայ Հնդկաստանէն կամ Աւստրալիայէն, ուրիշներ, անտէր մնացած, ցիրուցան եղած են. չորս հո– գի ալ հովանաւորուած են Բարեգործա– կանի կողմէ, որ, դժբախտաբար, մինչ հովանաւորած է այդ հակաեկեղեցական շարժումը եւ մինչ քաջալերած. հիմա ալ այդ չորս ըմբոստ նախկին միաբանները կերպով մը ապրեցնելու համար պաշտօնի կոչած է իր դպրոցներուն մէջ :

Հ. — Բարեգործականի կեդրոնը (Նիւ Եորք) արդեօք լուր ունի՞ իր Մասնաճիւ– ղերուն գործունէութենէն :

Պ. — Կը կասկածիմ, բայց միեւնոյն ա– տեն կը զարմանամ, որ տեղեկութիւն չունի :

Հ. — Կը հաճի՞ք քանի մը խօսքով ըսել, թէ Բարեգործականի Մասնաճիւղերը ինչ դեր կը կատարեն, ինչ «բարի» գործեր կ՚ընեն ազգին ու Եկեղեցիին :

Պ. — Բարգեւործականի մասնաճիւղերը շատ գէշ դեր կը կատարեն Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի մէջ. իրենց տխուր գործունէութեամբ առաջին գծի վրայ կու– գան, որովհետեւ ռամկավարներուն եւ նման տարրերուն ձեռքը գործիք դարձած են

Շատ կը ցաւիմ, որ այս Մեծ Միութի– նը, որ «Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւն» անունը կը կրէ եւ պէտք է համազգային ըլլայ, իր դերը չի կատա– րեր արժանաւորապէս կամ շատ գէշ կեր– պով կը կատարէ : Ոչ թէ «ընդհանուր», այլ մասնաւոր Միութիւն մը դարձած է, իրեն յատուկ նպատակներով :

Ահա թէ ինչու կը զարմանամ Բարե– գործականի Կեդրոնի անգիտութեան մա– սին : Չեմ կրնար ըսել, թէ կեդրոնը ծա– նօթ է իր Մասնաճիւղերուն գործունէու– թեան, բայց միեւնոյն ատեն կը խորհիմ, թէ անկարելի է որ Կեդրոն մը տեղեակ չըլլայ իր մասնաճիւղերու գործունէու– թեան եւ հակակշիռ չգործադրէ :

Հ. — Բարեգործականի կեդրոնը կը կատարէ՞ իր նիւթական յանձնառութիւն– ները Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին հան– դէպ :

Պ. — Դժբախտաբար՝ ոչ : Կաթողիկո– սական ընտրութեան թուականէն սկսեալ Բարեգործականը մերժեց վճարել Անթի– լիասի դպրեվանքին իր ըրած յատկացու– մը, ինչպէս նաեւ մերժեց կատարել Մել– քոնեանի կտակը :

Առաջինը՝ հինգ հազար տոլար եւ երկ– րորդը՝ հազար անգլ. ոսկիի :

Ասիկա շատ տխուր արարք մըն է : Դպրեվանքի աշակերտութիւնը կարելի՞ է զրկել տարիներու ընթացքին եղած յատ– կացումէն, պարզ այն պատճառով, որ ընտրեալ Կաթողիկոսը իրեն՝ Բարեգոր– ծականին ուզած անձնաւորութիւնը չէ. եւ յետոյ՝ ի՞նչ իրաւունքով կտակի մը յստակ տրամադրութիւնը չի գործադր– ուիր : Կը նշանակէ, թէ Բարեգործականի կտակները նոյն ոգիով կը գործադրուին. ո՞ւր կը մնայ այն ատեն կտակարար բա– րերարներու կամքը :

Աւելցնենք նաեւ, որ Բարեգործականը դադրեցուց իր նպաստը՝ Լիբանանի ազ– գային աղքատիկ վարժարաններուն :

Չեմ ուզեր աւելին ըսել, բայց խորա– պէս կը ցաւիմ, որ, ինչպէս կը տեսնէք, Բարեգործականը իր ընդդիմութիւնը Կա– թողիկոսարանէն զատ տարածած է նոյն– իսկ ազգային վարժարաններուն եւ աղ– քատիկ ուսանողներուն վրայ : Վայե՞լ է ասիկա «Ազգային» անունով մկրտուած Միութեան մը համար :

Հ. — Ի՞նչ պիտի ընէք, եթէ Բարեգոր– ծականը շարունակէ իր այս ցաւալի ընդ– դիմութիւնը եւ չվճարէ, առանց կտակի սրբութեան իսկ կարեւորութիւն տալու :–

Պ. — Եթէ Բարգեւործականը շարունակէ չվճարել, ողջ ըլլայ հայ ժողովուրդը : Անցնող երկու տարիներուն հայ ժողո– վուրդը վճարեց, հոգալով թէ դպրեվան– քի եւ թէ Լիբանանի ազգային աղքատիկ վարժարաններու ծախքերը : Օրհնեալ ժո– ղովուրդ է Հայը, եւ իր գոհարերու– թեամբ ըլլալ ակր կենալ իր կարօտ զա– ւակներուն : Իսկ հիմա որ ամերիկահայ գաղութը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողի– կոսարանին կողքին է, աւելի ապահով կրնանք ըլլալ :

Մենք պէտք չունինք սակարկելումար– դոց հետ, որոնք զուրկ են ազգային ոգիէ եւ մասնաւոր նպատակներ կը հետապն– դեն, քինախնդրութեան գոհ դարձնելով նաեւ հարիւրաւոր աղքատիկ մանուկներ եւ ուսումնատենչ պատանիներ :

Հ. — Ի դէպ, ուրո՞ւ հաշուին կը պտտի Դերենիկ եպիսկ. Փոլատեան : Ինչ եղած են իր ըրած հանգանակութիւնները՝ Ա– մերիկայէն ու Կիպրոսէն :

Պ. —Դերենիկ եպիսկ.ի կատարած հան– գանակութիւնը ամբողջութեամբ կը մնայ Դպրեվանքի Օժանդակ Մարմնին մօտ (ո– րուն ատենապետն է Գ. Սարգսեան Գո– լուստեան, գանձապահը՝ Արթին Հազար– եան եւ ատենադպիր՝ Տօքթ. Սվաճեան) : Այդ գումարը 35.000 տոլարի կը հասնի եւ հակառակ իմ եւ Վեհ. Կաթողիկոսի դիմումներուն, մերժեցին վճարել Անթի– լիասի Դպրեվանքի անունով հաւաքուած գումարը : Աս ալ ուրիշ տխուր եւ աննե– րելի մեղք մը :

Իսկ թէ Դերենիկ եպիսկ. ուրո՞ւ հաշ– ուին կը պտտի զաղութէ գաղութ, հար– ցուցէք իր բարեկամներուն, այս անպա– տասխանատու հոգեւորականին մասին պատասխան մը տանելու համար, եթէ կրնաք... Մեր Միաբանութենէն արտաք– սուած է ան :

(Մնացեալը յաջորդով)

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆ

ԿԵՆԱՑԴ...

Բանափոխի օրէն իսկ, ողելից ըմպելին չէր պակսեր Հայոց Աշխարհէն :

Այսօր ալ, Կիլիկիայէն մինչեւ Պոնտոս, Բիւզանդիոնէն մինչեւ Այրարարատեան դաշտ, գրեթէ ամէն հայ գաւառ ունի իր յատուկ խմիչքը, ունի նաեւ իր խմելու եղանակը, եւ ունի մանաւանդ իր խմելու նպատակը :

Խարբերդցին չի խմեր : Պոլսեցին կը խմէ ուտելու համար : Մշեցին կը խմէ երգելու համար : Տիգրանակերտցին կը խմէ խմելու համար : Իսկ ռուսահայը կը խմէ պարզապէս բաժակաճառ խօսելու համար :

Ամէն ռուսահայ ի ծնէ սեղանապետ է, կամ արեւելահայ բարբառով, թամատա : Գողթան երգիչներուն այս արժանընտիր յաջորդներուն հետ ոչ ոք կրնայ մրցիլ թամատայութեան մարզին մէջ որ այլեւս դարձած է իրենց մենաշնորհը :

Կրնամ երեւակայել Թիֆլիսի ռակեշըր– ջանը երբ թամատայութեան այդ օրրա– նին մէջ ամէն Հուլարարեան կինդօ սե– ղանապետ էր եւ պարտաճանաչութեամբ, խղճմտօրէն եւ հանապազօրդ կը նուիր– ուէր իր կոչումին :

Ճանչցուած իրողութիւն մըն է որ սե– ղանապետութեան ասպարէզը իր գա– գաթնակէտին հասաւ Յովհաննէս Թու– մանեանով : Այսօր՝ Հայոց մշակութային եւ գեղարուեստական մակարդակը այն չէ ինչ որ էր յիսուն տարի առաջ, ուստի՝ բնականաբար, ընդհանուր մեր մտաւորա– կանութիւնը տուժելով, տուժած է նաեւ թամատայութեան արուեստը :

Ճիշդ է, այսօր հին թամատաները չեն մնացած, բայց եւ այնպէս, դեռ կը գըտ– նուին բազմաթիւ առաջնակարգ թամա– տաներ :

×

Վերջերս գացած էի Թեհրան : Այս հա– յաշատ կեդրոնին գլխաւոր տարրերն են Պարսկահայեր, Ռուսահայեր եւ Պարս– կա – ռուսահայեր : Պիտի ջանամ գրչի քանի մը հարուածով նկարագրել ընդհա– նուր մթնոլորտը ճաշի մը, որուն ներկայ էի դեռ քանի մը օր առաջ :

Փառաւոր եւ անթերի սեղան մը սար– քուած էր, որուն շուրջ հաւաքուած էին մէկ երկու Շատախցիներ, քանի մը Թա– րիզցիներ եւ Թեհրանցիներ ու բազմաթիւ Ռուսահայեր : Միաձայնութեամբ՝ սեղա– նապետ նշանակուեցաւ տոքթոր փրոֆէ– սէօր Սահակեան : Տարիներ առաջ Պա– խարայի էմիրին բժիշկը եղած էր : Յաղ– թանդամ, պարթեւահասակ, վեհաշուք անձնաւորութիւն մըն էր : Նախարարա– կան վայելչութեան հով մը կար վրան : Տպաւորիչ դիմագիծ ունէր : Բազէի աչ– քեր, արծուաքիթ եւ Նափոլէոն երրոր–

ՅՈՒՇԵՐ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

— Վայ, հայր սուրբը նկատեց, — քչքչացինք մենք եւ մնացինք շուարած սանդուղքների վրայ : Մինչ մենք մտա– ծում էինք, թէ ինչ անենք, Կոմիտաս վարդապետը պատուհանից մեզ կանչեց եւ ներս հրաւիրեց :

Բարեբախտաբար ներսում օտար մար– դիկ չէին, այլ մեր մեծ ընկերները՝ նո– բաւարտ եւ Կոմիտաս վարդապետի սիրե– լի աշակերտ Սպիրիդոն Մելիքեանը, լը– սարանցիներ Վ. Տէր Առաքելեանը, Ար– շակիր Տէր Մկրտիչեանը, բարձր դասա– րանցի Սիմոն Տէր Մինասեանը եւ Միհ– րան Թերլեմէզեանը՝ առաջին լսարանից : Բոլորն էլ սեղանի շուրջը նստած, մի –մի բաժակ թէյ առաջները դրած, զրոյց էին անում :

Մենք, որպէս կրտսերներ, ամաչում էինք մասնակցել խօսակցութեան, միայն լսում էինք եւ կում – կում խմում մեր թէյը :

Խօսակցութեան նիւթը այդ օրերի դէպ– քերն էին : Այդ խօսակցութիւնից մինչեւ – էլ չեմ մոռացել Կոմիտաս վարդա– – հետեւեալ խօսքերը .

« ... Մեր երկիրը շատ զուլումներ է տեսել . եղել են դարեր, երբ լռել են ե– կեղեցիներն ու դպրոցները, աշխարհա– կան իշխանութիւնները, բայց հնչել են հայ շինականի աշխատանքի «լէ – լէ»նե– րը, որոնց մէջ պահուել են մեր ժողովրդի կենսունակութեան անմեռ սաղմերը ...» :

Եւ պատահական չէ, որ Կոմիտաս վար– դապետը եղաւ այդ «լէ – լէ»ների հանճա– րեղ թարգմանիչն ու իմաստի մեկնաբա– նը :

Մի ժամի չափ մնալուց յետոյ չորս հո– գով ներողութիւն խնդրեցինք եւ դուրս եկանք : Սանդուղքներից իջնելիս նկատե– ցինք, որ պարտէզի բազմաթիւ ծաղիկ– ները չունէին իրենց ամէն օրուայ տեսքն ու թարմութիւնը. կարծես թէ նրանք էլ էին մի վիշտ զգացել ու գլուխները կա– խել ... Պատճառը պարզ էր . երեք չորս օր էր ինչ ծաղիկները չէին ջրուել եւ խնամ– ուել : Մենք որոշեցինք առանց Կոմիտաս վարդապետից հարցնելու ջրել ամբողջ պարտէզը, մաքրել մարգերը, եւ այնպէս հեռանալ, որ ինքը չիմանայ : Մէկը ցըն– ցուղը վերցրեց, միւսը՝ աւելը, երրորդը՝ ջուրը բաց արեց, չորրորդը՝ դեղնած, թառամած տերեւները սկսեց հաւաքել : Ցանկարծ, աշխատանքի լարուած բոպէ– ին, լսեցինք Կոմիտաս վարդապետի ձայ– նը .

— Ապրէք, տղաներ, շատ ապրէք. քա– նի օր է ես մոռացել եմ պարտէզը :

Պատուհանի առաջ կանգնած, մեր սի– րելի ուսուցիչը շնորհակալական տոնով խրախուսում էր մեր աշխատանքը :

Էջմիածնից դէպի հիւսիս – արեւելք, Ս. Հռիփսիմէի վանքից ոչ հեռու, կար մի մեծ վանքապատկան այգի : Վանքապատ– կան այգիների մէջ ամենամեծ եւ լաւ մշակուած այգին էր այդ : Ամէն տեսակի պտղատու ծառերից բացի, հոկայական տարածութիւն էին բռնում լաւագոյն տե– սակի որթատունկերը : Ղոփ այգու խա– ղողներից էին պատրաստում վանքի ըն– տիր գինիները : Այդ տարիներին այգու մշակումը եւ խնամքը գտնւում էր յայտ– նի գիւղատնտես Կոստանդին Մելիք – Շահնազարեանի «գրական մականունը՝ Տմբլաչի Խաչան) հսկողութեան տակ :

Ամէն տարի, պտուղների ամենալաւ ժամանակը, սովորութիւն կար ճեմարան– ցիներին տանելու Ղոփ զբօսանքի :

Մի օր էլ, Կոմիտաս վարդապետի ղըլ– խաւորութեամբ, միայն երգեցիկ խմբի անդամներս գնացինք Ղոփ այգին : Որոշ– ուած էր ամբողջ օրը, մինչեւ արեւա– մուտը, անցկացնել այգում. դրա համար էլ կազմակերպուած էր երգիչների ճաշը տեղափոխել այգին :

Ճեմարանում արեցինք նախաճաշը . եւ առաւօտեան ժամը տասնին, խմբովին, Կոմիտաս վարդապետի հետ միասին, ոտ– քով գնացինք Ղոփ այգին :

Խաղողի, դեղձի, տանձի եւ խնձորի ա– մենալաւ ժամանակն էր : Այգու գիւղա– տնտեսի կարգադրութեամբ մեզ հիւրա– սիրեցին ամենաընտիր պտուղներով՝ սե– ղան բաց անելով հինաւուրց հոյակապ բարդիների սաւերի տակ :

Պտուղները անուշ անելուց յետոյ, մի կէս ժամ զբօսանք կատարեցինք այգում Տմբլաչի Խաչանի առաջնորդութեամբ, որը հումորով եւ կատակաբանութեամբ բացատրում էր խաղողի տեսակները, պատմում նրանց մշակման մասին :

Պտոյտից յետոյ կրկին հաւաքուեցինք բարդիների տակ եւ կանաչ խոտերի վը– րայ քիչ հանգստանալուց յետոյ, Կոմի– տաս վարդապետի հաւանութեամբ սկը– սեցինք խաղերն ու երգ ու պարը :

Ճեմարանում, ընդհանրապէս, ուսեմն եւ երգեցիկ խմբի մէջ, կային տղաներ զանազան հեռաւոր ու մօտաւոր գաւառ– ներից — Կոտայքից, Շիրակից, Ապարա– նից, Արարատեան դաշտից, Ղարաբաղից, Զանգեզուրից, Արեւմտեան Հայաստանից եւ այլ վայրերից :

Կոմիտաս վարդապետի առաջարկու– թեամբ մեզանից իւրաքանչիւրը երգեց իր ծննդավայրի երգերից մի որեւէ երգ, առանց փոխելու բարբառը եւ ժանրը, լինի հարսանեկան, աշխատանքի, տխրու– թեան, ուրախութեան կամ այլ բնոյթի :

Ս. ԲԱՂԻՐԵԱՆ

(7 Տար.)

ղին պէս մօրուքը: Առանց ծպտուելու կըրնար Ամենակալի դերը խաղալ: Իսկ ձայնը... ձայնը կարծես անդունդներէն կու գար, այնքան բամբ էր, թանձր եւ թըրթռուն: Անմրցելի կ'ըլլար միջազգային բեմին վրայ որպէս Համլէթի հօր ուրուականին ձայնը:

Ինչ եւ իցէ՝ ճաշը սկսաւ, կամ աւելի ճիշդը, հանդէսը բացաւ թամադան հակիրճ եւ նպատակայարմար ուղերձով մը:

Յետոյ թամադան առաջարկեց որ նախ խմուի իր կենացը:

Օրուան հիւրը անարժանաբար ես էի, ուստի՝ անմիջապէս յաջորդը իմ կենացս պիտի խմուէր: Համեստութեան դէմ պիտի ըլլայ եթէ նկարագրեմ այն փաղաքշական խօսքերը, որ ինծի ուղղուած էին: Զափազանցութիւն պիտի չըլլայ ըսել որ խանձարուրէս սկսաւ թամադան եւ մանրամասնութեամբ ներկայացուց իմ կեանքս, գործս, գլխաւոր առաւելութիւններս եւ թերութիւններս: Իրարու նոր ծանօթացած էինք: Քանի մը բառով անդրադարձաւ նաեւ ապագայիս մասին:

Այդ միջոցին, դեռ ճաշը հազիւ սկըսած, իմ ապիկարութիւնս ցոյց տուի: Մինչ թամադան իմ անձիս շուրջ արձակ բանաստեղծութիւն կը հիւսէր, ես սրտաբուխ զղջացումէ մը մղուած՝ միջնակեալ բացագանչեցի — «բացականերուն ականջը խօսի»:

Երանի բերանս բացած չըլլայի: Հասարակութեան վրայ կարծես պաղ ջուր թափած ըլլայի: Ապշած՝ ներկաները իրենց նայուածքը ինծի դարձուցին: Դժուարաւ թամադան ինքզինքը զսպեց: Սրտնեղած իր ուշադրութիւնը իմ վրաս կեդրոնացուց եւ ծուռ նայելով ըսաւ — «Սպասի՛ր, բացականերին կենացը զատ խմելու ենք»:

Անգիտակցաբար մեղանչած էի երկու անգիր օրէնքներու դէմ: Նախ՝ անհրաւէր խառնուած էի թամադային գործին: Երկրորդ՝ եւ ինչ որ նոյնքան աններելի էր, առաջարկած էի մէկ բաժակով խմել բազմաթիւ անձերու կենացը: Հիմնական օրէնք է Ռուսահայոց մէջ, որ մէկ բաժակով մէկէ աւելի բանի կենաց կարելի չէ խմել: Կարելի է խմել կենացը նախատակի մը, վայրի մը, շէնքի մը, անձի մը, յիշատակի մը, կամ որեւէ բանի, բաւ է, որ մէկ գաւաթով մէկէ աւելի բանի կենաց չխմուի:

Ոչինչ: Պահ մը լարուած դրութիւն տիրեց, բայց եւ այնպէս՝ շարունակուեցաւ ճաշը, կամ աւելի ճիշդ՝ գինարբուքը:

Յետոյ թամադան առաջարկեց հատ մը խմել տանտիրոջ արեւշատութեան: Յետոյ՝ զատ զատ խմեցինք տանտիրոջ հօրը, մօրը, մեծ հօրը, եւ մեծ մօրը կենացը: Խմեցինք նաեւ տանտիրուհիին մօրը, հօրը, մեծ մօրը եւ մեծ հօրը կենացը: Յետոյ անցանք տանտիրոջ ազգականներուն, կնքահօր, կնքամօր, եւ խնամիներուն կենացը:

Մինչ մենք կենաց կը խմէինք, զակուսկին եւ միւս կերակուրները թոմեցան: Հարեւանցի նայուածքով մը ուշադրութիւնս դարձուցի դէպի փըլաւը: Աչքս անյագ՝ կը պտտէր սպիտակ փըլաւէն կարմիր խըլաւը ու անցնելով շիլափըլաւին վրայէն վերստին կը դառնար ու կը կեդրոնանար սպիտակ փըլաւին վրայ: Մէկ կողմէն բաժակաճառ կ'ունկնդրէի եւ միւս կողմէն անօթի աչքով փըլաւին կը դիտէի: Դեռ հազիւ ժամ մը առաջ հանդիսաւոր արարողութեամբ բերած էին սատրի բրինձի սպիտակ գուլաները, խաբուած ճուտիկներով զարդարուած: Հիմա փըլաւին հրապուրիչ շոգիները այլ եւս չէին բարձրանար դէպի առաստաղ: Փըլաւը պաղած էր:

Ոչինչ, շարունակեցինք:

Ծայրայեղ անքաղաքավարութիւն է բաժակաճառի առեն որեւէ բան ուտել: Եւ որովհետեւ անվերջ բաժակաճառ կը խօսուէր, անհնարին եղաւ կերակուրներուն համին աշել: Ամէն անգամ որ պատառ մը պիտի տանէի բերանս, կենաց մը կը խմուէր եւ ի հարկէ այդ միջոցին աններելի էր որեւէ բան ուտել, այնպէս որ իմ կամքէս անկախ՝ տեղական քաղաքավարութիւնը կը պահանջէր որ հրաժարիմ ինքզինքս անուցանելու ծրագրէս:

Խօսեցան ու խմեցին: Խմեցին ու խօսեցան: Իսկ ես՝ տատանութեան մէջ քաղցած էի: Այլեւս թեւս յոգնեցաւ բաժակ վերցնելէ:

Գինիով սկսանք: Գինիին յաջորդեց գարեջուրը, գարեջուրին յաջորդեց վոտկան, վոտկային յաջորդեց ուիսկին եւ ուիսկիին յաջորդեց քանեակը:

Առաւօտեան երկուքը եղաւ: Օղին թմբեցուցիչ զոլորշին պատած էր ուղեղս:

Բնականաբար՝ խմեցինք նաեւ Հայաստանին եւ Արարատին կենացը: Խմեցինք Մայր Աթոռին կենացը:

Դժբախտաբար՝ թամադան սկսաւ քիչ մը իր հեղինակութիւնը կորսնցնել: Անիշխանութեան պզտիկ ձգտում մը նըշմարելի եղաւ: Առանց թամադայէն արտօնութիւն ստանալու՝ Կրիշան սկսաւ խմել Սաքօ ջանին կենացը: Սաքօ ջանը առանց թամադային հարցնելու համար ձակեցաւ խմել Բագրատ ջանին կենացը: Բագրատ ջանը, ինքնագլուխ, ելաւ խմեց Վարդուշ ջանին կենացը: Վարդուշ ջանը խմեց Արտաւշ ջանին կենացը: Արտաւշ ջանը խմեց Մարգուշ ջանին կենացը: Մարգուշ ջանը խմեց Հայկուշ ջանին կենացը, եւ այսպէս, ամէն մարդ՝ անհաշիւ, անկանոն եւ աննպատակ, սեղանին մէկ ծայրէն միւսը, աջ ու ձախ, սկսաւ խմել իր ուզածին կենացը:

Այլեւս բան չմնաց որուն կենացը չխմուեցաւ: Խմեցինք նոյնիսկ անապատին մէջ շուք տուող ծառին կենացը: Այդ միջոցին՝ օղիի ազդեցութեան տակ, համարձակութիւնն ունեցայ գործնական առաջարկ մը ընելու եւ շահախնդրութեամբ թելադրեցի որ հատ մըն ալ խմենք կենացը այն սատանային որ գլխս ողջ առողջ տեղս պիտի հասցնէր:

×

Տեղս ողջ հասայ բայց ոչ այնքան առողջ: Վիճակս վիճակ չէր: Կենաց խմելով՝ արիւնս յիսուն առ հարիւր խառնուած էր օղիով: Տուն վերադարձիս, տեղւոյն լաւագոյն հիւանդանոցին հիւրասիրութիւնը տասն եւ հինգ օր վայելեցի:

Թեհրանի երբեմնի սեղանակիցներս իմացեր են որ անկողնոյ կը ծառայեմ եւ գկայուն երկտողով մը արագ ապաքինում կը մաղթեն: Յիշած էին նաեւ որ իրենց վերջին նիստին հատ մըն ալ փափկանկատութեամբ խմեր են գլխս դարմանող բըժիշկին կենացը:

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

ԹՈՒՂԹԻ ԱՌՈՒԾԱԽԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ

Առեւտրական նախարարութիւնը սեղմումներու ենթարկած է թուղթի առեւտուրը: Թերթերը ստիպուած են յայտարարել իրենց պէտք եղած թուղթին քանակութիւնը: Թուղթի վաճառականները եւ բոլոր անոնք որ թուղթ են ներածած, նոյնիսկ եթէ առեւտրական չեն՝ պարտաւոր են երկու օրուան ընթացքին նախարարութեան տեղեկացնել իրենց մօտ գտնուող թուղթին քանակը: Արգիլուած է այս թուղթերուն առուծախն ու փոխանակութիւնը: Նախարարութիւնը ուսումնասիրութենէ մը վերջ պիտի ճշդէ անոնց գինը: Արգիլուած է նաեւ թուղթի ներածումը, բացի՝ Իզմիրի գործարանէն, որ թրքական հաստատութիւն մըն է եւ լայն իրաւասութիւններ ունի՝ այս մարզին մէջ:

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ...

Պոլսոյ թրքական թերթերը արձագանգ կը հանդիսանան լուրի մը, որուն համաձայն, Ամերիկա կը ծրագրէ Կիպրոսի եւ Արեւմտեան Թրակիոյ Թուրքերը փոխանակել Պոլսոյ Յոյներուն հետ: Այս լուրը նախապէս հրատարակուած էր յունական թերթերուն մէջ: Թրքական մամուլը «Կիպրոսի Թուրքերուն կղզիէն որեւէ կերպով Թուրքիա գալթը եւ մանաւանդ Պոլսոյ Յոյներուն հետ փոխանակութիւնը ցնորք մը» կը նկատէ: «Հիւրիէթ» Պոլսոյ Յոյներուն գոյութիւնը կ'ապահովէ Արեւմտեան Թրակիոյ իր ցեղակիցներուն գոյութեան պայմանով...:

ՍԵՒ ՇՈՒԿԱՅ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի «Արեւելքի Այգ» թերթը կը գրէ, թէ Թիֆլիսի մէջ կառքերու վաճառումը հետզհետէ կը զարգանայ սեւ շուկայի վրայ: Շուկային հրապարակը, կը գրէ թերթը, կիրակի օրերը կը նմանի կառքերու տօնավաճառի մը: Սովորաբար հարիւրաւոր ծախու կառքեր կարելի է գտնել այնտեղ, սկսած պերճագեղ «Զիմ»երէն մինչեւ սովորական «Մոսկովիչ»ները:

Թերթին համաձայն, այդ կառքերը գնուած են Մոսկուայի սեւ շուկայէն, քանի մը հատը՝ բոլորովին նոր եւ Վրաստան փոխադրուելով կը ծախուին 15.000էն երեսուն հազար ռուբլի շահով:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 67ամեակի չքեղ տօնակատարութիւնը Նոյեմբեր 24ին տեղի ունեցած է Գահիրէի «Յուսաբեր»ի ընդարձակ թատերասրահին մէջ, որ լեցուած էր ընկերներու եւ մեծ թիւով չէզոք հայրենակիցներու բազմութեամբ: Հանդէսը բացուած է «Մեր հայրենիք»ով, զոր նուագած է Ալէքսանեան նուագախումբը: Նախագահած է ընկեր Մինաս Տէր Սարգիսեան, խօսած է ընկեր Ե. Խաթանասեան:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ Գահիրէի մասնաճիւղը Նոյեմբեր 16ին «Յուսաբեր»ի թատերասրահին մէջ ընդունելութիւն մը կազմակերպած է ի պատիւ հայ ուսուցիչներուն. ներկայ եղած են հայ եւ օտար վարժարաններու հայ ուսուցիչները: Հանդէսին բացումը կատարած է տոքթ. Վ. Օհանջանեան: Խօսք առած են ուսուցիչներ եւ գնահատած «Համազգային»ի գործունէութիւնը:

Հ. Յ. Դ. 67րդ տարեդարձը մեծ շուքով տօնուած է Պուէնոս Այրէսի մէջ: Նախագահած է ընկ. Յովհ. Տէվէճեան, օրուան բանախօսը եղած է ընկեր Տիգրան Աւագեան:

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մահուան եօթներորդ տարելիցին առթիւ, Դեկտ. մէկին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Պէյրութի Ազգ. գերեզմանատան մէջ, իր շիրիմին վրայ, նախաձեռնութեամբ Փալանճեան ճեմարանի շրջանաւարտներու միութեան: Նոյն օրը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուած է Ն. Աղբալեանին շիրիմին վրայ:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ հոգեհանգստեան պատարագ կատարուած է Նոյեմբեր 28ին, Ներսէս արք. Վարժապետեանի մահուան 73րդ տարելիցին առթիւ: Արարողութեանց նախագահած է Պոլսոյ Պատրիարքը, որ քարոզ մըն ալ խօսելով ոգեկոչած է հանգուցեալ պատրիարքին յիշատակը: Նոյն օրը ոգեկոչուած է նաեւ Մկրտիչ Սանասարեանի եւ Կ. Եղեանցի յիշատակը:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ մեռած է Յակոբ Ազատեան, մանկավարժ ջութակահար: Ողբացեալը աշխատակիցն էր նաեւ «Այգ» օրաթերթին:

ՄԻԼԱՆՈՅԻ «Հայ Տան» մէջ Նոյեմբեր 23ին դասախօսած է Հ. Ներսէս Վ. Տէր Ներսէսեան, նիւթ ունենալով՝ «Հայ լեզուն Զ եւ Է դարերուն»: Նոյեմբեր 30ին դասախօսած է Բժ. Արամայիս Սրապեան՝ «Աւետիք Իսահակեանի կեանքն ու գործը» նիւթին շուրջ: Յաջորդով մանրամասն թղթակցութիւն մը:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԱ.

ՆԱԽԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

— Դու այն օրից յետոյ տեսե՞լ ես Կարոյին, Սուսան, հարցրի ես. մտերմաբար նրա երեսին նայելով:

— Այսօր դեռ մարդիկը ճաշ չէին կերած, Սուսանը տեսաւ Կարոյին:

— Բայց «նրա», այն աղջկայ մասին, որ ամրացումն է... ի՞նչ խաբար տուիր Կարոյին:

— Այդ մի հարցրու. Սուսանը չի ասի քեզ:

— Դու գիտես, որ Կարօն ինձանից ծածուկ ոչինչ չունի:

— Թող նա ասէ քեզ:

Ես տեսայ, անկարելի էր այդ գաղտնիքը դուրս քաշել ծածկամիտ կնոջից, թողեցի հարցուփորձը: Նոյն ժամուն Սուսանը իր նուրբ, շագանակի կեղեւի գոյն ունեցող, շրթունքներից դուրս հնչեց մի օտարոտի ձայն, որ աւելի նման էր թըռչունների ճլվլոցին, եւ իսկոյն ոչ այնքան հեռու գտնուած թուփերի միջից լսելի եղաւ նոյնպիսի ձայն: Բոպէ չէր անցել, երբ այնտեղից դուրս վազեց մի փոքրիկ երեխայ, որ գալով Սուսանի մօտ, կպաւ նրա կուրծքին, եւ իր արեւից այրուած մերկ թեւքերով գրկելով նրա պարանոցը, սկսաւ համբուրել նրան:

Այս տեսարանը խիստ հոգեշարժ էր եւ իմ անհաւատութեան վրայ ազդեց մի գիւթական զօրութեամբ. ես մտածում էի՝ փոքրիկ երեխան չէ՞ արդեօք այն ոգիներից մինը, որի միջնորդութեամբ Սուսանը կատարում է իր կախարդական արարողութիւնները: Իմ կարծիքին աւելի ուժ էր տալիս այն գիւթական հագուստը, որ խիստ սազ էր գալիս նրա վայելուչ կազմուածքին. որի իւրաքանչիւր գծերից երեւում էր վայրենի գեղեցկութիւնը իր պարզ եւ անկեղծ հըրապուրանքով: Դա նոյն երեխան էր, որ մի անգամ ես երեւցել էր ինձ արաբական աւերակներում, երբ առաջին անգամ տեսայ Սուսանին:

Երբ նա տեսաւ ինձ, թողեց Սուսանին եւ ժպտելով վազեց իմ մօտ, կարծես, ես նրա վաղեմի ծանօթը լինէի:

— Գնիր, պարոն, այս թիլիսմանը, Հիւրին իր ձեռքովն է շինել, ասաց ինձ:

Նա կրկին ժպտեց եւ սեւ փայլուն աչքերով սկսեց նայել իմ երեսին, տալով ինձ սաթից շինած մի տափակ – քառանկիւնի բան: Այն մի հմայեակ էր նախշած զանազան նշանագրերով, որի նմանը շատ անգամ տեսել էի կանանց պարանոցէն քարշ ընկած: Ես տուեցի իմ մօտ գըտնուած մէակ արծաթի դրամը եւ գնեցի փոքրիկ կախարդից թիլիսմանը: Նա գըլուխ տուեց եւ կրկին վազեց Սուսանի մօտ:

— Հիւրի երգիր մի բան պարոնի համար, նա քեզ աւելի փող տուեց, քան թէ կ'արժէր քո թիլիսմանը, ասաց նրան պառաւը:

Փոքրիկ աղջիկը, առանց քաշուելու, խիստ համարձակ կերպով եղանակեց մի թեթեւ երգ ինձ բոլորովին անհասկանալի լեզուով. միայն նրա ձայնը իր թարմ եւ քաղցր հնչիւններով բաւականին ախորժ տպաւորութիւն գործեց իմ վրայ: Վերջացնելով իր երգը, նա կրկին վազեց իմ մօտ:

— Տուր ձեռքդ, թող Հիւրին գուշակէ քեզ համար, ասաց նա իմ աջը բռնելով իր փոքրիկ ձեռքերով:

Ես թոյլ տուեցի: Նա նստեց ինձ մօտ: Ես մինչեւ այսօր չեմ կարող մոռանալ, թէ որպիսի խորհրդական ծանրութեամբ փոքրիկ մարգարէուհին սկսեց իր գուշակութիւնները, իմ աջ ափի գծերի մէջ կարդալով իմ ճակատագիրը: Նրա խօսքերը թէեւ անկապ էին, որպէս քրմուհու առեղծուածներ, բայց զուրկ չէին իմաստից. ես կարող եմ կազմակերպել այսպէս.

«Քո կեանքի ճանապարհը փուշերով է ծածկուած. ամէն մի քայլում դրած են քո առջեւ որոգայթներ. դու կ'ընկնես նրանց մէջ, դարձեալ դուրս կը գաս, միշտ քաջութեամբ յաղթելով բոլոր դըժուարութիւններին: Այդ կռիւը քո կեանքի մէջ կը տեւէ երկար, մինչեւ քո գլխի սեւ մազերը ճերմակ գոյն կը ստանան. այն ժամանակ կը զարկէ քեզ համար խաղաղութեան ժամը, եւ քո բախտի արեւը, որ այժմ ծածկուած է սեւ ամպերով, կրկին կը ծագէ իր բոլոր պայծառութեամբ»:

Նա կանգ առեց եւ բոպէական լռութիւնից յետոյ շարունակեց. «դու սիրում ես երկուսին, երկուսն էլ գեղեցիկ են, որպէս դրախտի անմահ աղջիկներ. նրանք խիստ տաք սրտով կապուած են քեզ հետ. բայց նրանցից եւ ոչ մէկը ...»:

— Բաւական է, կտրեցի ես նրա խօսքը. — գիտեմ ինչ պէտք է ասես...:

Նա տխուր կերպով նայեց իմ երեսին եւ թողեց ձեռքս, երեւի վիրաւորուեցաւ, որ ես արհամարհեցի նրա արհեստը, ասելով.

— Հիւրի, դու խօ ամէնի համար այսպէս ես գուշակում:

Նա բաւականին հպարտ անձնասիրութեամբ պատասխանեց.

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Ամերիկեան ծրագիրը, որ պիտի ներկայացուի Ատլանտեան Ուխտին, պատրաստուած է արդէն:

Զինուորական.— Համագործակցութիւնը աւելի հաստատուն գետնի վրայ դնելու համար, Միացեալ Նահանգներ պիտի առաջարկեն իրենց դաշնակիցներուն տալ հիւլէական զէնքեր, հրթիռներ՝ որոնց համար մասնաւոր կայաններ պիտի հաստատուին եւ ռազմանիւթ՝ յատկապէս հրթիռներուն համար: Անգլիա այս առաջարկը ընդունած է արդէն. Ֆրանսա փափաքը յայտնած է, հիւլէական ռազմանիւթերու պատրաստութիւնն ալ ինք ստանձնելով:

Ճարտարարուեստական.— Կարեւոր առաջարկներ՝ եւրոպական ճարտարարուեստին համար, դաշնակիցներու գործակցութեամբ զարկ տալու համար անոր յառաջդիմութեան:

Գիտական.— Դաշնակից երկիրներու մէջ գիտական փնտռտուքներու կեդրոններ պիտի հաստատուին՝ տարբեր ճիւղերու համար: Զարկ պիտի տրուի գիտութեան եւ թուաբանութեան ուսուցման:

Քաղաքական.— Այս ճակատին վրայ գործակցութիւնը աւելի կանոնաւորելու համար «գեսպաններու ժողով»ներ պիտի ըլլան Ուաշինկթընի եւ այլ մայրաքաղաքներու մէջ:

Սպիտակ Տան խորհրդակցական ժողովներուն մասնակցած է նաեւ Դեմոկրատ պարագլուխ Սթիվընսըն: Յարգ կը կարծուէր թէ ան ալ պիտի մասնակցէր Դեկտեմբեր 16ի ժողովին, սակայն երէկ յայտարարած է թէ իր տեսակէտը պիտի յայտնէ Տրլըսի. միաժամանակ փափաք յայտնած է, որ Ատլանտեան Ուխտի ժողովը յաջողի փոխադարձ վստահութիւն ստեղծել դաշնակիցներուն միջեւ: Սթիվենսըն ներկայիս Տրլըսի քաղաքական խորհրդատուն է:

Միւս կողմէ, Արեւմտեան Գերմանիոյ պաշտօնական շրջանակները կը յայտնեն, թէ Ատենաուըր պիտի մասնակցի Փարիզի ժողովին: Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ այսօր Լոնտոն կ'երթայ, Գերմանիոյ մէջ հաստատուած բրիտանական ուժերուն շուրջ ծագած տարակարծութեանց մասին Մաքմիլընի հետ խորհրդակցելու համար: Երկու երկիրներու միջեւ անհամաձայնութիւն ծագեցաւ, երբ Արեւմտեան Գերմանիա Լոնտոնի իմացուց, թէ իր հողամասին վրայ հաստատուած անգլիական բանակին ծախսերուն պիտի մասնակցի մինչեւ 1958 Մարտ: Մինչդեռ, Անգլիա կը պատրաստուէր Պոննէն յիսուն միլիոն սթերլին աւելի պահանջել՝ նկատելով որ տրուած գումարը անբաւարար էր:

Կրնայ ըլլալ, որ հարցը դրուի նաեւ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին առջեւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՆՔՈՒՐԻ գրական մրցանակին արժանացաւ Ռոժէ Վայան «Օրէնքը» վէպին համար: Նոյն օրը Թէօֆրաստ – Ռընոտօ մրցանակը տրուեցաւ Միշէլ Պիւթորի «Փոփոխում» վէպին համար: Առանձին կը խօսինք այս գործերուն մասին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 2).— Ձոյլ ոսկի՝ 573.000, նափոլէոն 4150, զուից. 3940, անգլ. 4980, քսան տոլարնոց 20.120, Թղթադրամ (գուգահեռական շուկայ) սթերլին 1280, տոլար 489, զուից. 116.25, պելժ. 9.75, լիր 0.77, մարք 117:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ — ՓԱՐԻԶ

«Աճարեան» խումբի դասընթացքները վերսկսած են ամէն չորեքշաբթի իրիկուն, ժամը 20.30ին, Ազգ. Տան մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր Քաւէի սրահին մէջ, ժամը 21ին: կը խօսի՝ Պ. Վ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ: Նիւթ՝ «Խրիմեան Հայրիկը մեր քաղաքական պատմութեան մէջ»: Իր մահուան յիսնամեակին առթիւ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

Այրի Տիկին Նիկողոսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Հայկ Սերենկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սերենկիւլեան եւ ընտանեկան պարագաները, խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՆԻԿՈՂՈՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի, Դեկտեմբեր 2ին, Աոլի մէջ, 67 տարեկանին:

ԽՄԲ.— Մեր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Հայկ Սերենկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, ղպրոցի սրահին մէջ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ԵՐԵԿՈՆ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ: Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, քօթիյօն եւ խաղեր:

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ:

ՏՕՆԱԾԱՌ
ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կաղ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի Կրթ. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէսինէն Տէր եւ Տիկին Կարօ Պօղոսեանէ դպրոցին հազար ֆրանք: Լիոնի եկեղեցիին՝ հազար, Պ. Սարգիս Փափազեանի մահուան քառասունքին առթիւ: Եկեղեցւոյ գումարը ստանալ գանձապահէն:

×

Մարսէյլի Ազգ. – Որբ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները: Պ. Յովհ. Խօքսիւզեանէ, փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Գարեգին Գաղանճեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք:

Տիկին Նոյեմզար Ազամեանէ հազար, Պ. Արտաշէս Նազգաշեանէ հազար, Պ. Յակոբ Փափազեանէ հազար, Պ. Միքայէլ Քէշիշեանէ հինգ հարիւր, Պ. Մինաս Փալուճեանէ հինգ հարիւր, փոխան ծաղկեպսակի ողբացեալ Տիկին Իսկուհի Պանտէզեանի մահուան առթիւ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«Շանթ» Գրական – Գեղարուեստական ընկերակցութիւնս, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Զաւարեան» ենթակոմիտէին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ նախաձեռնած է գրադարան – ընթերցարանի մը հաստատման: Իր տրամադրութեան տակ ունի արդէն որոշ քանակութեամբ գիրք եւ նիւթական պիւտճէ:

Ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ հայ հեղինակներուն, օրաթերթերու խմբագրութեանց, Վենետիկի եւ Վիէննայի Մխիթարեան միաբանութեան, Փարիզի «Հայ Գրագէտներու Բարեկամ» Ընկերութեան, Գահիրէի «Յուսաբեր» հրատարակչատան, Պէյրութի Համազգայինի հրատարակչականին, Ամերիկայի «Հայրենիք»ի ամսահիրի խմբագրութեան եւ հայ հրատարակչականին որոնք իրենց տրամադրելի գիրքերով օժանդակեն ընկերակցութեանս այս նուիրական ձեռնարկին:

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել: Գրադարանի ընթերցարանի բացումը եւ օրերը պիտի յայտարարուի «Յառաջ»ի մէջ:

Ընկերակցութեանս հասցէն,

Վաղարշակ Տէր Վարդանեան, 20 րիւ Տիզօար, Մարսէյլ,

Սերժ Սարգիսեան 340 Շըմէն տը Սէն Ժիւլիէն, Մարսէյլ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ, 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ: Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան:

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ — Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

---

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ

12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8.45ին

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը

Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք

Ստանալու համար դիմել՝

Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը Թատրոնին կիչէն:

ԾՆՈՂՆԵՐ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴՆԵՐ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՎՈՍԿՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՕԼ (քալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլի Առաքինազարդ Քոյրերը կը տօնեն Անարատ Յղութեան Օրը, կիրակի, 8 Դեկտեմբերին:

Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ տեղւոյս Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, առաւօտեան ժամը 11ին:

Յետ պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը նախկին հաւատարիմ սանուհիներուն եւ իրենց փոքրիկներուն համար:

Փարիզի եւ արուարձաններու հին աշակերտուհիներէն անոնք որ կը փափաքին ներկայ ըլլալ այս հանդիսութեան, բարեհաճին երկտողով մը իմաց տալ կամ հեռաձայնել՝ Սէօր Արմէնիէն, 73 Ավընիւ Հանրի Պարպիւս, Առնուվիլ լէ Կոնէս: Հեռաձայն 179 Առնուվիլ:

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՆ
SOCIÉTÉ ANONYME

Դրամագլուխ՝ 8.000.000

Siège Social : 32, Rue de Trévise, Paris

Avis de Convocation

Բաժնետէրերը կը հրաւիրուին վարչական խորհուրդին կողմէ հերթական ընդհանուր ժողովի, ուրբաթ, Դեկտեմբեր 13, 1957, ժամը 18ին, կեդրոնատեղին՝ Փարիզ, 32 րիւ տը Թրէվիզ, գրաւելու համար օրակարգի հետեւեալ նիւթերով. — Վարչական խորհուրդին եւ հաշուեքննիչին զեկոյցը 1952ի տարեշրջանին համար:

— Հաշիւներու վաւերացում:

— Հրաժարում եւ ի հարկին նշանակում վարչութեան անդամներու:

— Հաշուեքննիչի նշանակում:

— Զանազան հարցեր:

Ի դիմաց
Վարչական խորհուրդի՝
ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Article paru aux affiches parisiennes les 23-24-25 Novembre

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ իր հիմնած հայերէն լեզուի եւ հայրենագիտութեան դասընթացքը վերսկսած է, դասախօսութեամբ ձեռնհաս ուսուցիչի մը, Բարեգործականի սրահին մէջ, ինչպէս նախորդ տարիներ, 19ա, Րիւ Վանթիւր, ժամը 19–21, ամէն երեքշաբթի եւ ուրբաթ: Ծնողները կը հրաւիրուին օգտուիլ առիթէն՝ արձանագրելով երկու սեռէ եւ ամէն տարիքէ իրենց զաւակները, դասերու պահերուն:

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10.30:

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը: Յաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ'Արմ, րիւ Բոլդէր):

Այս ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Դեկտեմբեր 10ը եւ ստանալ սեղանակիցի մասնաւոր քարթը, (ճաշագին 3000 Ֆր):

Վերոյիշեալ թուականէն վերջ ոչ մէկ արձանագրութիւն պիտի ընդունուի:

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ գիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝

14. Rue Maréhal Foch Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի

31. Rue de Général Léclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE

C. C. P. Paris 14827-18

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 5 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8060 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3861

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԸՐՇՈԼՏԻ ՊՏՈՅՏՆԵՐԸ

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան ընդհանուր քարտուղարին պտոյտները Միջին Արեւելքի մայրաքաղաքներուն մէջ, ցոյց կուտան թէ խաղաղութեան սպառնացող վտանգները բոլորովին չեն անհետացած դեռ :

Տակ Համըրշոլտի յանկարծակի ճամբորդութեան բուն պատճառը Յորդանանի խռովայոյզ վիճակն էր : Գահիրէի ձայնասփիւռը չէ դադրեցուցած իր յարձակումները երիտասարդ Հիւսէյն Թագաւորին դէմ, որ անցեալ Ապրիլին մեծ վտանգէ մը ազատեցաւ :

Յորդանան արուեստական երկիր մըն է : Անգլիա ստեղծեց զայն համաշխարհային առաջին պատերազմի վաղորդայնին՝ իշխանական գահ մը ապահովելու համար Էմիր Ապտուլլահի, Շէրիֆ Հիւսէյնի անդրանիկ զաւկին, որ 1916 – 18 իր եղբօր Էմիր Ֆէյսալի հետ բրիտանական բանակի կողքին կռուած էր Թուրքիոյ դէմ :

Ֆէյսալ Էմէվի խալիֆաներու մայրաքաղաքին՝ Դամասկոսի մէջ բազմած՝ փորձած էր իր մականին տակ կազմել արաբական մեծ Թագաւորութիւն մը : Զօրավար Կուրօյի զօրագունդերը Սուրիոյ մէջ պարտութեան մատնեցին զինքը : Անգլիա իր հովանաւորեալը պաշտպանելու համար Ֆէյսալը նստեցուց Աբբասեան խալիֆաներու մայրաքաղաք Պաղտատի գահին վրայ :

Էմիր Ապտուլլահի տրուած հողամասը կը կոչուէր Անդրյորդանան եւ կը վայելէր Անգլիոյ նիւթական եւ զինուորական օժանդակութիւնը : 1948 Մայիս 15ին երբ Անգլիա լքեց Պաղեստինի հոգատարութիւնը, այս վերջինի հողերէն կարեւոր մաս մը կցուեցաւ Անդրյորդանանի, որ դարձաւ պարզապէս Յորդանան, տիրանալով պատմական գետին արեւմտեան ափերուն՝ Այսրյորդանանի ալ հողերուն, մինչեւ Երուսաղէմի հին քաղաքամասը : Էմիր Ապտուլլահն ալ դարձաւ Թագաւոր : Բայց քանի մը տարի վերջ սպաննուեցաւ Երուսաղէմի պատմական մզկիթին՝ Մէսճիտի Աքսայի առջեւ :

Յորդանան քանի մը տարի առաջ թօթափեց անգլիական հովանաւորութիւնը՝ արաբ ազգայնականներու դրդումով : Ճամբեց Կլըպ փաշան՝ որ Արաբական Լէգէոնին հոգին էր եւ մերժեց ընդունիլ Անգլիոյ դրամական աջակցութիւնը : Եգիպտոս, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա խոստացան իրենքստանձնել Յորդանանի նիմտացոյցին բացը գոցելու հոգը : Սակայն բացի վերջինէն, միւսները ո՛չ մէկ օժանդակութիւն բրին : Ընդհակառակն թշնամական դիրք բռնեցին Թագաւորին դէմ :

Յորդանան իր անկախութիւնը կը պահէ՝ շնորհիւ իր բնակիչներու եւ բանակի կարգապահութեան : Պէտէվիները, որոնք բնակչութեան ամբողջ տարրը կը կազմեն, կանգնած են Թագաւորին կողքին : Պաղեստինի եկուոր բնակիչներն են, որ խռովայոյզ վիճակի մէջ կը պահեն երկիրը :

Մեծ բան կախուած է նաեւ Յորդանանի անմիջական դրացիներէն — Սուրիա, Իսրայէլ, Սէուտի Արաբիա եւ Իրաք : Վերջին երկուքը բարեկամական կապեր կը պահեն Հիւսէյն Թագաւորին հետ եւ վերջին անգամ պաշտօնապէս յայտնեցին, որ վտանգի մը պարագային իրենք անմիջապէս իրենց բանակով պիտի պաշտպանեն զայն : Այս ազդարարութիւնը ուղղուած է այն երկիրներուն, որոնք յարձակողական ծրագիրներ կը սնուցանեն Յորդանանի դէմ :

Պաղեստինի արաբ գաղթականներու հարցը ամէնէն աւելի մտահոգութիւն կը պատճառէ ո՛չ միայն Իսրայէլի, Յորդանանի եւ արաբական միւս երկիրներուն, այլ նաեւ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան, որ գրեթէ տասը տարիէ ի վեր նիւթական ահագին օժանդակութիւն կ'ընէ անոնց :

Համըրշոլտի այցելութեան նպատակն է լուծման եղանակ մը գտնել այն ցաւոտ հարցերուն, որոնք Միջին Արեւելքը մշտապէս խռովայոյզ վիճակի մէջ կը պահեն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊՐՈՒՍՏԸ ԿԸ ՍՂԷ

ՀԱՑԻ, ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՇԱՔԱՐԻ Ւ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԳԻՆԸ ՊԻՏԻ ԲԱՐՁՐԱՆԱՅ

Առջի օր Ազգ. Ժողովին մէջ սկսաւ քննուիլ երկրին տնտեսութիւնն ու ելեւմուտքը հաւասարակշռելու կոչուած ծրագիրը : Այս ուղղութեամբ միայն մէկ յօդուած կայ ծրագրին մէջ, որուն համար Վարչապետ Կայեառ վստահութեան քուէ պահանջեց :

Ծրագրին մէջ երկու բարեփոխումներ եղած են Պուժատէի եւ Կուսիեի (անկախ) կողմէ : Երկու երեսփոխաններն ալ մտահոգուած են ճարտարարուեստով :

Քուէարկութիւնը պիտի ըլլայ այս առաւօտ, ժամը 9.30ին (հինգշաբթի) :

Առջի օրուան վիճաբանութեանց ընթացքին, երբ երկրին պիւտճէն բարելաւելու հարցը կը քննուէր, անկախ երեսփոխան Փըթի առաջարկեց որ ազգայնացուած հաստատութիւններըընկերութիւններու միջոցաւ ծախուին, որմէ պիտի գոյանար 34ուկէս միլիառ ֆրանք :

Վարչապետը համաձայն չէր այս տեսակէտին եւ յայտնեց թէ կառավարութիւնը վստահութեան քուէ կ'ուզէ միակ ծրագրին համար :

Ազգ. Ժողովին մէջ քննուած է նաեւ գոնապաններու պարագան : Ցարդ դռնապաններու համար սահմանուած օրէնքը, իր ամբողջութեան մէջ անբաւարար նկատուեցաւ : Միայն առեւտրական տուներու դռնապանները շաբաթական հանգիստի ժամեր ունէին, մինչդեռ բնակարաններու մէջ աշխատողները զրկուած էին անկէ : Հակառակ անոր որ անարդարութիւն նկատուեցաւ հարցին այս ձեւի բանաձեւումը, մասնաւորապէս Աշխատանքի եւ Ապահովութեան յանձնախումբին տեղեկագիրով, այսուհանդերձ օրէնքը բարեփոխուեցաւ : Ասկէ նաք դռնապանները կը նկատուին իբրեւ վճարովի գործաւորներ եւ շաբաթական հանգիստի իրաւունք ունին :

ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ ՍՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս ծանօթ է, կառավարութիւնը 90 միլիառ ֆրանք պիտի խնայէ զանազան նախարարութեանց տալիք իր օժանդակութիւնը վերցնելով : Հետեւաբար, այս 90 միլիառը պիտի գոյանայ նոր յաւելումներով :

Պիտի սղեն. հետեւեալ ապրանքները .— Շաքար՝ ութ առ հարիւր (եօթը ֆրանք քիլոյի գլուխ) : Շոքոլա՝ աւելի քան 15 առ հարիւր յաւելում, անուշեղէն՝ 15 առ հարիւր, խմորեղէն՝ 15 առ հարիւր, խոզի միս՝ երեսուն ֆրանք յաւելում (քիլօն), շարժանկարի տոմսերը՝ 10 առ հարիւր յաւելում, կազ՝ 2 – 8 առ հարիւր, ելեկտրականութիւն՝ չորս առ հարիւր, սափրիչներու գիները՝ 10 – 15 առ հարիւր :

Քանի մը օրէն, հացին գինը պիտի բարձրանայ չորս առ հարիւր. փոխանակ 57ի՝ պիտի ծախուի 61 ֆրանքի (քիլօն) : Տեղական բոլոր օրաթերթերը պիտի ծախուին քսան ֆրանքի. հինգ ֆրանք յաւելում՝ իւրաքանչիւր թիւի վրայ :

Օրը Օրին

ՊԷՏՔ Է ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Յառաջի անցեալ շաբթուան թիւերէն մէկուն մէջ հրատարակուած էր կոչ մը՝ ուղղուած մեր ընթերցողներուն, խնդրելով անոնցմէ իրենց բողոքի խօսքը բսել ֆրանս. ձայնասփիւռէն չջնջելու համար հայկական պատարագներու պարբերական ձայնասփռումները : Թերթին եկած պատասխանները դրկուած են արդէն «պատկան» իշխանութեան :

Կիրակի օր ալ խմբագրականով մը անդրադարձած էինք այս նիւթին :

Այսքանը յաւ : Սակայն «շքանշանին» միւս կողմն ալ կայ : Ընթերցող մը — Ս. Վ.— արդար գտնելով, արտայայտուած փափաքը եւ միանալով հանդերձ բողոքի ձայն բարձրացնողներուն, նոյնքան արդար մտահոգութիւն մը կը յայտնէ :

— Քանիցս մտիկ բրած եմ, մեծ ուշադրութեամբ եւ խոր յուզումով մեր անմահ երգեցողութիւնները, սակայն ամէն անգամ սրտաբեկ տպաւորութեամբ մը հեռացած եմ ձայնասփիւռ մեքենայէն : Երբեք կատարեալ, ներդաշնակ պատարագի մը երգեցողութեան ունկնդիր չեմ եղած, միշտ անխնամ, անհարազատ եւ պակասաւոր բան մը եղած է ներկայացուածը, ըլլայ կաթողիկէ, ըլլայ լուսաւորչական : Երբեմն չենք հասկնար նոյնիսկ թէ ո՞ր պատարագն է, Եկմա՞լեանի, Կոմիտա՞ս, որովհետեւ միշտ խառն է նոյնիսկ եկեղեցիներու մէջ երգուածները :

Ուրիշ նոյնքան կարեւոր խնդիր մըն է երգեհոնի ընկերակցութիւնը : Մեր եկեղեցին վերջերս որդեգրած է նուագարանի ընկերակցութիւնը, որով պատարագը ձայնագրող վարպետները իրենք չէ որ նուագարանին ընկերակցութիւնը դաշնաւորած են : Որո՞նք բրած են այդ աշխատանքները եւ ի՞նչ աստիճանի հարազատ եղած են այդ դաշնաւորումները եւ մեր անմահ շարականներուն ո՞րքան համարժէք :

Առնենք նկատի առնուելիք պարագաներ են, եւն. եւն. :

Մեր նամակագիր ընթերցողը մեծ մասամբ իրաւունք ունի :

Միշտ հաւնելով, վերջին վայրկեանին կ'ըլլան նման կարգադրութիւններ մեր մէջ :

Հասկնալի են յայտնուած մտահոգութիւնները, եթէ կ'ուզենք որ ֆրանսական ձայնասփիւռը «պահ» յատկացնէ մեզի, մեր եկեղեցական կամ աշխարհիկ երգեցողութեան, գիտնանք անոնց արժէքով ներկայանալ օտարին : Բծախնդիր ընտրութեամբ, պատրաստուած ու մանուանց պահենք անոնց հարազատութիւնը :

Անոնք դարերու խորէն կ'արձագանգեն մեր սրտերուն մէջ, պէտք է որ նոյնքան ախորժով զգուեն օտարին ալ ականջը :

ՆՈՃԻ

ԼԱՐՈՒԱԾ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ԵՒ ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ Կ'ԵՐԹԱՆ

Հոլանտայի եւ Ինտոնեզիոյ միջեւ տարիներէ ի վեր գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները լուրջ ընոյթ ստացան : Երկու երկիրներու միջեւ կացութիւնը լարուած է ներկայիս՝ Հոլանտական Նոր-Կինէ գաղութին առիթով : Հարիւրաւոր հոլանտացի ընտանիքները Ճաքարթա եկած են արդէն դէպի Ամսթերտամ : Ինտոնեզիոյ մէջ գտնուող 55.000 Հոլանտացիներն ալ կը մտածեն հեռանալ անկէ ու վերադառնալ իրենց հայրենիքը :

Ինտոնեզիոյ մէջ ընդհանուր գործադուլ մը շղթայազերծուեցաւ՝ ընդդէմ Հոլանտայի. Հոլանտացիներուն 24 ժամ արգիլուած էր դուրս ելլել երկրէն. միաժամանակ արգիլուած էր անոնց մուտքը : Երկրին մէջ արգիլուեցան նաեւ հոլանտական նաւային եւ օդանաւային ընկերութիւնները :

Խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են նաեւ հոլանտերէն հրատարակութիւններուն դէմ. նոյնիսկ՝ արգելք դրուած է շարժանկարի ժապաւէններուն տակ գոյութիւն ունեցող հոլանտերէն բացատրութիւններուն վրայ :

Հոլանտական հաստատութիւններու մէջ աշխատող բանուորները մերժած են աշխատիլ. արգիլուած է գնել հոլանտական որեւէ ապրանք : Աւելին՝ այն հաստատութիւններուն մէջ ուր հոլանտացի աշխատաւորներ կային, ինտոնեզիացի գնորդները մերժեցին առեւտուր ընել :

Ամսթերտամի թերթերը ծանր յարձակումներ կը գործեն Ինտոնեզիոյ կառավարութեան վրայ եւ կը մեղադրեն Միացեալ Նահանգները որ ոչ մէկ միջոցի դիմեց այս բոլորին առաջքն առնելու համար : Կառավարութիւնը պաշտօնական ոչ մէկ յայտարարութիւն ըրած է տակաւին, բայց Ինտոնեզիա հաստատուած 55.000 Հոլանտացիներու պարագան մտահոգիչ է : Զանգուածային տեղափոխութեան որոշում մը չէ տրուած. այս հարցը պիտի քննուի այն ատեն՝ երբ կացութիւնը ծանրանայ : Այսուհանդերձ տեղւոյն հոլանտական գաղութը սկսած է արդէն պատրաստութիւններ տեսնել, պետական կամ անհատական միջոցներով Հոլանտա վերադառնալու համար :

Ինտոնեզիոյ մէջ Հոլանտա ունի երեքէն հինգ միլիառ ֆլորին արժողութեամբ հաստատութիւններ : Անկախ անկէ, այս ձեւով մեծ վնաս մը կը հասնի Հոլանտայի առեւտուրին : Ցարդ, Ինտոնեզիոյ մէջ գրեթէ միայն հոլանտական ապրանքներ կը ծախուէին :

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքը այն է, թէ հոլանտական Ինտոնեզիան այլեւս պատմութեան անցած է :

———o———

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Վարչապետ Ռաապ պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ յառաջիկայ գարնան Մոսկուա պիտի երթայ : Միւս կողմէ կը յայտնեն, թէ աւստրիական կառավարութիւնը որոշեց երրորդ կայան մը հաստատել եւրոպական գաղթականներուն համար, որոնք կը շարունակեն սահմանը անցնիլ եւ ապաստան խնդրել Վիէննայի կառավարութենէն : Նոյեմբերի ընթացքին միայն 451 հոգի փախած է Եւրոպայէն :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

———

1958 Յունուար մէկին. — Երկաթուղիի Բ. կարգի տոմսերուն վրայ աւելի քան 9 առ հարիւր յաւելում պիտի ըլլայ, իսկ Ա. կարգի տոմսերուն վրայ՝ աւելի քան 15 առ հարիւր : Ապրանքներու փոխադրութեան համար (երկաթուղիով) տասը առ հարիւր յաւելում :

Մեթրոյի եւ հանրակառքի տոմսերուն վրայ՝ քսան առ հարիւր : Հանրակառքի տետրը (քառնէ) պիտի արժէ 240 ֆր. : Մեթրօ, Ա. կարգ՝ 360 : Բ. կարգ՝ 240 ֆրանք :

Պիտի աւելնան նաեւ կառքերու (չորս առ հարիւր), ելեկտրական առարկաներու (4–6 առ հարիւր), խմիչքներու եւ այլ պիտոյքներու գիները :

Երկաթուղիի, մեթրոյի եւ հանրակառքի շաբաթական տոմսերուն վրայ յաւելում պիտի չըլլայ :

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԽՄԲ.— Հրաչեայ Կոստանեան, «Բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու», համայնապատկերի ձեւով կը ներկայացնէ լեզուաբանական աշխատանքները, որոնք կատարուած են կամ ծրագրուած՝ Հայաստանի մէջ: Այդ աշխատանքներէն մէկ քանին ծանօթ են արդէն արտասահմանի Հայութեան, բայց լրիւ պատկեր մը տալու համար՝ կուտանք ամբողջութեամբ.—

Տարէց տարի ծաւալւում են լեզուաբանական գիտահետազօտական աշխատանքները Հայաստանում: Լայն հնարաւորութիւններ են ստեղծւում հայագիտութեան զարգացման համար, որի հիմքում ընկած է հայ ժողովրդի հնագոյն եւ հարուստ լեզուն:

Հայագիտութեան առաջնակարգ խնդիրներից մէկն է ժամանակակից հայերէնի գիտական քերականութեան բազմակողմանի եւ խոր մշակումը: Այս կարեւոր գործին ձեռնամուխ են եղել Գիտութիւնների Ակադեմիայի լեզուի բաժանմունքի արդի հայերէնի մասնագէտները: Արդէն աւարտել են ձեւաբանութեան եւ շարահիւսութեան վերաբերեալ ուսումնասիրութիւնները:

Հայերէնի գիտական քերականութեան մշակման եւ ամբողջացման մեծ չափով նպաստում են լեզուի ուսումնարանի հրատարակած մենագրութիւնները: Լոյս են ընծայուել Ա. Մուրվալեանի Հայերէնի բառապաշարը, Վ. Առաքելեանի Հայերէնի հնչիւնաբանութիւնը, Ս. Աբրահամեանի ժամանակակից հայերէնի դերանունների մենագրութիւնները: Պատրաստ են տպագրութեան Չթեքուող խօսքի մասերը, Բայերի ձեւաբանական եւ շարահիւսական կիրառութիւնները եւ այլ աշխատութիւններ: Շարունակուելու է արդի հայերէնի շարահիւսութեան հարցերի ուսումնասիրութիւնը:

Հայոց լեզուի քերականութեան ուսումնասիրութեան բնագաւառում նշանակալից երեւոյթ հանդիսացաւ բազմավաստակ հայագէտ հանգուցեալ Հրաչեայ Աճառեանի Լիակատար քերականութիւն Հայոց լեզուի՝ համեմատութեամբ 562 լեզուների՝ մեծածաւալ աշխատութեան ներածութեան, առաջին, երկրորդ եւ երրորդ հատորների հրատարակութիւնը: Մնացած հատորները լոյս կը տեսնեն մինչեւ 1960:

Պէտք է նշել որ մեզ մօտ դեռ եւս չեն ստեղծուել հայերէնի համեմատական եւ պատմական քերականութեան վերաբերեալ աշխատութիւններ: Հայերէնի պատմական քերականութիւնը կազմելու աշխատանքին ձեռնամուխ են եղել համալսարանի Հայոց լեզուի եւ ընդհանուր լեզուաբանութեան ամպիոնները, իսկ պատմական քերականութեան մշակման հարցերով զբաղուած է Պրոֆ. Ա. Ս. Ղարիբեանը:

Մօտ յիսունի հասնող բարբառների եւ տեղական բազմաթիւ խօսուածքների գոյութիւնը իրաւամբ հիմք են տալիս հայերէնը համարելու աշխարհի՝ բարբառներով ամենահարուստ լեզուներից մէկը: Հայ բարբառների հաւաքման եւ գիտական ուսումնասիրութեան աշխատանքները սկսուել են դեռ եւս անցեալ դարի 50ական թուականների վերջերից, սակայն մինչեւ այժմ բոլոր հայ բարբառներն ու տեղական խօսուածքներն չեն յայտնաբերուած եւ ուսումնասիրուած: Այնինչ դրանք օրէց օր ձուլւում են համաժողովրդական գրական լեզուի մէջ եւ մեր աչքի առաջ անհետանում: Հասկանալի է որ բարբառների ուսումնասիրութիւնը գիտական հրատապ, անյետաձգելի խնդիր է հանդիսանում: Յառաջիկայում կազմուելու է հայ բարբառների քարտէսը: Հրատարակուելու է հայ բարբառների այն բառամթերքը, որ տեղ չի գտել մինչեւ այժմ լոյս տեսած բառարաններում ու բարբառագիտական աշխատութիւններում: Այս բառամթերքի ուսումնասիրութիւնը նոր լոյս կը սփռի մի շարք բառերի ստուգաբանութեան, ձեւափոխութեան եւ իմաստափոխութեան վրայ:

Պատրաստւում են հրատարակման Կիլիկիայի, Սվեդիայի, Արաբկիրի, Խարբերդի, Մշոյ, Կարճեւանի, Հաւարիկի բարբառների ուսումնասիրութեանը նուիրուած մենագրական աշխատութիւնները: «Հայ բարբառներ» մատենաշարով ամէն տարի լոյս կը տեսնի 2 – 3 բարբառագիտական աշխատութիւն: Պատրաստ է տպագրութեան Հր. Աճառեանի Հայ բարբառների դասակարգումը ստուարածաւալ աշխատութիւնը, որի մէջ հանգամանօրէն քննուած են հայ բարբառների պատմութիւնը, բառապաշարը եւ քերականական կառուցուածքը: Ուսումնասիրւում է Արարատեան բարբառը, որ ընկած է հայ ազգային լեզուի կազմաւորման հիմքում:

Ուշագրաւ երեւոյթ հանդիսացաւ Ա. Ղարիբեանի Հայ բառագիտութիւն արժէքաւոր աշխատութեան հրատարակութիւնը:

Յառաջիկայում մեծ թափ են ստանալու նաեւ բառարանա – գրական աշխատանքները: Լրիւ կազմուած է Ռուս – հայերէն բառարանը, որ բաղկացած է չորս ստուար հատորներից եւ իր մէջ ամփոփում է 100·000 բառ, արտայայտութիւն եւ դարձուածք: Արդէն լոյս են տեսել բառարանի առաջին եւ երկրորդ հատորները: Վերջնական խմբագրւում են երրորդ եւ չորրորդ հատորները, որոնք համեմատւում են Լենինգրադում կազմուող «Արդի ռուսերէնի բացատրական բառարանի» հետ: Արդէն սկսուած են Հայ – ռուսերէն բառարանի (երկու հատորանոց) կազմելու աշխատանքները: Պատրաստ են տպագրութեան Իրանից հայրենադարձ արեւելագէտ հանգուցեալ Ս. Աբրահամեանի Պարսկերէն – հայերէն – ռուսերէն բառարանը եւ Պահլաւերէն – պարսկերէն – հայերէն – ռուսերէն – անգ[illegible]ն մեծարժէք բառարանը: Սկսուել են ժամանակակից հայերէնի բացատրական բառարան կազմելու աշխատանքները: Այդտեղ հաւաքուած են շուրջ 80 հազար բառ, արտայայտութիւն: Այդ բառարանը կ'ունենայ տեսական ու գործնական մեծ նշանակութիւն:

Գիտահետազօտական աշխատանքներին զուգընթաց մեծ տեղ է յատկացուելու լեզուաբանական եւ հայագիտական արժէքաւոր աշխատութիւնների վերահրատարակութեան: Նախատեսւում է չորս հատորով լոյս ընծայել ակադեմիկոս Գ. Ղափանցեանի աշխատութիւնները, որոնք նուիրուած են Փոքր Ասիայի եւ Հայաստանի պատմութեան, մշակոյթին, ինչպէս եւ ընդհանուր լեզուաբանութեան ու հայագիտութեան հարցերին: Հեղինակը պատմական, լեզուաբանական եւ ազգագրական հարուստ փաստերի հիման վրայ հիմնաւորում է հայ ժողովրդի եւ հայերէնի ծագման ու յետագայ զարգացման հարցերը, պարզում է Հայոց, փոքրասիական, հնդեւրոպական, կովկասեան եւ սեմական լեզուների լեզուական փոխազդեցութիւնների հարցը: Գր. Ղափանցեանի գիտական աշխատութիւնների առաջին հատորը, որ իր մէջ ամփոփում է հեղինակի պատմա – լեզուաբանական ուսումնասիրութիւնները, վերջերս լոյս տեսաւ ռուսերէն լեզուով:

Մի գրքով լոյս են ընծայուելու Մ. Աբեղեանի Աշխարհաբարի շարահիւսութիւնը եւ Հայոց լեզուի տեսութիւնը աշխատութիւնները, որոնք վաղուց սպառուած են եւ որոնց կարիքը խիստ զգացւում է: Հայերէն թարգմանուելու եւ հրատարակուելու են նշանաւոր հայագէտներ Հիւբշմանի Հայերէնի քերականութիւնը եւ Ա. Մէյեէի Ակնարկներ հին հայերէնի պատմութեան արժէքաւոր ուսումնասիրութիւնները:

ՀՐԱՉԵԱՅ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ.Ի ՀԵՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հ.— Սրբազան Հայր, լսեցինք, որ Սուրիոյ խորհրդարանը զբաղեր է «համախմբական»ներու պահանջած «անկախ համայնք»ի մը կազմութեան հարցով: Գիտենք թէ մէկէ աւելի անգամներ մերժուեցաւ այդ անմիտ ու ապօրինաւոր դիմումը: Կրնա՞ք լուսաբանել այդ կէտը. կրնա՞ն «անկախ համայնք» կազմել, ինչպէս յայտարարեցին իրենց թերթերը:

Պ.— Այդ խռովարարներու դիմումները մերժուեցան, ըստ ի զօրու եղող օրէնքներու: Պետութեան հիմնական, Սահմանադրական օրէնքը թոյլ չի տար նման պահանջի մը իրականացումը:

Հ.— Բայց չէ՞ որ Սուրիոյ վարչապետը արգելք մը չէ դրած առանձին համայնք կազմելու:

Պ.— Այո, արգելք չկայ. բայց յիշեցէք նաեւ որ Վարչապետը ուզած էր նախ այդ «համայնքին» կանոնագիրը: Ըստ եղած օրէնքի մը, կարելի է որեւէ ատեն նոր համայնք մը կազմել, պայմանաւ սակայն, որ ան որեւէ կապ չունենայ արդէն գոյութիւն ունեցող համայնքի մը հետ: Այսպէս, մեր պարագային, եթէ նոր համայնք մը կազմուի, ան չի կրնար Հայ համայնքին դաւանանքը ունենալ, չի կրնար Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ անունը ունենալ. չի կրնար մեր կրօնականներու ուքեմն իսկ գործածել. չի կրնար մեր Կաթողիկոսին անունը գործածել, մեր ծէսերն ու սովորութիւնները որդեգրել: Այն ատեն կրնան բոլորովին տարբեր, ոչ – հայ համայնք մը կազմել, այսպէս՝ օրինակ, Մորմոններու նման համայնք մը, առանց որեւէ կապ ունենալու Հայ համայնքին, եկեղեցիին եւ Կաթողիկոսութեան հետ:

Հ.— Ուրեմն, պիտի դադրի՞ն հայ ըլլալէ:

Պ.— Ճիշդ այդպէս: Կրնան նոր դաւանանք մը որդեգրել, իբրեւ նոր համայնք:

Հ.— Համախմբական կոչուածները եկեղեցի ունի՞ն:

Պ.— Ոչ մէկ եկեղեցի ունին կամ կրնան ունենալ: Բոլոր եկեղեցիներն ալ ենթակայ են Ազգ. Առաջնորդարանին: Ժողովուրդն ու քահանաները կը դիմեն Առաջնորդարան, իրենց կարիքներուն համար: Ամէնէն թթու հակառակորդն իսկ ստիպուած է Առաջնորդարան դիմելու իր գործերուն կարգադրութեան համար.— ծնունդ, կնունք, պսակ, թաղում եւայլն, Առաջնորդարանի հրամանով տեղի կ'ունենան:

Հ.— Ի՞նչ վիճակի մէջ է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի ներքին կեանքը:

Պ.— Կաթողիկոսարանի ներքին կեանքը որեւէ ժամանակէ աւելի լաւ վիճակի մէջ է: Կազմակերպուած է. գոյութիւն ունի իսկական Միաբանութիւն մը, Վեհ. Հայրապետի իմաստուն ղեկավարութեան տակ: Խաղաղութիւն կը տիրէ, փոխադարձ յարգանքի մթնոլորտի մը մէջ:

Հ.— Դպրեվա՞նքը...

Պ.— Դպրեվանքը 50 աշակերտ ունի. կան հինգ սարկաւագներ, եւ Յունիսին ձեռնադրուեցան ութ աբեղաներ: Տպարանը լաւ վիճակի մէջ է. «ՀԱՍԿ»ը կանոնաւոր, կոկիկ եւ հարուստ բովանդակութեամբ լոյս կը տեսնէ: Անոր կողքին կայ «Գլաձոր»ը, որ Դպրեվանքի Սաներուն հրատարակութիւնն է:

Հ.— Կը քաջալերուի՞ն այս հրատարա—

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

Շատերը քաշւում էին մեներգելուց եւ Կոմիտաս վարդապետը չստիպեց նրանց, իսկ մօտ 25 – 30 հոգի երգեցին իրենց միջավայրի երգերից, ոմանք էլ արտասանեցին երգիծական ոտանաւորներ իրենց բարբառով: Բոլոր ելոյթները լսում էինք լուրջ ուշադրութեամբ, իսկ Կոմիտաս վարդապետը լսում եւ մատիտով ծոցատետրի մէջ արագօրէն հայկական ձայնանիշներով նշումներ էր անում: Ես իմ հերթին երգեցի Զանգեզուրի Խնձորեսկ գիւղի, իմ ծննդավայրի հոռովելը՝ գութաներգը, որը լսել էի մեր գիւղի դաշտերում վար ու ցանքի ժամանակ: Կոմիտաս վարդապետին որ երգը որ դուր էր գալիս, այն կրկնել էր տալիս եւ անմիջապէս ձայնագրում: Իմ երգածն էլ կրկնել տուեց եւ ձայնագրեց:

Մեներգներից յետոյ սկսեցինք ժողովրդական կլոր պարերը երգերով, եւ ապա շարժական խաղերը:

Այս բոլորի ժամանակ Կոմիտաս վարդապետը բարձր տրամադրութեամբ մէկին խրախուսում, միւսին կատակով պախարակում, երբեմն մեզ կշտամբում էր եւ առհասարակ մասնակցում մեր ուրախ ժամանցին:

Երբ մեր բոլորի տրամադրութիւնը բարձրացաւ համարձակութեան աստիճանին, շրջապատեցինք մեր սիրելի ղեկավարին եւ յամառօրէն խնդրեցինք, որ մի բան էլ ինքը երգի մեզ համար:

— «Մոկաց Միրզէ», — ձայնեցին մի քանի հոգի:

— «Ծիրանի ծառ»ը, — գոչեցին ուրիշներ:

— Հայր սուրբ, որը դուք կը կամենաք, — ասաց մեծամասնութիւնը:

Հէնց այդ րոպէին ճեմարանի տեսուչ Մեսրոպ Արամեանը, որը մեզ հետ եկել էր, յայտարարեց, որ ճաշի սեղանը պատրաստ է:

— Ոչ, ոչ, չենք ուզում: Մինչեւ Հայր Կոմիտասը չերգի, մենք ճաշի չենք նստելու, — բացագանչեցինք բոլորս:

Կոմիտաս վարդապետը տեսնելով, որ մենք յամառ կերպով խնդրում ենք, ըսկսեց երգել «Հով արէք, սարեր ջան, հով արէք»ը, Նրա հարուստ ձայնի ալիքները տարածուելով Ղալի այգու բուրաւէտ օդում, յուզմունքով արձագանգում էին նաեւ բոլորիս սրտում ...

Ճաշի ժամանակ, ուրախ եւ առատ սեղանի շուրջը մեր զուարճախօսութիւններին մասնակցում էր նաեւ Հայր Կոմիտասը:

Ճաշից յետոյ, մի ժամ էլ հանգստացանք կանաչաւէտ այգում, ապա ճանապարհ ընկանք դէպի Ճեմարան:

Ճանապարհին, Կոմիտաս վարդապետի թոյլտուութեամբ եւ նրա տաղանդաւոր աշակերտ Խոսրով Փախչանեանի ղեկավարութեամբ, քայլելիս երգում էինք «Լօ – լօ»ն: Շրջակայ այգիներից եւ տներից դուրս էին եկել լսելու եւ դիտելու ճեմարանցիների ուրախ շքերթը:

Այդ օրը անմոռանալի մի օր էր մեծ Կոմիտասի հետ միասին ...:

×

Ինչպէս ամէն մի ժողովուրդ, այնպէս էլ հայ ժողովուրդը ունեցել է, եւ մինչեւ այսօր էլ ունի զանազան տօնական օրեր, որոնց ընթացքում կատարւում են համապատասխան հանդէսներ, ուխտագնացութիւն, ճաշեր, խնջոյքներ, ծիսակատարումներ եւ խաղեր: Բոլոր դէպքերում էլ տօնակատարման հանդէսի էական մասը կազմում են խօսքը, երգը, նուագը եւ պարը, որոնց միջոցով ժողովուրդն արտայայտում, դրսեւորում է իր վշտի կամ ցնծութեան, սիրոյ եւ այլ ապրումները: Սակայն արտայայտման այդ միջոցները չեն մնում քարացած իրենց ձեւով ու բովանդակութեամբ, այլ ժամանակի ընթացքում ժողովուրդը նորանոր ստեղծագործութիւններով յաւելումներ է անում հնի վրայ, ձեւափոխում, նոր իմաստ մտցնում, համապատասխան իր զարաշրջանի ոգուն, կենցաղին եւ պահանջներին:

Նման աւանդական սովորութիւնների շարքին են պատկանում Բարեկենդանը, Նաւասարդը, Վարդանանց եւ Թարգմանչաց տօները, Աստուածածնի, Համբարձման եւ Վարդավառի տօները, որոնցից ոմանք իրենց ծագմամբ գալիս են մեր ժողովրդի դեռ եւս հեթանոսական դարերից:

Բացի կրօնական բնոյթ կրող այդ տօնակատարութիւններից, յայտնի են բոլորին նաեւ կենցաղային բնոյթ կրող տօնակատարումներ, ինչպէս օրինակ, հարսանիքի, բերքահաւաքի, սար գնալու, խառհարսի, վար ու ցանքի, յաղթանակի եւ այլ տօները: Ահա այդ ժողովրդական տօնակատարումները եւ կենցաղային դէպքերն էին այն աղբիւրները, որոնցից յագեցնում էր իր ստեղծագործական ծարաւը Կոմիտաս վարդապետը:

×

Աստուածածնի տօնն էր, Էջմիածնից տասներկու կիլոմեթր դէպի հարաւ, Խաթունարխ գիւղի մօտ գտնուող Հինաւուրց վանքի չորս բոլորը բռնուած էր հազարաւոր ուխտաւորների բազմութեամբ: . . . . .

Ս. ԲԱՂԻՐԵԱՆ

(8 Շար.)

կութիւնները:

Պ.— Տեղւոյն վրայ կը քաջալերուին, զանազան երկիրներու մէջ ալ ունինք բաժանորդներ: Բայց կը կարծեմ թէ Ամերիկայի մեր պատուական ժողովուրդը կրնայ աւելի լայն չափով հետաքրքրուիլ եւ տարածել թէ «Հասկ»ը եւ թէ «Գլաձոր»ը, որոնք եկեղեցական, գրական ու բանասիրական հետաքրքրական բովանդակութիւն ունին:

Ունինք նաեւ ճոխ մատենադարան եւ յաճախ ժողովուրդը կուգայ եւ կ'օգտուի:

Հ.— Ինչպէ՞ս է ուսուցչական կազմը. ունի՞ք որակեալ ուսուցիչներ:

Պ.— Ուսուցչ. կազմը լաւ եւ ընտրեալ տարրերէ բաղկացած է. համերաշխ է ինքն իր մէջ եւ լծուած է կանոնաւոր աշխատանքի: Վերատեսուչը Ս. Հայրապետն է, իսկ տեսուչը Արտաւազդ վրդ. Թրթրեան, ձեռնհաս եւ աշխատասէր: Նախկին տեսուչը՝ Գարեգին վրդ. Սարգիսեան Լոնտոն, Օքսֆորտի համալսարանը գրկուեցաւ, երկու-երեք տարի մնալու, իր վերադարձին ստանձնելու համար տեսչութեան պաշտօնը:

Հ.— Ունի՞ք հրատարակութիւններ:

Պ.— Այո, հրատարակութիւններ ալ ունինք, կրօնական, պատմական եւ այլ կարգի, ժամագիրք, օրացոյց եւն.: Հրատարակած ենք արդէն Օրմանեան Սրբազանի Ծիսական Բառարանը, որ կարեւոր գործ մըն է:

Հ.— Վանքը ձեռագիրներ ունի՞:

Պ.— Ունինք 38 հատ հին ձեռագիրներ, եւ հրատարակելի նոր ձեռագիր գործեր: Մտադիր ենք հրատարակելու նաեւ Ճաշու Գիրքը, որ պատրաստ է:

Հ.— Կը հաճի՞ք ըսել, թէ ինչ է ձեր յարաբերութիւնը Էջմիածնայ հետ:

Պ.— Դժբախտաբար, ոչ մէկ յարաբերութիւն ունինք: Էջմիածինը մեզի հետ յարաբերութիւն չի պահեր, բայց գիտենք թէ շատ սերտ յարաբերութիւն կը պահէ փախստեայ եւ ըմբոստ մեր նախկին միաբաններուն հետ:

Հ.— Վազգէն Կաթողիկոս դեռ կը շարունակէ՞ իր ժխտական դիրքը՝ Անթիլիասի հանդէպ: Կը կարծէ՞ք թէ պիտի յամառի իր այդ դիրքին մէջ:

Պ.— Իրականութիւնը այն է, որ Վազգէն Կաթողիկոս ազատ չէ իր դիրքը ճշդելու՝ այս հարցին մէջ: Եւ արդէն, Էջմիածինը այլեւս կոնդակներով եւ հայրապետական պաշտօնագրերով չի կրնար արտասահմանի հայութիւնը կառավարել, ոչ ալ ռատիոյի հեռարձակումներով կրնայ որեւէ դեր կատարել եւ իր փորձերը միայն խռովութիւն առաջ բերելու կը ծառայեն, ուրիշ ոչինչ:

Հ.— Արդեօք որեւէ դժգոհանք արտայայտա՞ծ է Ամերիկահայ Թեմին միացման առթիւ:

Պ.— Չենք գիտեր, բայց գիտենք, թէ ռատիոյով դժգոհութիւն յայտնած է («Հ.» Տեսակցութեան օրը, դեռ ծանօթ չէր Վազգէն Կաթողիկոսի հեռագիրը): Բայց եթէ մեր եկեղեցւոյ գոյութեան մասին անկեղծօրէն մտահոգուած ըլլար եւ կարենար ազատ մտածել, գոհ ըլլալու էր Վազգէն Կաթողիկոս:

Հ.— Ամերիկահայ Թեմի միացումը ի՞նչպէս կը պատկերացնէք Սրբազան Հայր: Չէ՞ք կարծեր, որ ան կրնայ համազգային նշանակութիւն ունենալ:

Պ.— Միացման ակթը պատմական նշանակութիւն ունի թէ մեր եկեղեցւոյ զօրացման եւ թէ մեր ժողովուրդի պահպանման համար: Մեծ նշանակութիւն կրնայ ունենալ ալ բասահմանի հայութեան համար, անհատարակ: Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը կոչուած է փրկարար դեր կատարելու: Այս պարագան կարեւոր է նոյնիսկ Էջմիածնայ գոյութեան ու գործունէութեան համար: Ահա թէ ինչու հարկ է ամէն ջանք թափել եւ ամէն օժանդակութիւն տալ, որպէսզի Կիլիկիոյ Աթոռը դառնայ հայ մշակոյթի կեդրոն:

Հ.— Ի՞նչ են ձեր տպաւորութիւնները Ամերիկայէն եւ ձեզի եղած ընդունելութիւններէն:

Պ.— Տպաւորութիւններս շատ լաւ են. հեռուէն տարբեր կարծիք կազմած էի, բայց երբ եկայ ու տեսայ մօտէն, հիացայ: Հոս գտայ հայրենասէր, հաւատաւոր եւ իր եկեղեցիին ու մշակոյթին կապուած հայութիւն մը. ունիք նաեւ պատուական երիտասարդութիւն մը, որ հայ է սրտով: Եկեղեցասիրական շարժումը շատ գնահատելի է, ինչպէս նաեւ մայրենի լեզուն տարածելու բաղձանքը:

Այցելեցի Լիբանանի եւ Սուրիոյ հիւպատոսներուն Նիւ Եորքի մէջ, ինչպէս նաեւ դեսպանատուները, Ուաշինկթընի մէջ: Իմ տեսակցութիւններուս ընթացքին, անոնք շատ գովասանքով արտայայտուեցան Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ ժողովուրդին եւ Զարեհ Կաթողիկոսի մասին:

Այցելեցի նաեւ, ինչպէս գիտէք, փոխնախագահ Պ. Րիչըրտ Նիքսընի, որ առաջին անգամն ըլլալով հայ եկեղեցականի մը այցելութիւնը կ'ընդունէր: Շատ սիրալիր եղաւ Պ. Նիքսըն եւ սրտապնդիչ խօսքեր ըսաւ, խորապէս տպաւորելով մեզ:

Առիթը ունեցայ հանդիպելու նաեւ արտաքին նախարար Պ. Ֆոսթըր Տըլլըսի, ի պատիւ Պ. Շարլ Մալեքի տրուած երեկոյթին, ինչպէս նաեւ ծերակուտականներու: (Ծերակուտ. Տըվըրշաք եւ Ծեր. Սթիւըրթ Սայմինկթըն):

Բոլորը գնահատութիւն յայտնեցին, ծանօթանալով վերջին մեր գործերուն: Իսկ Տքթ. Խուրի՝ Լիբանանի դեսպանը, ճաշի ընթացքին, յայտարարեց.— Երանի թէ Լիբանանի մէջ մենք ոչ թէ հարիւր հազար հայ, այլ մէկ միլիոն հայութիւն ունենայինք:

Հ.— Օտար թղթակիցներու հետ ալ տեսնուեցա՞ք:

Պ.— Այո, շատեր եկան, տեսակցութիւններ ունեցան եւ լուսանկարներ առին ու հրատարակեցին:

Հ.— Ինչպէ՞ս է մեր Վեհափառը:

Պ.— Հայ եկեղեցին արտասահմանի մէջ՝ ինքզինք պէտք է հպարտ զգայ, որ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ պատմական Աթոռին վրայ ունի իմաստուն, շրջահայեաց, արդարակորով ու երիտասարդ հովուապետ մը:

Հ.— Արդեօք կը փափաքի՞ հոս ալ գալ, օր մը:

Պ.— Վերադարձէս ետք, երբ տեղեկագիրս ներկայացնեմ, շատ հաւանական է որ պիտի փափաքի իր այս նոր Թեմն ալ այցելել ու ճանչնալ իր ժողովուրդը:

Հ.— Վերջին հարցում մը. ի՞նչպէս, սիրեցի՞ք մեր Ամերիկան, Սրբազան ...

Պ.— Այդ անխուսափելի հարցո՞ւմը: Հեռուէն տպաւորութիւնս տարբեր էր. բայց երբ եկայ հոս, բոլորովին յեղաշրջուեցաւ: Հիանալի երկիր մըն է, իր ազատութեամբ, բարգաւաճութեամբ ու գաղափարականութեամբ: Պիտի թելադրէի որ մեր ժողովուրդը գիտնար յարգը եւ հաւատարիմ գործակից ըլլար Ամերիկայի այս մեծ ժողովուրդին:

Ուրեմն, ձեր հարցումին պատասխանելով, սրտանց կրնամ ըսել, թէ շատ սիրեցի ձեր Ամերիկան:

Ուրախութեամբ կը ծիծաղինք եւ շնորհակալութիւն յայտնելով, վերջ կուտանք մեր տեսակցութեան:

ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ԵՒ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյեմբեր 30ի երեկոյեան Բարեգործականի Մատենադարանի սրահին մէջ, մասնաւոր հրաւիրեալներու բազմութեան մը ներկայութեան, ճարտարապետ Պ. Ե. Իւթիւճեան, հարիւրաւոր ընտիր նկարներու ցուցադրութեամբ ներկայացուց Խ. Հայաստան կատարած իր ճամբորդութիւնը:

Ինչպէս կ'երեւի, ճարտարապետ Պ. Ե. Իւթիւճեանը անդամ է Էջմիածնի Մայր Տաճարի վերանորոգման համար Կիւլպէնկեան Հաստատութեան առաքելութեան:

Գործնականացնելու համար Մայր Տաճարի վերանորոգման կտակարարի կողմէ սահմանուած օժանդակութիւնը, Կիւլպէնկեան Հաստատութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի հետ համաձայնաբար, Հոկտեմբերին Էջմիածին ուղարկեց ճարտարապետ Պ. Ե. Իւթիւճեան եւ Լոնտոնի Բազմարուեստեան վարժարանի տնօրէն Սիտնէ Քէնէի:

Պատուիրակութեան պարտականութիւն տրուած էր տեղին վրայ քննել եւ ստուգել Մայր Տաճարին վտանգուած մասերը, ցարդ կատարուած եւ կատարուելիք վերանորոգման աշխատանքներն ու ծրագիրները:

Պատուիրակութիւնը, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ իր անմիջական աշխատակիցներու ու մասնագէտ հայ ճարտարապետներու հետ սերտ գործակցութեամբ յաջողութեամբ կատարած է իր վրայ դրուած պարտականութիւնը: Կը թուի թէ, անկարելի պիտի չըլլայ այլեւս իրականացնելու այս բոլոր օգտակար ծրագիրները, որոնք սահմանած են ժամանակի ընական աւերներու դէմ աւելի երկար ժամանակով ապահովելու մեր ազգային ճարտարապետութեան սրբազան կոթողները:

Այս երեկոյթի ամենակարեւոր մասը կը կազմէր Պ. Ե. Իւթիւճեանի նկարներու ցուցադրութիւնն ու բացատրութիւնը: Օգտուելով խորհրդային իշխանութիւններու կողմէ Կիւլպէնկեան Հաստատութեան պատուիրակութեան տրուած բացառիկ դիւրութիւններէն, մեր հայրենակից արուեստագէտը պատրաստած էր նկարներու արժէքաւոր հաւաքածոյ մը:

Ցուցադրուած նկարներու մէջ խիստ արժէքաւոր եւ հետաքրքրական էին Հայաստանի եւ Մոսկուայի պատմական եւ արդիական մասերը: Ակնյայտնի նախանձախնդրութեամբ նկատած է մեր ազգային ճարտարապետութեան հրաշալի կոթողները՝ կարելի բոլոր մանրամասնութիւններով եւ նրբութիւններով:

Ճարտարապետ Պ. Ե. Իւթիւճեանի մեկնութիւնները զուսպ էին եւ միշտ առարկայական: Ան՝ մասնաւոր ջերմութեամբ գնահատեց Հայաստանի մեր արուեստագէտներու արժանիքներն ու նուիրումը հանդէպ մեր ազգային ճարտարապետութեան եւ երկրի վերաշինութեան գործին մէջ:

Առանց ստորագնահատելու շինարարական զանազան ձեռնարկները, որոնք բացառիկ փայլ մը կուտան Երեւանին, Պ. Իւթիւճեանը իբրեւ մասնագէտ, ունի նաեւ իր վերապահումները: Խոցելի կը նկատէ մասնաւորապէս Սեւանի ջրերը օգտագործելու ձեռնարկը: Եթէ նոր եւ արմատական միջոցներ գործ չդրուին, դժբախտաբար, Սեւանայ լիճը շատ չանցած կրնայ կորսնցնել իր գեղեցկութիւնն ու բոլոր առաւելութիւնները:

Դուրս չգալու համար պարզ թղթակցութեան մը սահմաններէն, վերջացնենք այս երեկոյեան նուիրուած մեր քանի մը տողերը, անգամ մը եւս շնորհաւորելով ճարտարապետ Պ. Իւթիւճեանը, իր ամէն տեսակով յաջող ձեռնարկին համար:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԺԱԳԼԻՆ ՏՈՄԵՐԿ Ֆրանսացի վայրաշուներու ախոյեանը, որ 1953ին բանակին մէջ մտնելով մասնակցեցաւ Հնդկաչինի, Սուէզի կռիւներուն, Ալժերիոյ մէջ սպաննուեցաւ՝ երբ հիւանդ մը կը խնամէր: Բանակին ամէնէն ծանօթ հիւանդապահուհին էր:

ԹՐԻԷՍԹԷԻ նաւաշինարաններուն եւ զինագործարաններուն բանուորները գործադուլ մը շղթայազերծեցին. իրենց խոստացուած աշխատավարձքի յաւելումը չէր տրուած: Ոստիկանութիւնը միջամտեց՝ հաւանական խռովութիւններուն առաջքն առնելու համար եւ նոյն օրը խոստացուած յաւելումը տրուեցաւ բանուորներուն:

«ՅԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ» (68)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԱ.

ՆԱԽԱԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆ

— Հիւրրին սուտ չի ասի. Հիւրրին խօսում է այն, ինչ որ յայտնում է նրան «գերագոյն ոգին»:

Մեր խօսակցութիւնը բոլոր ժամանակ, թէ Սուսանի եւ թէ մանուկ գուշակողի հետ պարսկերէն էր: Բայց նրանց կանոնաւոր արտասանութիւնից երեւում էր, որ նրանք չէին պատկանում բօշաների այն ցեղերին, որոնց շատ անգամ հանդիպել էի ես Պարսկաստանում: Նրանց երեսների թէ գծագրութեան նրբութիւնը, թէ կաշու գոյնը, որ աւելի սեւ չէր, թէ բնաւորութեան մեղմութիւնը որ զուրկ էր նոյն ցեղին յատուկ կրքոտ աշխուժութիւնից, — բոլորը ցոյց էին տալիս նրանց բօշաների մի աւելի ազնիւ եւ առանձին ցեղին պատկանելը: Բայց ինձ զարմացնում էր փոքրիկ աղջիկը: Սուսանը նրա մայրը լինելու համար բաւական աւելի հասակաւոր էր. ուրեմն ո՞վ պէտք է լինէր նա: Ես հարցրի պառաւից. մինչեւ նա իր բերանը բացելը, Հիւրրին պատասխանեց զարմանալի արդախօսութեամբ.

— Հիւրրին Սուսանի թոռն է, Հիւրրին անբախտ աղջիկ է. նրա մայրը կորած է. Հիւրրին պտռում է իր մօրը. եւ նրա հայրը ...:

Պառաւը չթողեց նրան վերջացնել իր խօսքը եւ ինձ անծանօթ մի լեզուով սաստիկ բարկացաւ նրա վրայ. խեղճ աղջիկը իսկոյն սուս կեցաւ: Ես չհասկացայ թէ ինչ ասաց Սուսանը, միայն նրա խօսքերից որոշեցի պարսկերէնին շատ մօտ բառը «լոէ»:

Երեւում էր, Հիւրրի անզգուշութիւնը սաստիկ խռովութիւն պատճառեց պառաւի մէջ. նա վեր կացաւ, եւ նոյն լեզուով մրմնջաց աղջկան մի քանի խօսքեր. երկուսը միասին ճանապարհ ընկան: Սուսանը ամենեւին չնայեց ինձ եւ ոչինչ չասաց, միայն Հիւրրին մի քանի քայլ հեռանալով կրկին դարձաւ, եւ փայլուն աչքերը իմ երեսին ձգելով, ժպտեց եւ գլուխը թափտալով, շարունակեց իր թեթեւ քայլերը խորհրդական պառաւի հետ: Քանի րոպէից յետոյ նրանք աներեւութացան մերձակայ լեռների մէջ:

« Հիւրրին անբախտ աղջիկ է ... նրա մայրը կորած է ... Հիւրրին պտռում է իր մօրը, եւ նրա հայրը ...»: Ո՞վ էր նրա հայրը, — այդ խօսքը խորամանկ պառաւը չթողեց գեղեցիկ երեխային վերջացնել: Երեւի, մի աղօտ գաղտնիքով վարագուրուած էր փոքրիկ գուշակողի ծագումը, որը նա անզգուշութեամբ պէտք է երեւան հանէր. եթէ ոչ, ի՞նչու պէտք է Սուսանը այնպէս վրդովուէր, ի՞նչու իսկոյն պէտք է հեռանար ինձանից: Նա վախեցաւ՝ չլինի թէ երեխան մի նոր անզգոյշ խօսք դուրս թողնէ իր բերնից, եւ հեռացրեց նրան: Անպատճառ այստեղ մի գաղտնիք կար, որ պէտք էր գիտենալ, բայց ո՞րպէս գիտենալ: Խորամանկ պառաւը գնաց, կորաւ անյայտ ուրուականի պէս: Ո՞րտեղ կարելի էր տեսնել նրան միւս անգամ: Բայց ի՞նչ է նշանակում նրա սաէպ տեսակցութիւնները Կարոյի հետ: Կարօն ի՞նչ գործ ունի այն մոլորշրջիկ թափառականի հետ. եւ նրանց յարաբերութիւնների հետ կապ ունի մի երկրորդ անձնաւորութիւն՝ — « ամրոցի աղջիկը » — ահա գաղտնիքի գլխաւոր մասը, որ ծածկուած էր խաւարի մէջ ...:

Բայց իմ մտքից չէր դուրս գալիս փոքրիկ գուշակողի պատկերը, ես առաջին անգամ տեսնում էի այնպիսի սիրուն երեխայ, որի մէջ կար այնքան համարձակ անմեղութիւն, որի սիրտը այնքան տաք եւ զգայուն էր: Ես հաւատում էի նրա խօսքերին, որոնցմով նա կարդաց իմ անբախտ ապագան. ես հաւատում էի, որովհետեւ «գերագոյն ոգին» այնպիսի անկեղծ արարածներին միայն կը յայտնէ մարդկանց ճակատագրի գաղտնիքները: Ահա, ասում էի ես, հաւատարիմ զաւերք բնութեան, որոնք ապրում են երկնքի թռչունների նման. «ոչ վարում են, ոչ ցանում են եւ ոչ հնձում են», բայց նրանք էլ աղքատ են եւ ապրում են եւ ապրում են ողորմութիւնով ...:

Կրկին տիրեցին ինձ սեւ մտածութիւնները, կրկին իմ սիրտը ընկաւ անհանգիստ խռովութեան մէջ: Ես պառկած էի սրբազան ծառերի հովանու ներքոյ, բայց չուշացաւ քունը, նա վերջ տուեց իմ անհանգստութեանը:

ԻԲ.

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Երբ զարթեցայ, գիշեր էր: Ո՞րքան ժամանակ անցել էր օրից, քանի՞ ժամ քնել էի, ես չկարողացայ գիտենալ: Փափուկ եւ տաք գիշեր էր: Որքան գեղեցիկ վառւում էր ամառնային երկինքը իր փայլուն զոհարներով. որքան մեղմ եւ մտախոհ կերպով սահում էր կիսալուսինը պարզ եթերքի միջով:

Ես պառկած էի զօլար խոտերի վրայ, եւ խիստ ախորժ ծուլութեամբ թաւալւում էի մի կողքից դէպի միւսը: Ականջ էի դնում:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ պատժական ատեանը մէկէն երեք տարուան բանտարկութեան դատապարտեց վեց ուսանողներ ու երիտասարդ գործաւոր մը։ Դատապարտեալները ձերբակալուած էին անցեալ Հոկտեմբերին, երբ բողոքի ցոյց մը կ'ընէին ուսանողական չաբաթաթերթի մը արգիլման դէմ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Արտաքին նախարար Ֆոսթըր Տալըս Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն առաջ պիտի գայ Փարիզ, նախապատրաստական աշխատանքներուն ներկայ ըլլալու համար։

ՇՈՒԷՏԻ զինուորական հրամանատար զօրավար Աքերման յայտարարեց թէ իր երկիրը հիւլէական զէնքերու կարիք ունի եւ նկատելով որ զանոնք դուրսէն չի կրնար ստանալ՝ պիտի պատրաստէ իր գիտնականներուն միջոցաւ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ մամուլին համաձայն Խ. Միութեան Պատերազմական նոր Նախարար մառեչալ Մալինովսկի 1958 Յունուարին Եգիպտոս պիտի այցելէ, ներկայ ըլլալու համար Եգիպտոսի անկախութեան տարեդարձին տօնակատարութեանց։

ՄԱՐՈՔԻ Թագաւոր Մուհամէտ Ե. անցեալ երկուշաբթի այցելած է Հոլիվուտ ու ներկայ եղած շարժանկարի ժապաւէնի մը պատրաստութեան։ Խօսակցած է նաեւ կարգ մը դերասաններու հետ։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ եւ Ատընաուըրի առողջական վիճակը հետզհետէ կը բարելաւուի։ Կը կարծուի թէ պետական երկու դէմքերը պիտի կարենան ներկայ ըլլալ Փարիզի ժողովին։

ՖԼՈՐԻՏԱՅԷՆ հասած լուրերուն համաձայն, Միացեալ Նահանգներ առջի օր արձակած պէտք է ըլլան իրենց արուեստական առաջին արբանեակը։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դրամատէրներու խումբ մը երկու միլիոն մարքի փոխատուութիւն մը ըրաւ Պելժիոյ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրուի սոխպողարար այն բաժանորդէն որ 10.000 ֆրանքի մանտա մը ղրկած է ՌՈԱՆԷՆ (Լուար) անմիջապէս իր անունը եւ հասցէն հաղորդէ Թերթիս վարչութեան։ Անուշադրութեամբ ղրկողին վերապահուած բաժնին վրան ալ գրուած է «Յառաջ»ի անունը եւ հասցէն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 14ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի մէջ
Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն։

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Արիէլ Աճէմեան եւ զաւակները (Պրուքլին, Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աճէմեան եւ զաւակները (Վիէն, Իզէր), խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԱՆՆԻԿ ԱՃԷՄԵԱՆԻ
(Ծն. Գալփաքճեան, Ենիճեցի, Պուրսա) մահը որ տեղի ունեցաւ 76 տարեկանին, 30 Նոյեմբեր, Շաբաթ օր, Լիոնի Կրանժ-Պլանշի հիւանդանոցը։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 2 Դեկտեմբեր, Երկուշաբթի օր, առաւօտեան ժամը 9ին, յետ հայկական Ս. Պատարագի, հիւանդանոցի մատրան մէջ։

Մարմինը փոխադրուեցաւ Կիյոթիէրի նոր գերեզմանը։

Կը խնդրուի ներկայիս իբրեւ մահազդ ընդունիլ։

ՎԻԷՆ — Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի բոլոր ընկերները, Նոր Սերունդի կազմը, Ֆ. Կ. Խաչի ընկերուհիները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Աւետիս, Աստուր, ընկերուհի Արշալոյս Մաղաքեաններին եւ պարագաներուն, իրենց մօր, մեծ մօր Այրի Տիկին ՄԱՐԻԱՄ ՄԱՂԱՔԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿՐԸՆՕՊԼԸ — Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի Մանուկներու Օրուայ տօնածառ հանդէսը մեծ պատրաստութեամբ Յունուար 19ին, Րիւ Ժէի սրահին մէջ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21-ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԿՐԸՆՕՊԼԸ — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, ակումբի սրահին մէջ։

ՎԱԼԱՆՍ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ, ժամը 20.30-ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պաննէօ Բաչանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Փափազեանէ երկու հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի իրենց մօրաքրոջ Տիկին Նեկտար Պալտասարեանի մահուան առթիւ, նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Թօրանեանէ երկու հազար (իրենց մեծ մօրաքրոջ)։

×

Այրի Տիկին Փերուզ Այվազեան, Այրի Տիկին Մարի Պզտիկեան, ինչպէս նաեւ Տէրատուրեան, Պզտիկեան, Այտնեան, Պալտասարեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն Լիոնի քահանայ հայրերուն, Ազգ. Միութեան, Հ. Յ. Դ. Կեդր. եւ Շրջ. Կոմիտէներուն, Լիոնի Վարանդեան եւ Տէսինի իր ընկերներուն, Ֆ. Կ. Խաչին եւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով և նուիրատուութիւններով սգակից եղան իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ ազգականին ԹԱԳԻՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ մահուան։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայր. Միութեան
Շաբաթ, 7 Դեկտ. ժամը 9էն մինչեւ լոյս,
Ալհամպրայի շքեղ սրահներուն մէջ
340 Պուլվ. Շավ,

avec Robert Gonzalez et son Orchestre

Հաճելի անակնկալներ եւ լաւագոյն մթնոլորտ։

Մուտք 500 ֆրանք։

Ապահովել սեղանները կանխաւ. Տիկին Արփինէ Շէ Վէբէր, 34 րիւ Թափի Վէր, Պ. Յար. Չէքէմեան, հեռաձայնել Փրատօ 78.61, Պ. Տիգրան Զօրիքեան. 5 Ավընիւ Քամիլ Փէլըթան։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍԻ Ազգ. Միութիւնը եւ Հայրենակցական Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Հայ Առաք. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ՝

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

մահուան յիսնամեակին առթիւ։

Ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել երջանկայիշատակ Կաթողիկոսին յիշատակը։

ԱՆՄԱՐՍ ՑՂՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլի Առաքինազարդ Քոյրերը կը տօնեն Անարատ Յղութեան Օրը, կիրակի, 8 Դեկտեմբերին։

Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ տեղւոյս Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, առաւօտեան ժամը 11ին։

Յետ պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը նախկին հաւատարիմ սանուհիներուն եւ իրենց փոքրիկներուն համար։

Փարիզի եւ արուարձաններու հին աշակերտուհիներէն անոնք որ կը փափաքին ներկայ ըլլալ այս հանդիսութեան, բարեհաճին երկտողով մը իմաց տալ կամ հեռաձայնել՝ Սէօր Արմէնիէն, 73 Ավընիւ Համրի Պարպիւս, Առնուվիլ լէ Կոնէս։ Հեռաձայն 179 Առնուվիլ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼԲՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ։ Գրական եւ պատմական նիւթերով հոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ

Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-‑rince, PARIS - 6e

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ԵՐԵԿՈՆ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ։ Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, թօփիյօն եւ խաղեր։ ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ բարեպաշտ ժողովուրդին թէ, այս կիրակի, կաթողիկոսական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ հրաւիրուած է Ս. Պատարագի մատուցման եւ քարոզով մխիթարելու հաւատացեալները։

Ս. Պատարագէն ետք, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Թագիս բոլոր ննջեցեալներու յիշատակին։

Այս առթիւ Ս. Պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները, առաջնորդութեամբ Տօքթ. Լ. Համբարձումեանի, որ պիտի վարէ նաեւ երգեհոնը։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը ութին, Ս. Պատարագ՝ ժամը 10ին։

ԴԻՒԱՆ

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շավիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երետ. Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15-ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10.30։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը։ Յաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ'Արմ, րիւ Քոլպէր)։

Այս ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Դեկտեմբեր վեց եւ ստանալ սեղանակիցի մասնաւոր քարթը, (ճաշագին 3000 ֆր)։

Վերոյիշեալ թուականէն վերջ ոչ մէկ արձանագրութիւն պիտի ընդունուի։

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝

14. Rue Maréhal Foch Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի

31. Rue de Général Léclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE
C. C. P. Paris 14827-18

AVe. NIEL

TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagé
chauff. cent, PAS 49-98

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

× Երեւանէն Կիւլիւզար Նալպանտեան, ծնեալ Գափլանեան կը փնտռէ իր մօրաքրոջը Հոփսիմէ Ժամկոչեանին, Աֆիոն Գարահիսարցի եւ զաւակները Յարութիւն, Հոփսիմէ եւ Նուարդ Ժամկոչեանները, կը կարծուին որ Փարիզ կը գտնուին։

× Հայաստանէն Անթառամ Մելիքեան կը փնտռէ իր մօրաքրոջ տղաները Վազգէն եւ Յարէթ Մուքոյի Ամիրեան, որոնք 1914ին կը գտնուին եղեր Պալատաի որբանոցը, իրենց մօր անունն է Եւգինէ, հօր անունը Մուքօ, իսկ հօրեղբօր անունը Ամիրխաւփօ։

Այս փնտռուող հեռաւոր անձերու հասցէները գիտցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանատունը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8)։

LE CLUB

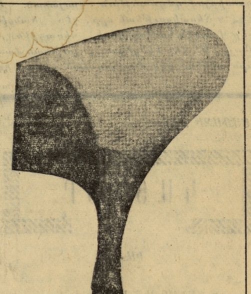
DANCING

51, Rue Grignan, MARSEILLE
Tél. FE 27-66

Լաւագոյն ընդունելութիւն վերապահուած է հայկական կազմակերպութեանց եւ հայ ընտանիքներուն սրահը վարձելու համար։

Երեկոյթ, պարահանդէս, նշանտուք, ամուսնութիւն եւայլն։

Տնօրէնութիւն՝ ԷՏԻ ԹՈՒՐՆԷԼ

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաքիէռ փլաստիք եւ ալիւմինիոմի միացումով շինել անբէկ (էնքասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ։

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAURDY
Tél.: OPE. 01-08
Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA.33-38

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — VENDREDI 6 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8061 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3862

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱԲ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Միջին Արեւելքի մէջ անկարելի է տեւական խաղաղութիւն հաստատել, մինչեւ որ չկարգադրուի Պաղեստինի արաբ գաղթականներուն խնդիրը :

Այս կնճռոտ խնդիրը որոշ չափով կը յիշեցնէ Հայկական ցաւոտ Հարցը :

Օսմանեան կայսրութեան փլատակներէն ծնան վեց արաբական պետութիւններ, որոնցմէ Իրաք, Սուրիա, Լիբանան, Պաղեստին եւ Յորդանան Ազգերու Դաշնակցութեան Ուխտին համաձայն ժամանակ մը մնացին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հոգատարութեան տակ, վերջնական անկախութիւն ստանալէ առաջ :

Առկախ մնացած էր Պաղեստինի հարցը : Անգլիա որոշած ըլլալով լքել հոգատարութիւնը, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը 1947ի աշնան որոշեց երկուքի բաժնել Պաղեստինը, մէկ մասը Արաբներուն, միւսը՝ Հրեաներուն :

Արգիլելու համար Իսրայէլի անկախ պետութեան ստեղծումը, Արաբները շատ աշխատեցան, որ բաժանման ծրագիրը չքուէարկուի, սակայն խորհրդային պատուիրակին քուէն վճռական դեր խաղաց : Այդ պատճառով ալ ճիշդ տասը տարի առաջ արաբական բոլոր երկիրներուն մէջ բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան Խորհրդային Միութեան դէմ :

Միեւնոյն ատեն Արաբները սկսան կռուիլ արձանագրել Պաղեստինի պաշտպանութեան համար :

Կիրքերը այնքան լարուած էին, որ երբ 1948 Մայիս 15ին անգլիացի վերջին զինուորը հրաժեշտ տուաւ Սուրբ Վայրերուն, կռիւր պայթեցաւ Արաբներուն եւ Իսրայէլացիներուն միջեւ :

Պատերազմի ամէնէն տաք օրերուն Երուսաղէմի նշանաւոր միւֆթին էլ Հաճ Ամին — որ ժամանակ մը շատ խօսեցնել կուտար իր վրայ — թելադրեց Արաբներուն, որ հեռանան իրենց տուներէն եւ երթան ապաստանին դրացի արաբ եղբայրական երկիրները :

Խելայեղ տարագրութիւն մը սկսաւ : Կրակին մէջէն խուճապահար կը փախչէին անզէն մարդիկ, կիներ ու երախաներ՝ կեանքերնին ազատելու համար : Բազմաթիւ հայ ընտանիքներ ալ միացան փախստականներու կարաւանին :

Կռիւները վերջացան ի նպաստ Իսրայէլի : Կնքուեցաւ զինադադար մը, որ ահա՛ տասը տարիէ ի վեր կը շարունակուի եւ դեռ հաշտութիւն չէ կայացած : Գաղթականները ապաստանեցան Յորդանան, Կազա, Լիբանան եւ Սուրիա :

Յորդանան, որ մեծագոյն ժառանգորդն եղաւ Պաղեստինի, 511.000 գաղթականներ ունի իր հողին վրայ, Կազայի շրջանին մէջ 220.000 է անոնց թիւը :

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը ստանձնած է շուրջ մէկ միլիոնի հասնող այս գաղթականներուն հոգատարութեան գործը տասը տարիէ ի վեր : Մասնաւոր կազմակերպութիւն մը (ՄԱԿի պատերազմական գաղթականներու Գործակալութիւն) տարեկան 65 միլիոն տոլար կը ծախսէ այս գաղթականներու բնակարանին, ապրուստին եւ կրթութեան համար :

ՄԱԿի 84 անդամներէն 23ը միայն խոստացած էին օգնել արաբ գաղթականներուն, սակայն իրականին մէջ տասնեակ մը պետութիւններ են որ նիւթապէս կ'օժանդակեն : Մեծագոյն նպաստը կուտան Միացեալ Նահանգները, Անգլիա, Ֆրանսա եւ Քանատա :

Գործակալութեան կեդրոնը կը գտնուի Պէյրութ՝ Իւնէսքոյի շէնքին մէջ եւ ունի 155 պաշտօնեաներ :

Այս գաղթականները փուշի վրայ նստած են : Շատ քիչեր միայն վերջնական կերպով տեղաւորուած են հիւրընկալ երկիրներու մէջ : Ստուար մեծամասնութիւնը կը սպասէ այն երջանիկ օրուան, երբ հնարաւոր պիտի ըլլայ վերադառնալ եւ տէր դառնալ հայրենի, սեփական «օջախ»ին : Ու այդ օրը կ'ուշանայ : Ճիշդ ինչպէս մեզի համար :

ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար Տագ Համըրշոլտ պիտի կրնա՞յ երկու կողմին համար ալ ընդունելի ու դատուոր լուծում մը գտնել :

Կասկածելի է :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ՞Ն

Նախարարները ներկայիս զբաղած են երկրին ներքին հոգերով : Անշուշտ անհամաձայնութիւններ կան կուսակցութեանց միջեւ, սակայն նախարարներու միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է արդէն եւ Ֆլիմլէնի պարտականութիւն տրուած է, որ մինչեւ չորեքշ. վերջ 1958ի պիւտճէին ծրագիրը ներկայացնէ Ազգ. Ժողովի դիւանին : Եթէ պիւտճէն պատրաստ չըլլայ մինչեւ այն ատեն՝ տասնեւլադոյնը մինչեւ յառաջիկայ չորեքշ. սկիզբը պիտի պատրաստուի եւ ներկայացուի :

Տնտեսական հարցին շուրջ համաձայնութիւն գոյացած է ուրեմն. այսուհանդերձ, կարգ մը կէտեր կան, որոնց համար նախարարաց ժողով մը պիտի գումարուի : Պիւտճէի ընդհանուր ծրագրին մէջ տակաւին կը պակսի մօտ քսան միլիառ ֆրանք : Նախարարաց նոյն ժողովը պիտի զբաղի նաեւ պաշտօնեաներու աշխատավարձքի յաւելման հարցով :

Մինչ տեղական կարգ մը թերթեր լուր տուած էին աջքի օր, Ընկերվարականներու պաշտօնաթերթն ու Փարիզի ձայնասփիւռ կը յայտնէին թէ լուրջ տագնապ մը ծայր տուած է կառավարութեան մէջ եւ այնուհետեւ գումարուած նախարարաց խորհուրդը լուծում մը չէր կրցած գտնել :

Տագնապը ծայր տուած է ապրուստի սղութեան հետեւանքով : Ընկերվարական նախարարները ընդդիմացած են գիներու յաւելման որոշումին, յատկապէս՝ ուտեստեղէններու մարզին մէջ :

Ընկերվարական կուսակցութիւնն ու նախարարները չեն ընդունիր տրուած որոշումը. յայտարարուած էր, թէ նոր տուրքեր պիտի չդրուին, սակայն 90 միլիառի նոր տուրք մըն է դրուած՝ բանուորներուն վրայ. եթէ գործաւորներուն աշխատավարձքը չաւելնար եւ կը սղէ ապրուստը՝ կը նշանակէ թէ նոր ձեւի տուրքին զոհերը բանուորներն են :

Այս տեսակէտէն, Ընկերվարականները գլուշացուցին կառավարութիւնն ու նախարարները :

Ըստ երեւոյթին, Վարչապետ Կայեառ ընթացք չէ տուած Ընկերվարականներու բողոքին :

Երէկ, հինգշաբթի ընկերվարական գեկավարներն ու խորհրդարանական խմբակցութիւնը ժողով մը գումարեց : Միւս կողմէ, ձայնասփիւռն ու կարգ մը թերթեր կը հաղորդէին, թէ ընկերվարական նախարարները իրենց հրաժարականը ներկայացուցած են Վարչապետ Ֆելիքս Կայեառի :

Այս լուրը եթէ իրականութիւն դառնայ՝ ծանր տագնապ մը կրնայ ծագիլ կառավարութեան մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Օր ը Օրին

«ՎԷՀԸ ԵՒ ԵՍ...»

Վերջապէս Պոլսոյ Հայոց պատրիարքարանն ալ հրատարակութեան տուաւ իր վաւերաթուղթերը, որոնք կը լուսաբանեն Անթիլիասի տագնապին ծագումը : Ցարական եւ հիթլերական կառավարութեանց գաղտնի վաւերաթուղթերուն հրատարակութենէն ետքը, գնահատելի է Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին փութկոտութիւնը :

Հիմա հասկցանք թէ ո՛վ է աղէտին պատասխանատուն :

Պատերազմին սկիզբը, ամէն մարդ այն համոզումն ունէր թէ Ռուզվէ՛լթը միայն կրնայ արգիլել պատերազմին ծաւալումը : Յետոյ, սակայն, յայտնի եղաւ թէ Ռուզվէլթ շահագրգռուած է պատերազմով եւ ոչ թէ խաղաղութեամբ :

Նմանօրէն, Անթիլիասի տագնապին ըսկըզբնական օրերուն, շատեր կը կարծէին թէ Պոլսոյ պատրիարքը կրնայ հաշտարար դեր կատարել եւ ձեւ մը գտնել տագնապին լուծման համար :

Բայց ահա կը հաստատուի բոլորովին տարբեր իրողութիւն մը :

Մեր պատրիարքը, որ շատ կը սիրէ նամակ գրել աջ ու ձախ, կը տեսնուի թէ «յայսմաւուրքեան» նամակներով մեծ ջանք է թափեր հաշտեցնելու այն՝ որու գլխուն կը թափէ ամէն վիրաւորանք, նոյնիսկ ... սպառնալիք : Հաշտեցնելու փորձը այսպէս կ'ըլլայ հարկաւ, բոլորովին նորօրինակ : Միտքդ ի՞նչ է, մա՛րդ Աստուծոյ,— չե՞ս հարցներ, կարդալով իր նամակները :

Ըսին թէ ցաւ մը ունի մեր պատրիարքը, — կ'ուզէր փոխել իր աթոռը : Կրնայ ըլլալ, հետեւցնելով այն պտոյտներէն, որոնց նկարագրութեամբ կը գրուի իր կենսագրութիւնը կամ կը հաստատուի տեղ մը տիտիկ չընող մարդու իր նկարագիրը : Տարբեր է իմ կարծիքս,— Էջմիածնի կաթողիկոս *նշանակուելու* կամ Անթիլիասի կաթողիկոս *ընտրուելու* պարագան կը ներկայացնէ այնպիսի դժուարութիւններ, որոնց պիտի չկարենար յաղթահարել իր անհատական միջոցներով : Ահա թէ ինչո՛ւ հետեւեցաւ դիւրին ճամբուն .—

Աթոռակից ըլլալ եւ, իբրեւ գեր – կաթողիկոս, յայտարարել, անարգել, ըսպառնալ Միջնադարը յիշեցնելու ձեւով եւ գրել .

« Վէհը եւ ես...» :

Մնացածը կարդացէք հրատարակուած իր նամակներուն մէջ : ԱՐԱՋ

ԱՐԱԲՆԵՐԸ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ

Մարոքի գահաժառանգը՝ Մուլայ Հասան, յայտարարեց թէ իր միջամտութիւնը առաջարկած է Ֆրանքոյի, Իֆնիի ապստամբներուն հարցը կարգադրելու համար : Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորէն ետք, Արաբներու կողմէ եղած միջամտութեան երկրորդ առաջարկն է ասիկա, որուն աւելի մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի, գահաժառանգ Հասան մարոքցի ապստամբներէն կը խնդրէ, որ վստահութիւն ունենան Մուհամմէտ Ե. Թագաւորին վրայ, իրենց հարցը դիւանագիտական ճամբով կարգադրելու համար, պայմանաւ որ Սպանիա հրաժարի Մարոքի Թէքնա շրջանէն :

Թէքնա 26.000 քառ. քիլոմեթր տարածութեամբ անապատային շրջան մըն է, որ կը գտնուի Մարոքի եւ սպանական Ռիօ տէ Օրօ գաղութին միջեւ. բնակչութիւնը՝ մօտ հինգ հազար հոգի : Այս շրջանը Սպանիոյ կողմէ գրաւուած է 1916ին եւ միացուած սպանական Մարոքին :

1956ին Սպանիոյ եւ Մարոքի միջեւ համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ, որ Թէքնա պիտի վերադարձուէր Ռապաթի կառավարութեան : Այնուհետեւ, Սպանացիք անընդունելի պայմաններ դրած են, որուն պատճառով հարցը մնացած է առկախ վիճակի մէջ. աւելի դատ, տակաւին կար Մարոքի պատկանող երկու փոքր շրջաններու պարագան, որոնց հարցը, նմանապէս, չէ կարգադրուած տակաւին : Արդ, եթէ Սպանիա գոհացում տայ Մարոքի առաջարկներուն, Ռապաթի իշխանութիւնները կը խոստանան Իֆնիի ապստամբները հանդարտեցնել : Մուհամմէտ Ե. այս առթիւ յայտարարած է .— Կը ցաւինք Իֆնիի միջադէպերուն համար եւ կը յուսանք թէ խաղաղ լուծում մը պիտի գտնենք :

Մինչ այս մինչ այն, Մատրիտի Պատերազմական Նախարարութիւնը կը հաղորդէ թէ Իֆնիի ապստամբները անդամահատած են եւ կարգ մը շրջաններուն միջեւ զինուորները հաղորդակցութիւնը վերահաստատած են : Թիւրզայի շրջանին մէջ բախում մը պատահած է, որմէ ետք ըմբոստները յանձնուած են : Սպանական բանակը տուած է 9 զոհ եւ 21 վիրաւոր : Միւս կողմէ, օժանդակ նոր ուժեր ղրկուած են Իֆնի : Ներկայիս այդ շրջանին մէջ կան 12.000 սպանացի զինուորներ, մեծ մասը՝ վայրաչու :

ՀՈԼԱՆՏԱ ԵՒ ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ

Հոլանտա մեծապէս մտահոգուած է Ինտոնեզիոյ իր գաղութով : Լա Հէյի կառավարութիւնը նաւային օտար ընկերութիւններու հետ համաձայնութիւններ կը կնքէ արդէն, պէտք եղած պարագային Ինտոնեզիայէն Հոլանտա զանգուածային տեղափոխութիւն կատարելու համար : Բանբեր մը յայտարարեց, թէ Ճաքարթայի մէջ խորհրդակցութիւններ եղած են՝ տեղափոխութեանց մասին :

Վաթսուն հազարի մօտ Հոլանտացիներ կան Ինտոնեզիոյ մէջ, որոնք պիտի փոխադրուին իրենց հայրենիքը :

Մինչ հոլանտական իշխանութիւնները լրջօրէն մտահոգուած են իրենց հայրենակիցներուն ճակատագրով, Ինտոնեզիոյ Վարչապետը յայտարարեց, թէ այդ ուղղութեամբ մտահոգուելու հարկ չկայ եւ Ինտոնեզիոյ ժողովուրդին յայտնեց՝ թէ պէտք է յարգել մարդոց ազատութիւնը. ոչ ոքի ապահովութիւնն ու ինչքերը վտանգի պէտք է ենթարկուին : Իր կարգին Ինտոնեզիոյ Տեղեկատուութեան Նախարարը յայտարարեց, թէ Նոր – Կինէի ազատագրման համար ձեռք առնուած միջոցները հոլանտական կառավարութեան դէմ են միայն եւ ոչ թէ այդ հողերուն վրայ գտնուող Հոլանտացիներու դէմ, որոնց ոչ մէկ վտանգ կը սպառնայ. «մենք արկածախնդրութիւն չենք փորձեր» աւելցուց ան :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ պիտի ճշդէ իր քաղաքական դիրքը. այս առթիւ Թիթօ պիտի խորհրդակցի Միացեալ Նահանգներու դեսպանին հետ :

ԳԱՀԻՐԷԻ մամուլը Անգլիոյ մէջ շրջող ջրածին ռումբեր կրող ամերիկեան օդանաւներուն մասին խօսելով, կը յայտնէ թէ այդպիսի օդանաւներ Միջին Արեւելքի մէջ ալ կը շրջին : Մոսկուայի «Կարմիր Աստղ» թերթն ալ դանոնք կը նկատէ նոր պատերազմի հրձիգներ :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ երկաթուղիի ծանր արկածի մը զոհ գնաց 63 հոգի : 198 ծանր վիրաւորներ կան :

ՊԵԼԿՐԱՏԷՆ կը հաղորդեն թէ Եուկոսլաւիա պիտի գործադրէ հնգամեայ ծրագիր մը՝ երկրին տնտեսութեան համար :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Արեւմտեան Գերմանիոյ Տնտեսութեան Նախարար, Լուտվիկ Էրհարտ, հրատարակեց գործ մը վերոգրեալ վերնագրով: Նախարարը քաղաքական ռամկավարութիւնը կը փոխարինէ ընկերային ռամկավարութեամբ, դասակարգերու տարբերութիւնը մեղմացնելով: «Իրական ռամկավար ընկերութեան մը մէջ, կը գրէ Էրհարտ, առեւտրական ընկերութիւն մը միայն կրնայ ապահովել բարեկեցութիւնը, ուստի պետութեան միջամտութիւնն անհրաժեշտ է արգիլելու համար մենաշնորհեալ կազմակերպութիւնները, ջնջելու համար առանձնաշնորհները: Ընկերային ազատ կարգի մը վրայ հաստատուած պետութիւն մը պարտաւոր է ապահովելու ազատ մրցակցութիւնը, տնտեսական հիմնական օրէնք ըլլալու է ճարտարարուեստական մեծ ընկերութեանց կազմութեան արգելքը»:

Ռամկավար ընկերութեան նպատակն ըլլալու է մրցումը, ազատ մրցումը, երկու անբաժանելի ըմբռնումներ: Պետութիւնը միջամտելու չէ գիններու շուրջ: Պետութիւնը ոստիկանական պաշտօն ըստանձնելու չէ գիններու հակակշիռ հաստատելով: Մրցակցութիւնն ալ կատարուելու է ազգային արտադրութեան յառելման համար եւ ոչ թէ պայքարելու է հարստութեան բաշխումի համար: «Ազատութիւն սպառումի եւ ազատութիւն տնտեսական գործունէութեան իրաքանչիւր քաղաքացիի գիտակցութեան մէջ անհպելի իրաւունքներ ըլլալու են»: Ինչպէս որ իշխանապետութիւն եւ պետական տնտեսութիւն միացած են, այնպէս ալ ռամկավարութիւն եւ ազատ տնտեսութիւն փոխադարձաբար իրար լրացնելու են:

Էրհարտի գործը փորձառութեան վրայ հիմնուած գործ մըն է: Գրաւման շրջանին ամերիկեան եւ անգլիական հակակշիռներ հաստատուած էին ամէն տեղ: Երկիրը զրկուած արտադրական միջոցներէ, խճողուած արեւելեան սահմաններէն գաղթողներէ, տնտեսական ծանր տագնապ մը կ'անցընէր: Լուտվիկ Էրհարտ այդ պայմաններու տակ նախարարութեան կոչուեցաւ: Խիզախ քայլով մը ջնջեց հակակշռի դրութիւնը, նուազեցուց քննիչներու թիւը, 2500 հոգիէն 1647ի իջեցնելով, առանց մէկը անգործ ձգելու: Երկու կոռովի գործեր, իրարու լրացուցիչ, որոնց շնորհիւ արեւմտեան Գերմանիա տնտեսական անօրինակ վերելք մը ունեցաւ:

Տարիներու լուրջ ուսումնասիրութենէ ետք 1957 Յունուար 22ին երեսփ. ժողովը քուէարկեց ընկերային հաստուցումներու օրէնքը, նախապէս «կայուն» յետոյ «ուժական» հաստուցումներ որոշուեցան, այսինքն նախապէս հանգստեան թոշակ պիտի տրուէր որոշ գումար մը 65 տարեկան բանուորներուն, վերջին որոշումով գումարը համեմատական պիտի ըլլայ ազգային եկամուտին: «Ազգային եկամուտը կարելի չէ նկատել լճացած ջուր մը, այլ նկատելու է միշտ հոսուն, որուն նպաստած են աշխատաւորներ, հետեւաբար օգտուելու են եկամուտի աւելցութիւններէն: Իւրաքանչիւր աշխատաւոր իրաւունք ունի հանգստեան թոշակի, եթէ 65ը թեւակոխած է, իսկ իւրաքանչիւր աշխատաւորուհի վաթսուն տարիքին:

Ընկերային համերաշխութեան ապացոյցը տալու համար տասն եւ ութ միլիոն գործօն աշխատաւորներ, գործարանատէրերու հետ իրենց եկամուտին մէկ եօթերորդը ձգեցին ի նպաստ վեց միլիոն աշխատելէ դադրած աշխատաւորներու:

Գերմանիա աւելի նուազ պետականացած տնտեսութիւն ունի քան Իտալիա եւ Ֆրանսա: Գերմանիոյ պետական խնամատարութիւնն ալ իր բացասական կողմերն ունի: Վարչապետ Ատընաուըր կը յայտարարէր, թէ պետական այսքան հոգածութիւնը վնասակար պիտի ըլլայ նոյնիսկ նպաստընկալներուն:

Ազատական այս ըմբռնումը կը զօրացնէ աշխատաւորական այն ըմբռնումը, թէ բանուոր դասակարգն է միակ արտադրողը, ընկերութեան տնտեսութեան նըպաստողը: Ազատական ասպարէզներու հետեւողներ ալ կան, որոնք կը նպաստեն հանրային բարգաւաճման, ազգային եկամուտի յաւելման, վերջապէս ընկերային ծառայութիւն մը ունին:

Տնտեսութեան նախարարը այժմ դըժուարին կացութեան մը առջեւ կը գտնուի: Գերմանիոյ տնտեսութեան հիմն է քարածուխը: Արտադրութենէն կախում ունի ճարտարարուեստի արտադրութիւնն ու արտածումը: Հանքատէրեր կ'որոշեն ածուխին գինը բարձրացնել, որովհետեւ հանքերու մէջ աշխատողներու օրավարձքերը շատ բարձր են, աշխատութեան ժամերը նուազ, հարկերը ծանր: Արտադրութիւնն ալ համեմատական չէ: Լուտվիկ Էրհարտ կը ջանայ համոզել հանքատէրերը որպէսզի գիները պահուին: Հանքածուխի գինին յաւելումը պիտի անդրադառնայ գործաւորներու օրավարձքերուն վրայ, պիտի սղէ կեանքն ալ:

Թերթերու վարչութիւններն ալ որոշած են բաժանորդագրութիւններն աւելցնել: Պիտի բարձրանան նաեւ երկաթուղիներու սակերը, որովհետեւ կարեւոր բաց մը գոյացած է անցեալ տարի: Մետաղագործական գործաւորական միութիւնը կը պահանջէ թոշակներու վրայ 10 առ հարիւր յաւելում եւ քառասուն ժամուան աշխատանք շաբաթական: Հիւսուածեղէնի աշխատաւորներն ալ իրենց կարգին կը պահանջեն շաբաթական քառասուն երկու ժամ աշխատանք, առանց թոշակի զեղչի: Պահանջողներու հիմ կը նկատուի հանքածուխի գինին յաւելումը:

Էրհարտի աշխատանքը արդիւնաւոր պիտի ըլլայ, եթէ ազատական քաղաքականութիւնը յարգուի եւ կուսակցութիւններ եւ ընկերակցութիւններ հաւաքական շահերու գիտակցութիւնն ունենան: Ներկան ու ապագան ապահոված անհատը խնայասիրութեան չի մղուիր, պետութեան հայրական հոգածութիւնը հետզհետէ կը ջլատէ ամէն ձեռներէց ոգի եւ նուազեցնէ աշխատելու եռանդը, Շուէտի օրինակը հրահանգիչ է:

Պարտուած Գերմանիա ընկերային յառաջդիմութեան մէջ ալ կը գրաւէ առաջին տեղը, ինչպէս թիւով եւ տնտեսապէս: Յառաջիկային պիտի դառնայ զինուորական առաջին պետութիւնը Արեւմուտքի մէջ, գիտունները չեն պակսիր, միջոցներն ալ տրամադրելի են: Ասիկա շնորհիւ երրորդութեան մը, վարչապետին, արտաքին նախարարին եւ ելեւմտական, ազատական նախարարին: Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մէջ «բանալի դիրք» մը ունի, իրմէ կախում ունի դարձեալ Եւրոպայի ճակատագիրը: Ի՞նչ ընթացք պիտի ունենար պատմութիւնը, եթէ Հիթլէր այս միստիքական մարդը, հաւատարիմ մնացած ըլլար 23 Օգոստոս 1939ի գերմանեւսովետ համաձայնութեան կամ աւելին, եթէ Ստալինի հետ զինակցաբար յարձակէր արեւմտեան ռամկավարութեանց վրայ:

«Ամէնուն բարեկեցութիւնը» Գերմանիոյ մէջ եւ եւրոպական միացեալ շուկային կախում պիտի ունենայ «ամէնուն բարեկեցութիւնը» Եւրոպայի մէջ, երբ ձերբազատուի պատերազմի մղձաւանջէն:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

ՈՎ Է ՆԻՔՍԸՆ

«Ժամանակին, ամերիկացի երկու եղբայրներ կային: Առաջինը հեռաւոր երկիր մը գնաց ու երկրորդը՝ Միացեալ-Նահանգներու փոխ-նախագահ եղաւ: Անկէ ի վեր ոչ մէկէն եւ ոչ միւսէն լուր կայ»:

Այս պզտիկ պատմութիւնը զուարճալիք մըն է՝ Ամերիկայի մէջ: Ցոյց կուտայ այն պարագան՝ որ Ամերիկացիք կարեւորութիւն չեն տար փոխ-նախագահներուն: Նոյնիսկ Թրումըն, երբ Ռուզվէլթի փոխանորդ կարգուեցաւ, ըսաւ.— Փոխ-նախագահ մը մօտաւորապէս այնքան օգտակար է, որքան կովու մը հինգերորդ ծիծը...:

Հանրային կարծիքը յանկարծ փոխուեցաւ սակայն, ճիշդ այն օրը՝ երբ Նիքսըն ընտրուեցաւ, Այզընհաուըրի կողքին: Այնուհետեւ, ամէն անգամ որ Նախագահը հիւանդացաւ, միջազգային մամուլը հարց կուտար, թէ Նիքսըն պիտի չնստի՞ արդեօք «աշխարհի ամէնէն տաք աթոռին վրայ»:

Քանի մը տարուան ընթացքին Նիքսըն յաղթահարեց իր հակառակորդները եւ ամերիկեան քաղաքականութեան ամէնէն ապահով յոյսերէն մէկը եղաւ:

Վաղը, եթէ պաշտօնապէս փոխարինէ նախագահը, ինչպէս կը գրէ «Փարի-Փրէս», տասնըմէկ տարի դրած պիտի ըլլայ միայն՝ բարձրագոյն պաշտօնին հասնելու համար:

Այդ պարագային, 44 տարեկանին՝ Մ. Նահանգներու երկրորդ ամէնէն երիտասարդ Նախագահը պիտի ըլլայ, նկատելով որ Ռուզվէլթ 42 տարեկան էր երբ Սպիտակ Տունէն ներս մտաւ:

Նիքսընի համար ամէն ինչ սկսաւ փոքրիկ յայտարարութեամբ մը, որ տպուած էր Քալիֆորնիոյ թերթերէն մէկուն վերջին էջին վրայ:

Նոր վերջացուցած էր զինուորական ծառայութիւնը եւ փաստաբանի իր գրասենեակը հաստատած՝ Ուոշինկթընի արուարձաններէն մէկուն մէջ: Ցաճախորդ չունէր: Նոյնիսկ դրոշմաթուղթ գնելու դրամ չունէր՝ իր նամակներուն համար: Ամուսնացած էր ուսուցչուհիի մը հետ եւ ունէր երկու աղջնակներ:

Ամէն առաւօտ կինը կը գրպէր խոհանոցի գործերով ու ինք հանրակառք կը նստէր՝ երթալու համար իր պարապ գրասենեակը:

Առտու մը, սովորականին պէս երբ գրասենեակ կ'երթար, բարեկամ մը իր ուշադրութեան յանձնեց թերթի մը յայտարարութիւնը, ուր կ'ըսուէր.— Հանրապետական քաղաքացիներ կը փնտռեն քաղաքական փորձառութիւն չունեցող երիտասարդ թեկնածու մը, որ ի վիճակի ըլլայ ճակատելու՝ Խորհրդարանին մէջ տասը տարիէ ի վեր Քալիֆորնիան ներկայացնող մարդուն հետ:

Նիքսըն կը պատասխանէ: Փաստաբան էր: Ներկայանալի թեկնածու մը: Ցարմար անձ մը: Բայց, հանրապետակա՞ն էր:

— Կարծեմ՝ այո՛,— կը պատասխանէ ան:

Մնացեալն ալ ամբողջացուց իր վայելչութիւնը: Հասակը՝ մէկ մեթր 77: 90 քիլօ: Թուխ եւ գանգուր մազեր, ու փայլուն ատամներ: Կինը գեղեցիկ էր: Երկու զաւակ ունէր եւ հարիւր տոկոսով՝ Քալիֆորնիացի:

Ծնած է 1913ին, Քալիֆորնիա: Հայրը հանրակառքի վարիչ էր: Ցետագային՝ նպարավաճառ: Նիքսըն մեծ զոհողութիւններով կատարելագործած է իր ուսումը եւ ստացած փաստաբանի վկայական: Ամէն առտու կանուխ կ'արթննար, դպրոց երթալէ առաջ հօրը խանութին գնումները ընելու համար...:

Թեկնածու նշանակուելէն ետք իր պայքարը տարաւ յատկապէս հակահամայնավար յայտարարութիւններով: Ցրուել տուաւ 25.000 մատնոցներ, որոնց վրայ արձանագրուած էր.— Նիքսընին քուէարկեցէք եւ համայնավարութեան ասեղի հարուած մը տուած կ'ըլլաք:

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

Ամէնուրեք մատաղների օջախների շուրջը լսւում էին բացագանչութիւններ, երգ ու պարեր, նուագ, խմբական եայլիներ: Մի տեղ երգում եւ պարում էին երիտասարդ հարսներն ու աղջիկները, մի տեղ տղամարդիկ, մի ուրիշ տեղ՝ տղայ եւ աղջիկ խառն խմբերով: Նուագում էին զուռնաչիները, թառխաններն ու քամանչիստներ, դուդուկիստները, մինչեւ իսկ կային պարկապզուկ նուագողներ: Մի այլ տեղ էլ կոյր աշուղին շրջապատած, լըսում էին նրա երգն ու հեքեաթը:

Այդ ուխտագնացութեան մասին մենք գիտէինք նախօրօք եւ իմացել էինք, որ Կոմիտաս վարդապետն ու Սպիրիդոն Մելիքեանը պէտք է գնային այդ տօնակատարմանը ներկայ լինելու: Հինգ ճեմարանականներ՝ Փախչանեան Խօսրովը, Տէր Գրիգորեան Սուրէնը, Ցարութիւնեան Ցակոբը, Ալաւերդեան Նշանը եւ ես գնացինք Կոմիտաս վարդապետի մօտ եւ խնդրեցինք մեզ էլ միասին տանել: Նա [...]ժեց եւ մենք եօթ հոգով երկու ձիանուած, երեկոյեան ժամը ութին հասանք Խաթունարխի ուխտատեղին, երգի ու պարի եւ եայլիների ամենաեռուն ժամին:

Կոմիտաս վարդապետի կարգադրութեամբ մենք բաժանուեցինք երկու խմբակի: Նա մեզ պատուիրեց մտնել ուխտաւորների հոծ շարքերի մէջ, լսել, դիտել եւ մինչեւ իսկ մասնակցել նրանց երգ ու պարին, ուրախութեանը: Ամբողջ գիշերը, մինչեւ լոյս, մենք անցկացրինք ուխտաւորների մէջ. դիտում էինք, լըսում երգն ու պարը եւ մասնակցում, ուր յարմար էինք գտնում:

Կոմիտաս վարդապետն իր խմբի հետ անցնում էր օջախից օջախ, խմբից խումբ, լարուած ուշադրութեամբ լսում երգերն ու նուագները, դիտում պարերն ու խաղերը եւ քարի վրայ նստած, գրի էր առնում լածները: Մի այլ տեղ նա զրուցում էր ուխտաւորների հետ, կատակախօսում, երբեմն էլ ընդունում մատաղի հիւրասիրութիւնը, որպէսզի վիրաւորած չլինի ուխտաւորների զգացմունքը:

Գիշերուայ ժամը մէկին մեր խումբը հանդիպեց Կոմիտաս վարդապետի խմբին: Ցոգնել էինք, նստեցինք վանքի բակի գերեզմանաքարերի վրայ, մի ամբողջ ժամ հանգստացանք:

Կոմիտաս վարդապետի միտքն զբաղուած էր իր տեսածներովն ու լսածներովը եւ մեզ բազմաթիւ հարցեր էր տալիս.

— Հը՛, պարեցի՞ք այն խառը խմբի հետ... Լսեցի՞ք այն երիտասարդ աղջկայ երգն ու պարը. ինքն էր յօրինում տեղն ու անցը եւ պատասխանում երիտասարդին... Հաւանեցի՞ք ծերունիների խմբին: Տեսա՞ք ինչպէս էին ռիթմով կլոր պարը պարում:

Եւ իրօք, ամէնից աշխոյժն ու հետաքրքիրը քսան-երեսուն տարեկանների երկսեռ խմբերն էին: Այս խմբերի մէջ երիտասարդ տղայ ու աղջիկ, հարս ու փեսայ երգում, պարում, զուարճանում էին անընդհատ եւ որ գլխաւորն է, հէնց տեղում ստեղծագործելով, մանաւանդ երբ մրցում էին հարսնացու աղջիկները փեսացու տղաների հետ: Այս խմբերի մէջ երգելիս եւ պարելիս յօրինում էին միաժամանակ եւ զանազան վարիանտներով կատարում քառեակներ ու երկեակներ սիրոյ, գովքի, աշխատանքի, հեղնանքի կամ երգիծանքի թեմաներով, իսկ աւելի տարիքաւորները՝ ռամկական բարքերի, անցած հերոսական դէպքերի շուրջը են: Մի տեղ մատաղի օջաղի շուրջը, գետնին փռած սփռոցի չորս կողմը, մատաղի խաշն առաջները, նստոտած ուխտաւորներն ուտում-խմում էին ու լսում երիտասարդ տղայի ու աղջկայ մեներգները: Մի այլ տեղ, զուռնայի ու դհոլի նուագի տակ, հասակաւորները պարում էին յայտնի «քոչարի»ն, մի երրորդ տեղ, աղջիկներով ու հարսներով շրջապատուած, երիտասարդների մի խումբ փորձում էր իր ֆիզիքական ուժը՝ ծանր քարեր վերցնելով կամ զօտեմարտելով:

Ահա այսպէս անցաւ Աստուածածնի ուխտի գիշերը մինչեւ առաւօտեան ժամը 9-10ը, երբ ուխտաւորներն սկսեցին կամաց-կամաց ցրուել, իսկ մենք էլ ճանապարհ ընկանք դէպի Էջմիածին՝ լի տպաւորութիւններով:

Ճանապարհին, Սեւ-Ջուր գետի կանաչ ափին կառքերը կանգ առան: Մինչ կառապանները կը ջրէին եւ կը խնամէին ձիերին, մենք մի կէս ժամի չափ նստեցինք Սեւ-Ջրի ղալար ափին եւ սկսեցինք իրար հետ փոխանակել մեր ստացած տպաւորութիւնները:

Ամէնից շատ լսում էինք, ի հարկէ, Կոմիտաս վարդապետի ասածները: Նրա կարծիքներն այս կամ այն երգի եւ պարի մասին մի-մի հոգեբանական կամ ազգագրական վերլուծութիւն էին: Նրա ուշադրութեան կենտրոնումն են եղել նոյնպէս 18-30 տարեկան ուխտաւորների երգերն ու պարերը սիրոյ, աշխատանքի, գովքի, երգիծանքի եւ այլ թեմաներով:

Կոմիտաս վարդապետը ցոյց տուեց մեզ իր հաստ ծոցատետրում նշուած քառասունից աւելի երգերի ու պարերի անուններ, որոնց համարեա կէսից աւելին ձայնագրել էր հայկական նոտաներով:

Ս. ԲԱԴԻՐԵԱՆ

(9 Շար.)

Երկու ամիս ետք, 15·592 ձայնի առաւելութեամբ երեսփոխան ընտրուած էր։

Հակահամայնավար՝ բայց ոչ Մաքարթիի կատաղութեամբ, Նիքսըն լաւ հետոր է։ Այզընհաուըր երբ փոխ նախագահ մը պիտի ընտրէր, առաջին առիթով մտածեց Նիքսընի մասին։

Պայքարը սուր էր՝ Դեմոկրատներուն հետ։

Հակառակորդ թերթերը անմիջապէս հրատարակեցին լուր մը, որուն համաձայն Նիքսըն 16·000 (7 միլիոն ֆրանք) տոլար ստացած էր կարգ մը գործատէրերէ՝ իր ընտրութեան քարոզչութիւնը ընելու համար։

Արդարեւ, Ամերիկայի մէջ օրէնքի դէմ է, որ թեկնածու մը անձնապէս դրամ ստանայ։

Նախագահ Այզընհաուըրի խորհուրդ կուտան որ հրաժարի Նիքսընէն։ Թերթերը կը շարունակեն իրենց յարձակումները։

1952 Սեպտեմբեր 24ին Նիքսըն կ'որոշէ հակայարձակման անցնիլ։ 70·000 տոլար կը վճարէ, հինգ վայրկեան հեռատեսիլէն (թէլէվիզիոն) բացատրելու համար թէ ինչո՞ւ ընդունած է 16·000 տոլարը։

Նիքսըն կը յայտարարէ, թէ ինք ստացած էր 16·000 տոլար, որովհետեւ ինք խեղճ Ամերիկացի մըն էր. տունը կ'արժէր 40·000 տոլար, որուն հազիւ կէսը տուած էր տակաւին. 4·500 տոլար պարտական է իր դրամատան... կնոջը համար երբեք վերարկու չէր գնած...

Կը բացատրէ, թէ ինչպէս կատարելագործած է իր ուսումը, հօրը նպարավաճառի խանութին եւ իրիկունները ալ մօրը օգնելով, յետոյ՝ կինը հագուստ կարել չէր տար երբեք եւ ինք կը ձեւէր զանոնք...

Յաջորդ օրը, երկու միլիոն համախոհներու նամակները կը ստանայ։ Նախագահ Այզընհաուըր կը յայտարարէ, այս առիթով.— Միացեալ Նահանգները Նիքսընի նման փոխ-նախագահ մը չեն ճանչցած երբեք։

Այնուհետեւ, Նիքսընի վստահեցաւ Ամերիկայի ղեկավարութիւնը, ամէն անգամ որ Նախագահը հիւանդացաւ։

Նախագահ Այզընհաուըրի ունեցած կարծիքը չփոխուեցաւ, սակայն Նիքսըն բարեփոխուեցաւ հետզհետէ. Հակահամայնավար կը մնայ, բայց Եւրոպա, Ասիա եւ Ափրիկէ կատարած իր ճամբորդութիւններէն ետք՝ ազգամոլութենէն հասաւ միջազգայնականութեան, ամերիկեան ըմբռնումով։ Շահեցաւ նաեւ Սեւամորթներուն համակրանքը։

Ներկայիս, Նիքսըն կը համարուի Միացեալ Նահանգներու ամէնէն վարպետ քաղաքագէտներէն մին։ Ծանօթ է Այզընհաուըրի տեսակէտներուն ու մինչեւ Դեկտեմբեր 16 եթէ Նախագահը առողջանալով չկարենայ Փարիզ գալ՝ Նիքսըն պիտի փոխարինէ զայն Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ։

Թ. Ա. Թ.

ԹԱԳՒՈՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԼԻՈՆ, (Յառաջ).—Տերեւաթափ։ Ցամքօրէն, բայց տաքուկ տարի, հին սերունդին համեստ թէ մտաւորական ներկայացուցիչները կ'անհետանան։

Փարիզ մեկնելէ առաջ իրեն վիճակուած էր «Դաշնակցութեան Օրուան» նախագահութիւնը։ Աւա՜ղ, մեր սիրելի Թագւորը վերջին խօսքը պիտի ըսէր իր պաշտելի ժողովուրդին. իր կարապի երգը եղաւ ան։

Դէպքերու բերումով առիթը չունեցանք իրեն ողջերթ մաղթելու՝ երբ Փարիզ կը մեկնէր։

Մեզմէ հեռու մեռաւ ան ու չկրցանք ներկայ ըլլալ իր թաղման արարողութեան։

Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէն ու իր բոլոր ընկերները, խորապէս յուզուած այս կորուստէն, կազմակերպած էին յարգանքի երեկոյթ մը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 25ին, «Յոյներու սրահ»ին մէջ։

Զուգադիպութեամբ մը մեր մէջ կը գտնուէր նաեւ ընկեր Վ. Իշխանեան։

Յանուն Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէի, ընկեր Ս. Փողհարեան երեկոյթը բացուած յայտարարելով, ներկաները հրաւիրեց վայրկեան մը յոտնկայս լռութիւն պահել։ Այնուհետեւ, հակիրճ գիծերու մէջ ներկայացուց ընկեր Թագւորի կենսագրականը, չէշտը դնելով երեսուն տարիէ ի վեր Լիոնի մէջ կատարած անոր կուսակցական եւ հասարակական գործունէութեան վրայ, եզրակացնելով,— Թագւորի անձին մէջ կարելի էր գտնել համեստութեան եւ մարդասիրութեան մարմնացումը։

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Միսաք Միրզէ, որ ըսաւ.— Ընկեր Թագւորը ճանչցայ իր ուսուցչութեան շրջանին, Յունաստանի մէջ. իր աշակերտը եղած եմ։ Փոքր հասակիս՝ անոր անձին մէջ գտայ անձնուիրութեան ու մարդասիրական ոգին. մաղթենք, որ Նոր Սերունդականները իրենց ազգային գիտակցութեամբ անդարձ մեկնող ընկերներու օրինակին հետեւին, անոնց ձգած պարապ տեղերը գրաւելով։

Պարոն Վարժապետեան մեր առւ Թագւորի մտաւորական արժանիքը եւ հեղահամբոյր նկարագիրը։

Իբրեւ նախկին պաշտօնակից՝ Պ. Աղեքսանդր Կիւլպէնկեան ներկայացուց ողբացեալ Թագւորի ազգասիրական աշխատանքը, յայտնելով՝ թէ անոր նշանաբանը եղած էր.— ծառայել իր պատկանած ժողովուրդին։

Խօսք առաւ ընկեր Վ. Իշխանեան եւ շուրջ երեք քառորդ ժամ խօսեցաւ Թագւոր Այվազեանի Պոլսէն մինչեւ Ֆրանսա տարած կուսակցական աշխատանքին մասին, դրուագներ ալ պատմելով անոր կեանքէն։ Կուսակցական խոր հաւատք ունէր եւ կարգապահական ոգի։ Ողբացեալին ընկերային ըմբռնումներուն մասին խօսելով, ընկեր Վ. Իշխանեան յայտնեց, թէ կուսակցական ժողովներէն ներս Թագւորի անձին մէջ եսը գոյութիւն չունեցաւ — քիչ առաջ «ոչ եւս է» խօսքը արտասանուեցաւ. ես հակառակ եմ այդ խօսքին. Թագւորները կը մահանան, բայց անոնց գործն ու յիշատակը կը մնան միշտ անթառամ։

Վերջին խօսքը տրուեցաւ Վռամշապուհ քահանային, որուն ցաւակցական քանի մը կարճ խօսքերէ ու պահպանիչէն ետք երեկոյթը փակուեցաւ։

Ներկաներու փափաքին վրայ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներ եղան՝ ի նպաստ Փարիզի Մշակոյթի Տան «Շ. Միսաքեան» սրահին. գոյացաւ՝ քսան հազար Ֆր.։ Նուիրատուներուն ցանկը պիտի հրատարակուի թերթին մէջ։

Ս. Փ.

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Բազմաթիւ մարզասէրներու ընկերակցութեամբ ու մեծ յոյսով ճամբայ ելանք դէպի Սէն Քանթէնի մարզադաշտը (170 քիլոմեթր)։

Դժուար էր յաղթանակել, սակայն շնորհիւ մեր մարզիկներուն եռանդին՝ պարտութեան մատնեցինք մեր հուժկու հակառակորդը։

Խաղին սկիզբին, Թաւշանճեան գլուխի գեղեցիկ հարուածով կը վտանգէ Սէն Քանթէնի բերդը։ Թորխսի ղեկավարութեամբ, հակառակորդը կը կազմակերպուի։ Քիչ ետք ուժգին հարուածով մը Սէն Քանթէնի յառաջապահը կը վտանգէ Ալֆորվիլի բերդը։ Բարեբախտաբար մեր երիտասարդ բերդապահը վարպետօրէնկը տիրանայ գնդակին։

Խաղին քսաներորդ վայրկեանին, մեր տղաքը սխալ մը կը գործեն ու դատաւորը «քու ֆրան» կը սուլէ։ Ուժգին էր հարուածը եւ հակառակ մեր տղոց կանգնած պատնէշին, Սէն Քանթէն կը նշանակէ առաջին կէտը։

Շուտով կը տիրապետենք խաղին եւ մեր աջ ծայրը կը նշանակէ շատ գեղեցիկ կէտ մը։

Երկրորդ կիսախաղին մեր տղաքը յարձակողականի կ'անցնին։ Յաջորդաբար, Թոթոյեան, Սրապ եւ ուրիշներ, ուժգին հարուածներով գնդակը կը ղրկեն բերդին շրջանակին վրայ։

Ի վերջոյ Սրապի մէկ յարձակողականին շնորհիւ, Փեթրիւս կը նշանակէ Ալֆորվիլի Բ. կէտը։ Հակառակորդը, քաջալերուած իր 1500է աւելի մարզասէրներէն, կը նետուի բուռն յարձակողականի։ Կը պաշտպանուինք, բայց խաղը լրանալէ տասը վայրկեան առաջ, երբ մեր բերդը վտանգուած անգամ չէր, դատաւորը չափազանց խիստ փէնալթի մը կը սուլէ մեր դէմ, հակառակորդը իր Բ. կէտը կը նշանակէ։ Խաղը կը վերջանայ հաւասար արդիւնքով (2–2)։ Տեղի կ'ո՛ւնենայ կէս ժամուան յաւելեալ խաղ մը։

Այս անգամ մեր տղաքը կ'օգտագործեն իրենց գերազանցութիւնը եւ կը նշանակենք մեր երրորդ կէտը։ Հակառակորդը իր վերջին ճիգը կը թափէ. յառաջապահ թէ յետսապահ կը նետուին մոլեգին յարձակողականի։ Սրապ կ'անցնի մեր պաշտպանողական գծին մէջ եւ Սէն Քանթէնի ջանքերը ապարդիւն կ'ըլլան։

Այսպէս Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը պարտութեան մատնեց Սէն Քանթէնի խումբը եւ իրաւունքը շահեցաւ մրցելու Քուփ տը Ֆրանսի Զ. մրցումներու շարքին մէջ, ընդդէմ Միւլհուզի հռչակաւոր խումբին (64րդ տը ֆինալ)։

Այս Կիրակի Ալֆորվիլի մարզադաշտին վրայ ախոյենական մրցում՝ ընդդէմ Անկէնի։ Բազմութեամբ եկէք քաջալերել ու ծափահարել մեր մարզիկները։

Ք. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Կիրովականի մէջ տեղի ունեցած են Երեւանի, Լենինականի եւ Կիրովականի թեթեւ ծանրութեամբ մարզիկներու հանդիպումները։ Երեք քաղաքներու տարեկան այս մրցումներուն մէջ խմբական առաջնութիւնը շահած են Երեւանի մարզիկները։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ըմբշամարտի հաւաքական խումբը մեկնած է Լենինկրատ, միջ–միութենական մրցումներու մասնակցելու համար։ Ազատ ըմբշամարտի հայկական հաւաքական խումբն ալ մօտ ատենէն պիտի երթայ Քիեւ։

ԵՐԵՒԱՆԻ եւ Գրոզնի հեծանւորդները ընկերական հանդիպումներ ունեցած են Երեւանի «Սպարտակ»ի արշաւարանին մէջ։ Երկօրեայ այս մրցումներուն մէջ խմբական առաջնութիւնը շահած են Երեւանցիները։

ԵՐԵՒԱՆԻ «Սպարտակ» ակումբին մէջ երեք օր յաջորդաբար տեղի ունեցած են Հայաստանի զանազան շրջաններու մրցումները, որոնց մէջ Երեւանցիները պարտուած են։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ֆութպոլի ախոյենական մրցումներուն մէջ առաջնութիւնը շահած է Լենինականի «Կարմիր դրօշ» խումբը։ Այս ձեւով Հայաստանի 1957ի ֆութպոլի ախոյեան հռչակուած է Լենինականի խումբը։

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ Նոյեմբեր 15 – 19 տեղի ունեցած են Հայաստանի Վոլեպոլի ախոյենական մրցումները։ Առաջնութիւնը շահած է Երեւանի խումբը։

ԵՐԵՒԱՆ քաղաքի 1957ի պասկէթի ախոյենութիւնը շահած է «Աշխատանքային» տղամարդկանց խումբը։ Կիներու մէջ՝ «Բուրեվեստնիկ» խումբը։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (69)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԲ.

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տեղ տիրում էր խորին լռութիւն, բոլորը հանգստանում էին։ Արթուն էր միայն վտակը, որի ափի մօտ պառկած էի. ես լսում էի նրա խուլ – մելամաղձական խոխոջմունքը, նա անդադար վազում էր եւ վազում, նա քուն եւ հանգստութիւն չունէր։ Ահա, հովասուն գեփիւռը փափուկ թեւքը քսեց իմ երեսին, եւ շուայնելով անցաւ. կարծես, ուզում էր ասել «տես, ես էլ արթուն եմ»։

Աչքս դարձրի դէպի աստղազարդ երկինքը։ Նայում եմ։ Այո, գեղեցիկ են Աստուծոյ լուսաւորները։ Որոնում եմ նրանց մէջ իմ աստղը, երկար որոնում եմ, բայց չեմ գտնում։ Ահա երկու աստղեր. նրանք ծանօթ են ինձ. ես շատ անգամ տեսել եմ նրանց, համբուրել եմ... շատ անգամ նրանք նայել են ինձ վրայ ջերմ քնքշութեամբ...։ Ես ճանաչում եմ ձեզ, սիրուն աստղեր, դուք նմանում էք Սոնայի տխուր եւ արտասուալի աչքերին, որպէս այն վերջին գիշերը, երբ նա բաց արաւ իմ բանտի դուռը եւ ասաց՝ «փախիր, Ֆարհատ»։ Ահա, երկու աստղեր եւս. ինչպէս հպարտ եւ ինքնահաւան կերպով փայլում են նրանք. նմանում են նրանք Մարոյի լի կրակով աչքերին, երբ նա հրացանը ձեռին կանգնած, ժպտում էր այն սարսափելի րոպէում, երբ ես շղթայուած էի դարանի արեւնով։

Սիրում եմ ձեզ գեղեցիկ աստղեր։ Ահա անցաւ մի սեւ ամպ եւ ծածկեց իմ տեսութիւնից նազելի աչիկները...։

— Ախ, Սոնա.. ախ, Մարօ...։

— Ի՞նչ է, լսելի եղաւ մի ձայն եւ իմ առջեւ նկարուեցաւ մի պատկեր, որպէս կերպարանքը գիշերային ուրուականի։

Մի սարսուռ վազեց բոլոր մարմնիս մէջ։

— Ես եմ, Ֆարհատ։

— Ախ, Մարօ...։

Երեւակայեցէք իմ ուրախութիւնը, ուրախութիւնը լի վառուած կրքերով մի պատանիի, որ գիշերային լռութեան մէջ, հեռու մարդկային բնակութիւնից, գտնում է նրան, որին սիրում է։

Մարօն նստեց իմ մօտ, իմ ձեռքը առեց իր երկու ափերի մէջ, եւ դրեց իր ծնկի վրայ։ Նա ուրախ, որպէս միշտ, սկսեց պատմել՝ թէ առաւօտեան իր հօրից իմացաւ, որ իմ առողջութիւնը վատ էր. նա վազեց դէպի եղբօր ագարակը, տեսաւ, ես այնտեղ չկայի։ Այնտեղից շտապեց դէպի արտը Հասոյի մօտ. եղբօրից այսքանը իմացաւ, թէ նա տեսել էր ինձ կէսօրից առաջ, բայց չգիտէր՝ ուր կամ որ կողմը գնացի։ Նա երկար որոնեց ինձ, մինչեւ արեւը մտաւ եւ օրը մթնեց. յետոյ նրան հանդիպեց մի բօշայ կին, որն ասաց, թէ տեսել էր ինձ «քանդուած մատուռի մօտ»։

— Դու ճանաչում ե՞ս այն կնկան, հարցրի ես։

— Երկրորդ անգամն է, որ տեսնում եմ նրան պատասխանեց Մարօն։

— Առաջին անգամն ե՞րբ էր։

— Երկու տարի առաջ։ Ես տեսայ նրան միեւնոյն հագուստով, որպէս այսօր, էլի այն փոքրիկ երեխան իր հետն էր, որին այսօր տեսայ։ Ինչ լաւ երեխայ է, Ֆարհատ, այնքան սիրտս սիրեց նրան, որ բռնեցի երեսը պաչ արի։ Ախար մեղք է անօրէնի երեսը պաչ անելը. նրա ճակատին մեռոն չէ քսած. բայց ես նրան պաչ արի– նա այնպէս լաւ երեխայ էր։

— Ո՞րտեղ դու տեսար նրան երկու տարի առաջ։

Մարօն նկատելով, իր պատմութիւնը հետաքրքրում էր ինձ, շարունակեց.

— Ես տեսայ նրան այս ձորի մէջ, այս մատուռի մօտ, նա խօսում էր Կարոյի հետ, ի՞նչ էր խօսում, ես չիմացայ, նրա համար որ, նրանց լեզուն չէի հասկանում։ Քանի օրից յետոյ Կարօն անյայտացաւ մեր տանից. մենք չիմացանք թէ ուր գնաց։ Քանի տարի էր նրանից ոչի՛նչ լուր չունէինք։ Կարոյի գնալուց յետոյ, այն կինն էլ չերեւաց։ Այս անգամին, երբ Կարօն կրկին լոյս ընկաւ, բօշան էլի ման է գալիս, մեր կողմերում։

— Այն ժամանակ Ասլանը եւ Սագօն Կարոյի հետ է՞ին։

— Ոչ, նրանք չկային։ Այս անգամ յետ դարձան միասին։ Երկու շաբաթ է, ինչ որ եկել են։

— Դու այսօր Կարոյին չե՞ս տեսել։

— Ես քեզ ասեցի, որ տանից դուրս եմ եկել առաւօտեան, մինչեւ հիմա էլ սար, ձոր չեմ թողել, քո ետնէն ման եմ եկել։ Հիմա ի՞նչպէս է քէփդ, դու ողջ օրը հաց չես կերել. ինչ գիժ տղայ ես, Ֆարհատ։

— Կարօն լաւ տղայ է, այնպէս չէ՞։

— Լաւ տղայ է, բայց...։

Նա կտրեց իր խօսքը, եւ րոպէական լռութիւնից յետոյ շարունակեց.

— Գիտե՞ս, Ֆարհատ, քանի օրից յետոյ Կարօն իր ընկերների հետ գնալու են մի տեղ, դու նրանց հետ չգնաս։

— Ի՞նչու չպէտք է գնամ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ պաշտօնապէս կը հաղորդեն, թէ առաջին Սպուտնիկին հրթիռը տարանջատուած է։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ Արտաքին նախարարներուն խորհրդակցութիւնը դրական արդիւնքի մը չէ հասած։ Բանբեր մը յայտարարեց, թէ Գերմանիոյ մէջ հաստատուած անգլիացի զինուորներու պարագան եւ Պոնի կառավարութեան նիւթական վճարումին հարցը պիտի դրուին Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ։

ՊՈՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Ատենաւըրի առողջական վիճակը բարելաւուած է եւ վարչապետը ձեռնարկած է իր աշխատանքներուն։

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ Համայնավար երեսփոխան Նովելա Համայնավար եւ ձախ ընկերվարական շարժումին ընդհանուր քարտուղար ընտրուած է։ Նովելա համայնավար պարագլուխ մըն է եւ ցարդ կը վարէր Իտալական բանուորական դաշնակցութեան ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԷՆ արտաքսուած Հրեաները, որ Իսրայէլ հաստատուած էին, սկըսած են վերադառնալ իրենց ծննդավայրը։ Մէկ տարիէ ի վեր, ամէն ամիս մօտ երկու հազար Հրեաներ Հարաւ. Ամերիկայէն եւ Իսրայէլէն կ՚երթան Արեւմտեան Գերմանիա։ Պոնի կառավարութիւնը վընասուց հատուցումներ կ՚ընէ Հրեաներուն։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Խորհրդարանը միաձայնութեամբ որոշեց, որ Ամմանի ձայնասփիւռէն Եգիպտոսի դէմ կատարուող յարձակումները վերջ գտնեն։ Յորդանանի Պատերազմական նախարարը այս ուղղութեամբ յայտարարեց, թէ Ամմանի ձայնասփիւռը իր յարձակումները պիտի դադրեցնէ, երբ Սուրիա եւ Եգիպտոս տան առաջին օրինակը։

ԹՈՔԻՈՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Ճափոն եւ Խ. Միութիւն առեւտրական խորհրդակցութիւնները, որ երկու ամիսէ ի վեր տեղի կ՚ունենային, վերջացած են։ Երբ կառավարութիւնը վաւերացնէ՝ համաձայնութիւնը պիտի ստորագրուի, որմէ ետք Ճափոն երեսուն միլիոն տոլար արժողութեամբ ապրանք պիտի արտածէ դէպի Խ. Միութիւն, ուրկէ 15 միլիոն տոլարի ներածում պիտի ընէ միայն։

ԳԱՀՐԷԷՆ կը հաղորդեն, թէ Խ. Միութեան տնտեսական օժանդակութեան շնորհիւ, շուտով պիտի սկսին գործադրել եռամեայ ծրագիր մը, փոխանակ՝ հնգամեակի։ Այս ձեւով Եգիպտոսի ճարտարարուեստը աւելի պիտի յառաջդիմէ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 4) — Ձոյլ ոսկի՝ 575.000, նափոլէոն 4180, զուից. 4000, անգլ. 5030, քսան տոլարնոց 20.320, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) սթերլին 1310, տոլար 493, զուից. 118, պելժ. 9.45, լիր 0.80, փեսեթա 8.40։

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԳԻՆԸ

Կառավարութեան եւ մամուլի սենտիքայի որոշումով, բոլոր տեղական օրաթերթերու գինը պիտի բարձրանայ 20 փրանքի։

ՅԱՌԱՋ եւս պարտաւոր է հետեւիլ այս կարգադրութեան, մանաւանդ որ թուղթի, ելեկտրականութեան եւ այլ գիներու բարձրացումը մեծ դժուարութեանց առջեւ կը դնեն թերթիս վարչութիւնը։

ՅԱՌԱՋի նոր գիները պիտի ըլլան. — Հատավաճառ՝ 15 փրանք, տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա եւ գաղութներ) 3500 փրանք, վեցամսեայ 1900 փրանք, արտասահման 4000 փրանք։

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31 մեր բաժանորդները կրնան օգտուիլ հին սակէն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԻԷՆ. — Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէն եւ բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Յակոբ Աճէմեանին, Տիկին Աճէմեանին, զաւակներուն եւ պարագաներուն իրենց մօր, եւ մեծ մօր՝ Այրի Տիկին Աննա Աճէմեանի կսկծալի մահուան առթիւ։

ՑՈՒՑԱՏԵՍԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21–ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ժողովը, այս ուրբաթ, ժամը 9ին, ակումբի սրահին մէջ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ, ժամը 20.30–ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

ԵՐԵԿՈՆ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ։

Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, քոթիյոն եւ խաղեր։

ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ։

ՄԱՐՍԷՅԼ

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Նիւթ՝ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(Ծննդեան 60ամեակին առթիւ)

Այս երկուշաբթի իրիկուն Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահը, ժամը 21ին։

Կը նախագահէ՝

Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ՚արտասանեն՝ Օր. Մ. Իշխանեան եւ Պ. Յովհ. Տէր Վարդանեան։

Ջութակ՝ Յ. Իշխանեան եւ Հ. Գըլըճեան։

Ունկնդրութիւն Հայաստանէն եկած նոր երգապնակներու (Չարենցի «Գովք Հայաստանին» եւ ուրիշներ)։

×

Նոյն երեկոն Չորեքշաբթի իրիկուն, Սէն Լուի մէջ։

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 – 22։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ։

Կը ներկայացուի Շիրվանզատէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ։

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան։

ՊԱՏԱՐԱԳ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ բարեպաշտ ժողովուրդին թէ, այս կիրակի, կաթողիկոսական պատուիրակ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ հրաւիրուած է Ս. Պատարագի մատուցման եւ քարոզով մխիթարելու հաւատացեալները։

Ս. Պատարագէն ետք, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Թաղիս բոլոր ննջեցեալներու յիշատակին։

Այս առթիւ Ս. Պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները, առաջնորդութեամբ Տօքթ. Լ. Համբարձումեանի, որ պիտի վարէ նաեւ երգեհոնը։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը ութին, Ս. Պատարագ՝ ժամը 10ին։

ԴԻՒԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍԻ Ազգ. Միութիւնը եւ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Հայ Առաք. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ՝

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

մահուան յիսնամեակին առթիւ։

Ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել երջանկայիշատակ Կաթողիկոսին յիշատակը։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ։ Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ

Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ

12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8.45ին

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը

Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք

Ստանալու համար դիմել՝

Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը թատրոնին կիշէն։

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԱՌՍՏԸՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈԼ (ճալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ՀՐԱՒԷՐ ՎԻԷՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յարգելի հայրենակիցներ, նկատելով որ Հայ Ազգ. առժամեայ վարչութեան վեց ամսուայ շրջանը լրացած է, Վիէնի հայութիւնը կրկին կը հրաւիրենք այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին «Սէրքըլ Կաթ.»ի սրահը։

Տեղւոյն վրայ տեղեկութիւններ պիտի տրուին եղած աշխատանքներու մասին վարչութեան կողմէ։ Տեղի պիտի ունենայ քուէարկութեամբ նոր վարչութեան ընտրութիւնը։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի։

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՆՄԱՐԱՏ ՑՂՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլի Առաքինազարդ Քոյրերը կը տօնեն Անարատ Ցղութեան Օրը, կիրակի, 8 Դեկտեմբերին։

Այս առթիւ տեղի կ՚ունենայ հանդիսաւոր պատարագ տեղւոյս Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, առաւօտեան ժամը 11ին։

Յետ պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը նախկին հաւատարիմ սանուհիներուն եւ իրենց փոքրիկներուն համար։

Փարիզի եւ արուարձաններու հին աշակերտուհիներէն անոնք որ կը փափաքին ներկայ ըլլալ այս հանդիսութեան, բարեհաճին երկտողով մը իմաց տալ կամ հեռաձայնել՝ Սէօր Արմէնիէն, 73 Ավընիւ Հանրի Պարպիւս, Առնուվիլ լէ Կոնէս։ Հեռաձայն 179 Առնուվիլ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գրիգոր Կոտոլեքեան, որ պատերազմէն առաջ Քրէօզօ (Սոն է Լուար) իսկ պատերազմի ընթացքին Մարսէյլի շրջակաները տեղափոխուած է։ Տեղեկացնել իր սանահօր Արմենակ Կոստանեանի տղուն՝ Աբրահամ Կոստանեանի, որ Կիպրոսէն վերջերս Ֆրանսա եկած է։ Հասցէն Զատիկեանի սրճարանը, 20 պիս, Րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի լէ Մուլինօ։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15–ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10.30։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը։ Յաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ՚Արմ, Րիւ Քոլպէր)։

Այս ճաշին մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի արձանագրուիլ մինչեւ Դեկտեմբեր վեց եւ ստանալ սեղանակիցի մասնաւոր քարթը, (ճաշագին 3000 ֆր)։

Վերոյիշեալ թուականէն վերջ ոչ մէկ արձանագրութիւն պիտի ընդունուի։

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝

14. Rue Maréhal Foch Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի

31. Rue de Général Léclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE

C. C. P. Paris 14827-18

AVe. NIEL

TAILLEUR H. & D.

COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagé

chauff. cent, PAS 49-98

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 7 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8062 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3863

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺԻԳԵՐ

Ֆելիքս Կայեառի կառավարութիւնը մէկ շաբթուան ընթացքին յաջողեցաւ երկու անգամ վստահութեան քուէ առնել Ազգային Ժողովէն, երկու ամէնէն կարեւոր խնդիրներու՝ Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքին եւ Ելմտական ծրագրին առթիւ, որոնք պատճառ դարձած էին Կի Մոլէի եւ Պուրժէս – Մոնուրիի դահլիճներու անկումին :

Եւ սակայն Հակառակ խորհրդարանի վաւերացումին, այս երկու Հարցերուն մասին ալ կատարեալ Համերաշխութիւն չկայ ո՛չ միայն Հանրային կարծիքին մէջ, այլ նաեւ կարգ մը պաշտօնական շրջանակներու մօտ :

Ելմտական ծրագիրը Ֆրանսայի ամէնէն այժմէական ներքին խնդիրն է :

Տարեգլուխը կը մօտենայ եւ կառավարութիւնը տակաւին Ազգային Ժողովի սեղանին վրայ չէ դրած 1958ի ելմտացոյցը, որ ըստ օրէնքի պէտք է վաւերացուի Դեկտեմբեր 31էն առաջ :

Մինչ այդ, եկող – գացող կառավարութիւնները ամիսներէ ի վեր նախապատրաստական աշխատանքներ կը տանին՝ կարելի եղածին չափ քիչ բացով ելմտացոյց մը կազմելու Համար :

Պուրժէս – Մոնուրիի կառավարութեան օրով՝ Ֆելիքս Կայեառ իբրեւ ելմտական նախարար յաջողած էր սկզբունքով 540 միլիառ ֆրանքի գեղչ մը քուէարկել տալ 1958ի ելմտացոյցին Համար :

Ֆելիքս Կայեառ իր նախարարական յայտարարութեան մէջ կը խոստանար Հարիւր միլիառի նոր գեղչ մը եւս ընել :

Վերջացող շաբթուան ընթացքին քանիցս միջնախարարական ժողովներ գումարուեցան՝ ելմտացոյցի ծախքերու բաժինը պակսեցնելու եւ Հասոյթի աղբիւրները աւելցնելու Համար :

Հինգշաբթի օր խորհրդարանը քուէարկեց 101 միլիառի նոր տուրքեր : Իսկ կառավարութիւնը կը յուսայ 250 միլիառի խնայողութիւն մը եւս ընել : Ասկէ զատ կը ծրագրէ Միացեալ Նահանգներէն եւ Միջազգային Հիմնադրամէն 450 – 500 միլիոն տոլարի (շուրջ 210 միլիառ ֆր.) փոխառութիւն մը կնքել :

Ելմտացոյցի վերջնական օրինագիծին մէջ ծախքերու բաժինը որոշուեցաւ 5300 միլիառ ֆրանք, իսկ բացը 600 միլիառը պիտի չանցնի :

Ելմտական նախարարին ամէնէն կարեւոր որոշումն էր «ճշմարտութեան գործողութիւն» բուածը, որուն Հետեւանքով գիներու բարձրացում առաջ եկաւ :

Կառավարութիւնը 1952 Օգոստոս 31էն ի վեր տարեկան 90 միլիառ ֆրանքի գանազան նպաստներ կուտար եւ կարգ մը ձեռնարկներ ալ տուրքէ ազատ կը կացուցանէր, պարզապէս թոյլ չտալու Համար, որ գիները բարձրանան եւ պատճառ դառնան երաշխաւորեալ նուազագոյն աշխատավարձքի յաւելման :

Ջնջելով այդ յատկացումները, ճիշդ է որ կառավարութիւնը 90 միլիառի խնայողութիւն մը կ'ընէ, սակայն ապրուստի անհրաժեշտ զանազան նիւթերու սղնը մեծապէս կ'ազդէ աշխատաւորներու քըսակին վրայ :

Ընկերվարական նախարարները Հակառակ են գիներու յաւելման եւ կը սպառնան դահլիճէն քաշուիլ : Միւս կողմէ բաւարար չեն գտներ պաշտօնեաներու ամսականին վրայ ըլլալիք յաւելումը, որուն Համար ելմտական նախարար Ֆլիմլէն 45 միլիառ կը նախատեսէ : Ու կը պահանջեն նոր տուրքեր դնել մեծ շահեր ապահովող ձեռնարկներու վրայ :

Նոր տուրքեր Հաստատելու դէմ են Վարչապետն ու նախարարներու մեծամասնութիւնը :

Գիներու նախատեսուած յաւելումէն վերջ, կառավարութիւնը թոյլ պիտի

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ՀՐԱԺԱՐԻԼ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ ԼՈՒՐՋ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵՑ

Ազգ. Ժողովին մէջ Արտակարգ Իրաւասութեանց Հարցի շուրջ 187ի դէմ 233 ձայնով վստահութեան քուէ տրուեցաւ կառավարութեան, մինչ լուրջ տագնապ մը ծայր տուած էր արդէն՝ Ընկերվարականներու որդեգրած դիրքին պատճառով :

Կացութիւնը յարուած վիճակ մը ստացաւ : Ընկերվարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը խիստ յօդուածներ Հրատարակեց, մինչ նախարարները կը բապանային խումբով մեկնիլ. կառավարութեան Հետ Համաձայն չեն առօրեայ պիտոյքներու սղութեան Համար եւ կ'առաջարկեն, որ փոխանակ ապրանքներու գիները բարձրացնելու՝ տուրքերը աւելցրնեն, այդ ձեւով, կարելի պիտի ըլլար նաեւ պետական պաշտօնեաներու ամսականները աւելցնել :

Ընկերվարականներու պաշտօնաթերթը վճռապէս դէմ էր որեւէ խորհրդակցութեան՝ այնքան ատեն որ կառավարութիւնը չէր Հրաժարած այս որոշումէն : Կի Մոլէ եւ Կայեառ տեսակցութիւն մը ունեցան այս ուղղութեամբ, որ արդիւնք չտուաւ : Վարչապետը մեծամասնութեան ղեկավարներու ժողով մը գումարեց Մաթինեոնի մէջ : Գլխաւոր օրակարգն էր պետճէի Հարցին զանազան կէտերը, որոնք պատճառ դարձան նոր տագնապին : Երկարօրէն քննուեցաւ նաեւ պետական պաշտօնեաներու պարագան :

Առաջին նիստը բաւական չեղաւ՝ որ Հարցը լուծուէր : Ժողովէն ետք, Ելմտական յանձնախումբին ղեկավարները՝ Լենար, յայտարարեց թէ Համաձայնութիւն մը գոյացած էր ընկերութիւններու տըրուելիք կառավարական նպաստին վրայ :

Պաշտօնեաներու ամսականի յաւելման Հարցը յետաձգուած էր յաջորդ նիստին :

Կուսակցութեանց բոլոր ներկայացուցիչներն ալ այն տեսակէտը ունէին՝ թէ ներկայ պայմաններու մէջ ծայր տալիք տագնապի մը լուծումը շատ դժուար պիտի ըլլար :

Միւս կողմէ, Ելմտական նախարար Ֆլիմլէն յայտարարեց թէ առաջին նիստին մէջ Հիմնական Համաձայնութիւն մը չէր գոյացած :

Կացութիւնը բարդացաւ այն ատեն երբ Անկախներն ալ պայման դրին : Մինչ Ընկերվարականները սղութեան դէմ ըլլալով կ'առաջարկեն որ տուրքերը աւելնան, Անկախները ո՛չ մէկ յաւելում կ'ընդունին՝ տուրքերու վրայ :

Այս պայմաններու մէջ, Վարչապետ Կայեառ յայտարարեց, թէ նպատակ չունի նախագահելու դահլիճի մը՝ ուր մեծամասնութիւն չկայ : Եթէ ընկերվարական կամ չափաւորական նախարարները Հրաժարին՝ առանց այլեւայլի Վարչապետը պիտի ներկայացնէ իր Հրաժարականը :

Ընկերվարական այս խմբակցութիւնը խստօրէն կը քննադատէ կառավարութիւնը եւ ցաւ կը յայտնէ, որ ընկերվարականներ ալ կը մասնակցին դահլիճի մը՝ որ կուսակցութեան որդեգրած ուղղութեան դէմ որոշումներ կու տայ :

× Ազգ. Ժողովի ընկերվարական խմբակցութիւնը կ'առաջարկէ որ Սահարայի մէջ բնակութիւն Հաստատած երիտասարդները ազատ ըլլան զինուորական ծառայութենէ : Այս որոշումը չեղեալ կրնայ Համարուիլ բոլոր անոնց Համար՝ որոնք երեսուն տարեկանէ առաջ կը փոխեն իրենց բնակատեղին :

1937 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1–20ին ծնած երիտասարդները զէնքի տակ պիտի կանչուին, 1958 Յունուար չորսէն սկսեալ : Հանքերու մէջ աշխատողներու զինուորագրութիւնը պիտի յետաձգուի :

Այն տղաքը, որ զէնքի տակ եղբայր մը ունին արդէն, իրենց առաջարկին վրայ կրնան յետաձգում մը ձեռք ձգել :

Հակառակ այս բոլորին կացութիւնը միշտ լարուած կը մնայ : Միխթարականը այն է, թէ կուսակցական բոլոր ղեկավարներն ալ կ'անդրադառնան նոր տագնապի մը ծանր Հետեւանքներուն եւ կըրնայ ըլլալ որ ասոր Համար միայն Համաձայնութեան եզք մը գտնեն : Վարչապետը ամէն ճիգ կը թափէ, որպէսզի կառավարութիւնը չտապալի :

Իր կարգին, Հանրապետութեան Նախագահ Քոթի կոչ մը ըրաւ նախարարներուն, յայտնելով թէ դահլիճի անկում մը, ներկայիս, անհաշուելի Հետեւանքներ կրնայ ունենալ :

Այսուհանդերձ, բոլորին ակնարկները ուղղուած են Ընկերվարականներուն : Իրենց Համագումարէն քանի մը օր առաջ, Ալժերիոյ Հարցին շուրջ բաժնուած Ընկերվարականները միասնականութիւն մը ցոյց կու տան տնտեսական մարզին մէջ : Եթէ նախարարները Հրաժարին, ընդդիմութիւնը պիտի զօրանայ եւ կառավարութիւնը պիտի տապալի :

Մարսէյլի քաղաքապետ ու երեսփոխան Կաստոն Տեֆէր եւ իր Համախոհները Դեկտեմբեր 14 – 15ի ընկերվարական Համագումարին անդրադառնալով յայտարարութիւն մը Հրատարակեցին, ուր կ'ըսուի թէ ներկայ կառավարութիւնը դէմ է ընկերվարականներու որոշումներուն՝ որ տրուած էին Թուլուզի Համագումարին մէջ :

չտայ, որ նոր յաւելումներ կատարուին :

Այս առթիւ կազմուած է երեք Հոգինոց «Փրկութեան կոմիտէ» մը, որուն տրամադրութեան տակ դրուած է քսան միլիոն տոլար : Այս եռապետութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ ի Հարկին արտասահմանէն ներածումներ կատարելու, որպէսզի ապրուստի Համար կենսական՝ անհրաժեշտ նիւթերը նոր յաւելումներ չկրեն ներքին Հրապարակին վրայ :

Կառավարութիւնը զինուած խորհրդարանի լիազօրութիւնով՝ արտակարգ ճիգեր պիտի փորձէ, կացութիւնը աւելի եւս չծանրացնելու, մանաւանդ ֆրանքը փըրկելու Համար :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Օրէ Օրին

ՉԿԱՆ ՈՒ... ՉԿԱՆ 1

Վերջին թղթաբերով ստացուած «Սով. Հայաստան»ի մէջ հրատարակուած է ու – շագրաւ նամակ մը՝ խմբագրութեան ուղղուած :

Նամակը գրողն է Ս. Յարութիւնեան «Նոյեմբերեան շրջանի Ղօշղոթան գիւղի դպրոցի աշխարհագրութեան դասատու» :

Ի՞նչ կ'ուզէ որ ըլլայ այս նամակը :

Առաջին անգամ ըլլալով այս դասատուն յորձանուտ փառաբանութիւնը չի հիւսեր խորհրդային «դրախտ»ին, կոլխոզին ու սովխոզին : Այլ, կը մատնանշէ տխուր երեւոյթ մը, որմէ լուր չունէինք :

Նոյնութեամբ կ'ընդօրինակենք նամակին առաջին հատուածը. անշուշտ՝ մեր ուղղագրութեան վերածելով. — «Երրորդ ամիսն է, ինչ սկսուել է ուսումնական տարին, բայց մինչեւ այժմ շրջանում չեն ստացուել հորրորդ, ութերորդ եւ իններորդ դասարանների աշխարհագրութեան դասագրքերը» :

Եւ, կը բացատրէ թէ ի՛նչ դժուարին կացութեան մատնուած են ուսուցիչները՝ դասաւանդութիւնները չընդհատելու համար : Նախ՝ բերանացի բացատրութիւններ տուած են, յետոյ ծանօթութիւններ՝ Խ. Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին, քիչ մը պատմութիւն եւ հէքեաթ, բայց գրքերը չկան ու չկան...

Ի՛նչ ըսել աշակերտներուն :

Կը փորձեն ուրուագծային քարտէսներ եւ աշխարհագրական գործնական աշխատանքներու յարմար պիտոյքներ գտնել՝ աշակերտութիւնը զբաղեցնելու համար : Սակայն, այդպիսի բաներ ալ չկան երկրին մէջ :

Խեղճ ուսուցիչը կոչ կ'ուղղէ Լուսաւորութեան նախարարութեան եւ հրատարակչական տան՝ որ ամէն տարի հրատարակուած ու հրատարակելի գիրքերու երկար – բարակ ցանկեր կը հրատարակէ, եւայլն... մոռնալով :

Արդեօք աշխարհագրութեան դասագիրքերն ու գործնական աշխատանքներու յարմար առարկաները Մոսկուա՞ դրկուած են, իբրեւ տուրք հոկտեմբերեան յեղափոխութեան քառասնամեակին...

Բայց, գիտենք նաեւ, թէ քանի մը ամիս առաջ, Հայաստանի նախարարները, հրատարակիչներն ու ուսուցիչները յաջորդական ժողովներ կը գումարէին՝ ռուսերէն լեզուի յարմար դասագիրքերու պատրաստութեան համար :

Ռուսապաշտութեան իրենց արկածախնդրութեան մէջ, կ'երեւի թէ մոռցած են հայերէնն ու Հայաստանի... աշխարհագրութիւնը :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ՄԷՋ

ՀՈԼԱՆՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔՍՈՒՄԸ ՈՐՈՇՈՒԵՑԱՒ

Կացութիւնը Հետզհետէ աւելի կը ծանրանայ Ինտոնեզիոյ մէջ : Ինտոնեզիոյ Արտաքին նախարարը Հոլանտայի դիւանագիտական ներկայացուցիչին յայտնեց, թէ այլեւս Հարկ էր փակել երկրին մէջ գտնուող դեսպանատուները : Միւս կողմէ, Արդարութեան նախարարը յայտարարեց, թէ անգործ Հոլանտացիները անմիջապէս պէտք է Հեռանան երկրէն : Հրամանը ի զօրու է՝ յայտարարուած վայրկեանէն սկսեալ : Կը քննուի նաեւ Հոլանտացի պաշտօնեաները Ինտոնեզիացիներով փոխարինելու պարագան :

Պաշտօնական յուշագիրը Հոլանտացիներուն կ'արգիլէ դիւանագիտական որեւէ գործունէութիւն :

Որոշուած է նաեւ, որ բոլոր Հոլանտացիները Հեռանան Ինտոնեզիայէն : Այս ուղղութեամբ Լա Հէյի կառավարութիւնը Հարկ եղած միջոցները սկսած է ձեռք առնել :

Առաջին առիթով Հոլանտական Ք. Լ. Մ. օդանաւային ընկերութիւնը Ինտոնեզիոյ իր ութ Հարիւր պաշտօնեաները, իրենց ընտանիքներով միասին պիտի փոխադրէ Հոլանտա : Այս որոշումը տրուեցաւ ընկերութեան տնօրէնութեան եւ Ճաքարթայի կազմին միջեւ տեղի ունեցած Հեռաձայնային խօսակցութենէ մը ետք :

Ինտոնեզիոյ Արդարութեան նախարարը մամուլի ասուլիս մը տալով յայտարարեց, թէ երկրին մէջ գտնուող 50.000 Հոլանտացիները եթէ անմիջապէս չպարպուին՝ պիտի արտաքսուին. այս որոշումը ի զօրու չէ՝ Հոլանտացի մասնագէտներուն Համար :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ պատահած երկաթուղիի արկածին մեռելներուն թիւը Հետզհետէ կը բարձրանայ : Բոլոր վիրաւորներուն ալ վիճակը ծանր կը նկատուի : Երէկ առաւօտ մեռելներու թիւը Հարիւրէն աւելի էր :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՑԵԱԼԸ

Կը խորհիմ թէ, որոշ տարիքէ մը ետք, մարդ առաւելապէս իր անցեալով կ՚ապրի քան ներկայով: Միամտութիւն չէ՞ ապագայի ծրագիրներ մշակել, երբ այնքան մօտ է «Ամենայն Սրբոց»ը իր նորաբաց գերեզմաններով:

Անցեալը անշունչ, անկենդան իրականութիւն մը չէ երբեք, ոչ ալ պատկեր մը, խմբանկար մը՝ որուն կերպարանքները աժգունած, սրբուած ըլլան ժամանակի մոխիրներուն տակ: Անիկա այնքան կ՚ապրի, որքան մենք կեանքի բաբախումները կը զգանք մեր արիւնին մէջ: Անոր ձայնը կը դրդէ մեզ մշտարթուն մնալու եւ ազօթամրմունջ ողջունելու առաւօտեան արդար արեգակը: Անոր հրապոյրը, մինչեւ իսկ տրտմաթախիծ ու ցաւագին, խորունկ եւ թափանցող է կախարդանքի մը չափ: Անոր գիծը կանխահասօրէն գիտակից պատանեկութենէ մը մեկնելով՝ կը հասցնէ մեզ երիտասարդութեան հրեղէն սահմանը՝ ուր մեր կեանքին ամենագեղեցիկ օրերը ապրեցանք: Կը բաւէ յիշել ինչ որ առենօք մեր էութեան անհաշիւ ընծայումն եղաւ տենչանքի եւ սիրոյ աստուածներուն, օրհներգելու համար երջանկութեան մինչեւ իսկ մեղմօրէն պլպլուն շողիկը անդոհալից գիշերին մէջ: Կը բաւէ ծաղիկ մը այն չքեղ ու փառահեղ պսակէն՝ զոր մենք օր մը հիւսեցինք հրաշքերմ մատներով՝ զարդարելու համար մերկութիւնը սիրոյ, որպէսզի չկորսնցնենք մեր հաւատքը յաւիտենական գարունի մը հանդէպ:

Օղակ առ օղակ շղթան մեզ բերաւ մինչեւ հոս՝ ուր դեռ կապուած կը մնանք անցեալին: Ո՞վ կրնայ խզել այդ կապը: Մինչեւ իսկ, եթէ մեր հոգիին բոլոր ուժովը փորձենք ներկայով ապրիլ միայն եւ ապագային սեւեռաբիր մնալ՝ անոր տարտամ տեսիլքին մէջ փնտռելով երջանկութեան յուսատու ժպիտ մը, կարելի չէ երբեք խեղդել անցեալին կանչը որ մեզ խռովայոյզ ափսոսանքի մատնելով իսկ՝ կը զօտեպնդէ տակաւին սիրած ու վայելած, տառապած եւ լացած ըլլալու արդար հպարտութեամբ:

Անոր զաղտնի հրապոյրը տարբեր բանէ մը չի բխիր արդէն: Պատմութիւն մըն է կեանքը՝ որուն վախճանը առաջին իսկ էջէն յայտնի է ընթերցողին: Պատմութիւն մը՝ որուն բոլոր դրուագները, իրենց ընդհանուր գիծերով կը պարզուին մեր աչքերուն առջեւ, — մանկութիւն, չափահասութիւն, ալեւոյթ եւ գերեզման, — մինչեւ իր վերջին երգը անթափանցելի ներդաշնակութեան մը լուսահեւ կշռոյթը կը հասցնէ մեր էութեան մէջ:

Անցեալը ամբողջապէս կը գրաւէ մեր ապրած կեանքը: Ներկան նոր գծուած ուղին է՝ որուն ծայրը կը տեսնենք արդէն: Անակնկալներ, սպասումներ չեն խռովեր մեր հոգին: Գիտենք թէ զայն եզերող մթամած ծառերուն վրայ կ՚իջնէ գիշերը՝ որ թերեւս անառաւօտ ըլլայ: Բայց ինչ փոյթ. վախ չունինք մեր կրմախային առաջնորդէն՝ որուն ցրտասարսուռ շունչը կը զգանք մեր ոսկորներուն մէջ:

Ինչ հրապոյր կրնային ունենալ մեր օրերը, եթէ չյիշենք որ առենօք լուսավառ երկինք մը կը կամարուէր հայրենի լեռներուն վերեւ: Պարտէզները խունկ կը բուրէին տաճարներու պէս եւ աղբիւրները կը կարկաչէին ոսկեծիծաղ:

Կեանքը ամբողջութիւն մըն է առաւելապէս իր անցեալով: Մեռելները՝ որ անոր բնակիչներն են, աստեղաթեւ հողացեալները որ կը շնչեն, անոնք՝ որ ժայռերու աղամանդին մէջ իրենց հոգիին դրոշմը դրին անջնջելի գիծերով, մեզ աւելի եղբայրօրէն կը հրջապատեն՝ քան ողջերը:

Ինչ կարելի է սպասել ապագայէն: Բաց գիրք մըն է անիկա: Էջ մը դարձնելով թերեւս «վախճան»ը գտնենք մեր դողահար մատներուն տակ: Բայց կրնանք վերստին ընթեռնուլ ամբողջ մատեանը, յամենալ անոր գեղեցիկ եւ անմոռանալի դրուագներուն վրայ. հոն՝ ուր երջանկութեան վարդերը կը ծաղկին. հոն՝ ուր արեւային ջերմութիւն ունին տենչավառ մարմինները եւ սիրատոչոր շրթները կը մրմնջեն անդրժելի երդումին գաղտնիքը:

Սուտ, հազար անգամ սուտ իսկ ըլլան այս երգերը, անոնք շատ աւելի քաղցրահնչուն են հիմա, անցեալին յաւիտենական զրոյցին մէջ հիւսուած:

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ Զ. ԵՒ Է. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան հրաւէրով, «Բազմավէպ»ի երիտասարդ խմբագիր Հ. Ներսէս վրդ. Տէր Ներսէսեան բանախօսեց «Հայերէն լեզուն Զ. եւ Է. դարերուն» նիւթին շուրջ, Նոյեմբեր 23ի գիշերը, Հայկ. Տան մէջ:

Նախ՝ ակնարկ մը հինգերորդ դարու մեր գրականութեան, որով ցոյց կուտար Ոսկեդար յորջորջումին էական եւ գըլխաւոր չարժառիթը, լեզուն, իր կատարելագոյն ձեւով: Թարգմանական գրականութեան արժէքը կը ներկայացուէր համեմատական եղրաբանութիւններով, որոնք հսկայական արժէքներ կը դառնան մեր աչքին: Գործնական օրինակ մը. առնենք չորս Աւետարանները. փոքրադիր տպագրութեամբ, գրպանի չափով, 400 էջ: Նոյնը փոխադրեցէք մագաղաթի վրայ. կ՚ունենաք շուրջ հազար էջ, իւրաքանչիւրը 30 × 40 հարիւրորդամեդր մեծութեամբ: Ու խորհիլ որ այս չորս Աւետարանները ամբողջ Աստուածաշունչին հազիւ մէկ տասներորդ մասը կը կազմեն: Իսկ ամբողջ Աստուածաշունչն ալ Ոսկեդարու Թարգմանութեանց քառասունէն մէկը:

Հինգերորդ դարու երկրորդ կէսը, արդէն մեզի կը ներկայացնէ հայերէն մը, որ տակաւ կը հեռանայ Մեսրոպեան լեզուէն եւ անոր գլխաւոր յատկանիշներէն: Ցայտուն եւ խօսուն օրինակներ, ներկայացուած ժողովրդական եւ ամէնուն հասկանալի ու մերձենալի ձեւերով, կազմեցին անցքի կամուրջը դէպի Զ. եւ Է. դարեր:

Եւ ահա լեզուի մեր պատմութեան մէջ նոր յայտնութիւն մը, յունարէն լեզուի բառամթերքին ու քերականութեան վրայ չափուած ու ձեւուած հայերէն մը, զոր սովոր ենք կոչել յունաբանութիւն. հայերէն մը զոր հասկնալու համար հարկ է քաջ յունարէն գիտնալ. եւ նոյնիսկ որոշ չափով տեղեակ ըլլալ իմաստասիրական գիտութեանց:

Լեզուի այս նորօրինակ ընթացքը կը ծագի իմաստասիրական եւ քերականական նիւթերու մերձեցումէն ու մշակումէն:

Ե. դարուն հազիւ այդ բարձրութեան կը հասնէինք Եզնիկով, երբ արդէն քաղաքական վերիվայրումներ կը կասեցնէին այդ ընթացքը: Յաջորդ սերունդը չունեցաւ այն վարպետութիւնը թարգմանական արուեստին, ինչպէս ոսկեդարուն, եւ ահա նմանողական, ծառայական, ստրկամիտ նմանողութեան դպրոցը:

Ցայտուն օրինակներ անոր բառամթերքէն, ածանցումներէն, բառակազմութենէն եւ գլխաւորապէս քերականական տարբերէն՝ եկան ժողովրդականացնելու այս գիտելիքները:

Բայի մասին խօսելով, Հայր Ներսէս ըսաւ թէ ոսկեդարեան բային քառասուն ձեւերը, այս շրջանին վերածուած էին 160ի, ուրեմն բայ մը կ՚ունենար 160 ներգործական եւ նոյնքան ալ կրաւորական ձեւ: Հրամայական եղանակն անգամ կ՚ունենայ իր անկատարը, կատարեալը, ապառնին ու յարակատար:

Ներկայացուց այդ շրջանի լեզուին անցուցած կազմաւորման զանազան փուլերը, որոնք կը յայտնուին յաջորդական թարգմանութիւններով:

Ծագման մասին խօսելով մանրամասն բացատրեց թէ ինչպէս շատ մը տարբեր ծնունդ կ՚առնեն նոյնինքն ոսկեդարու հայերէնէն, ընդհանրացումով կամ ալ յաջորդական յեղաշրջումով:

Նիւթը աւելի եւս հետաքրքրական դարձնելու նպատակով, մասնայատուկ ծանրացումով անդրադարձաւ եւ շեշտեց այս լեզուին գտած ընդունելութիւնը հայերէնի մէջ. ու զատորոշեց բառեր, որոնց համազօրը չկար Ոսկեդարուն, կամ կար, բայց պահանջուած ուժը չունէր. հետեւաբար անհետացան, ու մնացին մինչեւ այսօր մեր աշխարհաբարի մէջ անոնց յունաբան ձեւերը. եւ նոյնիսկ այնքան շատցան՝ որ կը կազմեն աշխարհաբարի մէկ հարստութիւնը, գիտական մարզին մէջ:

Այսպէս բազմաթիւ քերականական բառեր. ենթակայ, ապաթարց, մակբայ, շաղկապ, տրամաբանել, բաղադրել, ապացոյց, ներկայ, մականուն, եզակի, յոգնակի, ներածութիւն, արտածում, ներշնչում եւն.:

Ասոր հակառակ, բազմաթիւ յունաբան բարդութիւններ ու ձեւեր, հետզհետէ անհետացան ու յաղթեցին ոսկեդարեան ձեւերը: Այսպէս անհետացան յարահետե-

ՅՈՒՇԵՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԱՍԻՆ

(1902 — 1906 Թ. Թ.)

Մինչեւ այսօր էլ յիշում եմ այդ ծոցատետրում նշած մի քանի երգերի ու պարերի անունները, նոյնիսկ քառեակների խօսքերը, որովհետեւ յաճախ դրանք երգել ենք Ճեմարանում տօների ժամանակ:

×

Ամռան սկիզբներին, երբ տրւում էին արձակուրդները, Ճեմարանի ուսանողներից շատեր, իրենց ծննդավայրի հեռաւորութեան պատճառով, մնում էին էջմիածնում: Բայց շոգերի պատճառով շատերին ուղարկում էին ամարանոց՝ Սեւան, Գեղարդ, Ղըչաղ, Բիւրական եւ այլ վանապատկան վայրեր: Պատահում էր, որ բարձր դասարաններից լսարաններից մի քանի հոգի խումբ էին կազմում եւ ճանապարհորդում դէպի Հայաստանի պատմական վայրերը, մինչեւ անգամ Արեւմտեան Հայաստանի գաւառները:

1904 թուականի ամառը մի խումբ ուսանողներով այդպիսի մի արշաւ կազմակերպեցինք դէպի Ալագեազի ու Արարատի կողմերը: Անցանք Օշական, Աշտարակ, Մուղնի, Օհաննավանք, Ալիքուչակ, բարձրացանք Արայի լերան կատարը հիւսիսային կողմից, այդ տեղից դիտելու Արարատեան դաշտը:

Էջմիածնից դուրս էինք եկել Երեքշաբթի օրը առքով, իսկ Շաբաթ օրը ցերեկուայ ժամը 2ին գտնւում էինք Արայի լերան կատարին:

Հովիւներից լսեցինք, որ յաջորդ օրը, Կիրակի, Ծաղկավանքի տօնն է եւ բազմաթիւ ուխտաւորներ պէտք է գան: Այդ մասին բոլորովին մոռացել էինք մենք եւ ...ղեցինք դիչերել հովիւների մօտ ու առ...եան լուսաբացին իջնել Ծաղկավանք, որը գտնւում էր Արայի լերան հարաւային ստորոտում:

Մեր խումբը Արայի սարից Ծաղկավանք իջաւ առաւօտեան ժամը 10ին, երբ ուխտաւորների բազմութիւնը փռուել էր արդէն Ծաղկավանքի դալարապատ հովտում: Մատաղի կրակների ծուխը կապտագոյն շղարշով հովանի էր կապել հովտի ու բլուրների վրայ: Մատաղցուգառների ու ոչխարների մայիւնները, ձիերի խրխնջիւնը, դհոլի ու զուռնայի, երգի ու պարի հնչիւնները լսւում էին շատ հեռուից:

Որքան մեծ եղաւ մեր ուրախութիւնը, երբ Մուղնի վանքի վանահօրից իմացանք, որ Բիւրականից այդտեղ գալու էր նաեւ Կոմիտաս վարդապետը:

Այդ տարիներին, ամառուայ շոգ ամիսներին, Բիւրականում հանգստանում էր Խրիմեան Հայրիկը, որին այցելութեան էր գնում նաեւ Կոմիտաս վարդապետը: Այս ամռանն էլ գտնուելով Բիւրականում, Ծաղկավանքի տօնը առիթ էր դառնում Կոմիտաս վարդապետին՝ այդտեղ գալու:

Զանցած երկու ժամ, Կոմիտաս վարդապետը եկաւ ոտքով իր չորս ուղեկիցների հետ: Մենք ընդառաջ գնացինք: Մեզ տեսնելով եւ իմանալով մեր պտոյտի նպատակը, Կոմիտաս վարդապետը շատ ուրախացաւ եւ ասաց.

— Ապրէք, տղաներ, լաւ միտք էք յղացել շրջագայելու մեր պատմական վայրերում, ծանօթանալու մեր ժողովրդի նիստ ու կացին. զովում եմ ձեր եռանդը: Այսօրուայ տօնախմբութեան հետաքրքրական կողմը մեզ համար ոչ թէ կերուխումն է, այլ այն երգերն ու պարերը, նուագներն ու խաղերը, որոնց միջոցով հայ գեղջուկն արտայայտում է իր կենսական ապրումները: Ահա տեսէք, ինչպէս են խմբեր կազմել աղջիկ, ջահել, հարս ու աղջիկներ, երիտասարդ տղաներ, երգում են ու պարում, սրտերը բաց անում: Եթէ բոլորս միասին խմբովին սկսենք շրջել դիտելու համար, շատերը նկատելով մեզ, կեղծկական ամօթխածութիւնից պէտք է կամ դադարեցնեն երգն ու պարը, կամ այնպէս ազատ չըրդան իրենց, ինչպէս կարող են զգալ առանց մեր ներկայութեան: Իսկ մեզ համար հետաքրքիր է տեսնել եւ լսել նրանց առանց կաշկանդումների, ազատ, համարձակ ու սրտաբաց: Ուստի, հարկաւոր է, որ մենք բաժանուենք երկեակների ու աննկատելիօրէն մօտենանք ուխտաւորների խմբերին, նրանց ուրախ ժամանցը դիտելու, լսելու համար: Իսկ ժամը հինգի մօտ կը հաւաքուենք այս, էն խաչքարի մօտ, որտեղ աշտարակցի Օհաննէսի մատաղի օջախն է. այնտեղ կը հանգստանանք եւ ապա կը ճանապարհուենք դէպի տուն:

Այդպէս էլ արինք: Կոմիտաս վարդապետը, Տաճատ սարկաւագի եւ լսարանցի Վ. Տէր Առաքելեանի հետ միասին, իսկ մնացածներս երկեակներով ցրուեցինք ուխտաւորների ծով բազմութեան մէջ:

Այստեղ էլ այնպէս էր, ինչպէս Աստուածածնի տօնին. ամէն կողմ օջախների շուրջը երգ ու պար, նուագ ու խաղ, մրցումներ եւ այլն: Երկու ժամից աւելի մենք եռանդագին, ամենայն հետաքրքրութեամբ դիտեցինք, լսեցինք ու մասնակցեցինք ուխտաւորների ժամանցին: Երբեմն — երբեմն էլ դիտում էինք Կոմիտաս վարդապետին, թէ ինչպէս նա լարուած ուշադրութեամբ (նման առիթներով վեղար չէր դնում, որ աչքի չընկնի), մատիտն ու տետրակը ձեռին, մօտենում էր այս կամ այն խմբին եւ նշումներ էր անում լսածի ու տեսածի մասին:

Ժամը 5ին բոլորս հաւաքուեցինք աշտարակցի Օհաննէսի օջախի մօտ: Օհաննէսը պատրաստել էր ճոխ, առատ մատաղսեղան:

Արեւն արդէն թեքուել էր դէպի մայրամուտ, երբ մենք թողինք Ծաղկավանքի հովիտը եւ Կոմիտաս վարդապետի գըլխաւորութեամբ հասանք մինչեւ Մուղնի, որտեղից բաժանուեցինք. նա իր ուղեկիցներով գնաց դէպի Բիւրական, իսկ մենք, Օշականի ու Աշտարակի միջով, ուղղուեցինք դէպի Էջմիածին:

×

Կոմիտաս վարդապետը միայն տօնակատարութիւնների ժամանակ չէր, որ հաւաքում, ուսումնասիրում եւ մշակում էր ժողովրդական երգերն ու պարերը: Նա շատ շրջագայութիւններ է կատարել Հայաստանի զանազան գաւառներում: Նրան ծանօթ էին ոչ միայն հայ շինականի կենցաղի, նիստ ու կացի, սովորութիւնների աւանդութիւնները, այլեւ հարեւան եղբայրակից ազգերի՝ Քրդերի, Եզիդիների, Տաճիկների, Ասորիների երգերն ու պարերը, սովորութիւնները: Նշանդրէքի, հարսանիքի, սուգերի, դաշտային աշխատանքների եւ ուրիշ դէպքերը չէին վրիպում նրա ուշադրութիւնից: Ամէն դէպքում էլ նա նիւթ էր գտնում իր ստեղծագործական աշխատանքի համար:

Ճեմարանում եւ վանքում ծառայում էին շատ տաճկահայեր, որոնք 1896 թուականի թիւրքական ջարդերից փախչելով ապաստան էին գտել Հայաստանում: Նրանցից շատերը տարիքաւոր մարդիկ էին, գաղթած Մշոյ աշխարհից, Սասունի, Շատախի, Վանի, Մշոյ գաւառներից, եւ որոնք գիտէին շատ հեքեաթներ աւանդութիւններ, առածներ, պատմութիւններ, ու երգեր:

Ես շատ լաւ եմ յիշում քեռի Նաւոյին, քեռի Մանուկին եւ ուրիշներին, որոնց արած պատմութիւնները հետաքրքրութեամբ էինք լսում Ճեմարանի ուսանողներս:

Կոմիտաս վարդապետն ու Մանուկ Աբեղեանը (այն ժամանակ մեր դասատուն) շատ անգամ հրաւիրում էին այդ ծերունիներին եւ լսում նրանց պատմածները: «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազնավէպի մի վարիանտը Մանուկ Աբեղեանը դրանց պատմածից է գրի առել ու մշակել:

Ս. ԲԱՂԻՐԵԱՆ

ՕՆՆԻԿ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Միջազգային Կարմիր Խաչի կեդրոնէն Տիկին Անթուանէթ Մխիթարեանի ուղղուած գրութիւն մը պաշտօնապէս կը հաստատէ Սոֆիայի Ազատ խօսք թերթի խմբագիր Օննիկ Մխիթարեանի մահը, որ տեղի ունեցած է յանկարծական կերպով՝ 1951 փետրուարին Քազաքստանի մէջ :

Մեր ողբացեալ ընկերը ծնած էր 1895ին Վանի մէջ (Այգեստան) եւ փայլուն կերպով աւարտած տեղւոյն Երամեան միջնակարգ վարժարանը :

Քսան տարեկան էր, երբ տեղի ունեցաւ Վանի հերոսամարտը, որուն բերաւ իր մասնակցութիւնը՝ նախ իբրեւ քարտուղար Զինուորական Խորհուրդի, ապա՝ անձնական քարտուղար նահանգապետ Արամին, Վանի հայ կառավարութեան օրով : (Յետագային Սոֆիայի մէջ հրատարակեց Վանի հերոսամարտը անուն գիրքը, որուն մէջ իբրեւ ականատես կը նկարագրէ Վասպուրականի մեր հայրենակիցներուն օրհասական կռիւները) :

1915ի մեծ նահանջին անցած էր Երեւան, ուր առեն մը հրատարակեց Աշխատանք եռօրեայ թերթը, «օրգան արեւմտահայ գաղթականութեան», դաշնակցական ուղղութեամբ : 1917ին ժամանակ մը Թիֆլիզի մէջ եղած է խմբագրութեան անդամ Ազատամարտ օրաթերթին, որուն խմբագրապետն էր Նիկոլ Աղբալեան :

Հայաստանի Հանրապետութեան օրով պաշտօնավարած է խնամատարական նախարարութեան մէջ :

1921ի Փետրուարեան ապստամբութենէն վերջ անցած է Թեհրան, ուր շուրջ երկու տարի խմբագրած է Նոր կեանք թերթը :

Անկէ վերջ գացած է Չեխոսլովաքիա՝ իբրեւ ուսանող Փրակայի «Կարլով» համալսարանին : Այդ շրջանին գրած է շարք մը բանաստեղծութիւններ, որոնք հրատարակուած են «Հայրենիք» ամսագրին մէջ՝ Ֆէնիքս ծածկանունով :

Աւարտելով Համալսարանի «Փիլիսոփայական» կոչուած բաժնի գրականութեան ճիւղը, 1929ին ընտանիքով անցած է Սոֆիա, ուր շուրջ 15 տարի աշխատած է իբրեւ կուսակցական գործիչ եւ թերթի խմբագիր : Պուլկարիոյ մայրաքաղաքին մէջ հիմնած է «Ազատ Խօսք» թերթը, որուն հրատարակիչն էր եւ խմբագիրը միանգամայն :

1944 Հոկտեմբերին երբ ռուս բոլշեւիկները գրաւեցին Պուլկարիան, ընկեր Մխիթարեան եւս ուրիշ դաշնակցական վարիչներուն հետ ձերբակալուելով աքսորուած էր Սիպերիա :

Տարիներով աքսորավայրերու մէջ տաժանելի կեանք մը ապրելէ վերջ՝ 1951 Փետրուարին սրտի կաթուածի հետեւանքով յանկարծամահ եղած է : Իր մահուան մասին տարիներ առաջ շրջած գրոյցները այժմ պաշտօնապէս կը հաստատուին Կարմիր Խաչին կողմէ :

Դեռ առիթ կ'ունենանք անդրադառնալու իր կեանքին ու գործունէութեան :

Մեր խորին ցաւակցութիւնները իր այրիին՝ Տիկին Ա. Մխիթարեանի եւ իր միամօր զաւկին՝ Նայիրիի :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Գերագոյն Խորհուրդը 1957 Նոյեմբեր 16ի հրամանագրով չէզոքացուցած է Հայաստանի Համայնական տնտեսութեան նախարարութիւնը. նոյն օրուան հրամանագրով կազմած է Հայաստանի Տեղական տնտեսութեան նախարարութիւն մը, որ միաժամանակ ստանձնած է համայնական տնտեսութեան ձեռնարկներուն եւ տեղական արդիւնաբերութեան ղեկավարութիւնը : Կազմակերպութեան նախարար նշանակուած է Նունիկ Մ. Թուխիկեան :

ՆՈՐ ԲԱՅԱԶԻՏԻ մէջ 11 քիլոմեթր երկայնութեամբ ելեկտրական նոր գիծ հաստատուած է. այս ձեւով ամբողջ շրջանը ունեցած է ելեկտրական հոսանք, որ կ'օգտագործուի նաեւ արդիւնաբերական արտադրութեանց մէջ :

ՋՈՐԱԳԵՏԻ ջրաելեկտրակայանի 25ամեակը տօնուած է Նոյեմբեր 12ին :

ԵՂՎԱՐԴ գիւղին մէջ շահագործման յանձնուած է բժշկական նորակառոյց շէնք մը : Վաչական եւ Ագարակ գիւղերու մէջ բացուած են մանկարարձական տուներ, իսկ Շարադին գիւղին մէջ՝ ծննդատուն :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ երիտասարդ եւ ինքնուս վարպետ Ա. Ազատեան փայտէ ամբողջական կտոր մը պատրաստած է «Դաւիթ պանդխտած» սափորը, 15 սանթիմեթր բարձրութեամբ, որուն վրայ փորագրուած են հայկական ոճով նրբաքանդակներ, եւ մէջտեղը՝ պատանի Դաւիթը : Վարպետը չորս ամիս աշխատած է այս գործին վրայ :

ԵՐԵՒԱՆԻ արուեստագէտներու տան մէջ տեղի ունեցած է երեկոյ մը՝ նուիրուած Յակոբ Յակոբեանի մահուան քառամեակին : Բանաստեղծին կեանքին ու գործին մասին խօսած է Գ. Գրիգորեան :

ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԸ ռուսերէն լեզուով հրատարակուած է Րաֆֆիի «Խենթը» 15 հազար տպաքանակ : Թարգմանութիւնը կատարած է Կարա - Մուրզա :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Հայֆիլմ» ստուտիոն պատրաստած է գունաւոր նոր ժապաւէն մը՝ « Հայաստանն այսօր», որ կը պատկերացնէ հայրենիքին մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները, արդիւնաբերական, գիւղատնտեսական, գիտական եւ մշակութային աշխատանքները :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Ալ. Սպենդիարեան» օփերայի հրապարակին վրայ նոյեմբեր 17ին կատարուած է բացումը՝ Յ. Թումանեանի եւ Ա. Սպենդիարեանի պղնձեայ արձաններուն : Արձաններու բարձրութիւնն է՝ չորս մեթր, պատուանդանին հետ՝ 8·5 մեթր : Գործ՝ Արա Սարգսեանի, բացման հանդիսութեան ներկայ եղած են գրողներ եւ պետական դէմքեր : Գրողներու Միութեան կողմէ խօսած է բանաստեղծ Գ. Սարեան :

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ աւարտած է ձայնասփիւռի կարճ ալիքի կայանին շինութիւնը :

«ՍՈՎ. ՀԱՅԱՍՏԱՆ» օրաթերթին գրուած նամակէ մը ի յայտ կուգայ թէ Ծջող գիւղին մօտ Դեբեդ գետին վրայի կամուրջին փայտէ մասերն ու տախտակները փտած են եւ լայն ճեղքեր բացուած, երթեւեկը վտանգաւոր դարձնելով : Ի. Փարսադանեան կը բողոքէ թէ քանի մը գիւղերու հաղորդակցութեան միջոցը եղող այդ կամուրջով պետութիւնը զբաղած չունի : Իսկ երկու ծնողքներ կը բողոքեն թէ մանուկներուն համար դպրոցական յարմար պայուսակներ չկան ... :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ու Երեւանի մէջ Վրաստանի պետական նուագախումբը տուած է շարք մը նուագահանդէսներ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ արուեստագէտներու պետական խումբը գացած է Զանգեզուր եւ համերգներ տուած՝ լեռնագործներու համար :

ՄԱՐՏՈՒՆԻ շրջանին մէջ Ծակքար գիւղի երկու բնակիչները դաշտին մէջ գտած են քար մը որուն վրայ սեպագիր նշաններ նկատած են : Քննութենէ վերջ պարզուած է որ քարը պատմական մեծ արժէք կը ներկայացնէ :

Պատմական գիտութիւններու թեկնածու՝ Գէորգ Տիրացեան քարը ուսումնասիրելով կրցած է ճշդել թէ գիւղին հիւսարեւմտեան շրջանը Բախտակ գետակի ափին Քրիստոսէ երկու դար առաջ գոյութիւն ունեցած է հայկական գիւղ մը : Փորագրուած հինգ տող արամէական արձանագրութիւնը կը վերաբերի Արտաշէս Ա.ի : Այդ սահմանաքարը մէկն է անոնցմէ որոնց մասին յիշատակութիւն ըրած է Մ. Խորենացին «Հայոց Պատմութեան» մէջ :

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ մէջ տեղի ունեցած է ծաղիկներու ցուցահանդէս մը : Այդ առթիւ քաղաքային խորհուրդը նշանակած էր ծաղիկներու տեսակի մրցանակաբաշխութիւն :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ երգապնակները (ընկերակցութեամբ Կոմիտաս վարդապետի) Ֆրանսահայ գրօսաշրջիկ մը վերջերս նուիրած է Երեւանի ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի պետական կոմիտէին : Այս նուէրը շատ արժէքաւոր կը նկատուի որովհետեւ այդ երգերու ձայնագրութիւնը ցարդ գոյութիւն չունէր Հայաստանի երաժշտական դիւանին մէջ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ ծանօթ վարպետ է Վահան Հացագործեան, որ նուրբ արուեստով բազմաթիւ գործեր արտադրած է : Վերջերս շինած է արծաթեայ սափոր մը՝ «Կուժ Վասպուրականի», որ պատրաստուած է տասնեակ հազարաւոր արծաթեայ նուրբ թելերով : Այս սափորին վրայ վարպետը աշխատած է երկու տարի, բարձրութիւնն է յիսուն սանթիմեթր, ծանրութիւնը՝ երեք քիլօ : Կուժը պատուած է ութ փոքր եւ ութ մեծ վահաններով, իսկ անոր վրայ գործուած ու շագրաւ բազմաթիւ նախշերը ընդօրինակուած են հնագիտական պեղումներու ժամանակ յայտնաբերուած ուրարտական շրջանի զարդերէն :

ՄԵՂՐԻԻ տեսարժան վայրերէն մէկն է Կապոյտ լիճը, որ կը ծփայ երկնասոյզ լեռներու գրկին մէջ : Ծովու մակերեսէն 3000 մեթր բարձր է, իսկ տարածութիւնը՝ 2300 քառակուսի մեթր : Լիճէն ոչ մէկ գետ դուրս կ'ելլէ եւ ոչ մէկ գետ կը թափի անոր մէջ : Լիճը գոյացած է լեռներու գոգին մէջ առաջացած ստորերկրեայ ջուրերէն : Մեղրիի երիտասարդները խմբական արշաւներ կը կատարեն դէպի Կապոյտ լիճ : Վերջերս յիսուն երիտասարդներ արշաւ մը կազմակերպած են դէպի այնտեղ :

ւող եւ արտակացութիւն բառերը, եւ անոնց տեղը գրաւեցին նախկին աշակերտ եւ զարմանք բառերը :

Հուսկ անցաւ նկատելու Զ. եւ Է. դարու ընթացքին յայտնուող գլխաւոր հեղինակները եւ անոնց գործերը, համառօտ այլ լիակատար եւ յստակ համադրութեան մը ձեւով : Այդ առթիւ էր որ երեւան եկան, բանախօսին բառերով, մեր աշխարհին մէջ փայլող շատ մը խելացի Դաւիթները ... :

Բանախօսութեան ընթացքին յաճախ ներկայացուեցան այս նիւթին շուրջ ուրիշ ուսումնասէրներու կարծիքները, ինչպէս Մանանդեանի, Աճառեանի եւ Ակինեանի. դատումներ անոնց շուրջ եւ երբեմն նաեւ հպանցիկ քննադատութիւններ, յեցած պատճառաբանութեան, միշտ մերձեցումներու եւ հակադրութիւններու ուժով :

Բանախօսութենէն վերջ, զանազան հարցումներ ուղղուեցան, մանաւանդ իտալերէնով, հայերէնի հնդեւրոպական ծագման մասին եւ այլ յարակից նիւթերու շուրջ :

Հակառակ նիւթին մասնագիտական հանգամանքին՝ ներկաները ուշի ուշով հետեւեցան բանախօսութեան, որովհետեւ Հայր Ներսէս լեզուականին պատշաճօրէն միախառնեց Գողթան երգերու, հեթանոս մատենագիրներու նախամաշթոցեան շրջանը, ապա գրոց գիւտը, թարգմանիչները, մեծ մատենագիրները, գրաւոր գրականութեան փառք՝ Ոսկեդարը :

Ա. Ս.

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (70)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԲ.

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

— Այնպէս ... մի գնա ... ես չեմ կարող ասել ... հայրս ինձ կը սպաննէ թէ ասեմ ... : Աղաչում եմ, Ֆարհատ, մի գնա նրանց հետ :

Այդ խօսքերի միջոցին բարեխիտ օրիորդի աչքերը լցուեցան արտասուքով. նա պինդ կպած իմ կուրծքին, գրկել էր ինձ, երկար եւ երկար աղաչում էր, որ ես չմասնակցեմ Կարոյի եւ նրա ընկերների արշաւանքին : Բայց ի՞նչ արշաւանք էր այդ, դէպի ո՞ր կողմը եւ ի՞նչ նպատակով, — դրանց մասին ծածկամիտ Մարօն ոչինչ չյայտնեց :

— Ախ, Կարօն ... նա սիրտ չունի ... նա գազան է, մարդ չէ ... նրա համար մի ադամորդուն սպաննելը այնպէս է, ինչպէս խեղճ հաւի վիզը կտրելը ... : Ես սուտ չեմ ասում, Ֆարհատ, ես իմ աչքով եմ տեսել ... : Ախ, հեռու կաց այս մարդից, Ֆարհատ, չբարկացնես նրան ... նա Աստուած չունի ... : Նա բարեկամ, ընկեր, — այս բաները չէ իմանում ... :

Այսպէս խօսում էր Մարօն արտասուախառն հեկեկանքով, բայց ինձ բոլորովին անհաւատալի էր երեւում, մտածել Կարոյի մէջ մի այնպիսի վայրենութիւն, ինչպէս նկարագրեց նրան Մարօն : Մի այնպիսի տղամարդ, որ բոլոր սրտով նուիրել էր իրան մարդասիրութեան գործին, չէր կարող գազան լինել : Ես Կարոյին լաւ էի ճանաչում, ճանաչում էի նրան երեխայութիւնից, բայց միթէ փոխուել էր նա :

— Ես չեմ հաւատում, Մարօ, Կարօն այդպէս չէ, կտրեցի ես օրիորդի խօսքը : — Ես նրանից չեմ բաժանուի, ուր որ գնայ, ես էլ կը գնամ նրա հետ :

Մարօն յայտնեց, թէ որպէս նա մի գիշեր սպաննեց իր ամենալաւ ընկերներից մէկին, մի հնդկացի հայ երիտասարդի, որի վրայ փոքր ինչ կասկած ունէր, թէ կը յայտնէ իր գաղտնիքը. եւ աւելացրեց, թէ կարող էր մինչեւ անգամ նրա դիակը ցոյց տալ ինձ, որովհետեւ այս անցքը պատահել էր մի քանի օր առաջ : Միայն ինքը, Մարօն, չէր կարող ամէն ինչ համարձակ ասել ինձ, որովհետեւ վախում էր իր հօրից :

— Ես միշտ հաւատարիմ կը մնամ Կարոյին, ես դաւաճանութիւն չեմ գործի նրա դէմ, ասեցի ես :

— Հա, սիրելիս, նրա հետ պէտք է այսպէս լինել, պատասխանեց Մարօն, փոքր ինչ հանգստանալով : — Ես չեմ ասում նա վատ տղայ է. նա վատ է միայն վատերի հետ, ով որ նրան հակառակ է : Բայց նրա քարէ սիրտը յանկարծ փափկանում է, երբ մի խեղճ մարդ է տեսնում. քանի անգամ ես տեսել եմ նրան, որ մտել է աղքատ գիւղացիների խրճիթը եւ նրանց փող է բաշխել, նա իր բերանի պատառը ուրիշին է տալիս, երբ տեսնում է, որ նա քաղցած է :

— Բայց Ասլանը եւ Սագօն ի՞նչպէս են :

— Ասլանը լաւ տղայ է, բայց Սագոյին չեմ սիրում, նա լաւ տղայ չէ : Գիտե՞ս, Ֆարհատ, մի օր նա ի՞նչ ասաց ինձ. մեր բակումը նրա հետ մենակ կանգնած էինք. խօսում էինք մեր գիւղի աղջիկների մասին. մէկ էլ տեսնեմ, այն, աղուէսը — ախար նրա երեսը աղուէսի նման է, — հա, Սագօն ձեռքը գցեց իմ վզովն ու ասաց. «Թող, Մարօ պաչ անեմ քեզ» : Ես յետ քաշուեցայ, մի լաւ ապտակ՝ շրխկ նրա երեսին, քիչ էր մնացել խեղճի չիլ աչքերը քոռանային : —

— Իսկ եթէ ես ասեմ՝ ինձ մի պաչ տուր, ինձ էլ ապտակ կը տաս :

Նա սկսեց ծիծաղել եւ ոչինչ չպատասխանեց :

Ես գլուխս խոնարհեցրի նրա կուրծքի վրայ, երկար մեր շրթունքները չէին հեռանում միմեանցից : Մենք ոչինչ չէինք խօսում մէկ մէկու հետ. մենք չխոստացանք միմեանց մշտական սէր, հաւատարմութիւն. — այսպիսի բացատրութիւններ չեղան մեր մէջ : Միայն սրտի խուլ լեզուն խօսեցաւ շատ եւ շատ, այն որ ամենաարագանն է եւ աստուածային, այն որ միայն սիրտը կարող է հասկանալ :

— Գնանք, ձայն տուեց օրիորդը, որպէս թէ զարթնելով խորին հոգեզմայլութիւնից :

— Գիշերի ո՞ր ժամանակն է, հարցրի ես :

Նա նայեց դէպի երկինքը եւ պատասխանեց .

— Տես, «Բազումքը» երբ այն սարի մօտ է հասնում գիշերը կէս է լինում : — Ուրեմն կէս գիշեր է : Մենք վեր կացանք :

Մենք գնում էինք զանազան ոլոր - մոլոր ճանապարհներով. թէ ի՞նչպէս էի անցել ես այդ լաբիրինթոսը ամենեւին չէի յիշում : Ի՞նչ կը լինէր իմ վախճանը, մտածում էի ես, եթէ Մարօն ինձ չգտնէր. ես ոչ միայն գիշերով, այլ լոյս ցերեկով եւս չէի կարող գտնել Հասոյի օթարակը :

Մարօն կպած էր իմ կողքին եւ մանկահասակ աղջկայ դալար եւ թեքուն հասակի ամէն մի շարժմունքը ելեկտրայէս ազդում էր իմ վրայ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՖՆԻԻ մէջ կացութիւնը միշտ լարուած կը մնայ: Սպանացի 12.000 զինուորները պատրաստ են մարոքցի անկարգները սահմանէն դուրս վտարել, եթէ անոնք չարունակեն յարձակումներ գործել: Միւս կողմէ, Ռապաթի ազգայնական տարրերը կը յայտարարեն, թէ Իֆնիի ապստամբ – ները յաղթանակեցին: Այս հարցին շուրջ, տեղական թերթերն ալ յստակ բա – նաձեւ մը չեն կրնար տալ, նկատելով որ լուրերը հակասական են: Ռապաթի սպա – նական դեսպանը, որ ցարդ լուռթիւն կը պահէր, յայտարարեց թէ Մատրիտի կա – ռավարութիւնը տրամադիր է Իֆնիի հար – ցին շուրջ մարոքցի ղեկավարներու հետ խորհրդակցելու: Ինչպէս ծանօթ է, գա – հաժառանգ Մուլայ Հասան իր միջամտու – թիւնը առաջարկած էր Սպանիոյ կա – ռավարութեան:

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ Սպանիոյ եւ Ֆրան – սայի ներկայացուցիչներուն միջեւ ... – տնտեսական համաձայնութիւն մը կըն – քուեցաւ. քսան միլիառի փոխանակու – թիւն մը պիտի ըլլայ երկու երկիրներու միջեւ:

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ ընկերային դժուարու – թիւններ ծագեցան: Առջի օր թղթատար – ները մերժեցին նամակները ցրուել. ե – րէկ՝ պետական պաշտօնեաները չաշխա – տեցան. այսօր՝ հողամշակները գործա – դուլի մէջ են:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ 2209 Աւստրիացիներ գերմանական հպատա – կութիւն ուզեցին: Ցարդ 8085 հոգի գեր – մանական հպատակութիւն խնդրած է, ո – րոնց 247ը՝ Ֆրանսացի:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Նախագահ Նասըրի հրաւէրին ընդառաջելով Ֆրանսայի յառաջդիմական կուսակցութեան նախագահ Փիէր Քոթ Գահիրէ գնաց:

ԼԵՀԱԿԱՆ խորհրդարանի հինգ անդամ – ներէն բաղկացած պատուիրակութիւն մը, որ քանի մը օրէ ի վեր Լոնտոն կը գըտ – նուի, Վարշաւա երթալէ առաջ Փարիզ պիտի հանդիպի:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ խորհրդարանը 133ի դէմ 403 ձայնով վաւերացուց կառավարու – թեան ծրագիրը:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ երկու նաւաստիներ ա – պաստանութիւն ընտրած են ու ներկայիս կը գտնուին Ուաշինկթըն:

ՓԵՇՏԱՅԻ Ֆրանսական հաստատու – թեան քարտուղարուհին՝ Տիկին Հալբօ ձերբակալուած է հունգարական կառա – վարութեան որոշումով:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ պիտի հաս – նին շուտով, ամերիկեան նոր օդանաւ – ներ՝ ժամական 1600 քիլոմեթր արագու – թեամբ:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 5).— Ձոյլ ոսկի 577 հազար, նափոլէոն 4220, զուից. 4020, անգլ. 5020, քսան տոլարնոց 20.320, թղ – թադրամ (զուգահեռական շուկայ) ըս – թերլին 1320, տոլար 495, զուից. 118.50, պելժ. 9.85, լիր 0.77, մառք 118.50, քրուզերօ 5.25:

ՆՈՒԷՐ

Պ. Յովհ. Թոստալեան «Յառաջ»ի մի – ջոցով հազար ֆրանք կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի կարօտեալներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԱԼԱՆՍԻ Ազգ. Միութիւնը եւ Հոգա – բարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կի – րակի առաւօտ հանդիսաւոր հոգեհան – գիստ պիտի կատարուի Հայ Առաք. Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ՝

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

մահուան յիսնամեակին առթիւ:

Ժողովուրդը կը հրաւիրուի իր ներկա – յութեամբ յարգել երջանկայիշատակ Կա – թողիկոսին յիշատակը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 14ին, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները մօտ ատենէն:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԳԻՆԸ

Կառավարութեան եւ մամուլի սենտի – քայի որոշումով, բոլոր տեղական օրա – թերթերու գինը պիտի բարձրանայ 20 ֆրանքի:

ՅԱՌԱՋ եւս պարտաւոր է հետեւիլ այս կարգադրութեան, մանաւանդ որ թուղ – թի, ելեկտրականութեան եւ այլ գիներու բարձրացումը մեծ դժուարութեանց առ – ջեւ կը դնեն թերթիս վարչութիւնը:

ՅԱՌԱՋի նոր գիները պիտի ըլլան. — Հատավաճառ՝ 15 ֆրանք, տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա եւ գաղութներ) 3500 ֆրանք, վեցամսեայ 1900 ֆրանք, ար – տասահման 4000 ֆրանք:

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31 մեր բաժա – նորդները կրնան օգտուիլ հին սակէն:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Նիւթ՝ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ
(Ծննդեան 60ամեակին առթիւ)

Այս երկուշաբթի իրիկուն Պոմոնի ե – կեղեցւոյ սրահը, ժամը 21ին:

Կը նախագահէ՝
Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՈԼԱՏԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Օր. Մ. Իշխանեան եւ Պ. Յովհ. Տէր Վարդանեան:

Ջութակ՝ Յ. Իշխանեան եւ Հ. Գըլըճ – եան:

Ունկնդրութիւն Հայաստանէն եկած նոր երգապնակներու (Չարենցի «Գովք Հա – յաստանին» եւ ուրիշներ):

×

Նոյն երեկոն Չորեքշաբթի իրիկուն, Սէն Լուի մէջ:

ՀՐԱՒԷՐ ՎԻԷՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յարգելի հայրենակիցներ, նկատելով որ Հայ Ազգ. առժամեայ վարչութեան վեց ամսուայ շրջանը լրացած է, Վիէնի հայութիւնը կրկին կը հրաւիրենք այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին «Մէրքըլ Կաթ.»ի սրահը:

Տեղւոյն վրայ տեղեկութիւններ պիտի տրուին եղած աշխատանքներու մասին վարչութեան կողմէ: Տեղի պիտի ունե – նայ քուէարկութեամբ նոր վարչութեան ընտրութիւնը: Ներկաներու թիւը մեծա – մասնութիւն պիտի նկատուի:

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՄԵՐՈՒՆԴԻ

ԵՐԵԿՈՆ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ (Դեկտ. 7), ժամը 21էն մինչեւ լոյս, տեղւոյն Սալ տէ Ֆէթի մէջ: Մասնակցութեամբ՝

ANDRÉ MALIAN ET SES RYTHMES

Պիւֆէ, պիւվեթ, թօթիյօն եւ խաղեր: ՀԱՃԵԼԻ ՄԹՆՈԼՈՐՏ:

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղե – րով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յուն – ուար երեքին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Սէր – փանթ, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայր. Միութեան Շաբաթ, 7 Դեկտ. ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի շքեղ սրահներուն մէջ 340 Պուլվ. Շավ,

avec Robert Gonzalez et son Orchestre

Հաճելի անակնկալներ եւ լաւագոյն մթնոլորտ:

Մուտք 500 ֆրանք:

Ապահովել սեղանները կանխաւ. Տիկին Արփինէ Շէ Վէբէր, 34 բիւ Թափի Վէր. Պ. Յար. Չէքէմեան, հեռաձայնել Փրատօ 78.61, Պ. Տիգրան Զօրիքեան. 5 Ավընիւ Քամիլ Փէլըթան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ, ժամը 20.30 – ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրա – կարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւ – նը պարտաւորիչ է:

ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլի Առաքինազարդ Քոյրերը կը տօնեն Անարատ Յղութեան Օրը, կիրակի, 8 Դեկտեմբերին:

Այս առթիւ տեղի կ'ունենայ հանդիսա – ւոր պատարագ տեղւոյս Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, առաւօտեան ժա – մը 11ին:

Յետ պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը նախկին հաւատարիմ սանուհի – ներուն եւ իրենց փոքրիկներուն համար:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գրիգոր Կոտելեքեան, որ պատերազմէն առաջ Բրէօզէօ (Սոն է Լուար) իսկ պա – տերազմի ընթացքին Մարսէյլի շրջակա – ները տեղափոխուած է: Տեղեկացնել իր սանահօր Արմենակ Կոստանեանի այրւոյն՝ Արրահամ Կոստանեանի, որ Կիպրոսէն վերջերս Ֆրանսա եկած է: Հասցէն Զա – տիկեանի սրճարանը, 20 պիս, Րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի լէ Մուլինօ:

AVe. NIEL

TAILLEUR H. & D.
COUTURE CONF.

b. Mag. av. Logt b. aménagé
chauff. cent, PAS 49-98

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐՔԵՐ՝
— ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ —

ՑՈՒՑ ՄԹԵՐՔ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐՈՒ՝ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԸ ԳՆԷ ԵՒ ԿԸ ՓՈԽԱՆԱԿԷ ՀԱՅԵՐԷՆ ԳՐՔԵՐ

LIBRAIRIE H. SAMUELIAN

51, RUE MONSIEUR-LE-PRINCE - TÉL.: DAN. 88-65
C. C. Postal : Paris 1278-35

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋԸ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ ղրկել Հայաստան

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով, հիմակուընէ, մեր սահղծած վեցնմոյշ–ծրարներէն մէկը, որոնք պատ – րաստուած են մեծ խնամքով: Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են:

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

Վերարկու–կերպաս 2 մեթր 75
Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
աստառ 4 մեթր
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
2 համպինէզոն նայլըն
2 վարտիք նայլըն

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս հագուստի
3 մեթր փոփըլին շապիկի համար
1 ներքին ճերմակեղէն (մայօ տը քոր եւ մէկ էնթերլոք (վարտիկ)
2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
1 զոյգ պոքս կօշիկ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 բուրդէ թաւիշ վերարկուի համար
3 մեթր աստառ
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար
1 բուրդէ քառտիկան
1 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 շալ բուրդէ (110×110)
6 թաշկինակ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս զգեստի համար
3 մեթր աստառ
1 զուտ բուրդէ փուլ–օվըր
1 զոյգ կօշիկ պոքս
1 ներքնազգեստ (մայօ տը քոր եւ էն – թերլոք)
3 մեթր փոփըլին շապիկի
1 զոյգ բուրդէ գուլպայ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդ թայյէօրի համար
5 մեթր աստառ
1 քառտիկան զուտ բուրդ
1 փլէտ էքոսէ 160×160
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 բուրդէ շալ 110×110

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս ֆենիէհագուստի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս փարտը – սիւի համար
5 մեթր աստառ սաթէն
1 փուլօվէր զուտ բուրդ
1 զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս, ապահովագրութիւն, առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

— ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ —

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ԴԵՂ, ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

SICOMEX
MÉTRO MADELEINE OU CONCORDE

20, RUE ROYALE, PARIS 8e
TÉL : OPE. 67-77
C. C. P. PARIS 11964-43

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 8 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8063 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3864

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՈՒԺԸ

Փոխանցման շրջան մը կ՚ապրի Հայութիւնը Սփիւռքի մէջ: Շրջան մը միապաղաղ, որ ոչինչ ունի ոգեւորիչ ու խանդավառող: Շրջան մը, որուն երկարաձգումը նոյն պայմաններուն տակ, կրնայ ճակատագրական դեր խաղալ նոր սերունդի ապագային համար:

Սերունդ մը փոխուած է արդէն երեսունեւհինգ տարիէ ի վեր տարագրութեան մէջ եւ հիմա ուրիշ նորագոյն սերունդ մը սկսած է հասակ նետել օտար, հիւրընկալ աստղերու տակ:

Առաջին սերունդը կը կազմեն անոնք, որ ծնած են 1922ի եւ 1945ի միջեւ եւ այսօր 12–35 տարեկան են:

Անոնց գրեթէ բոլորն ալ ծնողները եկած են Երկրէն, տեսած են իրենց ծննդավայրին չարն ու բարին, շատեր նոյնիսկ ճաշակած են տարագրութեան ահռելի տառապանքները եւ Մեծ Եղեռնին զոհ տուած իրենց սիրելիները:

Կը սիրենք հաւատալ, որ այդ ծնողները, որոնք իրենց երակներուն մէջ հարազատ Հայու մաքուր արիւն կը կրեն, յաջողած են իրենց հայրենասիրական ոգին փոխանցել իրենց զաւակներուն, կրցած են անոնց սորվեցնել մեր մայրենի ոսկեղէնիկ լեզուն եւ մեր անցեալի փառապանծ պատմութիւնը:

Մեր այս հաւատքը բացարձակ է Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներուն համար, ուր մզկիթները փահանի դեր կը կատարեն ձուլման դէմ: Մեր նոր ու նորագոյն սերունդները այնտեղ կը մեծնան իբրեւ Հայ՝ ազգային դպրոցով, բարքերով, աւանդութեամբ եւ ամէն ինչով: Կ՚ապրին իբրեւ պարկեշտ ու հաւատարիմ քաղաքացիներ, իրենց ճակտի քրտինքը խառնելով հիւրընկալ երկիրներու զինուորական աշխատանքներուն եւ կ՚օժանդակեն անոնց վերելքին: Հազուադէպ են խառն ամուսնութիւնները: Կեանքը այնտեղ կը շարունակուի այնպէս՝ ինչպէս երէկ Երկրին մէջ:

Թերահաւատ ենք սակայն արեւմտեան երկիրներուն համար, ուր քրիստոնէական կրօնք, բարձրագոյն մշակոյթ, «օտարական»ի սորակայութիւն, նիւթական նրկատում, խառն ամուսնութիւն դամոկլեան սուրի պէս կախուած են մեր երկսեռ երիտասարդներու գլխուն վերեւ:

Այս պայմաններուն տակ գիտակից ծնողներուն պարտականութիւնը կրկնապէս կը ծանրանայ: Գերմարդկային ճիգերու կը կարօտին անոնք հայութեան ծոցին մէջ պահելու համար իրենց զաւակները: Ցաճախ կը յաջողին:

Սակայն կան երիտասարդներ, որ կը սայթաքին ու կը բռնեն օտարացման ճամբան՝ զանազան նիւթական շահերու կամ ֆիզիքական հրապոյրներու խայծին չյացած:

Ո՛չ մէկ պետական կամ զինուորական ուժ ունինք այդպիսիները սխալ ճամբէն ետ դարձնելու համար:

Ազգապահպանման համար մեր միակ ուժը բարոյական է:

Այդ բարոյական ուժը մեր ազգութիւնն է, մեր լեզուն, մեր եկեղեցին, մեր կազմակերպութիւնները: Մանաւանդ մեր երիտասարդական կազմակերպութիւնները, որոնց առաջին շարքին վրայ կուգայ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որ 12 տարիէ ի վեր հայրենասիրական ազնիւ պարտականութիւն ստանձնած է ազգային ոգին վառ պահելու համար մեր մատղաշ աղջիկներու, մեր պատանիներու եւ երիտասարդներու հոգիին մէջ:

Վերջին ամիսներու ընթացքին Նոր Սերունդը ցոյց տուաւ թէ ի՛նչ լաւ որդիներ կրնայ ձեռք բերել՝ համերաշխ գործունէութեամբ:

Մարսիլիոյ համագումարը, ամառուան ճամբարը Սոլանտեանի ափերուն վրայ երկու հարիւր հոգիով, Գոյամարտ Օրացոյցը, Տէսինի, Սէն Շամօնի եւ վերջին անգամ Կրընօպլի հաւաքական հանդէսներն ու հանդիպումները ո՛րքան ոգեւորութիւն ու խանդավառութիւն ստեղծեցին շարքերէն ներս ու դուրս:

Կարեւոր դեր մը վերապահուած է նաեւ իրենց պաշտօնաթերթ Հայաստանին, որ կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ՝ հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով:

Տարագրութեան մէջ, փոխանցման այս տխուր շրջանին, քիչ մը ազգային շունչ, հայրենասիրական խանդ ու եռանդ ներշնչելու եւ զանոնք այլասերումէ փրկելու համար, Նոր Սերունդի շարքերուն մէջ մտցուցէք ձեր զաւակները, գիտակից ու հայրենաբաղձ ծնողներ: Եթէ կ՚ուզէք, որ անոնք արժանաւոր ժառանգորդներ ըլլան ձեզի, հաւատարիմ աւանդապահներ հայկական ոգին:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐԲԱՆԵԱԿԻՆ ՁԱԽՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԹԻՌԸ ՊԱՅԹԵՑԱՒ

Ինչպէս ծանօթ է, քանի մը օրէ ի վեր, ամէն ժամ կը սպասուէր որ ամերիկեան արուեստական արբանեակը արձակուի: Ուրբաթ օր, արբանեակը կրող հրթիռը պայթեցաւ, ու կրակ առաւ: Ոչ մէկ զոհ կայ:

Պայթիւնը պատահեցաւ հրթիռին արձակման սահմանուած կռճակին վրայ ճնշուելէ մէկ վայրկեան ետք: Նախ բոցեր բարձրացան. յետոյ ծուխ: Հրթիռը ճամբայ ելլելու վրայ էր արդէն, նոյնիսկ՝ շարժած էր արեւմուտքի ուղղութեամբ, սակայն ետ նստած է իր տեղը: Հրդեհը կարելի եղած է շուտով զսպել:

Փորձերու ղեկավար Հաժէնի բանբերը յայտնեց, թէ արկածը պատահած էր, որովհետեւ հրթիռին առաջին յարկին մէջ ճնշումը սկսած էր պակսիլ:

Ինչպէս ծանօթ է, առաջին արբանեակը կրելու սահմանուած «Վանկար» տիպի այս հրթիռը երեք յարկ ունէր եւ ամերիկեան զօրաւոր հրթիռներէն մէկը կը նկատուի:

Նոր արբանեակի մը արձակումը կը պահանջէ բազմաթիւ շաբաթներ, ըստ լաւատեղեակ շրջանակներու:

«Վանկար» հրթիռին տանիքը մնասուած է՝ արկածին հետեւանքով: Գիտական եւ մասնագիտական շրջանակներուն կարծիքով հրթիռին այս մասը էական է՝ արձակման համար եւ նորի մը շինութիւնը երկար ժամանակ կ՚ուզէ: Թէեւ՝ տակաւին պահեստի «տանիք» մը կայ:

Եթէ նկատի առնուի թէ ինչ ուժգնութեամբ պայթեցաւ հրթիռը, այն ատեն կարելի է գաղափար մը կազմել թէ որքան մնասուած է վերնամասը:

Ամէն պարագայի մէջ, «Վանկար» հրթիռի ծրագրին տնօրէն Մարմինը կը յայտնէ, թէ բնական պայմաններու մէջ չորսէն վեց շաբաթ պէտք է, մինչեւ որ արուեստական արբանեակի արձակման նոր փորձ մը կատարուի:

Ինչ որ ալ ըլլան արկածին պատճառները՝ իրողութիւնը այն է, թէ ամերիկեան արբանեակին արձակումը ձախողեցաւ: Այս պարագան մեծ յուզում պատճառեց յատկապէս Ամերիկայի մէջ: Հանրապետական կառավարութիւնը պարտութիւն մը կրեց՝ ազգային թէ միջազգային ճակատի վրայ:

Նախագահ Այզընհաուըր, որ յուսախաբ եղած էր այս ձախողութենէն, Պաշտպանողական նախարարութենէն ամբողջական տեղեկագիր մը ուզած է միջադէպին մասին:

Նման տեղեկագրի մը պատրաստութեան համար՝ առնուազն շաբաթ մը պէտք է, յայտարարեց Սպիտակ Տան բանբերը:

× Մոսկուայի մէջ Խրուշչեւ յայտարարեց թէ Սպուտնիկ Ա. ը կրող հրթիռը ինկած է Միացեալ Նահանգներու հողամասին վրայ՝ Դեկտեմբեր մէկին: Լրագրողները հարց տուին, թէ արդեօք հրթիռը ամբողջութեա՞մբ ինկած է, մէ՞կ մասը, թէ այրած է ամերիկեան երկնակամարին վրայ: Խրուշչեւ պատասխանած է.— Հրթիռին կտորները ինկան ամերիկեան հողամասին վրայ: Ամերիկացիները չեն ուզեր մեզի վերադարձնել մեր հրթիռը, կամ անոր մնացորդները, մինչդեռ հաւատք ունէինք իրենց պարկեշտութեան վրայ: Եթէ հակառակը պատահէր, այսինքն ամերիկեան հրթիռ մը եթէ իյնար Խորհրդային հողամասին վրայ, մենք իրենց պիտի վերադարձնէինք զայն:

Ուաշինկթընէն, ամերիկեան կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ լուր չունէր Սպուտնիկի հրթիռէն եւ չէր գիտեր թէ անիկա իր հողամասին վրայ ինկա՞ծ է թէ ոչ, ինչպէս յայտարարած էր Խրուշչեւ:

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԳԻՆԸ

Փարիզեան Մամուլի Ընկերակցութիւնը, ինչպէս նաեւ ֆրանսական օրաթերթերու բոլոր ընկերակցութիւնները կը հաղորդեն թէ այս երկուշաբթի օրուընէ սկսեալ օրաթերթերու գինը պիտի ըլլայ 20 ֆրանք: Այս յաւելումը կը պարտադրուի թուղթի նոր գիներու պատճառով:

Մեր գործակալներուն դժուարութիւններ չստեղծելու համար «Յառաջ»ի նոր գինը՝ 15 ֆրանք պիտի գործադրուի Յունուար 1էն:

Մեր Մէջ

ՊԱՏԵՐԱ՞ԶՄ ԹԷ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Հետաքրքրութիւն արթնցուցած են Պոլսոյ Հայոց պատրիարքին «անձնական» նամակները, ուղղուած՝ Անթիլիասի կաթողիկոսին: Նոյնիսկ ընթերցող մը կը գրէ թէ հետաքրքրութեամբ կը սպասէ որ, պաշտօնական նոյն ձեւով, հրատարակուին նաեւ այն նամակները, որոնք ուղղուած են էջմիածնի կաթողիկոսին:

Շիտակն ըսե՞մ ձեզի:

Բոլոր այդ նամակներուն մէջ, որոնք ուղղուած են Հայոց կեդրոնական աթոռէն դէպի արեւելք ու դէպի հարաւ, մտահոգութիւնը նոյն՝ բայց ասատը տարբեր, պիտի հաստատէք տխուր իրողութիւն մը. — Արեւելեան կողմին՝ խրրատ.— այսպէ՛ս ըրէ, — եւ հարաւային կողմին՝ սպառնալիք, — կը յիշե՞ս կաթողիկոսն որ աքսորուեցաւ Արմաշ:

Մի՛, մի՛, մի՛ զարմանաք, ուրեմն, երբ վաղը հասնի կոնդակը, որ, ինչպէս կը յայտարարուէր, «եկեղեցաքանդ» դէպքի մը առթիւ՝ պիտի ուղղուի Հայոց դրժբա՛խտ ժողովուրդին, երբ խմբագրուած ըլլայ ոչ միայն ներածեալ եւ արտածեալ բառամթերքով մը, այլ եւ արեւելաքեան ներշնչումով, ալեզարդ եկեղեցականի հմտութեամբ, վերջապէս նման գործերու յատուկ «պատկառելի» փորձառութեամբ:

Կուզայ օրը, կը հաստատեմ այս իրողութիւնը:

Բայց չեմ գիտեր թէ ի՛նչ մեղք ունի այս ժողովուրդը, որ կը տառապի պարբերաբար՝ երբ Քրիստոսի մէկ ծառան կը բարկանայ միւս ծառային դէմ, քէն կ՚ունենայ, ոխ կ՚ունենայ այնքան որ մաղձը քար կը կապէ ներսիդին: Վերջապէս պէտք է յայտարարել միանգամընդմիշտ թէ այս ժողովուրդը շատ աւելին տուած է քրիստոնէութեան, քան քրիստոնէութիւնը տուած է իրեն, ու կը բաւէ՛, կը բաւէ՛ զբաղեցնել զինք այնքան որ սպառին իր ուժերը եւ սարսին իր գոյութեան հիմերը: Զմոռնալ որ այս ժողովուրդը աւելի հին է քան քրիստոնէութիւնը, ու ներելի չէ՛ որ նոյն քրիստոնէութեամբ երդուրնցող մը ըլլէ եկեղեցապաշտպանութեան դրօշակ մը շինէ իր մաղձին գոյնով, նիզակ նօնէ «եկեղեցաքանդ» նորապիտակ *միթ*ի մը դէմ՝ վիպական նոյն երեւակայութեամբ որով զրոհ կուտար հողմաղացներուն դէմ երանելի՛ն Տոն Քիխոտ:

Մենք կշտացած ենք, սակայն, Սերվանթէս կարդալով ու սիրտ չունինք խնդալու: Եկեղեցաքանդ կամ այլանուն հողմաղացներ մի՛ տնկէք մեր գլխուն: Եւ եթէ որեւէ գործ կարդացած էք կրօնական զգացման պատմութեան մասին՝ ներշնչելու համար նոյն զգացման եղեւէջը դարէդար, պիտի հաստատէք թէ ի՛նչ ուժ ունէր այդ զգացումը հարիւր տարի առաջ եւ ի՛նչ ուժ ունի հիմա, — իմաստունը կրնայ նախատեսել նաեւ ուժը որ պիտի ունենայ հարիւր տարի ետքը:

Մի՛ փորձէք վախցնել ժողովուրդը միջնադարեան սպառնալիքներով կամ խաբել *ուխտ – խուլխ*ներով: Մէկ բան միայն գիտցէք, — իմաստունը այն է որ կարն կը կապէ նման աժաննոց վէճեր: Ու ձգեցէք որ ժողովուրդը, որ ուրի՞շ իտէալներ ունի, ուրի՞շ առաքելութիւն, իր մոմը վառէ իր ուզած սուրբին առջեւ, այն հաւատքով թէ սուրբը կը շարունակուի սուրբին մէջ, կամ ինչպէս ժողովուրդը ինքը կ՚ըսէ՝ ամէն սուրբի տրուած մէկ տեղ միայն կ՚երթայ: Այսպէս առիթ կը տրուի անոր որ իր ժողովուրդը կը սիրէ բոլոր սուրբերէն աւելի՝ քրքրելու... Հայոց եկեղեցական պատմութիւնը, -- դուք ալ գիտէք թէ հոն բաներ կան զորս պէտք չէ... գիտնալ կամ երեւան հանել: Եւ կամ վերլուծելու հին ու նոր պատրիարքներու, եպիսկոպոսներու, կաթողիկոսներու նկարագիրը: Վերջապէս հասցնելու թէ Աւետարանին մէջ կա՞յ Աթոռի կռիւ կամ անձնապաշտութիւն:

Կա՛րն:

Պատերա՞զմ կ՚ուզէք թէ խաղաղութիւն:

Լա՛ւ: Եթէ դուք Զոյլներ ունիք, մենք ունինք Զոլաներ:

ԱՐԱՋ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՉԷ ԼՈՒԾՈՒԱԾ

ԱԼԺԵՐԻԱ՝ ՄԱԿԻ ՄԷՋ

Վարչապետ Կայեար մէկ օրուան պայմանաժամ տուաւ նախարարներուն, որ լաւ մտածեն եւ իրենց որոշումը տան՝ արտակարգ ժողով մը գումարելէ առաջ:

Մեծամասնական ներկայացուցիչներու երկրորդ ժողովն ալ վերջացուց իր աշխատանքը: Թէեւ կողմերը որոշ չափով մեղմացած են, ինչպէս ըսաւ Կի Մոլէ, սակայն համաձայնութիւն մը կարելի չէր եղած գոյացնել՝ պիւտճէին շուրջ:

Այս տեսակէտէն, քաղաքական կազմակերպութեանց ղեկավարները յայտնեցին, թէ իրենց դերը խորհրդակցութիւն մըն էր միայն եւ կառավարութեան կը պատկանէր պիւտճէի մասին որոշում մը տալ:

Մինչ Ընկերվարականները դէմ էին առօրեայ պիտոյքներու եւ յատկապէս ուտեստեղէնի սղութեան եւ կ՚ուզէին որ տուրքերը աւելնան՝ Չափաւորականները հաստատ մնացին իրենց տեսակէտին վրայ, նոր տուրքերու դէմ արտայայտուելով:

Ժողովէն ետք ընկերվարական պարագլուխ Կի Մոլէ յայտարարեց. — «Կլոր սեղան»ի ժողովը գումարուած էր, որպէսզի մեծամասնութեան զանազան խմբակցութիւնները ծանօթանային իրարու տեսակէտին: Մենք կառավարութենէն աւելի վեր չենք եւ որոշում չենք կրնար տալ: Կարելի է ըսել միայն, թէ այս ժողովին մէջ կողմերու միջեւ որոշ մերձե–

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԽՄԲ.— «Խորհրդային Միութեան տընտեսական աշխարհագրութիւնը» խորագրին տակ, Օտար լեզուներով Հրատարակութեանց Մարմինը, Մոսկուայի մէջ, անցեալ տարի լոյս ընծայեց Տնտեսական Աշխարհագրութեան ֆրանսերէն պատկերազարդ հատոր մը, որուն հեղինակն է Ն. Բարանսկի: Այս գիրքէն կը թարգմանենք Հայաստանի նուիրուած գլուխը: Այդ գլուխին մէջ կ'երեւին նաեւ չորս պատկերներ,— մին ցոյց կուտայ Հայաստանի մշակութիւնները, երկրորդը՝ ճարտարարուեստական եւ հողագործական կեդրոնները, երրորդը՝ Շահումեան հրապարակը, չորրորդը՝ փողոց մը որ կը յիշեցնէ... Աբովեանի օրերը:

Հայաստան կը հանգչի բարձրաւանդակի մը վրայ, որ շրջապատուած է լեռներով: Ամէնէն ցած շրջաններն իսկ, որոնք կը գտնուին Արաքսի հովիտին մէջ, 900 մեթրէն աւելի բարձր կը մնան ծովէն: Սարահարթեր ալ կան, 2500 մեթր եւ աւելի բարձր: Ահա թէ ինչո՛ւ Հայաստանի կլիման լեռնային է, չոր,— անոր համար որ բարձրանիստ լեռնաշղթաները դիւրաւ արգելք կը հանդիսանան խոնաւ հովերու մուտքին,— եւ զով, մասնաւորաբար բարձրանիստ գագաթներու վրայ: Օրինակ, Լենինականի մէջ, որ ծովէն բարձր է աւելի քան 1500 մեթր, ձմրան եղանակին՝ այնքան ցուրտ կ'ընէ, որքան Մոսկուայի մէջ, հակառակ դէպի հարաւ իր հեռաւորութեան:

Հողը, որ հրաբխային կազմութիւն ունի, արգաւանդ է առաւելապէս, բայց անձրեւային տեղումներու նուազութեան պատճառով՝ հողամշակութիւնը կը պահանջէ արուեստական ոռոգումի միջոցներ:

Սեւանայ լիճը, ջրային ուժի իր անսպառ պաշարով, կը գտնուի 1900 մեթր բարձրութեան մը վրայ, այսինքն հազար մեթր բարձր Արաքսի հովիտէն, ուր կը թափին իր ջուրերը Հրազդան կամ Զանգու գետով ի վար:

Ջրային ուժը, որքան առանձնայատուկ նոյնքան բախտորոշ դեր մը կը կատարէ Հայաստանի մէջ, որ զրկուած է վառելանիւթէ, գետնածուխ, հողածուխ կամ փայտ,— անտառներ քիչ կան՝ կլիմային չորութեան պատճառով:

Ընթահողային հարստութեանց կարգին՝ պէտք է յիշել պղինձը (Ալլահվերտի, Զանգեզուր) եւ զանազան շինանիւթեր (տուֆ քարը, որ փխարն է պէմզան՝ որ չէչքարն է, ու կրաքարը):

Հայաստանի բնակչութիւնը, մէկ միլիոն 600 հազար, իր ազգային կազմութեամբ, աւելի համացեղ է (օմոժէն) քան Վրաստանի կամ Ադրբէջանի բնակչութիւնը: Այսպէս, բնակչութեան աւելի քան 85 առ հարիւր կը բաղկանայ Հայերէ, որոնք ծանօթ են իբրեւ հնագոյն մշակոյթով ժողովուրդ մը: Հայեր կ'ապրին նաեւ Թըրքական սահմաններէն ներս: Աւելի քան մէկ միլիոն Հայեր կ'ապրին դարձեալ Հայաստանէն դուրս՝ Խորհ. Միութեան մէջ, մասնաւորաբար Վրաստանի, Ադրբէջանի եւ Հիւս. Կովկասի քաղաքներուն մէջ: Հայեր կան վերջապէս արտասահման, ուրկէ անընդհատ կուգան հայրենիք,— այս հայրենադարձը քաղաքական մեծ նշանակութիւն ունի:

Հայաստանի մէջ կ'ապրին նաեւ Ազէրիներ, Վրացիներ, Ռուսեր, Քիւրտեր, Ասորիներ:

Յեղափոխութենէն ետքը, վերածնաւ հայկական հնագոյն մշակոյթը ու զարգացաւ: Եթէ 1913ին բնակչութեան 15 առ հարիւրը միայն գիտէր կարդալ ու գրել, այժմ գրեթէ չկայ մէկը որ չգիտնայ կարդալ ու գրել:

Անդրկովկասեան Դաշնակցային Հանրապետութեանց մէջ՝ Հայաստան ամէնէն փոքրն է, այնպէս որ իր բնական եւ տընտեսական պայմանները շատ քիչ զանազանութիւն մը կը ներկայացնեն: Երկրին մեծագոյն մասը գրաւած է հայկական բարձրաւանդակը, որու երեսը կը նմանի քարեղէն ծովի մը: Այս երկրամասը տեղ կայ որ կը ներկայացնէ հարթ ու տափարակ հողերու պատկեր, ծածկուած լաւայով եւ սակաւախոտ մարգագետիններով, տեղ կայ որ կը կազմէ ապառաժներու եւ քարակոյտերու հարստութիւն մը: Հոն ուր գետինը կը նպաստէ, մարգագետիններ կան որ կը ծառայեն խոտհունձի կամ ամառնային արօտավայրի: Անասնապահութիւնը երկրին տնտեսութեան գլխաւոր ճիւղն է եւ պէտք է ըսել թէ պանրագործութեան մէջ մասնագէտ են Հայերը: Անոնց պատրաստած պանիրները, որոնք իրենց համով կը յիշեցնեն Զուիցերիոյ պանիրները, մեծաքանակ կ'արտածուին երկրէն դուրս, ինչպէս բուրդ, միս եւ մորթ: Հայաստանի մէջ բազմաթիւ ալպեան մարգագետիններ կան, ուր կուգան արածելու, ամրան եղանակին, դրացի Հանրապետութեանց կենդանիները, մասնաւորաբար Ադրբէջանէն, որ հոսկէ դէպի Կուր գետին հովիտէն կը բարձրացնէ զանոնք դէպի հայկական լեռնային արօտավայրերը:

Հայկական բարձրաւանդակին ցած շրջաններուն մէջ, ծովէն հազար մեթր բարձր, կը տարածուին բազմաթիւ ընդարձակ տափաստաններ, արգաւանդ սեւահողով: Օրինակ Լենինականի տափաստանը՝ Հայաստանի արեւմտեան մասին մէջ, Լոռիի տափաստանը՝ հիւս. մասին մէջ, վրացական սահմանին մօտիկ: Այստեղ բնակչութիւնը կը զբաղի ցորենի եւ գարիի մշակութեամբ: Հոն ուր կարելի է ոռոգել հողը, կը մշակեն պտղատու ծառեր: Իսկ Լենինականի տափաստանին մէջ, ուր մեծ ջրանցք մը բացուեցաւ՝ ոռոգման համար, վերջերս սկսան ճակնդեղ մշակել շաքար հանելու նպատակով եւ Լենինականի մէջ հիմնեցին շաքարի գործարան մը:

Վարդագոյն տուֆ քարը, որ շինարարական սքանչելի ատաղձ մըն է, եւ չէչքարը, որոնց արտադրութիւնը կը զարգանայ հետզհետէ, ազգային ճարտարարուեստի նկարագիր կուտան երկրին:

Երեւանի դաշտավայրը եւ Միջին Արաքսի հովիտը կը կազմեն Հայաստանի տնտեսական գլխաւոր շրջանը: Այստեղ բնակչութիւնը շատ խիտ է: Այս շրջանը եռանկիւն մը կը ներկայացնէ լեռներով եզերուած: Հողը, որ հրաբխային կամ գետաբերային (ալլիւվիալ) կազմութիւն ունի, արգաւանդ է: Ամառը, արեւին ջերմութիւնը շատ բարձր է, եւ անձրեւային տեղումներու նուազութեան պատճառով՝ ոչ մէկ բուսականութիւն կ'աճի, եթէ ոռոգում չկատարուի: Բայց երբ կը հասնի ջուրը, անմիջապէս կեանքը կը ծաղկի: Ոռոգեալ հողամասերու վրայ զուարթագին կը փթթին մրգաստանները, այգեստանները եւ բամպակի արտերը: Բազմաթիւ են գիւղերը եւ բնակչութեան խտութիւնը բարձր է: Այսու հանդերձ, այս հողամասերուն մօտիկ կը տարածուին անջրդի անապատներ:

Այս պայմաններուն մէջ բնական էր, որ Հայոց ուշադրութիւնը դառնար Սեւանայ մեծ լիճին, ծովէն 1900 մեթր բարձր: Սեւանի աւազանը կը թափին 28 գետակներ, ընդհակառակն Հրազդանը լիճին ջուրը կը պարպէ... հինգ առ հարիւր համեմատութեամբ մը, շատ փոքր մաս մը միայն, դէպի միջին Արաքսի հովիտը, այնպէս որ լիճին ջուրը կը շոգիանայ մեծ մասամբ: Այս շոգիացումը սահմանափակելու նպատակով, որոշեցին աւելցնել Հրազդանի հոսանքը եւ պակսեցնել Սեւանի ջուրը, որպէսզի փոքրանայ լիճին մակերեսը: Այս աշխատանքով՝ Հրազդանի անկողինը կը լայննայ հոն ուր սկիզբ կ'առնէ, եւ լիճին ջուրը առատօրէն կը հոսի դէպի հովիտ, դարձնելով հոսանքին վրայ կառուցուած ութ ջրաելեկտրակայաններ: Այս վիթխարի ծրագիրը, զոր վաւերացուց կառավարութիւնը ժամանակին, իրագործման ճամբու մէջ է եւ այդ ջրաելեկտրակայանները մեծ մասամբ սկսած են աշխատիլ արդէն:

Ջրաելեկտրակայաններու այս շինութիւնը, որ երկրին կը պարգեւէ աժան եւ առատ ելեկտրական հոսանք, պատճառ դարձաւ որ հիմնուին ճարտարարուեստական զանազան ճիւղեր, ելեկտրական ուժով միայն աշխատող, ինչպէս ալիւմինիոմի գործարանը,— այս ճարտարարուեստական հիմնարկութիւններով Հայաստան կը ստեղծէ մասնայատուկ արդիւնաբերութիւն մը եւ երկրորդական գետնի վրայ կը դնէ արդիւնաբերական հին ձեռնարկները, ինչպէս Ալլահվերդիի պղինձի արտադրութիւնը, Երեւանի քոնեակի եւ պահածոյ ուտելիքնի պատրաստութիւնը, տուֆ ու պէմզա քարերու հանքագործութիւնը:

Այսպէս արդէն կառուցուած են ճարտարարուեստական նոր ճիւղեր,— մեքենաշինութիւն, քիմիական արդիւնաբերութիւն, կերպասագործութիւն, եւայլն:

Յետպատերազմեան գլխաւոր նուաճումները սանոնք են.— Ջրաելեկտրակայաններու շինութիւն Հրազդանի վրայ, բազմաթիւ գործարաններ նոյն ելեկտրակայաններուն հոսանքով աշխատող եւ յաւելում ջրանցքներով ոռոգուած հողամասերու:

Հայաստանի հայթայթած գլխաւոր վաճառքները սանոնք են.— Պղինձ, ալիւմինիոմ, շինանիւթ, բամպակ, քոնեակ, բուրդ, կաշի, պանիր:

ԱՆԾԱՆՕԹ ԱՂՋԻԿԸ

Ամէն անգամ, երբ անցնում էի լուսանկարչի ցուցափեղկի մօտով, նայում էի նրա նկարին: Գեղեցիկ էր այդ աղջիկը: Նա վերեւ էր նայում եւ մազերն ալիք-ալիք թափւում էին նրա ուսերի վրայ: Աղջկայ դէմքն ունէր անթերի գծանկար, ճակատը, քիթն ու կզակը իրենց կատարելութեամբ յիշեցնում էին յունական դիցուհիների քանդակների գլուխները: Բարեձեւ շրթունքները սովորականից աւելի լիքն էին, բայց ամենից աւելի ինձ հրապուրում էին աչքերը: Յօնքերի սեւ աղեղների տակից, թարթիչների հովհարաձեւ ստուերների միջով այդ աչքերը նայում էին փաղաքուշ ու ցաւակից:

Սիրահարուե՞լ էի, թէ ոչ, չգիտեմ: Բայց ամէն անգամ ցուցափեղկի մօտով անցնելիս՝ չէի կարող նրան չնայել: Եւ միշտ էլ զմայլւում էի այդ աչքերով, որոնք վերեւ էին նայում այնպէս փաղաքուշ ու ցաւակից: Գոնէ մի անգամ ինձ վրայ սեւեռէր այդպիսի մի հայեացք:

Ասում են, թէ ես ֆանտազիստ եմ: Եւ իմ ընկերների բարեհոգի ծաղրին չենթարկուելու համար ոչ ոքի յայտնեցի իմ գաղտնիքը: Դա կարծես թէ ինձ աւելի սերտօրէն կապեց այդ անծանօթ աղջկան: Եւ ամէն անգամ, երբ քայլում էի քաղաքի փողոցներով, կամ երբ թատրոն էի գնում, նրան հանդիպելու տենչալի յոյսն ինձ հանգիստ չէր տալիս: Երբեմն փորձում էի ինքս ինձ վրայ ծիծաղել. դա ի՞նչ է նշանակում, միթէ՞ կարելի է սիրահարուել մի աղջկայ, որի նկարն ես միայն տեսել:

Իսկ այդ աչքերը. միթէ՞ ստում էին այդ գեղեցիկ աչքերը: —

Հակասական խորհրդածութիւններ էին ծագում իմ գլխում հոգեկանի եւ արտաքինի մասին: Բայց ես ուզում էի նրա մէջ տեսնել գեղեցիկն ու մարդկայինը: Զկարծէք, թէ նա ինձ հրապուրել էր, եւ միայն դրանից էր բխում իմ ցանկութիւնը: Ոչ, պարզապէս ես ուզում էի, որ նա

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Երեւանի մէջ, այս վերջին ամիսներուն, ամէնէն աւելի յեղյեղուող անունը չի պատկանիր վարչաձեւին մաս կազմող սովորական բառացանկին:

Այդ անունը ոչ մէկն է այն նշանախօսքերէն,— եւ Աստուած գիտէ թէ որքա՜ն բազմազան ու զարմանազան են անոնք,— որոնք կը մրճահարեն անդադար խեղճ ուղեղները, տարին տասներկու ամիս:

Օրուան «մոզականն» բառը ոչ կոլխոզն է, ոչ «խամ հողերը»: ոչ իսկ, ո՛վ զայթակղութիւն, ամենազօր պարտիան:

Կայ աւելի ապշեցուցիչը:

Ամէնէն աւելի փառաբանուող այդ անունը, ոչ իսկ, համայն մարդկութեան ապագայ կեանքը յեղաշրջելու սահմանուած, մարդկային մտքին ամէնէն խիզախ մէկ խոյանքը հանդիսացող՝ արուեստական արբանեակներն են: Ա՛յնքան աւելի տարօրինակ, երբ գիտենք թէ տիեզերքին տիրանալու այդ վիթխարի ոստումէն բացակայ չէ մեր ժողովուրդը, իր Վ. Համբարձումեանով, ու հաւանաբար նաեւ, իր Ալիխանեան եղբայրներով:

Սպուտնիկներէն աւելի շողշողուն այդ անունը՝ Եղիշէ Չարենցն է:

Պաշտօնապէս, եւ ժողովրդային միահամուռ խանդավառութեան մէջ կը տօնուի էպիքական լուսաբացի հեղինակին ծննդեան վաթսունամեակը:

Եղերաբախտ մեծ քերթողին մահուան քսանամեակն ալ է նաեւ, մօտաւորապէս: Վերջնականապէս ճշդուած չեն որովհետեւ, անոր մահուան պարագաները, ոչ ալ ճիշդ թուականը:

Մեզի մասամբ հասկնալի է, որ չեն ուզեր այսօր խօսիլ անոր մահուան մասին: Բոլոր յօդուածագիրները, խօսք մէկ ըրած, կը զգուշանան կենսագրական վերլուծումներէ, կարծէք ստիպուած չըլլալու համար խօսիլ անոր մահուան պարագաներուն վրայ:

Բաւականանանք սակայն մեզի տըրուածով: Եւ մեր անկեղծ ուրախութիւնը յայտնենք այսքանին համար, որ շա՛տ է արդէն, եւ անհունօրէն սրտապնդիչ:

Երկու ամբողջ տասնամեակներ գրեթէ՝ այս լուսաշող անունը նախատինքի նշաւակ դառնալէ յետոյ, մեծ բարեբախտութիւն պէտք է նկատենք այսօր, անոր փայլակնային վերելումը Խորհրդահայ գրականութեան երկնակամարին վրայ, անոր վարկին վերահաստատումը (րէհապիլիթասիոն) հայ վաւերական արժէքներու կարգին:

Բարեբախտութիւն՝ զուտ գրական տեսակէտով, բարեբախտութիւն նաեւ ու մանաւանդ, ազգային տեսակէտով:

Եղիշէ Չարենցի անունը որովհետեւ խորհրդանշան մըն է, նախ եւ առաջ: Եւ համայն Հայութեան համար, Երեւանէն մինչեւ Սփիւռք: Քաղաքական եւ ընկերային տարակարծութիւններէ վեր, գրական ճաշակներէ ալ վեր, Չարենցը ա՛յն հայ քերթողն է, որ հիւսած է, ամբողջական հայութեան հասարակաց սիրոյն, կարօտին, ներկայ ու ապագայ ամենավառ յոյսերուն միակ առարկան կազմող՝ Հայ հայրենիքին, ամենագեղեցիկ եւ ամենավսեմ գոյքը, որ կը սկսի «Ես իմ անուշ Հայաստանի ...»ով:

Ու կը վերջանայ, ալ մեզի համար սըրբազան աղօթք ու հաւատամք դարձած՝ հետեւեալ չորս ամփոփարինելի տողերով՝ «Իմ կարօտած սրտի համար ոչ մի ուրիշ հէքեաթ չկայ:

Նարեկացու Քուչակի պէս լուսապսակ ճակատ չկայ.

Աշխարհ անցիր, Արարատի նման ճերմակ գագաթ չկայ,

Ինչպէս անհաս փառքի ճամբայ՝ ես իմ Մասիս Սարն եմ սիրում»:

Շատ բան կայ ըսելիք Եղիշէ Չարենցին մասին, անոր կեանքին, նկարագրին, անոր ընկերային, քաղաքական, ազգային ու գրական ըմբռնումներուն, անոր հարուստ քերթողական խառնուածքին, անոր ձգած նոյնքան ճոխ գրական վաստակին մասին մանաւանդ:

Ո՛չ մտադրութիւնը ունիմ, եւ ո՛չ ալ յաւակնութիւնը մանաւանդ, մօտենալու վերոյիշեալ բոլոր հարցերուն, նոյնիսկ հարեւանցի կերպով:

Ողեկոչումն է մըն է ըրածս, ծննդեան ու մահուան այս զոյգ տարեդարձներուն առիթով: Ընդհանուր ակնարկ մը՝ հայ բանաստեղծին վրայ, որուն կեանքն ու գործը լայնօրէն կը դլեն կ'անցնին գրականութեան շրջագիծը մեզ դէմ յանդիման դնելու համար ազգային ու մարդկային կենսական մեծ խնդիրներու առջեւ:

Անմիջապէս չըսենք թէ յատկանիշներէն մէկն է այս, մեծագո՛յնը թերեւս, արուեստագէտի մը մեծութեան:

Կ'ուզեմ քիչ մը երկար կանգ առնել ուրիշ կէտերու վրայ, եղերաբախտ քերթողին նուիրուած նոր հրատարակութիւններու լոյսին տակ: Հրատարակութիւններ, որոնք լոյս տեսան այս տարուան ընթացքին, Երեւանի թէ արտասահմանի մէջ:

Ո՞վ է Չարենցը, եւ ո՞ւր է իր տեղը մեր գրականութեան մէջ:

Մեր դարու հայ մեծագոյն քերթողն է ան:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(1 Շար.)

լաւը լինի :

Եւ այդպէս, ամէն անգամ համալսարան գնալիս եւ այնտեղից վերադառնալիս, ցուցափեղկի մօտով անցնելու ժամանակ ես այդ անծանօթ աղջկան յղում էի իմ սիրակարօտ ու անբարբառ ողջոյնը :

Մի կիրակի օր մայրս ինձ շուկայ ու ղարկեց : Աշնան արեւը տօնականօրէն լուսաւորում էր շրջապատը : Այնքան շատ մարդ կար շուկայում, որ առաջ շարժուելը խիստ անյարմար էր ու դժուար : Աշխատում էի մի կերպ հասնել վաճառասեղաններին ու վերջացնել իմ գնումները : Այդպէս առաջ էի շարժւում, երբ շուկայական աղմուկի միջից մանկան սրտաճմլիկ լաց լսեցի : Սրտատրոփ երեխայի շուրջը հաւաքուել էր հետաքրքրասէրների մի խումբ : Ես էլ հետրքրքրուեցի ու միացայ նրանց :

— Ի՞նչ է պատահել, — հարցրի կողքիս կանգնած մի պառաւի :

— Երեխան մօրն է կորցրել, վա՛յ, ինչ ինչ մեղք է :

Ես մի քիչ ջանք թափեցի էլ աւելի մօտենալու : Եւ ի՞նչ տեսնեմ, իմ անծանօթ ու սիրելի աղջիկը գրկել է 3 – 4 տարեկան մի երեխայի, որն աղեկտուր լաց է լինում՝ երեսը թաքցնելով նրա գրկի մէջ : Դա նա էր, իմ անծանօթ գեղեցկուհին ; նոյն ճակատը, քիթն ու կզակը եւ փոքրիկ լեզը, վարդագոյն շրթունքները : Եւ ճշմարիտ եմ ասում . նոյնն էին փաղաքուշ ու ցաւակից աչքերը : Միայն թէ այժմ դրանք հազիւ նկատելիօրէն արտասուակալել էին : Աղջիկն ամուր գրկել էր երեխային ու շոյում էր նրա գանգուրները : Քիչ անց նարարձրացրեց երեխայի գլուխը, ասեղնագործուած թաշկինակով սրբեց նրա արցունքները եւ մեղմ, շոյող ձայնով հարցրեց .

— Բալիկ ջան, անունդ ի՞նչ է :

— Ռուբիկ :

— Ռուբիկ ջան, ինչպիսի՞ն է քո մաման :

— Իմ մաման լաւն է, — արտասուախառն ձայնով ու քիթը վեր քաշելով պատասխանեց երեխան :

Աղջիկը ժպտաց : Ժպտացին եւ ուրիշները : Ես նոյնպէս զգացուեցի մանկական այդ բացատրութիւնից, որը ոչինչ ու ամէն ինչ էր նշանակում :

Երեխայի մօտիկ գտնուողները յուսադրում ու շոյում էին նրան :

— Ես մամային եմ ուզում, — երեխայի կզակն սկսեց դողալ, եւ նա պատրաստւում էր նորից լաց լինելու, բայց իմ անծանօթ գեղեցկուհին նրա թուշը շոյեց ու հարցրեց .

— Իսկ քո պապայի, մամայի անուն ազգանունը գիտե՞ս :

Այդ պահին հաւաքուածներին հրմշտելով, երեխայի վրայ նետուեց ամբողջովին այլայլուած մի կին .

— Բալիկ ջան, Ռուբիկ ջան :

Աղջիկը երեխային տուեց մօրը : Մայրը՝ մանր կնճիռներով տարեց մի կին, մոռացաւ նոյնիսկ շնորհակալութիւն յայտնել իմ անծանօթ աղջկան : Շատերի դէմքերը պայծառացնել էինուրախութիւնից : Եւ իմ անծանօթ գեղեցուհու աչքերը փայլփլում էին : Մի պահ մեր հայեացքները պատահարար հանդիպեցին իրարու : Ես ժպտացի, աղջիկն էլ ժպտաց՝ անձնական եւ ընդհանուր հրճուանքից ոգեւորուած : Յետոյ սթափելով՝ գլխի շարժումով ցնցեց իր առատ մազերը, եւ դեռ ուշքի չէի եկել, որ նա արդէն անյայտացաւ հոծ բազմութեան մէջ : Ըստ երեւոյթին, իմ աչքերի մէջ աւելի շատ բան կար, քան սովորական հրճուանքը :

Այդ հանդիպումից մի քանի օր յետոյ անծանօթ աղջկայ լուսանկարն անյայտացաւ ցուցափեղկից : Նրան փոխարինեց ժպտուն ու խորամանկ աչքերով մի քեռի : Ես իւրովի մեկնաբանեցի նրա հեգնող ժպիտը եւ այնուհետեւ, ցուցափեղկի մօտից չանցնելու համար, քայլում էի մի-այն միւս մայթով :

Տարիներն անցան, եւ աղօտացաւ աղջկայ պատկերն իմ յիշողութեան մէջ : Ես նրան այլեւս չհանդիպեցի : Գուցէ եւ հանդիպեցի, չգիտեմ : Երբ կանգնեցի մի գեղեցիկ դէմք եմ տեսնում, մտածում եմ . «արդեօք նա՞ է» : Երբ ուրիշ կնոջ աչքերի մէջ հողատար ու սիրասուն արտայայտութիւն եմ նկատում, խորհում եմ . «գուցէ նա է» : Տարօրինակ է, բայց այդպէս է : Թւում է, թէ իմ անծանօթ աղջիկն իր հմայքն ու մարդկայնութիւնը բաժանել է բոլորին :

Երբ պատանեկութեան կրակոտ հասակն անցաւ եւ մի օր, սեղանի շուրջը, ընկերներիս պատմեցի իմ անծանօթ աղջկայ մասին, լաւ եմ յիշում, թէ ինչպէս նրանցից մէկն ասաց .

— Քո գեղեցկուհին, ոչ մի արտակարգ առաքինութիւն դրսեւորեց : Դէ, ամէն մարդ էլ այդպէս կը վերաբերուէր երեխայի նկատմամբ :

Ես ոչինչ պատասխանեցի : Ես մտորում էի այն մասին, թէ արդեօք միայն արտասովո՞րն է հմայիչ : Առօրեական երեւոյթների մէջ, մանրուքների տաղտկալի գորշութեան տակ չկա՞յ արդեօք այն սքանչելին, որը հիացմունքով է լցնում մարդու սիրտը :

Տարիներն անցան, եւ ինչեր ասես չտեսայ ես կեանքում : Մարդուն տեսայ եւ գազազած, եւ բարի : Վշտացայ նրա վայրագութիւններից, սիրեցի նրա մարդկայնութիւնը : Տարիներն անցան, եւ իմ երազների ծաղկած արահետները դարձան պողոտաներ : Ես կերտեցի իմ ճակատագիրը ու գնացի նրա ետեւից : Եւ ահա կեանքի բարձունքից՝ յոգնած ու գոհ նայում եմ նիրքեւ : Այն ամէն լաւը, որ յիշում եմ մարդու մասին, ինձ յուզում է, ինչպէս անծանօթ աղջկայ պատկերը : Նրա փաղաքուշ ու ցաւակից հայեացքը դեռ շոյում ու ջերմացնում է ծերունական իմ հոգին :

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՌՈԺԷ ՎԱՅԱՆ՝ ԿՈՆՔՈՒՌ՝ 57

Ինչպէս գրած էինք, այս տարուան Կոնքուռի գրական մրցանակը տրուեցաւ Ռոժէ Վայանի, «Օրէնքը» վէպին : Վայան ստացաւ հինգ ձայն, իր գլխաւոր հակառակորդն էր Միշէլ Պիւթոր, որ ստացաւ չորս ձայն, իր «Փոփոխումը» վէպին համար :

Կոնքուռի մրցանակին որոշումէն քիչ ետք սակայն, Միշէլ Պիւթորի այս գործը կ'արժանանար Թէոֆրաստ Ռընոտոյի մրցանակին :

Ռոժէ Վայան, լրագրող եւ գրագէտ, զաւակն է գիւղացի ընտանիքի մը : Ներկայիս՝ յիսուն տարեկան է : Կոնքուռի մրցանակին արժանացած իր «Օրէնքը» վէպին նիւթը առած է իտալական կեանքէ :

Ապուլիականի ափին գտնուող Փորթօ Մանաքորէ փոքրիկ քաղաքին մէջ, ուր հասարակութիւնը «կարծր»ացած է՝ ապրուստի դժուարութեան հետեւանքով եւ դարձած թեթեւաբարոյ՝ արեւին պատճառով, մարդոց ճակատագիրը կ'որոշուի իրենց մէջ գտնուող ամէնէն զօրաւոր անձին կողմէ : Վէպին գլխաւոր հերոսներէն մէկն է պատրիարք Տոն Սեզարէ, որ ծեր բռնակալ մըն է եւ հողատէր, միաժամանակ՝ գեղեցիկ աղջիկներու եւ հնութեանց հաւաքածոներ պահող կլերական մը : Մաթէօ Պրիկանթէ, գաղտնիքներ կը հաւաքէ եւ սուր զէնով կը ծախէ իր լռութիւնը եւ ազդեցութիւնը : Իր տղան կը մոլորեցնէ դատաւորին կինը՝ որուն գեղեցկութիւնը հռչակաւոր դարձած է . երկուքը միասին կը մտածեն փախչիլ, սակայն տղուն հայրը արգելք կը հանդիսանայ :

Կայ նաեւ Մարիեթան, 17ամեայ գեղուհի մը, որուն վրայ կեդրոնացած է բոլորին ուշադրութիւնը : Այս մանկամարդուհին սակայն՝ կը հետեւի ի՛ր օրէնքին միայն : Մաթէօ Պրիկանթէ ամէն ճիգ կը թափէ տիրանալու համար անոր, բայց մանկամարդուհին կը նախընտրէ 16 տարու լակոտի մը յանձնուիլ :

Պատմութիւնը կը դառնայ կէս միլիոն լիր պարունակող դրամապանակի մը շուրջ, գողցուած՝ զուիցերիացի զբօսաշրջիկէ մը : Տոն Սեզարէ, իր մահուան նախօրեակին կ'իմանայ թէ Մարիեթան գողցած է այդ գումարը եւ ուրախութենէն՝ իր ամբողջ հարստութիւնը կը նուիրէ մանկամարդուհիին . այս ժառանգութենէն օգտուելով՝ Մաթէօ Պրիկանթէի հետ Մարիեթան պիտի բանայ քաղաքին ամէնէն գեղեցիկ հանրատունը :

Ռընոտոյի մրցանակին արժանացած Պիւթոր 31 տարեկան է ներկայիս եւ «փոփոխումը» իր երրորդ վէպն է : Նիւթը՝ շատ պարզ . կը սկսի ժամը 8.10ին, երբ Կառ տը Լիոնէն շոգեկառք մը ճամբայ կ'ելլէ եւ կը վերջանայ Հռոմի կայարանին մէջ : Շոգեկառքին մէջ, մարդ մը՝ որ ամուսնացած է եւ Փարիզի մէջ իտալական գրամեքենաներու հաստատութեան մը տնօրէնը, Փարիզ – Հռոմ ճամբան յաճախ կ'ընէ՝ իր գործին բերումով : Լքած է իր կինը՝ Հանրիէթ, զաւակները եւ Փլաս տիւ Փանթէոնի վրայ գտնուող յարկաբաժինը, Հռոմի մէջ՝ զինքը կը սպասէ իր սիրուհին, Սեսիլ :

Բազմաթիւ առիթներով Սեսիլ ուզած է որ մարդը ամուսնալուծուի իր կնոջմէն . այսօր՝ որոշած էր այլեւս : Եւ, նոր կեանքին սկսելու համար, առանց լուր տալու շոգեկառք ելած էր՝ Սեսիլին անակնկալ մը ընելու համար : Ճամբու ամբողջ տեւողութեան՝ մարդը կը մտածէ երկու կիներուն մասին, որոնք իրարմէ բաժնուած են 22 ժամուան երկաթուղիով :

Հռոմի կայարանը հասնելով՝ փոփոխում մը կ'առաջանայ մարդուն մտքին մէջ . կը մտածէ, թէ զինքը Սեսիլին կապողը Հռոմի լոյսերն են միայն եւ իր գտած ազատութիւնը ...

ԳՈՎՔ ԽՆԴՈՒԹԵԱՆ

Որպէս մի բաժակ
Հուրհուրան գինի, 16
Քո սրտից քող նա
Անքաժա՛ն լինի :

Որ ընդվզումի,
Պայքարի ժամին
Խինդով չընդունի
Քեզ զոռ թշնամին :

Երգս քող քո մէջ
Խնդութիւն վառի,
Որ արթուն լինես
Ու մնաս արի :

×

Որքան դաշտեր որ կան,
Որքան որ կան լեռներ,
Որքան գիւղե՛ր, հիւղե՛ր
Ու քաղաքներ հսկայ —
Կ'ուզեմ ողջոյն այնքան
Հոգուս խորքից թեւէր .
Կ'ուզեմ ամէ՛ն ժխոր
Հոգիս ապրի, զգայ :
Կ'ուզեմ երգում իմ այս
Հոգիս հրթի՛ռ դառնայ,
Թռչի հեռուն՝ հրկէ՛զ .
Ամէն անցորդ ապրի,
Ամէն անցորդ զկայ
Խենթութիւնը երգիս ...
Կ'ուզեմ շնչում երգիս
Ամէն անցորդ զգայ
Խենթութի՛ւնս հրկէզ,
Խնդութի՛ւնս հսկայ ...

Ե. ՉԱՐԵՆՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (71)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԲ.

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

Բոլոր ժամանակը նա առանց լռելու խօսում էր, թռչելով մէկ մտքից դէպի միւսը . երբեմն նա ասում էր՝ թէ որքան լաւ կը լինէր, եթէ ինձ չգտնէր, թէ նա բոլոր գիշերը կը պատէր ինձ, մինչեւ կը պատէր : Ցայտնում էր՝ թէ իմ պառկած տեղը շատ վատ տեղ է, եւ նա ուրախ է, որ վտանգ չէ պատահել ինձ . ասում էր՝ թէ այն ձորը կոչւում է դանլի – դարա (արիւնոտ ձոր), որովհետեւ քիչ չէ պատահում, այնտեղ գտնում են սպաննուած մարդերի դիակներ : Բացի դրանից, աւելացնում էր նա, այնտեղ գազանները շատ անգամ պատառոտում են մարդկանց, երբ նրանք պաշտպանուելու զէնք չունէին իրանց հետ : Ցանդիմանում էր իմ անհոգութիւնը, թէ ինչու ես զէնք չէի կրում, թէ գոնեա պէտք էր ունենալ իր մօտ մի ջուխտ ատրճանակ եւ խէնջար :

— Այա դու ի՞նչպէս առանց զէնքի չվախեցար այն ձորը մտնել, հարցրի ես :

— Միթէ գիշերն առանց զէնքի մարդ են գալիս, պատասխանեց նա ծիծաղելով հիմ պարզմտութեան վրայ, եւ ցոյց տուեց մի ջուխտ ատրճանակներ, որ թաղցրած ունէր իր գօտիի մէջ :

Եթէ ցերեկ լինէր, Մարօն կը նկատէր, թէ որպէս կարմրեցայ ես ամօթից ... :

ԻԳ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿՌԻՒ

Հասնելով ծերունի որսորդի տունը, մենք գտանք բոլորին քնած : Մըհէն, որ բաց արեց դուռը, յայտնեց՝ թէ իր աղան տանը չէր եւ ոչ նրա հիւրերը դարձել էին իրանց «գնացած տեղից» : Ես մտածեցի, անպատճառ մէկ արգելք պէտք է պատահած լինի, որովհետեւ Կարօն եւ նրա ընկերները խոստացան, թէ մինչեւ երեկոյ կը վերադառնան : Հասօն իր ագարակումն էր . նա տան երես չէր տեսնում, քանի իր մշակութեան գործերը վերջացած չէին դաշտերից . ձմեռուայ ձիւները միայն մի քանի ամիս նրան քշում էին դէպի տուն :

Մարոյի առաջին հոգսը եղաւ պատրաստել ինձ համար մի բան ուտելու : Ընթրիքից յետոյ նա գցեց իմ քնելու շորերը, եւ ցանկանալով ինձ բարի գիշեր, ինքն եւս գնաց հանգստանալու :

Առաւօտեան ես զարթեցայ խիստ ուշ . երկար քունը բաւականին կազդուրել էր իմ առողջութիւնը . ես զգում էի ինձ զուարթ եւ նորոգուած ուժերով : Սիրտս էլ սովորականից աւելի ուրախ եւ հանգիստ էր, որպէս թէ, ես գտնւում էի մի անսահման բաւականութեան մէջ, լոյս աշխարհում ոչինչ պակաս չէր մնացել ինձ, բոլորը, բոլորը լրացրել էր այն արարածը, որին սիրում էի ես, որը սիրում էր ինձ :

« Գեղեցիկ Մարօն կը բժշկէ քեզ ... » ասաց Սաղօն . նրա խօսքը ճշմարիտ էր, թէեւ նա արտասանեց այնպիսի դառն, հեգնական ժպիտով :

Ես կրկին գլուխս դրեցի բարձի վրայ եւ նայում էի պատուհանից ներս ծագած շողին, որի մէջ խաղում էին միլիոնաւոր մանրիկ փոշիներ գոյնզգոյն փայլումներով : Ահա ինչ է նշանակում լոյսը, մտածում էի ես, չէ՞ որ այս սենեակի ամբողջ բովանդակութիւնը պարունակում է իր մէջ այսպիսի փոշիների մի ծովակ, բայց նրանք չեն երեւում օդի աղօտութեան մէջ, իսկ լոյսի այս նեղ ժապաւէնի մէջ բոլորը երեւում են : Բայց եթէ խաւար լինէր, — ես ոչինչ չէի տեսնելու, մինչեւ անգամ ամենախոշոր առարկաները : Ախ, ինչ լաւ բան է լոյսը, որպէս բաց է անում նա մարդի աչքերը եւ զօրութիւն է տալիս նրա տեսութեանը : Չէ՞ որ մի եւ նոյն է լինում եւ կեանքի մէջ, — մի ժողովրդի, մի ազգի եւ ամբողջ աշխարհի կեանքի մէջ : Երբ որ տիրում է մթաւոր խաւարը, մարդիկ չեն տեսնում իրանց ամենախոշոր թերութիւնները . նրանք չեն նշմարում այն ճանապարհի ուղղութիւնը կամ ծռութիւնը, որով գնում են . նրանք չեն նկատում այն խոչընդոտները, որ ամէն անգամ նրանց ոտքին է դիպչում եւ ճակատի վրայ վայր է գցում . — նրանք ոչինչ չեն տեսնում, միայն խարխափում են մոլորութեան մէջ ... :

Ցիչեալ մտախոհութիւնները ինձ հասցրնում էին այն եզրակացութեանը, թէ բոլորովին անյաջող կ'անցնէր Կարոյի ձեռնարկութիւնը . նա չէր կարող մի ժողովուրդ, որ ապրում էր խաւար մթնոլորտի մէջ, կանգնեցնել շիտակ ճանապարհի վրայ եւ նրա ընթացքին անմոլոր ուղղութիւն տալ : Պէտք էր նախ եւ առաջ փարատել խաւարը ... եւ ժողովուրդն ինքն իրան կը գտնէր իր ճանապարհը ... :

Արդեօք այսպէ՞ս էի մտածում ես . միթէ՞ այս ճշմարտութիւններն էի կարդում արեւի այն լուսաւոր ժապաւէնի մէջ, որ ներս էր շողացել իմ քնարանի պատուհանից :

— Ոչ, ես ոչինչ չէի տեսնում նրա մէջ բացի փոքրիկ փոշիներից . նրանք եւս շուտով ձանձրացրին ինձ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ցում մը եղաւ: Այսուհանդերձ, հարցը չէ լուծուած :

54 միլիառ գտնելու հարց մը կայ : Այս ուղղութեամբ Էտկար Ֆոր յայտարարեց, թէ 54 միլիառը նոր տագնապի մը դուռը պիտի չբա՞յ արդեօք :

Գալով պետական պաշտօնեաններու հարցին, որուն վրայ կը պնդեն Ընկեր - վարականները, յայտարարուեցաւ թէ ա-նոնց ալ գոհացում պիտի տրուի՝ ամսա-կանի յաւելումով : Ֆլիմլէն,72 միլիառի բարձրացուց պաշտօնեաներուն ընդհա - նուր աշխատավարձքը՝ 1958ի համար, մինչ Ընկերվարականները կը պահանջէին որ 108 միլիառի բարձրանայ ան :

Հակառակ անոր, որ կացութիւնը այս է, տեղական թերթերը կը նկատեն որ կացութիւնը մեղմացած է, թէեւ տագնա-պը չէ լուծուած: Անշուշտ՝ ՄԱԿի ժողո-վին առջեւ դրուած Ալժերիոյ հարցը եւ Փարիզի մէջ գումարուելիք Ատլանտեան Ուխտի յառաջիկայ ժողովը իրենց դերը ունեցան կողմերու մերձեցման մէջ:

Մինչ այս մինչ այն, Նիւ Եորքէն կը հաղորդեն թէ ՄԱԿի քաղաքական յանձ-նախումբը Ալժերիոյ հարցին համար ա - ռաջարկած ափրիկեւասիական լուծումը մերժած է: Այս առաջարկը բարեփոխ - ուած էր Թանատայի կողմէ:

37 երկիրներ թեր քուէարկած են ափ - րիկեւասիական առաջարկին ու 37 երկիր-ներ՝ դէմ: Վեց երկիրներ ձեռնպահ մնա-ցին: ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին ներքին կանոնագիրը, այս պայմաններուն մէջ, առաջարկը մերժուած կը նկատէ : Ֆրանսա չէ մասնակցած քուէարկու - թեան :Ափրիկեւամերիկեան երկիրներն ա: դէմ քուէարկած են, նկատելով որ փո - փոխութեան ենթարկուած էր իրենց ա - ռաջարկը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ոստիկանատուն մը, որ կը գտնուի սուրիական սահմանագլուխին մօտ, առջի իրիկուն յարձակումի են - թարկուեցաւ Սուրիայէն եկած յինակ մը անձերու կողմէ: Յարձակողները զի - նաթափ ըրած են վեց ոստիկանները, զէն-քերն ու ռազմանիւթը գրաւած ու վերա-դարձած են Սուրիա:

ՊՐԻՈՆԻԻ մէջ (Եուկոսլաւիա) Մառեշալ Թիթօ ընդունեցաւ Միացեալ Նահանգնե-րու դեսպանը եւ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ. դիւանագիտական շրջանակները մեծ կարեւորութիւն կ'ըն - ծայեն այս տեսակցութեան :

ԻՏԱԼԻՈՅ կեդրոնական եւ հարաւային շրջաններուն մէջ անտանելի ցուրտ մը կ'ընէ. փոթորիկ կայ եւ կը ձիւնէ: Սո - վալլուկ գայլերու վոհմակներ յարձակում կը գործեն հասարակութեան վրայ :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ, այսուհետեւ կիներն ալ պիտի մասնակցին Լորտերու ժողովին :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ Զինաստանի պատե - րազմական կոմիտէին փոխ - նախագահ Մառեշալ Լին - Փոչենկ, որ միաժա - նակ ժողովրդական հերոս է, չէզոքաց - ուած է կառավարութեան կողմէ :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ նոր միջադէպեր կը պատահին ոստիկաններու եւ հասարա - կութեան միջեւ: Բազմաթիւ ձերբակալու-թիւններ եղած են :

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշոլտ, որ Միջին Արեւելք գացած էր արաբեւխրայէլ տարակարծութիւն - ները հարթելու համար, Պէյրութէն օ - դանաւ առնելով Նիւ Եորք վերադարձաւ: Վեց օրուան ընթացքին տեսակցութիւն ունեցած է հրեայ, յորդանանցի, սու - րիացի եւ լիբանանցի ղեկավարներու հետ:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ ձիւնամրրիկը անդամա - լուծած է քաղաքին կեանքը: Փոթորիկին ընթացքին պատահած են նաեւ թեթեւ չարժեր :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Փարիզէն Տիկին Արաքսի եւ Մաքս Ա - ւետիսեան հինգ հազարական Փր. կը նը-ւիրեն Շավիլի եկեղեցիին, երկու հազար ֆրանք Հայ Մշակոյթի Տան, հազար Փր. Ծերանոցին :

Նիսէն ընկեր Առաքել Ատալեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան իր աղջկան Ալիսի ամուսնութեան առթիւ :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

"ՅԱՌԱՋ"Ի ԳԻՆԸ

Կառավարութեան եւ մամուլի սենտի - քայի որոշումով, բոլոր տեղական օրա-թերթերու գինը պիտի բարձրանայ 20 փրանքի :

ՅԱՌԱՋ եւս պարտաւոր է հետեւիլ այս կարգադրութեան, մանաւանդ որ թուղ - թի, ելեկտրականութեան եւ այլ գիներու բարձրացումը մեծ դժուարութեանց առ-ջեւ կը դնեն թերթիս վարչութիւնը :

ՅԱՌԱՋի նոր գիները պիտի ըլլան. — Հատավաճառ՝ 15 փրանք, տարեկան բաժնեգին (Ֆրանսա եւ գաղութներ) 3500 փրանք, վեցամսեայ 1900 փրանք, ար - տասահման 4000 փրանք:

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 31 մեր բաժա-նորդները կրնան օգտուիլ հին սակէն :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Զատրըճեան, Տէր եւ Տի-կին Ժամկոչեան եւ զաւակները սրտի ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ քրոջ

ՄԱՐԻԱՄ ԵԱԶԸՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Ժամկոչեան (Սեբաստացի)

մահը, որ տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 18ին Երեւանի մէջ :

× Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Զատրը-ճեան իրենց մօր յիշատակին կը նուիրեն հազար Փր. Մշակոյթի տան եւ հազար ֆրանք Մոնմորանսիի ծերանոցին: Ստա - նալ «Յառաջ»էն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Զարուհի Պահրի, 11 Նոյեմբերին Սալ Տօֆինի մէջ իրեն ի պատիւ սար - քուած հանդէսին առթիւ, իր ջերմագին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ, կազմա-կերպող յանձնախումբի անդամուհինե - րուն, Հայ Գրողներու Միութեան, Եկե - ղեցական հայրերուն, Հ. Բ. Ը. Մ.ին եւ անխտիր ամէն անոնց որոնք իրենց ներ-կայութեամբ կամ գրով, հեռագրով ու ծաղկեփունջերով իրենց մասնակցութիւ - նը բերին ու փայլ տուին այս հանդէսին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէն եւ «Շաւարշ Միսաքեան» խումբը ցաւակ - ցութիւն կը յայտնեն ընկերներ Հայկ եւ Վազգէն Սէրէնկիւլեանի, եւ ընտանիքին, ողբացեալ Նիկողոս Նիկողոսեանի մահ - ուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի եր-կու հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի Տան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

× Նոյն առթիւ Կապոյտ Խաչի Անիէռ - Պուա - Քոլոմպի մասնաճիւղի վարչու - թիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Սէրէն - կիւլեան ընտանիքին եւ փոխան ծաղկե - պսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշա - կոյթի Տան: (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

× Անիէռէն Տէր եւ Տիկին Արամ Աւե-տիսեան իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտ-նեն Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրէնկիւլեանի եւ Սէրէնկիւլեան ընտանիքին Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղը շը-նորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Դերձակեանէ հազար Փր. ձոխան ծաղկեպսակի Թաթուր Այվազեա-նի մահուան առթիւ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ժիլըթիէռներ տունը աշխատող: Լաւ վճարում: Հեռաձայն՝ 926 - 54 - 24 : Հացէ՝

DAIM-MODE. 55 Rue Stalingrad, Chaville

ԳՆՈՒՄ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ցարկաբաժին, խանութ, հող, շէնք, ընդունելութիւն եւ խոր - հուրդներ՝ Հայու մը կողմէ

ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

AGENCE LEVET
9, Boulevard des Italiens, PARIS 2e
Téléphone : RIC. 36-75

Surprise - Party

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, այսօր Կի-րակի (Դեկտեմբեր 8), ժամը 15էն 22, Խրիմեան ակումբը, 2 Րիւ տը լա Տե - փանս : Մեթրօ Մերի տ'Իսի :

ՄԱՐՍԷՅԼ
"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի
ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Նիւթ՝ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ,
(Ծննդեան 60ամեակին առթիւ)

Այս երկուշաբթի իրիկուն Պոմոնի Ե - կեղեցւոյ սրահը, ժամը 21ին:

Կը նախագահէ՝
Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Օր. Մ. Իշխանեան եւ Պ. Յովհ. Տէր Վարդանեան :

Ջութակ՝ Յ. Իշխանեան եւ Հ. Գըլըճ-եան :

Ունկնդրութիւն Հայաստանէն եկած նոր երգապնակներու (Չարենցի «Գովք Հա - յաստանին» եւ ուրիշներ) :

×

Նոյն երեկոն Չորեքշաբթի իրիկուն, Սէն Լուի մէջ :

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ են - թակոմիտէի եւ Շ. Միսաքեան խումբի ժողովը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, (149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ) :

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկա - յացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան հերթական ժողովը այս չո - րեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, Րիւ Պլէոյի հաւաքավայրը: Պարտաւորիչ ներկայու - թիւն :

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղե - րով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յուն-ուար երեքին, ժամը 15 - 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Սէր-փանթ, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՇԱՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Տիկին Աղնիւ Գազազեան երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ՝ Տիկին Տ. Սէրէնկիւլ-եանի եղբօր Ն. Նիկողոսեանի մահուան առթիւ :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ: Գրական եւ պատմական նիւթերով նոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան:

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ

Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23

SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)

ORCHESTRE BACHICHA

Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ. Արմանի Սանթրալ 36-23:

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ
12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8·45ին

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը
Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝

Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը թատրոնին կիչէն:

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

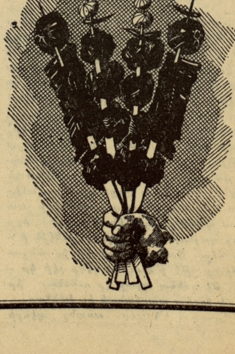
Ֆրանսական - հայկական եւ կովկաս-եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված - ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 10 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8064 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ : 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3865

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՆԱՉ ԵՒ ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐԸ

Քաղաքական աշխարհը տենդոտ գործունէութեան է լծուած կրկին Ֆրանսայէն մինչեւ Ամերիկա, Մոսկուայէն մինչեւ Դամասկոս ու Գահիրէ, Հոլանտայէն մինչեւ Ինտոնեզիա, Հիւսիսային Ափրիկէէն մինչեւ Սպանիա :

Բազմաթիւ կնճռոտ հարցեր դրուած են միջազգային դիւանագիտութեան կանաչ սեղաններուն վրայ : Խաղաղ բանակցութիւններու եւ պերճախօս ու հոգեշահ ճառերու կողքին կը լսուին նաեւ ռումբերու եւ գնդակներու որոտումները : Իսկ պաղ պատերազմը կը շարունակէ թունդ հանել մարդոց տկար ջիղերը :

Խօսելով միայն Ֆրանսայի մասին, կը տեսնենք որ մեր հիւրընկալ երկիրը բուռն պայքար կը մղէ երկու ճակատի վրայ, — ներքին եւ արտաքին : Կլոր եւ կանաչ սեղաններու շուրջ :

Ներքին ճակատին վրայ ելմտական — տնտեսական տագնապը, ֆրանքի գնման կարողութեան նուազումը, ատոր հետեւանքով ապրուստի անհրաժեշտ կենսական նիւթերու ատտիճանական սղութիւնը, գործաւորներու եւ պաշտօնեաններու ամսականներուն անխուսափելի յաւելումը, պարբերական գործադուլները եւ այլ հոգեր մեծ տագտուկ կը պատճառեն օրուան կառավարութեան :

Արտաքին ճակատին վրայ Հիւսիսային Ափրիկէի խնդիրները կը շարունակեն գրաղեցնել զայն : Թունուզի զէնքի հարցը դոհացուցիչ լուծում չստացած, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան անցեալ օրերով քննուեցաւ Ալժերիոյ հարցը եւ քաղաքական յանձնաժողովը ծայրը ծայրին քուէարկութեամբ մը վերջապէս ի նպաստ արտայայտուեցաւ Ֆրանսական տեսակէտին : Սակայն ՄԱԿի ընդհանուր ժողովը իր խօսքը չէ ըսած դեռ եւ համարաբական ճակատը խորհրդային պատուիրակներու աջակցութեամբ կը ջանայ պաշտպանել Ալժերիոյ ազգայնականներուն տեսակէտը :

Ֆրանսական պատուիրակութիւնը, որուն ձեռնհասօրէն կը նախագահէ Քրիստիան Փինօ, գոհ է ձեռք բերուած յաջողութենէն : Ամերիկա, Անգլիա եւ Ֆրանսայի մեծ ու պզտիկ բարեկամ պետութիւնները համոզուած են ի վերջոյ թէ Ալժերիան անբաժանելի մասը կը կազմէ այս երկրին : Ալժերիոյ բնիկներն ալ իրենց կարգին որոշ գոհացում պիտի ստանան՝ ըստ հիմնական օրէնքին : Պիտի օժտուին ներքին ինքնավարութեամբ՝ վայելելով Ֆրանսայի դիւանագիտական եւ զինուորական պաշտպանութիւնը, ամէն կերպ պիտի օգտուին նիւթական եւ մշակութային մարզերու մէջ, նուիրուելու համար խաղաղ աշխատանքի ու ստեղծագործական վերելքի :

Ճիշդ է, որ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան 82 անդամներէն 37ը միայն Ֆրանսայի ի նպաստ քուէարկեցին, սակայն ասիկա կը նկատուի մեծ յաջողութիւն մը, երբ մանաւանդ նկատի ունենանք, որ անցեալ փետրուարին նոյն արխապոտը հակառակ որոշում տուած էր, պատճառ դառնալով ֆրանսական պատուիրակութեան ժողովասրահէն հեռանալուն :

Արտաքին ճակատին վրայ — կանաչ սեղաններու շուրջ — իր դիրքը որոշ չափով ամրապնդելէ վերջ, ֆրանսական կառավարութիւնը այժմ լծուած է ներքին դժուարութիւնները հարթելու եւ երկրին տնտեսութիւնը վերականգնելու դժնդակ գործին :

Կառավարական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները կլոր սեղանի մը շուրջ բոլորուելով յաջողեցան համաձայնութիւն գոյացնել կարգ մը հարցերու մասին :

Կլոր սեղանը վճռական դեր պիտի կատարէ՝ վերջնապէս պայծառացնելու համար մթնոլորտը այս շաբթուան ընթացքին :

Իսկ գալիք շաբաթը պատմական պիտի ըլլայ Փարիզի համար, ուր Ատլանտեան Ուխտի 15 երկիրներու պետերը կանաչ սեղաններու շուրջ նստած աշխարհի ճակատագիրը պիտի վճռեն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

"ՎԱՐՉԱԿԱՐԳՆ ՈՒ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ ԵՆ" ԸՍԱՒ ԿԻ ՄՈԼԷ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԺՈՂՈՎ՝ ԱՅՍՕՐ

Այսօր, Երեքշաբթի, Նախարարաց ժողով մը պիտի գումարուի, մեծամասնական պետականներու վերջին հանդիպումէն ետք առկախ մնացած հարցերը լուծելու համար : Վարչապետ Կայեար ոգի ի բռին կ'աշխատի, առանց ծայրայեղութեանց դիմելու՝ ստեղծուած անելէն դուրս գալու համար : Յաջորդաբար խորհրդակցութիւններ ունեցաւ ընկերվարական նախարարներու եւ Ելմտական նախարար Ֆըլիմլէնի հետ :

Ազգ. ժողովի մեծամասնութեան ներկայացուցիչներուն հանդիպումը որոշ կէտերու շուրջ համաձայնութիւն գոյացուցած էր արդէն :

1.— Սննդեղէնի վերաբերեալ արտադրութեանց համար օժանդակութիւնը շարունակել, ի բացառեալ հացէն (20 միլիառ) :

2.— Հինգ առ հարիւր յաւելում՝ ընտանիքներու տրուած գումարին վրայ. (ութ միլիառ)

3.— Ազգ. Կրթութեան համար՝ 14 միլիառ եւ Սահարայի համար՝ 10 միլիառ :

Մինչ կառավարութիւնը ճիգ կը թափէ այս 52 միլիառը գտնելու համար, Ընկերվարականները կը պնդեն, [illegible] պաշտօնեաներու աշխատավարձը պէտք է աւելնայ : Մեծամասնութեան կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն «կլոր սեղանի» հանդիպումը սկզբունքով ընդունեցաւ յաւելումի առաջարկը : Սակայն, ներկայիս ալ անհամաձայնութիւն կայ գումարին շուրջ : Կառավարութիւնը կ'ընդունի 210.000 ֆրանք որոշել՝ Յունուար 1էն սկսեալ : Ընկերվարականները կը պահանջեն որ 220.000ի բարձրանայ գումարը՝ Յուլիս մէկէն գործադրելի, մինչ սենատիքները 340.000 կ'ուզեն՝ Յունուար մէկէն սկսեալ :

Այս ձեւով, նոր ծախքերուն համագումարը նախորդին վրայ կ'աւելցնէ 106 միլիառ : Ընկերվարական նախարարներու հաշուով 36 միլիառի յաւելեալ ծախք մը պիտի ըլլայ միայն, նկատելով որ պիւտճէին մէջ չնախատեսուած դժուարութեանց յատկացուած է 30 - 35 միլիառ, ասոր վրայ կարելի է 20 - 25 միլիառ խնայել ընդհ. ծախքէն : Կը մնայ լիսուն միլիառ, որուն մօտ քսան միլիառը կարելի է գոյացնել արդիւնաբերութեանց համար գործածուած ելեկտրականութեան եւ չոդեկառքի Ա. կարգի գիներուն յաւելումով :

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ՎԻՐԻՊԱԿ.— Կիրակի օրուան խմբագրականին մէջ, Ա. սիւնակ 6րդ պարբերութեան մէջ «իրենց ճակտի քրտինքը խառնելով հիւրընկալ երկիրներու զինուորական աշխատանքներուն» պիտի ըլլայ «շինարարական աշխատանքներուն» : Բ. սիւնակին վերջին տողը՝ «հայկական ոգին» պիտի ըլլայ «հայկական ոգիին» :

Օրը Օրին

ԵՐԿՈՒ ՄԱՆՉՈՒԿՆԵՐ

Այս կողմերը …

— Տարին քանի՞ օր դպրոց կ'երթաս, ծիմի …

— Չեմ գիտեր …

— Ես գիտեմ … 178 օր … Մնացած օրերն ալ կը խաղաս …

— Շատ լաւ կարգադրութիւն է :

— Քանի՞ տարեկան ես …

— Տասներչորս …

— Կրնա՞ս, կէս վայրկեանէն, պատասխանել — եօթն անգամ 463 ի՞նչ կ'ընէ …

— Խիղճ չունի՞ս … Կէս վայրկեանէն, ի՞նչպէս կրնամ ընել այդ բազմապատկութիւնը …

— Լա՛ւ … Արե՞ւը երկրին շուրջ կը դառնայ թէ երկիրը արեւուն շուրջ …

— Չեմ գիտեր … Բայց, կարծեմ, երկիրը իր տեղէն չի շարժիր, որովհետեւ եթէ շարժի, այս տուները կը փլչին …

— Անցնի՛նք … Վարժուհիդ ըսա՞ծ է քեզի որ երբ երկաթը տաքնայ, կը մեծնայ …

— Վարժուհիս երկաթագործ չէ …

— Լա՛ւ, ատոր վրայէն ալ անցնինք … Քառակուսի պարտէզ մը ունիս … Անոր մակերեսին տարածութիւնը չափելու համար ի՞նչ կ'ընես …

— Չեմ գիտեր …

— Երբ, բերնէ բերան ջուրով լեցուած ամանի մը մէջ քար մը նետես, ի՞նչ կը պատահի …

— Ծի՞չդ … Ջուրը կը թափի, կարծեմ … Իսկ թափած ջուրին ծանրութիւնը ինչի՞ հաւասար է …

— Չեմ գիտեր …

— Լա՛ւ … Պէյսպոլի տարեկան մրցումը ո՞վ շահեցաւ, այս տարի :

— Միլուոքին …

— Անցեալ տարի՞ ով շահած էր :

— Նիւ Եորքի Եանքի խումբը :

— Կոփամարտի միջին ծանրութեան ախոյեանը ո՞վ է …

— Ատիկա ո՞վ չի գիտեր … Քարմեն Փիլիօ …

— Անցեալ Ապրիլին, նաւարշաւ մը տեղի ունեցաւ Անգլիոյ Քէյմպրին եւ Աքսֆըրտ համալսարաններուն միջեւ … Ո՞վ շահեցաւ …

— Աքսֆըրտը …

— Թենիսի մեծ մրցում մը տեղի կ'ունենայ Լոնտոնի մէջ, ամէն տարի … Ո՞ր դաշտին մէջ տեղի կ'ունենայ այդ խաղը ..

— Ուիմպլտընի մէջ …

×

Այն կողմերը …

— Ըսէ՛ նայիմ, Իվան Իվանովիչ, եօթն անգամ 463 ի՞նչ կ'ընէ :

— Եօթն անգամ երեք՝ 21, ձեռք կայ երկու … Եօթն անգամ վեց՝ 42, ձեռք կայ չորս, եօթն անգամ չորս՝ 28, չորս ալ 32 … 3241 …

— Ապրիս … Արե՞ւը երկրին շուրջ կը դառնայ թէ երկիրը արեւին շուրջ ….

— Երկիրը՝ 365 օրէն … Եւ ատոր համար է որ չորս եղանակներ կ'ունենանք .. Երկիրը ինքն իր վրայ կը թաւալի 24 ժամէն … Եւ ատոր համար ալ կ'ունենանք գիշերը եւ ցերեկը …

— Երբ երկաթը տաքնայ, կը մեծնա՞յ թէ կը պզտիկնայ …

— Ի հարկէ կը մեծնայ …

— Կա՞յ մարմին մը որ երբ սառի կը մեծնայ ու երբ տաքնայ կը պզտիկնայ …

— Այո՛, ջուրը …

— Քառակուսիի մը տարածութիւնը ի՞նչպէս կը չափես …

— Բարձրութիւնը եւ լայնքը իրարու հետ կը բազմապատկեմ …

×

Այս կողմերը՝ 14 տարեկան մանչուկ մը մասնագէտ է պէյսպոլի, ֆութպոլի, քրիքէթի, թէնիսի, կոփամարտի :

Այն կողմերը, 14 տարեկան մանչուկ մը գոց գիտէ իր թուաբանութիւնը, բնագիտութիւնը, երկրաչափութիւնը եւ շատ մը ուրիշ — ութիւններ :

Այս կողմերը դպրոցականը կը խաղայ, այն կողմերը՝ դպրոցականը կը սորվի …

Սպուտնիկը — եւ շատ մը ուրիշ բաներ — ձեզի փաստ : Երախտապարտ պէտք է ըլլանք այս «սատանու մեքենան» արձակողներուն որ արթնցուցին Արեւմուտք — ցիները, իրենց մրափէն …

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

[Մ]ԱՐՈՔ ԵՒ ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԹՆՃՈՒԿԸ

[…]սպանական Մարոքի մէջ՝ Իֆնի, կռի[…]ը կը շարունակուին տակաւին : Մա[…]յէն, կը հաղորդուի, թէ սպանական […]երը Թիլուինն ու Յելաթան լքած էին՝ […]երու համախմբման մը համար ու եր[…] օր առաջ վերստին գրաւեցին :

[…]երջին պահունՄատրիտէն հասած լու[…]ուն համաձայն, այդ երկու շրջանները […]ձեալ լքուած են : Այնպէս կը թուի, […]Իֆնիի մէջ կացութիւնը այսպէս պի[…]մնայ՝ մինչեւ որ նոր ուժեր երթան […]նիայէն :

[…]տրիտի մէջ այս հարցին քննութեան […]ր առաջին անգամ ըլլալով գումար[…]ւ Նախարարաց Խորհուրդը : Տըր[…] որոշումները գաղտնի կը պահուին : [Ռ]աբաթի եւ Մատրիտի կառավարու[…]նց յարաբերութիւնները յանկարծ […]ւած բնոյթ մը ստացան, երբ սպա[…]ն մարտանաւեր տեսնուեցան Մա[…]ան ջուրերուն մէջ : Առջի օր սպա[…]ն նաւատորմիղ մը, իր ամբողջ [ուժ]ով մարոքեան ջուրերէն անցնելէ [վերջ] խարսխեց Ակատիր նաւահանգիստը : [Ատոր] պատճառով Ռապաթի կառավարու[թիւնը] բողոքագիր մը ներկայացուց ըՍ[…]նոյ :

[Մա]տրիտի մարոքեան դեսպանը տե[սակցութ]իւն մը ունեցաւ Սպանիոյ Ար[տաքի]ն Նախարարին հետ, որմէ ետք հր[ատա]րակուած պաշտօնական զեկոյցի մը […]յս կը դրուի Մարոքի կառավա[րութ]եան վրայ, որ հարկ եղած միջոց[…]ները ձեռք առնէ, ստեղծուած ծանր կացութեան լուծում մը գտնելու համար :

Այսուհանդերձ, տեղական մամուլը զեկոյցէն դատելով կը հետեւցնէ թէ կացութիւնը լարուած վիճակ մը ստացած է Մարոքի եւ Սպանիոյ միջեւ, մինչդեռ երկու երկիրներու յարաբերութիւնը բարեկամական էր ցարդ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Լիոնի ընկերներէն՝ Թ. Այվազեանի մահուան առթիւ (ցանկը տեսնել Դ. էջ) քսան հազար ֆրանք :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ յունական էոքա կազմակերպութիւնը ընդհանուր գործադուլ հռչակեց՝ ՄԱԿի մէջ Կիպրոսի հարցին քննութեան առիթով : Բազմաթիւ կռիւներ եղան Նիկոսիոյ մէջ ուր երեք Թուրքեր սպաննուեցան : Տանր միջադէպեր կրնան պատահիլ :

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ եւ Անգլիոյ միջեւ տարակարծութիւններ ծագեցան Հոնտուրասի պատճառով : Կուաթեմալա իր հողամասին կ'ուզէ միացնել իրեն սահմանակից անգլիական այս պզտիկ գաղութը :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ փոխ նախագահը յայտարարեց, թէ 15 տարիէն իրենց երկրին արդիւնաբերութիւնը Անգլիականէն աւելի պիտի ըլլայ :

ԽՕՍԵՑԷՔ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Մեր հակառակորդներու հետ մենք եւս կրնանք հաստատել, որ վերջերս երկու տարուան ընթացքին, Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, զանազան առիթներով հոգեշահ պատգամներ ուղղած է Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան :

Զենք ժխտեր նոյնպէս, որ այդ ընդհ. արտայայտութիւններու հետ զուգընթացաբար կատարուած այն բոլոր ձեռնարկները, որոնք սահմանուած էին լուծելու վիճելի խնդիրները :

Մեր հակառակորդ կողմը, տեւաբար յիշեցնելով այս իրողութիւնները միայն, կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ստեղծել, որ էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան կողմէ կատարուած փորձերը հանդիպած են միշտ Անթիլիասի տեւական ընդդիմութեան :

Ուրիշ խօսքով, ներկայ կացութեան պատասխանատուն Անթիլիասի կաթողիկոսութիւնն է, եւ ոչ էջմիածինը :

Հաստատելու համար սակայն, այս ծանր մեղադրանքը, չի բաւեր միշտ յիշել Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի խաղաղասիրական, քրիստոնէական եւ հայրական արտայայտութիւնները :

Անհրաժեշտ է յստակութեամբ հիմնաւորել եւ պարզել այն սկզբունքները, որոնք հիմք պէտք էր ծառայէին առաջադրուած համաձայնութեան :

Անտեսել այս կարեւոր պարագան, կը նշանակէ տեղափոխել վէճի ծանրութիւնը. նսեմացնել՝ հարցի կարեւորութիւնը եւ վերջին հաշուով ծածկել դարձնել մեր ազգային – կրօնական երկու մեծ կեդրոններու անհամաձայնութեան պատճառները :

Անթիլիասի անուղղելի հակառակորդները, դժուար է ենթադրել, որ չեն ըմբռներ այս ճշմարտութիւնները : Անոնք, ամէնքէն առաջ ծանօթ են էջմիածնի կողմէ առաջարկուած նախապայմաններուն, բայց ինչպէս միշտ՝ գիտակցաբար մոռացութեան կու տան :

Փորձենք թարմացնել ուրեմն, իրենց յոգնած եւ ծերացած յիշողութիւնները.—

Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, 31 Յունուար 1956 թուակիր հեռագրով, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական Տեղապահ Խորէն Եպիսկոպոսին կը տեղեկացնէր.— «...Որոշած ենք անձամբ մասնակցիլ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծման» :

Վեհափառ Հայրապետի այս անակնկալ հեռագիրը խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Անթիլիասի Միաբանութեան եւ գաղթաշխարհի բովանդակ հայութեան կողմէ : Իր ժամանումը ողջունուեցաւ աննախընթաց ցոյցերով :

Պահ մը ենթադրուեցաւ, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ներկայութիւնը, պիտի նպաստէր համերաշխութեան մթնոլորտ մը ստեղծել կաթողիկոսական ընտրութեան շուրջ :

Արդարեւ, Ան էր, որ իբրեւ Հայոց Եկեղեցւոյ Հոգեւոր Գերագոյն Պետ, կոչուած էր այս պարագային ըլլալ միակ իրաւարարը :

Այս արդար ակնկալութիւնները չիրականացան դժբախտաբար :

Անթիլիասի մէջ կատարուած նախնական խորհրդակցութիւններու ընթացքին, Վեհափառ Հայրապետը առաջարկեց կախակայել մեր ազգային – եկեղեցական օրէնքները : Իբրեւ գործնական արտայայտութիւն՝ պահանջեց յետաձգել կաթողիկոսական ընտրութեան համար օրինաւորապէս նշանակուած թուականը (14 փետրուար) :

Ամենածանրակշիռ պարագան այն էր, որ էջմիածնի Պատրիարքութիւնը, իր այդ հակաօրինական առաջարկութիւններով, փաստօրէն չեղեալ կը նկատէր ազգային սահմանադրութիւնը՝ միակ ամուր պատուանդանը, մեր ազգային – եկեղեցական կազմակերպութիւններուն :

Պարզուեցաւ միաժամանակ, որ էջմիածինը ծրագրած էր սահմանափակել Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան նուիրագործուած դերն ու իրաւունքները՝ հոգեւոր թէ վարչական մարզերուն մէջ :

Անթիլիասի Միաբանութիւնը եւ իր հետ Թեմի օրինական մարմինները, այս պայմաններու մէջ էր, որ ցաւով եւ տառապանքով, հարկադրուած եղան մերժել Վեհափառ Հայրապետի այն բոլոր թելադրանքները, որոնք խոտոր կը համեմատէին մեր ազգային – եկեղեցական հիմնական օրէնքներու տրամադրութիւններուն եւ շահերուն :

Հնարաւոր է՞ր անհետացնել ստեղծուած այս նոր դժուարութիւնները :

Եթէ դժուար է վճռականապէս պատասխանել այս հարցումին, կարելի է մտածել, որ անկարելի չէր առնուազն զանոնք մեղմացնել կարեւոր չափով մը, եթէ Անթիլիաս հաւաքուած մեր բարձրաստիճան եկեղեցականները, կանգնած ըլլային մեր հիմնական օրէնքներու պաշտպանութեան տեսակէտին վրայ :

Դժբախտաբար. Հակառակը տեղի ունեցաւ :

Գարեգին Պատրիարքը, ամենաերէց եւ հեղինակաւոր բարձրաստիճան եկեղեցական իշխանաւորը, առանց այլ եւ այլի ջատագովը եղաւ մեր օրէնքներու ջնջումին : Ցատկանշական են Անթիլիասի Վեհարանին մէջ, 19 Փետրուար 1956ին գումարուած Եպիսկոպոսական խորհրդակցական ժողովին իր ճառի հետեւեալ արտայայտութիւնները.—

« Այս սեղանին գլուխն ունինք մէկը, որ իբրեւ անհատ Տ. Վազգէնը չէ, այլ ամբողջ հայութեան ձայնը ունի իր վրայ, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ բարձրագոյն հեղինակութիւնն է : Անշուշտ եկեղեցին ունի իր օրէնքները եւ կանոնները, անոնք արտաքին մասն են. բայց կայ նաեւ ներքինը, որ շատ էական է, ոգին է ան, որ սէրն իսկ է : Մեր եկեղեցին ունի մէկ գլուխ որն է Ամենայն Հայոց Հայրապետը : Երբ ան ճամբայ կը ցուցնէ մեզի, օրէնքի տառին պէտք չէ որ կառչինք» .

Մեկնութեան պէտք չկայ :

Այս մտայնութիւնը իր աւերը կատարեց :

Մեր բարձր եկեղեցականութեան մէկ մասի այս մտայնութիւնը իր դրօշմը դրաւ՝ Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովի կողմէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան շուրջ հանուած դատապարտելի որոշումներուն վրայ :

Եւ եթէ կը կարծուի, որ յանուն խաղաղութեան եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ միասնականութեան պահպանումին, անհրաժեշտ էր ամէնքին պարտադրել Գարեգին Պատրիարքի քարոզած անպայման հնազանդութիւնն ու վստահութիւնը Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին, ընդունինք, որ այս գնով ապահովուած համաձայնութիւն մը, աւելի վատ է, կործանարար եւ վնասակար, մեր ներկայ պառակտուած վիճակին :

Ոչ ոք պիտի ուզէր, խնդրոյ առարկայ դարձնել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի [illegible]. Բայց մեր օրերուն եւ ներկայ պայմաններուն մէջ, պարտադրել ենթարկուիլ անոր բոլոր թելադրանքներուն, կը նշանակէ անձնատուր ըլլալ այն իշխանութեան, որու անմիջական ազդեցութեան ենթակայ է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը : Եւ որու տեւական երազն է պառակտել հայ ժողովուրդն ու իր եկեղեցին, սկսելով Անթիլիասէն :

Այս վտանգին դէմ է, որ կը պայքարի ազատ աշխարհի հայութիւնը եւ ոչ թէ էջմիածնի եւ իր Գահակալին դէմ :

Հապճեպով մատնանշուած այս իրողութիւնները բաւական են, աւելի պարզօրէն տեսնելու մեր ներքին անհամաձայնութիւններու պատճառները :

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԱՇՆԱՆ ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ

Աշունը, ձմրան նախադուռը, տերեւաթափով իր յատուկ դրոշմը կը բերէ բնութեան : Մռայլ ու գորշ երկինքի մը տակ, ահա տերեւներ՝ դեղնաւուն, նարընջագոյն, ոսկեզօծ կամ կարմրագոյն, սփռուած գետին անկենդան, խաղալիկ՝ հովին քմահաճոյքներուն ու ոտքի կոխան անուշադիր անցորդներու : Կան տակաւին տերեւներ, որոնք կը յամառին կառչած մնալ իրենց ճիւղերուն, ճգնաժամային ճիգով մը : Սակայն վաղ թէ ուշ անոնք ալ պիտի արժանանան նոյն դժբախտ պայմաններուն : Դեռ երէկ էր, անոնք զարդը կը կազմէին ծառերուն թէ թուփերուն, իրենց կանանչ սաւանով : Իրօք տխուր է բնութիւնը աշնան : Ամէն ապրող էակ, բոյս թէ կենդանի յարաճուն կերպով կը պատրաստուի ձմրան խիստ եղանակը դիմաւորելու բնախօսական ներքին երեւոյթներու եւ կազմական տարրերու փոփոխութեամբ :

Մարդկային միտքը միշտ ալ հետամուտ եղած է կորզելու բնութեան գաղտնիքները : Տերեւաթափն ալ բնութեան չլուծուած գաղտնիքներէն մին է : Ինչո՞ւ կը թափին տերեւները : Ահա հարցում մը, պարզ թերեւս, սակայն առոր պատասխանը կը դժուարանայ տալ գիտութիւնը : Մինչդեռ որեւէ մէկը պիտի ըսէր թէ ցուրտն է պատճառը :

Ու մենք բոլորս, իբրեւ հասարակ երեւոյթ, անտարբերութեամբ կը դիտենք բնութեան այս ակամայ մերկացումը : Մինչ բանաստեղծներ՝ կ'երգեն զայն իրենց ըմբռնած ու զգացած եղանակով :

Տերեւները, որոնք կը նկատուին բոյսերու թոքերը, ու մանաւանդ կանանչանիւթի (քլորոֆիլ) աշխատանոցներ, աշնան յանկարծ կը դադրեցնեն իրենց կենսական գործունէութիւնը ու կը թափին՝ խոր սուզի ու քունի մատնելով ծառ ու թուփ : Այս երեւոյթին չենք հանդիպիր տաք կլիմաներու տակ, ուր բուսականութիւնը կը մնայ մշտադալար : Կան սակայն թուփեր ու ծառեր, օրինակ՝ կոնաբերներու ընտանիքը, (եղեւին, շոճի, նոճի եւն.), որոնք մշտադալար են ու կը դիմանան ձմրան խստութիւններուն : Կաղամախիները եւս Յունաստանի բարեխառն կլիմային տակ ամբողջ տարին կը պահեն իրենց կանանչութիւնը :

Տերեւներու դեղնութեան պատճառը բնախօսական երեւոյթ մըն է : Ցուրտերը սկսելէ առաջ տերեւներուն բորակածնային նիւթերու (փրոթէին) մասնիկները կը փոքրանան, աւելի յարաշարժ կը դառնան ու կը ճամբորդեն դէպի ճիւղերն ու արմատները : Այն փոփոխութեան զուգընթաց կանանչանիւթն ալ կը կազմալուծուի եւ շաքարային նիւթերու (կլիւսիտ) քանակը կ'աւելնայ աւելի խտացեալ նիւթերու տարրալուծումով : Այդ բորակածնային եւ շաքարային նիւթերու բաղադրութեամբ յառաջ կու գայ անթոսիանին կոչուած քիմիական գունանիւթը, որուն շնորհիւ աշնան տերեւները կը զարդարուին հրապուրիչ երանգներով :

Աւելորդ է այստեղ նկարագրել տերեւին կազմախօսութիւնը : Եթէ մանրադէտով դիտուի տերեւը, մանր խողովակներու ցանց մը կը պարզուի, կարծէք սարդի ոստայն մը ըլլար : Բուսաբանները նկատած են որ, աշնան, տերեւին կոթունը ճիւղին միացնող մասին մէջ եւ տեղի կ'ունենան անսովոր փոփոխութիւններ, որոնք նախանշաններն են տերեւաթափին : Բջիջներու համախմբում մը կը յայտնուի եւ միայն կենսական խողովակները անփոփոխ կը մնան : Այդ բջիջներուն կեանքը շատ կարճ է : Կոթունին

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ժառանգորդը մեծ սերունդի մը, որուն ամէնէն տաղանդաւորները զոհ գացին թրքական բարբարոսութեան, արեւմտեան Հայաստանի մէջ, — Սիամանթօ, Վարուժան : Արեւելեան թեւին ներկայացուցիչները, Թումանեան, Տէրեան, կը փակէին իրենց աչքերը, երբ Չարենցը դեռ նոր սկսած էր բարձրանալ :

Եթէ այս չորս անուններուն վրայ աւելցնենք նաեւ Մեծարենցը, քիչ մը աւելի հեռաւոր Սայաթ Նովան, բնորոշած կ'ըլլանք այն ակերը, որոնցմէ կը բխի Չարենցը : Այս տարբեր տարբերէ կազմուած ջուրերը կը թափին, առաւել կամ նուազ քանակութեամբ, Չարենցի մէջ, կը հարստացնեն, կ'ուռեցնեն, արդէն իսկ բնականօրէն յախուռն հոսանքը, զայն կը վերածեն յաճախ ջրվէժի, հեղեղի :

Հեղեղային բանաստեղծ մըն է Չարենցը :

Առաւելութիւններով ու տկարութիւններով, որ այսպիսի խառնուածք մը կ'ենթադրէ :

Ոսկեփոշին հոն խառնուած է յաճախ [illegible]ին, տիղմին :

Նարեկացիէն ի վեր, մեր ամէնէն հրաբխային քերթողն է Չարենցը :

Քրիստոնէութեան կնճիռները, հազարամեակի խառնարանին մէջ նետեցին Նարեկայ Մենաստանին ճգնաւորը, մեզ տալու համար մեր կրօնաշունչ մեծագոյն քերթողը :

Չարենցի ճակատագիրը զինք նետեց քսաներորդ դարու ընկերային կնճիռներու հրեղէն աւազանին մէջ,— համաշխարհային պատերազմ, ռուսական յեղափոխութիւն, — հայ քերթողութեան ընծայելով իր ամէնէն տարօրինակ դէմքերէն մէկը :

Մարմնեղէնին ու հոգեկանին անհաւասար պայքարէն ծնան Նարեկեան անմահ երգերը :

Չարենցի մէջ պայքարը քաղաքական էր : Ազգային եթէ կ'ուզէք : Հայ մարդն էր որ հոն հակադրուած էր կուսակցականին : Երբ այդ կուսակցութիւնը կը կոչուի համայնավարութիւն, աւելի հասկնալի կը դառնայ այդ ներքին բզքտումին ուժգնութիւնը :

Սխալ չմեկնենք սակայն : Անոնց մէջ ապրող հակադիր ուժերը հաւասարապէս զօրաւոր են : Նարեկացիին մէջ մարմնեղէնին տենչերը նոյնքան հզօր են, որքան հոգեկանին : Չարենցի մօտ, Հայութեան իր սէրը նոյնքան հզօր է, որքան համայնավարութեան հանդէպ իր սնուցած հաւատքը :

Ատկէ արդէն՝ տռամը :

Երկու տռամները :

Երկուքին ալ բանաստեղծութիւնը այդ ներքին անողոք պայքարին պատմութիւնն է :

Ուժերէն մէկն ու միւսը սակայն, վերջ ի վերջոյ պէտք է տանի յաղթանակը :

Երկուքն ալ կը յաղթեն, ի գին իրենց կեանքին : Յաղթանակ նախ՝ իբրեւ բանաստեղծութիւն : Յաղթանակ նաեւ բարոյական մարզին մէջ : Նարեկացիի մէջ յաղթական կ'ելլէ հոգեպաշտը, Չարենցի մէջ՝ հայապաշտը :

Ու որքա՜ն ալ տարբեր ըլլան կնճիռներն ու դիմորդը, որոնցմով շաղախուած են երկու քերթողները, որքան ալ տարբե՛ր իրենց գործը, ըստ խորքի եւ ըստ ձեւի, «Գիրք հառաջանաց»ը սակայն, ճեղքելով տասը մթին դարեր կու գայ ողջունել «Գիրք Ճանապարհի»ի յաղթանակը :

Այս յախուռն, բազմաթիւ հակադիր ուժերէ ղեկավարուած, ու բացառիկ քերթողական խառնուածքի տէր բանաստեղծը ապրեցաւ այդ տռամը ամբողջ քսան եւ երկու տարի, իր տասնեւութ տարիքէն մինչեւ քառասունը, երբ մեռաւ անարգուած, բանտի մը մէջ :

Ապրեցաւ անկեղծօրէն, գիտակից իր կոչումին, ապրեցաւ խորապէս, քաջաբար, յաճախ խենթութեան հասնող քաջութեամբ մը :

Արուեստագէտներ կան, որոնք ամբողջովին ծածկուած են իրենց գործին ետեւ : Ուրիշներ ամբողջովին ներկայ՝ իրենց ամէն մէկ էջին մէջ : Չարենց այս վերջիններէն է :

Ինչ որ ըրած է, զգացած, մտածած, յանձնած է թուղթին : Ատկէ՝ իր գործին այլազանութիւնը, խառնակութիւնը, անհաւասարութիւնը : Չարենց չէ զտած, ինչպէս Տէրեան է ըրած, Մեծարենցը : Ինչպէս Պոլէր մըն է ըրած, Վալէրի մը : Գրած է Վիքթոր Հիւկոյի նման ամէն բանի մասին : Խառնուածքի խնդիր :

Այո, պարզօրէն ըսելու համար թէ իր քերթուածներուն մէջ հաւատարմօրէն արձանագրուած են բոլոր դէպքերը, թուականներով եւ անուններով :

Հոն կը տեսնենք այն ամէնը ինչ որ ինք ըրած է, իր տեղափոխութիւնները, — Կարս, Երեւան, Մոսկուա, Լենինկրատ, — Կռիւները, որոնց մասնակցած է, ճամբորդութիւնները,— Պոլիս, Փարիզ, Վենետիկ, Պերլին, կիները, զորս սիրած է, անուններով, թուականներով : Կը տեսնենք նաեւ այն ամէնը ի՛նչ որ տեղի ունեցած է իր շուրջը :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(2 Շար.)

եւ ճիւղին միացման այդ կէտին վրայ կը կազմուի սունկի խաւ մը, որ խցանի դերը կը կատարէ ճիւղին, արգիլելով կենսական հիւթի որեւէ կորուստ: Այդ պահէն սկսեալ կոթունը դիւրաբեկ կը դառնայ: Տերեւաթափին գաղտնիքը լուծելու առաջադրութեամբ զանազան փորձեր կատարուած են գոլէիւս կոչուած տունկին վրայ: Հաւանաբար այս բոլորը ծանօթ է շատերու: Կը պատկանի շրթնաւորներու սեռին, որուն թաւշային տերեւները կարմիր, վարդագոյնի, մանիշակագոյնի, դեղինի ,նարնջագոյնի թէ չեշտուած կանաչի երփներանգ բանուածք մը կը ներկայացնեն: Տուներու եւ պարտէզներու զարդը կը կազմէ գոլէիւսը եւ բուսաբաններու փորձարկութեանց ամէնէն յարմար բոյսն է, իր մշակութեան ու աճումին դիւրութեանց համար: Արդարեւ գոլէիւսը նպաստաւոր պայմաններու տակ կ'աճի արագօրէն: Անոր տերեւները կը բուսնին զոյգ առ զոյգ: Մէկ ճիւղին վրայ 6 – 7 զոյգ տերեւներ: Երբ ճիւղին ստորին մասի զոյգ տերեւները թափին, գագաթին վրայ կը յայտնուի նորաբոյս զոյգ մը: Այս գործողութիւնը կը կատարուի 7 – 10 օրուան ընթացքին, որով այդ տերեւներուն կեանքը մօտաւորապէս քառասուն օր պէտք է հաշուել:

Եթէ բոյսին տերեւը կտրենք, միայն կոթունը ձգելով, անիկա քանի մը ժամէն կը փրթի կ'իյնայ: Իսկ եթէ տերեւին միայն մէկ մասը կտրուի, անոր կեանքը կ'երկարի առնուազն 1 շաբաթ այս պարզ փորձէն կը հետեւի թէ կոթունին կեանքը կախում ունի յատուկ նիւթէ մը, որմէ եթէ զրկուի՝ կը փճանայ ան: Այդ նիւթը բուսական hormone մը միայն կարող էր ըլլալ: Արդ, բուսաբանները ծանօթ էին oxine կոչուած հորմոններուն, որոնց բնախօսական գործունէութիւնը կենսական է բոյսերու աճումին համար:

Գերմանացի մը կը փորձէ օքսին ներարկել տերեւը պոկուած կոթունի մը մէջ: Այս գործողութեամբ կոթունը որ քանի մը ժամուան կեանք ունէր, կը պահէ իր կենսունակութիւնը օրերով:

Բոլոր փորձերը հաստատեցին թէ օքսինը կ'արտադրուի տերեւին մէջ եւ տերեւը իր ներքին աշխատանքով առաւելապէս անկախ է բոյսին մնացեալ մասերէն: Մանրագնին ուսումնասիրութիւն մը երեւան հանեց նաեւ կապակցութիւնը նոյն ճիւղին տերեւներուն միջեւ: Օրինակ՝ ճիւղին վերին (գագաթին) եւ միջին մասերուն վրայ գտնուած տերեւներուն անջատումը կ'երկարաձգէր ստորին մասին ծերացած տերեւներուն կեանքի տեւողութիւնը: Սակայն միջին մասի տերեւներուն անջատումով ծեր տերեւները եւս կը թափին՝ եթէ գագաթի տերեւները հասած են չափահաս տարիքին եւ առատօրէն կ'արտադրեն օքսինը: Նոյն երեւոյթին ականատես կ'ըլլանք՝ եթէ վերին տերեւներուն կոթունին մէջ ներարկենք բաւականաչափ օքսին: Երկար ատեն գաղտնիք մնաց այս պարագան եւ բուսաբանները տարբեր հորմոնի մը գործունէութեան կը վերագրէին ստորին տերեւները թափելու պատճառը: Սակայն դարձեալ փորձերով երեւան հանեցին օքսինի կրկնակ դերը:

Արդարեւ օքսինը մէկ կողմէ կ'ապահովէ տերեւներուն կեանքի տեւողութիւնը եւ միւս կողմէ պատճառ կը դառնայ որ ծերացած տերեւները թափին: Այնքան ատեն որ տերեւները բաւարար չափով օքսին կ'արտադրեն, ներքին հաւասարակշռութիւնը կը պահուի եւ աւելորդ օքսինը կ'անցնի ճիւղին մէջ: Իսկ եթէ որեւէ ներքին թէ արտաքին պատճառներով (ժահրային հիւանդութիւններ, եղանակի խստութիւն, երաշտ, տարիքի հասունութիւն կամ լոյսի պակաս) օքսինի արտադրութիւնը իջնէ որոշ սահմանէ մը վար, ահա այդ պարագային ճիւղէն դէպի տերեւները կը խուժէ օքսինի հոսանք մը, որ պատճառ կը դառնայ տերեւաթափին: Աշխատանոցային այս փորձերը թէեւ չկրցան տրամաբանական լուծում մը բերել աշնան տերեւաթափի հարցին, սակայն ապարդիւն չանցան եւ կարգ մը տեսական ծանօթութիւններէ աւելի գործնական օգտակարութիւն ունեցաւ: Գոնէ բամպակաքաղին համար: Իրօք, բամպակաքաղ մեքենաները նախապէս չէին յաջողեր բամպակը զատել բամպակենիին տերեւներէն: Բուսաբանները որ տակաւին վստահ չէին օքսինի կրկնակի գործունէութեան, փորձեցին բամպակենիին օքսին ներարկել, անոր տերեւները ամրացնելու մտքով, որպէսզի մեքենան չկարենայ զանոնք պոկել: Սակայն իրենց ակընկալութեան հակառակը պատահեցաւ եւ օքսինի ներարկումէն ետք բամպակենիին բոլոր տերեւները թափեցան... եւ հարցը ինքնաբերաբար ու նպաստաւոր եղանակով լուծուեցաւ:

Այս հակիրճ տեսութենէն կարելի է եզրակացնել թէ եղանակի խստութիւնը բոյսերու բնախօսական գործունէութեան մէջ հաւասարակշռութեան խախտում մը յառաջ կը բերէ: Օքսինի արտադրութեան նուազումը տերեւներուն մէջ պատճառ կը դառնայ որ նոյն հորմոնը ճիւղերէն խուժէ դէպի տերեւները ու մահուան դատապարտէ զանոնք:

Անշուշտ այս ժամն եզրակացութիւնը մակերեսային է եւ գիտութիւնը տակաւին իր վերջին խօսքը չէ արտասանած:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

"ՊՐԻՏԱՆԻԿՈՍ"

Ֆրանսական թատրոնի դասական ողբերգութեանց զոյգ մը հսկաներն են Ռասինն ու Քորնէյը:

Ասոնցմէ առաջինին գրչին կը պատկանի «Պրիտանիկոս»ը, որ հռոմէական քաղաքական կեանքէն առնուած ողբերգութիւն մըն է, որուն գլխաւոր անձինքը կը կազմեն պատմութեան մէջ սեւ անուն մը ձգած դաժան Ներոնն ու իր մայրը՝ Ակրիբինան:

1667ին երբ Ռասին հրապարակ կը նետէ «Անդրոմաք»ը, իր հակառակորդները կը յայտարարեն թէ անիկա երբեք այլեւս չկրնար տալ այնպիսի գործ մը որ հաւասարէր Քորնէյի գործին բարձրութեան:

Երկու տարի ետք, 1669ին Ռասին լոյս աշխարհ կը բերէ իր «Պրիտանիկոս»ը եւ անոր առաջին ներկայացումը տեղի կ'ունենայ նոյն տարուոյն 13 Դեկտեմբերին Պուրկոնեըններու ապարանքին մէջ:

Այս առաջին ներկայացումը դժբախտաբար մեծ յաջողութիւն չի գտներ, ո՛չ արքունիքէն եւ ո՛չ ալ հասկցող շրջանակներուն մէջ: Պարզ այն պատճառով որ արդէն հակամարտութիւն մը գոյութիւն ունէր երկու գրողներուն միջեւ եւ Քորնէյի համախոհները, եւ նոյնինքն Քորնէյ, առիթը չէին փախցներ Ռասինի գործը նսեմացնելու համար:

Սակայն, կարճ ժամանակէ մը ետք, բոլոր հակառակութիւններն ու թամբրասանքները կը չքանան, եւ արքունական շրջանակներէն սկսած մինչեւ ժողովրդական խաւերը կը գնահատեն Ռասինի գործը, կը դիտեն զայն իր իսկական արժանիքին հայեցակէտէն:

Ու այդ օրէն սկսեալ Ռասինի այս հոյակապ ողբերգութիւնը կը մտնէ Ֆրանսական Ազգային Թատրոնի (Քոմէտի Ֆրանսէզ) խաղացանկին մէջ ու հոն կը մնայ մինչեւ այսօր ալ:

1680 թուականէն մինչեւ 1955 թուականը «Պրիտանիկոս»ը Քոմէտի Ֆրանսէզի բեմին վրայ ներկայացուած է հազար եօթանասուն անգամ ... Համառօտ գիծերու մէջ տանք նիւթը.—

Հռոմի կայսրուհին՝ Ակրիբինա, ի նպաստ իր որդւոյն՝ Ներոնին, գահուն արդար ժառանգութենէն զրկած է Պրիտանիկոսը, խորհելով որ Ներոնի գահակալութեան շրջանին կրնայ յաջօրէն յաղթել տալ իր տիրակալական տենչերուն եւ կառավարել կայսրութիւնը ըստ իր կամաց:

Սակայն կայսրուհիին հաշիւները բոլորովին սխալ հետեւանքի մը կը հասնին: Աբրինկզակ կեսարը՝ Ներոն, իր բռնակալ թաթին տակ կ'առնէ ամէնքը, իր մայրը կը չէզոքացնէ, կը խլէ անոր ձեռքէն ամէն առանձնաշնորհումներ, եւ նոյնիսկ իր անմարդկային կիրքերուն գոհացում տալու համար Պրիտանիկոսի ձեռքէն կը խլէ գեղանի Ժինիան՝ այն պարմանուհին որ սահմանուած էր կինը ըլլալու Պրիտանիկոսին:

Ի վերջոյ, իր ծրագիրներուն դէմ զանազան խոչընդոտներ տեսնելով, Ներոն չի վարանիր ձերբակալել ու ապա թունաւորել Պրիտանիկոսը: Գեղանի Ժինիան կ'ապաստանի Վեստալեան կոյսերուն մօտ, իսկ Ակրիբինան կ'անիծէ իր որդին՝ Ներոնը:

×

Աշխարհածանօթ Սառա – Պեռնարէն եւ մեծանուն ողբերգակ դերասան Տը Մաքսէն ետք, որոնք երկուքն ալ անզուգական մեկնաբանողներ եղած են Ակրիբինայի եւ Ներոնի դերերուն, բազմաթիւ եղած են այն դերասաններն ու դերասանուհիները որոնք մարմնաւորած են Ռասինի այս զոյգ մը տիպարները:

Այս վերջերս, սակայն, Փարիզի Վիքօ-Քոլոմպիէ թատրոնին մէջ, ողբերգակ-դերասանուհի Մարկըրիթ Ժամուա կը խաղայ «Պրիտանիկոս»ի մէջ Ակրիբինայի դերը:

Մարկըրիթ Ժամուա նոր դէմք մը չէ: Ողբացեալ Կաստօն Պաթիյի քովյին մէջ թրծուած այս դերասանուհին բազմաթիւ մեծ դերեր է մարմնաւորած Թէաթրը Մոնփարնասի մէջ: Իր Մայան, Մարի Սթիւարթը եւ Կիւսթաւ Ֆլօպէրի «Մատամ Պովարի»ի էմման անջնջելի տպաւորութիւն գործած են ֆրանսական հասարակութեան մէջ:

Այս անգամ, Ակրիբինայի դերով Մարկըրիթ Ժամուան կ'ապացուցանէ թէ ներկայիս Ֆրանսական թատրոնի լաւագոյն ողբերգակ – դերասանուհին է ինք:

Ֆրանսացի ծանօթ թատերական քննադատ Ժորժ Լէրմինիէ հետեւեալը կը գրէ Մարկըրիթ Ժամուայի Ակրիբինային մասին.—

«Մարկըրիթ Ժամուա պիտի մնայ անմոռանալի Ակրիբինայ մը: Ակրիբինա՝ ուժեղ կին մը, երկու անգամ այրիացած, Հռոմի մայրը, նախանձախնդիր իր տիրակալական ձգտումներուն, զորս չուզեր լքել որեւէ գնով: Այն ոճը, որով Մարկըրիթ Ժամուա կ'արտասանէ ռասինեան ալէքսանտրէնը, անոր տալով իր անձնական կշռոյթը եւ զուգորդելով զանոնք իր զգացումներուն, պիտի մնայ անմոռանալի եւ օրինակելի»:

Դարձեալ Ժորժ Լէրմինիէ, խօսելով նոյն խաղին մէջ Ներոնի դերակատար Տանիէլ Իվէրնէլի մասին, կը գրէ.—

«Տանիէլ Իվէրնէլ անկախութիւնը կը սրբէ: Իրեն համար ալէքսանտրէններու ճշգրիտ արտասանութենէն աւելի, կայ հոգեբանական ճշմարտութիւնը: Հոյակապ է, երբ կը ներկայացնէ Ներոնի կեղծաւորութեան եւ ծածկամիտ խարդաւանքի... բայութեանց տեսարանները: Բարկութեան տեսարաններուն, սակայն, կը տարուի վտանգաւոր իրապաշտութենէ մը, որուն դէմ պարտք կը սեպեմ իրեն թելադրել աւելի խոհեմութիւն...»:

Ֆրանսական բովանդակ մամուլը դրուատալից տողեր ունի նաեւ «Պրիտանիկոս»ի բեմադրին՝ Ռէյմոն Ժերոմի մասին, որ առանց աւելորդ պաճուճանքի, արուեստի ճշմարիտ գործ մը կուտայ հանրութեան, հինաւուրց Վիէօ – Քոլոմպիէի բեմին վրայ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (72)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԳ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿՌԻՒ

Երեսս շուռ տուի, իմ ուշադրութիւնը գրաւեց ախտաբորբոք ճնճղուկը, որ իր զոյգի հետ պատուհանից ներս թռան սենեակի մէջ: Նրանք մի քանի շրջաններ գծեցին իմ գառարկ քնարանում, յետոյ նստեցին միմեանց մօտ սկսեցին քաղցր սիրախօսութիւններ անել: Մինչ այն գլարճութեան մէջ էին, ներս թռաւ մի այլ ճնճղուկ — արու, նա մօտեցաւ նախկին հերոսի սիրուհուն. Նորեկի կողմից մի այսպիսի լրբութիւն, չարժեց սիրահարի նախանձը: Կռիւը սկսուեց: Մի փոքր խեղդեցին մէկմէկու, մի փոքր քաշեցին միմեանց փետուրները: Մինչ նրանք այս պատերազմի մէջ էին, էգը օգուտ քաղեց խռովութիւնից եւ դուրս փախաւ: Կռուողները թողեցին մենամարտութիւնը, վազեցին իրանց երկպառակութեան առարկայի ետեւից:

Մի՞թէ միւսնոյնը չպատահեց իմ եւ Սաղոյի մէջ: Չէ, մտածում էի ես, Նրա փոքրիկ գլուխը կը ջարդեմ, եթէ միւս անգամ նա կը համարձակուի Մարոյի անունը յիշել. ես աւելի թոյլ պէտք չէ լինեմ, քան այն ճնճղուկը, որ իր կեանքով պաշտպանում էր սիրոյ գաղափարը:

Նոյն րոպէին, կարծես, ես լսում էի մի հեկեկանք, կարծես, մի դառն լացելու ձայն զարկում էր իմ ականջներին: Ինձ թւում էր, թէ ես գլրոցումն էի, տէր Թօղիկը չոքեցրել էր ինձ մանրած աղիւսի կտորտանքի վրայ. ես տեսնում էի Սօնային (դասատան պատուհանից երեւում էր նա) միեւնոյն ծառի ստուերի ներքոյ, ուր միշտ նստում էր, եւ այժմ նստած էր: Նա գլուխը քարշ էր գցել իր ծնկների վրայ եւ ձեռքով բռնել էր իր աչքերը, լաց էր լինում, եւ ես լսում էի նրա ցաւալի հեկեկանքը: Ի՞նչու էր լաց լինում նա, ո՞ւմ համար էր լաց լինում, ի՞նչու միշտ լաց էր լինում նա այն ժամանակ, երբ նրա հայրն ինձ ծեծում էր, կամ գետնի վրայ չոքեցնում էր, իսկ միւս ժամանակներում միշտ ուրախ էր: Խեղճ աղջիկ, որքան լաց կը լինես դու, եթէ հիմա, հիմա տեսնես ինձ ...

Այս կիսաքուն կիսարթուն երազների մէջ էի ես, յանկարծ լսելի եղաւ մի սաստիկ դղրդոց. որպէս թէ մի ծանր բան վայր ընկաւ գետին: Աչքս բաց արի, տեսնեմ՝ իմ մահճի մօտ կանգնած էր փիթխարի Մըհէն եւ ինքն իրան մրթմրթում էր.

—Հազար անգամ ասել եմ, էսպիսի յիմար բաներ մի տուէք իմ ձեռքը. ինքը սատանան կը մոլորուի. էնքան թեթեւ է, հէնց շունչ ես քաշում, թռչում է ձեռքից:

Վար ընկած բանը փոքրիկ փայտեայ մատուցարանն էր, որի վրայ Մըհէն ինձ համար նախաճաշիկ էր բերում. Նրա կարծիքով, իւր կոպիտ ձեռքերի համար անպատճառ մէկ ծանր բան պէտք է լինէր, որ կարողանար տանել: Նա թողեց թափուած ամաններն առանց հաւաքելու եւ ուզում էր դուրս գնալ, երբ Մարօն ներս մտաւ:

—Ուֆ, քոռանամ ես, այդ ի՞նչ արեցիր, տարաղ, դարձաւ նա դէպի ապշած սպասաւորը, եւ սկսեց հաւաքել թափուած ամանները: — Ե՞րբ պէտք է դու մի բան սովորես:

—Ես ոչ մի ժամանակ չեմ սովորի այդպիսի սատանայական բաները, թող կնիկներն անեն, պատասխանեց նա կոշտ կերպով. — Դիր իմ չալակին մէկ եզան բեռը, տես, Մըհէ, տար Ջաղացը, կը տանեմ, մի հատ էլ չթափուի: Երբ սայլը թաղւում է ցեխի մէջ, գոմէշները կաշկանդւում են, դուրս են գալիս, չեն կարացի տեղից շարժել, ասա Մըհէ, դուրս քաշէ ցեխից, — Մըհէն կ'անէ այդ, բայց սատանայական բաների նա գլուխ չունի...:

—Լաւ, լաւ, Մըհէ, քո հոգուն մատաղ, ես այս գիտեմ, ես չէի ուզում քեզ բարկացնել, ասաց Մարօն, խուզելով կատաղած ծառայի գլուխը: — Դու գիտես, որ Խաթունը տանը չէր, դրա համար քեզ նեղութիւն տուի:

— Էդ ուրիշ բան է... ասաց նա եւ դուրս գնաց:

Մարօն երկար ծիծաղում էր նրա գնալուց յետոյ. նա պատմեց ինձ մի քանի յատկութիւններ Մըհէի բնաւորութիւնից.

— Զարմանալի բնաւորութիւններ ունի այդ անասունը. Նրան ասա՝ «Մըհէ դու գիտես, որ այն ինչ մարդուն պէտք է սպաննել», նա իսկոյն կը սպաննէ. Նրան ասա՝ «Մըհէ, դու գիտես, որ այն ինչ մարդու երեսին մի ապտակ պէտք է տալ». նա իսկոյն կը կատարէ քո կամքը. մի խօսքով, ամէն գործ պատրաստ է նա կատարել, երբ ասես «դու գիտես»: Միայն գործը պէտք է բաւականին ծանր լինի եւ խոշոր, թեթեւ բանի համար գլուխ չունի Մըհէն:

Մարօն աւելացրուց, թէ Մըհէն իր ամսականը ստանալու միջոցին երբեք չէ կարող ընդունել արծաթի կամ ոսկի դրամներ, ասելով, թէ նրանք շատ մանր են, եւ նա չէ սիրում թեթեւ դրամներ, այլ միշտ պահանջում է պղնձէ մեծ դրամներ, թէեւ իւրաքանչիւր ոսկու փոխարէն կը տային նրան մի մի հատ պղինձ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Այս բոլորին արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլայ այսօր, Նախարարած Ժողովին մէջ։

Գալով ընկերվարական նախարարներու դաշխնձէն հրաժարման հարցին, Պէթինի մէջ կի Մոլէի արտասանած ճառէն ի յայտ կուգայ, թէ այլեւս նման խնդիր գոյութիւն չունի։ Ընկերվարական պաշտպանը Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքին համար իր կառավարութեան տարած աշխատանքն ու եւ՝ մտական քաղաքականութիւնը յիշելէ ետք, աւելցուց. — Կառավարութեան մէջ կը պայքարինք, որպէս զի գիներու բարձրացումով գնողչէքը չսահմանափակուի, որովհետեւ բանուոր դասակարգն է որ պիտի վնասուի անկէ։ Սակայն Ֆրանսայի աջակողմեանները աշխարհի ամէնէն յիմարներն են, ահա՛ թէ ուր կը գտնուի Ֆրանսական ներկայ քաղաքականութեան մեծագոյն ողբերգութիւններէն մէկը։ Ազգ. Ժողովին մէջ, անոնք պէտք է ունենան գործատէրի եւ բանուորի պաշտպաններ, ինչպէս՝ Միացեալ Նահանգներու եւ Անգլիոյ մէջ։ Սակայն մեր աջակողմեաններուն մէջ գործատէրներ չկան, այլ՝ իրենց ներկայացուցիչները։

Նախկին վարչապետը իր խօսքը վերջացուց, եզրակացնելով թէ Ընկերվարականներու մասնակցութիւնը՝ կառավարութեան, էական էր, որովհետեւ վարչակարգն ու Հանրապետութիւնը վտանգի մէջ են։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ՄԵՐԺԵՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Պելկրատի լաւատեղեակ շրջանակներուն համաձայն, Եուկոսլաւիա մերժած է ամերիկեան զինուորական օժանդակութիւնը։

Ինչպէս գրած էինք, Միացեալ Նահանգներու դեսպանը Պրիոնիի մէջ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր մարեշալ Թիթոյի հետ։ Երկու երկիրներու միջեւ տարակարծութիւններ կան եւ կրնայ ըլլալ որ բանակցութիւնները շարունակուին Պելկրատի եւ Ուաշինկթընի մէջ։

Եուկոսլաւիա պաշտօնապէս չէ յայտնած Ամերիկայի, թէ կը մերժէ զինուորական օժանդակութիւնը, սակայն այնպէս կը թուի, թէ այդ որոշումը տրուած է արդէն։

Ծանօթ է, որ անցեալ տարի Եուկոսլաւիա մերժած էր իրեն եղած զինուորական օժանդակութեան համար դրուած պայմանները, մինչ Ամերիկա կը սպասէր որ անոնք ընդունուէին Պելկրատի կառավարութեան կողմէ։

Միւս կողմէ, Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարութենէն կը յայտնեն, թէ ծանօթ չեն ամերիկեան զինուորական օժանդակութեան մը համար Եուկոսլաւիոյ տուած որոշումին։ Իսկ բաներ մը հերքեց այն լուրը՝ որուն համաձայն մարեշալ Թիթօ մերժած էր ամերիկեան օժանդակութիւնը։

Երկու երկիրներու միջեւ ծագած տարակարծութեան պատճառը եղած է Արեւմտեան Գերմանիա. Միացեալ Նահանգներ կը պահանջեն որ Թիթօ ճանչնայ Պոնի կառավարութիւնը եւ ըստ այնմ ճշդէ իր քաղաքականութիւնը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը հաղորդեն, թէ հաւանականութիւն չկայ որ Նախագահ Այզընհաուըր Փարիզ գայ, Դեկտեմբեր 16ի ժողովին մասնակցելու համար։

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ ճամբորդատար օդանաւ մը ջախջախուելով 61 հոգիին մահուան պատճառ եղաւ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ռուսեւզերման խորհրդակցութիւններուն մէջ սկզբունքային համաձայնութիւն մը գոյացաւ՝ առեւտրական գործակցութեան համար։

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համըրշոլտ, որ Պէյրութէն Նիւ Եորք վերադարձաւ, յայտարարեց թէ Միջին Արեւելքի մէջ յաջողութիւն ձեռք ձգած էր եւ արաբեւիսրայէլ զինադադարը հաստատուն հիմերու վրայ կը գտնուի։

ՀԱՄՊՈՒՐԿԻ մէջ գերմանական Ազատ Որմնադիրներու միութիւնը տօնեց իր հիմնարկութեան 200րդ տարեդարձը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական պիտոյքներ՝ 112 միլիոն տոլար արժէքով, առջի օր հասան Սպանիա։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ հանրային կարծիքը դէմ է հեռավար (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններու կառուցման. դիւանագիտական շրջանակներու կարծիքը այն է, թէ Ատըլնաուըր Ուխտի յառաջիկայ ժողովին մէջ Պոնի ներկայացուցիչները դէմ պիտի արտայայտուին ամերիկեան այս առաջարկին։

ՄԱՐՈՔԻ չորս իշխանուհիներ Միացեալ Նահանգներ գացին, պաշտօնական այցելութիւններ տալու համար։

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ եւ Հոլանտայի միջեւ ծագած տարակարծութիւնը հետզհետէ կը խորանայ, ծանր բնոյթ մը ստանալու։ Լա Հէյի կառավարութիւնը մտահոգուած է Նոր Կինէի իր գաղութին 60.000 դաշնակիցներով։ Հոլանտական մարտանաւեր կը ղրկուին Նոր Կինէ, տեղւոյն Հոլանտացիներուն պաշտպանութեան համար։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ողբ. ընկեր Թադէոս Այվազեանի «Յիշատակի երեկոյ»ին առթիւ Լիոնի ընկերները փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները ըրած են.—

Կ. Խրիմեան, Ն. Պօտուրեան, Տ. Չէքեան, Ս. Փօղհարեան, Տ. Տօնապետեան, Մ. Միրզէ, Ս. Տէրմանեան, Կ. Յովակիմեան, Ա. Կիւլպէնկեան, Յ. Պէրպէրեան, Վ. Գամպէրեան, Մ. Գէորգեան, Յ. Վարժապետեան, Գ. Աճէմեան, Ս. Առաքելեան, Յ. Հարէլեան հազարական ֆրանք։ Վարդանեան եղբայրներ երկու հազար, Կէնճեան եղբայրներ երկու հազար։ Ընդհ. գումար 20.000 ֆրանք։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ. 1956։

Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ. 22ին, Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ Թրէվիզ, Փարիզ։

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն (Կնիք)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ։

Ճաշագին 1000 ֆրանք։

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԼԻՈՆ.— Համաչարսանճապի Հայր. Միութեան մասնաճիւղի ընտանեկան խնջոյքը Յունուար հինգին, Յոյներուն սրահը։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաւէի սրահը։ Շարունակութիւնը նախոր դասախօսութեան, այսինքն վիճարանութիւններ Խրիմեան Հայրիկի քաղաքական ուղեգիծի մասին։ Հաւաքոյթը պիտի վերջանայ ճիշդ ժամը 9ին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԱՄՍԱԹԵՐԹ
(Օրգան՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի
Լոյս տեսած է 11րդ թիւը։
Ճոխ բովանդակութեամբ, պատկերազարդ։
Հայերէն եւ ֆրանսերէն։
Ջեռքէ՝ հատը 50 ֆրանք։
Տարեկան բաժնեգին՝ 450 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝
M. K. PAPAZIAN
25, Rue Martial-Boudet, Chaville - S. et O

ՄԱՐՍԷՅԼ
"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Նիւթ՝ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ
(Ծննդեան 60ամեակին առթիւ)

Չորեքշաբթի իրիկուն, Սէն Լուի մէջ։

Կը նախագահէ՝
Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Օր. Մ. Իշխանեան եւ Պ. Յովհ. Տէր Վարդանեան։

Ջութակ՝ Յ. Իշխանեան եւ Հ. Գըլըճեան։

Ունկնդրութիւն Հայաստանէն եկած նոր երգապնակներու (Չարենցի «Գովք Հայաստանին» եւ ուրիշներ)։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ 1958Ի ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՆԴ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Աւետարանի դրուագներուն գունաւոր պատկերներով ներկայացուած, կրօնական խորհրդածութիւններով եւ տօնաւորներով զարդարուած ու տօնացոյցի օրուան պատշաճ սուրբերով ճոխացած՝ գեղատիպ գեղարուեստական գործ, որ կ'արժէ ունենալ կամ նուիրել իբրեւ օգտակար կաղանչէք։ Գինը 500 ֆրանք։

Ստանալու համար դիմել Միքայէլ Վ. Մոմճեանի, 78, Ռապլէ փողոց, Լիոն, (Ռոն)։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Են– թակոմիտէի եւ Շ. Միսաքեան խումբի ժողովը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, (149պիս, Ավընիւ տ'Արժանթէօյ)։

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան հերթական ժողովը այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, Րիւ Պլէոյի հաւաքավայրը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱՆԻԷՌ– ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15ին, Տիկին Ինճէեանի բնակարանը, 57 րիւ Հօշ Քոլոմպ։

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կաս. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար երեքին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Սէրփանթ, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան մեծ պարահանդէսը Մարտ 30ին, Սէրքըլ Միլիթէռի մէջ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
1958Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ
ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ, 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ
Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ։ Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն
— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —
Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։
ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ
Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը
Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23
SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)
ORCHESTRE BACHICHA
Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ. Արմանի Սանթրալ 36.23։
ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ
12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8.45ին
THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche
ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը
Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ
Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝
Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը թատրոնին կիշէն։

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ՓՈՍՖՈՐ
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՕՔՈՒՄԸ
ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈԼ (քալորի)
Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն
որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ
ՓՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ
2, Rue Louis Astoin - Marseille
Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 11 DECEMBRE

1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8065 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3866

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Յառաջիկայ երկուշաբթի Փարիզի մէջ կը բացուի Հիւսիսային Ատլանտեանի Կազմակերպութեան (Օթան կամ Նաթօ) խորհուրդի ժողովը: Պիտի մասնակցին տասնեւհինգ անդամ պետութեանց վարչապետներն ու երեքական նախարարները: Փարիզ պիտի գայ նաեւ Նախագահ Այզընհաուըր, եթէ առողջական վիճակը թոյլատրէ :

Օրակարգի վրայ գրուած են բազմաթիւ հարցեր, որոնք երկար ատենէ ի վեր կը զբաղեցնեն դաշնակիցները եւ որոնք կենսական նշանակութիւն ունին ազատ աշխարհի պաշտպանութեան եւ խաղաղութեան պահպանման համար :

Տարակոյս չկայ, որ վերջին ամիսներու ընթացքին գիտութեան մէջ առաջ եկած աննախընթաց յեղաշրջումը, խորհրդային «Սպուտնիկ»ներու յաղթական թաւալումը երկրի շուրջ, մանաւանդ ամերիկեան «Հնդկալեմոն»ին անփառունակ վախճանը մեծապէս պիտի ազդեն Փարիզի խորհրդաժողովին վրայ, որ պատմական նշանակութիւն պիտի ունենայ :

Հիւլէական եւ ջրածին ռումբերը երկրորդական գիծի վրայ մնացին յորմէ հետէ «արբանեակ»ները սկսան ճեղքել անջրպետը եւ պտտորէն ճախրել անհունին մէջ :

Ցետպատերազմեան այս նոր զէնքերը բոլորովին տակնուվրայ ըրին ռազմագիտական դասական մեթոտները: Օդանաւերու զարգացումէն ի վեր երկիրները իրարմէ բաժնող սահմանները ջնջուած էին արդէն: Այժմ երբ միջերկրային հրթիռներու հնարումով մէկուկէս ժամուան մէջ կարելի կ'ըլլայ աշխարհի շրջանը կատարել, ո՛չ մէկ երկիր կրնայ զերծ մնալ յանկարծական յարձակումներէ, որոնք պիտի գան անջրպետի ոլորտներէն կամ ծովերու եւ ովկէանոսներու ընդերքէն :

Այլեւս թանգարան պիտի դրուին հին զէնքերը: Հրթիռներն ու հիւլէական եւ ջրածին ռումբերն են որ շարժման մէջ պիտի դրուին նոր պատերազմի մը պարագային: Ո՛չ մէկ ճիւղի մէջ մարդկային ստեղծագործ միտքը այնքան յառաջդիմութիւն արձանագրած է տասը տարիէ ի վեր, որքան կարճ ատենէն մեծ թիւով մարդիկ սպաննելու եւ տասնեակ հազարաւոր քիլոմեթր տարածութեան վրայ անդարմանելի աւերներ գործելու ճարտարարուեստին մէջ:

Փարիզի ժողովը կը բացուի արեւմտեան աշխարհին համար շատ աննպաստ պայմաններու մէջ: Խորհրդային գիտութեան գերակայութիւնը մեծապէս կը մտահոգէ Ատլանտեանի ուխտակիցները, որոնք պիտի պահանջեն Ամերիկայէն, որ ջնջեն Մաք Մահոնի օրէնքը եւ դաշնակիցներուն հաղորդեն հիւլէական եւ այլ գիտական նորութեանց գաղտնիքները :

Արեւմուտքը խորհրդային վտանգին դէմ պաշտպանուելու համար պարտաւոր է սերտացնել յարաբերութիւնները դաշնակիցներու միջեւ եւ մոռնալ մանր մունր վէճերը :

Սուէզի դէպքը 1956ի աշնան կարեւոր ճեղք մը բացած էր Ատլանտեանի ուխտակիցներուն միջեւ: Մ. Նահանգները ծառացած էին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի դէմ: Թունուզին զէնք հայթայթելու համար Ամերիկա եւ Անգլիա միացած էին՝ ընդդէմ Ֆրանսայի: Բարեբախտաբար Ալժերիոյ հարցին մէջ սրբագրելով իրենց սխալը՝ անոնք կանգնեցան իրենց վաղեմի ու հաւատարիմ դաշնակցի կողքին :

Վտանգուած է նաեւ Պալքանեան Ուխտը: Կիպրոսի վէճը որ կրկին ՄԱԿի սեղանին վրայ է, կը շարունակէ թունաւորել Յունաստանի եւ Թուրքիոյ յարաբերութիւնները: Իսկ երրորդ ուխտակիցը՝ Եուկոսլաւիա որ շատ մօտեցած էր արեւմուտքի, հետզհետէ կը հեռանայ անկէ եւ կը սիրաբանի Մոսկուայի հետ: Մարէշալ Թիթօ պաշտօնապէս յայտարարեց թէ կը հրաժարի ամերիկեան օժանդակութենէն՝ նուաստացուցիչ պայմաններու չենթարկուելու համար :

Մեծ յոյսեր դրուած են Փարիզի խորհրդաժողովին վրայ՝ ամրապնդելու համար արեւմտեան դաշնակիցներու ճակատը :

Առանց այդ ամրապնդումին, միշտ վտանգուած պիտի մնայ աշխարհի խաղաղութիւնը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈԳԵՐ

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ՏԵՍՆՈՒԵՑԱՒ ՄԱՌԵՇԱԼ ԺԻՒԷՆԻ ՀԵՏ

Ինչպէս գրած էինք, առջի օր Նախարարաց ժողով մը պիտի գումարուէր, քննելու համար օրակարգի հրատապ հարցեր : Ժողովը օր մը յետաձգուեցաւ: Երէկ, յաջորդական երկու նիստեր պիտի գումարէին նախարարները, զբաղելու համար պիւտճէի եւ Հիւս. Ափրիկեան հարցերով: Ժողովը կրնայ շարունակուիլ նաեւ այսօր՝ չորեքշաբթի :

Հակառակ անոր որ Ընկերվարականները որեւէ տագնապի առջեւ կը մերժեն հրաժարիլ՝ պետական պաշտօնեաներու ամսականներուն վրայ իրենց պահանջած յաւելումէն, կառավարութիւնը կը մտածէ նախ 54 միլիառի բացը գտնել: Այս ձեւով, դժուար թէ կարելի ըլլայ լուծել պետական պաշտօնեաներու աշխատավարձքի յաւելման խնդիրը: Մանաւանդ՝ երբ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին թուականն ալ կը մօտենայ (Դեկտ. 16): Փարիզի մէջ տեղի ունենալիք «գագաթ»ներու այս հանդիպումը, ապահովաբար պատճառ մը ըլլայ, որ պիւտճէի հարցին քննութիւնը յետաձգուի. Հետեւաբար՝ կարելի պիտի չըլլայ նաեւ յստակ որոշում մը տալ պաշտօնեաներու աշխատավարձքին մասին:

Նախարարները մտահոգող միւս հարցն է ֆրանքեւթունուզեան եւ ֆրանքեւալժերիական տարակարծութիւնները: Մինչ ՄԱԿի առջեւ կը քննուի Ալժերիոյ պարագան, ֆրանքեւթունուզեան խորհրդակցութիւն մը անխուսափելի կը նկատուի : Կառավարութիւնը կ'աշխատի, որ Հիւս. Ափրիկէի երկիրներուն հետ դժուարութիւնները հարթուին:

Վարչապետ Կայեարի դժուարին գործերէն մէկն ալ Ատլանտեան Ուխտին ներկայացուելիք ֆրանսական թղթածրարին պատրաստութիւնն է :

Նախարարաց յառաջիկայ ժողովն ալ պիտի զբաղի այս հարցով: Ծանօթ է, որ Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն պետական ղեկավարներու հանդիպումին պիտի քննուին մասնաւորապէս զինուորական հարցեր.— հիւլէական զէնքերու պատրաստութիւն, Ուխտին անդամ երկիրներու կողմէ միջերկրային հրթիռներու գործածութիւն, եւրոպական երկիրներու մէջ հեռաւոր (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններու կառուցում, եւն.:

Մինչ Վարչապետ Կայեառ այս ուղղութեամբ կառավարութեան տեսակէտին պատրաստութեան վրայ կ'աշխատի, անդին զօրավար Տը Կոլ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մառեշալ Ժիւէնի հետ, ապահովաբար, զինուորական երկու ղեկավարները խօսակցած են Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ քննուելիք ռազմական հարցերուն շուրջ :

Օրը Օրին

ԱԶՆՈՒԱԿԱՆ ՄԱՐԴԻԿ ...

— Ո՞ւր ես, Տիկին Շոֆոլա, մէջտեղուանքը չկաս... Իմացայ որ ամառը Քալիֆորնիա գացեր էք, հանդերձ ընտանեօք ...

— Այո՛... Երկու ամիսի չափ այնտեղ էինք... Յետոյ, Ֆրանսա անցանք... Նիս, Քան, Փիռէնէ... Սքանչելի ժամանակ անցուցինք: Մոնթէ Քարլոյի քազինօն ալ տեսանք ... Ան ի՜նչ փառաւոր տեղ է... Բայց, մարդու բան չըսես, հազար տոլար կորսնցուցինք մէկ, երկու վայրկեանէն ...

— Ամա՛ն դուն ալ, հոգիդ ողջ ըլլայ .. Աղաղ ջուրի պէս դրամ կը վաստկի էրիկդ ...

— Այո՛, շիտակ է ... է՜հ, դո՞ւն ինտոր ես... Այս տարի ալ Ֆլորիտա պիտի երթա՞ք ...

— Կարծեմ պիտի երթանք ... Ա՛լ երկուքս ալ անանկ տարիքի մը հասեր ենք որ ձմեռները ցուրտ տեղեր չենք կրնար մնալ... Բայց, Կաղանդէն ետք պիտի երթանք ...

— Կաղանդ ըսիր միտքս ինկաւ: Այս տարի, մերինը միտքը դրեր է որ աղջըկանս *վիզօն* մը առնէ, տղուս ալ *Քրայսլըր* մը...

— Քեզի՞ ինչ պիտի առնէ ...

— Մատանիի մը պէտք ունիմ: Սանկ ութ, տասը կարատնոց բան մը...

— Ըսէ՛ թող առնէ... Մերինն ալ ինծի *քատիլաք*մը նուիրելու միտք ունի եղեր.. Հարսիս բան մը տալ կ'ուզեմ՝ *Քրիսմըսի* առթիւ... Ի՛նչ առնեմ, չեմ գիտեր... Ամէն բան ունի ...

— Չէք մը տուր, լմննայ երթայ... Ամէնէն դիւրին գործն է:

— Ես ալ այդպէս կը կարծեմ :

— Շատ լաւ աղջիկ է... Տղո՞ւս ինչ առնեմ... Ի՞նչ կ'ըսես անոր ալ չէք մը տա՞մ ...

— Տո՛ւր, անշուշտ... Ես ալ նուէրներ առնելու եմ ասոր անոր: Անցեալները վեր վար հաշիւ մը ըրի, երկու հազար տոլարի մը պէտք ունիմ ...

— Եթէ այդքանով կ'ազատիս, բախտաւոր ես...

×

— Սօնա, այս շաբթու ժողով մը ընե՞նք ...

— Այո՛, շատ ատեն չունինք ... Աչքդ բանաս գոցես՝ Կաղանդ, Ծնունդ ... Անցեալ տարի ուշ շարժեցանք ... Գիտե՞ս ինչ ...

— Ի՞նչ...

— Այս տարի խումբ խումբ տուները պտտելու ենք որ քիչ մը աւելի ժողվենք.. Սանկ երեքական հոգի ...

— Ես պատրաստ եմ... Տունէ տուն պտտելով առիթը կ'ունենանք մեր ընկերութեան նպատակները երկարօրէն բացատրելու ...

— Առաջ հարուստներո՞ւն դուռը պիտի զարնենք թէ ո՛չ - հարուստներուն :

— Հարուստները, աս մէկ, երկու ամիսը շատ զբաղած կ'ըլլան... Մենք ոչ-հարուստներուն կը դիմենք ...

— Շատ ճիշդ ըսիր... Հարուստին խիղճը մինչեւ արթննայ, որբը անօթի կը մեռնի. Աստուած անպակաս ընէ մեր ազգին ո՛չ - հարուստները, ազնուական մարդիկ, ամէնքն ալ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՐՑԸ ՄԱԿի ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, շաբաթներէ ի վեր Ալժերիոյ հարցը կը քննուէր ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին կողմէ: Ծանօթ է, որ այս յանձնախումբին մէջ կարելի չեղաւ հարցին լուծում մը գտնել : Այսուհանդերձ մեքսիկեան եւ այլ պատուիրակութիւններ կ'աշխատին ընդունելի առաջարկ մը պատրաստել:

Ալժերիոյ խնդիրը ներկայացուեցաւ ՄԱԿի համագումարին, ուր Մարոքի թագաւորը խօսք առաւ.— խորապէս յուզուած ենք, տեսնելով որ մեր դրացի Ալժերիոյ մէջ կը շարունակուի պայքար մը, որ հետզհետէ աւելի մտահոգիչ կը դառնայ: Մուհամմէտ Ե. մաղթեց, որ խորհրդակցութիւններ սկսին երկու կողմերու միջեւ, ՄԱԿի սկզբունքներուն համաձայն հարցը լուծելու համար: Մարոքի թագաւորը իր ճառին մէջ նպաստաւոր կարծիք յայտնեց ժողովուրդներու ինքնավարութեան իրաւունքին, յուսալով որ իմաստութեամբ լուծուի Ալժերիոյ ցաւալի հարցը, արեան հեղեղին վերջ մը դնելու համար :

Բայց ասոր Մուհամմէտ Ե. փափաք յայտնեց, որ ՄԱԿը ըլլայ բոլոր ժողովուրդներուն համար հանդիպումի վայր մը: Մարոքի թագաւորը իր ճառին մէջ երբեք չանդրադարձաւ Իֆնիի դէպքերուն, որոնք հետզհետէ մտահոգիչ դառնալ սկսան, սպանական մարտանաւերու Մարոք երթալէն ի վեր :

ԱԼՊԷՐ ՔԱՄԻՒ որ ներկայիս Սթոկհոլմ կը գտնուի, Նոպէլեան մրցանակը ստանալու համար, մամուլի ասուլիս մը տուաւ եւ Ալժերիոյ մասին խօսելով, ըսաւ թէ հարցը լուծելու համար արաբ եւ ֆրանսացի անձնաւորութիւններու դաշնակցութիւն մը պէտք էր կազմել: Զուիցերիոյ նման դաշնակցութիւն մը կարելի չէ, ըսաւ ֆրանսացի գրագէտը :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ վերջին երկու օրերու ընթացքին 270 ապստամբ սպաննուեցաւ ու 70 հոգի ձերբակալուեցաւ :

"ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՐՁԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆՔ ՔԱՆԴԵԼ"

Կ'ԸՍԷ Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ

ԶՕՐ. ՆՈՐՍԹԱՏ — ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է

Յունաստանի յառաջդիմական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը ութ սիւնակի վրայ դրուած խորագիրով հրատարակած է Խ. Միութեան փոխ-վարչապետ Ա. Միկոյեանի յայտարարութիւնները՝ իր թղթակիցին :

Նախ՝ Միկոյեան ըսած է, թէ Յունաստան ոչ մէկ վտանգի ենթակայ է, Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ կողմէ. — Այս երկիրները, ըսած է ան, ինչպէս ընկերվարական որեւէ երկիր, խաղաղութեան կողմնակից են եւ չեն սպառնար որեւէ այլ երկրի... Յունաստան եթէ չէզոք քաղաքականութեան մը հետեւի, պիտի ստանայ Խ. Միութեան օժանդակութիւնը, որ աւելի նուազ պիտի չըլլայ Սուրիոյ ու Եգիպտոսի տրուած օգնութենէն: Այս օժանդակութիւնները կ'ըլլան, որպէսզի որեւէ վտանգի մը պարագային՝ իւրաքանչիւր երկիր պաշտպանէ իր անկախութիւնն ու հողային ամբողջականութիւնը: Խ. Միութիւն չանդիտանար, որ կրնայ յարձակում մը կրել իր սահմանագլուխներուն շուրջ հաստատուած ամերիկեան հրթիռներու արձակարաններուն կողմէ: Այսուհանդերձ, մենք գիտենք թէ ո՛ր կէտերուն վրայ հաստատուած են այդ արձակարանները եւ այն պարագային՝ երբ Միացեալ Նահանգներ յարձակում մը գործեն Ռուսիոյ վրայ, հեռաւոր հրթիռներու այդ բոլոր խարիսխները պիտի քանդենք, ո՛ւր որ ալ գտնուին անոնք :

Միւս կողմէ, Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր հրամանատար զօրավար Նորսթատ յայտարարեց, թէ պատերազմի մը պարագային անկարելի է որ Խ. Միութիւն կարենայ փճացնել ամերիկեան հազարա-

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒ ՆՈՒԻՐԱԿՆԵՐ

(1936 ԱՊՐԻԼ 8 ԵՒ 1957 ՀՈԿՏ. 17)

Աւելի քան քսան տարի առաջ էր, Ամերիկայի մեր եկեղեցական տաղնապի փոթորկայոյզ օրերուն, 1936 Ապրիլ 8ին, երբ Ամերիկա ժամանեց կաթողիկոսական Նուիրակ Գարեգին Արքեպիսկ. Յովսէփեան:

Իր երկար ճամբորդութեան ընթացքին, Նուիրակը ուր որ կանգ առաւ, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ֆրանսա, Եգիպտոս, Պաղեստին, Իրաք եւ Յունաստան, հաշտութեան, համերաշխութեան եւ միասնականութեան մասին խօսեցաւ: Ու երբ, պառակտումէն աւելի քան երեք տարի ետք, Ամերիկա ժամանեց, սիրոյ ու խաղաղութեան ձիթենին ձեռքը, խանդավառութեամբ ողջունեցինք իր մուտքը մեր մէջ, այն հաստատ ակնկալութեամբ, որ պառակտում, վէճեր ու պայքարներ, քէն ու ատելութիւն, իբր տխուր փակագիծ մը մեր կեանքին մէջ, պիտի դառնան այլեւս անցեալի սեփականութիւն, եւ մենք նորէն ձեռք պիտի մեկնենք իրարու:

Այս հաւատքն ու համոզումը՝ նաեւ այն պատճառով, որ այդ օրերուն Լուսաւորչի գահին վրայ բազմած էր մաքուր, անկաշառ, արի ու մեծ հայրենասէր Վեհափառ Խորէն Ա., որ յետոյ խեղդամահ եղաւ բոլշեւիկներու ձեռքով, դառնալով Հայ. Եկեղեցիին Մեծ Նահատակը: Իսկ իր Նուիրակը՝ Գարեգին Արքեպիսկ., պատկերն էր Ե. դարու Ղեւոնդ Երէցներու, թէեւ գրքի ու գրչի մեծարժէք մշակ, բայց 1918 թուի Մայիսեան օրերուն, եղաւ նաեւ զինուոր մը, վազեց ռազմադաշտ՝ դէպի Սարդարապատ, ապա՝ տարիներ ետք՝ դէպի Կարս, մեր հայրենիքի ու հաւատքի մեծ թշնամի Թուրքերուն դէմ կռուելու համար:

Դժբախտաբար, չարդարացան մեր յոյսերը: Եւ ասոր պատճառը ոչ Խորէն Առաջինն էր, ոչ ալ իր Սրբազան Նուիրակը, այլ այն խայտաբղէտ բազմութիւնը— ռամկավար, հնչակ ու յառաջդիմական, որոնք, իբրեւ վարձկանները բոլշեւիկ իշխանութեան, ոչխարային համակերպութեամբ կը կատարէին Մոսկուայի իրենց տէրերուն կամքը: Իսկ այդ կամքն էր՝ մշտապէս բաժան ու պառակտուած պահել գաղութներն ու Հայ. Եկեղեցին:

Նուիրակ Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեան, հազիւ նաւէն դուրս եկած, շրջապատուեցաւ «Հայաստանասէր» կոչուած հոսանքին կողմէ: Անոր թոյլ չտրուեցաւ, որ տեսակցութիւններ ունենայ ուրիշ հոսանքի կամ օրինաւոր Ազգ. Կեդր. Վարչութեան ներկայացուցիչներուն հետ, որոնք ուզեցին անոր այցի երթալ եւ Ամերիկա ժամանման առթիւ բարի գալուստ մաղթել: Մինչ «Բանուոր»ի ու «Պայքար»ի թղթակիցները ամէն օր տեսակցութիւններ կ'ունենային Նուիրակին հետ, «Հայրենիք»ի թղթակիցը հազիւ յաջողեցաւ Ապրիլ 20ին միայն տեսնել զայն եւ մեզ չհապրդոող կարգ մը հարցերու մասին պատասխաններ ստանալ իրմէ:

Նուիրակի ժամանումէն առաջ ու մանաւանդ յետոյ, հակառակորդ մամուլի օրկանները՝ «Պայքար», «Երիտ. Հայաստան», «Բանուոր» ամէն օր անէծք կը կարդային անոնց գլխուն, որոնք միասնականութեան մասին կը խօսէին ու կը գրէին: Զափազանց բնորոշ էր այն տեսակցութիւնը, զոր ունեցաւ Նուիրակին հետ «Պայքար»ի թղթակիցներէն մէկը, Բողոքական Եկեղեցիի զաւակ «պատուելի» Տիքիճեան, որուն թղթակցութիւնը, վերէն վար ատելութիւն ու թոյն, լոյս տեսաւ նոյն թերթի Ապրիլ 17ի թիւին մէջ:

Մինչ Նուիրակը խոր ցաւով ու յուզումով մատնանշած էր Հայ Եկեղեցիի անբաղձալի վիճակը եւ շեշտած, որ միահամուռ ջանքերով իրերհասկացողութիւն պէտք է ստեղծուի, բողոքական Տիքիճեան գիտել տուած էր, թէ «դեռ տաք են Մեծ Նահատակին մարմնին վէրքերը» եւ թէ «Հայաստանեայց Առաքել. Ս. Եկեղեցիի բարձրաստիճան պաշտօնեաները չեն կրնար այնքան թեթեւօրէն դարձնել մեր պատմութեան սեւագոյն էջը եւ ընել արուեստական կարգադրութիւններ»:

Եւ բողոքական Տիքիճեանն ու իր բոլշեւիկ գործակիցները յաջողեցան, որ Սրբազան Նուիրակը չկարենայ «արուեստական» կարգադրութիւններ ընել, այլ պահէր «վէրքը բաց ու տաք», որպէսզի պայթէր վերջապէս: Այդ օրերուն Տիքիճեանները եւ այս օրուան Գալֆայեանները չէին մոռնար «իրենց նահատակն ու անոր վէրքերը» բայց գիտութեամբ մոռցած էին ռամկավար ծանօթ ոճրագործի մը՝ Ճան Նազարեանի Փրաւիտենսի մէջ օրը ցերեկով բացած վէրքերը, որոնց զոհ գնաց տարաբախտ Ղեւոնդ վրդ. Մարդուկեան:

×

Հոկտ. 17ին, Ամերիկա ժամանեց ուրիշ բարձրաստիճան հոգեւորական մը, յանձին Բարեշնորհ Խորէն Արք. Բարոյեանի, որ Նուիրակն է Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետ Վեհ. Զարեհ Ա. Փայասլեանի:

Պոսթընի մէջ ան ընդունեցաւ խուռն ու խանդավառ բազմութեան մը կողմէ: Ան արդէն իր առաջին Պատարագը մատոյց Հոկտեմբեր քսանին եւ կատարեց առաջին Օծումը Մեծադոյն Պոսթընի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիի: Նորակառոյց եկեղեցիի կամարներուն ներքեւ հաւատացեալներու մեծ բազմութիւն մը խոր գոհունակութեամբ ու ցնծութեամբ լսեց Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետ Զարեհ Ա.ի անունը: Լսեց նաեւ անոր առաջին կոնդակը, որ ի լուր աշխարհի կը յայտարարէր, թէ Ամերիկայի մեծ թեմը կ'առնէ իր կաթողիկոսական իշխանութեան ներքեւ:

Լուսաւորչէն մինչեւ այսօր մենք ունեցած ենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս: Բայց մեր Ամենայն Հայոցը երբեք մէկ վայրի հետ կապուած չէ եղեր: Մեր քաղաքական իշխանութեան կեդրոնը եղած է նաեւ կեդրոնը քրիստոնէական Հայրապետութեան: Եւ այսպէս, մէկ օր ան եղած է Էջմիածինը, ապա՝ Դուինը, Աղթամարը, Անին, Սիսը, եւայլն: Եւ լաւ է, որ այդպէս եղած է: Այլապէս, թշնամին մեր երկրին տիրելէ, մեր քաղաքական իշխանութիւնը խորտակելէ ետք, խորտակած պիտի ըլլար նաեւ մեր Եկեղեցիի անկախութիւնը: Մինչ մենք, դարերու ընթացքին, հայրապետանիստ նոր Աթոռներ ունենալով, պահէր ենք մեր Եկեղեցիի անկախութիւնը:

Ցաւալին այն է, որ լման 25 տարի մենք մնացինք օդին մէջ կախուած ; միամտօրէն հաւատալով, որ Էջմիածնի մէջ Լուսաւորչի Գահին վրայ բազմած մեր բարձրաստիճանները պիտի գիտնան պահել իրենց անկախութիւնը: Զանդրադարձանք, որ Չէօրէքճեանները եւ Պալճեանները չեն կրնար Խորէն Առաջին ըլլալ...:

Զարեհ Ա. Հայրապետի կոնդակը լսելու առեն, ակամայ յիշեցի Էջմիածնէն 1948 թ.ին Նոր Տարուան առթիւ Ամերիկա ղրկուած մէկ ուրիշ կոնդակ, ուր մեզի՝ Հայ. Եկեղեցիի «խորթ ու անհարազատ» զաւակներուս մասին գրուած էր հետեւեալը.

— «Հայ Ազգային Եկեղեցու դարաւոր անցեալը ճշմարտապատում վկայաբանում է, որ վաղ թէ ուշ, անջատեալներին սպասում է դաւանափոխութեան եւ ազգային դիմագրկման անփառունակ վախճանը: Իսկ Հայաստանեայց Ազգային Եկեղեցին, ազատագրուելով հոգւով անհարազատ տարրերից, է՛լ առաւել հաստատուն եւ վստահ շարունակել է իր բազմադարեան փառապանծ ուղին»:

Միայն 17րդ դարու սկիզբը, Լեհաստանի մէջ, հայ գաղութը պառակտած եւ զայն դէպի քայքայում ու կործանում առաջնորդած ամբարտաւան ու ամբարիշտ Նիկոլ Թորոսովիչները կրնային ստորագրել այսպիսի կոնդակ մը: Նիկոլները թաղեցին Լեհաստանի շէն ու բարգաւաճ հայ գաղութը: Բայց մեր օրերու Նիկոլները չհասան ու պիտի չհասնին երբեք իրենց չար նպատակին:

Հակառակ դաւերու եւ ահաւոր սադրանքներու, ամերիկահայ գաղութը մնաց արի, զգաստ եւ, յանուն Հայ. Եկեղեցւոյ շահերուն, պայքարի առաջին գիծերուն վրայ: Ան ոչ միայն չդիմեց դէպի «դաւանափոխութիւն ու ազգային դիմագրկում», այլ, ընդհակառակն, իբրեւ արթուն պահակ, միշտ ալ իր խարազանը շաչեցուց երեսին անոնց, որոնք շարունակ Ազգ ու Եկեղեցի կը հոլովեն, բայց իրապէս կը փորեն հիմերը Ազգի ու Եկեղեցիի:

Վեհ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս եւ իր արժանաւոր Նուիրակը՝ Բարեշն. Խորէն Արք. Բարոյեան, մեր առջեւ կը բանան նոր ու լուսաւոր հորիզոն մը: Կը մնայ որ գիտակցաբար կամ անգիտակցաբար, Ամերիկայի մէջ եւ դուրսը, Նիկոլ Թորոսովիչներու ճանկը ինկած ուրիշ հատուած մը օր առաջ իր դիրքը ճշդէ:

Մ. ՕՉԱՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՃԱԿԱՏՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Ինչպէս գրած էինք, կացութիւնը սկսած է ծանրանալ Ինտոնեզիոյ մէջ, ուրկէ պիտի արտաքսուին վաթսուն հազար Հոլանտացիներ: Երիտասարդ այս Հանրապետութեան վրայ ուշադրութիւն կեդրոնացաւ, երբ Նոյեմբեր 30ին մահափորձ մը սարքուեցաւ Նախագահ Սուքարնոյի դէմ: Հանրապետութեան Նախագահը ազատեցաւ ստոյգ մահէ, սակայն 9 հոգի սպաննուեցաւ եւ աւելի քան 150 հոգի վիրաւորուեցաւ: Այս պարագան ցոյց կու տայ, թէ երկրին մէջ հակամարտ ուժեր կան:

Քաղաքական խմբակցութեանց միջեւ տարակարծութիւններ գոյութիւն ունէին, արդէն, երբ անցեալ Մարտ 14ին կառավարութիւնը իր հրաժարականը կը ներկայացնէր: Տնտեսական անհամաձայնութիւններ կային, որոնք ստացան քաղաքական նկարագիր, պատճառ դառնալով որ 1955 Սեպտեմբերին կատարած առաջին ընտրութիւններէն ետք կազմուած առաջին կառավարութիւնը տապալի:

Նոր կառավարութեան կազմութիւնը դժուարութեանց բախեցաւ. համայնավարներու մասնակցութեան դէմ զօրաւոր շարժում մը կար, որուն հետեւանքով համայնավարները սպառնացին ընդհանուր գործադուլ մը շղթայազերծել:

Խորհրդակցութիւնները ի դերեւ ելան, որմէ ետք Հանրապետութեան Նախագահը հակասահմանադրական միջոցներու դիմելով՝ ինք կազմեց կառավարութիւնը: Նախագահին որոշումով, դահլիճին կողքին կազմուեցաւ նաեւ Ազգ. Խորհուրդ մը՝ զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներով: Քննադատութիւններուն պատասխանելով՝ Սուքարնօ ըսաւ թէ չէր կրնար անտեսել վեց միլիոն համայնավար քուէները ...:

Ազգ. Խորհուրդին կազմութիւնը ընդդիմադրութիւնը զօրացուց: Մահմետականները եւ յատկապէս նախկին փոխ-նախագահ Հաթա համայնավարներու որեւէ ձեւի մասնակցութեան դէմ էին: Այս

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ունի մէկէ աւելի քերթուածներ, որոնք ինքնակենսագրութիւններ են, բանաստեղծօրէն տրուած:

Մեր այդ գիտցածներուն վրայ կուզան աւելնալ նոր ծանօթութիւններ, նոր վկայութիւններ:

Չէ՞ք կարծեր թէ Չարենցի տարօրինակ ճակատագրին մաս կը կազմէ նաեւ սա տարօրինակ պարագան, որ նոյն այս տարուան ընթացքին, իր ծննդեան վաթսունամեակին, զանազան վայրերու մէջ, առանց կանխամտածումի, լոյս կը տեսնեն ուսումնասիրութիւններ:

Այնպէս կը պատահի որ այս տարուան ընթացքին լոյս կը տեսնէ ողբացեալ Վահան Նաւասարդեանի հրաշալի մէկ գործը, Չարենցի մասին: Դարձեալ այնպէս կը պատահի որ այս տարուան կը զուգադիպին «Լէ Քայիէ տիւ Սիւտ»ի թարգմանութիւններն ու ուսումնասիրութիւնը:

Ու նաեւ կը բացուին լեզուները Հայաստանի մէջ: Ի՛նչ որ պահած էին շատեր քսան տարիէ ի վեր իրենց սրտերուն մէջ, կը պարպեն այսօր: Ինչե՛ր, ինչե՛ր կը պատմեն: Իր գրչի առաջին ընկերներէն մինչեւ աշակերտները: Կուսակցականը, դերասանը, նկարիչը ու մանաւանդ գրագէտներն ու բանաստեղծները: Սփիւռքէն վերադարձած՝ Գուրգէն Մահարին, Վաղարշակ Նորենցը, Հմայեակ Սիրասը, Գեղամ Սարեանը, Արաքսին, Հ. Գրիգորեանը, Չարեանը (Ռուբէն Չարեանը, եւ ոչ թէ Նայիրի Չարեանը, միակ համբը, այն որուն վրայ կը ծանրանան մեծագոյն մեղքերը, ոչ միայն Չարենցի դժբախտութեան, այլ եւ միւս անհետացողներուն):

Այդ բոլոր յուշերը, վկայութիւններն ու վերլուծումները կը լուսաւորեն Չարենցի տարօրինակ անձը, կը բացատրեն նաեւ հարցեր, զորս կը գուշակէինք, բայց ճշդիւ չէինք գիտեր: Ամէն պարագայի մէջ «Տանթէական Առասպել»ի հեղինակը այդ վկայութիւններու լոյսին տակ, մեզի կը ներկայանայ աւելի մեծցած, անհունօրէն աւելի համակրելի:

Կ'ուզեմ այստեղ արձանագրել անոնցմէ քանի մը հատը:

Բոլոր վկաներն ալ համաձայն են կէտի մը շուրջ: Այն թէ ոչ միայն ամէնէն օժտուածն էր Չարենցը, այլ նաեւ ամէնէն պատրաստուածը: Լաւատեղեակ էր հայ հին թէ նոր գրականութեան, ռուսականին նոյնպէս: Թարգմանութիւններով ծանօթ՝ նաեւ եւրոպական բոլոր գլուխ-գործոցներուն: Չարենցը եղած է խորհրդահայ գրականութեան իրական առաջնորդը, մղիչ ուժը:

Գրականութեան բոլոր մարզերուն, գործօն մասնակցութիւն բերած, փորձած, սահմանած, բացատրած բանաստեղծութեան եւ առ հասարակ արուեստի նոր ըմբռնումները: Նորերուն ուղեցոյց տուած, պաշտպանած տաղանդ ունեցողները: Իր քերթուածներուն մէջ մեծամիտ, ինքնահաւան կարծուող այս բանաստեղծը, եղած է եղբայրական, անկեղծ, անաչառ ընկեր մը: Ամբողջ հոգիով նուիրուած հայ գրականութեան, տղու մը պէս ուրախանալով ուրիշներու յաջողութիւններով, նոյնիսկ իր հակառակորդներուն: Ապրած է, պայքարած, մի միայն լաւ գրականութեան յաղթանակին ի խնդիր:

Ունեցած է բանաստեղծութեան խոր ըմբռնումը ու միշտ փնտռած նոր ուղիներ, արտայայտութեան նոր ձեւեր:

Առանց թերագնահատելու վաւերական հին արժէքները: Կը վկայեն թէ 1924ին Չարենցը կը պահանջէր վերհրատարակել Վարուժանը, Սիամանթօն, Մեծարենցը:

Գիտենք թէ որքա՛ն բարձր կը դասէր Նարեկացին, Քուչակը: Ծի՜չ կը գնահատէր Թումանեանը, Տէրեանը:

Ահա Թումանեանի մասին.

«Նա մեծ էր աւելի, քան եղաւ: — Երկնքի նման ընդարձակ,
Օվկեանի նման՝ իր ոգին ընդգրկել էր կեանքը անեզր:—
Եւ ոգու ափերին նստած՝ նա նայում էր հայեացքով պայծառ
Եւ որսում էր երգեր ու խոհեր, եւ տեսնում էր չքնա՛ղ երազներ..»:

Ահա ուրիշ քառեակ մը.

Նա մեծ էր հողո՛վ, արի՛ւնով: — Արմատներ ունէր նա հողում:
Իր երգերը — գեղջուկ Նայիրցու քրտինքով էր նա ողողում:
Հանճարեղ երգերում նրա — իր երկրի արի՛ւն էր շողում:
Նա մեծ էր հողո՛վ, արիւնո՛վ.— Արմատներ ունէր հողում:

Իսկ Տէրեանի մասին, հոս կ'ուզեմ արտագրել Ռուբէն Չարեանի վկայութիւնը: Յատկանշական է ան շատ մը տեսակէտներով:

«Սեղանի վրայ մի տետր կար, որից Չարենցը Պետհրատի փոքրիկ բլանկների վրայ ոտանաւորներ էր արտագրում: Հարցրի, թէ ինչ է անում եւ չե՞մ կարող օգնել իրեն:

— Չէ՛:

Քիչ յետոյ գլուխը բարձրացրեց:

— Տէրեան սիրո՞ւմ ես:

Չսպասեց պատասխանիս:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(3 Շար.)

էր պատճառը, որ Հաթայի ազդեցութիւնը զօրացաւ երկրին մէջ։ Ներկայիս Ինտոնեզիա ունի երկու դէմքեր. Սոքարնօ եւ Հաթա ։

Հանրապետութեան Նախագահ Սոքարնօ սիրուած է ազգայնականներէն եւ համայնավարներու մէջ թշնամի չունի։ Հաթա՝ հակահամայնավար եւ մահմետական. երկուքն ալ ժողովրդական դէմքեր ։

Ինտոնեզիոյ այս երկու ղեկավարները իրարմէ տարբեր քաղաքական տեսակէտներ ունին։ Սոքարնօ կը հաւատայ կառավարութեան մը, որուն մաս կը կազմեն երկրին բոլոր կուսակցութիւնները։ Հաթա դէմ է համայնավարներուն, նկատելով որ անոնք ազգային կազմակերպութիւն մը չեն ներկայացներ։

Դիւանագիտական շրջանակները հարց կուտան, թէ Սոքարնոյի դէմ կատարուած մահափորձը ազդարարութիւն մը չէ՞ արդեօք ։

Միւս կողմէ, պէտք է ըսել, որ Ինտոնեզիոյ մահմետական ժողովուրդը դէմ է գաղթատիրութեան։ Այս ճգտումին գլխաւոր փաստերէն մէկն ալ Հոլանտացիներու հետ իրենց ունեցած տարակարծութիւնն է։

1947 Մարտի եւ 1948 Յունուարի ժողովներով, որոշուած էր որ 1949 Դեկտեմբեր երեսունէն առաջ Ինտոնեզիա, իբրեւ ինքնիշխան պետութիւն, ենթակայ պիտի չըլլար որեւէ երկրի ։ Այդ թուականէն սկսեալ, Ինտոնեզիա անկախ պետութիւն մըն է. այսուհանդերձ, Հոլանտացիները կը մերժէին հեռանալ Նոր-Կինէէն։ Ծագեցան վէճեր, տեղի ունեցան խորհրդակցութիւններ, սակայն կարելի չեղաւ համաձայնութիւն մը գոյացնել ։

Նոր Կինէի հարցը աւելի բարդ բնոյթ մը ստացաւ, երբ 1953 Սեպտեմբերին Լահէյի կառավարութիւնը իր Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւններ կատարելով, այդ հողամասը Հոլանտայի անբաժանելի մէկ մասնիկը հռչակեց ։

Ինտոնեզիա ՄԱԿին դիմեց 1954ին։ Յարդ լուծում մը չէ գտնուած սակայն ։ Այս պայմաններուն մէջ, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը, Ինտոնեզիա դիմեց խիստ միջոցներու, երկրին մէջ չէզոքացնելով հոլանտական ընկերութիւններն ու հաստատութիւնները։ Երկրին մէջ գտնուող Հոլանտացիներուն արտաքսումն ալ որոշուած է արդէն, կը մնայ գործադրութիւնը ։

Թ. Ա. Թ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Երաժշտասէր հայրենակիցներու մեծ թիւ մը, փութացած էր, անցեալ շաբաթ, Նոյեմբեր 30ին, երեկոյեան ժամը 9ին, Պոմոնի Ս. Սահակ Մեսրոպ սրահը, իր ներկայութեամբ քաջալերելու համար երիտասարդ ջութակահարներ՝ Յարութիւն Իշխանեանի եւ Հրայր Գըլճեանի անդրանիկ նուագահանդէսը ։

Երաժշտական երեկոն կազմակերպուած էր, Մարսէյլի երաժշտանոցի ջութակի բաժնին վարիչ-ուսուցիչ եւ նախկին «Քնար» երգչախումբի խմբավար՝ Պ. Յակոբ Քիւրքճեանի նախաձեռնութեամբ։

Յայտագրին մաս կը կազմէին դասական անուանի երաժիշտներու հեղինակութիւններ եւ ծանօթ հայ երգահաններու գործերէն սիրուած ու գնահատուած երաժշտական կտորներ ։

Առաջին անգամն էր որ Նոր Սերունդական մեր երկու ընկերները հանդէս կուգային յատուկ երաժշտական յայտագրով մը։ Հակառակ իրենց թարմ տարիքին, երկու արուեստագէտները յաջողեցան ունկնդիրներուն փոխանցել իրական յուզում։ Ըմբոշխնեցինք դասական ու հայ երաժշտութեան գեղեցկութիւնները ։

Երկու երիտասարդ արուեստագէտներն ալ ունին կենսականը. արուեստագէտի խառնուածք։ Աւոր կողքին ի յայտ բերին մատներու ճկունութիւն եւ աղեղի ու ձախ ձեռքի համաչափ խաղարկութիւն ։

Նուագուած յաջողագոյն կտորը կարելի է նկատել Վիվալտիի քոնչերթօն ։

Հրայր Գըլճեան գեղեցկօրէն նուագեց Սպենդիարեանի «Ղայթարմա»ն ու Կոմիտասի «Կռունկ»ը ։

Իր կարգին, Յարութիւն Իշխանեան, վարպետօրէն նուագեց Սպենդիարեանի «Երեւանի էթիւտները», Ա. Խաչատուրեանի «Օրօր»ը եւ Միյոյի քոնչերթօն ։

Օր. Լիլի Գազանճեան, դեռ վերջերս Մարսէյլի երաժշտանոցէն պսակուած առաջին կարգի մրցանակով, դաշնակի յաջող ընկերակցութիւն մը ապահովեց ու ներկաներու փափաքին վրայ իր նուագած Ա. Խաչատուրեանի Թօքաթան գտաւ մեծ ընդունելութիւն ։

Երաժշտական հաճելի երեկոյ մը անցուցինք ։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԸ ԵՒ Դ.ՊՐՈՑԱՍԷՐԸ

Ցիչատակի ոգեկոչումները կը շարունակուին Դպրոցասէրի Աղջկանց վարժարանին մէջ։ Քանի մը շաբաթ առաջուան Աւ. Իսահակեանի գրականութեան մասին դասախօսութիւններէն ետք, հայերէնի եւ գրականութեան ուսուցիչ՝ Մ. Պարսամեան ներկայացուց Եղիշէ Չարենցի կեանքը եւ գրականութիւնը, նկատի ունենալով բանաստեղծին ծննդեան (1897) վաթսունամեակը։

Դասախօսը երեք շրջաններու բաժնեց բանաստեղծին կեանքն ու գործը, աւելցնելով թէ բոլորին ծանօթ է Եղիշէ Չարենցի ամէնէն զգայուն, ամէնէն հայկական եւ ազգայնական քերթուածը, որ բոլոր Հայերուն սիրտին կը խօսի։ «Ես իմ անուշ Հայաստանին արեւահամ բառն եմ սիրում»։

Ե. դասարանի աշակերտուհի Ազատնի Մարանկոզեան արտասանեց այս քերթուածը ։

Մ. Պարսամեան այս քերթուածին ամէն մէկ տողը բացատրեց, աշակերտներուն ցոյց տալով անոր խորքն ու գեղեցկութիւնը ։

Դ. դասարանի աշակերտուհի Ազատնի Կարապետեան արտասանեց «Մօրս համար կարել» քերթուածը, որուն մասին, նոյնպէս բացատրութիւններ տրուեցան ։

Ցիչատակի այս երեկոն փակուեցաւ տեսչուհի Օր. Հ. Գարագաշեանի խանդավառ խօսքերով եւ Դպրոցասէրի քայլերգով ։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՄԷՋ

Երկար ժամանակէ ի վեր, Իսրայէլի մէջ կրօնական վէճեր չկային։Հարցը սկըսաւ բարդանալ այն ատեն՝ երբ արեւելեան Եւրոպայէն տարագիրներ սկսան երթալ այնտեղ։ Առաջին առիթով՝ դաւանական շրջանակներու մէջ հաշտ աչքով չնայուեցաւ արդէն անոնց՝ որոնք խառն ամուսնութիւններ կնքած էին։ Տեղացի քրիստոնեաները կ'այպանէին այն տարագիրները՝ որ ամուսնացած էին Հրեաներուն հետ, եւ, փոխադարձաբար ։

Այս բոլորը այնքան ալ ծանր չէին սակայն եւ կը մնային զգացումներու սահմանին մէջ, երբ մեռաւ Արոն Սթէյնպերկ, հինգ տարեկան մանչուկ մը, որուն հայրը Հրեայ էր, մայրը՝ քրիստոնեայ։ Իսրայէլի մէջ քաղաքացիական գերեզմանատուներ չկան. հարկ էր ճշդել՝ թէ դժբախտ տղեկը քրիստոնեա՞յ է, թէ հրեայ։ Կրօնական օրէնսդրութեան տղան կը պատկանի հօրը կրօնին, մինչդեռ հրէական օրէնսդրութեան մէջ՝ մայրը նկատի կ'առնուի։ Ծնողքը նախ դիմած է Հայֆայի քրիստոնեաներու գերեզմանատան վարչութեան եւ մերժուած. Հրեաներն ալ, իրենց կարգին, արգիլուած են քրիստոնեայ մօրմէ ծնած երախայ մը առնել իրենց գամբարանին մէջ։ Վերջապէս, պզտիկ փոս մը փորած են, գերեզմաններու սահմանէն դուրս ...։

Այս դէպքը պատճառ դարձաւ որ բովանդակ երկրին մէջ մեծ յուզում առաջ գայ ։

Մամուլէն ետք, խորհրդարանն ալ զբաղեցաւ այս հարցով եւ կարգ մը ձախակողմեան երեսփոխաններ յուզիչ ճառեր խօսեցան։ Դէպքերու այս ընթացքը պատճառ դարձաւ նաեւ որ կառավարութիւնը որոշէ իր օրակարգին վրայ դնել այս հարցը, յաջորդ նիստին համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԻՆԲԵՐԴԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Երեւանի Նոր Արէշ եւ Վարդաշէն աւաններու մօտ կը գտնուի Արինբերդը (Ղանլը – Թափան) որուն պեղումները սկսան 1951ին, Հայաստանի Գիտութեան Ակադեմիայի պատմութեան հաստատութեան նախաձեռնութեամբ ։

Ուրարտական այդ կարեւոր բերդաքաղաքը, — ինչպէս յայտնուեցաւ 1950ին այնտեղէն գտնուած սեպագիր արձանագրութենէ մը, — կառուցուած է Արգիշտի Ա.ի օրով եւ կոչուած՝ Է–Ր (Ե)բունի։

1956ի ամրան Պատմութեան հաստատութիւնը շարունակեց հնագիտական իր աշխատանքը՝ Արինբերդի մէջ ։

Այդ պեղումներուն շնորհիւ Երեւան եկած է ուրարտական ճարտարապետութեան նոր կոթող մը՝ Սուսի անունով։

Մուտքին աջի ու ձախին զետեղուած են միեւնոյն բովանդակութեամբ մէկական սեպագիր արձանագրութիւններ, յիշատակելով ուրարտական Արգիշտի Ա. թագաւորը, որմէ պարզօրէն կը տեսնուի թէ սուսին կառուցուած է ութերորդ դարուն (Ք. Ա.)։

Գլինձէ ու երկաթէ սլաքներու, տարբեր նիւթերով պատրաստուած ուլունքներու եւ զրահի կոճակներու կողքին՝ հնագէտները երեւան հանած են երկու դրամ ։

Նախնական այս հետազօտութիւններէն կը պարզուի, թէ Արինբերդի արծաթի այդ երկու դրամները կը պատկանին յունական – փոքրասիական հնագոյն դրամներու շարքին։ Կը յիշեցնեն միլեթեան դրամները (Ե. դար Ք. Ա.)։ Հաւանաբար միլեթեան դրամները Հայաստան հասած են յունա– պարսկական փոխյարաբերութիւններու պատճառով։

Այս ձեւով, դրամներու գիւտը, բացի դրամագիտական արժէքէ, ունի նաեւ պատմագիտական կարեւոր նշանակութիւն։ Օգտակար է յատկապէս ուրարտական եւ հայկական մշակոյթին միջեւ գոյութիւն ունեցող կապերուն պարզաբանման տեսակէտէն ։

(Սով. Հայաստան) Մ. Ի.

ՄԷԹԵՐԼԻՆԿ ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՍԻՆ

× Աստուած մահ կը ծախէ ։

× Մահը կը ծնի մեզի հետ միաժամանակ ։

× Ապրիլ կը նշանակէ կարծել թէ մեռած չէ ։

× Եթէ մեր ականջները աւելի զգայուն ըլլային, պիտի լսէինք մեռելներուն երգը ։

× Մտածել մեռելներու մասին, կը նշանակէ անմահ դարձնել զանոնք։

× Առողջութիւնը հիւանդութեան եւ ճակատագրին սպասման սրահն է։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԳ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿՌԻՒ

Այսուամենայնիւ, կիսախելագար Մըհէն շատ հաւատարիմ էր եւ ունէր օտարոտի բարեսրտութիւններ։ Նա ծեծում էր իր կնոջը, երբ նա իր երեխային զարկել կամ լացացրել էր, ծեծում էր եւ երեխային, երբ մօրը բարկացնում էր։ Բայց նա միակ մարդն էր, որ սիրում էր Հասոյի եղները, այնպէս, որպէս նրանց տէրը։ Այդ պատճառով Հասօն միշտ գոհ էր նրանից եւ փարախի լիակատար իշխանութիւնը տուել էր նրան, ուր նա, անասունների հետ միասին, բնակւում էր իր ընտանիքով ։

Բացի Մըհէից ծերունի որսորդի տան սպասաւորների թւում էր պառաւ Խաթունը. դեռ նրա մանկութեան ժամանակ, երբ նա տասն եւ հինգ տարեկան էր, Ալօն գնեց նրան ղաջարի սարվաղներից, երբ շատ հայ կանանց հետ Խաթունին գերի էին բերում Վասպուրականի կողմերից։ Այնուհետեւ թէեւ Որսորդը ազատութիւն շնորհեց նրան եւ շատ անգամ առաջարկեց դառնալ իր հայրենիքը, բայց Խաթունը չուզեց հեռանալ այն տընից, ուր այնքան սիրում եւ պատւում էին նրան։ Բացի դրանից, վերջին ժամանակները նա իմացաւ, որ հայրենիքում իր ազգականներից եւ ոչ մէկը չէր մնացել. մեծ մասը նոյն գերութեան դարում սպաննուել էին Պարսիկներից, մնացածները ոչնչացրել էր խոլերան ։

Մարօն դեռ երեխայութեան ժամանակ որբ մնալով մօրից, փոխարինեց նրան բարեսիրտ Խաթունը, որ խնամք էր տանում փոքրիկ աղջկան մայրական բոլոր գթասրտութեամբ։ Բայց գտնուելով աւելի հօր ազդեցութեան տակ, Խաթունի աշակերտուհին չընդունեց նրա դաստիարակութեան այն հոգին, որ ունէր աւելի ջերմեռանդ եւ կրօնական բնաւորութիւն։ «Ես որսորդ եմ, ասում էր Ալօն, իմ աղջիկը եթէ որսորդ եւս չլինի, գոնեա պէտք է սիրէ արիւն եւ հրացան»։ Այդ պատճառով Մարոյի խիստ վաղ մանկութիւնից սկսուեցաւ նրա եւ Խաթունի մէջ մի խուլ հակառակութիւն։ Մարօն շատ անգամ ծիծաղում էր, երբ մոլեռանդ Խաթունը իր ձեռն ընկած բոլոր փողերը հաւաքում էր եւ տէրտէրներին էր տալիս, եւ բացի պարտադիր պասերը աւելորդ պասեր էր պահում, եւ Սուրբ Սարգսի շաբաթում երեք օր ոչ ուտում էր եւ ոչ խմում։ Իր գերութիւնից յետոյ, կարծես, մի ծանր ապաշաւանք էր նստած նրա խղճմտանքի վրայ, որը միշտ աշխատում էր քաւել կրօնքի եւ քահանայի միջնորդութեամբ ...։

Հասոյի կնոջը ես մի քանի անգամ միայն տեսայ, այն եւս ծածկուած երեսով. իր երկրի սովորութեանը հետեւելով, նա չխօսեց ինձ հետ եւ ոչ մի բառ. առհասարակ նա խիստ հազիւ էր երեւում, աւելի զբաղուած էր իր երեխաներով, որոնց թիւը, ընտանիքի միւս անդամների համեմատութեամբ բազմութիւն էր կազմում ։ Մի բարի բախտով, աղջիկները, դեռ հարս չդարձած, վայելում էին այն արտօնութիւնը, որ կարող էին երեխները առանց ծածկոցի ման գալ եւ օտարականների հետ խօսել, եթէ ոչ, մի եւ նոյնը կը պատահէր իմ եւ Մարոյի հետ, ինչ որ պատահեց Հասոյի կնոջ վերաբերութեամբ։

Ինչ որ աւելի աչքի էր ընկնում ծերունի որսորդի դրութեան մէջ, այն էր, որ նա այժմ չէր երեւում այնպէս աղքատ, որպէս էր Սալմաստում բնակուած ժամանակ։ Արօտների մէջ արածում էին աւելի քան հարիւր ոչխար, տասը հատ ընտիր կովեր ամէն օր քշում էին դէպի նախիրը, արօրը իր ամբողջ պարագայքով գործում էր սեփական արտերի մէջ, տունը լի էր Աստուծոյ ամէն բարութիւնով ։ Հասոյի խորշոմած ձեռքերը վաստակեցին այս բոլորը։ «Այն ժամանակ միայն մշակը կարող է կուշտ փորով հաց ուտել, երբ նրա քրտինքը թափւում է իր սեփական հողի վրայ»․ այսպէս էր խօսում ծերունի որսորդը ։

Որսորդ Ալօն, որպէս նկատեցի ես, Հաղբակայ ժողովրդի կողմից վայելում էր մեծ յարգանք․ նա էր միանգամայն այն երկրի խաղաղութեան ոգին, նրա մի խօսքը փարատում էր շատ վիճելի երկպառակութիւնները գիւղացիների մէջ ։ Նրա վրայ նայում էին գիւղացիները, որպէս իրանց նահապետի կամ պատրիարքի վրայ ։ Թէեւ Ալօն այժմ պաշտօնապէս ստացել էր «միր» տիտղոսը եւ համարւում էր տեղային Հայերի գլուխ կամ ներկայացուցիչ, եւ չէյխերի մէջլիսում ծնկի տեղ ունէր, այսուամենայնիւ, նա չէր թողել իր պարզ, անփառասէր յարաբերութեան ձեւը հասարակ ժողովրդի հետ։ Նա իր վարուեցողութեան մէջ ոչ մի բանով չէր ցոյց տալիս, թէ ինքը պաշտօնական մարդ է, թէ նա մի բանով բարձր է քան հասարակ ամբոխը, այլ նայում էր ժողովրդին, որպէս գերդաստանի հայրը իր ընտանիքին ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ւոր արձակարանները, որոնցմով չրջա-պատուած է իր հողամասը. — Խորհրդային յարձակում մը, բսաւ ան, ըլլայ հրթիռներով թէ այլ ձեւով, պատճառ պիտի ըլլայ որ վայրկենապէս քանդուի Ռուսիոյ մեծ մասը։ Յարձակողը, աւել-ցուց Նորսթատ, կրնայ քանդել ամերիկ-եան արձակարաններ, սակայն այնքան չատ են անոնք՝ որ մէկ հարուածով կա-րելի չէ փճացնել զանոնք…

Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր հրա-մանատարին յայտարարութիւնը, որ ան-ուղղակի պատասխան մըն է Ա. Միկոյ-եանի, ցոյց կուտայ նաեւ թէ ժամանակին հետ արձակարանները պիտի աւելնան, եւ մինչեւ որ Ռուսերը անոնցմէ քանի մը-հատ փճացնեն՝ հիմնայատակ կործանած պիտի ըլլան իրենք։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Ֆրանքեւխորհրդային առեւտրական գործակցութեան խորհըր-դակցութիւնները սկսան։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ընդհանուր քար-տուղար Սփաք առաջարկեց, որ յառա-ջիկայ Մարտին զինուորական համագու-մար մը ըլլայ։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ նոր խռովութիւններ ե-ղան, որոնց ընթացքին ութսուն հոգի վի-րաւորուեցաւ եւ 125 հոգի ձերբակալուե-ցաւ։ Միւս կողմէ, Անգլիա ՄԱԿի քաղա-քական յանձնախումբին յայտարարեց, թէ պատրաստ է կղզիին մասին Թուրքիոյ եւ Յունաստանի հետ խորհրդակցելու հա-մար։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Վարչապետ Մենտերէս յայտարարեց, թէ Միացեալ Նահանգներ ընդունած են Անգարայի խնդրանքը եւ Թուրքիոյ պիտի տան հեռաւոր (թէլէ-կիտէ) հրթիռներ։ Թուրք սպաներ պիտի երթան Ամերիկա՝ հրթիռներու գործա-ծութեան վարժուելու համար։

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ Ա-տընաուըր Դեկտեմբեր 14ին Փարիզ պի-տի գայ, Ատլանտեան Ուխտի ժողովին նախապատրաստական աշխատանքներուն ալ մասնակցելու համար։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը հաղորդեն, թէ Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան առա-ջարկին վրայ Ամերիկա պիտի դադրեցնէ զինուորական օժանդակութիւնը։

ԱՆԳԼԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ, Մեծն Բրիտանիոյ մէջ հեռաւոր հրթիռներու արձակարաններ հաստատելու համար, այս լուրը անա-կընկալ մը ստեղծեց Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Կուսակցական կեանք» թերթը կը գրէ թէ համայնավար կու-սակցութեան 20րդ համագումարէն ի վեր բազմաթիւ «ընկեր»ներ արտաքսուած են շարքերէն։ Կրնան ուրիշներ ալ արտաք-սուիլ։

ՃԱՓՈՆԻ եւ Արաբիոյ միջեւ համա-ձայնութիւն մը կնքուեցաւ՝ քարիւղի փնտռտուքներու շուրջ։ Ճափոնական ըն-կերութիւն մը Արաբիոյ մէջ 7·400 քառ. քիլոմեթր տարածութեան վրայ պիտի կատարէ իր փնտռտուքները։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ երկուքուկէս միլիոն սթերլին արժէքով ոսկի ղրկեց Անգլիա։

ՓԱՐԻԶ – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Ահարոնեան խումբի դասընթացքը այ-սօր չորեքչաբթի ժամը 20·30ին, Ազգ. Տան մէջ։

Հայերէնի դասընթացքները կուտայ՝ ընկերուհի Մատլէն Մկրտիչեան։

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղե-րով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յուն-ուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տան-թոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքչաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաթէի սրահը։ Ծարուռկութիւնը նախոր դա-սախօսութեան, այսինքն վիճաբանու-թիւններ Երիմեան Հայրիկի քաղաքական ուղեգիծի մասին։ Հաւաքոյթը պիտի կա-կըսի ճիշդ ժամը 9ին։

ՄԱՐՍԷՅԼ
"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ"Ի ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Նիւթ՝ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ
(Ծննդեան 60ամեակին առթիւ)

Չորեքչաբթի իրիկուն, Սէն Լուի մէջ։

Կը նախագահէ՝
Պ. ՄԻՀՐԱՆ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ'արտասանեն՝ Օր. Մ. Իշխանեան եւ Պ. Յովի. Տէր Վարդանեան։

Ջութակ՝ Յ. Իշխանեան եւ Հ. Գըլըճ-եան։

Ունկնդրութիւն Հայաստանէն եկած նոր երգապնակներու (Չարենցի «Գովք Հա-յաստանին» եւ ուրիշներ)։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ։

Ճաշագին 1000 ֆրանք։

Տեղերը ապահովել Համազգայինի ան-դամներուն մօտ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ըն-կերուհի Տիրուհի Սէրճնկիւլեանի եւ իր պարագաներուն, իր եղբօր Նիկողոս Նի-կողոսեանի մահուան տխուր առթիւ։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վար-չութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաչէն յանձ-նախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15-ին, կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նո-րակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրա-նիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկո-սական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջ-նորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱ-ՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10·30։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուր-դը։ Յաւարտ Ս. պատարագի կազմա-կերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի չքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ'Արմ, րիւ Բոլպէր)։

Օրուան եւ օծման արարողութիւնները եւ հրաւիրեալ դպիրներու կողմէ երգուե-լիք բազմաձայն պատարագի երգեցողու-թիւնը պիտի ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան։

Արձանագրութեան համար դիմել Փա-րիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝
14. Rue Maréchal Foch, Viroflay

Պ. Ջաւէն Յովհաննէսեանի
31, Rue de Général Leclerc, Versailles

կամ
ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE
C. C. P. Paris 14827-18

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՆ
SOCIÉTÉ ANONYME

Դրամագլուխ՝ 8·000·000

Siège Social : 32, Rue de Trévise, Paris

Avis de Convocation

Բաժնետէրերը կը հրաւիրուին վարչա-կան խորհուրդին կողմէ հերթական ընդ-հանուր ժողովի, ուրբաթ, Դեկտեմբեր 13, 1957, ժամը 18ին, կեդրոնատե-ղին՝ Փարիզ, 32 րիւ տը Թրէվիզ, զբա-ղելու համար օրակարգի հետեւեալ նիւ-թերով. — Վարչական խորհուրդին եւ հաշուեքննիչին զեկոյցը 1952ի տարեշր-ջանին համար։

— Հաշիւներու վաւերացում։
— Հրաժարում եւ ի հարկին նշանակում վարչութեան անդամներու։
— Հաշուեքննիչի նշանակում։
— Զանազան հարցեր։

Ի դիմաց
Վարչական խորհուրդի՝
ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Article paru aux affiches parisiennes les 23-24-25 Novembre

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ – ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Արամ Են-թակոմիտէի եւ Շ. Միսաքեան խումբի ժողովը այս Չորեքչաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին, (149պիս, Ավրընիւ տ'Արժանթէօյ)։

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկա-յացուցիչը։

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան հերթական ժողովը այս չո-րեքչաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, Րիւ Պլէօյի հաւաքավայրը։ Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն։

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին – կա-րեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երե-կոյեան ընկեր Սիմոնեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկեր-ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՆԻԷՌ– ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ. — Ֆ. Կ. Խա-չի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրա-ւիրէ իր շրջանի անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15ին, Տիկին Ինճէեա-նի բնակարանը, 57 րիւ Հօշ Քոլոմպ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23

SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)

ORCHESTRE BACHICHA

Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ. Արմանի Սանթրալ 36·23։

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ, 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ։ Գրական եւ պատմական նիւթերով ճոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց-ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ — Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ
12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8·45ին

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը
Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝
Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը թատրոնին կիչէն։

ALHAMBRA — MAURICE CHEVALIER

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 18էՆ ՍԿՍԵԱԼ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ - ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ
ՊԱՐԱԽՈՒՄԲ

Ամէն իրիկուն ժամը 21ին

Ցերեկոյթ կիրակի եւ տօնական օրերը

Գին 300 ֆրանքէն սկսեալ

Կարելի է հիմակուընէ վարձել

Décoration — Agencement de Magasin

ANCIENS ÉTABLISSEMENTS

J. PAICHOUX et E. THION

149, RUE NATIONALE, PARIS 13E — TÉL : GOB. 19 52

SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT

Tous Travaux de Fer Forgé

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան մեծ պարահանդէսը Մարտ 30ին, Սէրքըլ Մի-լիթէռի մէջ։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Հայկական ծերանոցներուն համար վը-կայեալ հիւանդապահուհի մը կը փըն-տռուի (պետական վկայականով)։ Բնա-կարան եւ սնունդ ապահովուած են։ Դիմել Աղքատախնամի գրասենակը։ 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 12 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8066 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3867

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏ

Ատլանտեան խորհրդաժողովի նախապատրաստական աշխատանքները տենդագին առաջ կը տարուին :

Դեկտեմբեր 16 – 18՝ երեք օր տեւելիք ժողովներու ընթացքին՝ Փալէ տըՇայոյի մէջ քննութեան առարկայ պիտի դառնան չորս գլխաւոր խնդիրներ .

Ա) Գործնականացում Ատլանտեան դինակցութեան .

Բ) Անդամ ազգերու իրարմէ կախում ունենալու հարց .

Գ) Բաշխում Ատլանտեան Կազմակերպութեան զինեալ ուժերու :

Դ) Գիտական եւ փորձառական հետազօտութիւններ եւ զանոնք հաւաքական սեփականութիւն դարձնելու խնդիր :

Ատլանտեան Ուխտը քաղաքականէ աւելի զինուորական նպատակներ կը հետապնդէ : Տասնեւհինգ պետութիւններ զինակցած են՝ պարզապէս բոլշեւիկեան թափանցումին առջեւ թումբ կանգնելու համար, Եւրոպայի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Եւրոպայի զանազան երկիրները պիտի օժտուին ամէնէն արդիական զէնքերով : Ամերիկան մեծ քանակութեամբ արտադրած է այս զէնքերը — հրթիռներ, հիւլէական եւ ջրածին ռումբեր : Միւս ուխտակիցները ետ մնացած են այդ մարզին մէջ :

Միացեալ Նահանգներու պատերազմական նախարար Մըք Էլրոյ շրջապտոյտի ելած է դէպի Եւրոպայի գլխաւոր մայրաքաղաքները՝ խորհրդաժողովի բացումէն առաջ զինուորական որոշ համաձայնութիւններ կնքելու համար մեծ դաշնակիցներու հետ :

Առաջին հանգրուանը եղաւ Լոնտոն, ուսկից անցաւ Գերմանիա եւ շուտով պիտի գայ Փարիզ :

Լոնտոնի մէջ համաձայնութիւն կնքած է անգլ. կառավարութեան հետ՝ հրթիռ արձակելու յատուկ չորս կեդրոններ հաստատելու համար բրիտանական հողին վրայ, երեքը Անգլիոյ, մէկը Ամերիկայի հակակշռին ենթակայ : Ասոնց շինութիւնը պիտի արժէ երեսուն միլիառ ֆրանք :

Ատլանտեան խորհրդաժողովի նախօրեակին կնքուած այս համաձայնութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց Ֆրանսայի մէջ, ուր պաշտօն. շրջանակները վերապահ դիրք բռնած են եւ իրենց տեսակէտը պիտի պարզեն ժողովի ընթացքին :

Վրդովում առաջ եկած է նաեւ զանազան խմբակցութեանց մէջ, որոնք «բացարձակապէս կը դատապարտեն» անգլիական կառավարութիւնը :

Ամերիկա կը ծրագրէ նաեւ նման խարիսխներ հաստատել Եւրոպայի ուրիշ կէտերուն վրայ :

Խորհրդային Միութեան փոխ – վարչապետ Անաստաս Միկոյեան այս պատրաստութեանց ակնարկելով, յայտարարած է յունարէն թերթի մը թղթակցին՝ թէ «Խ. Միութեան սպայակոյտը գիտէ այդ խարիսխներուն ուր գտնուիլը : Ու աւելցուցած է թէ Ռուսիոյ դէմ ամերիկեան յարձակումի մը պարագային, անոնք բոլորն ալ քարուքանդ պիտի ըլլան ամենավերջին դրութեամբ հրթիռներու միջոցաւ: Պիտի քանդուին նաեւ անոնց շուրջ գտնուող ընդարձակ տարածութիւններ »:

Ամերիկեան մանրանկար արբանեակի ձախողութենէն վերջ Կրեմլինի վարիչները աւելի յանձնապաստան եւ սպառնական դարձած են :

Ու մինչ բոլշեւիկեան ճակատը միաձոյլ զանգուած մը կը ներկայացնէ՝ ենթակայ միակ կեդրոնի մը հրամանին՝ զինուորական խիստ կարգապահութեամբ, արեւմտեան ճակատը շատ հեռու է միացեալ ճակատ ներկայացնելէ : Տեղական, ազգային, մասնաւոր շահեր յաճախ կը գերադասուին ընդհանուր, հասարակաց շահէն :

Փալէ Շայոյի արիսպագոսը պիտի կրնա՞յ իրականացնել միացեալ ճակատը :

Ա՛յդ խոկ է խնդիրը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

Անձկութեամբ կը սպասուէր Գչ. օրուան Նախարարաց ժողովի արդիւնքին: Արդարեւ, Վարչապետ Կայեառ յաջողեցաւ քանի մը օրէ ի վեր իր կառավարութեան սպառնացող տագնապը լուծել: Ընկերվարական նախարարներուն եւ Ելմըտական նախարարին տարակարծութիւնները հարթուած են արդէն եւ համաձայնութիւն մը գոյացած՝ պետական պաշտօնեաներու ամսականի յաւելման շուրջ:

1958 Յունուար մէկէն սկսեալ, պաշտօնեաները տարեկան տասը հազար ֆր.ի պարգեւ մը պիտի ստանան: Մայիս մէկէն սկսեալ այդ տասը հազարը պիտի աւելնայ պաշտօնական իրենց աշխատավարձքին վրայ. այս ձեւով պետական պաշտօնեաներու տարեկան նուազագոյն աշխատավարձքը պիտի բարձրանայ 210 հազար ֆրանքի: Այս թուականէն սկսեալ հանգստեան թոշակներն ալ պիտի աւելնան :

1958 Օգոստոս մէկին դարձեալ տասը հազարի պարգեւ մը պիտի տրուի պաշտօնեաներուն եւ Նոյեմբեր մէկին տարեկան նուազագոյն աշխատավարձքը պիտի բարձրանայ 220.000ի :

Թոշակաւորները դարձեալ պիտի օգտուին երկրորդ այս յաւելումէն :

Որոշումը տրուած է արդէն եւ այս ձեւով 1958ի պիւտճէին բացը 74 միլիառի կը բարձրանայ :

Ելմտական նախարարը յայտարարեց, թէ 54 միլիառը տակաւին չէր գտնուած եւ համաձայնեցաւ անոր վրայ 18 միլիառ եւս աւելցնել :

Ընդհանուր պիւտճէին վրայ սակայն՝ ոչ մէկ փոփոխութիւն: Բացը վեց հարիւր միլիառէն աւելի պիտի չըլլայ եւ ծախքերը՝ 5.300 միլիառը պիտի չանցնին :

Ճիշդ է, որ ընկերվարական նախարարները որոշ յաղթանակ մը տարին կառավարութեան մէջ, ի գին հրաժարման սպառնալիքներու: Տեղական մամուլը հարց կուտայ ներկայիս, թէ այս յաջողութենէն ետք Ընկերվարականներու մէջ գոյութիւն ունեցող ընդդիմադիր շարժումը զինաթափ պիտի ըլլա՞յ արդեօք :

Արդարեւ, յառաջիկայ շաբաթ եւ կիրակի Փիւթոյի մէջ տեղի պիտի ունենայ ընկերվարական Ազգ. Խորհուրդին ժողովը: Այժմէն յայտնի է արդէն, որ քննադատութիւններ պիտի ըլլան: Կաստոն Տեֆէռ եւ իր համախոհները կը մեղադրեն կուսակցութեան վարիչ մարմինը որ չէ յարգած համագումարին եւ Ազգ. Խորհուրդի յաջորդական նիստերուն մէջ տրուած որոշումները, յատկապէս՝ ընկերային եւ տնտեսական մարզերու մէջ: Ալժերիոյ հարցին մէջ կուսակցութեան ղեկավար մարմնին քաղաքականութիւնը քննադատեց նաեւ Տէփրէօ, քանի որ Վարչապետ Կայեառի Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքը չի համապատասխաներ իրենց համագումարին որոշումներուն :

Այնպէս կ'երեւի, թէ Փիւթոյի ժողովը փոթորկոտ պիտի ըլլայ. ընդդիմադիրները բազմաթիւ կէտերու մէջ պիտի բազմապատկեն իրենց յարձակումները՝ վարիչ մարմնին վրայ :

Կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Կի Մոլէ չանդրադարձաւ այս պարագան :

Մամուլի ասուլիս մը տալով նախկին վարչապետ Կի Մոլէ խստօրէն քննադատեց մամուլը, հեռատեսիլն ու ձայնասփիւռը, որ իրենց հաղորդումներով ընկերվարական կուսակցութիւնը կը ներկայացնեն իբրեւ տուրքի մոլի, ունենալով մէկ մտասեւեռում միայն՝ պետական պաշտօնեաներու աշխատավարձքը :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ՝

ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՇԱԲԱԹ ՕՐ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ

Ատլանտեան Ուխտի «Մեծ»երուն հանդիպումին աշխատանքները մեծ թափով յառաջ կը տարուին: Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուըրին հետ՝ շաբաթ օր Փարիզ կը հասնի նաեւ Միացեալ Նահանգներու Նախագահ՝ Այզընհաուըր, ժողովին մէջ ամերիկեան պատուիրակութիւնը ղեկավարելու համար : Արտաքին նախարար Տըլըս պիտի ներկայացնէ ամերիկեան թէզը :

Տըլըս Փարիզ պիտի հասնի ուրբաթ օր եւ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Վարչապետ Կայեառի հետ : Ժողովէն առաջ հանդիպում մը պիտի ունենան նաեւ Արտաքին նախարար Փինօ, զօրավար Նորսթատ, ամերիկեան պատուիրակութեան ղեկավարները եւ Վարչապետ Կայեառ :

Մամուլի ասուլիսի մը մէջ, Արտաքին Նախարար Տըլըս ճշդեց կարգ մը կէտեր՝ որոնք պիտի քննուին ժողովին մէջ :

1.— Դաշնակիցներու միջեւ քաղաքական յաճախակի խորհրդակցութիւնները սովորութիւն մը պէտք է ըլլան :

2.— Ամերիկա պատրաստ է իր դաշնակիցներուն ներկայացնելու իր արտաքին քաղաքականութիւնը՝ բոլոր ճակատներու վրայ :

3.— Թունուզի հարցին շուրջ խորհրդակցութիւններ եղած են ու այնպէս կը թուի թէ համաձայնութիւն գոյացած է արդէն :

4.— Օժանդակութիւն՝ Մերձ. Արեւելեան ու միջերկրականեան երկիրներուն:

5.— Պիտի լուծուին նաեւ Ալժերիոյ ու Կիպրոսի հարցերը, որոնք կրնան մեծ վնաս մը հասցնել՝ այս պայմաններուն մէջ :

6.— Արդիական զէնքերու պատրաստութիւնը եւ Արեւմտեան Գերմանիա :

Մինչ այս մինչ այն, Խ. Միութիւն նամակներ ղրկեց Արեւմտեան Գերմանիա, Հնդկաստան եւ Ամերիկա :

Պոնի խորհրդային դեսպանը Արտաքին Նախարար Ֆոն Պրենթանոյի յանձնած է մարեշալ Բուլղանինի 12 էջերէ բաղկացած նամակը :

Խորհրդային քաղաքական շրջանակներէն այս ուղղութեամբ քաղուած տեղեկութեանց համաձայն, Բուլղանին ազդարարութիւն մըն է որ կ'ընէ Ատընաուըրի, որպէսզի Գերմանիոյ մէջ հաստատուելիք ամերիկեան արձակարանները չընդունի : Ռուսերը, այս առիթով Գերմանիոյ վերամիացման հարցն ալ կ'արծարծեն :

Հնդկաստանի Վարչապետ Նեհրուի յանձնած նամակին մէջ, Բուլղանին պատրաստակամութիւն կը յայտնէ՝ 1958 Յունուար մէկէն սկսեալ հիւլէական փորձերը դադրեցնելու համար :

Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի մարեշալ Բուլղանինի Նախագահ Այզընհաուըրի ղրկած նամակին: 15 էջերէ բաղկացած այս նամակին մէջ, Բուլղանին Խ. Միութիւն — Ամերիկա բարեկամութիւն կ'առաջարկէ, հիւլէական եւ ջրածին փորձերը կ'ուզէ դադրեցնել անմիջապէս եւ Արեւելք – Արեւմուտք բարեկամութեան մը համար՝ ռուսեւամերիկեան ղեկավարներու անմիջական հանդիպում մը:

Այս ուղղութեամբ Միացեալ Նահանգներ տակաւին պաշտօնական բացատրութիւն մը չտուին :

Ատլանտեան Ուխտի ժողովի նախօրեակին, կը կարծուի թէ Խ. Միութիւն նամակներ պիտի ղրկէ նաեւ Անգլիա, Ֆրանսա եւ Ուխտի կարեւոր անդամներուն :

Նամակներու ձգած առաջին տպաւորութիւնը այն է, թէ Ռուսերը կը մտածեն ձախողութեան մատնել Փարիզի ժողովը:

———o———

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ *մէջ ամերիկեան Պատերազմական նախարարութեան քարտուղարը յայտարարեց, — Պերլինը պիտի պաշտպանենք՝ համայնավարական որեւէ յարձակումի մը պարագային :*

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Մահուան տասնամեակին ի յիշատակ՝ հոգեհանգստեան Պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ղազարի մէջ, Յառաջիկայ կիրակի, Դեկտեմբեր 15, ժամը 10ին :

Կը հաղորդուի վասն աղօթակցութեան:

Դեկտեմբեր 14ին տասներորդ տարին կը փակենք իր անողոք ճակատագրովը կնքուած դամբարանին առջեւ :

Հոգեհանգիստ մը Ս. Ղազարի Մենաստանին մէջ, ուր ինքը յաւէտ կը հանգչի, անշուշտ կը թարմացնէ իր կորուստին ցաւը: Բայց մեր անզօր վրդովումը բաւական պիտի չըլլար իր արժէքը յաւերժացնելու, եթէ մեր ամէն մէկ հաւաքոյթին ներկայ չըլլար ան՝ իր թարմագեղ երգերով :

Ճիշդ է որ կանուխ բաժնուեցաւ ինք, մեր աշխարհէն, այն կեանքէն որ համադրութիւնը ըլլալով լաւին ու վատին, տառապանքին ու երջանկութեան, փառքին ու զրկանքին, Գուրգէնին պիտի սահմանէր, վստահ ենք, լաւագոյն բաժինը :

Ան պիտի կրնար ունենալ այդ բոլորը իր երաժշտագէտի տաղանդով, արուեստագէտի ճաշակով, իր ընկերական բնաւորութեամբ եւ հանելի հաղորդականութեամբ, մարդկային զգացումներով: Լաւը վատէն աւելի, յարաբերական երջանկութիւնը՝ տառապանքէն աւելի, փառքը՝ զրկանքէն աւելի եւ ապրելու անսահման գոհունակութիւնը այն մարդկային ընկերութեան մէջ, զոր կը սիրէր ինք :

Գուրգէն Ալէմշահը կ'ողբանք ոչ միայն անոր համար որ կորսնցուցինք երիտասարդ տարիքին, ոչ միայն որովհետեւ կը սպասէինք նոր վկայութիւններ իր երաժշտի տաղանդէն, այլ եւ որովհետեւ արդէն իսկ արժէք էր ան՝ մեր հայկական երգին համար. արժէք մը որուն գովքը կը հիւսեն *Նաղերով* եւ *Իմ Երգով* մեր բոլոր երգիչները, ամէն օր :

Կիրակի, Ս. Ղազարի մէջ կատարուելիք հոգեհանգիստը ծխացող պտղունց մը խունկ է անուշաբոյր, բոլորին սրտէն բարձրացող :

ՆՈՃԻ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ

Համակիր մը՝ Ս. Տ. 50.000

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀՈՂԱՄՇԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՍՈՎԽՈԶՆԵՐԸ՝ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՅԱՒԵԼՄԱՆ ԱԶԴԱԿ

«Լը Մոնտ»ի խորհրդային հարցերու մասնագէտ աշխատակից Անտրէ Փիէրի մէկ յօդուածէն կը քաղենք հետեւեալը :

Երկրորդ աշխարհամարտի վերջաւորութենէն ի վեր խորհրդային հողամշակութեան ընկերվարականացումը մեծ յառաջդիմութիւն արձանագրեց : Գիւղացիական մասսաներու վրայ հսկողութիւնը աւելցնելու համար Կրեմլին հետեւեալ քաղաքականութիւնը կիրարկեց .— Կոլխոզներու թիւը զեղչեց, գիւղացիներու անձնական ու անհատական գործունէութիւնը հետզհետէ նուազեցուց եւ ասոնց փոխարէն զարկ տուաւ սովխոզներուն :

1956ին լոյս տեսած պաշտօնական հրատարակութիւն մը, Նարոտնոյէ խոզիաստվօ. ՍՍՍը (Խ. Միութեան Ժողովրդային տնտեսութիւնը) յատկանշական թիւեր կուտայ այս մասին : Կոլխոզներու թիւը, որ 1940ին 235.500 էր, 1956ին իջած է 85.700ի. հետեւանքը այն եղած է, որ իւրաքանչիւր կոլխոզ միջին հաշուով 229 ընտանիք կը հաշուէ 1956ին, փոխանակ 81ի (1940ին) : Միեւնոյն տարիներուն, կոլխոզական գիւղացիներու անհատական հողերը 18.6 միլիոն հեքթարէն իջած են 7.8 միլիոն հեքթարի (1950ին), եւ 5.8 միլիոն հեքթարի՝ 1955ին : Մինչդեռ սովխոզներու ընդհանուր թիւը, որ 4159 էր 1940ին, հինգ հազարը անցած է 1956ին :

1954 թուականէն ի վեր է մասնաւորապէս, (Սիպերիոյ կոյս հողերը մշակելու մասին Խրուշչեւի բանաձեւած ծրագրէն ի վեր), որ համայնավար կուսակցութիւնը որոշեց զարկ տալ սովխոզներու զարգացման՝ երկրամշակութեան մէջ ծագած տագնապին առաջքն առնելու համար : Ապրիլ ութին, «Փրաւտա» կը գրէր.

« Խազախստանի, Սիպերիոյ, Վոլկայի եւ Ուրալի անծայրածիր տափաստաններուն մէջ, համեմատաբար կարճ ժամանակի մը մէջ 425 նոր սովխոզներ ստեղծուեցան : Կոյս հողերու վրայ ստեղծուած սովխոզները եղան արտածման յատկացուած ցորենին մեծագոյն հայթայթիչները : Առնենք, օրինակ, Կուսթանայի շրջանը, որ կը հաշուէ աւելի քան 130 սովխոզներ : Այս վերջինները պետական ամբարներուն հայթայթեցին այս շրջանի արտադրած ցորենի քանակին երկու երրորդէն աւելին : Տրուած ըլլալով որ մշակութեան յանձնուած 35.5 միլիոն հեքթար կոյս հողերէն միայն 15 միլիոն հեքթարը սովխոզներու կողմէ կ՚օգտագործուի, կարելի է եզրակացնել որ այս վերջիններու արտադրութեան քանակը շատ աւելի է քան կոլխոզներունը, պատճառն այն է, որ սովխոզներու մէջ աշխատող անձնակազմին թեքնիք պատրաստութիւնն ու թեքնիք հնարաւորութիւնները շատ աւելի են» :

Պէտք չէ մոռնալ սակայն միւս կողմէ, որ 1954ին գոյութիւն ունեցող 92.000 կոլխոզներէն միայն 35.600ը օժտուած էր ելեկտրական ուժով :

Սովխոզներու հսկայաքայլ յառաջդիմութիւնը Խ. Միութեան արեւելեան հողամասերուն վրայ միայն չէ որ կը կատարուի. կացութիւնը նոյնն է եւրոպական հողամասերուն վրայ եւս : Բելոռուսիոյ մէջ, զոր օրինակ, տեղական Գերագոյն Խորհուրդը հետեւեալ հաստատումը հրատարակեց վերջերս .— «1956 տարուան ընթացքին նոր սովխոզներու ստեղծումը եւ տնտեսապէս տկար կոլխոզներու փոխարէն փոքր սովխոզներու ընդլայնումը տեղի տուաւ նոր յառաջդիմութիւններու, որովհետեւ սովխոզներու նախարարութեան կապուած հողերու ընդհանուր տարածութիւնը նախկինին երեք անգամն է այժմ» :

Ուրեմն, 1956ի առատ հունձքէն ի վեր, Կրեմլին որոշած է Խ. Միութեան հողամշակութեան մէջ նախընտրութիւնը տալ սովխոզներուն : Մարտ 27ին հրատարակուած կոչի մը մէջ, համայնավար կուսակցութեան կեդրոնը եւ Խ. Միութեան նախարարներու խորհուրդը իրենց գոհունակութիւնը կը յայտնէին սովխոզներու ընդլայնման համար տրուած որոշման մասին .— « Վերջին տարիներուն, եւ մասնաւորաբար 1956ին, փաստուեցաւ թէ սովխոզներու արտադրած ցորենը շատ աւելի աժան կը նստի պետութեան վրայ, քան կոլխոզներուն արտադրածը : Սովխոզները ուրիշ շահաբեր արտադրութիւններ ալ ունին, ինչպէս՝ բամպակ, ճակնդեղ, գետնախնձոր, բանջարեղէններ, պտուղներ եւ խաղող» :

Կրասնոտարի մէջ, երկրագործական հարցերու նուիրուած հաւաքոյթի մը ընթացքին Խրուշչեւ կարգ մը բացատրութիւններ տուած էր այս մասին. «Կոլխոզներու արտադրած բամպակին մէկ քէնթալը 316 րուբլիի կը նստի պետութեան, մինչդեռ սովխոզներու մէջ 177 րուբլիի պարանք կ՚ըլլայ : Մէկ քէնթալ ճակնդեղը կոլխոզներուն մէջ 26.9 րուբլիի կը նստի՝ սովխոզներուն 14.30 րուբլիին դէմ» :

Սակայն, բոլոր սովխոզները, եւ մասնաւորաբար այն սովխոզները, որոնք անասնաբուծութեան մէջ մասնագիտացած են, նոյնքան փայլուն արտադրութիւններ չեն արձանագրեր : Ուրիշ յատկանշական պարագայ մըն ալ այն է, որ նոյն շրջանին մէջ գտնուող երկու սովխոզներու արտադրութեանց քանակը մեծապէս տարբեր է : Մարտ 27ի իր կոչով, կեդրոնը կը պահանջէր որ այս անբնական վիճակին վերջ մը տրուի եւ Յեղափոխութեան 40րդ տարեդարձին առթիւ սովխոզները ճակատգր. յաջողութիւններ արձանագրեն, ու միաժամանակ լաւ օրինակ հանդիսանան զիրենք շրջապատող կոլխոզներուն, որպէսզի շատ մը շրջաններու մէջ տակաւին գոյութիւն ունեցող գրեթէ սովահարութեան վիճակը վերնայ :

Սովխոզներու տրուած այս առաւելութիւններուն միջոցաւ, կառավարութիւնը շատ աւելի մօտէն հսկողութիւն կրնայ բանեցնել երկրագործական արտադրութիւններուն վրայ :

Իսկ ընդհանուր ծրագրին նպատակն է գիւղերը արդիւնաբերական կեդրոններու վերածելով վերջ տալ գիւղացիութեան եւ քաղաքներու բանուորութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող անհասկացողութեանց, եւ պարտադրել որ կոլխոզներու աշխատաւորները շատ աւելի աշխատին ի շահ համայնքին :

Վերջացնելէ առաջ, «Յառաջ»ի ընթերցողներուն համար յիշեցնենք թէ ի՞նչ է կոլխոզի ու սովխոզի գլխաւոր տարբերութիւնը : Երբ գիւղացիները իրենց ուժերն ու աշխատանքը կը միացնեն, միացեալ ճիգով մշակելու համար իրենց, կամ պետութեան կողմէ իրենց տրամադրութեան տակ դրուած հողերը, կազմած կ՚ըլլան կոլխոզ մը (համայնքային տնտեսութիւն) : Իսկ երբ պետութիւնն է որ կը կազմակերպէ ու կը հովանաւորէ հողամշակութեան ձեռնարկ մը, որուն շահը ուղղակի կ՚երթայ պետութեան, այդ ձեռնարկը կը կոչուի սովխոզ (խորհուրդներու խորհրդային տնտեսութիւն) :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցչական ժողովը գումարուեցաւ Դեկտեմբեր մէկին, Կրընոպլի մէջ : Նոյն առիթով Կեդր. վարչութիւնը, կազմակերպած էր հանդէս, պար ու ընկերական խրախճանք :

Մեր գաղութէն բոլոր անոնք, որոնք ներկայ եղան, վայելեցին բացառիկ ուրախութեան օր մը : Բացառիկ՝ որպէս երեւոյթ, բացառիկ՝ որպէս երիտասարդական հոծ բազմութիւն, բացառիկ մանաւանդ՝ օտար ափերու վրայ հասակ նետած, երիտասարդութեան մը կողմէ արտայայտուած ջերմ հայրենասիրութեամբ :

Տեղական Դաշնակցական կազմի կողմէ, զանազան շրջաններէ հոն հաւաքուած երիտասարդութեան, Պ. Սիսլեանի բարեգալուստի խօսքերէն վերջ, օրուան նախագահը, Նոր Սերունդի եռանդուն ղեկավարներէն, Պ. Գ. Փափազեան, իր բացման խօսքին մէջ շեշտեց, որ «եթէ Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութիւնը, նիւթական ու բարոյական զոհողութիւններու առաջ կանգ չառնելով, հեռաւոր Փարիզէն (34 հոգի) Մարսէյլէն (10 հոգի) ու Կեդր. Ֆրանսայի բոլոր շրջաններէն, թուով եօթանասուն երիտասարդ – երիտասարդուհիներ համախմբած է այսօր այստեղ, որովհետեւ իր նպատակն է այս վերջին տարիները, յոգնութեան, թուլութեան նշաններ ցոյց տուող այս գաղութին մէջ, նոր թափ, ու երիտասարդական նոր շարժում ստեղծել » :

Ջերմ խօսքերով ողջունելէ վերջ, շրջաններէն եկած, խումբերու ներկայացուցիչները, իր խօսքը վերջացուց կոչ ընելով Կրընոպլի երիտասարդութեան, որ հետեւելով միւս շրջաններու գեղեցիկ օրինակին, կազմակերպուելով ինքն իր մէջ, գայ եւ խտացնէ գաղթահայ երիտասարդական կազմակերպութեան՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շարքերը :

Օրուան բանախօսը Պ. Ժ. Միրիճեան, ամբողջ կէս ժամ, իր կրակոտ խօսքին հմայքին տակ պահեց բոլոր ունկնդիրներն անխտիր : Կը խօսի հաւատքով, համոզումով, հայրենասիրական զգացումներով, բուռն թափով, եւ հայու ցեղային արժանիքներով հմայուած հոգիով : Իր խօսքը՝ զօրութիւնն ունի, հայրենասիրական իր ներքին կրակէն ու հայու ցեղային արժանիքներով խայտացող իր հոգիի կայծերէն կամուրջ նետելու, իր եւ իր ունկնդիրներուն միջեւ, ու վարակել զանոնք հոգիով ու սրտով :

Երիտասարդներու օրն է, եւ իր խօսքը՝ յատկապէս կ՚ըլլայ երիտասարդութեան : Գիտէ թէ կարեկցութեան, լացի եւ տառապանքի պատմութիւններով չէ կարելի երիտասարդ խանդավառել : Երիտասարդ հոգիներէն ներս, ազգային հպարտութեան խոյանք ստեղծելու, ներշնչելու նըպատակով, օրինակներ կը բերէ մեր պատմութեան փառքի էջերէն : Դրուագներ նաեւ ուրիշ ազգերու պատմութիւնէն :

Մենք փորձեցինք, Պ. Միրիճեանի, իմաստալից ճառին մէջ արտայայտուած մտքերու վերլուծը միայն ընել : Այլապէս ափսոս պիտի ըլլար, զանազան մէջբերումներով, գեղեցիկ մտքերու ամբողջութիւն մ՚աղաւաղել :

Մէջ ընդ մէջ Նոր Սերունդականներու կողմէ եղած, խնամուած գեղարուեստական բաժինը, ստեղծեց խանդավառ տրամադրութիւն եւ իւրաքանչիւր մասնակցող ողջունուեցաւ բուռն ծափերով : Կրընոպլի ունկնդիրներուն համար, հաճելի անակնկալ էր, Փարիզէն շնորհալի երգիչ Պ. Գ. Պօղոսեանի հայերէն ու ֆրանսերէն երգերը, եւ Պ. Վ. Թորոսեանի եւ Օր. Ա. Քիխեանի ճկուն եւ գեղեցիկ պարերը : Առնուվիլի խումբին ներկայացուցած զաւեշտը, լաւ մը զուարճացուց ներկաները : Յաջող արտասանութիւններ ըրին նաեւ Պ. Վ. Թորոսեան, եւ Օր. Ժ. Խաչիկեան

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

— Ի՞նչպէս կարելի է չսիրել : — Այսպէս մատնանշեց իր արտադրութիւնը :— Տէրեան : Ուզում եմ մի լաւ հատոր պատրաստել : Սրանք նրա անտիպ ոտանաւորներից են, չմշակուած, մի մասամբ սեւագրութիւն : Բայց տես, թէ ինչպէս է գրել :

Կարդաց հօրը նուիրուած ոտանաւորը :

Վեր կացաւ, պահարանից հանեց Մակինցեանի հրատարակած Տէրեանը :

— Այս է իսկական Տէրեանը :

Ձեռքին երրորդ հատորն էր :

— Տէրեանը սա է, որ չգիտեն, ըղձաբախտաբար :

Այստեղ է նրա իսկական հմայքը :

Ու թէեւ հատորը ձեռքին, նա անգիր կարդաց «Տեսայ երազ մի վառ»ը :

— Սա գիտե՞ս ինչ է, մինիաթիւր, իսկական մինիաթիւր : Հազուագիւտ իրացում : Մտքի, երեւակայութեան այս աններեւակայելի թռիչքը միշտ էլ ինձ հիացրել է :

Մի փոքրիկ լռութիւնից յետոյ երկու ոտանաւոր էլ կարդաց, սկզբում «Դու հպարտ չես, իմ հայրենիք », իսկ յետոյ՝ «Մշուշի միջից տեսել դիւթական» :

—Ո՞վ է իր երկրի մասին այսպէս գրել : Ոչ ոք : Հա, գուցէ մէկ էլ Թումանեանը : Մնացածը փրփրիթիվ է, հասարակ, ամէն ինչ ուղղակի ասուած, ասես քարոզ լինի, միթինգում ասուած ճառ : Սէր՝ զգում ես, որ կայ, բայց արտայայտութիւն չկայ, վառուած սիրտ, այո, կայ, բայց պատկերը գտնուած չի : Ա՛յ, Տէրեանն ուրիշ է : Լսիր.

«Զըլացայ խնդուն փառքիդ
Անցեալ ու հին փառքով երբեմ ,
Սիրեցի հեզ, անէծ հոգիդ
Եւ երգերդ մեղմ ու բեկ – բեկ ,
Խեղճութիւնդ՝ խաւար ու լուռ,
Աղօթքներդ դառն ու ցաւոտ ,
Զանգակներիդ զանգը տխուր՝
Եւ խուղերիդ լոյսերն աղօտ» :

Լռեց ու ինձ նայեց : Ես ասացի.

«Սիրում եմ մեր երկինքը մուգ, ջրերը
ջինջ, լիճը լուռ ,
Արեւն ամռան ու ձմեռուայ վիշապաձայն
բուքը վսեմ ,
Մթում կորած խրճիթների անհիւրընկալ
պատերը սեւ
Ու հնամեայ քաղաքների հազարամեայ
քարն եմ սիրում » :

Ծխծաղեց :

— Այո, այո, այդպէս է : Արմատներս այդտեղ են, Տէրեանի մէջ : Եւ միայն ի՞մը արդեօք : Շատերն են նրանից գալիս : Եւ ուրիշ ի՞նչպէս : Տէրեանը բարձր տեսակ է, իսկական փղոսկր : Կրկնել չի կարելի : Ըլակէտ է, բայց ճանապարհը ինքդ պիտի անցնես, սեփական ոտքերովդ» :

Ամէն ինչ ճիշդ է այստեղ : Նաեւ այն, որ Չարենցը իր սեփական ոտքերով կտրեց ճանապարհը, եւ գնաց շատ աւելի հեռուները ... :

Սկզբնական շրջանի քերթուածները, ինչպէս ինքը, Չարենցն ալ կը խոստովանի, կուգան Տէրեանէն : Բայց բուն Չարենցը «Տանթէական Առասպել »ի, «Ամբոխները խելագարուած»ի եւ «Գիրք ճանապարհ»ի մէջ է : Ու նաեւ, այն բոլոր պոէմներուն, ռատիոպոէմներուն, պալլատներուն մէջ, ուր կ՚ուզէ վերանորոգել հայ բանաստեղծութիւնը, զայնդարձնելաւելի կենդանի, աւելի ժողովրդային, տալ նոր բան, նոր արտայայտութեան ձեւերով :

Այստեղ հարկ է նշել թէ արդի սովետահայ բանաստեղծները, գրեթէ առանց բացառութեան կը ներշնչուին Չարենցէն : Չարենցը տուած է 20 – 30 տարի առաջ այն բոլոր մօթիֆները, որոնք կ՚անցնին նորերու տողերուն ընդմէջէն :

Նախ՝ «Ես իմ անուշ...»ը, յետոյ շարքը բոլոր կաղէլ – տաղերուն, ուր հայրենիքն է, հայրենի բերքը, դաշտերը, Հայոց լեզուն, քերթուածին տուն տուող տեղիքները :

«Մեր լեզուն ճկուն է ու բարբարոս ,
Առնական է, կոպիտ, բայց միեւնոյն
պահին
Պայծառ է նա, որպէս մշտաքորբոք փարոս ,
Վառուած հրով անշէջ դարերում հին» :

. . . .

«Հազար ու մի վէրք ես տեսել, էլի՛ կը
տեսնես» :

. . . .

Կաղէլ մօրս համար, գովք խաղողի, գինու եւ գեղեցիկ դպրութեան, տաղ ձօնուած մանրանկարիչներին, մեր հանճարեղ վարպետներին եւն., եւն. :

Այն բոլորը որ կ՚ըսուին այսօր, լաւագոյն ձեւով ըսած է արդէն Չարենցը :

Ըսած է ու անցած : Միշտ փնտռած նորը : Շարունակական յեղաշրջումի մէջ է իր արուեստը, նաեւ իր բանաստեղծութեան ըմբռնումը :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(4 Շար.)

(Վալանս), Կրընոպլէն Մարտիրոսեան քոյրերը, այս անգամ եւս, հայերէն եւ ֆրանսերէն ներդաշնակ զուգերգներով բերին իրենց մասնակցութիւնը :

Ցերեկոյթի պաշտօնական մասէն վերջ, կը սկսի պար ու ընկերական խրախճանք: Երիտասարդները, իրենց վառ տարիքին յատուկ խանդավառութեամբ կը զուարճանան :

Արդեօք նկատեցի՞ն անոնք, թէ զիրենք դիտող տարէցներու նայուածքներուն մէջ, ինչքան խանդաղատանք, ու գուրգուրանք կար: Որովհետեւ զանազան շրջաններէ, աղնիւ նպատակի մը համար այդ սրահին մէջ հաւաքուած երիտասարդութիւնը՝ անոնք կը նկատեն, ֆրանսահայ երիտասարդութեան գաղափարական, լաւագոյն տարրի ներկայացուցիչները :

Երիտասարդութիւն մը՝ որ ծնած ու մեծցած ըլլալով հանդերձ, այս ափերուն վրայ, չէ վարակուած օտարամոլութիւնէ, հոգիով ու սրտով կապուած կը մնայ իրեն ծնունդ տուող ժողովուրդին : Երիտասարդութիւն մը՝ որ ունի որոշ իտէալ, ունի մանաւանդ գիտակցութիւնը, մեր ազգային կեանքին մէջ իրեն վերապահուած փառաւոր դերին ու կոչումին :

Ներկայ հանդիսականներուն, հաճելի էր մանաւանդ տեսնել, թէ Նոր Սերունդի տարեկան մեծ ձեռնարկին՝ ամառնային բանակումի ընկերական մթնոլորտին մէջ, գաղափարականօրէն եղբայրացած այս երկսեռ երիտասարդութիւնը, իրարու հետ կը մօտենան որպէս հին ծանօթներ: Իրարու հետ կը կատակեն ազատօրէն, կ'երգեն ու կը պարեն, սակայն միշտ վայելուչ երիտասարդի կիրթ շարժուձեւերով:

Ամէնէն յուզիչ, սրտապնդիչ երեւոյթը՝ այս երիտասարդներու կազմակերպութեան, նոյնքան երիտասարդ ղեկավարներու ցոյց տուած ձեռներէցութեան, ու զոհաբերութեան ոգին է, եւ կազմակերպութեան անդամներուն մօտ՝ իրենց եղբայրական փոխյարաբերութիւնը :

Զանազան շրջաններէ, եօթանասուն ուսանող ու աշխատաւոր երիտասարդներ իրարու մօտ բերել. նոյն օրուան մէջ առաւօտուն ներկայացուցչական ժողով, մէկ ժամ միայն ճաշի: Հանդէսը հազիւ վերջացած, պար ու խրախճանք, մինչ անդին յարակից սենեակներուն մէջ կըրկին ժողով: Եւ այս ամէնը՝ առանց իրար անցումի, առանց խանդավառ մթնոլորտի թափը կոտրելու :

Գոհ եւ ուրախ են երիտասարդ ղեկավարները, որովհետեւ իրենց հետապնդած նպատակն ու այդ օր տարած աշխատանքը, յաջողութեամբ է պսակուած, երեկոյթը չվերջացած՝ արդէն կազմուած է Կրընոպլի Նոր Սերունդի 28 հոգիէ բաղկացած երկսեռ խումբը, որ դառնալով, տեղական Դաշնակցական կազմին եւ գիտակից ծնողքներուն գուրգուրանքի առարկան, կրնայ դիւրութեամբ իր թիւը բարձրացնել: Որովհետեւ տասնեակ տարիներ, Կապոյտ Խաչի դպրոցին միջոցաւ տարուած աշխատանքով, այս գաղութին մէջ հայերէն գրել – կարդալ գիտցող երիտասարդներու ստուար թիւ մը պատրաստուած է, որ ոչ միայն կրնայ խտացնել նորակազմ միութեան շարքերը այլ նաեւ մեծապէս օգտակար ըլլալ իր յետագայ գործունէութեան :

Երիտասարդներու կողմէ կազմակերպուած այս բացառիկ եւ ամէն տեսակէտով կազդուրիչ ձեռնարկին առիթով, շատ ափսոս որ կրկին բացակայ էին, բոլոր անոնք որոնք վարակուած «մեռանք – կորանք»ի հոգեբանութեամբ, ոչ միայնիրենք որեւէ ճիգ չեն ըներ, այլ նաեւ ազգապահպանման մասին մտածող ու գործող անձերու բարոյական ուժերը կը ջլատեն, իրենց թերահաւատի քմծիծաղով եւ հեգնանքի արտայայտութիւններով :

Մենք վստահ ենք սակայն, որ այդ օրը, բոլոր ներկաներուն համար, ազգային տեսակէտով յուսադրիչ – ոգեւորութեան եւ խանդավառութեան չօշափելի, իրական գրաւական մըն էր տեսնել, մեծ կուսակցութեան մը շունչին տակ, գաղափարականօրէն հասակ նետած երիտասարդութիւն մը՝ որ հպարտ է իր հայ անունով ու ծագումով, որովհետեւ, հայու տեւականութեան եւ ցեղային արժանիքներու անխախտելի հաւատքն ունի :

Ապրի. շատ ապրի պատմութեան առջեւ հայ անունը բարձր եւ հայ օճախը կանգուն պահելու կոչումն ու գիտակցութիւնն ունեցող հայ երիտասարդութիւնը: Ապրի, բայց թող այնպէս մը ապրի որ հայ հայրենիքն ու հայ ազգը իրմով դեռ երկար, շատ երկար, յաւիտեան ապրի:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԻՍԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մէջ սկսած են ժողովրդական դատարաններու ընտրութեանց աշխատանքները: Այս ուղղութեամբ բոլոր շրջաններուն մէջ դասախօսութիւններ եւ բացատրութիւններ կը տրուին :

ԵՐԵՒԱՆԻ Արուեստագէտներու տան մէջ տեղի ունեցած է երիտասարդ բանաստեղծներու ստեղծագործութեանց նուիրուած երեկոյ մը, նախաձեռնութեամբ՝ երիտասարդական «Աւանգարդ» թերթին :

Ա. ՍՊԵՆԴԱՐԵԱՆԻ ծննդեան 75ամեակը կը վերջանայ Դեկտեմբեր 15ին: Այս առիթով իր արձանը պիտի կանգնի Երեւան քաղաքին մէջ. նախագիծին պատրաստութիւնը մրցումի դրուած է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Բասարգեչար շրջանի Զոդ գիւղին մօտերը ոսկիի հանքեր երեւան ելած են, շնորհիւ՝ երկրաբան Տ. Ստեփանեանի աշխատանքին: Ցայտնաբերուած են նաեւ շարք մը հնութիւններ, որոնք ցոյց կուտան, թէ մեր նախնիքները զբաղած են ոսկիով եւ օգտագործած զայն: Սեւանա լիճի ափերուն կատարուած պեղումներու ընթացքին ալ երեւան ելած են ոսկիէ առարկաներ :

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

ՊԷ՞ՏՔ Է ՀԱՒԱՏԱԼ

«6 – 7 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ԳՐԱՒՈՒԱԾ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԿԸ ՄՆԱՆ ԱՊԱՀՈՎ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ»

« Ենի Սապահ » կը գրէ թէ 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերուն ընթացքին Ապահովութեան Տնօրէնութեան կողմէ հաւաքուած ապրանքները կը մնան այդ հաստատութեան մթերանոցները եւ փտելու վրայ են :

Կարգ մը ապրանքներու տէրերը ներկայանալով ստացած են իրենց պատկանող ապրանքները, սակայն մեծ քանակով մեքենայի կտորներ, պատրաստ հագուստներ, կերպասներ դեռ կը մնան մթերանոցները :

Այդ ապրանքներուն այն ատենուան գինը մէկ միլիոնէն աւելի էր :Իրաւաբաններու կարծիքով այս ապրանքները կը պատկանին պետական գանձին, քանի որ 6 – 7 Սեպտեմբերի դէպքերէն վնասուողներուն հատուցում կատարուած է: Շահագրգռուող շրջանակներու կարծիքով, լաւագոյն պիտի ըլլայ այս ապրանքները աճուրդով մեծաքանակ ծախել: Այդ պարագային թէ պետական գանձը մէկ միլիոնէն աւելի շահ մը պիտի ապահովէ եւ թէ այս ապրանքներուն փտումին առաջքը պիտի առնուի :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ Պէյրութի «Գ. Իփէկեան» թատերախումբը Պաղտատի մէջ յաջողապար ներկայացուցած է «Ոսկի Աքաղաղը», «Փառքի վաշխառուները» եւ « Տուն – փեսան»: Արաբական մամուլը լայն արձագանգ տուած է թատրերգութեանց նիւթին եւ խաղարկութեան մասին :

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ՀԱՊՈՋԵԱՆ Վիէննական Մխիթարեան Միաբանութեան աբբահայրը, Գահիրէի մէջ այցելած է Ցուսաքերի խմբագրատունը: Գերպ. Հապոզեան նըպատակ ունի Գահիրէի մէջ կառուցանել տալու վարժարանի շէնք մը, որուն հողը գնուած է արդէն:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈԹՈՐԻԿԸ՝ Ծատուր Պէրպէրեանի Բ. հատորը, վէպ երկունքի օրերէն, 164 էջ, խնամուած բովանդակութեամբ եւ մաքուր տպագրութեամբ: Գին 500 Փրանք: Տպարան Տէր – Ցակոբեան : Հեղինակին հասցէն՝ 104 Ավըճիւ տ'Իթալի, Փարիզ (13) :

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ 1958, կազմեց Կարօ Գէորգեան: Ծոխ, պատկերազարդ եւ բազմապիսի բովանդակութեամբ: Գին 1200 Ֆր. Փրանք, Տարեգրքի խմբագրութեան հասցէն՝ Կարօ Գէորգեան B. P. 2453, Պէյրութ, Լիբանան :

Կը ծախուի Հրանտ – Սամուէլ եւ Պարսամեան գրատուները :

ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Խորհրդային առեւտրական դրասենեակին իրաւարար յանձնախումբը, Մոսկուայի մէջ սկսաւ քննել խորհրդային քարիւղի արտածման ընկերութեան ունեցած դատը՝ հրէական քարիւղի երկու ընկերութիւններուն հետ :

Իսրայէլցի երկու փաստաբանները պաշտպանեցին իրենց թէզը՝ խորհրդային երեք դատաւորներու եւ օտար բազմաթիւ լրագրողներու առջեւ :

Ցիշենք, որ 1956 Նոյեմբեր վեցին Սինայի մէջ կատարուած իսրայէլեան միջամտութենէն ետք, խորհրդային քարիւղի ընկերութիւնը դադրեցուց իր արտածումը՝ դէպի «յարձակում գործող երկիրները»: Ասոր հետեւանքով, խորհրդային ընկերութիւնը «ստիպուած» էր յետաձգել իր պայմանագրութեան գործադրութիւնը, երբ տակաւին մէկ միլիոն թոն քարիւղ պէտք էր տալ իսրայէլեան ընկերութեան: Արդ, նկատելով որ պայմանագրութեան տրամադրութիւնները չեն յարգուած, հրէական երկու ընկերութիւնները երկուքուկէս միլիոն տոլարի վնասուց հատուցում կը պահանջեն :

Հարցը աւելի լուրջ բնոյթ մը կը ստանայ՝ տարբեր պատճառներով: Առաջին անգամ ըլլալով առեւտրական ընկերութիւն մը կը յետաձգէ իր պայմանագրութեան գործադրութիւնը՝ քաղաքական նըկատումներով: Այս ձեւով, ինչպէս կը գրէ «Լը Մոնտ» Խ. Միութեան միջազգային առեւտուրը կասկածի կ'ենթարկուի եւ վտանգաւոր կացութիւն մը կը ստեղծէ :

Առաւելապէս այս կէտին վրայ կը շեշտեն հրէական ընկերութիւններու երկու փաստաբանները, նկատելով որ քաղաքական անցուդարձերը միջազգային օրէնքով չեն կրնար ազդել ընկերութիւններու միջեւ կնքուած պայմանագրութեանց գործադրութեան վրայ :

Աւելին ըլլալով՝ խորհրդային ընկերութիւնը նոյնիսկ չէր տեղեկացուցած ատենին, թէ համաձայնագիրով նախատեսուած քարիւղը պիտի չարտածէ դէպի Իսրայէլ :

Հարցին քննութիւնը կրնայ տեւել շաբաթներ եւ նոյնիսկ՝ ամիսներ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (74)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԳ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿՌԻՒ

Նա մինչեւ անգամ չէր թողել իր հին սովորութիւնները, իր հին պարապմունքը. շարաթը մի քանի անգամ, հրացանը ուսից քարշ գցած, նա կ'երթար որսորդութեան. եւ այդ անում էր նա ոչ թէ զուարճութեան համար, այլ իր սիրելի արհեստը պատուելու համար :

Ավօն այս երկրում եւս գաղթական էր, որպէս Սալմաստում, ինչո՞ւ էր թողել իր բնիկ հայրենիքը, կամ ո՞րտեղացի էր նա, — այդ մի գաղտնիք էր, որ սատիկ կերպով պահւում էր նրա բնտանիքի մէջ: Բայց շատ անգամ ծերունի որսորդի թաւամազ յօնքերը խոժոռւում էին, շատ անգամ նրա բարի դէմքը պատում էր տխրութեան մռայլը, երբ հարցնում էին նրա անցեալից, երբ խօսք էր բացւում նրա հայրենիքի մասին: Երեւում էր, նրա անցեալը թողել էր խիստ տխուր յիշողութիւններ, որոնց մտաբերելը ոչ միայն անախորժ էր թւում, այլ մինչեւ անգամ սարսափ էր ազդում այդ անբախտ մարդու վշտահար սրտին ...:

ԻԴ.

ՄԻ ՓՈՔՐԻԿ ՑՈՅՑ

Ծերունի որսորդը դարձաւ տուն միւս աւուր երեկոյեան պահուն: Կարօն եւ իր ընկերները չյայտնուեցան: Նա ասաց, թէ մի անակնկալ դէպք առիթ տուեց տղերքին մի օրով յետ ընկնել այն գործից, որի պատճառով պէտք է գնային մի տեղ: Ի՞նչ գործ, ո՞րտեղ, — այդ մասին նա ոչինչ չխօսեց: Ես խնդրեցի նրանից պատմել դէպքը: Նա ասաց, որ շատ յոգնած է, պահանջեց մի բան ուտելու եւ խոստացաւ ընթրիքից յետոյ պատմել բոլորը: Մարօն մի քանի րոպէում կատարեց հօր պատուէրը. ես չմօտեցայ սեղանին, որովհետեւ ամենեւին ախորժակ չունէի: Ես միայն նայում էի Մարոյին, որ նըստած հօր մօտ, մանկերի աննշմարելի արագութեամբ գործում էր գուլպաներ, եւ առանց լսելու խօսում էր, թէ ինչ դրութեան մէջ նա գտաւ ինձ «քնդուած մատուռ» մօտ, թէ մտածում էր նա « իմ գլխին մի օյին խաղալ», ամենեւին չցոյց տալ, թէ ինքը Մարօն է, եւ կողոպտել ինձ, որովհետեւ ես քնած էի, շատ անզգայ կերպով քնած էի. այն դրութեան մէջ նա կարող էր իմ ձեռքերը, ոտքերը կապել եւ միանգամայն «պլոկել» ինձ: Ցետոյ նա իր ճարպիկութիւնը կը յայտնէր Կարոյին եւ ինձ կ'ամաչացնէր նրա ընկերների մօտ, եւ այլն: Ինձ թէեւ շատ ախորժ չէր լսել այս բոլորը, որով վիրաւորում էր նա իմ հպարտութիւնը, բայց դարձեալ ես չէի կարողանում զըսպել իմ ծիծաղը, երբ նա խիստ հեգնական սրախօսութիւններ էր անում իր պատմութեան մէջ: Հայրը նոյնպէս ժպտում էր, եւ շոյելով դստեր մազերը, ասում էր՝ « փոքրիկ աւազակս»: Բայց Մարօն ծըռուեց դէպի իմ ականջը, կամաց ասաց.

— Դու խօ չես բարկանայ իմ հանաքներով, Ֆարհատ :

Ընթրիքից յետոյ որսորդը գտնւում էր հոգու լաւ տրամադրութեան մէջ, նա սովորականից աւելի ուրախ էր, եւ ծխելով իր չիբուխը, անդադար խօսում էր այն անցքի վրայ, որ այն օր պատահել էր: Ահա նրա պարունակութիւնը.

Կարոյի խումբը ծերունի որսորդի առաջնորդութեամբ գնում էին Բարթուղիմէոս առաքելոյ վանքը, ուր վանահօր հետ պէտք էր մի քանի կարեւոր իրերի մասին խորհրդակցել: Նրանք անցնում են Հաւսրատանու սարերով, ուր արածում էին հօտերը մի հայաբնակ գիւղի, որ շատ հեռու չէր արօտատեղից :

Ցանկարծ լսում են աղմուկ, աղաղակ, եւ հովիւները կտրած գլուխներով, արիւնաշաղախ, վազում են նրանց մօտ, յայտնում են՝ թէ Քրդերը թալնեցին հօտերը, եւ խնդրում են օգնութեան հասնել: Կարօն իր ընկերների հետ շտապում են դէպի այն կողմը, որ ցոյց են տալիս հովիւները: Բայց դեռ հօտերին չհասած, տեսնում են՝ գիւղացիք յետ են դառնում, բոլորովին յուսահատած եւ իրանց կայքը կորցրած: Նրանք յայտնում են՝ թէ ամենայն ջանք ի զուր էր, որովհետեւ աւազակներն իրանց աւարով արդէն անցել էին այս եւ այն սարը, որոնցից միւս կողմը հետամուտ լինել անկարելի էր, որովհետեւ նրանք արդէն գտնւում էին իրանց սահմանի մէջ, որ բոլորովին անմատչելի էր: Կարօն հովիւներից տեղեկացած լինելով, թէ որ ժամին սկսուեց թալանը, յայտնում է ոչխարների տէրերին, թէ դեռ եւս յոյս կայ աւարը յետ դարձնելու, որովհետեւ աւազակները ոչխարների դանդաղ քայլերով չէին կարող անցնել այնքան ճանապարհ, մի այնպիսի կարճ միջոցում : Եւ աւելացնում է, թէ իրան, Կարոյին լաւ ծանօթ էր այն սարերի դիրքը, նա գիտէր մինչեւ անգամ ամենաաննշան շաւիղները, եւ խոստանում էր տանել նրանց կարճ ու կտրուկ ճանապարհով, համոզում էր գիւղացիներին իր հետ գալ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ առջի օր ներքնընթացի (մեթրօ) վարիչները գործադուլ ըրին։

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ Դեկտեմբեր 26ին Ասիոյ միասնականութեան կոմիտէն ժողով մը պիտի գումարէ, ասիական հարցեր քըննելու համար։

ՀՌՈՄԻ մէջ յառաջիկայ շաբաթ Խ. Միութիւն եւ Իտալիա առեւտրական համաձայնագիր մը պիտի ստորագրեն։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ Յոյներու եւ Թուրքերու միջեւ բախումները կը շարունակուին։ Թուրք ոստիկան մը մահափորձի ենթարկուեցաւ, ծանրօրէն վիրաւորուելով։ Յունական հաստատութիւնները յարձակում կրեցին Թուրքերու կողմէ։ Յոյն ուսանողները դասադուլ հռչակեցին եւ բողոքի ցոյց մը կազմակերպեցին Նիկոսիոյ մէջ. ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ արտասուաբեր ռումբեր գործածել՝ զանոնք ցրուելու համար։

ԻՖՆԻԻ մէջ սպանական ուժերը ցարգուած են 62 մեռեալ եւ 124 վիրաւոր, կը հաղորդէ Մատրիտի ձայնասփիւռը։

ԳԱՀԻՐԷԻ ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ եգիպտական զէնքեր հասած են Թունուզ։

ԱՄՄԱՆԷՆ սուրիացի երկու դիւանագէտներ արտաքսուեցան։

ԼՈՆՏՈՆԻ խորայէլեան դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցող Արտաքին նախարար Լոյտի հետ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախկին Վարչապետ Փինէ, որ անձնական պտոյտ մը կը կատարէ, առջի օր Սպանիա գնաց։

ՎԱՐՇԱՒԱՅԻ մէջ Լեհաստանի Արտաքին նախարարը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Միացեալ Նահանգներու հիւպատոսին եւ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի դեսպաններուն հետ։

ՍՊՈՒՏՆԻԿ առաջինը հազար անգամ ուշխարհի հրջանը բրաւ. Յունուարի ըսկիզբը պիտի տարանջատուի։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք Պ. Կ. Ճանիկեանի որդւոյն ամուսնութեանը առթիւ եւ կը յայտնէ իր սրտագին բարեմաղթութիւնները նորապսակ ամոլին։

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայկական ծերանոցներուն համար վըկայեալ հիւանդապահուհի մը կը փընտռուի (պետական վկայականով)։ Բնակարան եւ սնունդ ապահովուած են։ Դիմել Աղքատախնամի գրասենակը։ 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9)։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երէտ. Եկեղեցաչէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15ին, Կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10·30։

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը։ Ցաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի չքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ'Արմ, րիւ Ֆոլպէր)։

Օրուան եւ օծման արարողութիւնները եւ հրաւիրեալ դպիրներու կողմէ երգուելիք բազմաձայն պատարագի երգեցողութիւնը պիտի ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան։

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝

14, Rue Maréchal Foch, Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի

31, Rue de Général Leclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE

C. C. P. Paris 14827-18

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէի սրահը։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Սէրէնկիւլեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց եղբօր ողբացեալ Նիկողոս Նիկողոսեանի կսկծալի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար Ֆր. կը նուիրէ Մշակոյթի Տան։

× Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Չէօրէքճեանէ հինգ հազար ֆրանք, իրենց զաւկին զինուորութենէ վերադարձին առթիւ։

LE CLUB

DANCING

51, Rue Grignan, MARSEILLE
Tél. FE 27-66

Լաւագոյն ընդունելութիւն վերապահուած է հայկական կազմակերպութեանց եւ հայ ընտանիքներուն սրահը վարձելու համար։

Երեկոյթ, պարահանդէս, նշանտուք, ամուսնութիւն եւայլն։

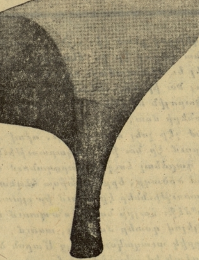
Տնօրինութիւն՝ ԷՏԻ ԹՈՒՐՆԷԼ

ԳՆՈՒՄ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ցարկաբաժին, խանութ, հող, շէնք, ընդունելութիւն եւ խորհուրդներ՝ Հայու մը կողմէ

ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

AGENCE LEVET
9, Boulevard des Italiens, PARIS 2e
Téléphone : RIC. 36-75

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաքիէռ փլասթիքի եւ ալիւմինիոմի միացումով չինել անբէկ (էնճասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ։

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Tél. : OPE. 01-08
Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA 33-38

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Սաթենիկ Տէր Դաւթեան իր արկածէն ապաքինման առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.—

«Յառաջ»ի բարգաւաճման	10·000
Կապ. Խաչի կայանին	10·000
«Հայ – Բոյժ»ին	5·000
«Դպրոցասէր»ին	5·000

(Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը յայտարարէ Մարսէյլի յարգոյ հասարակութեան թէ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն հայ մեծ բանաստեղծ Ա. Իսահակեանի հոգւոյն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Խրիմեան Հայրիկի մահուան յիսնամեակի հոգեհանգիստին առիթով Վասպուրականի Հայր. Միութեան Մարսէյլի Կեդր. վարչութեան կողմէ շնորհակալութեամբ ստացած է երեք հազար ֆրանք եկեղեցիին բարեզարդութեան համար։

Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյհիմնադիր բարերարներու, ինչպէս նաեւ բազմարդիւն առաջնորդ՝

ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊՍ. ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ

եւ համայն Թաղիս հին եւ նոր ննջեցելոց հոգւոյն համար։

Տեղի պիտի ունենայ աւանդական մատաղ – օրհնութիւնը ու բաշխումն, մասնակցութեամբ բոլոր բարեպաշտ Թաղեցիներու։

Այս առթիւ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Թաղիս հոգեւոր հովիւ Տէր Պսակ քահանան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին – Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյեան ընկեր Սիմոնեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի, ժամը 15ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ԱՆԻԷՌ– ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի անդամուհիները այս Հինգշաբթի, ժամը 15ին, Տիկին Ինճէեանի բնակարանը, 57 րիւ Հօշ Քոլոմպ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը։

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 Րիւ տ'Ապուքիր, մէթրօ Սանթիէ։ Ոչ ոքի հրաւէր չի ղրկուիր։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԻ ԽՆՋՈՅՔԸ

Դեկտեմբեր 22ին, ժամը 16էն 21, Խըբիմեան սրահը (Իսի)։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

1958Ի "ԳՈՅԱՄԱՐՏ" ՕՐԱՑՈՅՑ-ԱԼՊՈՄԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆԻ

ԸՆՏԻՐ ԹՈՒՂԹՈՎ 14 ՄԵԾԱԴԻՐ ԷՋԵՐ

Շքեղ նկարներ, մեծ մասը անտիպ: Գրական եւ պատմական նիւթերով նոխ բովանդակութիւն

— ԳԵՂԱԶԱՐԴ ԵՒ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԿՈՂՔ —

Բացառիկ խնամքով եւ ճաշակով պատրաստուած այս օրացոյց–ալպոմը պիտի կազմէ զարդը՝ ամէն հայ տան։

ԳԻՆ 500 ՖՐԱՆՔ — Այժմէն ապահովեցէք ձեր օրինակը

Փարիզի համար դիմել՝ LIBRAIRIE H. SAMUELIAN, 51, Rue Monsieur-le-Prince, PARIS - 6e

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅ
12, Դեկտեմբեր, Հինգշաբթի ժամը 8·45ին

THEATRE DE PARIS, 15, Rue Blanche, Métro : Trinité ou Blanche

ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կը պարէ ու կը ղեկավարէ իր պատրաստած երկսեռ պարախումբը
Մասնակցութեամբ նուագախումբի զոր կը ղեկավարէ

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆ

Տոմսերու գիներն են 800, 600, 500, 400 եւ 300 ֆրանք
Ստանալու համար դիմել՝
Etabl. O. B. 83, Rue d'Aboukir, Paris - Tél. CEN. 48-69 եւ ներկայացման օրը Թատրոնին կիշէն։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

CAMEL ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ՝
102, BD. VOLTAIRE, PARIS-XIe

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂՈՂ,

Անգլիական եւ Աւստրիական կերպասներէ, նորաձեւ LODEN

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ AUTOCOATSՆԵՐ

(Զանազան գոյներ) 8000էն 12·500 Ֆր.

Իրենց մօտ կարելի է գտնել նաեւ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՆՈՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ խիստ մատչելի գիներով։

SMOKINGի ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ։ Մեծաքանակի համար մասնաւոր սակացոյց

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — VENDREDI 13 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8067 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3868

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՊԱՅԾԱՌԱՆԱՅ

«Կլոր սեղան»ի խորհրդակցութիւններ կրցան հաշտեցնել ընկերվարականներն ու անկախները, որոնք ամուր կեցած էին իրենց տեսակէտներուն վրայ : Ելմտական նախարար Ֆլիմլէն որոշ ճկունութիւն մը ցոյց տուաւ գոհացնելու համար ընկերվարական նախարարները : Իսկ վարչապետ Ֆելիքս Կայեառ յաջողեցաւ իրաւարարի դեր կատարել՝ նախարարական նոր տագնապի մը առաջքն առնելու համար :

Աւելի քան մէկ ամիսէ ի վեր Խորհրդարանի ելմտական յանձնախումբը, դաշլիճը, ազգային ժողովը, կառավարական կուսակցութեանց վարիչները հազարումէկ ձեւեր կը փորձեն՝ քիչ բացով ելմտացոյց մը կազմելու համար : Յոյս կար, որ չաբթու սկիզբը ելմտական ծրագիրը դրուէր Ազգ. Ժողովի օրակարգին վրայ, սակայն պաշտօնեաներու ամսականի յաւելման խնդրին յապաղումը արգելք եղաւ ատոր :

Ինչպէս գրեցինք արդէն, ընկերվարականները կը պահանջէին, որ պետական պաշտօնեաներու ամսականները Յունուար մէկէն սկսեալ տասը հազար ֆրանքի յաւելում կրեն : Այսինքն 200.000էն բարձրանան 210.000ի : Իսկ Յունիս մէկէն ըսկըսեալ տասը հազարի յաւելում մը եւս ըլլայ :

Ելմտական նախարարը սկիզբը կ'ընդունէր միայն առաջին յաւելումը, որ պետութեան պիտի արժէ 18 միլիառ ֆր. : Այս գումարը կարելի պիտի ըլլայ հայթայթել գեղչելով կարգ մը հանրօգուտ ձեռնարկներ եւ 15ի փոխարէն քսան առ հարիւր յաւելում մը ընելով երկաթուղիի առաջին կարգի գիներուն վրայ : Կը մերժէր սակայն Յուլիսի յաւելումը, որ պիտի արժէ 36 միլիառ ֆրանք եւ զոր ճարելու համար պիտի ստիպուի նոր տուրքեր հաստատել : Իսկ անկախները հակառակ են նոր տուրքերու : Բայց հոս ալ ի վերջոյ տեղի տուաւ :

Պաշտօնեաներու ընդհանուր դաշնակցութիւնը իր կողմէ անբաւարար կը գտնէ 210.000ը եւ կը պնդէ անմիջական 220000ի վրայ, վերջնական պահանջն ըլլալով 240 հազար ֆրանք :

Ընկերվարական կուսակցութեան Ազգային Խորհուրդը արտակարգ ժողով պիտի գումարէ կիրակի օր՝ այս հարցին եւ յարակից խնդիրներու շուրջ վիճելու համար :

Մինչ այդ ելմտացոյցը դեռ չէ ներկայացուած Խորհրդարանին եւ դժուար թէ անիկա վաւերացուի տարեգլուխէն առաջ, ինչպէս կը պահանջէ օրէնքը :

Միւս կողմէ օրերը շուտ կը սահին եւ պետական պարտքերը վճարելու պայմանաժամը կը հասնի :

Առանց արտաքին փոխառութեան դիմելու, անկարելի է, որ կառավարութիւնը կարենայ յարգել իր բոլոր յանձնառութիւնները : Միացեալ Նահանգներն ու Գերմանիա տրամադիր են փոխ դրամ տալու Ֆրանսայի :

Ասկէ զատ, ելմտական նախարարն ու Պանք տը Ֆրանսի տնօրէնը Փարիզի մէջ բանակցութիւններ կը վարեն Միջազգային Հիմնադրամի նախագահ Փէր Ճաքոպսոնի հետ՝ 262 միլիոն տոլարի նոր կանխավճար մը ստանալու համար :

Սակայն Ճաքոպսոն խիստ պայմաններ կ'առաջարկէ : Նախ կը պահանջէ որ ելմտացոյցի բացը վեց հարիւր միլիառէն աւելի պակաս ըլլայ : Ո՛չ մէկ վճարում պիտի կատարուի՝ մինչեւ որ 1958ի ելմտացոյցը չվաւերացուի : Վճարումները մաս մաս պիտի ըլլան՝ պէտքին համաձայն : Յետոյ պիտի քննուի նաեւ թէ «հարիւրին քսանի գործողութիւն»ը ի՛նչ հետեւանք ունեցաւ Ֆրանսայի արտաքին առեւտուրին վրայ : Կառավարութիւնը ծրագրած է նոր սեղմումներու ենթարկել ներածումները, որոնց գումարը ամսական 120 միլիառի կը հասնի ներկայիս, ինչ որ շատ կը նկատուի :

Պանք տը Ֆրանսը կարգադրած է վճարումը 54 միլիոն արտաքին պարտքին, որուն պայմանաժամը կը լրանայ Դեկտ. 31ին : Սակայն Յունուար 15ինը կարելի պիտի չըլլայ հատուցանել՝ առանց դուրսէն կատարուելիք փոխառութեան :

Ներքին ճակատին վրայ կառավարութիւնը կարեւոր որոշումներ տուաւ սղութեան դէմ պայքարելու եւ ապրուստի անհրաժեշտ կարգ մը նիւթերու գիները պակսեցնելու համար :

Կացութիւնը կը պայծառանայ հետզհետէ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲՈՒԼԳԱՆԻՆԻ ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿԸ

Ատլանտեան Ուխտի «Մեծ»երու համագումարին քանի մը օր մնացած, Խ. Միութիւն կը փորձէ ի նպաստ իրեն կարծիք մը պատրաստել Արեւմուտքի մէջ :

Հազիւ թէ Նախագահ Այզընհաուըրի Փարիզ գալու որոշումը յայտնի եղած էր, Բուլգանինի մէկ նամակը հասաւ Սպիտակ Տուն :

Այնուհետեւ, յաջորդաբար նամակ ըստացան Արեւմտեան Գերմանիոյ, Հնդկաստանի, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վարչապետները :

Փարիզի խորհրդային դեսպանը անձնապէս յանձնեց Բուլգանինի նամակը՝ Վարչապետ Կայեառի : Երկու դիւանագէտներու խօսակցութիւնը տեւեց մօտ քառորդ ժամ :

Լրագրողներու կողմէ հարցապնդուելով, խորհրդային դեսպանը յայտարարեց, թէ Վարչապետ Կայեառի ուղղուած նամակին պարունակութիւնը բոլորովին տարբեր էր Այզընհաուըրի եւ Ատենաուըրի ղրկուած նամակներու պարունակութենէն. — Այս նամակը մասնաւորապէս Ֆրանսայի ուղղուած է, ըսաւ ան, եւ կը պարունակէ խաղաղութեան ու բարեկամութեան վերաբերեալ խօսքեր :

Դեսպանը աւելցուց, թէ կրնայ ըլլալ որ շուտով հրատարակուի նամակը :

Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլընի ղրկուած նամակն ալ մօտաւորապէս նոյն իմաստը ունի :

Ուշագրաւ են Այզընհաուըրի ղրկուած բարեկամական նամակն ու Ատենաուըրի յանձնուած սպառնագիրը : Դիւանագէտներու կարծիքը այն է, թէ Խրուշչեւ կ'ուզէ ձախողութեան մատնել Ատլանտեան Ուխտի ժողովը :

Բուլգանին Միացեալ Նահանգներու կ'առաջարկէ Արեւելք – Արեւմուտք համագումար մը : Ժամանակը չէ, կ'ըսեն Ամերիկացիք : Բուլգանինի նամակին պատասխանը պիտի տրուի՝ Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն ետք :

Ինչպէս կը տեսնուի, ժողովին աշխատանքները ձախողութեան մատնելու խորհրդային ծրագիրը հազիւ թէ ուշադրութիւն գրաւած է Արեւմուտքի կողմէ, քանի որ նամակին պատասխանն անգամ կը յետաձգուի : Ամերիկեան թերթերն ալ մեծ արձագանգ չտուին այս նամակին : Ուաշինկթըն Փոսթ *թերթը, թէեւ երեք սիւնակի վրայ, սակայն շատ կարճ ձեւով տուած է լուրը, մինչ «Նիւ Եորք Թայմզ», որ մեծ խորագիրներով կը հաղորդէր ներքնընթացի (մեթրօ) վարիչներուն գործադուլը, հազիւ թէ պզտիկ անկիւն մը գտած է, էջին տակը, լուրը տալու*

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

Օրը Օրին

ՄԻ ՁԱԽ, ՄԻ ԱՋ ...

Լսեցիք անշուշտ :

Միացեալ Նահանգները հեռավար (թէլէկիտէ) հրթիռները պիտի տան Թուրքիոյ : Լուրը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ նաեւ Անգարայի մէջ, Վարչապետ Մենտերէսի բերնով :

Խեղճե՛ր... երկրին տնտեսական քայքայման առջեւ կուրացած, մինչ նարինջն ու թուղթը, շաքարն ու իւղը անգտանելի դարձած են, այլ ուտեստեղէններու եւ առօրեայ պիտոյքներու կարգին, բան գործ ձգած, հրթիռ կը փնտռեն : Հեռավա՛ր հրթիռներ :

Թուրք սպաներ ալ Ամերիկա պիտի երթան այդ հրթիռներու գործածութեան վարժուելու համար :

Տարօրինակ է, որ Թուրքիա մեծ դաշնակից մը գտած է միշտ, իրեն բան մը սորվեցնելու համար :

Սորվեցնողներ գտած է, բայց... սորվողներ չէ գտած :

Ատենին, երբ Գերմանիոյ դաշնակիցն էր, գերմանացի զինուորներ ռազմագիտական դասեր պիտի տային թուրք սպաներուն : Դասատուներուն առաջին գործը եղած է կարգի շարել *մէհմէտճիկ*ները եւ քալել սորվեցնել անոնց : Դժուարութիւնը ծագած է հոն՝ երբ Թուրքերու մտքին մէջ չէ տեղաւորուած, թէ ո՞ր կողմը աջ է եւ ո՞ր կողմը՝ ձախ :

Վերջապէս, Թուրքերը, իրենք միջոցը գտած են՝ աջին սոխ եւ ձախին սխտոր կապելով :

Եւ, ձախ – աջին տեղ, սկսած են կրկնել .

— Սո՛խ, սխտո՛ր... սո՛խ, սխտո՛ր... մինչ բանա՛կը թրքականն, սկսած է երթալ յառաջ՝ մի՛ ձախ, մի՛ աջ ...

Ըստ երեւոյթին, նոյն կացութեան պիտի մատնուին նաեւ Ամերիկացիք, մոնկոլեան այդ գանկերուն մէջ հրթիռներու գործածութեան եղանակը տեղաւորելու համար :

Այս անգամ, «սոխ – սխտոր»ի տեղ ուրի՞շ բացատրութիւն մը պէտք է գտնել սակայն, քանի որ այդ ... գիտութեան վկայականը ստացած ըլլալ կը թուին՝ քառասուն տարուան ընթացքին :

Ներկայիս, թուրք սպաներու մտքին մէջ լաւ տեղաւորուած պէտք է ըլլայ երկու անուն.— Իսմէթ եւ Մենտերէս :

Հետեւաբար, Ամերիկացիք կրնան օգտագործել զանոնք, ձախին Իսմէթ, աջին՝ Մենտերէս ըսելով բանակը յառաջ տանելու համար ... :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԿԻՊՐՈՍԻ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

ՖՐԱՆՍԱ՝ ԱՆԳԼԻՈՅ ԿՈՂՔԻՆ

Կիպրոսի մէջ խռովութիւնները կը շարունակուին : Ուսանողները բողոքի յաջորդական ցոյցեր կը կազմակերպեն եւ ոստիկանութիւնը գաւազաններու եւ արտասուաբեր ռումբերու կը դիմէ, զանոնք ցրուելու համար :

Կիպրոսի խռովութիւնները սկսան՝ ՄԱԿի մէջ այս հարցին քննութիւնը սեղան դրուելէ ետք եւ կը շարունակուին : Վերջին երեք օրերու ընթացքին 183 հոգի վիրաւորուած եւ 218 հոգի ձերբակալուած է :

Անգլիացի զինուորները կը շրջին յունական եւ թրքական թաղերուն մէջ, կարգը պահելու համար : Մինչ ժողովուրդը կը քարկոծէ զինուորական կառքերը :

Առջի գիշեր, Թուրքերը յարձակում գործած են Նիկոսիոյ յունական մէկ գիւղին վրայ : Թուրքերը զինուած էին բահերով ու բիրերով : Երկու Յոյներ ծանրօրէն վիրաւորուած են :

Կիպրոսի ոստիկանութեան տարեկան տեղեկագիրէն ի յայտ կուգայ, թէ կղզիին մէջ 1956ին 194 հոգի սպաննուած էր, 59 բանակային, քսան ոստիկան եւ 115 քաղաքացի : Իսկ խռովութիւններու նիւթական վնասը եղած է երկուքուկէս միլիոն սթերլին :

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին մէջ Կիպրոսի հարցին քննութիւնը կը շարունակուի : Ֆրանսա թիկունք կը կանգնի Անգլիոյ : Առջի օր յանձնախումբին Ֆրանսայի ներկայացուցիչը դէմ արտայայտուեցաւ Կիպրոսի հարցին լուծման համար Յունաստանի բերած առաջարկին և աւելցուց, թէ վստահութիւն պէտք էր ունենալ անգլիական կառավարութեան վրայ, որ այս հարցին միակ դատաւորը կրնայ ըլլալ :

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ (Արժանթին) մօտ քսան հազար հոգի ցոյց մը կազմակերպեց, «կեցցէ Փերոն» աղաղակելով : Ոստիկանութիւնը միջամտած է եւ կռիւի բռնուած՝ ցուցարարներուն հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ Պատժական Ատեանը ցկեանս տաժանակիր աշխատանքի դատապարտեց Ալի Շէքալի սպաննիչը՝ Պէն Սատոք :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ Վարչապետը իր հրաժարականը ներկայացուց : Հանրապետութեան Նախագահը Շնտրիկարի առաջարկեց, որ կառավարութիւնը կազմէ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ ապստամբութեան ընթացքին կարտինալ Մինծենթին ազատող հրամանատարը գնդակահարուեցաւ, զինուորական ատեանին վճիռով :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Կրթական Նախարար Քամալ Էլտին Հիւսէյն իր հրաժարականը ներկայացուց Նասրի : Եգիպտական Ազգ. Ժողովին մէջ նախարարին եւ կառավարութեան միւս անդամներուն միջեւ տարակարծութիւն մը ծագած էր :

ԻՐԱՔԻ Նախկին վարչապետ Նուրի Սայիտ, որ ներկայիս Ուաշինկթըն կը գտնուի, տեսակցութիւն մը ունեցած է Նախագահ Այզընհաուըր եւ Տըլըսի հետ : Նախկին վարչապետը խօսած է արաբեւիսրայէլ հարցին կարգադրութեան մասին :

ԻՏԱԼԻՈՅ Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէին մէջ, Թոլյիաթթի, որ «խրուշչեւեան» մըն է, Մոսկուա իր ճամբորդութեան տեղեկագիրը ներկայացուցած է եւ յաղթանակ տարած՝ «սթալինեան»ներու վրայ : Կեդր. Կոմիտէի ժողովին պաշտօնական արդիւնքը տակաւին չէ հաղորդուած :

ՍԷՐՎԱՆԹԷՍԻ «Տոն Քիշոթ»ին մէկ տպագրութիւնը, նկարազարդուած՝ Սալվատոր Տալիի կողմէ, կը նկատուի աշխարհի ամէնէն սուղ գիրքը, ծախուած՝ տասը միլիոն ֆրանքի : Գիրքին ցուցադրութիւնը սկսած է Ժաքմար – Անտրէ թանգարանին մէջ, 158, Պուլվար Հոսման :

ՀԻՐՈՇԻՄԱՅԻ վրայ 1945 Օգոստոս վեցին հիւլէական ռումբ նետած գնդապետը՝ Էթըրլի, գողութեան համար դատարան կանչուած է : Բժիշկները բազմաթիւ առիթներով հաստատած են, թէ Էթըրլի հիւլէական ռումբը նետելէն ի վեր, հաւասարակշռութիւնը կորսնցուցած է եւ հոգեբուժներու խնամքին յանձնուած : Էթըրլի հերոսի չքանշան ստացած անուանի զինուորական եւ մեծահարուստի զաւակ է : Իր ստացած ամսականներուն ձեռք չի զարներ եւ կը նախընտրէ գողութեամբ ապրիլ :

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Եւրոպական երկիրներու մէջ քաղաքական մտահոգութեանց վրայ կ'աւելնայ կրթական մտահոգութիւնը: Աշակերտներու թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ, դասախօսներու թիւը քիչ է, իւրաքանչիւր դասարան խճողուած է: Ուսուցիչներու թիւը համեմատական չէ դասարաններու թիւին, ծանրաբեռնուած են ուսուցիչները եւ մանաւանդ բաւարար վճարում չեն ստանար: Այս ամէնը պիւտճէի հարց է Անգլիոյ մէջ, Ֆրանսայի մէջ, Իտալիոյ մէջ:

Այս տարուան պետական քննութեանց մէջ ձախողած են հազարաւոր աշակերտներ թէ Ֆրանսայի մէջ եւ թէ Իտալիոյ մէջ: Թիւերը մտահոգիչ են: Հոգեբաններ կ'ուսումնասիրեն հոգեբանական պատճառները, մանկավարժներ՝ մեթոտներ եւ ծրագիր: Որակեալ ուսուցիչներու թիւը կը պակսի, կը մեղադրուին ուսուցիչներ:

Ամէն կողմէ կ'առաջարկուի բարեփոխել ծրագիրները, մեղմացնել կրթական դրութիւնը, չափաւորել պաքալորէայի քննութիւնները, որոնք մղձաւանջն են թեկնածուներուն եւ ընտանիքներուն: Կը կրկնուի թէ միշտ տղուն միտքը զարդարելէ աւելի կազմելու է դատողութիւնը, դարբնելու է նկարագիրը: Կը վերադառնան Մոնթենեի, որ կը կրկնէր Պլուտարքոսի խօսքը. «Միտքը վառարան մըն է՝ տաքցնելու է զայն, անօթ մը չէ լեցնելու համար»: Դպրոցը մագաղաթի համար պատրաստելու չէ, մարդ եւ քաղաքացի պատրաստելու է:

Իւրաքանչիւր վարչաձեւի առաջին մտահոգութիւնն է փոխել ծրագիր եւ մեթոտ բաղձացուած անհատը պատրաստելու համար: Իշխանապետական վարչաձեւերու տապալումով նոր ծրագիրներ կը մշակուին, նոր ժամանակի իրաւակարգին եւ ըմբռնումներու համաձայն:

Նափոլէոն 1808ին ստեղծեց դպրոցական միակ դրութիւն մը, այնուհետեւ ուսուցման բազմաթիւ ճիւղեր ներմուծուեցան դրութեան, կեդրոնացման տեղ ապակեդրոնացումն սկսաւ: Լիսէն կը մնար ազնուապետական, նախակրթարանը ձրի եւ պարտաւորիչ համեստ դասակարգի համար էր: Լանժըւէն յանձնախումբը պատրաստեց ծրագիր մը, որուն ոգին էր «դպրոցին ռամկավարացումը»: Բոլոր տղաքը պիտի ուսանին պետական կեդրոնացումով, որովհետեւ բոլոր տաղանդները, ընդունակութիւնները, բոլոր նկարագիրները դրուելու են ընկերութեան ծառայութեան մէջ: Պետութիւնը պիտի կատարէ ընտրութիւններ եւ պիտի ուղղէ իւրաքանչիւր տղայ որոշ ասպարէզի մը իր ընդունակութեան համաձայն: Նախկին դրութիւնը, դասակարգային էր, կը թոյլատրէր դասակարգի մը պետական բարձր դպրոցներ յաճախելը, մինչդեռ համեստ դասակարգի պատկանող տղան, նիւթական միջոցներէ զուրկ, եւ սակայն ընդունակ, անկարող էր արժեւորելու իր կարողութիւններն ու բարձրանալու ընկերային աստիճաններէն վեր: Միջակ կարողութեան տէր երիտասարդներ լաւագոյն պաշտօններ կը ստանային, որովհետեւ նիւթապէս լաւագոյն պայմաններու մէջ գտնուելով՝ կրցած էին աւելի ուսանիլ՝ մինչդեռ ուրիշներ աւելի օգտակար պիտի ըլլային ընկերութեան՝ աւելի օժտուած ըլլալով, բայց չէին կրցած անհրաժեշտ ուսումն ստանալ:

Ֆրանսայի մէջ 1944էն ի վեր եօթերորդ անգամն է, որ կրթական բարեփոխման նոր ծրագիր մը կը ներկայացուի Երեսփ. Ժողովին: Կրթական նախարարին ծրագիրը կ'առաջարկէ հիմնական փոփոխութիւն ուսուցման ծրագրի, որովհետեւ երկիրը պէտք ունի մասնագէտներու: Առաջին տեղը պիտի գրաւէ գիտութեան ուսուցումը, որովհետեւ գիտական մրցակցութեան շրջանի մը մէջ կ'ապրինք: Կրթութիւնը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ մինչեւ 16 տարեկան: 11 – 13 տարեկան աշակերտներու քննութեամբ պիտի որոշուին ուսանողներու հետեւելիք ճիւղերը՝ ճշդելով այսպէս ընդունակութիւնները: Պետութիւնը պիտի ստանձնէ աղքատիկ ուսանողներու ծախսերը: Դաստիարակութիւնը պիտի շարունակուի միշտ, «պիտի կատարուի ազգին մնայուն դաստիարակութեան ճիգ մը»:

Ազգ. դաստիարակութեան յանձնախումբին տեղեկաբեր Իբբոլիդ Տիւքոս կը շեշտէ մասնագիտական եւ ընդհանուր ուսուցման պէտքը: «Տեքարդի, Փասթէօրի, Հանրի Փուանքարէի երկրին մէջ պատրաստելու է գիտուններու բանակ մը, ուր կարելի ըլլայ գտնել հազարաւոր ճարտարագէտներ, ուսուցչապետներ, բայց միանգամայն ամէն Ֆրանսացի մշակուած մարդ մը ըլլալու է: Տեղեկաբերը կը յիշէ չափազէտ Լանժըւէնի խօսքը.— «Մշակոյթը անհատին համար միջոց մըն է մարդկային մնալու, հակառակ արհեստին մեքենականութեան եւ ընկերային պարտադրանքներուն»:

Նախորդ պատերազմէն յետոյ արմատական – ընկերվարական Էրիոյ կը կրկնէր Ռընանէն ետք, թէ ուսուցումը գիտական ըլլալու է այլեւս եւ ոչ թէ զուտ դասական: «Դաստիարակութեան արդիւնքն ըլլալու է այնպէս մը, որ երիտասարդը կարելի չափով գիտնայ, ինչ որ մարդկային միտքը գտած է տիեզերքի իրականութեան մասին»: Ռընան «Գիտութեան Ապագան» գործով, գրուած երիտասարդութեան ատեն եւ հրատարակուած կէս դար յետոյ, կը նախատեսէր գիտութեան յառաջդիմութիւնները եւ գիտական ուսումներու աւագ կարեւորութիւնը: Կը հրաւիրէր երիտասարդութիւնը ճիգի, լուրջ աշխատանքի: Լուի՛ լը Կրան, Լիսէի մրցանակաբաշխութեան հանդէսին, 1883ին, կ'արտասանէր շահեկան հուսկ բանք մը. «Կեանքը որ ձեր առջեւն է պատանիներ, իբրեւ անսահման երկիր մը, ես զայն կորեցի: Միակ պատրանքը զոր դուք կ'ունենաք, ունենալ զայն երկար ենթադրելն է: Ոչ, շատ կարճ: Վարժուեցէք, դուք ձեզ պարտաւորեցէք ձեր մէջ զարգացնելու անձնական ճիգը: Մշակեցէք ձեր բանականութիւնը գիտութեամբ եւ գրականութեամբ: Գիտութիւնը կը հեռացնէ բարբարոսութիւնը, դպրութիւնը կը պահէ քաղաքակրթութիւնը»:

Այնուհետեւ երկրորդական տեղ մը պիտի տար դպրութեան եւ իր աշակերտներէն մէկը, գրագէտ Ժիւլ լը Մեթր, Սորպոնի մէջ շռնդալից ճառով մը պիտի առաջարկէր դասական լեզուներու, յունարէնի, եւ լատիներէնի ջնջումը երկրորդական վարժարաններու ծրագրէն:

Աւելի ծայրայեղ էր Պրիւքըր երբ կը գրէր. «Կամ բազմաթիւ աշակերտներ պատրաստելու ենք գիտական զարգացումով, որովհետեւ գիտութեամբ երկիր մը կրնայ արժէք ստանալ, իր միջազգային դիրքը պահել եւ պաշտպանուիլ եւ կամ պիտի մեռնինք»:

Կրթական նախարարութիւնը քանի մը շրջաբերականներով ուսուցիչներուն կը յանձնարարէ տղան պատրաստել ընկերային կեանքի արդի պայմաններուն: Ցոյց տալու է օգտակար ծանօթութիւններ, բայց աւելի կազմել տալու է իմացական լաւագոյն սովորութիւններ: Ուսուցումը ըլլալու է թանձրացեալ եւ կենդանի: Ծրագրի մէջ ներմուծուած են խմբովին աշխատանքը, ժամանակացոյցին մէջ տեղ տուած ենք աշակերտներու աշխատանքին ղեկավարութիւնը ուսուցչին կողմէ:

Մանկապարտէզներու մէջ հաստատուած են հանգստեան սրահներ, խաղասրահներ:

Նոր դպրոցներու մէջ ուսուցումը հետզհետէ անհատական կը դառնայ, ուսուցիչը կը զբաղի իւրաքանչիւր աշակերտով: Պետական նոր ծրագիրը կ'առաջադրէ խմբական ուսուցումը: Իւրաքանչիւր դասարան պիտի ունենայ 25 աշակերտ, ոչ աւելի, որպէսզի ուսուցիչը կարենայ հետեւիլ իւրաքանչիւրին աշխատանքին, վարմունքին եւ զարգացնել իւրաքանչիւրին կարելիութիւնները: Ուսուցիչները խմբովին պիտի աշխատին, համակարգելով իրենց ճիգերը, դաստիարակութեան նպատակին իրագործելու, ծրագիրը կիրարկելու, վաղուան մարդն ու քաղաքացին պատրաստելու:

Կ'առաջարկուի բարեփոխել վարժապետանոցներու ծրագիրն ու մեթոտները: Զանազան աստիճանի ուսուցման համար յատուկ պատրաստութեամբ ուսուցիչներ պէտք են նոր նպատակին իրագործելու համար:

Գիտութեան առաջդիմութեան կը բարդուի ծրագիրը, աշակերտին աշխատանքը կը ծանրանայ: Միլանի մէջ գումարուած բժշկական համագումարն ալ աշակերտական աշխատանքը յոգնեցուցիչ կը գտնէ, պատճառ անքնութեան, ջղային տկարութեան:

Բարդ է հարցը հոգեբանական, մանկավարժական եւ մանաւանդ ելեւմտական կողմերով: Վիճաբանութեան պիտի դրուի ծրագիրը երեսփ. ժողովին մէջ: Բազմաթիւ երեսփոխաններ խօսք պիտի առնեն, կուսակցութեանց ներկայացուցիչներ կուսակցական տեսակէտով պիտի մօտենան հարցին, որուն լուծումը գերազանցօրէն ազգային խնդիր մըն է, արժանի ընտանիքներու եւ պետութեան հետաքրքրութեան:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՋ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այսպէս ուրեմն, ընկեր Թադէոս Այվազեանն ալ թաղեցինք: Թէեւ շաբաթներ անցան իր մահուան բօթէն յետոյ, բայց մենք, իր ծանօթներն ու մտերիմները տակաւին չենք հաշտուած, չենք կրնար հաշտուիլ իր կորուստին հետ… Իր առողջական վիճակը շատ լաւ չէր: Մեր ծանօթ շրջապատին մէջ ոչ ոք այնքան հոգածու էր իր անձին ու առողջութեանը՝ որքան ինքը, եւ որովհետեւ անսպասելի մահն ալ պատահեցաւ մենէ հեռու՝ ահա թէ ինչու դժուար է հաւատալ, կամ հաշտուիլ անոր կորուստին հետ…

Բայց եւ այնպէս, չկայ այլեւս ամէնուս ծանօթ եւ սիրելի ընկեր Այվազեանը: Ծնած էր 1892 թուականին, Պրուսայի Մեծ Նոր գիւղը: Իր նախնական կրթութիւնը կը ստանայ գիւղին նախակրթարանին մէջ. յետոյ ծնողքը զինքը կը ղրկեն Պոլիս՝ լման կրթութիւն ստանալու համար: «… Գնա տղաս, — կ'ըսէ ուսումնատենչ հայրը — գնա մարդ եղիր, եթէ պէտք ըլլայ ես հաց ու «չէթուն»ով ալ կ'ապրիմ …»:

Ընկեր Այվազեան լիովին կ'արդարացնէ իր ծնողքին երազը: Փայլուն յաջողութեամբ կ'աւարտէ Պոլսոյ Կեդրոնական վարժարանը ու կը վերադառնայ գիւղ, ուսուցչական ասպարէզին նուիրուելու համար. Նախ՝ իր հայրենի գիւղին, ապա երկար ատեն Սէօլէօզի մէջ կը պաշտօնավարէ իբր ուսուցիչ, հանդուցեալ Յ. Օշականի եւ ուրիշներու հետ:

Ընկեր Այվազեան, Պոլսէն մինակ բարձր կրթութեան մը վկայականը չի տանիր իր հետը, այլ նաեւ ուրիշ բան մը որ յատկապէս այն օրերուն աւելի մօտ էր աշակերտութեան, երիտասարդներու սրտին ու հոգիին: Զաւարեանի, Ակնունիներու, Շահրիկեաններու, Զարդարեաններու, Խաժակներու եւ այլոց շուքին ու շունչին տակ մեծցած, պարարտացած, կոփուած: Թրծուած, ապա անոնցմէ ժառանգած առաքինութիւններն ու իտէալները, իր երիտասարդի խանդավառութեամբը կը փոխանցէ շրջապատին ու իր աշակերտներուն:

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

«Ամենապոէմ»ի մէջ լենինեան տեսակէտն է.

Եւ միթէ՞ դուք չգիտէք
Որ ամէն մի անյայտ բանուոր,
Որ ձեռքով իր երկաթ է կռում,
Հազար պոէմներ ունի
Իր հուժկու, երկաթ թոքերում:
. . . .
Այո՛:
Ի՞նչու միայն ես:
Թող բոլո՛րը, նրանք երգեն:
Բոլորի՛ն, բոլորի՛ն, բոլորի՛ն,
Երգեն:

Իր երգերուն մէջ բազմաթիւ «Արուեստ քերթողական»ներ կան:

Ահա հատ մը.

Թէ ուզում ես երգդ լսեն
Ժամանակիդ շունչը դարձիր:
Կապուիր նեարդով իւրաքանչիւր
Քո օրերին եւ քո դարին.
Կեանքը սիրիր լիահնչիւն
Ու մի՛ դառնիր քո քնարին:

Ահա ուրիշ մը.

Երբ այնքան ճանաչես դու յոյզերը մեր,
Որքան մժեղի մկանը ծանօթ էր Ֆաբրին,
Այնժամ դու բաց կ'անես պոէմների փաբրիք
Եւ եթէ եփուես *էփոքում*, կը դառնաս Տա՛նթ, Հոմեր:

Ահա նաեւ երրորդ մը, բոլորովին տարբեր…

Ամէն տեսակ երգ երգեցի, ամէնից լաւ տաղն է էլի,
Սայաթ – Նովի դրախտային, անմահական խա՛ղն է էլի:
. . . .
Բախչի միջի ծաղիկները ինչքան էլ լաւ ջրով անես՝
Ծաղիկների ջուրը ուզած – առաւօտուայ շաղն է էլի:
Գնա կ'ուզես Ֆրանգստան, ամենամեծ քուչեքը տես՝
Սրտիդ ուզած տեղը միակ — սիրեկանի թաղն է էլի:
Վա՛յ քեզ, Չարենց, լաւ իմացի, ականջ արա սիրեկանին՝
Ամէն բանից լաւ ու անուշ սիրեկանի դաղն է էլի:

Այստեղ կ'ուզեմ մէջ բերել դրուագ մը Չարենցի կեանքէն: Հմայեակ Սիրասն է պատմողը:

Քանի մը օր առաջ միասին գացեր են Քանաքեռ: Մինչ իր ընկերները կը զբօսնուն, Չարենցը մեկուսացեր է եւ երկու ժամ լման նստած առուակի մը ափին, կը դիտէ հոսող ջուրը:

Որոշ ժամանակ յետոյ Սիրասը կը հանդիպի կրկին Չարենցին: Ահա անոնց զրոյցը:

«Զրոյցն աշխուժացաւ, երբ Չարենցը ասաց, որ մտադիր է «Ֆաուստը» թարգմանել եւ արդէն սկսել է:

Ես ժպիտով յիշեցի.
«Կայէն»,
«Լիր Արքայ»,
«Ֆաուստ» մի յիմար…»

— Դու «Ֆաուստի» ո՞ր թարգմանութիւնն ես կարդացել, — հետաքրքրուեց նա:

— Առաջին մասը — Բարխուդարեանի թարգմանութեամբ, հայերէն, յետոյ ամբողջը Խալադկովսկու՝ ռուսերէն: Իսկ յիշո՞ւմ ես, — իմ հերթին ես դիմեցի նրան հարցով, — թէ ի՞նչ է ասուած Խալադկովսկու ներածութեան մէջ:

— Հապա, հապա:

— Բառացի չեմ կարող ասել, բայց միտքն այս է, եթէ միւս մոլորակներում լինէին բանական արարածներ եւ ցանկանային երկրագնդի բնակիչների մասին գաղափար կազմել, ապա ոչ այլ ինչ կարելի էր նրանց յանձնարարել քան Կէօթէի «Ֆաուստը»:

— Ա՛յ, հենց դրա համար էլ — բոցավառուեցին Չարենցի աչքերը, — ուզում եմ թարգմանել «Ֆաուստ»ը, միայն թէ առողջութիւնս ների գործը մինչեւ վերջ հասցնել:

Մի քանի րոպէ լուռ էինք երկուսս էլ: Ապա դիմեց ինձ.

— Լաւ էր, չէ՛, Քանաքեռի մեր զբօսանքը, շա՜տ լաւ…

— Հաճելի էր, հաստատեցի ես:

— Պատահե՞լ է քեզ, որ նստես առուակի կողքը, երբ նա պղտոր է, եւ այնքան նայես, որ զուլալուի:

— Շատ է պատահել:

— Ո՞րտեղ:

— Մեր Ղարաքիլիսայում, գիտես ի՜նչ գետեր, առուներ, աղբիւրներ կան…

— Հա, սատանան տանի, գրողի ստեղծագործութիւնն էլ առուի նման է. ինչպէս պղտոր առուն, նա էլ ժամանակի ընթացքում մաքրւում, պարզւում, զուլալւում է… ա՛յ Թումանեանը, ինչքա՜ն զուլալ է, դրանով էլ մեծ է…: Մենք պիտի հասնենք նրա զուլալութեանը: Մեր գրականութիւնը նոր է, նա շատ ոլորապտոյտներ է անցել ու քանի գնայ աւելի կը զուլալուի… ա՛յ, առողջութիւն է պէտք, որ մարդ ինչ մտածել է, բոլորը գրի…»:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(5 Շար.)

Բովանդակ Հայ աշխարհը այդ օրերուն, վերագարթօնքի սրբազան բոցէն բռն – նուած էր, ու ընկեր Այվազեանը, բազ – մահարիւր ուրիշներու հետ «Սուրբ գոր – ծ»ին լծուած էր կամաւոր, անշահախնդ – դիր նուիրումով, մեր պատմութեան ու քաղաքական ըմբռնումին մէջ նոր դարա – գլուխ մը բանալու համար :

Աւաղ... մեծ փոթորիկը կը հասնի ա – ւելի շուտ, աւելի սրընթաց ու տակն ու վրայ կ՚ընէ ամէն բան : Այն օրերուն ընկ. Այվազեան կը զինուորագրուի իբր սպայ ու կը դրկուի Պալքանները : Ատեն մը հոն մնալէ ետք, Զինադադարին, ուրիշ բազ – մաթիւ հրաչքով վերապրողներու հետ կը վերադառնայ Պոլիս : Հոն՝ ընկեր Այվազ – եանը կրկին տենդագին աշխատանքի . կը լծուի որբերու հոգ, ազգային խնամատա – րութիւն, հանգանակութիւն Հայաստանի համար, կուսակցական եւ հանրային աշ – խատանք. ամէն տեղէ ընկեր Այվազեանը ու բոլորին ալ իր աշխատանքի լայն եւ օգտաշատ բաժինը կը բերէ :

Ժամանակ մը յետոյ դարձեալ կը սկսի Հայուն արեւը խաւարիլ : Քեմալական արշաւանք՝ եւ կրկին արտագաղթ : Ընկեր Այվազեան կը հաստատուի Կորնթոս (Յունաստան) իբր ուսուցիչ որբերու : Որբանոցները ցրուելէ ետք 1926ին կուգայ այս երկիրը ու կը հաստատուի Լիոն :

Անկէ ասդին մինչեւ այսօր, մինչեւ իր մահը, Լիոնի մէջ չկայ կուսակցական, հանրային ազգային գործ մը որուն մէջ գործ չունենար ան : Լման 31 տարի հա – կառակ այլազան եւ բազմազան վերիվայ – րումներու՝ մնաց միշտ հաստատ, պատ – նէշին վրայ, միշտ արի քաղաքացի, արի մարդ, եւ արի Դաշնակցական :

Ու համարձակօրէն կարելի է ըսել որ, այն քիչերէն էր ինք, որ այս գաղութին մէջ այնքան օգտաշատ գործեր ըրած ու աշխատանք կատարած են : Հասնող էր բոլորին :

Արդարեւ, վազող, հասնող էր բոլորին անխտիր, ով որ ալ ըլլար իրեն դիմողը, եւ ինչ որ ալ ըլլար իրեն տրուելիք գոր – ծը, կուսակցական պատասխանատու գոր – ծերուն մէջ ընկեր Այվազեան միշտ իր լայն բաժինը ունեցած է : Գրեթէ տեւա – պէս եղած է շրջանային կամ կոմիտէի անդամ, բազմաթիւ անգամներ իբր պատ – գամաւոր մասնակցած է մեր կուսակցա – կան շրջանային եւ այլ ժողովներու : Տասնեակ տարիներով եղած էր ոչ միայն մեր քաղաքին, այլ եւ Միջին Ֆրանսայի մեր կազմերուն բանախօսը :

Իր վերջին գործը եղաւ նախագահել «Դաշնակցութեան Օր»ուան տօնակատա – րութեան : Իր ճա՞ռը... տրտունջներով լեցուն խրատական մըն էր յատկապէս՝ երիտասարդութեան ուղղուած : Ու ատի – կա, ափսոս իր «Հուսկ – Բանքը» եղաւ..

Լման կենսագրութիւն մը չէ որ գրի ա – ռի : Ատիկա կը կատարուի իր ատենին, աւելի պատշաճ մանրամասնութիւններով : Այլ՝ այս քանի մը տողերը իր թարմ շի – րիմին առջեւ յարգանքի, սիրոյ եւ ինչո՞ւ չէ երախտագիտութեան տուրք մը՝ իր մէկ գաղափարակից ընկերոջը կողմէ : Ընկեր մը որ, նախ ճանչցաւ զինքը իբր ուսուցիչ, ապա՝ տասնեակ տարիներու բարի, փնտռուած դրացի... Յարգանք իր յիշատակին...

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

ԴՈՒԴԻՆՑԵՒԻ ՆՈՐ ՎԷՊԸ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «ԻՆՏԵԼԻԿԷՆՑԻԱ»ՅԻՆ

Մեր ընթերցողները կը յիշեն թէ անց – եալ տարի որքան աղմուկ բարձրացուց եւ ինչ խիստ քննադատութեանց արժանա – ցաւ Վլատիմիր Դուտինցեւի « Ոչ միայն հացիւ» վէպը : Հակառակ պաշտօնական քննադատութիւններուն, սակայն, Խ. Մի – ութեան ժողովուրդը ձեռքէ ձեռք խլած էր այդ վէպը, որ նախ հրատարակուեցաւ գրական պարբերաթերթի մը մէջ «Նովի Միր », ապա թարգմանուեցաւ աշխարհի բոլոր լեզուներուն :

Արդ, ըստ Մոսկուայի թերթերէն մէ – կուն, Դուտինցեւ այժմ կ՚աշխատի նոր վէպի մը վրայ, որուն մասին արդէն իսկ զեկուցում տուած է Գրողներու Միու – թեան Մոսկուայի բաժանմունքի արձակ գրութիւններու յանձնախումբի վարչու – թեան : Այս անգամ ալ Դուտինցեւ կը յարձակի խորհրդային «Ինտելիկենցիա» – յին վրայ, եւ որպէսզի քննադատներուն սիրտը շահի, «գրական հերոսներ» ալ ըս – տեղծած է :

Ինչպէս սովորութիւն է Խ. Միութեան մէջ, Դուտինցեւ ընդունած էր թէ իր «Ոչ միայն հացիւ» վէպին մասին եղած քըն – նադատութիւնները իրաւացի էին «ընդհա – նուր առմամբ» : Կը պատրաստէ նաեւ իր երկերուն մէկ հաւաքածոն, որուն մէջ տեղ պիտի գտնեն «Նովի Միր» գրական հանդէսին մէջ լոյս տեսած իր վիպակնե – րըն ու պատմուածքները :

Այս լուրը որոշ զարմանք պատճառած է Մոսկուայի մէջ, ուր կը կարծէին թէ « Ոչ միայն հացիւ»ի դայթակղութենէն վերջ Դուտինցեւ գոնէ որոշ ատեն մը պի – տի աշխատի ինքզինքը մոռցնել տալ : Արդարեւ, անցեալ տարուան գարունէն ի վեր, Դուտինցեւ հրապարակային որեւէ ելոյթ ունեցած չէր գրական հաւաքոյթ – ներու մէջ, իսկ իր լռութիւնը բոլորովին կատարեալ դարձած էր Մայիսէն ի վեր, երբ Խրուշչեւ խօսեցաւ «գրական» ճառ մը՝ «Գրականութեան ու արուեստի կա – պերը աւելի սերտացնելու համար ժողո – վուրդին կեանքին հետ» նիւթին շուրջ, ուր կուսակցութեան առաջին քարտուղա – րը առաջին հերթին կը յիշէր Դուտինցեւի անունը այն հեղինակներու կարգին, ո – րոնք «կ՚ուզեն տեսնել միայն խորհրդա – յին իրականութեան գէշ կողմերը » : Ա – ւելցնենք, որ Խրուշչեւ յոյս կը յայտնէր թէ Դուտինցեւ իր սխալները պիտի ըն – դունի եւ բարեփոխուած՝ պիտի շարու – նակէ գրական իր գործունէութիւնը :

Շատեր սակայն չէին թափանցած Խը – րուշչեւի խօսքերուն իմաստին եւ շարու – նակած էին «Ոչ միայն հացիւ»ը խստօրէն քննադատել : Տակաւին քանի մը օր ա – ռաջ, Դեկտեմբեր մէկին, Գրողներու Մի – ութեան քարտուղարը, Սուրկով, «Փրաւ – տա»յի մէջ մասնաւոր խստութեամբ կը ձաղկէր Դուտինցեւն ու բոլոր այն գրող – ները «որոնք տակաւին չեն կրցած տեսնել ժողովուրդին իսկական իրագործումները՝ կապիտալիստական անցեալի մնացորդ – ները հանդիսացող տատասկներուն եւ ան – պէտք խոտերուն ետեւէն» : Կ՚աւելցնէր թէ «Սպուտնիկ»ը կը փաստէ որ խորհր – դային իրականութեան մասին Դուտինցե – ւի ըրած նկարագրութիւնները սխալ են :

«Անառակ որդի»ի ուրիշ դարձ մը՝ « Գրական Մոսկուա» թերթը : Այս պար – բերաթերթին խմբագրութիւնը խիստ քն – նադատութեանց արժանացած էր իր երկ – րորդ թիւին պարունակութեանը համար : Արդ, Գրողներու Միութեան Մոսկուայի բաժանմունքի վերոյիշեալ նիստին մէջ յայտարարուած է թէ այժմ պատրաստու – թեան մէջ է «Գրական Մոսկուա»յի եր – րորդ թիւը :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԱՇԷՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

Շաբաթ օր : Դեկտեմբեր եօթին, կէսօրէ վերջ մամուլի ասուլիս մը տրուած էր Շաւիլի եկեղեցաշէն յանձնախումբին կող – մէ : Ներկայ էին հայ եւ օտար բազմաթիւ լրագրողներ, որոնց կարգին՝ «Ֆիկա – րօ»յի թղթակիցը, որ հարցումներ ալ ը – րաւ Ֆրանսահայ գաղութին մասին :

Ինչպէս գրած ենք ատենին, խումբ մը երիտասարդներ ձեռնարկած էին մատրան շինութեան : Հանգանակութիւններով եւ տքնաջան աշխատանքով՝ կարելի եղած է վերջապէս գլուխ հանել այս գործը եւ նախկին տախտակաշէն աղօթավայրին տեղ՝ ներկայիս բարձրացած է հայկական ոճով գեղեցիկ մատուռ մը, իր յարակից մասերով :

Հակառակ անոր որ անխտիր բոլոր շըր – ջանակները նիւթական թէ բարոյական ի – րենց օժանդակութիւնը չեն զլացած այս գործին՝ տակաւին ծախքեր կան : Երի – տասարդները կը հաւատան, որ շուտով կարելի պիտի ըլլայ նաեւ իրենց պէտք ե – ղած փոքր գումարն ալ ապահովել :

Եկեղեցիին օծումը պիտի կատարուի յառաջիկայ Դեկտեմբեր 15ի առաւօ – տուն :

Մամուլի այս ասուլիսը կազմակեր – պուած էր տեղեկութիւններ տալու հա – մար մատրան կառուցման աշխատանք – ներուն շուրջ, որուն մասին ատենին գր – ուած է արդէն «Յառաջ»ի մէջ :

Լրագրողները հիւրասիրուեցան շամ – բանեայով ու կարկանդակներով :

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ծանր պարտութիւն մըն է որ կրեց Ալ – ֆորվիլի Հայ Մարզականը, անցեալ կի – րակի օր՝ ընդդէմ Անկէնի խումբին :

Քուփ տը Ֆրանսի երկու մրցումները, իրենց յաւելեալ խաղարկութիւններով (4 ժամուան մրցում) իրենց ծանրակշիռ դե – րը ունեցան մեր տղոց մկաններուն վը – րայ :

Առաջին խաղաբաժնին, Անկէնի խում – բը, կռնակը տուած հովուն, շատ վտան – գաւոր յարձակումներ գործեց : Մեր պաշտպանողական գիծը լաւ դիմադրեց : Կը վախնայինք սակայն որ ուժասպառ չկարողանայ իր սովորական պաղարիւ – նութեամբ դիմադրել Անկէնի անվերջ յարձակումներուն : Խաղին 35րդ վայր – կեանին, հակառակորդը նշանակեց իր ա – ռաջին կէտը :

Բ. կիսախաղին, մեր տղաքը, քաջալեր – ուած մարզասէրներէն, սկսան յարձակիլ : Սրապ շատ պաղարիւնութեամբ գնդակը դրկեց Անկէնի բերդին մէջ : Կը յուսայինք որ այս յաջողութիւնը մեր տղաքը պիտի քաջալերէր : Սակայն ուժասպառ էին ա – նոնք եւ հակառակ իրենց կամքին չկրցան սովորական խաղարկութիւնը ընել :

Անշուշտ Անկէնի խումբը, տեսաւ մեր տղոց վիճակը ու վերջին քառորդ ժամ – ուան մէջ իրարու վրայ նշանակեց չորս կէտ եւս : Զենք դատապարտեր մեր տղա – քը : Կ՚ակնկալէինք պարտութիւն մը՝ սա – կայն ոչ այսքան ծանր :

Կը յուսանք որ այս կիրակի մեր մար – զիկները, վերագտնելով իրենց ուժերը լաւ խաղարկութիւն մը ցոյց պիտի տան Ալֆորվիլի մարզադաշտին վրայ՝ Քուփ տը Ֆրանսի Զ.րդ չարքի մրցումին (64րդ տը ֆինալ) ընդդէմ Միւլհուզի հռչակա – ւոր խումբին, խաղարկութիւնը կը սկսի ժամը ճիշդ 2.30ին : Մի ուշանաք եւ բազ – մութեամբ եկէք քաջալերել մեր տղաքը, որոնք անկարելին պիտի ընեն յաղթելու եւ այս ձեւով շահելու Քուփ տը Ֆրանսի 32րդ տը ֆինալը :

Բ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՖԻԼՄԻ ՄԸ ԴԷՄ ԲՈՂՈՔ՝ ՃԱՓՈՆԻ ՄԷՋ

Ճափոնական «Երկիրը կը դղրդայ » ֆիլմը, որ կը ներկայացնէ Հիրոշիմայէն վերապրող երախաներու պատահած ար – կածները, կատաղի բողոքներու տեղի տը – ւած է Ճափոնի մէջ :

Հիւլէական ռումբերու զոհերուն Դաշ – նակցութիւնը, այդ ֆիլմի ներկայացման դէմ ցցուած է :

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (75)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԴ.

ՄԻ ՓՈՔՐԻԿ ՑՈՅՑ

Իսկ այդպիսի դէպքեր խեղճ գիւղացի – ների կեանքում առաջին անգամը չլինե – լով, նրանք չեն համոզւում եւ արտաս – ուալի աչքերով դիմում են դէպի իրանց տները :

— Ես չեմ մեղադրում աւազակներին, որոնք կողոպտել են ձեզ, նրանք հաւա – տարիմ են մնում իրանց արհեստին, ա – սում է Կարօն վրդովուելով :— Ես մե – ղադրում եմ ձեզ, որ դուք չգիտէք պահ – պանել ձեր կայքը : Շատ ուղիղ է ասում քուրդը, թէ «Հայը մի կոյր հաւի սիրտ չունի ...» :

— Տղերք, դառնում է դէպի իր ընկեր – ները, — գնանք մենք եւ ցոյց տանք քը – դերքին, թէ ամէն հայ այնպէս չէ, որպէս նրանք կարծում են :

Կարօն յայտնում է իր ընկերներին, թէ աւազակները մինչեւ իրանց տեղը հասնելը, անպատճառ պէտք է անցնէին այն ինչ կիրճը. թէ նրանք ոչխարների յամրաշարժ ընթացքով հազիւ թէ մինչեւ կէսօր կը հասնէին այնտեղ, ուրեմն ժա – մանակ դեռ շատ կար : Իրանք կարող էին մի ուրիշ, աւելի կարճ ճանապարհով, կէսօրից կէս ժամ առաջ հասնել յիշեալ կիրճի մօտ եւ փակել անցքը. այդ կը լի – նէր մի եւ նոյնը, որպէս փակել որսը ո – րոգայթի մէջ :

Եւ իրաւ, Կարոյի տարած ճանապարհը լինում է եւ աւելի կարուկ, թէեւ նա անցնում էր ամենավտանգաւոր սարա – ւանդների եւ դժուարին քարաժայռերի միջով : Այն ճանապարհով անհնար էր ձիաւոր մարդուն անցնել, ուր մնաց ա – ւազակներին իրանց աւարով, այդ պատ – ճառով նրանք զանց էին արել մօտաւոր ուղին :

Ճիշդ Կարոյի նշանակած ժամին տղեր – քը հասնում են յիշեալ կիրճի մօտ. նա լինում է մի նեղ փապար, որի միջով հա – զիւ կարող էր անցկենալ մի ձիաւոր : Փապարի մի կողմում բարձրանում էր ա – պառաժեայ ահագին պատ, միւս կողմում ընկած էր խորին անդունդ, մի սխալ քայլ բաւական էր գլորելու ճանապարհորդին դէպի այն վիհը : Աւազակները թէեւ ա – ւելի քան չխառն ձիաւոր հասնում են այն – տեղ :

Կարօն իր խումբը բաժանում է երկու մասն, ինքը Ասլանի հետ կապում են կիրճի մուտքը, իսկ ծերունի որսորդը Սաղոյի հետ բռնում են նրա ելքը : Կա – րօն պատուիրում է իր ընկերներին սպա – նութիւն չգործել : միայն երկիւղ տալ ա – ւազակներին, որ նրանք թողնեն աւարը : Որովհետեւ սպանութիւնը կարող էր են – թարկել խեղճ գիւղացիներին աւազակ – ների վրէժխնդրութեանը :

Եւ այնպէս էլ լինում է :

Կարօն իր դարանից ձայն է տալիս ա – ւազակների գլխաւորին, որ թողնեն աւա – րը, եթէ ցանկանում էին կենդանի անց – կենալ կիրճից : Նա պատասխանում է ար – համարհանքով եւ հրամայում է քշել հօ – տերը :

Կարօն կրկին ձայն է տալիս՝ թէ նա դեռ եւս խնայում է պարոն աւազակա – պետի զոռոզ գլխին եւ փորձում է իր գն – դակի զօրութիւնը նրա գդակի վրայ : Այդ խօսքերի հետ Կարոյի հրացանը որոտում է եւ աւազակապետի գդակը թռչում է գլխից :

Նա դարձեալ մնում է իր յամառութեան մէջ :

Կարօն միւս անգամ ձայն է տալիս երե – ւի պարոն աւազակապետի գդակը մեծ կո – րուստ չէր իր համար, բայց նա դարձեալ խնայում է նրա անձին, եւ այս անգամին իր գնդակը դիպցնում է նրա ձիու աջ ա – կանջին : Հրացանը երկրորդ անգամ ո – րոտում է եւ աւազակապետի ձին գլոր – ւում է գետին, իր տիրոջն եւս իր տակո – վըն առնելով :

Կարոյի օրինակին հետեւում են նրա եւ միւս ընկերները. Ասլանը իր հրացանի գնդակին նպատակ է ընտրում մէկի մա – րակը, որ վայր է գցում առանց տիրոջ ձեռքը վնասելու : Սաղօն փխում է մէկի ձիու թամքի գաշին : Ծերունի որսորդը խիստ ճարպիկ կերպով թռցնում է մէկի նիզակի ծայրը :

Աւազակների կողմից ամենայն ջանք անցնում է իզուր, որովհետեւ Կարօն իր ընկերների հետ պատսպարուած են լի – նում ժայռերի ետեւում, որոնք բարձր կանգնած էին կիրճի վրայ : Կռիւը տեւում է կէս ժամ : Աւազակները դեռ չեն կամե – նում անձնատուր լինել :

— Տղերք, ասում է Կարօն, պէտք է մի փոքր ճանկռտել դրանց ... :

Եւ սկսում են այնուհետեւ իրանց գըն – դակները դիպցնել մէկի ձեռքին, միւսի ոտին, երրորդի ականջին, մի խօսքով, մարմնի այն մասներին, որոնց վէրքը մահացուցիչ չէր կարող լինել :

Աւազակները ստիպւում են թողնել ա – ւարը :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

համար :

Նոյնն էր նաեւ պարագան՝ Լոնտոնի մէջ : Անգլիական քաղաքական շրջանակները, սովորականին պէս, պաղ ընդունելութիւն մը վերապահած էին ածապարանքով իրենց հասած խորհրդային նամակին : Մինչ, Վարչապետ Մաքմիլըն ներկայ պայմաններու մէջ, Մոսկուայի հետ խորհրդակցութիւն մը անկարելի կը նկատէ :

Ատրնաուըրի ղրկուած նամակին մէջ, Բուլկանին կ՚առաջարկէ որ Գերմանիա դէմ կենայ իր հողամասին վրայ ամերիկեան հիւլէական խարիսխներու կառուցման :

Նախագահ Այզընհաուըրի ղրկուած նամակին մէջ, մարեշալ Բուլգանին կ՚ըսէ, թէ Միացեալ Նահանգներ եւ Անգլիա աշխարհի մէջ կ՚աշխատին ստեղծել ռազմաբոյր մթնոլորտ մը եւ փոխանակ զինաթափութեան միջոցներուն մասին մտածելու, Ամերիկա կ՚ուղէ հեռաւոր (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններ եւ ջրածին զէնքերու մթերանոցներ հաստատել Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ : Մոսկուայի համաձայն՝ ոչ մէկ կասկած, որ այդ երկիրները դէմ են նման ծրագիրներու, որոնք նպաստաւոր չեն իրենց ազգային շահերուն եւ վտանգաւոր են՝ իրենց ապահովութեան տեսակէտէն :

Մարեշալ Բուլգանին կ՚աւելցնէ .— Խ. Միութիւնը համաձայն է Արեւելք – Արեւմուտք հանդիպումի մը : Կ՚առաջարկեմ Միացեալ Նահանգներ – Խ. Միութիւն դաշինք մը, երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութեանց եւ խաղաղ գործակցութեան համար :

Եզրակացութիւն .— Խ. Միութիւն, Միացեալ Նահանգներ եւ Անգլիա համաձայնութիւն մը՝ ջրածին ռումբի փորձերը դադրեցնելու համար, 1958 Յունուար մէկէն սկսեալ ու 2 – 3 տարուան համար : Համաձայնագիր մը՝ Վարշաւայի եւ Ատլանտեան Ուխտի միջեւ, իրարու վրայ յարձակում չգործելու համար : Խ. Միութիւն, Միացեալ Նահանգներ եւ Անգլիա վերջնական համաձայնութեան մը՝ երկու Գերմանիաներուն զէնք չյանձնելու համար :

Մինչ այս մինչ այն, Նախագահ Այզընհաուըր որոշումը փոխած է, եւ փոխանակ չարաթի՝ ուրբաթ օր պիտի գայ Փարիզ, իր անձնական օդանաւով : Նախագահը պիտի մնայ Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան մէջ եւ ոչ մէկ հրաւէր պիտի ընդունի : Պիտի մասնակցի Ատլանտեան Ուխտի ժողովներուն եւ խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ Վարչապետ Կայեառի հետ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Ս. Արամեանէ հազար ֆր. փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Մարիամ Մաղաքեանի մահուան առթիւ :

×

« Շանթ » Գրական Գեղարուեստական ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Տէր եւ Տիկին ընկեր Յակոբ Տօլպաշեանէ իրենց մօրեղբօր հանգուցեալ Նիկողոս Նիկողոսեանի տխուր մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հինգ հազար ֆր. իր «Շանթ» գրադարանի ֆոնտին համար :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Նշան Մինասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ՅԱԿՈԲ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Տէր եւ Տիկին Աստուր Բաբայան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ՝ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, յետ պատարագի, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի հօր ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԲԱՅԱՆԻ յիշատակին, իր մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս եւ Բաբայան գերդաստանի համայն ննջեցեալներու հոգւոյն :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալի յիշատակը յարգողները :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէն ողբ. Նիկողոս Նիկողոսեանի տըխուր մահուան առթիւ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին ընկեր Հայկ Սէրէնկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին ընկեր Յակոբ Տօլպաշեանի, ինչպէս նաեւ հանգուցեալին ընտանեկան պարագաներուն :

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի :

Նուիրուած ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ :

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ

Այս երկուշաբթի, ժամը 21ին :

Կը նախագահէ Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Կը խօսին .— Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ, Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Նոր Սերունդի կողմէ) :

Արտասանութիւն եւ երգ՝ Ա. Իսահակեանի գործերէն :

Սրահը տաքցուած է Մուտքը ազատ է

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 – 22 :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :

Կը ներկայացուի Շիրվանզատէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ :

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի Մանուկներու Օրուան տօնածառը Յունուար հինգին, կիրակի ժամը երեքին Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահը :

Երգ, արտասանութիւն, պար եւ Կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումը :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 Րիւ տ՚Ապուքիր, մէթրօ Սանթիէ : Ոչ ոքի հրաւէր չի ղրկուիր : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը յայտարարէ Մարսէյլի յարգոյ հասարակութեան թէ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն հայ մեծ բանաստեղծ Ա. Իսահակեանի հոգւոյն :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը եւ Երիտ. Եկեղեցաշէն յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 15ին, Կիրակի օր տեղի պիտի ունենայ նորակառոյց եկեղեցւոյ օծումը եւ անդրանիկ Ս. պատարագը ձեռամբ կաթողիկոսական պատուիրակ՝ եւ Փարիզի Առաջնորդ ԳԵՐ. ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, օծում ժամը 10, Ս. պատարագ 10.30 :

Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը : Յաւարտ Ս. պատարագի կազմակերպուած է ճաշ մը Վերսայլ Օթէլ տը Ֆրանսի շքեղ սրահին մէջ (Փլաս տ՚Արմ, րիւ Քոլպէր) :

Օրուան եւ օծման արարողութիւնները եւ հրաւիրեալ դպիրներու կողմէ երգուելիք բազմաձայն պատարագի երգեցողութիւնը պիտի ղեկավարէ երաժշտապետ Պ. Նշան Սերգոյեան :

Արձանագրութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը,

Պ. Հրաչ Զուլաքեանի՝

14. Rue Maréchal Foch, Viroflay

Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի

31, Rue de Général Leclerc, Versailles

կամ

ASSOCIATION CULTUELLE DES ARMÉNIENS DE CHAVILLE

C. C. P. Paris 14827-18

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Հայկական համազամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ :

Ճաշագին 1000 ֆրանք :

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ :

Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը յայտարարէ թէ այս կիրակի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան առթիւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյհիմնադիր բարերարներու, ինչպէս նաեւ բազմարդիւն առաջնորդ՝

ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊՍ. ՊԱԼԱՔԵԱՆԻ

եւ համայն թաղիս հին եւ նոր ննջեցելոց հոգւոյն համար :

Տեղի պիտի ունենայ աւանդական մատաղ – օրհնութիւնը ու բաշխումն, մասնակցութեամբ բոլոր բարեպաշտ թաղեցիներու :

Այս առթիւ պիտի պատարագէ եւ քարոզէ թաղիս հոգեւոր հովիւ Տէր Պսակ քահանան :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյեան ընկեր Սիմոնեանի բնակարանը : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ .— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի, ժամը 15ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը : Բացականները նկատի պիտի առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԼԻՈՆ .— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի բացառիկ ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ՚ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին (101, Ավընիւ տը Սաքս), «Քաֆէ Սաքսի» ներքնասենեակը : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՓԱՐԻԶ .— Կապոյտ Խաչի միջ – մասնաճիւղային ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 16ին, Բէժանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23

SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)

ORCHESTRE BACHICHA

Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ. Արմանի Սանթրալ 36.23 :

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻ Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Հայկական ծերանոցներուն համար վըկայեալ հիւանդապահուհի մը կը փընտռուի (պետական վկայականով) : Բնակարան եւ սնունդ ապահովուած են : Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը : 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

ԳՆՈՒՄ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Ցարկաբաժին, խանութ, հող, շէնք, ընդունելութիւն եւ խորհուրդներ՝ Հայու մը կողմէ

ԱՄԷՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

AGENCE LEVET

9, Boulevard des Italiens, PARIS 2e

Téléphone : RIC. 36-75

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ

Ջուարթ ու հաճելի Զարթօնքը

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2e

Tél. GUT. 92-65

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՎՈՍՏՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈԼ (քալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — SAMEDI 14 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8068 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3869

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

"ԱՆՁԻՆՔ ՆՈՒԻՐԵԱԼՔ"

Կատարեալ ողբերգութիւն՝ երիտասարդի մը մահը : Ինչ ազգի կամ դաւանանքի ալ պատկանի :

Ամէնէն քարացած սիրտն ալ պաղ սարսուռ մը կը զգայ, ի տես կանանչ արեւի մը խաւարման : Եթէ նոյնիսկ անշնչացած մարմինը ներկայացնէ համեստ գիւղացի մը, բանուոր կամ զինուոր :

Իսկ երբ յանկարծ կը խաւարի երիտասարդ մը՝ օժտուած բնածին կամ ստացական կարողութիւններով : Երբ կ'իյնայ գլուխ մը որ կոչուած էր ստեղծագործութեան կայծեր ցանելու իր ճամբուն վրայ ...

Այս եղաւ եղերական վախճանը անբախտ Գուրգէնին : Խաւարում՝ ճիշդ այն պահուն երբ ճամբուն կէսը հազիւ կտրած էր, իբրեւ կեանք եւ երկունք :

Գունաւոր ածականները չեն որ պիտի բացատրեն ունէ արուեստագէտի արժէքը :

Ողջ ըլլան թէ մեռած, մտքի եւ արուեստի մշակները բազմութեանց սրտին կը խօսին իրենց ստեղծագործութիւններով : Իրենց երկունքով ու վաստակով :

Կարճ տեւեց Գ. Ալէմշահի կեանքը : Բայց, ինչ որ կրցաւ արտադրել առաջին քանամեակի ընթացքին, արդէն ապահոված է իր տեղը՝ մեր երաժշտական պատմութեան մէջ :

Վաւերական տաղանդին եւ արժէքին հետ, հարկ է հանդիսաւորապէս արձանագրել նաեւ իր նուիրումը :

Ո՜րքան գրող - բրոցներ եւ արուեստագէտներ ունինք, որոնց «աչքը դուրսն է» :

Քանիներ ու քանինե՜ր հետզհետէ կը քշուին օրուան հովերէն, աւելի փայլուն դիրքեր գրաւելու համար օտար անդաստաններու մէջ :

Միայն փորձութիւնը չէ որ կը շլացնէ աչքերը, այլեւ սնապարծութիւնը :

Եւ երբ ազգային գիտակցութիւնն ու հպարտութիւնն ալ կծկուին, քայլերը մեքենաբար կ'ուղղուին դէպի խորթ, բայց աւելի շահաբեր ասպարէզներ :

Երեւակայեցէք թէ ինչքան մթագնած պիտի ըլլար հայկական հորիզոնը՝ օտարութեան մէջ՝ եթէ չունենայինք ափ մը երաժշտագէտներ ու խմբավարներ, վառ պահելու համար հայկ. երգը :

Վառ պահել՝ տարիներու տքնութեամբ : Կուրծք տալով յաճախ անյաղթելի դժուարութեանց առջեւ :

Վառ պահել՝ ոչ միայն երգիչներ պատրաստելով եւ երգչախումբեր կազմակերպելով, այլեւ նոր գործեր արտադրելով : Ցօրինելով, դաշնաւորելով, մոռացութենէ փրկելով : Տարածելով երկրէ երկիր եւ գաղութէ գաղութ :

Անհրաժեշտ չէ անուններ յիշել, պարզելու համար «նուիրեալներու» այս շարքին յարատեւ եւ բազմարդիւն գործունէութեան բարիքները :

Անոնց մէջ կան տիպարներ որոնք Վարդապետին գործը կը շարունակեն : Կը տքնին՝ պարտականութիւն մը կատարած ըլլալու գիտակցութեամբ :

« Ձայները » շատոնց մարած պիտի ըլլային, եթէ անոնք ալ վարակուէին օրուան հոսանքներէն :

Յարգանքի, յիշատակի տօները առիթներ են, ոչ միայն մեր երախտագիտութիւնը յայտնելու, այլեւ կարգ մը պարտականութիւններ կատարելու համար :

Ահա կը տեսնէք,—նօսրացած կամ յոգնած են ոչ միայն երգչախումբերը, այլեւ երգիչներն ու երգչուհիները :

Մասնաւոր գուրգուրանքի եւ աշխատանքի կը կարօտի նաեւ այս ճակատը : Մանաւանդ այս ճակատը, ուր այնքան քիչ են «անձինք նուիրեալք» :

Գուրգէններու յիշատակը անթառամ կը մնայ, երբ նոյն եռանդով շարունակուի աշխատանքը, Հայկական Երգը թնդացնելու համար ի լուր աշխարհի :

(19 - 2 - 1950) Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՆԻՍՏԸ

ՓԻՆՕ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԸՆԴՈՒՆԻԼ ԹՈՒՆՈՒԶԵՒՄԱՐՈՔԵԱՆ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

Առջի օր, Նախարարաց Խորհուրդը կարեւոր ժողով մը գումարեց, որ տեւեց 5 ժամ : Օրակարգին երկու գլխաւոր հարցերն էին Ալժերիա եւ Ատլանտեան Ուխտին յառաջիկայ ժողովը, որոնց մասին երկար բացատրութիւններ տուաւ Արտաքին նախարար Փինօ :

ՄԱԿի մէջ Ալժերիոյ հարցին քննութիւնը վերջացաւ՝ Ֆրանսայի ի նպաստ քուէարկութեամբ մը : Նախարարաց Խորհուրդը գոհ էր Արտաքին նախարարին ձեռք ձգած արդիւնքէն :

Փինօ, յատկապէս ալժերիական հարցին վրայ ծանրանալով, յայտարարեց թէ բաւական չէր այդքանով գոհանալ եւ հարկ էր դաս առնել Նիւ Եորքի մէջ գումարուած ՄԱԿի համագումարին մէջ ծագած վիճաբանութիւններէն :

Արտաքին նախարարը յայտնեց, թէ Ալժերիոյ հարցին համար կատարուած քաղաքական այս լուծումը արդիւնք մը չի տար՝ այնքան ատեն որ զինադադար չէ եղած : Այս է նաեւ Փինոյի պաշտօնակիցներուն կարծիքը : Նիւ Եորքի մէջ Մուհամէտ Ե.ի եւ Մարոքի Արտաքին նախարարին հետ իր ունեցած խորհրդակցութեանց ընթացքին՝ Փինօ յաջողած է զանոնք համոզել՝ որ ալժերիական հարցը ֆրանսական հարց մըն է միայն եւ կապ ունի Ֆրանսայի հետ : Գալով Թունուզեւմարոքեան միջամտութեան առաջարկին՝ Արտաքին նախարարը ոչ միայն համաձայն է, այլ՝ էական կը նկատէ ընթացք տալ անոր :

Նախարարաց Խորհուրդը համաձայն է, որ զինադադարի մը համար Թունուզ եւ Մարոք միջամտութիւն մը ընեն : Հարց կուտան սակայն, թէ Մուհամէտ Ե. ի՞նչ պայմաններ դրած է ատոր համար :

Արտաքին նախարարը հասկցուցած է, թէ միջամտութիւնը երբ յաջողութեամբ պսակուի, կարելի է մտածել ֆրանքեւմաղրէպեան հաստրակապետութեան մը մասին : Սակայն, այս տեսակէտին Փինոյի հետ Վարչապետ Կայեառ ալ եթէ համաձայն ըլլայ՝ նախարարները պիտի ընդդիմանան. յատկապէս՝ Զափաւորականները, որոնք դէմ են Ֆրանսա - Հիւս. Ափրիկէ որեւէ ձեւի միասնականութեան : Բացի Զափաւորականներէն, կան նաեւ քանի մը այլ նախարարներ, որոնք հաւատք չունին Մարոքի եւ Թունուզի ղեկավարներուն վրայ եւ կը յիշեն Պուրկիպայի արտասանած վերջին ճառը :

Այս հարցին քննութիւնը չէ վերջացած տակաւին եւ Արտաքին նախարարը պիտի աշխատի իր կապերը պահել Մարոքի եւ Թունուզի կառավարութեանց հետ, Ալժերիոյ մէջ զինադադար մը ձեռք ձգելու համար :

Օրակարգի վրայ կը գտնուէր նաեւ Ատլանտեան Ուխտին ժողովը եւ Ֆրանսայի մէջ հրթիռներու արձակարաններ հաստատելու պարագան : Նախարարաց Խորհուրդը ոչ թէ այդ արձակարաններուն հաստատումին դէմ, այլ՝ զանոնք գործածելու մասին մտածեց : Հետեւաբար՝ Ֆրանսա համաձայն է արդէն, որ հեռաւոր (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններ հաստատուին իր հողամասին վրայ :

ՔՈԹ Տ'ԱԶԻՒՐԻ վրայ անձրեւն ու փոթորիկը մեծ աւերներ գործեցին : Նիսի մէջ երթեւեկը դադրած էր Փրոմընատ տէ զ'անկլէի վրայ :

ԲՈՒԼԳԱՆԻՆ ՅՈՅՍԸ ԴՐԱԾ Է ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎՐԱՅ

Միջազգային մամուլը եւ մասնաւորաբար ֆրանսական թերթերը մեծապէս հետաքրքրուած են մառեշալ Բուլգանինի նամակներով : Ինչպէս ծանօթ է, Խ. Միութիւնը Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն առաջ, հինգ երկիրներու նամակներ ղրկեց, գրեթէ բոլորին ալ նոյն առաջարկը ընելով :

Վարչապետ Կայեառի յանձնուած նամակը բաղկացած է երկու մասէ : Ա. մասին մէջ, Բուլգանին կը զգուշացնէ Ֆրանսան՝ անգլիացի եւ ամերիկացի իր դաշնակիցներու ձեռք առած միջոցներուն դէմ : Բ. մասին մէջ առաջարկներ կ'ըլլան միջազգային լարուած կացութեան մեղմացման եւ ֆրանքեւխորհրդային գործակցութեան մը համար :

Ուշագրաւ է նամակին եզրակացութիւնը . — 1956 Մայիս 19ին հրապարակուած ֆրանքեւխորհրդային յայտարարութեան ուղղութեամբ՝ Ֆրանսա ինչո՞ւ նախաձեռնարկ չըլլայ Ատլանտեան Ուխտին մէջ առաջարկ մը ընելու՝ միջազգային խաղաղ համագործակցութեան մը համար : Այս պարագային՝ Խ. Միութիւն պատրաստ է թիկունք կանգնելու՝ անոր յաջողութեան համար :

Նամակին առաջին մասին մէջ, Մոսկուա կ'ըսէ թէ անգլեւամերիկեան գործունէութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ պատերազմի մը նախապատրաստութիւնը : Այս աշխատանքները տանելու համար է որ պիտի գումարուի Փարիզի ժողովը : Իսկ եւրոպական երկիրներու մէջ հեռաւոր (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններու հաստատումը՝ պաշտպանողական ոչ մէկ նպատակ ունի :

Այնուհետեւ, Բուլգանին հարց կուտայ, թէ Ֆրանսացիք իրենք զիրենք ապահով պիտի զգա՞ն հիւլէական եւ ջրածին զէնքերու մթերանոցներով՝ երբ անոնց հրակողութիւնը կը կատարուի օտար զօրավարներու կողմէ : Ցետոյ, ի՞նչ կը մտածեն իրենց հողամասին վրայ հիւլէական ռումբեր կրող ամերիկեան օդանաւներու թռիչքին մասին :

Մեծ վտանգ մը պիտի ներկայացնէ նաեւ Արեւմտեան Գերմանիա՝ երբ ջրածին ռումբեր ունենայ իր տրամադրութեան տակ : Միջին Արեւելքի կացութեան խառնակ վիճակն ալ յիշատակելէ ետք, կարմիր մառեշալը կ'ըսէ թէ այս բոլորը Խ. Միութեան դէմ առնուած քայլեր են, որուն հետեւանքով գիտական ու մշակութային յարաբերութիւններ ստեղծել կարելի պիտի չըլլայ երկու աշխարհներու միջեւ :

Ինչպէս կը տեսնուի, Մոսկուա իր նամակին առաջին մասին մէջ կ'ուզէ ցոյց տալ, թէ դաշնակիցներու հետ գործակցելով Ֆրանսա կը վտանգուի : Ահա՛ թէ ինչո՞ւ կը ներկայացնէ կարգ մը առաջարկներ :

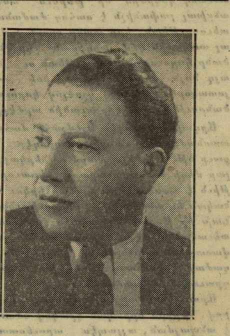
1.— Դադրեցնել հիւլէական ու ջրածին զէնքերու գործածութիւնը եւ փորձերը՝ երկու կամ երեք տարուան համար :

2.— Դադրեցնել Արեւելեան եւ Արեւմտեան Գերմանիաներու սպառազինումը :

3.— Ոչ - յարձակողական դաշինք մը՝ Վարշաւայի եւ Ատլանտեան Ուխտերուն միջեւ :

4.— Արեւելքի մէջ, ժողովուրդներու անկախութեան դէմ կատարուող միջոցները դադրեցնել եւ զէնք չգործածել :

Այս բոլորը իրականացնելու համար, Անգլիայէն եւ Ամերիկայէն յուսահատած՝ Խ. Միութիւն կը դիմէ Ֆրանսայի : Ծանօթ են սակայն Փարիզի կառավարութեան տեսակէտները՝ որոնք դէմ են Մոսկուայի եւ Բուլգանինի առաջարկներուն :

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀ
(1907 - 1947)

Եթէ արուեստը Հայրենիք չունի, նոյնը չէ արուեստագէտին համար, եւ հայ արուեստագէտին համար, Արարատի շուքէն անդին Հայրենիք չկայ. հայ երաժշտին համար՝ հայրենի երգէն դուրս ներշնչում չկայ :

×

Հայ երաժշտութիւնը, իր ոգիով, գեղեցկութեամբ, գոյնով եւ պարզ արուեստովը կը գտնենք առաւելապէս գեղջուկ երաժշտութեան մէջ :

Այս տեսակէտէն, Կոմիտաս վարդապետի գործը անհուն է, անփոխարինելի, աննախընթաց եւ գուցէ անյաջորդ :

Վարդապետը տարիներ շրջելով, հաւաքած է բազմաթիւ ժողովրդական երգեր, զանազան փոփոխակներով, ըստ իրենց կրած ազդեցութեան՝ արեւելեան, պարսկական, թրքական, քրդական եւայլն, եւ այս բոլորին մէջէն զտած, բիւրեղացուցած է հայկականը :

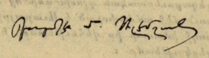
Կոմիտասի մեծագոյն արժէքը իր դաշնաւորման մէջ է. զտած է հայ երաժշտութեան երակը եւ հարազատ գեղեցկութեամբ տուած է զայն գեղջուկ երգերուն մէջ : Եւ տուած է հայ երգը իր պարզ գեղեցկութեամբ : Հակառակ երաժշտական իր մեծ զարգացումին ու գիտութեան, անիկա չխենդեց եւ՝ ինչպէս ուրիշներ ըրած են ու կ'ընեն, եւրոպական խոշոր զգեստներ չհագցուց հայ երգին :

Ոմանք, չարամիտներ կամ տգէտներ, փորձեցին նուազեցնել Կոմիտասի արժէքը, ըսելով թէ այդքան պարզութեամբ տուած է ան հայ երգը, որովհետեւ աւելին չէր կրնար հասնիլ : Իրականութիւնը ճիշդ հակառակն է. մեծ արուեստագէտները միայն կրնան հասնիլ այդքան պարզ գեղեցկութեան, եւ Կոմիտաս վարդապետը հասած է :

×

Ես ալ իմ երաժշտութեանս հայեցի մասը Վարդապետին կը պարտիմ. անոր գործերուն ընթերցումով է որ հայ երաժշտութեան յայտնութիւնն ունեցայ :

Այդպէսով է որ՝ Մեծ Վարպետին անուղղակի միջամտութեամբ, ուղիս գծուեցաւ եւ ես դարձայ հայ երաժշտագէտ. կ'ըսեմ հայ եւ ոչ թէ հայազգի երաժշտագէտ, որովհետեւ մեծ է տարբերութիւնը այս երկուքին մէջ :

ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Սահող ժամանակին տեւողութիւնը, որքան ալ պայմանադրական տուեալներով չափուած ու ճշդուած ըլլայ, այդ տեւողութիւնը սակայն մեր էութեան խորը համեմատական կը մնայ մեր զգացումներուն եւ ապրումներուն, մեր յոյզերուն եւ խռովքներուն, ու նաեւ մեր ցաւերուն եւ կսկիծին, մանաւանդ կսկիծին՝ որ թերեւս ամէնէն անսխալ չափանիշն է սահող ժամանակին տեւողութեան, երբ տասը տարի վերջն ալ տակաւին դէմ յանդիման կը մնանք ծանր կորուստին դառնութեան ու նաեւ այդ նոյն հեռաւորութեամբ իսկ աւելի յստակօրէն կարենալ կշռելով կորուստին ծանրութիւնն ու կորսուածին արժէքը :

Արդարեւ Գուրգէն Ալէմշահի մահուան տասնամեակը, որ պիտի նորոգէր մեր ցաւը եթէ ան միշտ թարմ ու ներկայ չըլլար մեզի հետ, բաւարար հեռաւորութիւն է հաստատելու համար երկու հիմնական եւ անժխտելի իրողութիւններ : Նախ իր թողած վաստակին հարուստ ու տեւական արժէքը եւ ապա ուրեմն դալոց վաստակին զրկանքը՝ որ կրեցինք իր վաղաժամ կորուստով : Տուածին արժէքը դրաւական կորսուածին :

Արուեստագէտը, որ բնատուր ձիրքերով, ներքին սրբազան կրակով օժտուած է անպայման, այլապէս արուեստագէտ չէ, լիովին արտայայտելու համար իր էութիւնն ու տաղանդը, տալու համար ինչ որ ի՛նք կրնայ տալ, ինչ որ իրն է միայն, ինքնատիպ ու լեցուն իր արուեստի գործը վերջապէս, անհրաժեշտօրէն կը պատրաստուի, կը կազմուի, արբունքի կը հասնի, պտուղի պէս կը հասուննայ եւ ապա կը պոռթկայ սփռելով իր տաղանդին կայծերն ու շողերը :

Մենք որ տեսած էինք երաժիշտի իր առաջին քայլափոխերը, տարիներն ի վար հրճուանքով ու նաեւ հպարտանքով հետեւեցանք Գուրգէնին ձիրքերուն կազմաւորումին, տաղանդին՝ որ կը ձեւաւորուէր, հունի մէջ կը մտնէր, կը հասուննար :

Պատրաստ էր արդէն մեծին, ծանրկեկին, հիացնողին եւ տաղանդին թեւերը լայն պարզած արդէն սկսած էր թափահարել : Բայց անողորմ ճակատագիր մը այլ էր վճռած : Անակնկալ ու չչմեցուցիչ հարուածը յանկարծուստ խորտակեց թեւ ու թափ, կտրելով այս պերճ տղուն կեանքին թելը :

Դասականօրէն եւրոպական էր իր երաժշտական ուսումը, լիաթոք եւ անյագուրդ իւրացուցած երաժշտութեան նոյնքան դասական հայրենիքին պորտին վըրայ : Բայց էապէս հայ տղայ էր ան եւ հայուն սովորաբար ամէն ինչ հայացնելու մասնայատկութիւնը իրն ալ էր : Իր գործերուն մէջ առաւելապէս հայ է ան, լիովին հայ, առանց սակայն որ իր գործերը դոյզն չափով իսկ մեղանչեն եւրոպական երաժշտութեան կազմական օրէնքներուն եւ կանոններուն դէմ :

Երախտիք ունինք իրեն հանդէպ առոր համար նաեւ : Կրնար եւրոպական առումով երաժիշտ մը ըլլալ, չատերու բազմութեան մէջ մէկն ալ ինք, բախտի բերումով կամ արմուկի ճարպիկ հրմշտուքներով առաւել կամ նուազ ծանօթ համբաւի մը տէր, անհնար չէր :

Նախընտրեց հայ արուեստագէտ, հայ երաժիշտ ըլլալ : Հարստացնել ճոխացնել Հայոց մշակոյթին անկողոպտելի գանձը, միակ անկորնչելի հարստութիւնը որ կը մնայ այսօր մեր բաց ափերուն մէջ եւ առոր համար է թերեւս որ հիմա սկսած ենք աւելի յստակօրէն գիտակցիլ անոր արժէքին :

Նախընտրութիւնը երկնդրանք մը չպարտադրեց Գուրգէնին : Նախընտրեց հայ երաժիշտ ըլլալ, որովհետեւ չէր կրնար չըլլալ : Իր էութիւնը, իր խռովքները լի յուզումներն ու ձգտումները առոր կը մագնիսանային : Հայանուն արուեստագէտ ըլլալը հայ արուեստագէտ ըլլալ ըսել չէ : Տարբերութիւնը բացատրութեան չի կարօտիր :

Ու նաեւ ի՞նչպէս երախտիքի բաժին մը չհանել նաեւ իր իտալացի վարպետին՝ որ արուեստի ընտրեալներուն յատուկ ծածկատեսութեամբ՝ կռահած էր իր աշակերտին ներքին խռովքի լարերը առաւելապէս թրթռացնելու առակ ներշնչումին ակը եւ քաջալերելով ուղղած զայն դէպի աղբիւրը Հայոց լոյսին :

Քառասուն տարեկան էր երբ մահացաւ հեռաւոր Տիթրոյիթի մէջ : Ցիսուն տարի առաջ իր ծննդեան աւետիսը կուտային Իզմիթի մէջ դուռնէ դուռ, ազգականներն ու դրացիները մինչեւ Պարտիզակ : Մահուան տասնամեակին կոտտացող վէրքին վրայ ծննդեան յիսնամեակին բալասանն ալ կայ մեր մէջ :

Արուեստին աստուածային կրակին շընորհն ընդունածները, եթէ վաղաժամ մեռնին, կարծես նախապէս կը զգան մօտալուտ վախճանը, եւ ներքին անզուսպ պահանջք մը մղուած կը շտապեն յօրինել վսեմը, մինչ միւսները կը յամենան :

Օրինակները բազմաթիւ են եւ մեր մէջ մասնաւորապէս յատկանշական է Վարուժանը :

Գուրգէն Ալէմշահ ալ անզգալաբար ըղբաց կարծես, եթէ ներելի է այս հակասութիւնը, եւ տուաւ մեզի իր «Աւարայր»» հոյակապ համանուագային երկ մը, վսեմ իր ներշնչումով, հարազատ իր յուզական զօրութեամբ, հարուստ իր գունազեղ չեչտերով, անթերի իր կառուցուածքով, որ մինակն իսկ պիտի բաւէր հեղինակին համբաւը տեւականացնելու եւ անոր ուրոյն տեղը սահմանելու մեր մշակոյթի ընծայաբերներու լուսավառ չարքին մէջ :

Մեր արդար ժողովուրդն ալ, ան որ ճանչցաւ զինք հոս կամ ան որ հեռուն անոր համբաւն իմացաւ, չէ մոռցած զինք եւ Գուրգէն Ալէմշահ ներկայ է մեր հաւաքոյթներուն մէջ, նորերուն իսկ շրթներուն վրայ, «Իմ երգով», «Բուխուրիկ»ով եւ իր միւս գողտրիկ ու հարազատ երգերով :

Հայ արուեստագէտ, կը հանգչի հայ հողի մէջ, Հայոց կղզին Ս. Ղազար, Հայ մշակոյթի նուիրեալներու մեծանուն չարքի մը հետ :

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՃ

ՀԱԶԱ՛Ր ԱՓՍՈՍ

Ինչքա՛ն ծաղիկ պիտի բուսնէր,
որ չբուսաւ էս հողին . . .

Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

Իր նախասիրած բանաստեղծին մէկ քառեակին այս տողերը, լրիւ կ'արտայայտեն այն խոր ցաւը որ միշտ ալ պիտի զգանք Գուրգէն Մ. Ալէմշահի վաղահաս մահը յիշելով : Տասնամեա՛կ մը արդէն :

Մեռնիլ հազիւ քառասնամեայ, մեռնիլ իր կեանքի թաքուն համանուագին հազիւ նախերգանքը երգած, անողոք ճակատագիր է երաժիշտի մը համար :

Իր ամբողջական բերքը տալէ առաջ անհետացող արուեստագէտին մահով, անոր մշակած արուեստին կրած կորուստը մեծ է այն չափով՝ որ մեծ պիտի ըլլար իր տալիքը, դեռ ապրելիք օրերուն : Եւ արուեստագէտին տալիքը իր արդէն տուածովը կը նախատեսուի : Ալէմշահի կարճատեւ բայց արդէն իսկ բեղուն, ինքնատիպ եւ արժէքաւոր անցեալը, երաշխաւոր էր իր փայլուն ապագային :

Կորուստը զգալի եղաւ, անտարակոյս, հայ երաժշտութեան համար : Վկայ Ալէմշահի ձգած երգերուն մշտատեւ կենդանութիւնը հայ շրթներուն վրայ՝ Հայրենիքէն ներս եւ դուրս :

Անշուշտ, իրմէ առաջ եւ իրմէ վերջ, չատեր եկան ու պիտի գան մշտադալար պահելու համար հայ երգի ծաղկաստանը : Բայց չէ՞ որ ամէն հող իր ծաղիկն ունի, եւ ամէն ծաղիկ իր մշակը :

Ափսոս, հազա՛ր ափսոս, Ալէմշահի հոգին դեռ ծաղկելիք երգերուն կարօտը միայն մնաց մեզի :

Ե. Պ.

ՀԱՅ ԵՐԳԱՀԱՆԸ

Հաւատարիմ իր ծագումին, առաւելապէս հայ բանաստեղծներու քերթուածներն են որ, զինքը կը ներշնչեն : Խառնուածքով գերազանցօրէն քնարերգակ եւ երաժշտական խոր զգայնութեան տէր, իր ընտրած բնագիրները իմաստալից, սիրուն եւ այլազան են :

Այսպէս, ան մշտանորոգ ներշնչումով եւ միշտ ալ յաջողութեամբ կ'երգէ՝ կարօտը Հեռաւոր Հայրենիքին, խորհուրդը, Պլպուլն Աւարայրի, բերկրանքը Հունձքին, քաղցրութիւնը Նազերուն, հուրը Իդձին, երկնապար ծուխը հայրենի Բուխուրիկին, հեթանոսական կանչը Աղուորներուն, երազանքը Եարին, սիրոյ վիշտ մը Մայիսին . . . եւ Իմ երգով՝ գեղաղոյն իմաստութիւնը կեանքին :

Եղանակով ինքնաբուխ, զուսպ եւ դիւրահաղորդ, դաշնաւորումով պարզ, ջինջ եւ գիտաւոր, այս երգերը ինքնատիպ յօրինուածքներ են. առով հանդերձ, հայրենի չեչտին ու գոյնին կապուած երգահան, յաջողած է իր երգերուն ճակտին հայեցի սիրուն կնիքը դնել : ՏԸՄԱՐԳԷՃ

×

Տաղանդով եւ ինքնատպութեամբ մեծարժէք երաժիշտ մըն է, Գ. Մ. Ալէմշահ :

Երաժշտական ուսումը Իտալիա աւարտելէ վերջ, Փարիզ եկած ու հաստատուած է 1931ին, և այնուհետև նուիրուած հայկ. երաժշտութիւնը վերարծարծելու, ծաւալելու եւ ծանօթացնելու գործին :

Փառաւոր անցեալ մը ունի հայ երաժշտութիւնը. աւանդութեամբ կենդանի ժողովրդական երգը, հիանալի գանձարան մըն է զոր հաւաքած եւ վերակենդանացուցած է հանճարեղ Կոմիտասը :

Հայկական երաժշտութիւնը ինքնուրոյն եւ հիմնովին տարբեր է, ունի իր առանձին ձայնարանը եւ իւրայատուկ չափական արուեստը :

Գուրգէն Մ. Ալէմշահի արժանիքներուն եւ յաջողութեանց յատկանշական մեծ կէտը ճիշդ այն է որ՝ ժողովրդական եղանակները օգտագործելէ աւելի, ան կրցած է թափանցել, զգալ եւ իւրացնել անոնց այնքան ինքնորոյն ոգին, չեչտը, գոյնն ու քաղցրութիւնը. եւ՝ իր կարգին, այժմէական երաժշտական յօրինումներով, յաջողած է նոյնքան հարազատութեամբ ապրեցնել ինչ որ հայեցի է : Շատ զգալի է այս իր սիրուն երգերուն մէջ :

Իր գործիաւոր երկերէն, ի միջի այլոց՝ չատ գեղեցիկ համանուագային քերթուած մըն է Հէքեաթը, եւ դիւցազներգակ չունչով ու ծաւալով մեծապէս տպաւորիչ, հոյակապ է Աւարայրի պատերազմը :

Որքան որ կեանքով կարճատեւ, Ալէմշահ գրած է կարգ մը հիանալի էջեր որոնք կ'ապահովեն իր անունին տեւականութիւնը :

Մ. ՊՐԻԱՆ

"ԱՒԱՐԱՅՐ"Ը

ԱԼԷՄՇԱՀԻ ՈԳԻՆ

Բնութիւնը իր մէջ ներդաշնակութեամբ համախմբած էր հոգեկան, մտային եւ գեղարուեստական այն բոլոր յատկութիւնները՝ որոնցմէ կը բխին երաժշտական ճշմարիտ ստեղծագործութիւնները :

Այս բարեմասնութիւններուն աւելցուցէք իր հայրենասիրական ներշնչումը եւ կ'ունենաք Ալէմշահի ոգին որ բիւրեղանման յստակութեամբ կը յայտնուի իր «Աւարայր» համանուագային երկին մէջ :

Աւարա՛յր : Սրտի եւ մտքի թռիչքով, Ալէմշահ՝ իր այս համանուագային քերթուածին մէջ, երաժշտութիւնով տուած է դիւցազներգութիւն մը՝ որուն մէջ խտացած է Աւարայրի գաղափարական, հերոսական, հազար հինգ հարիւրամեայ այլ եւս յաւերժական իմաստը :

Պոռթկաց իր ներշնչումը, եւ մղուած իր տաղանդին եռուն ուժերէն, թռիչք առաւ իր գեղարուեստական երեւակայութիւնը՝ անկաշկանդ սաւառնելով դէպի Տղմուտի ափերը :

Իր ստեղծագործական տաղանդը յորդեցաւ եւ իր խռովայոյզ ներքնաշխարհը, առաջնորդուած իր ներհուն մտքին պայծառութենէն, Հայ մշակոյթին տուաւ գեղարուեստական գլուխ գործոց մը՝ որուն մէջ ամփոփուած է Աւարայրի ամբողջ իմաստը իր վեհութեամբ, եւ գեղեցկութեամբ :

« Աւարայր»ը Ալէմշահի ամենայատկանշական գործն է եւ հարազատ արտայայտիչը իր ոգիին :

Որպէս հիմ այս կտորին, Ալէմշահ ըստեղծած է տպաւորիչ եւ գեղահնչիւն ընդերգ մը : Այս ձեւական եւ հնչական ընդարձակումով անոր տուած է մեծղի ծաւալ մը : Իրարու յաջորդող նախերգանքը, պատմականն ու վերջաբանը, միակուռ եւ ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կը կազմեն :

Ալէմշահ՝ իր մեծաշուք եւ միանգամայն ազատ եւ սահունճով «Աւարայր»ին տուած է լոյսի եւ ստուերի յարադրեալ եւ աստիճանաւորուած խաղեր : Ճար՝տար դասաւորումով մը մտցուցած է օժանդակ խմբերգային մաս մը՝ որ կը լրացնէ եւ կը շեշտէ իմաստն ու արժէքը նուագային բաժնին :

Իր ձեւին մէջ հաւասարակշիռ եւ տրամաբանական, միտքերու յաջորդութեան մէջ անվրէպ, գոյներով հարազատ եւ զգացումներով հայրենաշունչ, իր թելադրական եւ նկարագրական ընդարձակումով, «Աւարայր»ը կը ներկայանայ որպէս գեղարուեստական մեծ երկ մը՝ որ ժամանակի ընթացքին երթալով աւելի եւս կը հրաւիրէ մեր ուշադրութիւնն իր վըրայ, միշտ աւելի հրապուրելով եւ ոգեւորելով զմեզ :

Ամենայստակ եւ կորովի կերպով, Ալէմշահ՝ իր այս համանուագային դիւցազներգութեան մէջ արտայայտած է այն ինչ որ խորապէս կը զգար ինք : Իր նուագին հզօր ներդաշնակութիւնովը, երաժշտութեան միջոցով, կարողացած է նկարագրել Աւարայրի համայնապատկերը իր բոլոր գոյներով, իմաստով եւ դիւցազնական էութեամբ :

Եւ նման արուեստի մը ազդեցութեան տակ՝ ունկնդիրը, իր մտային եւ հոգեկան ապրումներով վերացած, անզգալաբար այլ սերտօրէն՝ հիացումով կը կապուի այս երաժշտութեան :

Ալէմշահ, բանաստեղծական եւ երաժշտական ներշնչումները բրար զօդելով, կ'արտայայտուի հարուստ լեզուով մը . . . անկեղծ, ուժեղ եւ ազդեցիկ : Երաժշտութիւնով միայն կարելի է այդ լեզուն խօսիլ :

Երաժշտութեան միջոցով արտայայտուած գաղափարի մը մեկնութեան ճըշգրտութիւնը մասամբ կախում ունի երգահանին ըմբռնելու կարողութենէն եւ իրագործելու այն յարաբերութիւնը՝ որ գոյութիւն ունի ընդ մէջ արտաքին բնութեան եւ երաժշտական ձայներուն :

Ցատկօրէն այս յարաբերութիւնը երեւան կուգայ «Աւարայր»ի մէջ . այնքան հարազատօրէն նկարագրուած է այս հերոսամարտը որ ունկնդիրն ալ նոյն խռհերըն ու յոյզերը կ'ունենայ որ ունեցած է ինքն հեղինակը :

Ալէմշահ առած է նիւթ մը որ դարէ դար հասած է մեզի պահելով իր սկզբնական վեհութիւնը . եւ զայն վերածելով համանուագի մը, իր հայրենաշունչ եւ իւրայատուկ ոճով, անոր տուած է երաժշտական կերպարանք, բնութիւն եւ դըրոշմ :

« Աւարայր»ի արտայայտութեան արտաքին ձեւին միացած է սրտաբուխ ներքին ոգի մը, եւ երկուքը միասին՝ երաժշտութեամբ կը պատկերացնեն Աւարայրի խորին իմաստը :

Անժխտելիօրէն կրնանք եզրակացնել որ Ալէմշահի «Աւարայր»ը նուագախմբային երկ մըն է որ իր ծաւալով եւ որակով կարելի է մեր երաժշտութեան լաւագոյն գործերուն չարքին դասել :

Ճշմարիտ գեղարուեստին էութիւնը կը կայանայ այն վերացնող պատգամին մէջ՝ որ արուեստագէտը, մղուած իր ներշնչումի զօրութենէն, հարկադրաբար կ'արտայայտէ :

Այս տեսակէտէն, «Աւարայր»ի մէջ Ալէմշահի ոգին ակէն անսպառ կը բխի իր բովանդակ եռանդը, հաւատքն ու սէրը : Եւ շնորհիւ իր բոլորանուէր ոգիին, «Աւարայր»ին տուած է կեանք եւ միանգամայն անդորրութիւն, վսեմութիւն, սըրբութիւն :

Ըսուած է որ հեղինակի մը ոճը հարազատօրէն կը ներկայացնէ իր միտքը : Եթէ աւելցնենք որ ոճը կը բնորոշէ նաեւ հեղինակին ոգին, այն ատեն՝ կարելի է ըսել որ «Աւարայր»ը ամբողջովին կը ներկայացնէ Ալէմշահի ազնիւ ու բարձր ոգին :

Նուիրական նիւթի մը՝ երաժշտութիւնով հաղորդած է ան իր ոգին եւ ստեղծած երկ մը՝ որ բխելով իր սրտէն եւ անցնելով իր ոգիէն կը խօսի մեր սրտերուն :

×

Տասը տարի առաջ, Ամերիկա, հեռաւոր Տիտրոյիթի մէջ, ձմրան մռայլ առաւօտ մը՝ վերջ գտաւ իր անցաւոր կեանքը եւ սկսաւ արուեստագէտին տեւական փառքը :

Կատարեալ Հայ էր եւ կատարեալ երաժիշտ :

Այս է Ալէմշահի ոգին :

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

ՆԵՐՍԷՍ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ԿՏԱԿԸ

«Թայմզ» Նոյեմբեր 26ի թիւով կը հրատարակէ հետեւեալ մանրամասնութիւնները ողբ. Ներսէս Կիւլպէնկեանի կտակին հրապարակման առթիւ:

Ներսէս Կիւլպէնկեան (Հանգուցեալ Գալուստ Կիւլպէնկեանի զարմիկը) որ մեռաւ անցեալ տարի 21 Մայիսին, 248.859 անգլ. ոսկիի կալուած եւ 348428 անգլ. հնչուն ոսկիի հարստութիւն մը ձգեց: Անգլիա կը բնակէր: Ան իր քարտուղարուհիին՝ Տիկին Տէյզի Մաքքէլըրի ձգեց 15 հազար անգլիական ոսկի եւ կարասիներ:

Հազար անգլ. ոսկի ձգեց իր գործակատարին՝ Լեւոն Թիւրապեանի, հինգ հարիւր ոսկի իր խոհարարուհիին, 250 ոսկի իր գրագրին, հարիւր իր սպասուհիին, հինգ հազար անգլ. ոսկի Պոլսոյ Ս. Փ. Հիւանդանոցին եւ երեք հազար Թրք. ոսկի կը կտակէ Ք. ճառագայթներու գործիքի մը [illegible], երկու հազար անգլ. ոսկի Գատը գիւղի Ս. Թադէոս եկեղեցիին, 2500 անգլ. ոսկի իր զարմուհիին՝ Մելինէ Ռէհիգեանի եւ մնացեալը իր աղջկան Վերժինի:

Կտակարարը խնդրած է որ իր հայերէն թղթակցութիւնը եւ թուղթերը փճացնեն առանց կարդալու:

×

ՊԱՐՈՆ 5 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԵՒ «ԻՆԿԱԾ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ»

Նիւզ Օֆ Տհը Ուորլտ Նոյեմբեր 24ի թիւին մէջ կը գրէ.—

Հանգուցեալ Գ. «Հինգ առ հարիւր»ը Անգլիոյ աղջիկներուն փրկութեան առիթ մը կ՚ընծայէ: Այս նպատակին համար Լոնտոնի ոստիկանութիւնը ստացած է քսան հազար անգլիական ոսկի՝ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութենէն:

Կիւլպէնկեանի կտակին համաձայն, տարեկան չորս միլիոն անգլիական պիտի ծախսուի այնպիսի բաներու, զորս ծերուկ Կիւլպէնկեան կը սիրէր ընել կեանքի մէջ:

«Հինգ առ Հարիւր»ի հաճոյքներէն մէկն էր փողոցի աղջիկները իշխանուհիներու վերածել:

Ան այս աղջիկները կը գտնէր Փարիզէն կամ այլ եւրոպական մայրաքաղաքներէն: Անոնցմէ շատերը աղտոտ եւ ցնցոտիներով ծածկուած էին, բայց բոլորն ալ գեղեցիկ:

Կիւլպէնկեան կը յղկէր զանոնք, կը զարդարէր եւ օր մըն ալ այդ պարիկներէն մէկուն հետ կ՚երեւէր ամենաճոխ ճաշարաններու կամ հիւրանոցներու մէջ:

Հայ «Հինգ առ Հարիւր»ը երեք հարիւր միլիոն անգլիական ոսկի ձգեց, երբ մեռաւ երկու տարի առաջ:

Լոնտոնի ոստիկանութեան պետը եւ ընդհանուր քարտուղարը յայտնեցին թէ այս քսան հազար անգլ. նուէրով անչափահաս ոճրագործ աղջիկներու համար տուն մը պիտի հաստատեն Անգլիոյ մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

Հայաստանի մէջ յիշատակուեցաւ հայ երաժշտութեան անխոնջ գործիչ՝ Անուշաւան Տէր Ղեւոնդեանի ծննդեան 70ամեակը:

Ծնած էր Թիֆլիս եւ աւարտած տեղւոյն միջնակարգ վարժարանն ու երաժշտական դպրոցը: 1915ին վկայուած է Պետերսպուրկի իրաւաբանական համալսարանէն եւ երաժշտանոցէն:

Այնուհետեւ, աշխատած է Թիֆլիսի, Երեւանի եւ Պաքուի մէջ: Ներկայիս Երեւանի «Կոմիտաս» երաժշտանոցի վարիչներէն է:

Մանկավարժական կարգ մը գործերէ զատ, անոր համանուագները մեծապէս նպաստած են հայկական երաժշտութեան, ինչպէս՝ Վահագնի ծնունդը (1922), Աղթամար (1923), Ուսումնասիրութիւններ Շիրակէն (1917) *եւայլն: Ա. Տէր Ղեւոնդեան գրած է նաեւ* «Անահիտ» պալէն *եւ մանկական օփերա մը՝ «Արեւու ճառագայթներուն տակ»:*

Ունի նաեւ համանուագային բազմաթիւ այլ գործեր:

ՉՔԱԼՈՎ ԿԸ ՎԵՐՍՏԱՆԱՅ ԻՐ ՆԱԽԿԻՆ ԱՆՈՒՆԸ

Լուրը կուգայ Խ. Միութենէն: Հարաւային Ուրալի քաղաքներէն մէկը, Չքալով, պիտի վերստանայ իր նախկին անունը՝ Օրէնպուրկ: «Չքալովի շրջան»ն ալ պիտի վերամկրտուի՝ «Օրէնպուրկի շրջան»: Տեղական իշխանութիւնները կը յայտնեն թէ այս որոշումը տուած են հետեւելով Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Սեպտ. 11 նիստի որոշման: Այս վերամկրտութիւնը տարօրինակ կը թուի, որովհետեւ Չքալով խորհրդային օդանաւորդութեան ամէնէն մեծ հերոսներէն մէկն էր, որ արկածի մը զոհ գընաց 1938 Դեկտեմբերին: Չքալովն էր, որ 1937 Յունիս 18ին Բայտուկովի ու Բելիակովի հետ, առաջին անգամ ըլլալով առանց էջքի 8700 քմ. կտրեց 64 ժամէն՝ Մոսկուայէն ուղիղ գծով կապելով Վանքուվըրի (Մ. Նահանգներ): Երբ արկածով մեռաւ, ոչ միայն ազգային յուղարկաւորութիւն կազմակերպեցին իրեն համար, այլ նաեւ խորհրդային վարչակարգին ամէնէն մեծ անձնաւորութեանց վերապահուած պատիւի մը արժանացուցին — աճիւնները տեղաւորեցին Կրեմլինի պատերէն մէկուն մէջ, Կարմիր Հրապարակի Լենինի մահարձանին ետին:

Չքալով քաղաքի անուանափոխումը ինչո՞վ բացատրել ուրեմն. արդեօք յետմահու վարկաբեկո՞ւմ է եղածը, թէ՝ պարզ թիւրիմացութիւն, որովհետեւ Գերագոյն Խորհուրդի Սեպտ. 11ի նիստին որոշումը ի նկատի ունէր ապրող անձնաւորութիւններու անուններով կոչուող քաղաքներն ու հանրային հաստատութիւնները:

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ԵՒ ՍՂՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ շաբաթ, Թուրքիոյ մէջ բազմաթիւ նիւթերու գիները 20 – 50 առ հարիւր համեմատութեամբ յաւելում կրեցին: Անփոփոխ մնացած են գինիին, գարեջուրին եւ կարգ մը այլ ըմպելիներու գիները: Այս սղութեան պատճառով տարեկան հարիւր միլիոն ոսկիի յաւելեալ եկամուտ մը պիտի ապահովուի պետութեան:

Մինչ այդ, անդտանելի դարձած էր փայտը... Նկատելով որ հետզհետէ կը սաստկանայ ձմեռը, չահագրգռուող իշխանութիւնները ստիպուած են լուրջ միջոցներ ձեռք առնել՝ դիմագրաւելու համար վառելանիւթի հաւանական չգոյութիւնը:

Այսուհետեւ, փայտերը պիտի դրուին քաղաքապետութեանց հսկողութեան ներքեւ եւ վաճառումը պիտի ըլլայ բաժնետոմսերու միջոցով: Հակառակ այս միջոցին, կը հաղորդուի թէ հազիւ քանի մը շաբթուան փայտի պաշար կայ: Իշխանութիւնները շարժման պիտի անցնին՝ գիւղերէն փայտ ապահովելու համար:

Տագնապը ծայր տուած է մասնաւորաբար Պոլսոյ մէջ:

× *Պոլսոյ Կուսակալութիւնը նկատած է, որ ժամանակէ մը ի վեր իր սահմաններէն դուրս կը հանուէին այն նիւթերն ու ապրանքները, որոնց գիները որոշուած էին քաղաքապետութեան կողմէ:*

Պաշտօնական հրամանագիրով մը արգիլուած է նման ապրանքներու փոխադրութիւնը՝ դէպի այլ շրջաններ: Անսաստողները պիտի պատժուին Ազգ. Պաշտպանութեան օրէնքի տրամադրութիւններուն համաձայն:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ընկեր Լեւոն Ներսէսեան, որ ամիսներէ ի վեր հիւանդանոց կը գտնուէր, մեռած է Ֆիլատելֆիոյ մէջ (Միացեալ Նահանգներ): Ունեցած է բեղուն գործունէութիւն մը. երկար տարիներ վարած է ուսուցչական պաշտօն՝ Խարբերդի մէջ: Աւարտած էր Պոլսոյ իրաւաբանական վարժարանը: Ատեն մըն ալ խմբագիր եղած է «Հայրենիք» օրաթերթին:

Հ. Օ. Մ.ի Ուոթըրթաունի (Ամերիկա) մասնաճիւղին վրայ աւելցած են տասնըմէկ նոր անդամուհիներ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ օրուան տօնակատարութիւնը տեղի ունեցած է Լորէնի մէջ (Միացեալ Նահանգներ), խօսած է ընկեր Գ. Մխիթարեան: Շաբաթ մը վերջ, նոյն շրջանին մէջ տասը տղաք ու աղջիկներ անդամագրուած են Հայ Երիտ. Դաշնակցութեան, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով շրջանին մէջ:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Գոհունակութեամբ կ՚ողջունենք ամէն երեւոյթ ու ձեռնարկ՝ որ կոչուած է ծառայել հայ մշակոյթի արժէքներու գնահատման ու ծանօթացման:

Ու երբ ձեռնարկը կուգայ երիտասարդներէ, մեր գոհունակութիւնը կ՚ըլլայ ամբողջական:

Անցեալ երկուշաբթի, Դեկտեմբեր 9, երեկոյեան ժամը 9ին Պոմոնի Ազգ. սրահին մէջ, հովանաւորութեամբ «Համազգային»ի ու կազմակերպութեամբ Նոր Սերունդի տեղւոյն մասնաճիւղին, տեղի ունեցաւ գրական երեկոյ մը, նուիրուած տարաբախտ Եղիշէ Չարենցի կեանքին ու գործին, իր ծննդեան 60ամեակին առթիւ:

Օրուան նախագահը՝ Պ. Տ. Անդրէասեան, պարզ ու յստակ մտքերով բնորոշեց բանաստեղծութեան էութիւնը: Իրաւ բանաստեղծութիւնը՝ նկար մըն է որ կ՚արտայայտուի ու երաժշտութիւն մը՝ որ կը խօսի:

Նոր Սերնդական Օր. Մ. Իշխանեան, յուրայատուկ շունչով արտասանեց եղերաբախտ քերթողին «Ուղերձ մեր հանճարեղ վարպետներին»ը:

Յովհ. Տէր Վարդանեան, նոյնպէս Նոր Սերնդական յատուկ շեշտով արտասանեց բանաստեղծին կողմէ այնքան ճիշդ կերպով ըմբռնուած ու եզակի գեղեցկութեամբ արտայայտուած մեր ժողովուրդի պատմութեան էութիւնը ներկայացնող «Էլի կը տեսնես»ը:

«Ես իմ անուշ»ի ունկնդրութենէն ետք — սկաւառակի վրայ — օրուան բանախօսը՝ գրագէտ Կ. Փօլատեան աւելի քան մէկ ժամ տեւող իր բանախօսութեամբ ներկայացուց «Նայիրեան երկրի մեծ պոէտ»ը Եղիշէ Չարենցը, որպէս՝ անձ, հոգի ու գրագէտ:

Կը խուսափինք ներկայացնելէ հոգեշահ բանախօսութեան մինչեւ իսկ հիմնական մտքերը. քանի որ «Յառաջ»ի ընթերցողները ծանօթ են արդէն բանաստեղծին կեանքին ու գործին:

Եղերաբախտ քերթողը, որ 18 տարեկան էր երբ «Տանթէական առասպել»*ով հայ գրականութեան անդաստանէն ներս իր ամուր արմատները կը նետէր, յետագային «Էպիկական լուսաբաց»ով ու մանաւանդ «Գիրք ճանապարհի»ով, դարձաւ միջազգային չափանիշով ժամանակի մեծագոյն բանաստեղծը կամ «Նայիրցի մի հսկայ պոէտ»ը ինչպէս կը սիրէր բնորոշել իր անձն ու գործը՝ ինքը, բանաստեղծը:*

Շահեկան երեկոյթ մը, որ կրկնուեցաւ, անցեալ չորեքշաբթի, Դեկտեմբեր 11, Սէն Լուի մէջ: Ժ. Մ.

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Ըսի թէ Չարենցը բնորոշող երեք մեծ գործերէն առաջինը «Տանթէական առասպել»ն էր: Գրուած է 1915 – 1916ին: Ուրեմն տասնըութը տարեկանին, երբ կամաւորական խումբերու մէջ կը կռուէր ան:

Գրուած է պարզ լեզուով եւ պարզ չափով, յանգաւոր, իւրաքանչիւր տունը՝ վեց տող.

«Մենք ճամբայ ընկանք առաւօտ տեգին՝
Կապոյտ երկնքի խորութեամբ արբած:
Թարմ, թեթեւ էր մեր ճամբորդի հոգին՝
Ուրախ էինք մենք եւ սիրտը – բաց:
Կանչում էր, կանչում ճամբան անմեկին՝
Ոլորապտոյտ մեր առաջ փռուած:

Հայ բանակի կռիւներն են, լեռնէ լեռ, դաշտէ դաշտ, մինչեւ Վան: Կան քստմնելի տեսարաններու նկարագրութիւններ, աւերակուած գիւղեր, դիակներ.

Իրիկնամուտին մենք մի գիւղ մտանք:
Անուն էր միայն, իսկ ինքը չկար:
. . . .

Ահա եւ Վանը.

Երկու ընկերով ներս մտանք այգին
Եւ տեսանք մեր դէմ – խաղողի մի ծով:
. . . .
Երբ տունկերի մէջ... տեսանք մի դիակ:
Խեղդամահ արուած՝ ընկած էր մի ծեր:
Ընկած էր արնոտ խաղողների տակ՝
Նրանց ստուերին ընկեր էր դարձել...
Ու ջնջել էին աչքերն այլանդակ՝
Իրենց մէջ պահած՝ անանուն հարցեր:

1918*ին, քսանըմէկամեայ քերթողը կը գրէ «Ամբոխները խելագարուած»ը:*

Մեծ Չարենցը ամբողջութեամբ հոն է, իր դիւցազներգական շունչով, իր լայնատարած թռիչքով:

«Հեռո՛ւ, մօտիկ ընկերներին, — աշխարհներին, արեւներին, հրանման հոգիներին:
Բոլո՛ր նրանց, ում որ հոգին վառում է վառ,—
Բոլո՛ր նրանց հոգիներին արեւավառ:—
Կեանքի՛, մահի՛ այս ամեհի աղջամուղջում՝
Ողջակիզուող հոգիներին — ողջո՛յն, ողջո՛յն:

Ահա եւ «Խելագարուած ամբոխները», ահա նաեւ այն նոր, հզօր շունչը, որ Չարենցը կը բերէ հայ քերթողութեան.

Գիշերի դէմ – գիշեր է մութ խաւարամած նրանց հոգին,
Որ կարօտով մի կրակոտ սպասում է առաւօտին:
Խաւար է մեծ սիրտը նրա, բայց խաւարում անծայրածիր,
Երկինքներ կան կապուտաչեայ, հորիզոններ անծա՛յր, անծի՛ր:
Ու աչքերում նրանց կապոյտ, ուր իջել է գիշերը մութ,
Հազար բողբոջ կայ կրակոտ, ու արշալոյս ու առաւօտ,
Նրանց ձգուած մկաններում ո՛ւժն է նստել խոնաւ հողի,
Եթէ ուզեն՝ արեւներին նոր-տե՛մպ կը տան ու նոր ուղի:
Եթէ ուզեն՝ արեգակնե՛ր կը շպրտեն երկինքն ի վեր,
Եթէ ուզեն՝ վար կը բերեն երկինքներից արեգակներ:
Եթէ ուզեն՝ կամքով արի ու աշխարհի հրով վառուած,
Ինչե՛ր միայն չեն կատարի ամբոխները խելագարուած...

Այո, նոր տեմպ *կուտան այս տողերը հայ քերթողութեան*, նոր ուղի *կը բանան: Նոր արիւն եւ նոր սարսուռ՝ հայ բազմալար քնարին:*

Ու այս տողերը դարձեալ, չե՞ն հանդիսանար նաեւ հրթիռներ, քառասուն տարի առաջ արձակուած քերթողին հոգիէն, եւ որոնք կ՚իրագործուին այսօր «արեգակներ շպրտելով երկինքն ի վեր»:

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն բան մանրամասնութեամբ չենք գիտեր տակաւին Չարենցի վերջին տարիներուն մասին:

Ի՞նչ յանցանքի համար բանտարկուեցաւ հայ քերթողը, ի՞նչպէս մեռաւ համայնավարութեան հուժկու երգիչը:

Անձնակա՞ն էր իր ողբերգութիւնը: Ըսել կ՚ուզենք որ ան կրնա՞ր ազատիլ եթէ աւելի խելօք մնար: Այդ պարագային, ան մաս պիտի չկազմէ՞ր մաքրագործումի ենթարկուածներուն: «Գիրք ճանապարհ»ի հեղինակը կրնա՞ր խուսափիլ այն ճակատագրէն, որ վիճակուեցաւ Բակունցներուն ու Մահարիներուն:

Առաջին ենթադրութեան դեռ հաւատացողներ կան: Անոնք գիտել կուտան թէ պիտի չհպէին Չարենցին, այնքան մեծ էր անոր փառքը: Իրենց տեսակէտը պաշտպանելու համար, անոնք մէջտեղ կը նետեն աւելի զօրաւոր փաստ մը: Չարենցը կը վայելէր ամենազօր Սթալինի համակրութիւնը: Չէ՞ որ ան հետաքրքրուած էր հայ բանաստեղծով, անոր որպիսութիւնը հարցուցած, մաքրագործումի նախօրեակին, երբ Հայաստանի մէջ, բացէ ի բաց կ՚ամբաստանէին արդէն զայն, ամենածանր մեղքերով:

Համաձայն չենք այս տեսակէտին: Չարենցը դատապարտուած էր, աւա՛ղ: Միամտութիւն է տարբեր մտածել:

(6 Շար.) Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Խորհրդարանը չարք մը հրովարտակներ հրատարակեց անցեալ օր, ծանր պատիժներ սահմանելով երկրէն բոլոր հեռացողներուն, ինչպէս նաեւ անոնց օգնողներուն։ Ներկայիս մօտ վեց հազար հոգի, ամէն շաբաթ արեւմտեան Պերլին կը հասնին։ 1946էն ի վեր արեւելեան Գերմանիայէն արեւմտեան Գերմանիա անցնողներու թիւն է երկու միլիոն։

ՓԱՐԻԶԻ բոլոր դպրոցներու ուսանողները դասադուլի մէջ էին Եշ. օր։ Հազարի մօտ աշակերտներ հաւաքուած էին Րիւ Սուֆլօ՝ բողոքի ցոյց մը ընելու համար. կը կրէին պաստառներ՝ որոնց վրայ գրուած էր. — Նիւթական յաւելեալ օժանդակութիւն՝ կրթութեան համար, համալսարանները ընդարձակեցէք, եւն.։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Դեմոկրատ պարագլուխ Սթիվընսըն տեղեկագիր մը յանձնեց Արտաքին նախարար Տըլըսի, որով՝ պաշտօնապէս վերջ կը գտնէ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին համար պետական խորհրդատուի իր պաշտօնը, որ տեւեց 25 օր։ Սթիվընսըն վերադարձաւ Շիքակօ՝ փաստաբանի իր գրասենեակը։

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ մէջ կացութիւնը սկսած է ծանրանալ։ Նախագահ Սոքարնօ իր հրաժարականը ներկայացնելով փախած է երկրէն։ Բանակը անցած է իշխանութեան գլուխ, իսկ հոլանտական ձայնասփիւռին համաձայն՝ Սոքարնօ բանտարկուած է զինուորականներու կողմէ։ Ցամենայն դէպս պաշտօնական լուր մը չկայ այս ուղղութեամբ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 12) — Ջոյլ ոսկի՝ 570.000 նափոլէոն 4210, զուից. 3960, անգլ. 4950, քսան տոլարնոց 20.000, Թղթադրամ (զուգահեռական շուկայ) տոլար 487, սթերլին 1300, զուից 117.25, լիր 0.79։

ՎԻԷՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Զաքարեան եւ Որդիք, իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրէնկիւլեանի, որդ. Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր. կը նուիրեն Մշակոյթի Տան։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Նշան Մինասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ՅԱԿՈԲ ՄԻՆԱՍԵԱՆի յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

×

Տէր եւ Տիկին Ասատուր Բաբայեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ՝ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ, յետ պատարագի, մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց սիրելի հօր ԳՐԻԳՈՐ ԲԱԲԱՅԵԱՆի յիշատակին, իր մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս եւ Բաբայեան գերդաստանի համայն ննջեցեալներու հոգւոյն։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալի յիշատակը յարգողները։

×

Պ. Գարեգին Անտրէասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արա Անտրէասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Անտրէասեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ մօր՝ Տիկին Արուսեակ Անտրէասեանի մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ թաղականութիւնը կը յայտարարէ Մարսէյլի յարգոյ հասարակութեան թէ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 11ին Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն հայ մեծ բանաստեղծ Ա. Իսահակեանի հոգւոյն։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ երեկոյեան ընկեր Սիմոնեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի, ժամը 15ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս կիրակի ժամը ճիշդ 15ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէի բացառիկ ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը չորսին (101, Ավընիւ տը Սաքս), «Քաֆէ Սաքսի» ներքնասենեակը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ։

ՓԱՐԻԶ. — Կապոյտ Խաչի մէջ - մասնաճիւղային ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 16ին, Րէժանի սրճարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Պ. Սիմոնեանի սրճարանը։

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 Րիւ տ'Ապուքիր, մէթրօ Սանթիէ։ Ոչ ոքի հրաւէր չի ղրկուիր։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

Տօքթ. Ստեփան Էմէքճեանէ (Պոլսէն) իր հասցէն տեղեկացնել Պ. Յակոբ Տէմիրճեանի,

GRAND HOTEL LAFAYETTE BUFFAULT
6, Rne Buffault, Paris 9e - Tél. PRO. 70-96

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ
Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Տէսինի խումբի
Այսօր Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս,
Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, 11 րիւ Գոալի, Տէսին
ORCHESTRE PACHITO, BAR, BUFFET, BUVETTE

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ արտասանական երեկոյթներ պիտի տայ Դեկտեմբեր 14ին, Միլանօ՝ Ազգ. Տան մէջ, Դեկտ. 21ին Վենետիկ, Մխիթարեան վարժարանը, եւ Դեկտ. 28ին Վիէննայի մէջ։

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի։

Նուիրուած ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆի։

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ

Այս երկուշաբթի, ժամը 21ին։

Կը նախագահէ Պ. Յ. ԱՂԱՅԵԱՆ

Կը խօսին. — Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Տ. ԹԱԴԵՈՍԵԱՆ, Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Նոր Սերունդի կողմէ)։

Արտասանութիւն եւ երգ՝ Ա. Իսահակեանի գործերէն։

Սրահը տաքցուած է Մուտքը ազատ է

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ
28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 4էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Ափրիկեանի երգի քուարթեթը

Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը։

ԾԱՆՕԹ. — Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առաւօտեան ժամը հինգ։

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով։

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը։

Հիմնադիր-Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

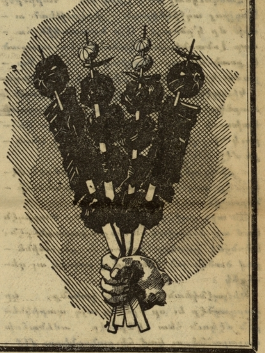
Ֆրանսական — հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31-21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ, ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋԸ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ ղրկել Հայաստան

ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ

ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով, հիմակուընէ, մեր ստեղծած վեցնմոյշ-ծրարներէն մէկը, որոնք պատրաստուած են մեծ խնամքով։ Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են։

КԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

Վերարկու-կերպաս 2 մեթր 75
Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
աստառ 4 մեթր
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
2 քոմպինէզոն նայլըն
2 վարտիք նայլըն

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս հագուստի
3 մեթր փոփլին շապիկի համար
1 ներքին ճերմակեղէն (մայօ տը քոր եւ մէկ էնթրըլոք (վարտիկ)
2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
1 զոյգ պոքս կօշիկ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 բուրդէ թաւիշ վերարկուի համար
3 մեթր աստառ
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար
1 բուրդէ քառտիկան
1 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 շալ բուրդէ (110×110)
6 թաշկինակ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս զգեստի համար
3 մեթր աստառ
1 զուտ բուրդէ փուլ-օվըր
1 զոյգ կօշիկ պոքս
1 ներքնազգեստ (մայօ տը քոր եւ էնթրըլոք)
3 մեթր փոփլին շապիկի
1 զոյգ բուրդէ գուլպայ

2 մ. 75 թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդ թայէօրի համար
5 մեթր աստառ
1 քառտիկան զուտ բուրդ
1 փլէտ էքոսէ 160×160
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 բուրդէ շալ 110×110

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս ֆենիէհագուստի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս փարտըսիւի համար
5 մեթր աստառ սաթէն
1 փուլօվէր զուտ բուրդ
1 զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս, ապահովագրութիւն, առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

— ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ —

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ԴԵՂ, ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

S I C O M E X
MÉTRO MADELEINE OU CONCORDE

20, RUE ROYALE, PARIS 8e
TÉL : OPE. 67-77
C. C. P. PARIS 11964-43

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — DIMANCHE 15 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8069 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3870

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՂԹԷ ՇԵՐԵՓԸ

Խորհրդային Միութեան վարչապետ մարեշալ Բուլղանին քաղաքական խորայատուկ մեթոտ մը ունի: Պատմութիւնը զինքը պիտի մկրտէ «նամակագիր» մակդիրով: Մասնաւորապէս «Թուղթէ շերեփ»ի: Իր նամակները մերթ սպառնական են, մերթ փաղաքշական: Երբեմն ալ երկու ոճերը փոխն ի փոխ կը գործածուին նոյն գրութեան մէջ:

Տակաւին չեն մոռցուած 1956ի աշնան իր սպառնական նամակները Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի՝ սաստելու համար զանոնք, որ պարպեն Սուէզը: Այլապէս հիւլէական հրթիռները շարժման մէջ պիտի դնէր «նախայարձակ պետութեանց» երկիրներուն դէմ ...:

Անցեալ գարնան Բուլղանին կէս-սպառնական նամակներ ուղղած էր Տանըմարքայի, Նորվեկիոյ, Յունաստանի եւ Գերմանիոյ վարչապետներուն՝ զգուշացնելով զանոնք, որ հիւլէական զէնքերու խարիսխ ու մթերանոց չդարձնեն իրենց երկիրները: Մայիս 20ին նամակ մըն ալ վարչապետ Կի Մոլէի գրելով՝ նման ազդարարութիւն մը ըրած էր՝ բարեկամական շեշտերով:

Մտքերու մէջ թարմ են դեռ Մենտէրէսի ուղղուած երկու նամակները՝ Սուրիոյ դէմ յարձակումէ զգուշացնելու համար Թուրքիոյ վարիչները:

Բոլշեւիկեան նոր մեթոտներուն իրազէկներ անհամբեր կը սպասէին Բուլղանինի նոր նամակագրական յարձակողականին՝ Ատլանտեան խորհրդաժողովի նախօրեակին: Ճիշդ ժամանակին հասաւ այդ, դաշնակիցներու շարքերուն մէջ իրարանցում առաջ բերելու նպատակով:

Նախագահ Այզընհաուըր, վարչապետ Ատընաուըր, Մէքմիլըն, Ֆելիքս Կայեար, ինչպէս նաեւ Փանտիթ Նէհրու գրեթէ միաժամանակ նոյնիմաստ նամակներ ըստացան Մոսկուայէն:

Խորհրդային Միութեան վարչապետը Փալէ տը Շայոյի պատմական համաժողովէն օգտուելով՝ անգամ մը եւս կը կրկնէ իր «խաղաղասիրական» նպատակները: Միացեալ Նահանգներու Նախագահին կ'առաջարկէ դադրեցնել հիւլէական փորձերը եւ գլուխ գլխի կանաչ սեղանի մը շուրջ խորհրդակցիլ՝ Ամերիկայի եւ Խ. Միութեան վէճերը խաղաղութեամբ կարգադրելու համար:

Գերմանիոյ վարչապետին ուղղած նամակին մէջ Բուլկանին կը խօսի զինաթափութեան եւ Ատլանտեան Ուխտի մասին: Միաժամանակ կ'ամբաստանէ Արեւմուտքը, որ «աշխարհակալական» նոր պատերազմ մը կը պատրաստէ: Ու կ'առաջարկէ դարձեալ միացնել Գերմանիոյ երկու մասերը:

Տարակոյս չկայ, որ Կրէմլինի վարիչները իրար անցած են Եւրոպայի մէջ հիւլէական զէնքի խարիսխներ հաստատելու ամերիկեան ծրագրին առթիւ:

Ատլանտեան Ուխտին հակադրելու համար Խորհրդային Միութիւնը իր կարգին քանի մը տարի առաջ կազմակերպած էր Վարշաւայի ուխտը, մասնակցութեամբ արբանեակ պետութեանց: Ասոնցմէ Լեհաստանի արտաքին նախարար Ռափացքի հոկտեմբեր երեքին ՄԱԿի ժողովին առջեւ առաջարկած էր «չէզոք գօտի»ի վերածել կեդրոնական Եւրոպան, — այսինքն Գերմանիոյ երկու մասերը, Լեհաստանն ու Չեխոսլովաքիան: Այս հողամասերը, որոնց վրայ հիւլէական խարիսխներ պէտք չէ հաստատուին, թումբ մը պէտք է կազմեն Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ:

Այս առաջարկը այժմ կ'երկրորդուի նաեւ Մոսկուայի նախկին ամերիկեան դեսպան Ճորճ Քէնընի կողմէ:

Մինչ մէկ կողմէ խաղաղասիրական հոգեչաւ ճառեր կը խօսուին եւ փաղաքշական նամակներ կը գրուին միւս կողմէ երկուստեք սպառազինումները տենդագին եւ «հարուածային կարգով» յառաջ կը տարուին:

Ամբողջ աշխարհ ակնդէտ կը սպասէ «տասնեւհինգ»ներու ժողովի արդիւնքին՝ այն մեծ յոյսով, որ Բուլղանինի «Թուղթէ շերեփը» երկաթէ շերեփի պիտի չվերածուի երբեք:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՒ

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԿՈՉԸ՝ ՄԱԿ-Ի 83 ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ

Դիւանագիտական կարեւոր շաբաթը սկսաւ Փարիզի մէջ: Երկու օրէ ի վեր այստեղ կը գտնուին արդէն Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրներու ներկայացուցիչները, ինչպէս՝ Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարար Տըլըս, Դանիոյ Վարչապետ Հանսըն, Իտալիոյ Արտաքին նախարար Փելլա, Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուըր, Յունաստանի Վարչապետ Գարամանլիս, եւայլն:

Ու մինչ Նախագահ Քոթի եւ Վարչապետ Կայեար Օրլիի օդակայանը կ'երթային Ամերիկայի Նախագահ Այզընհաուըրի դիմաւորութեան՝ Կրեմլին չբաւարարուելով Ամերիկայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ եւ Հնդկաստանի կառավարութեանց ղրկած իր նամակներով՝ կոչ մը կը հրատարակէր, ուղղուած՝ ՄԱԿի անդամ 83 երկիրներուն:

Ատլանտեան Ուխտի «մեծ»երու հանդիպումին նախօրեակին, ծանօթ է այլեւս Մոսկուայի որդեգրած ուղղութիւնը. — Ամէն անգամ՝ երբ միջազգային հանդիպում մը ըլլայ, համագործակցութեան եւ խաղաղութեան կոչ կ'ուղղէ բոլորին: Այս անգամ՝ կ'առաջարկէ նաեւ Խ. Միութիւն – Ամերիկա բարեկամութիւն:

ՄԱԿի 83 անդամներուն եղած այս կոչը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ հինգ երկիրներու ղեկավարներուն ղրկուած Բուլղանինի նամակին կրկնութիւնը: Միացեալ Նահանգներու դաշնակից մեծ պետութիւնները առ այժմ կը սպասեն, այդ առաջարկները Փարիզի մէջ քննելու եւ, ի հարկին, պատասխանելու համար անոնց:

Բաց աստի, Պելժիոյ Արտաքին նախարարը խորհրդային առաջարկներուն մէջ ժխտական կէտ մը չգտնելով, փափաք կը յայտնէր, որ Ատլանտեան Ուխտի «մեծ»երու ժողովին մէջ այս պարագան լրջօրէն քննուի:

Միւս կողմէ, Վարչապետ Կայեար եւ Արտաքին նախարար Փինօ խորհրդակցութիւն մը ունեցան, որմէ ետք պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ՝ թէ Ֆրանսա պիտի ընդունի որ հեռավար (թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններ հաստատուին իր հողամասին վրայ: Այսուհանդերձ, կը մտածուի որ արձակարաններու ղեկավարութիւնը միայն Ամերիկացիներու չյանձնուի:

Ընդհակառակն, Արեւմտեան Գերմանիոյ մամուլի գործակալութեան համաձայն, Վարչապետ Ատընաուըր հաւանութիւն պիտի չտայ որ հրթիռներու արձակարաններ կառուցանուին Դաշնակցային Հանրապետութեան մէջ:

× Առջի օր, Փալէ տը Շայոյի մէջ Ատլանտեան Ուխտի ներկայացուցիչներու եւ զինուորականներու խառն ժողով մը եղաւ՝ Հանրի Սփաքի նախագահութեամբ:

× Մոսկուայի «Կոմունիստ» թերթը խորհրդային քաղաքականութեան մասին խմբագրական մը գրելով, անգամ մը եւս կը հարուածէ Ժուկովը, յայտնելով թէ մարեշալին վարած քաղաքականութիւնը վտանգաւոր էր Խ. Միութեան համար: Թերթը կ'աւելցնէ, թէ մարեշալ Ժուկով կ'ուզէր բանակին տէր դառնալ՝ զինուորականութիւնը կուսակցութենէն բաժնելով:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Գրողներու Միութիւնը երկար վիճաբանութիւններէ ետք ընտրեց իր նախագահը՝ Անթուան Սլոնիմսկի: Այս առիթով կը հաղորդուի թէ Միութիւնը այլեւս գաղափարական ու քաղաքական կազմակերպութիւն մը պիտի չըլլայ: Խորհրդային թերթերը խստօրէն քննադատեցին նորընտիր նախագահը:

ԱՆԳԼԻՈՅ Վարչապետ Մաքմիլըն Փարիզ գալէ առաջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Չըրչիլի հետ, Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մասին անոր կարծիքը առնելու համար: Սովորաբար, միջազգային ժողովներու մասնակցելէ առաջ, Վարչապետ Մաքմիլըն կը տեսնուի Չըրչիլի հետ:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը բողոքեց Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան, Փարիզի մէջ գտնուող Կէօթէի նախկին տունը Արեւմտեան Գերմանիոյ յանձնելու ֆրանսական որոշումին դէմ: Մեծ գրագէտին բնակարանը (Րիւ Իէնա) որ 1937էն ի վեր Գերմանիոյ կը պատկանէր, Բ. աշխարհամարտի ընթացքին գրաւուած էր Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ:

ՍԻԿԻԼԻՈՅ մէջ դպրոց մը փլաւ՝ 50ի մօտ աշակերտներու վրայ: 11 տղաք ու աղջիկներ մեռած են, միւսները՝ վիրաւորուած:

ԼՈՆՏՈՆ հասաւ եօթը միլիոն սթերլին արժողութեամբ ռուսական ոսկի, անգլիական դրամատան մը համար:

ՕՐԷ ՕՐԻՆ

ՆՈՐ «ՀԱՅՐ ՄԵՐ»Ը

Հետեւեալ հէքեաթը կը պատմէ Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութեան «ապստամբ»ներուն կրակոտ պարագլուխը, Անայրին Պէվըն, որ Ամերիկա եկած է դասախօսելու.

— Եուկոսլաւ պաշտօնեան կը յանդիմանէ գիւղացի մը, որ եկեղեցի երթալու սովորութիւն չունէր:

— Ինչո՞ւ եկեղեցի չես երթար, կը հարցնէ պաշտօնեան:

— Որովհետեւ, եկեղեցի երթալու պէտք չունիմ — ես իմ տանս մէջն ալ կրնամ աղօթել, կը պատասխանէ գիւղացին:

— Ինչպէ՞ս կ'աղօթես ...

— Քալէ՛ հետս ...

Գիւղացին տուն կ'առաջնորդէ պաշտօնեան եւ իր սենեակին պատերուն վրայ անոր ցոյց կուտայ՝ «հայր» Սթալինի, մարեշալ Թիթոյի, նախագահ Այզընհաուըրի, յայտնի դերասանուհի Ճինա Լոլոպրիճիտայի եւ Եուկոսլաւիոյ Գաղտնի Ոստիկանութեան պետին, Ալեքսանդր Րանկովիչի մեծադիր նկարները:

— Աղօթէ՛ նայիմ, կը հրամայէ պաշտօնեան ...

Ու գիւղացին կը սկսի.

— Հայր մեր, որ յերկինս ես — կը խոնարհի Սթալինի նկարին առջեւ ...

— Եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս եւ յերկրի — կը խոնարհի Թիթոյի նկարին առջեւ ...

— Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր — կը խոնարհի Այզընհաուըրի նկարին առջեւ ...

— Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն — կը խոնարհի Լոլոպրիճիտայի նկարին առջեւ ...

— Այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ — կը խոնարհի ոստիկանապետ Րանկովիչի նկարին առջեւ:

×

Չեմ կարծեր որ չափազանցութիւն կայ այս պատմութեան մէջ: Որովհետեւ, ամէնքս ալ գիտենք որ Արեւմտեան ազգերուն եւ Արեւմտեան քաղաքակրթութեան «բարեկամ» Թիթօն ալ համայնավար է, Խրուշչեւի մը չափ եւ ան ալ չի հաւատար շնորհքով մարդոց հաւատացած բաներուն — Աստուած, Քրիստոս, եկեղեցի, աղօթք, Սաղմոս, Ալէլուիա եւ «բուրժուաներու վայել» ուրիշ «աւելորդաբանութիւններ»:

×

Լենին իր Ամբողջական Գործերուն 17րդ հատորին էջ 321ին վրայ գրած է.

— Ինչո՞ւ մենք բարոյականի եւ բարոյագիտութեան չենք հաւատար: Որովհետեւ անոնց մասին կը քարոզեն բուրժուաները, որոնք կ'ըսեն թէ բարոյականի պատգամները արձակած է Աստուած: Բայց մենք Աստուծոյ չենք հաւատար, որովհետեւ շատ լաւ գիտենք որ կղերականները, հողատէրները եւ բուրժուաները Աստուծոյ անունով կը բարբառին՝ իրենց շահերը հետապնդելու համար... Մեր ըմբռնած բարոյագիտութիւնը կը բխի աշխատաւոր բազմութեանց շահերուն պաշտպանութենէն եւ դասակարգային պայքարէն ...

×

Այս դաւանանքին առաքեալներէն մէկն ալ, Եուկոսլաւ Թիթօն, որուն գրպանը կանանչ տոլար է որ կը լեցնէ բարեմիտ Ընքըլ Սեմը, այն ակնկալութեամբ թէ անոր ալ խելքը գլուխը պիտի գայ, օր մը եւ իր թեւը պիտի չտայ Մոսկուայի դեւին:

Եթէ մեղք չըլլար խաղալ «Հայր Մեր»ին հետ, պիտի ըսէինք.

— Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն, այլ փրկեա զմեզ ի միամտութենէ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

"ԵՍ ՀՈՍ ԵՄ"

Կ'ԸՍԷ ՍՈՔԱՐՆՕ

Ինչպէս գրած էինք, առջի օր շրջան կ'ընէին զրոյցներ՝ որոնց համաձայն Ինտոնեզիոյ Նախագահ Սոքարնօ իր հրաժարականը տուած եւ արտասահման փախած է: Լուրին աղբիւրն էր Ամսթերտամ, որ միաժամանակ կը յայտնէր թէ Հաթթա իշխանութեան գլուխ անցած է:

Սակայն, Նախագահ Սոքարնօ անմիջապէս հերքեց այդ լուրերը, օտար լրագրողներու առջեւ յայտարարելով. «Ես հոս եմ»: Խորհրդարանի ժողովին նախագահելէ ետք, Սոքարնօ մամուլին յանձնեց գրաւոր յայտարարութիւն մը, ուր կ'ըսուի.

— Ամսթերտամի մէջ շրջող զրոյցները կ'ըսեն թէ ես տապալա՞ծ եմ: Ահաւասիկ հո՛ս եմ ես: Այնպէս կ'երեւի, թէ Ամսթերտամ իր փափաքները իրականացած կը նկատէ ...:

Միւս կողմէ, Փէքինի ձայնասփիւռը յայտարարեց, թէ նոր մահափորձ մը կազմակերպուած էր Նախագահ Սոքարնոյի դէմ. լուրը հերքուեցաւ Ինտոնեզիացիներու կողմէ:

Մինչ այս մինչ այն, Ինտոնեզիոյ կառավարութիւնը արտօնութիւն տուաւ անգլիական Պ.Օ.Ա.Ս. օդանաւային ընկերութեան, որ զբաղի Հոլանտացիներու տեղափոխութեամբ: Լոնտոն հասած են արդէն 68 կիներ ու մանուկներ՝ Ինտոնեզիայէն արտաքսուած. Հոլանտական ընկերութեան մը պաշտօնեաներուն ընտանիքներն են անոնք:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ արեւմտեան շրջանին մէջ պատահած երկրաշարժի մը հետեւանքով երեք հարիւր հոգի մեռած եւ հինգ հարիւր հոգի վիրաւորուած է:

ՔԱՆԴԵՆՔ ԶԻՆԱԿԱՆ ՊԱՐԻՍՊՆԵՐԸ

Բ.

Պայքարը, զոր կը սկսիմ բրիչով, մէ–կուն կամ միւսին տրուած չէ դեռ կասե–ցընել գրիչով, զոր, փոյթ չէ, կը շարժեն շատեր՝ իրենց վարտիքը կախելու անկա–րող: Զօլա, գիտեմ, տարբեր գործիք կը գործածէր, բայց քաղաքավարութիւնը ինծի չի ներեր, ի՛նչ անուն ալ տրուի պայքարին :

Երկրորդ, իմ սովորութիւններուս մէջ չէ խօսիլ պայքարի կամ որեւէ նիւթի մա–սին՝ գրպանիս խորը միայն ափ մը պա–րապ կաղին: Կամ տարիներու ծամուքը բերնիս մէջ: Օ՛ էյլէնճէ – փըստըխճինե–րու յօղուածագրութիւն :Օ՛ կոփպույեաժ, որ հրապարակագրութիւն կը կոչուիս, երբեմն գրականութիւն :

Պայքարը կը պահանջէ հմտութիւն ,— մէջտեղ թափել կաղինները միշտ լեցուն: Արդ, պայքարը որու ներածութիւնը կը կազմեն այս յօղուածները՝ կը կոչուի պայքար աշխարհականութեան: Ուրեմն, նախ ի՞նչ կը նշանակէ աշխարհականու–թիւն :

Տարօրինակ, այլ շատ հետաքրքրական պատմութիւն մը ունի այս բառը: Ամե–նահին վկայութիւնը կը գտնենք Յոբի Հայերէն Թարգմանութեան մէջ (Ա. 12)· « Լինիցիմ առն աշխարհականացեալ » , ուր վերջին այս բառը յետամուտ կը Թուի ինծի, համբակ լուսանցագրողէ մը յիշատակ, ոչ թէ միայն այն պատճառա–բանութեամբ թէ բնագրին մէջ տեղ չունի այդ բառը, այլ որովհետեւ բառին իմաս–տի զարգացումը կը հետեւի քրիստոնէա–կան եկեղեցիի աւանդութեանց, — ու–րեմն բառն իր առաջին նշանակութիւնը կը ստանայ Քրիստոսէ դարեր ետքը, երբ աշխարհական կը կոչուէր այն որ կը գա–նազանուէր կրօնաւորէն անով որ եկեղե–ցական աստիճան չունէր: Հետեւաբար յետին դարերու բացատրութիւն է աշ–խարհականացեալ = ամուսնացեալ նշա–նակութիւնը (Մխիթարեանները, այս–տեղ, համազօր կուտան կողոկ ? բառը, ինծի անծանօթ):

Աշխարհական բառին սկզբնական ի–մաստը գտնելու համար, հարկ է քրքրել յունարէն համապատասխան բառին ստու–գաբանութիւնը, որ հետաքրքրական ծա–նօթութիւններ կուտայ ի պէտս զարգա–ցելոց ·—

Լայիքոս, զոր լատիներէն, ինչպէս Ֆր–րանսերէն լեզուները փոխ առած են յու–նարէնէ, կը նշանակէ ժողովրդային կամ ռամկական: Արդի հայերէնով՝ աշխար–հական :

Այս բառը կը գտնենք Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ տեսէք թէ ի՛նչ իմաս–տով. «Ոչ կայ հաց պիղծ ընդ ձեռամբ ի–մով» (Ա. Թագ. ԻԱ. 4): Պիղծ բառին դէմ, այստեղ, լատիներէնը կը դնէ լաիքուս, յունարէնը վէվէլոս, որու ֆրան–սերէն համազօրն է փրոֆան :

Ինչո՞ւ պիղծ թարգմանուած է լաիք բառը մեր լեզուին մէջ:

Երկու տեսակ էին հացերը, — մին՝ օրհնուած, սրբագործուած, որ կը կոչ–ուէր նաեւ «Հաց առաջաւորութեան» ; քուրմերու եւ քահանաներու յատկացեալ: Զանց կ'առնեմ այս հացին սրբագործու–թեան ծէսին նկարագրութիւնը, ծագու–մով եգիպտական, միայն կ'աւելցնեմ թէ կը պատրաստուէր ազնիւ ալիւրէ եւ ու–տելու արտօնուած չէին նոյնիսկ Թագա–ւորները: Միւսը՝ հասարակաց հաց , որ յատկացուած էր ժողովուրդին: Ուրեմն պիղծ չէր արդի իմաստով հացը որ լաիք կը կոչուէր, այլ պարզապէս կը նշանակէր թէ յատուկ էր ժողովուրդին, որ կրօնա–կան աստիճանաւորում չունէր :

Եւ սակայն, դարերու ընթացքին, ի–մաստի զարգացումով՝ բառն ստացաւ այն նշանակութիւնը, որ հակադրութիւն մը ցոյց կուտայ, նոյնիսկ պայքար : Այսպէս աշխարհական բառին մէջ դրուե–ցաւ ընդդիմութեան մը իմաստը, հակա–մարտութեան մը ոգին, պարզ խօսքով՝ աշխարհականութիւնը դարձաւ դրօշակ հակակղերականութեան :

Բառին պատմութիւնը չի դադրիր հե–տաքրքրական ըլլալէ՝ նոյնիսկ ասկէ ան–դին: Կաթողիկէ աստուածաբանութիւնը , որ պահ մը սաստիկ պայքար բացաւ աշ–խարհականութեան դէմ՝ հալածելով, վարկաբեկելով եւ դատապարտելով բա՛ռն անգամ, զոր համարժէք կը համարէր ... ազատ – որմնադրութեան (տեսնել Քրիս–տոսագիտութեան Համայնագիտարանը , զոր հրատարակած են Պառսի եւ Թրիքօ, էջ 752), յանկարծ... իւրացուց բառը՝ անոր տալով ոչ թէ անթիքլէրիքալ նշա–նակութիւն, այլ... փրոքլէրիքալ բովան–դակութիւն :

Կը սիրեմ պայքարի այս ձեւը, — իւ–րացնել հակառակորդին զէնքը :

Արդարեւ, իմաստուն խաղով մը՝ կա–թողիկէ եկեղեցին փորձեց խորտակել պայ–քարի ճակատը, որ կազմուած էր դարե–րէ ի վեր՝ դէմ դիմաց հանելով աստ–ուածպետութիւնը եւ աշխարհապետու–թիւնը կամ քահանայապետը եւ կայսրը : ԺԱ. դարուն, երկու ճակատի բաժնուած էր ամբողջ քրիստոնէութիւնը, այն վի–ճաբանութեամբ, ըստ Երեւոյթին՝ բիւ–զանդական, ըստ էութեան՝ գերագանցօ–րէն հետաքրքրական, թէ Պա՞պն էր որ պիտի տար նորօծ եպիսկոպոսի մը իրա–ւասութիւնները՝ զուգընթացաբար իր աստիճանաւորման, թէ կայսրը :

Այնքան բուռն էր վէճը, որ բազմաթիւ կամաւորներ տուաւ մահուան: Հարցը, իրականին մէջ, ունէր հետեւեալ իմաս–տը ·—

Պետութի՞ւնն է որ կը տնօրինէ անհա–տին իրաւունքները թէ եկեղեցին: Այլ խօսքով՝ որո՞ւ ձեռքը կը գտնուի վեհա–պետութիւնը, Ժան Պոտէնի բացատրու–թեամբ՝ «ղեկավարելու եւ իր կամքը պարտադրելու իշխանութիւնը, առանց ղեկավարուելու եւ պարտադրուելու մէ–կու մը կողմէ՝ ով որ ալ ըլլայ անիկա աշխարհի վրայ»: Վերջապէս գերիշխա–նութիւնը, ի վեր քան զամենայն իշխա–նութիւն :

Այսպէս, Արեւմուտքի մէջ սկսաւ գե–րիշխանութեան պայքար մը, զոր ոմանք կ'աշխատէին շահիլ օծումով՝ ինչպէս կը թելադրէ, կ'ըսէին, Սաւուղի պարագան, որու օրինակով՝ Պէպէն: Իսկ ուրիշներ՝ թագադրութեամբ, ինչպէս Մեծն Կա–րոլոս :

Քրիստոնէութեան առաջին դարերուն, նման յաւակնութիւններ չունէին կրօնքի մարդիկը: Հնազանդութիւնն էր իրենց սկզբունքը, հպատակութիւն՝ երկրին օ–րէնքներուն: «Տուք զկայսերն՝ կայսեր », (Մատթ. ԻԲ. 21): Կամ անտարբերու–թիւն. «Իմ արքայութիւն չէ յայսմ աշ–խարհէ» (Յովհ. ԺԸ. 36): Բայց շուտով զարգացան յաւակնութիւնները եւ կղերը սկսաւ վկայութիւններ որսալ Աստուա–ծաշունչ Մատեանին մէջ՝ կռուելու հա–մար գերիշխանութեան իրաւունքը: Չէ՞ որ գրուած է. «Հոգեւորն քննէ զամե–նայն, եւ ինքն յումեքէ ոչ քննի » (Ա. Կոր. Բ. 15):

Այդ յաւակնութիւնը ահաւոր աստի–ճաններու կը հասնի Գրիգորիոս Է. պապին (1073 – 1085) վճռաթուղթով. «Հռով–մէական եկեղեցին քահանայապետը ար–տօնուած է դահընկէց ընելու կայսրերը : Կրնայ կրել կայսերական նշաններ: Նոր ժողովուրդներ միացնել իր մականին տակ: Ոչ ոք կրնայ դատել զինք: Միակ մարդն է, որու ոտքերը կը համբուրեն բոլոր իշխանները » :

Կ'արժէ աստուածպետութեան պատմու–թիւնն ընել համառօտակի, խաւարակուռ դարերէն գալ հասնելու համար աշխար–հապետութեան լոյսերուն, միաժամանակ ցոյց տալով մեր եկեղեցիին վրիպումնե–րը եւ մեղքերը, ինչպէս եւ մեր օրերու աշխարհական իրաւունքներու արժէքը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Իրիկուն մը վար իջայ լիբանանեան լե–րան տունէս, երթալու Պէյրութ, մտա–ւորական ամուսիններու մօտ, ուր կը հիւ–րասիրուէին Լիբանանէն անցնող բոլոր մտաւորականները՝ առ հասարակ, եւ ուր պիտի հանդիպէի հայ գրագէտներու: Բաւական նոր պատահար մը ինծի հա–մար, մտաւորականներու հետ հանդիպում մը, բան մը որմէ գրեթէ ամբողջապէս հեռու մնացած էի, եգիպտական կեանքիս երկարատեւ խոպան ճամբաներու վրայ :

Խանդավառ Պէյրութին մէջ կը գտ–նեմ ասպնջական տունը: Ընդարձակ լու–սաւոր սրահ մը կը բացուի անմիջապէս: Նախ՝ կը սեղմեմ ձեռքերը տան շնորհալի տէրերուն: Եւ քիչ անդին կը գտնեմ ար–դէն բանաստեղծ Կոստան Զարեանը ... Այդ խանդավառ հանդիպումը կը տանի զիս ետ, դէպի մեր Սկիւտարի հին օրերը եւ հին բանաստեղծ բարեկամները, ո–րոնցմէ, միակ մնացորդն է ան ...

Ի՜նչ թանկագին մնացորդ եւ ի՜նչ հան–դիպում ... Անցեալէն մնացած այդ կէտին վրայ կը յամենամ ... բայց եւ այնպէս կը շարունակեմ ճամբաս ...

Կ'ընեմ շրջանը սրահին, ամբողջապէս գրաւուած նոր բանաստեղծներով: Կը սեղմեմ կարգով ձեռքեր: Նոր դէմքեր, եւ երբեմն ալ, նոր անուններ, անծանօթ՝ ինծի նման հեռու մնացողի մը համար ...

Կը բոլորուինք ջերմ մթնոլորտի մը մէջ: Կը բոլորուինք մանաւանդ մեր ըն–քնշելի լեզուին շուրջ, քանի որ բոլորս ալ հոն, այդ լեզուին է որուն յամառօրէն կը կառչինք, ժայռերու, խութերու, մահացնող տառնամանիքներու մէջէն ... Կը տեսնենք որ այդ լեզուն կայ, դեռ հոն է ... Ինքզինքնիս թերեւս բաւական միա–միտ կը գտնենք, կեանքի մէջ վարպետ յաջողածներէն մեղքցուած ... Բայց եւ այնպէս, ապահովաբար, այդ հիւրընկալ դահլիճը, այդ իրիկունը, կը նմանի լու–սաւոր նաւու մը, անհունութեան վրայ ա–լեծուփ, եւ որ նոր տեսակի հերոսներ կը փոխադրէ ...

×

Աջիս ունիմ վաղեմի բարեկամս՝ Զար–եանը: Իսկ դիմացս նստած է իմ փիլի–սոփայ անզուգական եղբայրս՝ Շահանը: Եւ իմ անմիջական դրացնութեանս մէջէն՝ Վահեանը, Մ. Իշխանը, Ծառուկեանը ...

Սկզբնական պրպտումի շրջանէ մը վերջ, տան շնորհալի տիրուհին կ'առա–ջարկէ ունկնդրել բանաստեղծ Անդրանիկ Ծառուկեանին, որ պիտի կարդայ ուսում–նասիրութիւն մը՝ արձակ բանաստեղծու–թեան մասին :

Ծառուկեանը, ծուլօրէն շարժելով իր տեղէն, կը յառաջանայ դէպի այն թիկ–նաթոռը, որուն քով բարձր լամբար մը կը վառի: Եւ կը սկսի կարդալ խուլ եւ հաւատաւոր ձայնով մը: Ինչ որ կը լսեմ իր բառերէն նոր կուգայ ինծի, եւ եր–բեմն ալ անակնկալ, հակառակ որ այդ սեռը մշակած եմ սկիզբէն: Այնքան որ բանաստեղծը, երբ կը ստեղծագործէ, չի պրպտեր, յաճախ չի գիտեր թէ ի՛նչ կ'ը–նէ, ի՞նչպէս եւ ի՞նչու այդպէս կ'ընէ :

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Գոնէ այսօր գիտենք թէ ինչ կ'արժէին Սթալինի սիրալիր խօսքերը, իր ապագայ զոհերուն հասցէին շռայլուած :

Չարենցը ո՛չ առաջին եւ ո՛չ ալ վերջին զոհը պիտի ըլլար այն սաղայելական մե–քենայութեանց ցանցին, որուն մէջ խեղդուեցան ամէնէն «մաքուրներ»ն ու ամէնէն տաղանդաւորները: Ցանց զոր կը հիւսէին երկու հրէշները, Քրեմլինի պա–րիսպներուն ետին, Սթալինն ու Պերիան:

Ի՞նչպէս կրնային խնայել Չարենցին : Այն մեղքերուն մէջ, որոնց համար դատա–պարտուեցան հայ մտաւորականները , Չարենցի պարագան ամէնէն ծանրակշիռն էր: Անոր գործած «մեղքեր»ը, իրապէս ծանր են, յաչս համայնավարութեան :

Եթէ ես ըլլայի դատաւորը, ես ալ պիտի դատապարտէի Չարենցը, անպարտ ար–ձակելով միւսները սակայն: Ի՞նչ է օրի–նակ խեղճ Մահարիի մը յանցանքը, Չա–րենցինին կողքին :

Ես մինչեւ հիմա չեմ կրնար ըմբռնել թէ Չարենցը ի՞նչպէս համարձակեցաւ գրել « Գիրք Ճանապարհի»նը: Իր կեանքէն պէտք է հրաժարի մէկը, մահը աչք առ–նէ այդպիսի հերոսական արարք մը կա–տարելէ առաջ: Խենթ պէտք է ըլլայ մարդ: Այդ «Խենթ»ն էր ահա, «Սրբազան խենթ» մը՝ Չարենցը: «Մահուան տեսի–լ»ը, «Պատգամ»ը ճիչն է մէկու մը, ո–րուն կը թելադրուի, պարզօրէն ըսել, ա–ղաղակելու համար իր գլուխը — «Կեցցէ համայնավարութիւնը, կեցցէ Սթալինը » եւ ան, մահապարտը կը պոռայ անվախ.

« Կեցցէ՛ Հայաստան » :

Աւելի լաւ է որ հայ ընթերցողը վերա–հասու ըլլայ այդ «խենթութեան» եւ իր աչքին առջեւ ունենայ Չարենցի տողերը :

«Մահուան տեսիլ»ը այլաբանական ձե–ւով տրուած՝ հայ յեղափոխութեան պատմութիւնն է: Մեր ազատագրական շարժման բոլոր մեծ դէմքերը գծուած են հոն, միշտ այլաբանական պատկերներով, բայց այնքան յստակ, որ կարելի է իւ–րաքանչիւրին տակ դնել անունները, ա–ռանց շփոթելու :

Այսպէս է որ հոն նկարագրած են Ալի–շանը, Րաֆֆին, Խրիմեանը, Արծրունին, Սիամանթօն, Վարուժանը, Խաժակը, Ա–հարոնեանը եւ ուրիշներ :

Դեռ ըմբռնելի կը դառնար այս բոլորը, բայց հոն կայ նաեւ, եւ ամենագեղեցիկ ձեւով գրուած Քրիստափորը :

Այդ հատուածն է, որ կ'ուզենք մէջ բե–րել հոս, գաղափար մը տալու, ոչ միայն գրուածքի ոգին, այլ այն աներեւակա–յելի յանդգնութեան, որ Չարենցինն է :

Քրիստափորը նկարագրուած է, երբ պայթեցաւ Կարմիր Սուլթանին սահման–ուած ռումբը, իր ձեռքերուն մէջ, Վի–տոշի լանջքին, 1905 Մարտ 17ին :

Երբ մի քիչ երկար նայեցինք ոսկորի
եւ մսի այդ կոյտին,
Տեսանք, որ կմախք է դա մի՝ գլխի տեղ
— երկաթեայ մեքենայ,
Ձեռքերը տեղերից պոկած, գլուխը հագ–
ցրած ոտին
Իսկ սրտի փոխարէն — կրծքում պող–
պատեայ զսպանակ դրած:

Չարենցը խօսեցնել կուտայ Քրիստա–փորը ·
Ահա թէ ինչ կ'ըսէ ան.

— Ո՛վ դուք, որ մտել էք ահա այս մռայլ
անտառում
Նայեցէք հատեալ կմախքիս եւ գլխիս՝
պոկուած իր տեղից, Ահի
Աշխարհում որոնում էի ես խոհեր կռո–
ւի ու մահի ,
Եւ գլխի փոխարէն ունէի մեքենայ ,
շինուած թիթեղից:
Եւ սրտի փոխարէն ունէի իմ կրծքում
պողպատ զսպանակ ,
Անծանօթ էր կեանքում ինձ համար ամե–
նայն վարանում ու մահ,
Մեր երկրի արի այրերից կազմեցի ես
մեծ մի բանակ ,
Եւ մեր սեւ դրօշի վրայ գրեցի «Հայրե–
նիք կամ մահ»:
Գնացին նոքա, այդ արի զինուորները ,
Երկիրն Աւետեաց ,
Տիրում էր այնտեղ բռնութիւն, ե՛ւ ոճիր
ե՛ւ կեանք անազատ ,
Գնացին նոքա՝ սրբելու մեր դէմքից նա–
խատինք ու լաց ,
Բայց երկիրն արեամբ ողողեց տագնա–
պած Արքան այն զազան:

Եւ ո՞վ է հայ ազատագրական շարժու–մը այսքան ճիշդ նկարագրողը — համայ–նավար պոէտը՝ Չարենց: Վարանդեանը գործածած է նոյն բառերը , ոչ աւելի , ոչ պակաս :

Չարենց աւելի հեռուն կ'երթայ, որ–պէսզի ոչ ոք կասկածի թէ ինչ կ'ուզէ նկարագրել, գովել, մեծարել — իր նկա–րագրած ուրուակերպ անձին բերնին մէջ կը դնէ հետեւեալը, ալ շատ յստակ ·

... Նա շարժում էր այդպէս մի ոսկոր
կրկնելով անյայտ մի անուն,
Յօնքերի տակից ցայտելով կրակներ կար–
միր ու հուրեր :
«Հրդայիւն, հրդայի՛ւն, հրդայի՛ւն » —
ձայնում էր կանչով շառաչուն,
Ձեռները կարօտով օդում հոլածեւ մար–
դուն տարածած,
«Խա՛ն · բան – օտ, խան – բա՛ն – օտ ,
բա՛ն օտ»— ձայնակցում էր նրա հա–
ռաչին ,
Ուղեկիցը նրա՝ ամեհի էքստազում ինչ–
պէս վերացած :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(7 Շար.)

իր հոգիէն անմիջականօրէն դուրս կ'ելլէն խօսքն ալ, ձեւն ալ :

Բայց եւ այնպէս, Ծառուկեան շատ մը բաներ դտած է բնիլիք, շատ մը մեղքեր եւ բարեմասնութիւններ ...

×

Ծառուկեանի ընթերցումէն վերջ, կը խօսինք ... կը խօսիմ մանաւանդ ես, ջանալով սպաշտպանել դուտ քնարական բանաստեղծութիւններս, դժուարին մթնոլորտի մը մէջ, սակայն, որ ողբերգական մտահոգութիւններով լեցուն է ....

Զարեանը ամէն բան միեւնոյն թափով կը մերժէ, կը ժխտէ, մէջտեղ դնելով միայն գեղարուեստական արժէքը գործի մը: Արձակ կամ չափաւորեալ, անձնական սէրը մը, կամ համատարած արիւն, միեւնոյնն են իրեն համար բաւական է որ գրուածքը, գեղարուեստօրէն կարէ իր ճամբան, եւ անժխտելի արժէք մը ներկայացնէ ...

Այդ միջոցին տանտիրուհին անհրաժեշտ կը տեսնէ այլեւս խոշոր շիշ մը քոնեաք դնել սեղանին վրայ, եւ գաւաթները կը լեցուին, նաեւ սիկարէթները կը մխան անդադար : Զօրաւոր պէտքը կայ քոնեաքին եւ ծուխին : ...

Պահ մը քովս նստած կը գտնեմ բանաստեղծ Մ. Իշխանը, որ ուշի ուշով, եւ քիչ մը զարմացած կը հետեւի Զարեանին մէջտեղ նետած փարատօքսներուն եւ կը ջանայ լուսաբանուիլ: Բայց Զարեանին տըւած լուսաբանութիւնները դարձեալ փարատօքսներ են : Այնպէս որ Մ. Իշխանը պիտի կանչած է նաեւ բաժակ մը քոնեաքի, եւ իրարու ետեւէ վառուող սիկարէթներու : Բայց կը կարծեմ, որ անիկա բանաստեղծութեան մը երկու տողերուն մէջտեղէն կարող է եւ կը տեսնէ կեանքը այնպէս, ինչպէս որ է.— Կարծր, դաժան եւ առօրեային հետ դիրկ դրկի ...

Ծառուկեանը, ընթերցումը լմնցնելէն վերջ, ծուլօրէն մնացած է թիկնաթոռին մէջ, բարձր լամբարին լոյսին տակ: Անիկա շեղակի ակնարկներ կը նետէ աջ ու ձախ. բայց առանց կարողանալու ինքզինքէն ազատիլ ...

Անոր համար, ոչ խմած քոնեաքը եւ ոչ ալ անդադար ծխած սիկարէթները օգտակար ունին: Անիկա կը պատկանի պօէթ մօտիներու — անիծուած բանաստեղծներու — այն յաւիտենական շարքին, որոնք, իրենց գոյութիւնը ստացած ըլլալով այս աշխարհին բնազանցական ուժերէն, կը մընան չըթափանցելի գերիները անոնց ...

Քանի գիշերը կը յառաջանայ Լիբանանի գեղեցիկ երկրին մէջ ապրող, այդ հայ բանաստեղծներով լեցուած դահլիճին մէջ, այնքան աւելի կը խորասուզուիմ իմ հաւատքիս մէջ դէպի հայ ցեղին միշտ վերանորոգուող կարելիութիւնները :

Բայց եւ այնպէս, այնքան աւելի կը զգամ, որ այդ դահլիճը կը նմանի խոշոր նաւի մը, որ կը նաւարկէ շատ ալեծուփ ծովի մը վրայ, եւ որ կը փոխադրէ նոր տեսակի հերոսներ ...

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

"ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԹԱՏՐՈՆԻ"

Այսպէս կը կոչուի այն փառակազմ ու պատկերազարդ հատորը՝ որ լոյս տեսաւ վերջերս «Լէ Փիւպլիքասիոն տը Ֆրանս» հրատարակչական ընկերութեան կողմէ :

Հատորին խմբագրութիւնը կատարած է Ժիլ Քէյան, իրեն աշխատակից ունենալով Ֆրէտէրիք Թովարնիքի : Գրքին գեղարուեստական տնօրէնութիւնը կատարած է երիտասարդ հայուհի մը՝ Օր. Ալին Էլմայեան :

«Համայնագիտարան»ին մէջ յօդուածներ ունին նաեւ՝ Լէոն Մուսինաք, Ժան Քոքթօ, Տիկին Տիւատ, Փոլ Ֆոր, Ռոպէր Քէմբ, Ֆրանսիս տը Միոմանտրը եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

Գրքին առաջին մասին մէջ կը խօսուի Վիպական (Ռոմանթիք) եւ Քաղքենի (Պուրժուա) թատրոնի մասին, որ 1800ական թուականներէն սկսած տիրական դիրք մը ստացած էր ֆրանսական բեմերուն վրայ՝

Վիքթոր Հիւկօ, Ալեքսանտր Տիւմա եւ տակաւին բազմաթիւ ուրիշներ, իրենց վիպական եւ քաղքենի տրամներով խճողուած էին հրապարակը :

Պէտք էր հաշուի յարգար մը ընել այն բոլորին մասին, ինչ որ տեղի ունեցած էր 1810էն 1862 թուականը Պուլվարնեւ բու բեմերուն վրայ, ուր «ամէն գիշեր առատօրէն արիւն կը հոսէր՝ երեկոյեան ժամը վեցէն մինչեւ կէս գիշեր, եւ ատոր համար ալ այդ վայրերը կը կոչուէին «Ոճիրի Պուլվարներ» :

Բարեբախտաբար կը հասնի ֆրանսական Ազատ Թատրոնի հիմնադիրը, մեծ վերանորոգիչը՝ Անթուան :

Եւ արդարեւ «Համայնագիտարան»ին մէջ մեծ տեղ յատկացուած է ֆրանսական թատրոնի վերանորոգութեան առաջին առաքեալին, Անթուանին, որ 1887 թուականին, ափ մը ընկերներով հիմը դրաւ իր «Ազատ Թատրոն»ին, որ բոլորովին ձերբազատուած էր Ռոմանթիք եւ Պուրժուա թատրոնի կաշկանդումներէն :

1887 Մարտ 30ին, Անթուան կուտայ իր առաջին ներկայացումը Մոնմարթրի փոքրը սրահի մը մէջ: Այս առաջին ներկայացումը հետեւեալ կերպով նկարագրած է իր ժամանակին՝ Ժիւլ Լըմէթըր.— «Սրահին մէջէն կարելի էր ձեռք երկարել բեմին վրայ խաղացող դերասաններուն եւ կարելի էր ոտքերը երկարելով զետեղել յուշարարի ծակին կափարիչին վրայ: Բեմը այնքան նեղ էր որ կարելի չէր եղած նոյնիսկ անհրաժեշտ տէքօրները զետեղել ...»:

Սակայն, այդ նեղ բեմին վրայ դրուած այդ առաջին ներկայացման իբրեւ հանդիսատես սրահին մէջ կային բազմաթիւ լրագրողներէ զատ, Ալֆոնս Տոտէ, Մալարմէ եւ Աժալպէռ...:

Յաջորդ առաւօտ, ամբողջ մամուլը կը ծանուցանէ նոր թատրոնին գոյութիւնը : Մեծ Անթուանը պարզ պաշտօնեայ մըն էր կազի ընկերութեան մէջ, եւ այդ առաջին ներկայացումը իրեն արժած էր իր երկու ամսուան աշխատավարձքը :

«Համայնագիտարան»ը լայն տեղ յատկացուցած է նաեւ օտար թատրոնի ռահվիրաներուն :

Այսպէս, հոն կը խօսուի ռուսական թատրոնի վերանորոգիչ՝ Սթանիսլաւսքիի, Նեմիրովիչ Տանչենքոյի, գերմանացի բեմադիր՝ Մաքս Ռէյնհարտի եւ այլոց մասին :

Ուրիշ գլուխի մը մէջ, կը խօսուի 1900 թուականէն սկսեալ, Փարիզէն անցնող եւ բեմերուն վրայ իրենց արուեստը ի գործ դնող բոլոր օտար անուանի դերասաններու, երգիչներու, պարուհիներու մասին, որոնց մէջ կը յիշուին՝ Էլէոնորա Տուզէ, Էրմէթօ Ցաքանի, Քարուզօ, Շալիափին, Սերժ Տիակիլէֆ, Նիժինսքի, Թամարա Քարսավինա, Իզիտօրա Տիւնքան, Իտա Ռուպինշթայն, Աննա Փավլովա եւ բազում ուրիշներ :

Նոյն գլուխին մէջ կը խօսուի նաեւ այն բոլոր յայտնի ֆրանսացի դերասաններու, պարուհիներու, երգիչներու եւ ճաֆէ-ճոնսէրներու վըտէթներու մասին, որոնք 1900ական թուականներուն փայլած ու հռչակ են հանած փարիզեան բեմերուն վրայ :

«Աստուածներ եւ Աստուածուհիներ» գլուխին մէջ, «Համայնագիտարան»ը կուտայ պատկերը ֆրանսական թատրոնի այն հսկաներուն, որոնք կերտած են նոյն այդ թատրոնին փառքը : Փոլ եւ Մունէ Սիւլլի եղբայրներ, Տը Մաքս, Ալպէր Լամպէր, Սիլվէն, Լը Պարժի, Սառա Պերնար, Քոքըլէն, Ռէժան, Սիւզան Պարթէ, Մարթ Պրանտէզ եւ տակաւին բազում «աստուածներ»ու «աստուածուհիներ» :

Մասնաւոր գլուխ մը յատկացուած է նոյնպէս մեծանուն Ժէմիէին, որ ասկէ երեսուն տարիներ առաջ կը ղեկավարէր այն ֆրանսական Ազգային Ժողովրդական Թատրոնը, որ այսօր կը վարէ Ժան Վիլար: Ժէմիէ եղած է Մեծ Անթուանի առաջին օրերու գործակիցներէն, մինչեւ 1894 թուականը, եւ աւելի ուշ, մինչեւ այն օրը՝ երբ ձեռք կ'առնէ Թէաթրը Անթուանի տնօրէնութիւնը (1906):

Ֆիրմէն Ժէմիէ երկար տարիներ վարած է նոյնպէս Ֆրանսայի Բ. Ազգային Թատրոնը եղող՝ Օտէոնը :

Հեղինակներու յատկացուած գլուխի մը մէջ, ֆրանսացի ակադեմական Ռոպէր Քէմփ կը խօսի 1901 թուականէն մինչեւ 1950 թուականը եկող ու գացող հեղինակներու եւ անոնց գործերուն մասին: Վիքթորիէն Սարտու, Փիէր Վոլֆ, Քուրթըլին, Փոլ Հէրվիէօ, Մոռիս Տոնէ, Ժորժ Ֆէտօ, Հանրի Պաթայ, Հանրի Պէրնշթայն, Ալֆրէտ Քափիւ շարքով կ'անցնին մեր երեւակայութեան սպիտակ պաստառին վրայէն, անգամ մը եւս յիշեցնելով մեզի յաւէտ կորսուած «գեղեցիկ շըրջանը» :

«Համայնագիտարան»ին մէջ լայն տեղ յատկացուած է նոյնպէս բեմական նկարչութեան եւ տէճօրասիոնի արուեստին մասին :

×

Ինչպէս կը խոստովանի գրքին խմբագիրը՝ Ժիլ Քէյան, հրատարակիչները երկար ատեն վարանած են իրենց հատորը կոչել «Համայնագիտարան Ժամանակակից Թատրոնի»: Վասնզի խորհած են որ այդ տիտղոսը երկայրի է: Չէ՞ որ «Համայնագիտարան» բառը բառարան կը հոտի: Ատոր համար ալ, կ'ըսեն անոնք, կան ընթերցողներ որոնք պիտի խրտչին այդ տիտղոսէն, որովհետեւ իրենց նպատակը չէ այբուբենական կարգով ծանօթութիւններ քաղել թատրոնին մասին, իսկ ուրիշ մաս մը՝ որոնք պիտի կարծեն թէ «Համայնագիտարան»ը իրենց արհեստին վերաբերեալ բոլոր մանրամասնութիւններով լեցուն կատարեալ գործիք մըն է եւ ի հարկին յուսախաբ պիտի ըլլան :

Ոչ մէկը, եւ ո՛չ ալ միւսը, սակայն :

«Համայնագիտարան Ժամանակակից Թատրոնի»ն յաջող ու կատարեալ հատոր մըն է եւ արժանի լայնօրէն իր տիտղոսին:

Հատորը այնքան խնամուած է ու ճաշակաւոր, անոր նիւթերու եւ պատկերներու դասաւորումը կատարուած է այնպիսի նուրբ գեղագիտութեամբ մը, որ միայն պատիւ կրնայ բերել անոր գեղարուեստական տնօրէն Օր. Ալին Էլմայեանին :

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

×

Թէ լինէր սէրս մի թոյլ կանթեղ,
Լինէր ճրագ մի, փոքրիկ անթեղ,
Եւ անբաժան միշտ եւ սիրահար՝
Կը մնայիր դու կանթեղի մօտ,
Կը դողայիր դու սիրուս համար,
Որ չմարէր իմ լոյսը աղօտ :

Բայց վառեցի ես գլխիդ վերեւ
Այս խենթ իմ սէրը, որպէս արեւ
Դրա համար էլ անհոգ թեւում,
Դու թափառում ես աշխարհներում,
Եւ դու գիտես, որ ուր էլ լինես
Ես ամէնո՛ւր իմ՝ արեւի պէս ...

×

Սիրտ մի սպասիր, ի զուր մի յուսայ,
Իմ շրթունքները՝ սովոր ճշմարտին,
Զղջումի խօսքեր երբեք չեն շրջայ,
Ու ետ չեն կանչի նրան վերստին :

Այրուի՛ր ինքդ քեզ, ծխայ քո վէրքով,
Ես հպարտ կ'ապրեմ աշխարհի վրայ.
Թող կուրծքս լցուի բոց ու կրակով,
Միայն աչքիս մէջ ծուխը չերեւայ ...

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (76)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԴ.

ՄԻ ՓՈՔՐԻԿ ՑՈՅՑ

Կարօն յայտնում է՝ թէ նրանք պէտք է թողնեն իրանց ձիերից չորսը, որովհետեւ ինքը իր ընկերների հետ ոտով եկած են եւ բաւականին յոգնած են, եւ թէ, ոչխարները իրանց տէրերին հասցնելէն յետոյ, ինքը Կարօն խոստանում է յետ դարձնել նրանց ձիերը, որոնց կը գտնեն այն ինչ տեղում, որ նշանակում է Կարօն: Աւազակները յօժարում են եւ այդ առաջարկութեանը :

Այնուհետեւ Կարօն յայտնում է՝ թէ աւազակները պէտք է այնքան ժամանակ մնան կիրճի մէջ, մինչեւ իր ընկերները հօտերը կը դարձնէին եւ բաւականին կը հեռացնէին այնտեղից: Աւազակները ընդունում են եւ վերջին պայմանը :

Կարօն ծերունի որսորդի հետ մնում են պահելու կիրճի ելքը. իսկ Ասլանը Սագոյի հետ հեծնում են աւազակների թողած ձիաները եւ դարձնում են հօտերը : Երբ նրանք բաւականին հեռացած են լինում, Կարօն բաց է թողնում աւազակներին :

Հօտերը հասցնում են գիւղը այն ժամանակ, երբ բոլորովին մթնած է լինում: Գիւղացիք անպատմելի ուրախութեամբ վազում են նրանց առաջ եւ զանազան օրհնութիւններով յայտնում են իրանց շնորհակալութիւնը: Կնիկները համբուրում են նրանց զէնքերը, ասելով.

— Ձեր ոտքերի հողը թող մեր տղամարդերի գլխին լինի ...:

Որքան խնդրում են, որ տղերքը այն գիշերը մնան գիւղում, հիւր լինեն, նրանք չեն ընդունում, միայն Կարօն պատուիրում է, որ առաւօտեան իրանց նըստած ձիերը տանեն եւ կապեն այն ինչ տեղում, որովհետեւ ձիերը պատկանում են աւազակներին :

Աւարտելով իր պատմութիւնը, ծերունի որսորդը աւելացրուց.

— Տեսնում ե՞ս, որդի, «մարդ կայ, որ հազար մարդ արժէ. հազար մարդ կայ, որ մի մարդ չարժէ»: Կարօն, Ասլանը եւ Սագօն էլ մարդիկ են, այն գիւղացիքն էլ մարդիկ են: Բայց ի՞նչպէս: Երկուսի մէջ այնքան զանազանութիւն կայ, որքան առիւծի եւ կատուի մէջ: Հայ գիւղացին մի քուրդ տեսնելիս փախչում է, իր տունն է մտնում, դռները փակում է, որ դոնեա իր գլուխն ազատէ. ապրանքը թողնում է դրսում, թշնամին թալնում ու տանում է: Իսկ Կարօն իր երկու ընկերների հետ ապրանքը յետ են խլում: Այդ ինչի՞ց է: Չէ՞ որ երկուսն էլ մի հօր զաւակներ են. չէ՞ որ երկուսի դամարներումը միեւնոյն արիւնն է վազում :

— Ասում են, այստեղ մեղաւոր է ստրկութիւնը, յառաջ տարաւ որսորդը :— Ո՞վ կարող է մարդից խլել նրա ազատութիւնը, ո՞վ կարող է ստրկացնել նրան, եթէ ինքը, մարդը, ցանկութիւն չունի, եթէ նա չէ պատրաստել իրան մի այսպիսի անբախտ վիճակի համար: Մարդն ինքն է թոյլ տալիս ուրիշներին նստել իր շնքի վրայ : Եւ այդ շատ ձեռնտու է բռնաւորի համար. նա էլ այդ է ցանկանում: Այո, մարդն ինքն է պատրաստում իր համար ստրկութիւնը եւ նրա արմատը դրած է ընտանիքի մէջ: Այն օրից, երբ երեխան աչք է բացում, նրա ձեռքը, ոտքը կապում են եւ դնում օրօրոցի մէջ,—այդ ստրկութեան սկիզբն է: Առաջին խօսքերը, որ մայրը խառնում է օրօրոցի երգերի մէջ, լինում են հոգին թուլացնող, եռանդը մաշող, կամքը եւ միտքը սպաննող, եւ նախապաշարմունքներով լի խօսքեր, — դա ստրկութեան առաջին դասն է: Յետոյ մեծանում է մանուկը, նա միշտ ընդունում է ծնողների պատակը, միշտ զգում է նրանց կոպիտ վարմունքը, միշտ լսում է նրանցից սպառնալիք, սարսափեցնող, բթամտացնող եւ մանուկի ուժը, զօրութիւնը խլող խօսքեր: Դպրոցի մասին ես չեմ խօսում, որովհետեւ այդ դու ինքդ փորձել ես, սիրելի որդի: Բայց աւելի քան դպրոցը, մեծ չարիք է գործում քահանան, այն եւս Աստուծոյ անունով: Ի՞նչ մեղք ունի խեղճ գիւղացին, նրան սովորեցնում են լինել ստրուկ: Նա ամէն օր տէրտէրից այդ խօսքերն է լսում՝ — «ով որ քեզ կը ծեծէ, դու նրան խոնարհութիւն արա. ով որ քո վերարկուն կը խլէ, դուն շապիկդ էլ տուր. եթէ ձախ երեսիդ զարկեն, աջն էլ դարձրու. ամենեւին սուր չըանեցնես, որովհետեւ սուր բանեցնողը սրով կը մեռնի, դրա համար էլ մեր Տէրը Պետրոսի ձեռքից սուրը խլեց»: Ո՞վ է իմանում, հազար ու մէկ այսպիսի յիմարութիւններով լեցնում են խեղճ մարդու գլուխը, եւ նա դառնում է ոչ թէ մարդ, այլ «կոյր հաւ», որպէս քուրդն է ասում :

— Իսկ մեր կարդացուորներն այդ յիմարութիւնները կոչում են կրթութիւն, դաստիարակութիւն ...:

— Բայց քուրդը, պարսիկը, թուրքը, որոնք մեր հացը մեր ձեռքից խլում են, որոնք մեր արիւնը ծծում են, նրանք բոլորովին ուրիշ եղանակով են դաստիարակւում :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ չորս գիտուններ գացին Սան Ֆրանսիսքօ (Միացեալ Նահանգներ) Սթանֆորտի համալսարանին մէջ 8չ·օր բացուելիք գիտական համագումարի մը մասնակցելու համար :

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը քըւէի դէմ երկուն ձայնով վաւերացուց Յունաստանի առաջարկը՝ Կիպրոսի հարցին շուրջ : 23 հոգի ձեռնպահ մնաց :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ հասած լուրերուն համաձայն, Իֆնիի կռիւներուն վերջ տալու համար «կլոր սեղան»ի ժողով մը պիտի ըլլայ՝ Մարոքի, Սպանիոյ եւ Ֆրանսայի մասնակցութեամբ :

ԹՈՔԻՈՅԷՆ պաշտօնապէս կը հաղորդեն, թէ ներկայիս Ճափոնի մէջ 82·000 ամերիկացի զինուոր կայ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ երկու մահափորձեր կատարուեցան Ամերիկացիներու դէմ · չորս զինուորներ վիրաւորուեցան : Յոյները այս միջոցին դիմած են, ՄԱԿի ժողովին մէջ Կիպրոսի հարցին նկատմամբ Ամերիկայի բռնած դիրքին դէմ բողոքելու համար :

ԻՏԱԼԻՈՅ նաւաշինարաններու բանուորները 24 ժամուան գործադուլ մը ըրին՝ աշխատավարձքի յաւելում պահանջելով · եթէ գոհացում չստանան՝ գործադուլը աւելի երկար պիտի տեւէ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ներքնընթացի (մեթրօ) վարիչները, որ գործադուլի մէջ էին, գործի ձեռնարկեցին :

ԱՆԴՐԾՈՎԵԱՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ քարիւղի փնտռտուքներ կատարելու համար, 45 միլիառ ֆրանք պիտի յատկացուի յառաջիկայ տարի :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ Ելմտական նախարար Հէնրի Նուիրա Փարիզ եկաւ, երկու երկիրներու ելմտական հարցերու շուրջ խորհրդակցելու համար :

ՄԱՐՈՔԻ Թագաւորը Նիւ Եորքէն վերադարձաւ Ռապաթ :

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ծանօթ դերասան Լորընս Օլիվիէ Ժան - Լուի Պարօն հրաւիրած է Լոնտոն՝ դեր մը խաղալու համար :

ԱՆԳԼԻՈՅ քաղաքական շրջանակներուն կարծիքը այն է, թէ Կիպրոսի հարցը պէտք է որ քննուի Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ : Ինչպէս ծանօթ է, ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբին մէջ Յունաստանի առաջարկը ընդունուեցաւ : Ասիկա Աթէնքի դիւանագիտական կարեւոր մէկ յաղթանակը կը նկատուի՝ Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ վրայ :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ կարգ մը թերթերը կը գրեն, թէ աւելի լաւ պիտի ըլլար եթէ Միացեալ Նահանգները ընդունէին հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու փորձերը դադրեցնելու խորհրդային առաջարկը :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի Ազգ· վարժարանի Կրթ· Մարմնի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ· Կ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին :

Դեկտեմբեր 24ին, Երեքշաբթի, ֆրանսական Ծնունդի երեկոյեան, ժամը 9ին, Հ· Յ· Դ· Տան մէջ :

Երգ, պար ու անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում, մատչելի գիներով : Թերթանուշ (փաքլավա), ու մրգեր :

Հաճելի ժամանց : Հայկական տաքուկ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրուի բոլորը անխտիր :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՄՍԱԹԵՐԹ

(Օրգան՝ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի)

Լոյս տեսած է 11րդ թիւը :

Ճոխ բովանդակութեամբ, պատկերազարդ :

Հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Ձեռքէ՝ հատը 50 ֆրանք :

Տարեկան բաժնեգին՝ 450 ֆրանք :

Ստանալու համար դիմել՝

M. K. PAPAZIAN

25, Rue Martial-Boudet, Chaville - S. et O.

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Կազմակերպութեամբ Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի :

Նուիրուած ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ :

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ

Այս երկուշաբթի, ժամը 21ին :

Կը նախագահէ Պ· Յ· ԱՂԱՅԵԱՆ

Կը խօսին.— Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ, Տ· ԹԱԴՈՅԵԱՆ, Ժ· ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Նոր Սերունդի կողմէ) :

Արտասանութիւն եւ երգ՝ Ա· Իսահակեանի գործերէն :

Սրահը տաքցուած է Մուտքը ազատ է

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ· Յ· Դ· Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրէնկիւլեանի եւ պարագաներուն իրենց եղբօր Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան տխուր առթիւ :

×

Տիկին Սաթօ Յակոբեան խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Տ· Սէրէնկիւլեանի իր եղբօր Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ հազար ֆրանք, Մշակոյթի Տան եւ հազար ֆրանք Ֆ· Կ· Խաչի կայանին :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

×

ՄԷՕՏԷՕՆԷՆ Տէր եւ Տիկին Նշան Դարբինեան, Պ· Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Հ· Սէրէնկիւլեանին եւ Տէր եւ Տիկին Վազգէն Սէրէնկիւլեանին եւ այս տխուր առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Փարիզի Մշակոյթի տան :

Ստանալ Յառաջ»էն :

×

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Մաղաքեանի եւ Այրի Տիկին Աննիկ Աճէմեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Վիէնի Հ· Մ· Ը· Մ·ի բոլոր անդամները եւ մարզիկները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Աւ· Մաղաքեանի, իրենց զաւակներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աճէմեանի, իրենց զաւակներուն եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր· Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ· 1956 :

Ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ· 22ին, Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ· Տան մէջ, 32 րիւ Թրէվիզ, Փարիզ :

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ· եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն (ԿՆԻՔ)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կարդացէք Ծատուր Պէրպէրեանի

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈԹՈՐԻԿԸ

(Վէպ՝ երկունքի օրերէն)

Որուն հերոսները, իրենց յանդուգն կեցուածքով ձեզ պիտի ապրեցնեն մերթ ուրախ, մերթ տխուր, բայց յաճախ ծափահարելի պահ մը :

Այժմէն օրինակ մը ապահովելու համար դիմել հեղինակին՝

104, Av. d'Italie, Paris 13·

կամ հայ գրավաճառներուն :

Գին՝ 500 ֆրանք : Թղթատարի ծախքը գնողին հաշւոյն :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 - 22 :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :

Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ :

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան :

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մէջ - մասնաճիւղային ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 16ին, Բէժանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Նոր տարուան առթիւ ընկերական հաւաքոյթ մը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 22, կէսօրէ վերջ ժամը 16 - 22, 32 րիւ տը Թրէվիզ : Նախաձեռնութեամբ Հ· Բ· Ը· Մ· Երիտասարդաց վարչութեան :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԺԱՄԸ 16էն 23

SALONS DES AMBASSADEURS (Champs - Elysées)

ORCHESTRE BACHICHA

Սեղանները ապահովել՝ հեռաձայնելով Պ· Արմանի Սանթրալ 36·23 :

ՄՈՒՏՔ 500 ՖՐԱՆՔ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

CAMEL ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ՝

102, BD. VOLTAIRE, PARIS-XI·

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂՈՂ,

Անգլիական եւ Աւստրիական կերպասներէ, նորաձեւ LODEN

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ AUTOCOATSՆԵՐ

(Զանազան գոյներ) 8000էն 12·500 ֆր·

Իրենց մօտ կարելի է գտնել նաեւ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՆՈՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ խիստ մատչելի գիներով :

SMOKINGի ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ : Մեծաքանակի համար մասնաւոր սակացոյց

ԵՐԿՐՈՐԴ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ

Նիսի եւ շրջականներու Հայաստանեայց Առաքելական Կրօնական Ընկերակցութեան Բ· ընդհ· ժողովը տեղի կ'ունենայ 22 Դեկտ·, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Մատլէնի եկեղեցւոյ սրահը :

Օրակարգ.— Ա) Զեկոյց հաշուեքննիչ մարմնի կողմէ : Բ) Քուէարկութիւն նոր շրջանի վարչական ընտրութեան :

Կրօն· Ընկ·եան վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ - անդամուհիները ներկայ գտնուելու սոյն ժողովին :

Ի դիմաց Կրօն·Ընկ·եան՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՆՕԹ.— Իւրաքանչիւր անդամ - անդամուհի որ Կրօն· Ընկ·եան մաս կը կազմէ իրաւունք ունի մասնակցելու քուէարկութեան : Իսկ այն անդամ - անդամուհիները որոնք բանաւոր պատճառով կը բացակային ընդհ· ժողովէն, կրնան լիազօրել ուրիշ անդամ - անդամուհի մը իրենց կողմէ քուէարկելու իրաւասութեամբ : Իւրաքանչիւր ներկայ անդամ - անդամուհի կրնայ ներկայացնել միայն մէկ լիազօրագիր :

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ

Զուարթ ու հաճելի Զարթօնքը

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31· RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2·

Tél. GUT. 92-65

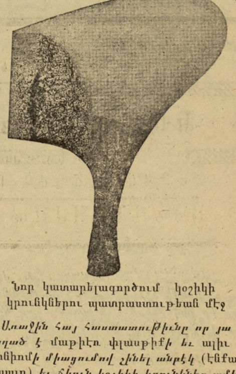
ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեւանէն Վարդ· Պատուական Սիրական Գրիգորեաններ, իրենց հօր անունը Ստեփան, ինչպէս նաեւ Դաւիթ Պուռնազեան, որոնք Հայաստանէն զինուորագրուած են 1941 - 1942ին : Տեղեկացնել Խորէն Մնացականեանի,

544 Cu·p. St. San Francisco, California

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻ ԿԸ ՈՒԶՈՒԻ

Հայկական ծերանոցներուն համար վըկայեալ հիւանդապահուհի մը կը փնտռուի (պետական վկայականով) : Բնակարան եւ սնունդ ապահովուած են : Դիմել Ազգասիրական Միութեան գրասենեակը : 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաթիէռ փլասթիքի եւ ալիւմինիումի միացումով շինել անբէկ (էնքասսապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :

Դիմել՝

VANPLAST

(ՎԱՆԼԵԱՆ)

7, RUE GODOT DE MAUROY

Tél. : OPE. 01-08

Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA 33-38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 17 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8070 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3871

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԱՏ ԱՇԽԱՐՀԸ

1955ի գարնան Ժընեւի մէջ գումարուած էր Մեծերու խորհրդաժողով մը, որուն կը մասնակցէր նաեւ Կրեմլինի ներկայացուցիչը :

Մեծ յոյսեր դրուած էին այն ատեն աշխարհի խաղաղութեան եւ ազգերու համերաշխութեան վրայ :

« Ժընեւի ոգի»ն ժամանակ մը այդ խաբուսիկ յոյսէ պատրանքին տակ պահեց մարդկութիւնը :

Հիասթափութիւնը չուշացաւ սակայն : Արեւմուտքն ու Արեւելքը կրկին բաժնուեցան իրարմէ : Հակոտնեայ շահեր իրարու բախեցան : Մասնաւորաբար Մերձաւոր Արեւելքը կռուախնձոր դարձաւ երկու ճակատներուն միջեւ :

Ժընեւէն ի վեր շատ տաք ու պաղ հովեր եկան ու անցան երկրագունդի վրայէն : Մրցակցութիւնը երկրագունտի սահմաններն ալ գլեց ու անցաւ : «Սպուտնիկ»»ներ կը թաւալին հիմա երկրիս շուրջ : Ուրիշներ ալ պիտի հետեւին անոնց : Մէկ կողմը չուզեր ետ մնալ միւսէն :

Կանաչ սեղաններու շուրջ օրն ի բուն կը խօսին զինաթափութեան, սպառազինման կրճատումին ու խաղաղութեան մասին : Սակայն անդին գիշերը ցերեկին խառնած երկուստեք անընդհատ կը սպառազինուին, նորանոր ահեղ զէնքեր կը հնարեն : Քիչ ճիգով եւ կարճ ժամանակի մէջ մեծաթիւ թիւով մարդիկ սպաննելու միջոցներ կ'որոնեն :

Ա՛յս վիճակին մէջ է ահա այսօր աշխարհ, որ երկու հակամարտ ճակատներու է բաժնուած :

Մէկ ճակատը Խորհրդային Միութիւնն է, որ երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր մեծապէս ընդլայնած է իր ազդեցութեան շրջանակը : Մէկ կողմէն հասած է մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք, — Չինաստան, Հիւսիսային Քորէա եւ յարակից հողամասեր : Միւս կողմէն եկած նստած է Եւրոպայի սրտին վրայ, մինչեւ Գերմանիոյ մայրաքաղաքը : Լեհաստան, Պալթեան երկիրներ, Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա, Չեխոսլովաքիա եւ Ալպանիա ինկած են Կրեմլինի մականին տակ :

Այս ընդարձակածաւալ երկիրներու հարիւր միլիոնաւոր բնակիչները տարիներէ ի վեր զրկուած ազատութենէ եւ մարդկային տարրական իրաւունքներէ՝ ենթարկուած են կարմիր բռնակալութեան : Ցուրտ համբերութեամբ կը տոկան ամէն զրկանքի : Բողոքի կամ ընդվզումի որեւէ արտայայտութիւն՝ հրասայլերու եւ գնդացիրներու կրակին մէջ կը խեղդուի վայրկենապէս :

Միւս ճակատը կը կազմեն արեւմուտքի ժողովրդավար պետութիւնները, կեդրոնական Եւրոպայէն մինչեւ զոյգ Ամերիկաները եւ բոլոր այն երկիրները, որոնք զերծ մնացած են բոլշեւիկեան թեւարկութենէն : Ասոնք բոլորը միասին կը կազմեն ազատ աշխարհը :

Այդ ազատ աշխարհի գլխաւոր ներկայացուցիչներն են՝ Ատլանտեան Ուխտի տասնեւհինգ անդամ պետութեանց պատասխանատու վարիչները, որ այսօր ժողովի նստած են, գլուխ գլխի տուած խորհրդակցելու համար թէ՝ ի՛նչպէս կրնան թումբ կանգնել բոլշեւիկեան յառաջխաղացման դէմ : Ի՛նչպէս կրնան պաշտպանել ազատատենչ մարդկութիւնը՝ ընդդէմ վարդապետութեան մը եւ վարչաձեւի մը, որ ամէնէն առաջ թշնամի է մարդկային ազատութեան :

Փարիզը Ժընեւ չէ : Խորհրդային եւ բոլորտիքեան արբանեակ երկիրներու ներկայացուցիչներ չեն հրաւիրուած Փալէ տը Շայոյի խորհրդաժողովին :

Սակայն Կրեմլինը իր վարչապետին՝ Բուլկանինի բերնով ողողած է արդէն հր- *րապարակը : Մտքերու մէջ շփոթ ստեղծել կ'ուզէ՝ իր խաղաղասիրական «լոզունգ»ներով : Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան 82 անդամները կը հրաւիրէ համերաշխութեամբ եւ խաղաղ միջոցներով լուծել համաշխարհային վէճերը :*

Բայց չէ՞ որ ՄԱԿը արդէն իր ստեղծուած օրէն ի վեր նոյն նպատակը կը հետապնդէ : Առանց արդիւնքի մը յանգելու :

Յուսա՛նք, որ մարդկութեան համար երջանկաբեր ըլլայ «ազատ աշխարհ»ի Մեծերուն ժողովը, Նոր Տարիի սեմին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

' ՖՐԱՆՍԱ ԲԱՑԱՌԻԿ ՏԵՂ ՄԸ ՈՒՆԻ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՍՐՏԻՆ ՄԷՋ ''

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

Ինչպէս գրած էինք Միացեալ Նահանգներու Նախագահը՝ Այզընհաուըր, շաբաթ օր հասաւ Փարիզ : Օրլիի օդակայանը զարդարուած էր Ատլանտեան Ուխտի անդամ 15 երկիրներու դրօշակներով : Ահագին բազմութիւն մը գացած էր օդակայան, բարիգալուստ մաղթելու Նախագահին :

Այզընհաուըրի օդանաւը հասաւ ժամը 2.54ին. քառորդ ժամ առաջ, Նախագահ Քոթի օդակայանն էր արդէն : Պետական եւ զինուորական ծանօթ դէմքեր, դիմաւորեցին Ամերիկայի Նախագահը՝ երբ վար իջաւ օդանաւէն սանդուխէն : Մինչ, զինուորական պատիւներով ընդունարան կ'առաջնորդուէր Նախագահը՝ աջին Կայեառ եւ ձախին՝ Քոթի, հնչեց նախ ամերիկեան, ապա՝ ֆրանսական ազգային քայլերգը :

Վարչապետ Կայեառ բարիգալուստի ճառ մը խօսեցաւ, յայտնելով թէ երջանիկ է Ֆրանսան՝ իր ազատարարն ու պաշտպանը ընդունելով իր հողին վրայ :

Այնուհետեւ, խօսեցաւ Նախագահ Այզընհաուըր, որ հինգ տարուան բացակայութենէ մը ետք դարձեալ կուգար Ֆրանսա. — Այն թուականէն ի վեր, ըսաւ Նախագահը, երբ հիմնուեցաւ ամերիկեան ազգը՝ Ֆրանսա բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ Ամերիկացիներու սրտին մէջ :

Այզընհաուըր, յուզուած, յիշեց այն մեծ դէմքերը եւ պատմական անցուդարձերը, որ Ֆրանսան դասեցին Արեւմուտքի յառաջադէմ երկիրներու շարքին, եւ ֆրանսական մշակոյթը՝ որ ծաղկած է շարունակ, պատերազմի թէ խաղաղութեան մէջ :

Ազատագրութեան շրջանը յիշելով ըսաւ. — Ֆրանսայի պատմութեան փառաւոր թուականներուն մէջ՝ յիշատակներու մէջ անջնջելի պիտի մնայ 1944ի Օգոստոսը, որ չորս տարիներ ետք, Փարիզին դարձեալ կուտար իր անկախութիւնն ու ուրախութիւնը : Այդ թուականէն 13 տարի ետք, ներկայիս Փարիզի մէջ փաստը պիտի տրուի ժողովուրդներու անկախութեան եւ խաղաղութեան համար աշխատող Ատլանտեան Ուխտի անդամներուն իրերհասկացողութեան :

Դիւանագիտական եռուն գործունէութիւնը սկսած է արդէն Փարիզի մէջ : Վարչապետ Կայեառ շաբաթ օր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ Վարչապետ Մաքմիլընի, ինչպէս նաեւ Իտալիոյ Արտաքին նախարար Փելլայի հետ : Կիրակի օր՝ դարձեալ խորհրդակցութիւններ, Կայեառի, Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետ Ատընաուըրի, Այզընհաուըրի, զօրավար Նորսթատի եւ Տըլըսի միջեւ : Բոլոր երկիրներու դիւանագիտական ներկայացուցիչները, կարճ թէ երկար ժամանակով կարծիքներու փոխանակութիւն ունեցան իրարու հետ :

Օրը Օրին

« ՊԷՕՃԷԿ »Ը

— Մեծ մայրիկ, տարին տասներկու ամիս դո՛ւն ինծի խրատ կուտաս, այսօր ալ ե՛ս քեզի խրատ մը տամ ...

— Տո՛ւր նայիմ ...

– Քանի՞ տարեկան եղար մեծ մայրիկ

— Կնկան մը տարիքը չեն հարցներ, ամօթ է ...

— Եօթանասունը անցածներուն կարելի է հարցնել ...

— Անա՞նկ է ... Լա՛ւ ... Տէրնտասին, ութսուն ըլլալու երեք տարի կ'ուզեմ ...

— Քանի՞ տարի է այս Միութեան անդամ ես ...

— Քառասունը անցաւ ...

— Լա՛ւ, չե՞ս կարծեր որ ժամանակդ եկած է որ քիչ մը յոգնութիւն առնես ... Զաւակներ ունիս ... Հարսներ, փեսաներ, թոռներ ... Զգէ՛, թող քիչ մըն ալ անոնք աշխատին՝ ազգին համար ... Ես քու տեղդ ըլլամ, կը հրաժարիմ ... Ծերերը քիչ մը ետ քաշուելու են որ երիտասարդներուն ճամբայ բացուի ... Հրաժարականդ գրե՞մ ... Թուղթ ալ կայ, գրիչ ալ ...

— Ատ թուղթդ ու գրիչդ դուն քեզի պահէ, տղաս ... Ես իմ Միութենէս չեմ հրաժարիր ... Հրաժարած օրս, կը մեռնիմ ... Ես ատանկ սորված եմ, հօրմէս, մօրմէս ... Ազգին համար աշխատողը, յոգնութիւն առնելու մասին մտածելու իրաւունք չունի ...

— Ատիկա գիտեմ, բայց անոնց մասին թող երիտասարդները մտածեն ...

— Ըսելը դիւրին է, *ամա*, գիտե՞ս ինչ ...

— Ի՞նչ, մեծ մայրիկ ...

— Չի ձգեր կոր ...

— Ո՞վ չի ձգեր ... Քու գործիդ ո՞վ կրնայ խառնուիլ ...

— Սրտեղուկս, «պէօճէկ» մը կայ, կուրծքիս տակ : Ան է *քի* կը հրամայէ — «Ազգիդ ծառայէ, եթէ արքայութիւն երթալ կ'ուզես ...» Հիմա հասկցա՞ր :

— Հասկցա՛յ, մեծ մայրիկ ...

×

— Քանի՞ տեսակ Ընկերութեան անդամ ես, հայրենակից ...

— Եօթը, ութ ...

— Քանի՞ տարեկան եղար ...

— Վաթսունը ինը ...

— Քանի՞ տարի է ազգին համար սիրտ, փոր կը մաշեցնես ...

— Ես ըսեմ քառասուն, դուն ըսէ յիսուն ...

— Չե՞ս կարծեր որ ժամանակը եկած է որ քիչ մըն ալ քու մասիդ մտածես ...

— Ազգը սիրող մարդուն համար ատ ժամանակը *հիչ* չի գար :

— Ըհը՛, ճիշդ սրտեղս բան մը կայ *քի* առտու, իրիկուն ինծի կ'ըսէ — «Մկո՛ւն, ազգդ չմոռնաս, կէս ճամբան չմնաս, Աստուած չի ներեր ...

— Ո՞վ է եղեր այդ անխելք բանը ...

— Կը հասկնա՞ս, չե՞ս հասկնար, չեմ գիտեր *ամա* ըսեմ — ատիկա ազգին *պէօճէկն* ... Քանի ատ *պէօճէկը* ողջ է, ես իմ ազգիս ծառան եմ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Երէկ, Բշ. օր, կէսօրէ ետք ժամը երկուքին Փալէ տը Շայոյի *մէջ Նախագահ Այզընհաուըր բացումը կատարեց Ատլանտեան Ուխտի ժողովին : Առաջին առիթով խօսք առաւ Վարչապետ Ատընաուըր : Ժողովը պիտի տեւէ երեք օր :*

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՏԵՍԱԿԷՏԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿԵՑ

Կիրակի օր, Փիւթոյի մէջ, Ընկերվարականներու Ազգ. Խորհուրդը վերջացուց իր աշխատանքները : Կի Մոլէի տեսակէտը յաղթանակեց. ընկերվարական նախարարները պիտի մասնակցին կառավարութեան եւ կուսակցութեան քաղաքականութիւնը անփոփոխ պիտի մնայ : Սակայն, այս ընթացքով եթէ ապրուստի պայմանները աւելի դժուարանան եւ անգործութիւնը աւելնայ՝ Ընկերվարականները իրենց դիրքը պիտի փոխեն եւ նախարարներուն պիտի թելադրեն որ հրաժարին դահլիճէն :

Կուսակցութեան ղեկավարները կը մտածեն, թէ ընկերային տագնապը եւ սղութիւնը աւելի ծանր հարուած մը կրնան հասցնել դրամին արժեզրկման, քան՝ քաղաքական տագնապը, որքան ալ վըտանգաւոր ըլլայ ան :

Կաստոն Տէֆէռ, Մարսէյլի քաղաքապետը դէմ էր Կի Մոլէի տեսակէտին եւ տաք, բայց քաղաքավար վէճ մը ծայր տուաւ երկուքին միջեւ : Մինչ Կի Մոլէ կը պնդէ, թէ ներկայ պայմաններուն մէջ յարմար չէ որ հրաժարին ընկերվարական նախարարները, Կաստոն Տէֆէռ ընդհակառակը կը գտնէ այդ հրաժարումը, նկատելով որ Թունուզի համաշխարհային որոշումները չեն յարգուիր կառավարութեան մը կողմէ՝ որուն մաս կը կազմեն ընկերվարական նախարարները : Մարսէյլի քաղաքապետը քննադատեց նաեւ Ալժերիոյ Հիմնական Օրէնքը :

Ալժերիոյ ներկայ վիճակը բաւական քննադատուեցաւ. Ռոպէր Լաքոստ, Ալժերիոյ նախարարը, յիշեց թէ երեք հազար մահմետականներ կ'աշխատին քաղաքապետական կազմակերպութեանց մէջ եւ միշտ մահուան վտանգին ենթակայ են :

Կի Մոլէ միջամտելով ըսաւ թէ պէտք է վստահութիւն յայտնել նախարարներուն՝ իրենց գործունէութեան համար : Իրենց անհատական գործունէութեամբ եւ տեսակէտով, ընկերվարական նախարարները պէտք է կազմակերպեն կառավարութեան քաղաքականութիւնը՝ ըստ յարմարութեան :

Հակառակ անոր որ կը կարծուէր թէ ընդդիմադիրները կրնային յաղթանակել, 908ի դէմ 2.792 ձայնով եւ 254 ձեռնպահութեամբ, Ընկերվարականները վստահութիւն յայտնեցին նախարարներուն եւ համաձայն գտնուեցան՝ որ անոնք մասնակցին կառավարութեան :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

Ինչպէս գրած էինք Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Շաւիլի նորակառոյց եկեղեցիին օծումը : Պատարագեց եւ եկեղեցին օծեց Կաթ. պատուիրակ Սերովբէ Եպս. Մանուկեան : Հոծ բազմութիւն մը Շաւիլէն եւ Փարիզէն լեցուցած էր եկեղեցին եւ կից սրահը, շատերը չէին կրցած ներս մտնել : Յաւարտ օծման եւ Պատարագին տեղի ունեցաւ ճաշ մը ուր հանգանակուեցաւ մէկ միլիոն ֆրանք կարճ ժամանակի մը ընթացքին :

Յաջորդով՝ մանրամասնութիւններ :

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ կառավարութիւնը պաշտօնական հաղորդագրութեամբ մը կը յայտնէ, թէ արշիպեղագոսին երեք հազար ըզգիները շրջապատող ովկէանոսը մաս կը կազմէ Ինտոնեզիոյ գերիշխանութեան : Մինչ այդ, Մոսկուայի «Կարմիր Աստղ» թերթը կը գրէ, թէ Արեւմուտքը կը պատրաստուի յարձակում գործել Ինտոնեզիոյ վրայ :

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, քանի մը շաբաթ առաջ Միլանոյի Հայ Տան մէջ տեղի ունեցաւ երեկոյ մը նուիրուած՝ Աւետիք Իսահակեանի: Հայերէն եւ իտալերէն դասախօսած է Բժ. Արամայիս Սրապեան: Արտասանութիւններ ըրած են Օր. Սիմա Փափազեան եւ փոքրիկն Շաքէ Սրապեան: Այս առթիւ Արամայիս Սրապեան կարդացած է նաեւ ողբացեալ բանաստեղծէն քերթուածներ զոր ինք թարգմանած էր իտալերէնի:

Ստորեւ կը հրատարակենք մեր աշխատակիցին հայերէն դասախօսութիւնը:

Աւետիք Իսահակեանի մահով Հայութիւնը կորսնցուց ոչ միայն ճշմարիտ բանաստեղծ մը՝ այլեւ մարդասէր մը: Կը պատկանէր այն մարդոց դասակարգին՝ որոնք, առանց ամենադոյզն ջանքի կամ փնտռտուքի՝ ժամանակի ընթացքին կը զատորոշուին, դառնալով խորհրդանիշ մը, իրենց վրայ կեդրոնացնելով ազգի մը սէրն ու հետաքրքրութիւնը: Ինչո՞ւն կու գայ հոգիներու այս փոխ յարաբերութեանց խաղը, որ անձնականէն կը տեղափոխուի հաւաքականին, որ եսէն կ'անցնի մենքին: Աւետիք Իսահակեանի պարագային, կարելի է անվարան պատասխանել թէ անոր ժամանակի ընթացքին խորհրդանշանալու գլխաւոր պատճառն էր իր հոգեբնախօսական խառնուածքը, որ կենսունակութիւնը կ'առնէր իր իսկ ժողովուրդին տոհմիկ բուներէն, զայն լռելեայն հասունցնելով ներսիդին, ապա զայն ա'լ աւելի շքեղ, գրաւիչ եւ հոգենուագ թրթռացումներով վերադարձնելու համար իր ազգին զաւակներուն: Մէկ խօսքով, հանդուցեալը հոգեպատկերն էր խոփին, արօրին եւ հողին հետ գործ ունեցող իր ժողովուրդին, ու այս հոգեպատկերը շրջանակուած էր աստուածային ա'յն ձօնով՝ որ բանաստեղծութիւնն է, զոր ան աշնան գունագեղ պտուղներու նման հասցնելով իր ներսիդին, ու երբ փափաքեցաւ տխրիլ, ուրախանալ, խորհրդածել, երգել սէրը, սփիւռքն ու կարօտը իր Հայրենիքին՝ դիմեց այդ ձօնին, որ երբեմն մեղմօրէն հծծեց ու երբեմն ալ, անսպասելիօրէն, երգեց որոտաձայն եւ ահեղ:

Այս հակընդդէմ պատկերը կը գտնենք գրեթէ բոլոր ճշմարիտ բանաստեղծներուն մէջ, Քրիստոսէ առաջ ըլլայ թէ Քրիստոսէ յետոյ: Միակ օրինակ մը՝ մեր գրական անդաստանէն. յիշեցէք քսանամեայ Պետրոս Դուրեանի «Լճակ»ին քաղցր, տրտմալից մենախօսութիւնը հակընդդէմ անոր «Տրտունջք»ին մէջ ոտքի ելլող ապստամբութեան:

Իսահակեանի մէջ, բանաստեղծին զուգահեռ կ'ընթանար արձակագիրը, բայց այդ արձակը առաւելապէս բանաստեղծութիւն է, ոչ միայն իր նախընտրած նիւթերուն փոփոխակով՝ այլ այդ նիւթերուն մէջ շրջող հոգիին ձայներով, մեղմացումներով, մերձեցումներով եւ ներթափանցումներով: Մտածումը, այսինքն խոկը, կը բանաստեղծականանայ խորհրդածութեան եւ վերադառնումներու քուրային մէջ:

Աւետիք Իսահակեանի մէջ զօրաւոր են ազգային եւ ընկերային տարրերը. բայց, ինչ որ իր մէջ իսկապէս անփոփոխ մնաց, սկիզբէն մինչեւ վերջը, ատոնք բանաստեղծութեան ստորոգելիներն են. ընկերային – դասակարգային, ըսել կ'ուզեմ գաղափարաբանութիւններու եւ համոզումներու կալուածը կրեց հիմնական յեղաշրջումներ, որոնց տեսական դրդապատճառները յստակ չյայտարարուեցան իրմէ. ինչ որ սփռեց իր այս կամ այն քերթուածին մէջ ըլլայ թէ արձակին, նոյնիսկ անհատներու ուղղուած նամակներուն, իբրեւ պատգամ կամ դաւանանք՝ ատոնք կը պատկանին գրականութեան եւ գրական պատմագրութեան. թէ ի՛նչպէս կատարուեցան իր մէջ եւ ինչ չափով, եւ, արդար ըլլալու համար, եթէ երբեք իսկապէս կատարուեցան ընկերային – դասակարգային հոգեբեկումն ու հոգեփոխութիւնը՝ տեղեակ չենք ըստ բաւականի: Կ'ընդունիմ իր սրտին հիմնական բարութիւնը, կ'ընդունիմ իր լացը չքաւորին արցունքին առջեւ, կ'ընդունիմ եւ կը յուզուիմ երբ ականջալուր եմ իր «Աբու Լալա Մահարի»ի մէջ շրջող բողոքին, ըմբոստացման աղաղակներուն, բայց այս բոլորը ժառանգ են բոլոր զգած եւ զգայուն սրտերուն ու չեն կրնար մենաշնորհը ըլլալ ընկերվարականին կամ համայնավարին: —

Աւետիք Իսահակեան ծնած է Ալեքսանդրապոլ, 18 Հոկտեմբեր 1875ին: Սկզբնական ուսումը առած է ծննդավայրին ծխական դպրոցին մէջ, ապա անցած Գէորգեան ճեմարան. 1891ին, աշակերտական անկարգութիւններու պատճառաւ, կը հարկադրուի հեռանալ ճեմարանէն, կը մեկնի Վիէննա, ուր կը տիրանայ գերմաներէնի եւ կը պաշտօնավարէ քաղքին թանգարանին մէջ, միեւնոյն ատեն ազատ ունկնդիր է ոչ միայն գրական, իմաստասիրական ճիւղերուն՝ այլ նաեւ բժշկական համալսարանի դասախօսութիւններուն. ապա կ'անցնի Լայփցիկ, ուր եւս, իբրեւ ազատ ունկնդիր՝ կը հետեւի տեղւոյն կենդանաբանական դասընթացքներուն: Հիւանդանալով, կը վերադառնայ հայրենիք. կը մտնէ Դաշնակցութեան շարքերուն մէջ. իբրեւ յեղափոխական կը ձերբակալուի եւ կը բանտարկուի Ռուսաստան. հուսկ փախչելով՝ պատերազմի ընթացքին կ'ապաստանի Զուիցերիա, Լոզան, ապէ Վենետիկ, ուր կը մնայ մինչեւ 1926ի վերջերը. այս շրջանին է որ կը ծանօթանայ երիտասարդ Եղիշէ Չարենցին, որուն խանդոտ խօսքն ու հրաւէրը անտարակոյս մեծ դեր խաղացին որպէսզի Իսահակեան վերադառնար հայրենիք:

Զինք անձամբ ճանչնալու բախտաւորութիւնը ունեցայ 1925ին, Վենետիկ, Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանին յարկին տակ, ուր, իր այցելութիւնները այնքան յաճախադէպ չէին. սակայն, երբ ոտք կը դնէր այդ սրբազան երդիքին տակ՝ Վարժարանն ամբողջ կը լուսաւորուէր, կ'արշալուսանար: Աշակերտներուն առջեւէն կ'անցնէր դանդաղաքայլ, հակառակ իր յիսուն տարիներուն՝ արդէն զգալի կերպով ծռած դէպի հողը, ձեռքերը կռնակին, հազիւ նշմարելի ժպիտ մը շրթներուն:

Առաջնորդուած վարժարանին յաւէտ անմոռանալի տեսուչ Հ. Թադէոս Վ. Թոմաճանէ, երբեմն կանգ կ'առնէր այս կամ այն աշակերտին առջեւ, անոնց ուղղելով, չափազանց ցած եւ թօթով ձայնով մը հինգ վեց բառերէ կազմուած հարցում մը: Երբ կը ստանար պատասխանը, քիչ մը եւս կը քաշուէր, խոնաւ եւ խորաթափանց աչքերը կը յառէր իր առջեւ ոտքի կանգնած աշակերտին վրայ ու անայլայլ կը կրկնէր միշտ ու միշտ. — «Սիրէ՛ք հայ լեզուն, սիրէ՛ք հայ գրականութիւնը, սիրէ՛ք մեր պատմութիւնը. ա՛հ...»: Այդ «ահ»ը, ինձ կը թուէր պատառիկ մը փրթած անոր սրտէն, յատկապէս իր առջեւ այնքան երկիւղածօրէն ոտքի կանգնած մեր տղեկ սրտերուն կազմաւորման համար: Ինչքան տպաւորիչ էր այդ անօրինակ մարդը, իր շարժուձեւերուն դանդաղ վսեմութեամբ, իր նայուածքներուն հեռուն, հորիզոնները խուզարկող ինքնամոռաց վերացումներով:

Օր մը, Ազոլոյի մէջ, փափաքեցաւ ճանչնալ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանէ Սուլուլիկ անուանակոչուած հովտաբնակ աղբիւրը: Երեկոն արդէն իջնելու վրայ էր երբ բանաստեղծն ու ուսումնապետ Հայրը առջեւէն, իմ դասարանիս 13 աշակերտները քսան մեթրի հեռաւորութեամբ՝ ուղեւորուեցանք դէպի Սուլուլիկ: Նախապէս պայմանաւորուած ազդանշանի մը վրայ, մենք, աշակերտներս, սկսանք մեղմաձայն երգել բանաստեղծին նախասիրած եւ այնքան ժողովրդականացած երգ-քերթուածներէն «Որսկան աղբէր»ը: Յստակ նշմարեցինք թէ ինչպէս քերթողը կանգ առաւ յանկարծ, դիտեց իր ոտքերէն մինչեւ երկինք բարձրացող կանաչազարդ բնութիւնը, ապա, իր սովորական դանդաղ քայլերով ուղղուեցաւ դէպի մեզ. կանգ առաւ առջեւնիս, ողջագուրեց մեզմէ ոմանք, ու հատակոտոր բառերով յայտնեց իր շնորհակալութեան խօսքը, որ գոհութեան զգացումը արտայայտելէ աւելի տխրութեան զգացման ներկայութիւնն էր վերյիշումներու ստուերոտ երկինքին տակ:

— «Որսկան աղբէ՛ր, սարէն կուգաս,
Սարի մարալ կը փնտռես.
Ասա՛, եղբար, դուն չտեսա՞ր
Իմ մարալըս, իմ բալէս...

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

«ԴԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ»

Ասիկա խորագիրն է ճառի մը զոր արտասանած է հայազգի Պ. Վահան Փորթուգալեան Տուէի Վերաքննիչ Ատեանի բացման հանդէսին եւ որ հրատարակուած է առանձին:

Պ. Փորթուգալեան դատական իր երկարատեւ եւ բեղուն ասպարէզի ընթացքին, կարեւոր պաշտօններ վարած է Ֆրանսական շատ մը ատեաններու մէջ, ինչպէս Սուրիա, Լիբանան, Քոնկօ, Ֆրանսա: Իր ճառը, զոր աւելի ճիշդ պիտի ըլլար կոչել դասախօսութիւնը՝ իր քննական ոգիի, վերլուծական ու բաղդատական բնոյթին պատճառաւ, կը վերաբերի միմիայն Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ գոյութիւն ունեցող եւ, աւելի ուշ, Ֆրանսական հոգատարութեան ստեղծած օրէնքներուն եւ դատական մարմիններուն:

Յայտնի է որ այս երկու երկիրները, համաշխարհային Ա. պատերազմէն առաջ, մաս կը կազմէին Օսմանեան կայսրութեան. հետեւաբար ունէին թրքական օրէնսդրութիւն, որ կը ներշնչուէր Գուրանէն, հիմնուած մահմետական կրօնքի աւանդութեանց վրայ:

Կայսրութեան ոչ – մահմետական ազգութիւնները, Հայեր, Յոյներ, Հրեաներ, եւայլն, ունէին իրենց յատուկ օրէնքները, որոնց հիմը դարձեալ անոնցմէ իւրաքանչիւրին կրօնքն էր:

Անցեալ դարու երկրորդ կիսուն, օսմանեան օրէնքները կրեցին կարգ մը փոփոխութիւններ, եւրոպականացան՝ եթէ կարելի է այսպէս կոչել: Պահելով հանդերձ իրենց հիմնական օրէնսդրութիւնը, Թուրքերը Նափոլէոնեան օրինագրքէն որդեգրեցին շատ մը տրամադրութիւններ, որոնք սակայն ի զօրու էին միաժամանակ մահմետականներուն, քրիստոնեաներուն եւ կայսրութեան մէջ բնակութիւն հաստատած օտարներուն: Այն ինչ որ կը վերաբերէր անհատի կանոնագրին, — ծննդեան եւ մահուան վկայագիր, կնունք, ամուսնութիւն, ապահարզան, եւայլն, — կը մնար միշտ առանձին ազգութեանց կամ կրօնական համայնքներու իրաւասութեան սահմանին մէջ:

Որոշ չափով միայն աշխարհիկ այս կանոնները («Նիզամիէ»), ամփոփուած «Մեճելլէ» կոչուած օրինագրքին մէջ, օսմանեան կայսրութեան քայքայումէն ետք, պահուեցան արեւելքի նորակազմ պետութեանց մէջ, որոնք ունեցան իրենց անկախ վճռաբեկ ատեանները:

Ֆրանսական հոգատարութիւնը Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, տեղական դատարաններու կողքին, ստեղծեց խառն ատեաններ, կազմուած ֆրանսացի եւ տեղացի դատաւորներէ, որոնց իրաւասութիւնը կը տարածուէր օտարներու միջեւ կամ օտարի մը եւ տեղացիի մը միջեւ ծագած քաղաքային, պատժական, առեւ–

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Գաղտնի ոստիկանութեան անդամ ըլլու հարկ չկայ, Մուղդուսին անդամ կրնայ հասկնալ թէ՝

Հրդային Հ. Յ. Դ.ն է

«Խան – բան – օդ»ը Խանասոր, Բանք Օթոմանն է:

Բայց ինչո՞ւ այս «խենթութիւնը»: «Ամբոխները խելագարուած»ի հաւատոր երգիչը, Լենինի հիացողը, համայնավարութեան թիւ մէկ քերթողը, ինչո՞ւ յանկարծ վօլթ – փաս կ'ընէր եւ կը գրէր «Մահուան Տեսիլ»ը, գովքը կը հիւսէր մեր ազատագրական պայքարի հիմնադիրներուն:

Կ'ուզենք բացատրել այդ խնդիրը, որ Չարենցի տռամն է, հայութեան տռամը:

Մեծ Հայը՝ Վահան Նաւասարդեան, հանգամանօրէն կ'ուսումնասիրէ Չարենցի տռամը, իր յարակից բոլոր խնդիրներով, «Յուսաբեր»ի տպարանէն լոյս տեսած՝ հրաշալի գիրքի մը մէջ: Հարկ է կարդալ հմտալից ու նոյն ատեն սիրով ու հիացումով գրուած այս գիրքը:

Եթէ քանի մը տարի եւս ապրէր «Յուսաբեր»ի խմբագրապետը առատ նիւթ պիտի գտնէր, խորհրդահայ գրական թերթերուն մէջ, ի պաշտպանութիւն իր տեսակէտին:

Կ'ուզեմ այստեղ բերել քանի մը հատը այդ նոր լոյս տեսած վկայութիւններէն: Անոնք լաւագոյնս կը պատկերացնեն միջավայրը, ուր պայքարեցաւ, ամէն կողմէ յարձակումի ենթարկուած, մեծ բանաստեղծը:

Նախ Գ. Մահարին: Չարենցի ամենահին, ամենաանկեղծ եւ ամէնէն տաղանդաւոր ընկերը, նոր վերադարձած Սիպերիայէն:

Իր յուշերէն կարճ հատուածներ միայն, 1933 – 1936 տարիները ընդգրկող.

«Գիրք Ճանապարհի»:
Անախորժութիւններ վերից, վարից:
Անախորժութիւններ ձախից, աջից:
Ջղայնանում էր, մոլեգնում, մաղձոտւում:

Մորփին: *Դանդաղ ինքնասպանութիւն:*

— Ինձ մեղադրում են հազարումի մեղքով, իսկ իրենք լենինիստներ են, իսկ ո՞վ է Լենինին ինձնից լաւ երգել: Ոչ ոք: Մահարին կը շարունակէ: Ահա երկու գրողներու վերջին հանդիպումը, իր պարզութեան մէջ այնքան խօսուն ու սրտակեղեք:

«Եւ վերջին անգամ ես քեզ տեսայ 1936 թուի Օգոստոսի սկիզբներին, ամէն դէպքում Օգոստոսի 10ից առաջ:

Ես բարձրանում էի Կուլտուրայիտան մօտով, իսկ դու կտրեցիր Աբովեանը եւ բարձրացար Սպանդարեանով: Գնում էիր դու քո անփոյթ քայլերով, մի ուսդ բարձր, միւսը՝ թէք, որովհետեւ այդ կողմի վրայ թէքւում էր քո գլուխը...»

Եւ ահա՛ վերջաբանը, այնքան յուզիչ.

«Եւ գնում ես մինչեւ հիմա իմ ուղեղում ու հոգում, ուղեղիս փշերի եւ հոգուս ծաղիկների վրայով, դու, մեծ երգիչ Լենինեան հերոսական դարի, դու տարերային, անհանդիստ ու ալեկոծ վեհութիւն պայծառ զաւակ իմ ժողովուրդի, մեծ ուխտի կարմիր ուխտաւոր, ընկեր հերոսական եւ ազնիւ ուսուցիչ Եղիշէ Չարենց...»:

Կարելի չէր լաւագոյն կերպով բնորոշել Չարենցը: Մահարին լաւ կը ճանչնար զայն...:

Շարունակենք սակայն մէջ բերումները: Այս անգամ Ռուբէն Զարեանն է պատմողը.

«Այս շրջանում իրար հետեւից ծայրահեղ քայլերի էր դիմում Չարենցը. Կենտկոմի քարտուղարի անունով մի յայտարարութիւն գրեց, թէ դուրս է գալիս, ինչպէս ինքն էր ասում, գրողների կորպորացիայից: *Չարենցի դիմումն ուղարկուել էր գրողների միութեան վարչութեանը՝ քննելու համար: Թէեւ բոլորն էլ շատ լաւ գիտէին, թէ հոգեկան ինչ ծանր դրամա է ապրում, որ գրածը յուզումի մի պահին կատարած քայլ է, ընդոստ մի պոռթկում, սակայն ոչինչ հաշուի չառան: Զարեկամներն ուրախ էին, որ ինքը Չարենցն է առիթ տալիս իր վրայ յարձակւելու, իսկ բարեկամները վիրաւորական գտան նրա քայլը եւ միացած առաջիններին, որոշեցին գրողների միութիւնից հանել... Հայ մեծագոյն բանաստեղծին: Այս լուրը Չարենցին հանեց հաւասարակշռութիւնից: Ամէն ինչ սպասում էր, բայց ոչ այդ: Մէկ մէկ թւում էր իր բարեկամների անունները եւ ասում — միթէ՞ սա էլ, միթէ՞ այս մէկն էլ...*

... Դրանից յետոյ նա տանը փակուեց. փողոց դուրս չէր գալիս... խռովել էր աշխարհից: Ապրում էր մենակ, բզքըւած հոգիով»:

Ուրիշ դրուագ մըն ալ կ'ուզեմ յիշատակել այստեղ, նոյն Ռ. Զարեանէն առնուած, եւ նոյն շրջանը ընդգրկող:

Կոմիտասին կը վերաբերի այս մասը: Ամենագեղեցիկ վկայութիւնն է Չարենցի, եթէ կարելի է այսպէս ըսել, հայկականութեան:

Զարեանը կը պատմէ թէ ինչպէս Կոմիտասի դագաղին այցի եկաւ Չարենցը: Բայց աւելի լաւ է ընդօրինակեմ ամբողջ հատուածը:

(8 Շար.)

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

տրական եւ վարչական խնդիրներուն : Ինչպէս կը տեսնուի այս երկու մարմինները, զուտ տեղական եւ խառն, կարգ մը պարագաներու մէջ կրնային իրենց միջեւ իրաւասութեան հարց ստեղծել, մանաւանդ որ Փրանս. Բարձր մարզպանութեան մէկ հրամանագրով խառն դատարաններուն բացարձակ լիազօրութիւն կը տրուէր այն բոլոր օրինազանցութիւններու մէջ, որոնք հանրային ապահովութիւնը խռովելու բնոյթ ունէին :

« Մեճէլլէ» կոչուած օրինագիրքը ունի առանձին գլուխ մը յատկացուած դատաւորներուն, որոնցմէ կը պահանջէ չատ մը առաքինութիւններ. օրինակի համար կը պահանջուի որ դատաւորը ըլլայ ուշիմ, խելացի, ուղղամիտ, լուրջ եւ վստահութիւն ներշնչէ : Դատաւորը չի կրնար նուէրներ ընդունիլ կողմերէն ոեւէ մէկէն, կամ անոր հաւաքոյթներուն եւ խնջոյքներուն երթալ : Դատավարութեան ընթացքին պէտք չէ կասկած արթնցնէ դատաւորը, պէտք չէ առանձինն եւ ցած ձայնով խօսի կողմերէն մէկուն հետ, կամ ձեռքով, գլխով, աչքով նշան ընէ : Արեւմուտքի մէջ եթէ այս բոլորը կը նկատուի անգիր օրէնք, արեւելքցի օրէնսգէտը յարմար դատած է բացայայտօրէն գրել զանոնք, կարելի զեղծարարութեանց առաջքն առնելու համար :

« Մեճէլլէ»ի մէջ վկաներու համար եւս կան յատուկ տրամադրութիւններ. վկան պէտք է ըլլայ պարկեշտ մարդ, իր առաքինութիւնները թերութիւններէն աւելի ծանր պէտք է կշռեն : Չեն կրնար վկայութեան կանչուիլ անբարոյական կենցաղ ունեցողները, միմոսները, խեղկատակները, պոռնիկները եւ յայտնի խաբեբաներն ու ստախօսները, որոնց կարգին՝ աղաւնի թռցնողները... Այս վերջիններու պարագան կը յիշեցնէ Վահան Թոթովենցի «Կեանքը հին հռոմէական ճանապարհի վրայ» գործը, որուն մէջ ալ աղաւնի թռցնողը գիւղացիներու արհամարհանքին նշաւակ կը դառնայ :

Այս բոլորէն կը հետեւի որ Արեւելքի մէջ օրէնքն ու օրինագիրքը նուազ կը կապեն դատաւորը քան արեւմուտքի մէջ : Հոն, արդարութիւնը կը կիրարկուի իր ընդհանուր առումով (էքիթէ), վճիռ մը արձակելու ժամանակ դատարանին տալով աւելի մեծ ազատութիւն իր փորձառութիւնը կամ անձնական տպաւորութիւնը նկատի առնելու :

Արեւելեան երկիրներու մէջ մինչեւ վերջերս դատաստանագիրքը իր հիմնական գիծերուն մէջ կը մնար կրօնքի եւ կրօնական աւանդութիւններու դրօշմին տակ : Եւրոպական քաղաքակրթութեամբ, որոշ չափով մուտք գործեցին նաեւ արեւմտեան կարգ ու սարք ու օրէնսդրութիւն, սակայն այս վերջինը ի զօրու էր միայն օտարահպատակներուն համար, որոնք լայնօրէն կը նպաստէին ճափիթիւլասիոններու ստեղծած գօյավիճակէն : Նոյնիսկ նորաստեղծ պետութիւններու թափած ջանքերը իրենց երկիրներու օրէնսդրութիւնը աշխարհիկ եւ արդի կարգերուն յարմարցնելու՝ մասնակի կարողութիւն ունին միայն : Կրօնքին ուժը մեծ է եւ ամէն հիմնական յեղաշրջում այս նկատմամբ կը հանդիպի ժողովրդական զանգուածներու եւ հանրային կարծիքի ընդդիմութեան : Պէտք չէ մոռնալ որ մինչեւ այսօր մահմետական թէ քրիստոնեայ համայնքները դատական մարզի մէջ կը պահեն լայն իրաւասութիւններ, որոնց բարձումը կրնայ լուրջ անախորժութիւններ առաջացնել : Փափաքելի պիտի ըլլար որ Պ. Փորթուգալեան, որ իր անձնական փորձառութեամբ եւ հմտութեամբ այնքան ծանօթ է այս երկիրներու դրութեան, լուրջ ուսումնասիրութեան ենթարկէր այս երկու իրաւասութեանց, պետական եւ կրօնական – համայնքային փոխյարաբերութիւնները եւ անոնց միաձուլումին հաւանականութիւնները : Հարցը չատ բարդ է անշուշտ եւ կրնայ լուծուիլ կողմերու փոխադարձ զիջողութեամբ : Արդարեւ, մեծապէս իրաւացի է Պ. Փորթուգալեան երբ իր եզրակացութեան մէջ կ՚ըսէ որ «մարդկային անհրաժեշտութիւն մըն է իւրաքանչիւր երկրի, անոր բարքերուն եւ աւանդութեանց պատշաճեցնել այդ երկիրը վարող օրէնքները » :

Ե. ՇԱՀԱՄԻՐ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱՐՔԵՐ

ԱՌԱՆՑ "ՊԱԽՇԻՇ"Ի ԹԱՂՈՒԻԼ ՉԿԱՅ

Մոսկուայի գերեզմանատուները ... գրաւուած են : Ահա խորհրդային աշխարհէն եկած վերջին զգայացունց նորութիւնը : Ականատեսներ ու իրազեկ անձեր մինչեւ հիմա կը պատմէին, թէ Խ. Միութեան մէջ կեանքի պայմանները չատ դժուար են. բայց բանէն դուրս կուգայ այժմ, որ չատ աւելի դժուար է, Մոսկուայի մէջ, մեռնելէ վերջ... թաղուիլը : Այս լուրին աղբիւրը պաշտօնաթերթ « Իզվեստիա»ն է, որ ցասումով կը նկարագրէ թէ խումբ մը չարաշահներ գրաւած են Մոսկուայի բոլոր գերեզմանատուները, եւ իրենց ընտանիքին մէկ անդամը կորսնցուցած սգակիրներէն կլորիկ գումար մը չկորզած, թոյլ չեն տար որ մեռելները թաղուին : « Իզվեստիա » , մատնանշելով այս գայթակղութիւնը, բուռն յարձակում կը գործէ ոչ միայն այս չարաշահներուն դէմ, այլ նաեւ ոստիկանութեան ու քաղաքապետութեան դէմ, որոնք անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չառնելով, անուղղակի կերպով կը քաջալերեն այս իւրայատուկ արհեստը :

Միշտ ըստ «Իզվեստիա»յի, վերջին երկու տարիներուն ընթացքին գայթակղութիւնը այնպիսի մեծ ծաւալ ստացած է, որ հակառակ ցարդ կատարուած հետապնդումներուն, չարիքը տակաւին մէջտեղէն վերցուած չէ : Արդարեւ, գերեզմանատան երկու վերահսկիչներ արդէն իսկ բանտարկուած են, հինգ ուրիշներ դատավարութեան տակ են, տասը վարիչներ արդէն իսկ դատապարտուած են իրենց պաշտօնակիցներուն կողմէ եւ աւելի քան քսան ուրիշներ արձակուած են իրենց պաշտօններէն :

Քանի մը օրինակներ՝ նկարագրելու համար այս գայթակղութիւնը :

Պառաւ կին մը, Նադեժտա Զիւզովա, դժբախտութիւնը կ՚ունենայ կորսնցնելու իր ընտանիքին միակ անդամը՝ իր թոռնուհին եւ կը փափաքի այս վերջինը թաղել Վականքովսքի գերեզմանատան մէջ՝ աղջկան ծնողքին մօտ : Գերեզմանատան վերահսկիչը պառաւը կը ղրկէ գերեզմանափորին, որ առանց այլեւայլի հարիւր րուբլի «պախշիշ» կը պահանջէ : Կինը կը վճարէ : Բայց բանէն դուրս կուգայ, որ այդ գումարը կանխավճար մըն է միայն : Դագաղը փոսին մէջ իջեցուած պահուն, կը յայտնեն թէ կափարիչը գոցելու համար գամ ու մուրճ չկայ : Գերեզմանատան աշխատաւորներէն մէկը կը յայտնէ թէ 12 րուբլիով այդ բոլորը կարելի կ՚ըլլայ ճարել : Կինը դարձեալ կը վճարէ : Երեք օր վերջը գերեզմանատուն կը վերադառնայ՝ թոռնուհիին շիրիմին վրայ աղօթելու. կը յուսար շիրիմը կանանչ բոյսերով ու ծաղիկներով ծածկուած գտնել, որովհետեւ առանձին վճարում ըրած էր այդ բոլորին համար : Կը յայտնեն, թէ գերեզմանատան վարչութիւնը այդպիսի բաներով չի կրնար զբաղիլ, ու կինը կ՚ուղարկեն գերեզմանատան դիմացը գտնուող խանութը, որ չափազանցեալ գիներով կանանչ խոտ, հող ու ծաղիկ կը ծախէ :

« Իզվեստիա» այս օրինակը տալով, կը յայտնէ թէ Մոսկուայի բոլոր գերեզմանատուներուն մէջ և շուրջը կազմուած են նման շահակցական ընկերութիւններ :

Ռոկոժեսքի գերեզմանատան վերակացուն երկու հարիւր րուբլի կը պահանջէ այրի կնոջմէ մը՝ ցոյց տալու համար թէ կինը ուր կրնայ թաղել տալ իր ամուսինը. այդ գումարը ստանալէն վերջ կը յայտնէ թէ բաւարար չէ, եւ աւելին կը պահանջէ : Նոյն վերակացուն ուրիշ զոհէ մըն ալ հինգ հարիւր րուբլի կը կորզէ նոյն ձեւով :

Ուրիշ զուարթալից օրինակ մը եւս : Վեւենսքի Կորի գերեզմանատան տնօրէնը կնոջ մը այցելութիւնը կը ստանայ. կինը կը յայտնէ թէ ամուսնին գերեզմանին շուրջ երկաթէ ցանկապատ մը քաշել տալ կ՚ուզէ. տնօրէնը երկաթագործի մը հասցէն կուտայ. այս վերջինը 2100 րուբլի կը պահանջէ : Կինը կը վճարէ ու կը մեկնի : Երկաթագործը, առանց այլեւայլի, ուրիշ շիրիմի մը վրայի երկաթեայ ցանկապատը կը հանէ ու կը փոխադրէ իր յաճախորդին շիրիմին վրայ :

« Շահագործումն ու սեւ շուկան ամէն մարզի մէջ զգուելի բաներ են ինքնին» , կ՚աւելցնէ « Իզվեստիա» , « բայց մարդոց սուգէն ու ցաւէն այսպէս անամօթաբար օգտուիլը հարիւրապատիկ աւելի վատ է » :

Այս բոլորին պատճառն այն է, որ Մոսկուայի գերեզմանատուներուն մէջ պարապ տեղ մնացած չէ : Վերջին քսան տարիներուն, կառավարութիւնը վեց գերեզմանատուներ գոցել տուաւ Մոսկուայի մէջ, առանց նորեր բանալու չարաշահներու հացին իւղ քսելով :

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊԵՐԼԻՆ, (Յառաջ).— Գաղութիս հայ տիկիններուն նախաձեռնութեամբ կիրակի, 8 Դեկտեմբերին, տեղի ունեցաւ Խրիմեան Հայրիկի յիշատակին հանդէսը :

Տիկին Աննիկ Տէր Յարութիւնեան բացման խօսքէն ետք հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգանքի : Յետոյ չատ գեղեցիկ արտասանութեամբ վերարտադրեց «Աշուղի եւ Ջաղացպանի» պատմուածքը, փոխադրելով ներկաները հայրենի գաւառ, հակառակ պատահարներու՝ վերաշինութեան եւ նորոգման յոյսերով ... :

Տոքթ. Գր. Սահառունի կուռ բանախօսութեամբ ներկայացուց կեանքն ու գործը մեծ Հայուն եւ Հայոց Հայրիկը դասեց Խորենացիի, Նարեկացիի եւ Շնորհալիի կարգը :

Մուրատեան քոյրերը միանուագ արտասանեցին հարց ու պատասխանի ձեւով դասաւորուած եւ պատշաճօրէն լրացուած ծանօթ երգ – ոտանաւոր՝ «Հայրիկ, հայրիկ քո հայրենիք, Վասպուրական մեր աշխարհ » :

Ներկաները խորունկ տպաւորութեամբ մեկնեցան Հօհէնցոլլէռն եկեղեցիի սրահէն, ուր պահ մը Խրիմեանի նուիրուած երկխօսուած մթնոլորտ մը տիրած էր շնորհիւ հայկական խօսքին ու վանկին, եւ որ զարդարուած էր Հայրիկի եւ Վարագի նկարներով ... :

Պ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ

Վերտէօնի հայ գաղութի ծանօթ դէմքերէն եւ Կեդրոնականի 1912ի շրջանաւարտներէն Պ. Հայկ Քըրըքճեան ֆրանսական կառավարութեան կողմէ պատուուած է Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանով, ֆրանսական երիտասարդական շարժման եւ մշակոյթին երեսուն տարուան իր մատուցած ծառայութեանց ի վարձատրութիւն :

Պ. Քըրըքճեան Վերտէօնի թաղապետութեան խորհրդականն է, եւ իր հանրային բազմապիսի գործունէութեամբ ծանօթ անձնաւորութիւն մը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (77)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԴ.

ՄԻ ՓՈՔՐԻԿ ՅՈՅՑ

Ընտանիքի մէջ աճում, զարգանում են նրանք, ինչպէս վայրենի ծառը մայր հողի վրայ արմատ է գցում, աճում, արձակ ճիւղեր է բարձրացնում, եւ ոչինչ չէ ճնշում, ոչինչ չէ նուազեցնում նրա աճելութիւնը : Դպրոցի մէջ նրանց կարգացած գրքերը մեր Այսմաւուրքը եւ Նարեկը չեն. նրանք սովորում են իրանց ազգի հերոսների պատմութիւնը, ոգեւորւում են իրանց բանաստեղծութիւնով, որը մեծ մասամբ նուիրուած է զանազան հսկաների, փէհլիվանների քաջագործութիւններին : Նրանց կրօնքը եւ կրօնական գրքերը մինչեւ անգամ բանաստեղծութիւն են, որոնց մէջ շնչում է պատերազմական ոգին : Որովհետեւ սկսեալ Մուհամմէտից մինչեւ խալիֆաները, իմամները եւ այլն, — բոլորը պատերազմող մարդիկ էին : Լսիր, ի՞նչ է քարոզում մահմեդականի մօլլան՝ — «ով որ քեզ կը ծեծէ, դու էլ նրան ծեծիր. նա որ քեզանից չէ, նրա ապրանքը քեզ հալալ է. կռիւ տուր թշնամուդ հետ, այն կռուի մէջ թէ սպաննես, դրախտը կ՚երթաս, թէ սպաննուես, դարձեալ դրախտը կ՚երթաս » : — Բոլորովին հակառակն է խօսում նա, ինչ որ ասում է հայի տէրտէրը մեզ :

— Մուհամմէտը տուեց իր ժողովուրդին սուր, բայց Քրիստոս՝ — խաչը. ահա զանազանութիւնը մեր եւ մահմեդականների մէջ :

— Արիւն թափելը, ուրիշի ապրանք խլելը՝ վատ բաներ են. բայց չատ հաճելի էլ չէ, որ մարդ թոյլ տայ իր արիւնը թափեն, իր ապրանքը խլեն, իր զաւակները հացից զրկեն : Ամբողջ աշխարհը մէկ կռուի դաշտ է, ուր զօրեղն անզօրին կլանում է, ոչնչացնում է. թէ ուզում ես ուրիշի կերակուր չդառնաս, պէտք է քո գլուխը պահելու ճարը գտնես : Մի՞թէ գայլի հետ կարելի է գառն դառնալ. — գազանի հետ պէտք է գազան լինել, որ կարողանաս գլուխդ պահել : Շունը, որ շուն է, երբ նրան փոքր ինչ նեղացնում ես, կծում է : Կատուն, որ կատու է, թէ նեղացնես, կը ճանկռտէ, նրա համար որ, նրանց հայրն ու մայրը, նրանց վարժապետները չեն սովորեցրել համբերել : Բայց մեր գիւղացիներին այնքան նեղացնում են, կաշին մաշկում են, հոգին հանում են, նրանք դարձեալ համբերում են, որովհետեւ երեխայութիւնից սովորել են համբերել ... :

— Բայց Կարօն եւ իր ընկերներն ուրիշ տեսակ մարդիկ են, խստակ այնպիսի մարդիկ, որպէս պէտք է լինի մարդը : Նրանք հօրից եւ մօրից որբ են մնացել, այդ պատճառով ընտանիքը չէ փչացրել նրանց : Քահանայ – վարժապետից չուտ հեռացան, եւ դպրոցը չկարողացաւ բոլորովին մեռցնել նրանց մէջ մանկութեան կենդանութիւնը : Ընկնելով այլ շրջանի մէջ, օրինաւոր մարդկանց ազդեցութեան տակ, տարուբերուելով աշխարհի փոթորիկների մէջ, նրանք ստացան բոլորովին այլ բնաւորութիւն : Եթէ Հայոց զաւակների գոնեա մի փոքր մասը այնպէս լինէր, որպէս Կարօն եւ նրա ընկերները, այդ ազգը չատ բախտաւոր կը լինէր ... :

— Հայերը այս երկրի ազգաբնակութեան մէջ բազմութիւն են կազմում. բայց քուրդը, որ աւելի սակաւ է թւով, տուն – տեղ չունեցող, թափառական քուրդը տիրում է Հային, նրա վրայ ադայութիւն է անում : Ի՞նչ է պատճառը, — այն, որ քուրդը կենդանի մարդ է, իսկ Հայը մեռած : Բանը չատութեան ու քչութեան մէջը չէ, գլխաւոր բանը սրտի մէջն է. ի՞նչ կարող է չինել մի մարդ, երբ որ սիրտ չունի : Այսօր ես իմ աչքով տեսայ, թէ որպէս երեք հոգի հայ տղերք կռուեցան աւելի քան յիսուն ձիաւորի հետ. բայց ես այն աւազակներին ճանաչում եմ, նրանց գլխաւորը Մուրադ – բէկն էր, որ իր խմբով մի ամբողջ երկիր կարող է թալանել :

— Հիմա լսիր, որդի, ծերունի սրսորդը խօսքը դարձրուց դէպի ինձ. — Թէ ուզում ես այս աշխարհում ապրել, պէտք է գայլի հետ գայլ դառնաս, գառան հետ՝ գառն. գլուխդ մի խոնարհեցրու, թէ չէ ծեծողներ չատ կը գտնուեն. ողորմած եղիր դէպի քեզանից տկարները, բայց թշնամուդ մի խնայիր. սրբիր անբախտի արտասուքը, մխիթարէ նրան, եթէ այդ կը պահանջէր մինչեւ անգամ քո կեանքը, քո արիւնը :

Ծերունի որսորդի այս երկար քարոզի միջոցին ես ոչ այնքան լսում էի նրա խօսքերը, որքան նայում էի Մարոյի վրայ. իմ բոլոր ուշադրութիւնը գրաւել էր նրա երեսը իր շարժուն եւ զգայուն բացատրութիւններով : Հօր խօսքերը, երեւում էր, թափանցում էին նրա սրտի խորքի մէջ, որպէս բարեբեր սերմը պատրաստուած հողի մէջ : Նրա աչքերն աւելի եւ աւելի վառւում էին, բարակ շրթունքները դողում էին. թշերի կարմրութիւնը, բոլորովին թռաւ, մնաց միայն մոյգ դեղնութիւնը, որ տալիս էր նրա դէմքին ալըզընձի գոյն : Ի՞նչ էր, որ այնպէս վրդովեց կիսավայրենի աղջկայ սիրտը : Մի՞թէ նրան եւս տանջում էր հայի թշուառութիւնը ... :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Ելմտական նոր օրէնքին համաձայն կարգ մը յաւելումներ պիտի ըլլան յառաջիկայ Յունուար մէկէն սկսեալ :

Այսպէս, գործատէրերը որոնք հինգ առ հարիւրի տուրք մը կը վճարեն աշխատավարձքերու վրայ (վերջինն փոքրիկներու իր չէ սալէո) ամսական վեց հարիւր ֆրանք յաւելեալ տուրք մը պիտի վճարեն աշխատաւոր գլուխ :

Մեթրոյի եւ հանրակառքերու գիները յիսուն առ հարիւր յաւելում պիտի ունենան, այսինքն քառնէն 200էն 300ի պիտի բարձրանայ, բայց ամփոփոխ պիտի մնան շաբաթական քարթերը: Այս վերջիններուն առեղծած բացն է զոր պիտի գոցեն գործատէրերը ամսական վեց հարիւր ֆրանք վճարելով աշխատաւոր գլուխ, իբրեւ տուրք :

Յաւելման ենթարկուած են նաեւ ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի գործիքներու տարեկան տուրքը. — 2000 ֆրանք ձայնասփիւռի, իսկ վեց հազար՝ հեռատեսիլի գործիքներուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ պատահած երկրաշարժին մեռելներուն թիւը մօտեցած է երկու հազարի: Հազարէ աւելի վիրաւորներ կան, իսկ քառասունէն յիսուն հազար հոգի անապաստան մնացած է :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ, Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Զուիցերիոյ բազմաթիւ շրջաններու մէջ սկսած է ձիւնել: Սկովտիոյ մէջ ցուրտը նուազ 14 աստիճանի հասած է :

ՔԱՄԵՐՈՒՆԻ մէջ անհարեկիչներու գնդակին զոհ գնաց երեսփոխան մը: Հինգ հոգի սպաննուեցաւ եւ վեց հոգի ալ ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ՝ այս մահափորձին հետեւանքով: Անհարեկիչները կը փնտռուին :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հանրապետութեան Նախագահ Քամիլ Շամուն նամակ մը ղրկած է Նախագահ Այզընհաուըրի, որ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ զբաղին նաեւ Պաղեստինցի տարագիրներու հարցով :

ՀՌՈՄԻ անգլեւեգիպտական խորհրդակցութեանց եգիպտական պատուիրակութեան նախագահը գնաց Գահիրէ, Հռոմի աշխատանքներուն արդիւնքը հաղորդելու համար ելմտական նախարարութեան : Ժողովին արդիւնքները պաշտօնապէս չէ հաղորդուած տակաւին :

ՄԱՐՈՔԻ մէջ ողողումներ եղան, փոթորիկին եւ անձրեւներուն հետեւանքով: Բազմաթիւ շրջաններու բնակչութիւնը տեղափոխուած է :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ մէկ շաբաթէ ի վեր Խրուշչեւ չէ տեսնուած հասարակութեան: Կը կարծուի թէ Գերագոյն Խորհուրդի յառաջիկայ ժողովին պատրաստութիւնը կը տեսնէ :

ՓԵՇՏԱՅԻ ձայնասփիւռին համաձայն, Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի համայնավար կուսակցութեանց ղեկավարները գաղտնի ժողով մը կը գումարեն. վայրը յայտնի չէ :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ անգլիացի զինուորները ստիպուած են կրակ բանալ քաղաքացիներու վրայ: Երկու խռովարարներ վիրաւորուած են :

ԺԸՆԵՒԻ ֆրանքեւեգիպտական խորհրդակցութիւնը չորս շաբաթով յետաձգուեցաւ :

ԻՖՆԻԻ հարցին կարգադրութեան համար, կը կարծուի թէ Ֆրանսա միջամտութիւն մը պիտի ընէ Սպանիոյ, եւ Ռապաթի կառավարութեանց մօտ: Մարոքի դիւանագիտական շրջանակներուն կարծիքն ալ այս է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԱՄՍԱԹԵՐԹ

(Օրգան՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի)

Լոյս տեսած է 11րդ թիւը:

Ճոխ բովանդակութեամբ, պատկերազարդ :

Հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Ձեռքէ՝ հատը 50 ֆրանք :

Տարեկան բաժնեգին՝ 450 ֆրանք:

Ստանալու համար դիմել՝

M. K. PAPAZIAN

25, Rue Martial-Boudet, Chaville - S. et O.

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Ընկեր Թադեւոս Այվազեանի յիշատակին, Շաւարշ Հարէլեան (Լիոնէն) հազար ֆրանք կը նուիրէ Մշակոյթի Տան :
(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

×

Մէօտոնէն Պ. Գապանճեան հազար ֆր. կը նուիրէ Շաւարշ Միսաքեան սրահին :
(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ :
Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները :

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի խնջոյքը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ:
Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է :
Ճոխ պիւֆէ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաթէլի սրահը: Կը խօսի՝ Պ. Արտ. Գմբէթեան :
Նիւթ՝ «Երկու Յովհաննէսները՝ Յովհ. Սեւումեան եւ Յովհ. Զարիֆեան»:
Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ :

Ճաշագին 1000 ֆրանք :

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ :

Մասնագէտ թայէօր մը այր մարդու դասական ժիլէի համար: Դիմել՝

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէի սրահը :

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ:
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔԸ՝

ԾՆՈՒՆԴ ԹԷ ԿԱՂԱՆԴ

կրնաք ճոխ սեղանի մը շուրջ, անցընել

ԼԻԼԱՅԻՆ

24, RUE ST-LAZARE PARIS 9

TÉL. : TRI 31-62

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հաճելի նուագով

եւ այս բոլորը 2000 ֆր.

— իւրաքանչիւր անձի —

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15

TRI 31-62

ՅԱՌԱՋ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Փարիզէն Տէր եւ Տիկին Աճէմեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն Պ. Յակոբ Զաքարեանի (Բլամար) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ. Յարութիւն Գումրուեանի մահուան առթիւ Այրի Տիկին Նինա Եազուտեանց հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին, փոխան ծաղկեպսակի :

×

Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ, Այրի Տիկին Էտիրնէլեան եւ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Նիկողոսեան ընտանիքին եւ Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրէնկիւլեանի եւ փոխան ծաղկեպսակի երեք հազար ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

ՏՕՆԱԾԱՌ
ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 – 22:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :

Կը ներկայացուի Շիրվանզատէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ :

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեւանէն Վարդ. Պատուական Սիրական Գրիգորեաններ, իրենց հօր անունը Ստեփան, ինչպէս նաեւ Դաւիթ Պուռնազեան, որոնք Հայաստանէն զինուորագրուած են 1941 – 1942ին: Տեղեկացնել Խորէն Մնացականեանի,

544 Cupp. St. San Francisco, California

ՀԻՒԱՆԴԱՊԱՀՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Հայկական ծերանոցներուն համար վըկայեալ հիւանդապահուհի մը կը փընտռուի (պետական վկայականով): Բնակարան եւ սնունդ ապահովուած են: Դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը : 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մէջ – մասնաճիւղային ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, կէսօրէ վերջ, ժամը 16ին, Րէժանի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն շրջանիս հաւատացեալ ժողովուրդին կը յայտարարենք թէ հոգաբարձութիւնս որոշած է Դեկտեմբեր 22ի կիրակին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել Ս. Եկեղեցւոյս մէջ յաւէտ ողբացեալ Հայոց մեծ բանաստեղծին՝ հանգուցեալ ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ յիշատակին :

Հոգաբարձութիւն Վարագայ
Ս. Խաչ եկեղեցւոյ (Առնուվիլ)

Շաբաթ 21 Դեկտ. երեկոյեան ժամը 9ին իր մասին կը դասախօսէ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՈՐԵԱՆ, եկեղեցւոյս սրահին մէջ : Կը խնդրուի յիշատակը յարգողները ներկայ ըլլան սոյն դասախօսութեան : Կը նախագահէ Հոգ. Հովիւ Ադդէ Քհնյ. Փայլակեան :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՒՆ

Պ. Արթաքի Գալայճեան տասը հազար ֆրանք, Պ. Կարպիս Պօյաճեան հինգ հազար, իր զաւկին զինուորութենէ վերադարձին առթիւ : Պ. Շ. Վահանեան, Տօքթ. Օտապաշեան, Օր. Խաչատուրեան, Պ. Ապէլ Համբարձումեան, Պ. Նիգոթեան, Պ. Բարսեղ Սերճանեան, Պ. Պ. Սարգիս Գոչեան, Տամլամեան, Անտոէ Պըյըքլեան, Տիգրան Գալայճեան հինգ հազարական, Յ. Յակոբեան, Գասապեան, Նիկողոսեան երեք հազարական, Գոտակեան, Լեւոն Խուպէսէրեան, Ա. Փափազեան, Մոսկոֆեան, Տ. Ալթունեան, Նուպար Գըրճեան երկու հազարական, Փափազեան 1500, Տէվրիշեան, Տէմիրճեան, Գըրըճեան, Նիգսարլեան, Պ. Զպուքճեան, Էպրիշանեան, Ժորժ Ֆօրօպէտեան, Ալէքսանտր Երանեան, Զանկեան հազարական, Աստարճեան, Փայլակ Եղեկիէլեան, Ալեքսանեան, Բանիկեան Պիւլպիւլեան հինգ հարիւրական ֆրանք :

Շաւիլի հոգաբարձութիւնը մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ալֆորվիլի Հայ Հասարակութեան Տէր Եսայի քհնյ.ի միջոցաւ ըրած նուիրատուութեան համար, որուն ցանկը պիտի տանք յաջորդով :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ

28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 4էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի քուարթեթը

Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ :

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով:

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օժանդակութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈՂ (քալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — MERCREDI 18 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8071 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3872

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

«Երբ հայ գաղթականութիւն մը հաստատուի օտար երկրի մը մէջ, առաջին գործը կ'ըլլայ հիմնել եկեղեցի մը, դպրոց մը եւ լրագիր մը» :

Այս տողերը գրած է՝ հարիւր տարի առաջ՝ Լուսուար Տիւլորիէ, Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին հայերէնի դասախօսը, որ ա՛յնքան թանկարժէք ուսումնասիրութիւններ կատարած է Հայոց պատմութեան մասին եւ ի մէջ այլոց Հաւաքումն խաչակրութեանց Պատմիչներու հոյակապ շարքին մէջ 1869ին հրատարակած է Հայկական Վաւերագրերու առաջին հատորը, հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Բազմերախտ հայկաբանին խօսքը ինչպէս դար մը առաջ, այսօր ալ ճշմարտութիւն է :

Եկեղեցի, դպրոց եւ լրագիր: *Ազգապահպանման երեք գլխաւոր ազդակներ, որոնք ա՛յնքան մեծ դեր խաղացած են անցեալին մէջ ու կը շարունակեն խաղալ ներկայիս :*

Մանաւանդ եկեղեցին ու դպրոցը փրկած են մեր ժողովուրդը՝ իր պատմութեան ամէնէն փոթորկալից օրերուն: Նախախնամական եղած է անոնց դերը :

Հայաստանեայց եկեղեցին տարբեր է ուրիշ ազգերու եկեղեցիէն: Անիկա մեր ժողովուրդին համար լոկ աղօթավայր մը չէ, կոչուած՝ գոհացում տալու անոր հոգեւոր, կրօնական պահանջներուն :

Մեր եկեղեցին այն բարոյական հիմնարկութիւնն է, որ իր շուրջ համախմբած է ազգին զաւակները ու փրկած զանոնք ձուլումէ եւ օտարացումէ :

Մեր դարաւոր պատմութեան այն միջանկեալ երկարատեւ շրջաններուն, երբ կորսնցուցած ենք մեր քաղաքական անկախութիւնը, եկեղեցիին ապաւինած ենք միշտ : Դպրոցին ուժ ենք տուած :

Այսօր ալ անկախութենէ զրկուած հայութիւնը արտասահմանի մէջ փարած է եկեղեցիին ու դպրոցին: Իսկ լրագիրը *միութեան կապ մըն է չորս հովերուն տարտղնուած հայութեան միջեւ:*

Կիրակի օր վայելուչ հանդիսութեամբ տեղի ունեցաւ փարիզեան արուարձան Շավիլի Նորակառոյց եկեղեցիին բացումը :

Քառորդ դար առաջ, Շավիլի շրջանի նորեկ հայ գաղթականները — որոնք այսօր «հին սերունդ» դարձած են — հիմը դրած էին տախտակաշէն համեստ մատուռի մը: Իրենց նիւթական պայմանները չէին ներեր աւելին ընելու :

Այս «վաստակաւոր» մատուռը, ինչպէս վաստակեալ եւ խորտակեալ, ժամանակավրէպ դարձած էր այլեւս: Խումբ մը գիտակից երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ, որոնք այդ մատուռին մէջ մկրտուած էին եւ անոր չոր սեղաններուն վրայ սորված մայրենի լեզուն, արժանապատուութեան զգացումէ տարուած՝ տարի մը առաջ վճռած էին ներկայանալի եւ պատուաբեր եկեղեցի մը կանգնել անոր հողին վրայ :

Ու խօսքէն գործի անցնելով, մեր նոր սերունդը, աջակցութեամբ եւ քաջալերութեամբ ամէն դասակարգի պատկանող ազգասէր հայրենակիցներու, կարճ ժամանակի մէջ գլուխ հանեց ձեռնարկը եւ տօնական օրերէն առաջ կատարեց օծումն ու պաշտօնական բացումը :

Պատարագէն վերջ, Վէրսայլի ճաշարահին մէջ խօսուած ճառերը շեշտեցին մեր երիտասարդներուն ցոյց տուած հայրենասիրական եռանդն ու զոհաբերութեան ոգին, որոնց շնորհիւ անոնք յաջողած էին լրացնել իրենց հայրերուն սկսած գործը, իբրեւ անոնց արժանաւոր ժառանգորդները :

Ու սրտաբուխ նուէրները իրար յաջորդեցին՝ հնարաւորութիւն տալու համար Երիտասարդաց Եկեղեցաշէն Յանձնախումբին, որ փակէ առկախ հաշիւները :

Յիշատակութեան արժանի է ծանօթ ազգային բարերար Պ. Արմենակ Համբարձումեան, որ նուիրատուութեանց ընդհանուր գումարը կրկնապատկեց՝ քաջալերելու համար Շավիլի մեր հայրենասէր երիտասարդները :

Եկեղեցիի աջակողմեան սրահը պիտի ծառայէ իբրեւ դպրոց՝ մայրենի լեզուն եւ ազգային պատմութիւնը սորվեցնելու համար մեր նորահաս սերունդին :

Ապրի՛ք տղաք: Դուք բացիք ճամբայ մը, որուն պիտի հետեւին անկասկած ձեր տարեկիցները ուրիշ շրջաններու մէջ:

ՀՐԱՆԴ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻՆ Ա. ՆԻՍՏԸ

Ինչպէս գրած էինք, Ատլանտեան Ուխտի անդամ 15 երկիրներու ներկայացուցիչներուն պաշտօնական առաջին նիստը գումարուեցաւ Բշ. օր, կէսօրէ ետք՝ բացման հանդիսաւոր ժողովէն վերջ: Զանազան պատուիրակներու արտասանած ճառերէն այնպէս կ'երեւի, թէ Արեւմուտքը կարեւորութիւն կ'ընծայէ մառեշալ Բուլկանինի նամակներուն եւ առաջարկներուն: Ատլանտեան երկիրներու ղեկավարները յարմար կը սեպեն որ ուսումնասիրութեան մը ենթարկուին անոնք: Մինչեւ իսկ կ'առաջարկեն որ քննուի Լեհաստանի կարծիքը — կեդրոնական Եւրոպայի զինաթափութիւն՝ հիւլէական մարզի մէջ, մասնակցութեամբ երկու Գերմանիաներու, Լեհաստանի եւ Չեխոսլովաքիոյ :

Մինչ այդ, Դանիա եւ Նորվեկիա պաշտօնապէս յայտարարեցին, թէ իրենց կառավարութիւնները պիտի ընդդիմանան հիւլէական զէնքերու պահեստին եւ հրթիռներու արձակարաններու կառուցման:

Ինչպէս ծանօթ էր արդէն, առաջին անգամ խօսք առաւ Ատընաուըր՝ յետ միջօրէի պաշտօնական ժողովին մէջ: Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետը խօսելով մառեշալ Բուլգանինի նամակին մասին, բսաւ թէ հարկ չկար դիւանագիտական ճամբով Խ. Միութենէն ճշգրիտ բացատրութիւններ ուզել Բուլգանինի նամակին մասին: Ատընաուըր ջատագովեց Մոսկուայի վարիչներուն հետ խորհրդակցելու գաղափարը. — Նախ՝ կը մտածեմ քաղաքական խորհրդակցութեան մասին, բսաւ ան. կը կարծեմ թէ էական է համաձայն գտնուիլ հասարակաց կարգ մը սկզբունքներու վրայ, որոնց միջոցաւ պիտի աշխատինք լուծել զանազան հարցեր, որ կը ծագին աշխարհագրական տարբեր կէտերու վրայ: Կը մտածեմ՝ յատկապէս Արեւելեան Եւրոպայի, Միջին Արեւելքի եւ Ափրիկէի մասին:

Ֆրանսայի Վարչապետ Կայեար, առաջին առիթով ներկայացուց իր կառավարութեան տեսակէտները. — Հարկ է նորոգել Ատլանտեան Ուխտը, որ աւելի քան ութ տարուան հնութիւն ունի: «Եւրոպայի բերդը» այսօր շրջապատուելու սպառնալիքին ներքեւ կը գտնուի :

Ցելիքս Կայեար յիշելէ ետք, թէ գիտական եւ զինուորական յառաջդիմութիւնները իրարու կապուած են, աւելցուց. — Հարկ է պահել հաւասարութեան սկզբունքը՝ Ուխտի անդամներուն միջեւ եւ ստեղծել տնտեսական համագործակցութիւն մը: Իսկ պէտք է խորհրդակցիլ անպայման՝ երբ տեսակէտի տարբերութիւններ ծագին Ուխտին անդամներուն միջեւ :

Վարչապետ Կայեար իր խօսքը վերջացուց, ըսելով թէ Ատլանտեան Ուխտը միաժամանակ ստեղծուած է յարգելու համար մարդկային արժանապատուութիւնը :

Հոլանտայի Վարչապետ Ուիլեմ Տրիս առաջարկեց, որ արեւմտեան երկիրները մէկ ուղղութիւն որդեգրեն՝ Ինտոնեզիոյ հարցին նկատմամբ: Ատլանտեան Ուխտին սպառնացող մեծագոյն վտանգը, բսաւ Տրիս, ա՛յն է, որ Խ. Միութիւն անպարկեշտ ձեւով կը տկարացնէ Արեւմուտքը, թունաւորելով անոր յարաբերութիւնները Ասիոյ եւ Ափրիկէի հետ: Տրիս շեշտեց Կայեարի յայտնած կարծիքին վրայ՝ յաճախակի խորհրդակցութիւններ պէտք է ունենալ քաղաքական զանազան հարցերու շուրջ :

Նորվեկիոյ Վարչապետ Կէրհարտսըն յայտարարեց, թէ Նորվեկիոյ քաղաքականութիւնը, Ատլանտեան Ուխտի ստորագրութենէն առաջ՝ դէմ էր արդէն իր հողամասին վրայ հաստատուիլ ուզող օտար ուժերուն, բացի այն պարագայէն՝ երբ յարձակում կրէ, կամ յարձակումի վտանգի մը առջեւ գտնուի. — Ոչ մէկ պատճառ կը տեսնենք հիմա՝ մեր այս քաղաքականութիւնը փոփոխութեան ենթարկելու համար. Նորվեկիա հարկ չըզգար հիւլէական պահեստի զէնքերու եւ ոչ ալ միջերկրային հրթիռներու արձակարաններուն :

Ատլանտեան Ուխտի Նախագահը՝ ըՍփաք, խօսք առնելով շեշտեց Ուխտին քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային հարցերուն վրայ: Այնուհետեւ, Սփաք յայտնեց, թէ էական էր արդիական զէնքեր ունենալ՝ Ատլանտեան Ուխտի զօրաբաժիններուն համար :

Միւս կողմէ, Սփաք մերժեց հաւատալ Ատլանտեան Ուխտին մէջ ծագած տագնապի մը. — Ձեմ հաւատար այդ տագնապին, բսաւ ան, որովհետեւ Ուխտին վարած քաղաքականութենէն դուրս դրական ոչինչ կայ: Նոյնիսկ եթէ անհամաձայնութիւններ ծագին Ուխտին անդամներուն միջեւ, պէտք է գիտնալ այն իրողութիւնը, որ անոնք հաւասար իրաւունքներ ունին :

Սփաք յատկապէս բսաւ, թէ մարդկութիւնը իր աչքերը յառած է Ատլանտեան Ուխտին վրայ. — Բարեկամներ, եւ անոնք՝ որ մեզի քիչ մը աւելի նուազ կը սիրեն, մեզմէ կը սպասեն ամէն բան :

Պատասխանելով այն հարցին՝ թէ ժողովուրդները ի՞նչ կը սպասեն այս ժողովէն, Սփաք բսաւ. — Պիտի ուզէի, որ ոչ ոքի սպառնալով, փորձելով հասկնալ բոլոր տեսակէտները, ընդունելով բոլոր առաջարկները՝ որ տրամաբանական կը նըկատուին եւ կուգան մեր հակառակորդներէն, ինքնավստահ ժողովի մը տպաւորութիւնը ձգենք, ժողով մը՝ որուն նըպատակները պարկեշտ են եւ որոշած է ոչ միայն պաշտպանել ու ազատել ժողովուրդներն ու անոնց երկիրները, այլ՝ նոր կեանք մը ստեղծել, բարոյական եւ քաղաքական սկզբունքներով :

Սփաք ընդունեցաւ որ կան քանի մը հարցեր՝ դաշնակիցներու լուրջ ուսումնասիրութեան առարկայ: Հաստատեց, թէ անկարելի չէր ժամանակաւոր լուծում մը գտնել անոնց համար, կամ որոշել մօտակայ թուական մը՝ քննելու համար այդ բոլորը: Սփաք իր խօսքը վերջացուց, ըսելով թէ վերջին շրջանի ամէնէն կարեւոր հարցը այն է, թէ Խ. Միութիւնը մերժեց արեւմտեան առաջարկը, ի մասին ընդհանուր զինաթափութեան :

Իտալիոյ Վարչապետ Ծոլի յայտարարեց, թէ էական էր ընդհանուր զինաթափութիւն մը, մինչ այդ սակայն, հարկ էր ունենալ արդիական զէնքեր՝ ինքնապաշտպանութեան համար, միաժամանակ առաջարկելով զինաթափութիւն ու համագործակցութիւն :

Նախագահ Այզընհաուըր պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ Միացեալ Նահանգները, հարկ եղած ուժով անմիջապէս օգնութեան պիտի գան Ատլանտեան բոլոր ազգերուն՝ երբ զինեալ յարձակում մը կրեն անոնք: Այզընհաուըր յետամնաց երկիրներու մասին ալ խօսելով, բսաւ թէ ամերիկեան Խորհրդարանէն պիտի խնդրէ, որ 325 միլիոն տոլարով բարձրանայ այդ երկիրներուն ըլլալիք օժանդակութեան գումարը:

Միւս կողմէ, Ամերիկայի Արտաքին Նախարար Տըլլըս յայտարարեց, թէ իրենք պատրաստ են մասնակցելու հիւլէական զինարաններու կառուցման : Միացեալ Նահանգները Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն պիտի տան նաեւ հեռաւոր հրթիռներ :

Անգլիոյ վարչապետ Մաքմիլըն համակարծիք գտնուեցաւ Միացեալ Նահանգներուն եւ յայտնեց թէ Արեւմտեանները պէտք է վերանորոգեն իրենց ուժը՝ արդիական զէնքերով: Թէեւ այս Ուխտին նպատակը խաղաղութիւնը պէտք է ըլլայ, բսաւ Մաքմիլըն, բայց պէտք է հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել անոր համար: Յիշեց նաեւ՝ որ անարդարութիւն էր Գերմանիան բաժնուած պահել :

Քանատայի Վարչապետը Բուլգանինի նամակին մասին խօսելով, բսաւ թէ պէտք չէր մերժել խորհրդային ղեկավարներու հետ հանդիպում մը ունենալու առաջարկը, թէեւ կասկածելի էր Ռուսերուն անկեղծութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱ նոր կոչ մը ըրաւ Արեւմուտքին՝ խաղաղութեան համար «Մեծեր»ու հանդիպում մը առաջարկելով : Կոչը եղած է Գերագոյն Խորհուրդի ժողովին առիթով, որ կը բացուի այս հինգշաբթի:

ՍՈՒՐԻՈՅ Տեղեկատուութեան նախարար Սալիհ Ալիք արաբական երկիրներու մէջ ամերիկեան զինուորական խարիսխներ հաստատելու հարցին շուրջ հարցապնդուելով, յայտարարեց թէ Արաբները պէտք չունին Արեւելք – Արեւմուտք պայքարին խառնուելու :

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ կայարանին մօտ երկաթուղիի արկած մը պատահեցաւ, որուն հետեւանքով երեք հոգի մեռաւ. քառասունի մօտ վիրաւորներ կան, որոնց մեծ մասը՝ ծանր :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ շահն ու կայսրուհին Բշ. օր հասան Պէյրութ, պաշտօնական այցելութեան մը համար: Կը կարծուի թէ շահը խորհրդակցութիւններ պիտի ունենայ Լիբանանցի ղեկավարներու հետ՝ պաղեստինեան հարցին շուրջ :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ «Բանակին Թերթը» կը խնդրէ Խորհրդարանէն, որ Նախագահ Այզընհաուըր դարձեալ մաս կազմէ բանակին :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ մէջ ամերիկեան «Նիւզվիք» թերթի թղթակիցին կարճ ժամանակ մը տրուեցաւ՝ սահմանէն դուրս ելլելու համար. ամերիկացի լրագրողը կը մեղադրուի, որ Միլովան Ճիլասի «Նոր Դասակարգը» գրքէն տպագրուած հատուածներ ցրուած է ժողովուրդին մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Նախագահ Նասըր յայտարարեց, թէ մերժած է ընդունիլ Կրթ. Նախարարին հրաժարականը :

ԱՆԳԼԻՈՅ նախկին վարչապետ Անթընի Իտըն հիւանդ է եւ յանձնուած՝ բժիշկներու խնամքին :

ԻՐԱՔԻ նոր կառավարութիւնը կազմեց Խորհրդարանի նախագահ՝ Մուրժան: Արտաքին նախարարն է Պաչայեան : Նոր դահլիճը կը հետեւի Նուրի Սայիտի քաղաքականութեան :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ պատերազմական հինգ նաւեր յանձնեց Լեհաստանի :

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իր գործը կը բաղկանայ բանաստեղծութիւններէ, պոէմներէ, առասպելներէ եւ պալլատներէ, առակներէ, պատմուածքներէ, արձակ պոէմներէ, եւ ըրոյցներէ, հէքեաթներէ, արձակ առակներէ, յուշագրութիւններէ, ինչպէս վէպէ մը, խորագրեալ՝ Ուսդա Կարօ:

Կատարած է թարգմանութիւններ, առաւելապէս ռուս եւ արեւելեան գրականութեան պատկանող մշակներէ:

Այս գրականութիւնը, որ իր ծաւալով այնքան ծաւալուն չէ, բայց բարձր է իրբեւ որակ՝ ամփոփուած է հետեւեալ խորագիրներուն տակ.—

Երգեր ու վէրքեր, Հայրենի Աղբիւրից, Աբու Լալա Մահարի, Հին ու Նոր երգ ու վէրքերից, Արձակ էջեր, Ուսդա Կարօ:

Կարելի եղածին չափ ամփոփ, վերլուծական եւ համադրական խողովակով՝ պիտի ջանամ տալ բանաստեղծին գրականութեան նկարագիրը, զայն հիմնաւորելով ընդհանուր յայտարարի մը վրայ:

Ըստ իմ հայեցողութեան, Աւետիք Իսահակեան ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր բանաստեղծ է, եւ մեծ բանաստեղծ մը: Իր գուսանական խառնուածքին ենթակայ տաղաչափական եւ լեզուական անհարազատութիւնները կը կորսնցնեն իրենց յարաբերական կշիռը երբ բանաստեղծութեան մէջ կը փնտռենք ճշմարիտ բանաստեղծութիւնը, այսինքն բառին, մտածման, զգացման եւ արտայայտութեան խաղը՝ ներշնչման պրիսմակին մէջ: Հոս, Աւետիք Իսահակեան կը կանգնի միեւնոյն լուսաշաւիղին վրայ ուր կը գտնուի իր մեծ բարեկամներէն Յովհաննէս Թումանեանը: Հոս, Իսահակեան անխոցելի է: Կ'երգէ սէրը, բնութիւնը, մարդկութիւնը, ազատութիւնն ու հայրենիքը, ու բոլորին մէջ կը տիրապետէ ըզգացման թափը քան թէ գաղափարին ուժգնութիւնը: Եթէ չունի իմաստասիրական ինքնեկ տեսութիւն մը, սակայն ունի միտք մը որ կը խորհրդածէ, որ գիտէ տեսնել անտեսանելին, զայն առաջնորդելով իրականութեան ճամբուն վրայ, միակ ուղեկից ունենալով բանաստեղծութեան զուռնադեղ մուսաները: Քիչ մը մարգարէ է, տեսանող:

Բանաստեղծութեան մէջ ըլլայ թէ արձակին, Աւետիք Իսահակեան պատկերներով, գոյներով, զիրար փնտռող հնչականութիւններով եւ հրաւէրներով հարուստ անձնաւորութիւն մըն է: Իր գըրականութիւնը ձոխ է նկարչական տպաւորութիւններով, բանաստեղծական եւ երաժշտական միախառնումներով երանգաւորուած: Այս ընդհանուր յայտարարը իր բանաստեղծական երկունքին եւ արձակ գրականութեան հիմքը կը կազմէ, ու չենք գիտեր որ մէկը գերադասել անոնցմէ: Այս յատկութիւնները կը ստանան աւելի ցայտուն հանգամանք իր Աբու Լալա Մահարիին մէջ: Քաջատեղեակ գերմաներէնի, ազդեցութեան տակ Ֆրիտրիխ Նիցչէի, այս երկար մտածուած եւ երկար աշխատուած գործին մէջ Աւետիք Իսահակեան սկսաւ գրգռել համամարդկային եւ դասակարգային հարցեր. գեբաղզրուած միտքն ու սիրտը դուռ տըւին խորհրդածութիւններու, որոնք իրենց կարգին յանդեցան արտակարգ յոռետեսութեան. գրեթէ անըմբռնելի ուժգնութեամբ բանաստեղծը յարձակեցաւ կին էակին վրայ, մոռնալով որ ինչ որ անոր տկարութիւնն էր՝ էր նաեւ իր տկարութիւնը, մարդ արարածին տկարութիւնը, բոլորիս տկարութիւնը. սակայն, ինչ որ ըսաւ՝ ըսաւ համոզումով, կիրքով, անմիջականութեամբ եւ ներհայեցողական խորքով, որ իր գործը կը դարձնեն հետաքրքրութիւններով լեցուն, գրաւիչ եւ տպաւորիչ: Այն ատեն, երեսուն տարեկանը հազիւ անցուցած ըլլալու էր, երեսուներորի վրայ, եւ անտարակոյս, այս հանգամանքով պէտք է բացատրել կրքին եւ մոլուցքին ապերասան թափը՝ խոհականութեան կշռին տուժումով: Այս գործին մէջ քնարերգակ բանաստեղծը յաջողութեամբ կը միախառնէ դիւցազնաշունչ փայլատակումներու, կորովի եւ լայն:

Այս գործը, որ Իսահակեանի գլուխ գործոցը կարելի է նկատել՝ իբրեւ գեղակատար ունի Աբու Լալա Մահարի արաբ բանաստեղծը, որ ձանձրացած եւ զզուած մեծ քաղաքներու կեանքէն, ընկերներու ստորնութենէն, կին էակին խաբկանքէն եւ ոչնչութենէն՝ գլուխն առած կ'երթայ անապատին մէջէն, ապրելու համար առանձնութեան մէջ, արեւուն ոսկեգոյն պատմուճանը նետած իր կքող ուսերուն: Խորաքանդակեալ նկարագրութիւններու կողքին, որոնք կարծէք կը շարժին ու կ'ունին ներշնչման եւ յուզականութեան հողմերուն մէջ, կայ նաեւ անբուժելի միօրինակութիւն մը՝ յոռետեսութեան դիմակին տակ. սակայն, այս գործին մէջ գեղեցիկը խնկապէս գեղեցիկ է, լի շունչով եւ թռիչքով:

Ինչպէս Իսահակեանի մնացեալ ստեղծագործութեան, այնպէս ալ այս գործին մէջ Նոր Վիպային դպրոցին հետքերը ներկայ են, սակայն բանաստեղծը կը ձերբազատուի ամէն կաշկանդումէ եւ հակառակ, որովհետեւ զօրաւոր է ոչ միայն իբրեւ քերթող՝ այլ նաեւ իբրեւ մարդ արարած, մտքի անշեղ անձնականութեամբ տոգորուն: Իր գրականութեան մէջ, արեւմտեան արուեստին լոյսը վերածուած է արեւելեան ծխածնին, բաբախուն եւ թաւշային:

Իր գործը տեւական պիտի մնայ:

Ձերբազատուած երկրաւորէն, հիմա հայ երկնակամարին բնակիչներէն մին է, ուր անտարակոյս վերագտած է իր երիտասարդութեան եւ հասուն տարքին ընկերներէն Ահարոնեանը, Թումանեանը, Զօպանեանը, Ալայեանը, Պռոշեանը, Աղբալեանը, Նալսարդեանը, Շաւարշ Միսաքեան ու Եղիշէ Չարենցը. բոլորն ալ մարդիկ՝ որոնք հայրենի հողին վրայ եւ հայրենի հողէն դուրս ապրեցան, մաքառեցան եւ մեռան մէկ գաղափարի համար, հայրենեաց բարօրութեան սուրբ գաղափարին համար, ու ճիշդ անոր համար արժանի ոչ միայն մեր սիրոյն եւ երախտագիտութեան՝ այլ անթառամ յիշողութեան:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՄՐԱՔԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՐԴԻ ԲԱՆԱԿԸ

ԽՄԲ.— Վերջերս Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը խումբ մը ֆրանսացի լրագրողներ հրաւիրեց, որ այցելութիւն մը տան գերմանական արդի բանակին: «Լը Մոնտ»ի աշխատակիցը, Ժան Փլանշէ հրատարակած է իր տպաւորութիւնները: Ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը:

Արեւմտեան Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ ուր տեղի կ'ունենայ Պատերազմական նախարարութեան յանձնախումբին մէկ վիճաբանութիւնը «պատերազմական նախարարութեան պատգամաւորը Խորհրդարանին մէջ դատաւո՞ր մը պէտք է ըլլայ, թէ մարդկային զգացումներով անհատ մը» նիւթին շուրջ: Թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութենէն ետք, զինուորականներէ կազմուած այս յանձնախումբը կ'իւրացնէ սպայի մը տեսակէտը.— կարելի չէ՞ դատաւոր մը գտնել՝ մարդկային զգացումներով...:

Մինչ, ուրիշ սրահի մը մէջ կը քննուէր վերէն եկած հրահանգը զինուորականներու անձնական ըմբռնումով գործադրելու հարցը: Այս սկզբունքը նոր չէ գերմանական բանակին մէջ: 1936ին ընդունուած օրէնքի մը համաձայն, պատերազմի դաշտին վրայ, հրամանատարը վերէն եկած հրահանգին ենթարկուելէ առաջ՝ պէտք է ուսումնասիրէր թէ անոր գործադրութիւնը կը համապատասխանէ՞ ստեղծուած կացութեան, թէ ոչ:

Գերման բանակին նոր ղեկավարները այս սկզբունքը իւրացուցած են արդէն:

Ուրիշ հարց մըն ալ՝ հայրենասիրութիւնը: Արդարեւ, տագնապի պահերուն, իւրայատուկ ղեկավարութեան պատճառով «անհատապաշտ» դարձած զինուորները ի՞նչ ձեւով կարելի է յառաջ մղել: Այս ուղղութեամբ, Գերմանացիները կ'ըսեն, թէ հայրենասիրութիւնը գաղափարական պէտք է ըլլայ, ո՛չ թէ հողին՝ այլ կապուած երկրին վրայ գոյութիւն ունեցող անցուդարձերուն: Արդարեւ, ինչպէ՞ս կարելի է Գերմանիոյ համար կռուելու հրաման տալ, երբ տարազներով լեցուն է երկիրը: Ասոր համար է, որ այսօրուան զինուորը կ'երդնու պաշտպանել ո՛չ թէ Գերմանիան՝ այլ, գերման ազգին իրաւունքն ու ազատութիւնը:

Իրաւունքի եւ ազատութեան գաղափարը սակայն, պէտք է բացատրել զինուորներուն: Պէտք է հասկցնել ընկերային եւ քաղաքական ընդունուած օրէնքները, փոխադարձ վստահութեան մթնոլորտ մը ստեղծելու համար: Այս ուղղութեամբ, լուրջ աշխատանք կը տարուի գերմանական բանակին մէջ:

Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 60ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Կոմիտասի Թաղումն էր: Դագաղը դըրուած էր Կուլտուրայի տան դահլիճում: Ահագին բազմութիւն էր հաւաքուել հրաժեշտ տալու: Ներս եկողը չէր հեռանում: Լաւ յիշում եմ, այնտեղ էին Կոմիտասի ընկերները, հայ գեղարուեստական ինտելլիգենցիայի ներկայացուցիչները, որոնք Կոմիտասի հետ բարեկամութիւն էին արել, հետը գործել, կանգնած էր Մանուկ Աբեղեանը, ինչպէս մի խոժոռ ժայռաբեկոր, դէմքը խիստ էր, ոնց որ միշտ, եւ դժուար էր հասկանալ, թէ այդ պահին ինչ էր մտքինը: Այստեղ էր Փանոս Թէրլէմէզեանը, որը, հակառակ Աբեղեանին, չէր կարողանում լուռ ու անխօս մնալ, եւ այդ օրը նրա ձեռքն աւելի էր դողում: Շատերը կային:

Ցանկարծ դրան մօտ եղած հասարակութիւնը ճեղքուեց՝ մէկին ճանապարհ տալու համար: Չարենցն էր: Տխուր էր, մոլորուած, դէմքը դունատ: Բարձրացաւ պատուանդանին, գլուխը կախ կանգնեց, տրտում հայեացքը դագաղի ապակեայ դիմաշրջանակին, որի տակից երեւում էր Կոմիտասը:

Շատերը գիտէին, որ Չարենցը փակուել է տանը եւ դուրս չի գալիս: Չարենցը մի պահ քարացած կանգնեց, ապա կռացաւ համբուրեց ապակին եւ լուռ քայլեց դէպի դուրս: Անմիջապէս ճանապարհ տուին: Գնում էր գլուխը կախ, ձեռքերի մէջ ճմրթկելով գլխարկը:

Երեկոյեան մօտ էր: Հետաքրքրուեց յուղարկաւորութեան մանրամասնութիւններով: Ասացի որ Հայկանուշ Դանիէլեանը երգեց, պատմեցի, թէ ինչպէս, վերջում, Կոմիտասի հողաթումբը շրջապատելով՝ կոնսերվատորիայի երգչախումբը երգեց «Անձրեւն եկաւ շաղալէն», իսկ այդ պահին մայր մտնող արեւն իր վերջին շողերն էր արձակել, եւ միաժամանակ անձրեւ էր գալիս: Այնպիսի տպաւորութիւն էր, կարծես երկինքը լալիս էր, արցունք թափում:

Չարենցը յուզուեց:

Փորձեց ինքն իրեն տիրապետել, չկարողացաւ: Տեղից վեր կացաւ: Անցաւ սենեակի միւս ծայրը եւ մէջք առած՝ բաւական երկար մնաց գրապահարանի առաջ, իբր ինչ որ գիրք է նայում, բայց... լալիս էր:

Քիչ յետոյ մօտեցաւ գրասեղանին, վերցրեց մի թերթիկ, ուզեց կարդալ, բայց հազիւ շնչաց միայն վերնագիրը, յիշում եմ՝ «վերադարձի երգ», եւ այլեւս չշարունակեց: Ես ոչ մի ձայն չհանեցի: Եւ կարիք կա՞ր արդեօք, որ մի բան ասէի:

Մի փոքր յետոյ խօսեց.

— Կ'անցնին տարիներ, շատ տարիներ ես չեմ լինի, գուցէ դու էլ չլինես: Կոմիտասի երգը դուրս կը գայ մեր երկրից, կը լսեն ու կը զարմանան: Կոմիտասը Հայ է, բայց աշխարհինն է, բոլորինը, մարդկութեանը: Ու այն ժամանակ Հայը, աւելի բախտաւոր, քան մենք, կը տեսնի Կոմիտասին անմահացած — Մոցարտի եւ Շուպերթի կողքին:

Քիչ անց ասաց.

— Լսի՛ր ինձ ու հաւատա: Կը գայ ժամանակ, երբ Կոմիտասին հողի տակից կը հանեն: Դամբան կը կառուցեն նրա համար: Թող պառկի այնտեղ եւ բոլորը գան ի տես: Նա արժանի է դրան, բոլորից աւելի, գուցէ միայն նա: Սա այլեւս աճիւն չէ, այլ սրբազան մասունք, , ուրեմն եւ մեղք է նրան հողի տակ պահել:

Վկայութիւն մըն ալ բերեմ նոյն Ռուբէն Զարեանէն եւ վերջացնեմ այս մասը: Խռովիչ է այս լուրը, եւ կապ ունի Չարենցի անտիպ գործերուն հետ:

Չարենցը այդ օրերուն կ'երթայ Թիֆլիզ եւ իր կատարեալ վստահութիւնը վայելող՝ Արշաւիր Մելիքեանին կը յանձնէ քերթուածներու ծրար մը, ձեռագիր: Եւ կը խնդրէ անոր կարծիքը: Մելիքեանը կը խոստանայ նոյն գիշերն իսկ կարդալ եւ յաջորդ օրը իրեն վերադարձնել զանոնք: Որոշեալ ժամուն կը ներկայանայ Չարենցը: Իր բարեկամը կը հաղորդէ իրեն թէ շատ գեղեցիկ կը գտնէ այդ քերթուածները, բայց եւ վտանգաւոր: Կը թելադրէ, ոչ միայն մարդու չկարդալ, չհրատարակել, այլ նոյնիսկ ոչնչացնել:

Չարենցը կ'առնէ իր ձեռագիրները եւ Մելիքեանին աչքերուն առջեւ կը նետէ կրակը:

Նոյն Մելիքեանը սակայն զգուշութիւնն էր առած բարեկամի մը աջակցութեամբ ընդօրինակել տալու ամբողջ ձեռագիրը:

Արդ, այդ անտիպ գործը փրկուած է ուրեմն: Ե՞րբ պիտի հրատարակուի արդեօք: Ուրիշներ ալ կա՞ն: Օր մը թերեւս մեր ձեռքին մէջ ունենանք այդ բոլորը:

×

Այս երկար մէջբերումները ըրինք, թէ՛ իր գործին եւ թէ՛ իր մասին գըրուած վկայութիւններէն հասկնալի դարձնելու համար Չարենցի տռամը:

Ի՞նչ էր հոգեկան այդ խորունկ տագնապը, որ ան ապրեցաւ:

Մեծ յուսախաբութիւն մը:

Տարիներով ամենավառ երազները հիւսելէ յետոյ, հաւատալէ, գովելէ, իր ամբողջ հոգիով փառաբանելէ յետոյ, ահա՛ որ այդ «կարմիր ապագան» սեւ կը ներկուէր: Մեծ Լենինին տեղ եկած էին ըՍթալինը, Պերիան:

Ամենատոտ բռնակալական կարգերը վերադարձած էին, ճնշելով ժողովուրդը, ամէն ազատութիւն խլելով անկէ, խորտակելով ամէն յոյս ու հոգեկան թռիչք:

Ահաւոր է յուսախաբութիւնը բուռն, անկաշկանդ ու մոլեռանդ հաւատացեալներուն: Ահաւոր նաեւ անոնց հակազդեցութիւնը:

Ահա Չարենցի ամբողջ տռամը:

Պզտիկ հակասականութիւնները, Փիզիքական, բարոյական սայթաքումները երկրորդական են, արդիւնք թերեւս մեծ յուսախաբութեան մը:

Չարենցը երգեց Քրիստափորը, որովհետեւ ընդվզեցաւ սթալինական բռնակալութեան դէմ: Հայը արթնցաւ, կատղեցաւ՝ համայնավարին դէմ: Ցանկարծ զգաց թէ ամէն բանէ առաջ, ամէն բանէ վեր Հայ էինք:

Թէ՝ Հայութիւնը իր միակ գեղեցկութիւնն է, իր միակ երջանկութիւնը: Ինքը, նախ եւ առաջ Հայ բանաստեղծ է — « Իմ կարօտած սրտի համար ո՛չ մի ուրիշ հէքեաթ չկա՜յ...»:

Եւ գրեց, պատգամեց, ինչպէս մեր նահատակ անթիւ հերոսներն էին, կախաղանէն աղաղակելով «Հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջն է»:

Պիտի ուզէինք որ չգործէր այդ «խենթութիւնը», ապրէր ամէն գնով, ստեղծագործէր, եւ այսօր տօնէինք իր ծննդեան 60ամեակը, առանց մահուան 20ամեակին:

Այնքան մեծ էր քերթողը, որ պիտի ուզէինք որ ան գործէր այդ վատութիւնը:

Այդպէս չուզեց սակայն:

Չուզեց միայն մեծ բանաստեղծ մնալ:

Ուզեց Հայ մեծ բանաստեղծ դառնալ:

Վարուժանի մը պէս, Սիամանթոյի մը, Սայաթ-Նովայի մը պէս, ուզեց նահատակուիլ: Ուզեց իր բանաստեղծի պայծառ ճակտին՝ կրել նաեւ Մարտիրոսի փշեայ լուսապսակը:

Այդ է թերեւս ճակատագիրը հայ բանաստեղծին:

Անոր գերագոյն երջանկութիւնն ու փառքը նաեւ:

Մեզի կը մնայ ընդունիլ բանաստեղծին կամքը:

Խոնարհիլ:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

(9 եւ վերջ)

Զինուորական ղեկավարներուն կարծիքով, բանակին սպառազինումը ուշացած է եւ պէտք եղածին պէս չէ ներկայիս : Ասոր պատճառը կը նկատեն այն՝ թէ նախ ստիպուած են ամբողջ բանակը զինաթափել և արդիական ըմբռնումներու համաձայն բարեփոխել Սահմանադրութիւնը :

Այնքան բազմաթիւ էր, որ մեծ դժուարութիւններու առջեւ գտնուէին : Ահա՛ թէ ինչու ետ մնացած են իրենց ծրագրին մէջ :

1950ի զէնքերն ու մեքենաներն անգամ ներկայիս անգործածելի դարձած են իրենց համար, նկատելով որ անոնք շատ ծանր են եւ չեն համապատասխաներ արդի պահանջներուն : Ի՞նչ բանի կրնան ծառայել անոնք, եթէ ոչ ծախու երկաթի …

Հակառակ այս բոլորին, Գերմանացիները համոզուած են, որ Ատլանտեան Ուխտի բանակը էական է, քանի որ Գերմանիա, Անգլիա կամ Ֆրանսա չեն կրնար առանձին մղել ինքնապաշտպանութեան կռիւը : Հետեւաբար՝ Ատլանտեան Ուխտին մէջ պէտք է համախմբել բոլոր ուժերը : Դաշնակցային Հանրապետութեան Պատերազմական նախարարը, այս ուղղութեամբ յայտարարած է.— Գերման բանակը եւրոպական ու ատլանտեան է եւ պիտի մնայ այդպէս. չկայ ու պիտի չըլլայ գերման բանակ մը՝ որ առանձին աշխատի :

Այս հաստատումը ցոյց կու տայ համագործակցութեան ոգին, որ գոյութիւն ունի Գերմանիոյ մէջ : Միասնականութեան գաղափարը վաղուց նետուած է արդէն Արեւմտեան Եւրոպայի երկիրներու մէջ եւ ներկայիս կ'իրագործուի :

Համագործակցութեան ոգիի ուրիշ փաստ մը կը նկատուի նաեւ այն յայտարարութիւնը, որ ըրած է դարձեալ Պատերազմական նախարարը.— Գերմանիա զուտ գերմանական հրետանիներ ու ծանր զէնքեր պիտի չունենայ, սակայն կրնայ ունենալ, օրինակ՝ ֆրանքեւգերման հրետանիներ, զէնքեր :

Այսօր գերմանական հետեւակազօրքը ունի եօթէն ութ հազար զինուոր, բայց պահեստի ուժերը չեն պակսիր, նկատի ունենալով որ 20 – 45 տարեկան ամէն մարդու համար զինուորագրութիւնը պարտադիր է :

Իր բանակին ուժ տալով հանդերձ, Գերմանիա տնտեսական տագնապի չէ մատնուած : Պոնի կառավարութիւնը երկրին ապագան կը պատրաստէ, առանց զոհելու իր ներկան :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳ (քերթողագիրք) : Գրեց Ց. Գեղարդ, Պէյրութ, 1957 : Գին երեք լիբ. ոսկի : Հասցէ՝ Տքթ. Ա. Գազանճեան, Ավենիւ Սփէր, Պէյրութ, Լիբան :

ԲԺԻՇԿ, բժշկական եւ առողջապահական ամսաթերթ : Գ. Տարի Թիւ 6 (Դեկտեմբեր 1957) : Հասցէ՝ Պուաթ Փոսթալ 4176, Պէյրութ :

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

" ԱՄԷՆՔԸ ԿՐՆԱՆ ԶԻՍ ՍՊԱՆՆԵԼ "

(Tous peuvent me tuer)

Հանրի Տըքուէն, ֆրանսական շարժանկարի ծանօթ բեմադրիչներէն է : Իր ժապաւէններուն մէջ, հասուն վարպետի մը ստեղծագործութեանց դրոշմը կը նշմարէք : Որեւէ նախասիրութիւն չի յայտներեր իր բեմադրած նիւթերուն ընտրութեան մէջ : Տեղեակ իր արհեստին՝ գիտէ կոկիկ եւ նոյնքան հետաքրքիր ձեւով ներկայացնել սիրահարական նիւթ մը, այնպէս՝ ինչպէս ոստիկանական կամ ընկերային հարցեր շօշափող նիւթ մը : Աւելի պարզ ըլլալու համար առնենք օրինակ մը. Հիչքօք : Այս արուեստագէտը (սիւսփանս)ի մասնագէտի համբաւ հանած եւ մասնագիտութենէն չի շեղելու համար՝ մշակած է նիւթեր, որոնք պատշաճ են այդ սիւսփանսը ստեղծելու : Մէկ խօսքով հետեւողականութիւն մը ունի իր նախընտրած նիւթերուն մէջ : Տըքուէնի գործերուն մէջ կը պակսի այս հետեւողականութիւնը : Իր ժապաւէններուն այլազանութիւնը այն տպաւորութիւնը կը թողու, որ ան իբրեւ արուեստագէտ շատ ալ կարեւորութիւն չի տար գաղափար մը արծարծելու եւ զայն պարտադրելու համար : Այս պակասութեան քով ունի անուրանալի առաւելութիւն մը. այդ, իր արհեստին մէջ ունեցած հմտութիւնն է որուն շնորհիւ գիտէ հասարակ մետաղ մը իբր ոսկի ներկայացնել : Իր նոր ժապաւէնին մէջ ալ կը տեսնուի այս ճարտարութիւնը : «Ամէնքը կրնան զիս սպաննել»ը գողութեան մը պատմութիւնն է : Հինգ ընկերներ մեծարժէք գոհարեղէններ կը գողնան եւ ոստիկանութեան կասկածը իրենց վրայէն հեռացնելու համար, նոյն օրն իսկ (գողութենէն անմիջապէս վերջ) օղիի գործարան մը կը մտնեն եւ կը սկսին հարբենալ : Դիտմամբ աղմուկ կը հանեն որ գիշերապահը նկատէ իրենց ներկայութիւնը եւ ոստիկանութեան լուր տայ : Երբ ոստիկանները գործարան կը հասնին, իրենց դէմ կը գտնեն հինգ գինովներ : Հինգն ալ մէկ տարուան բանտարկութեան կը դատապարտուին եւ ոչ ոքի մտքէն կ'անցնի, որ նոյն այդ գինովներն էին գոհարեղէններու գողերը : Մեր խորամանկ գողերը գոհ են, քանի որ տարի մը վերջ բանտէն ելլելով իրար մէջ պիտի բաժնուին հինգ հարիւր միլիոն արժէքով գոհարեղէնները, որոնք գաղտնի տեղ մը պահուած են :

Այս հմայիչ հեռապատկերէն տարուած, բոլորն ալ փիլիսոփայութեամբ կը տանին իրենց պատիժը, մինչեւ այն օրը՝ երբ հինգերէն մէկը, յետոյ երկրորդ մը եւ վերջապէս երրորդ մը կը սպաննուի :

Իսկ ողջ մնացող երկուքը, վայրկեանէ վայրկեան կը սպասեն իրենց ճակատագրական վախճանին : Ո՞վ է այն ոճրագործը, որ որոշած է բոլորն ալ սպաննել : Թօնին կը կասկածի իր ընկերոջ՝ Սիրէլի վրայ : Իսկապէս, հինգ հարիւր միլիոնը իրեն պահելու համար Սիրէլ որոշած է բանտին մէջ մէկիկ մէկիկ մեռցնել իր չորս ընկերները : Այս գործը յանձնած էր ոճրագործի մը լաւ վարձատրութիւն մը խոստանալով անոր : Բայց ոճրագործը իր կարգին կ'ուզէ առանձին տէր ըլլար այդ հինգ հարիւր միլիոնին եւ այս իսկ պատճառաւ կ'որոշէ Սիրէլն ալ մաքրել : Այդ գործը ընելէ վերջ երբ կը պատրաստուէր Թօնին ալ մեռցնել՝ ինքը զոհ կ'երթայ բանտապահներու գնդակին : Թօնին, միակ ողջ մնացողը, երբ բանտէն դուրս կ'ելլէ կ'երթայ եւ տէր կը դառնայ գոհարեղէններուն : Բայց իր նշանածը, Իզապէլ, չուզեր իր երջանկութիւնը գողցուած ապրանքի մը վրայ հիմնել ու կը յանձնարարէ Թօնիին վերադարձնել գոհարեղէնները իրենց տիրոջ : Այս բարոյախօսութիւնը յարգուելէ վերջ, երկու սիրահարները կը միանան, աղքատ՝ բայց … անբիծ սիրով :

Ահա ժապաւէն մը որ որեւէ վերլուծումի կամ խորհրդածութեան դուռ չի բանար : Այս է եղած նաեւ նպատակը Հանրի Տըքուէնի, որ կը բաւականանայ այս անգամ եւս, առանց իր հանդիսատեսին ուղեղը յոգնեցնելու, ներկայացնել անոր հետաքրքրական եւ լաւ բեմադրըուած գործ մը :

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

ԴԻԼԻՋԱՆԻ «Ղ. Աղայեան» գրադարանին հիմնարկութեան յիսնամեակն է այս տարի : 1907ին, քանի մը ուսուցիչներ այնտեղ հիմնած էին հանրային գրադարան – ընթերցարան մը, որ այսօր ունի 45 հազար գիրք՝ գիտական, ընկերային, քաղաքական եւ գրական բովանդակութեամբ : 40 թերթ կը ստանայ եւ ամէն օր 250 – 300 ընթերցասէրներ կ'օգտուին այդ հրատարակութիւններէն :

ԵՐԵՒԱՆԻ Գեղարուեստի Տան մէջ բացուած էր ինքնուս արուեստագէտներու ստեղծագործութեանց ցուցահանդէս մը : Ներկայացուած են ճաշակով ու արուեստով պատրաստուած գործեր : Ուշագրաւ են յատկապէս քանդակներն ու հայկական մանրանկարչութեան ոճով պատրաստուած քանի մը նկարներ :

ԶՈՐԱԳԻՒՂԻ ջրաէլեկտրակայանի բանուորական աւանին մէջ սկսած է օգտագործուիլ ինքնագործ հեռաձայնի կայանը : Ներկայիս աւանը ունի ինքնագործ հեռաձայնի աւելի քան հարիւր ցանց :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

« Ազատ Օր» 30 Նոյեմբեր .—

Ի գիտութիւն Յունաստանի հայ գաղութին, այսու կը տեղեկացնենք, թէ պետական սպասարկութիւնները հաղորդած են Տ. Իսահակ վրդ. Ղազարեանի, որ Յունաստան իր բնակութեան արտօնագիրը չի վերանորոգուիր եւ, աշխատանքի արտօնագիր չունենալուն համար, չի թոյլատրուիր իրեն՝ արարողութիւն կատարել եկեղեցիներու մէջ :

Վարչութիւնս հայ եկեղեցականի մը հանդէպ այս ցաւալի կարգադրութեան միակ պատասխանատուն կը նկատէ նոյնինքն Տ. Իսահակ վարդապետը, որ յամառօրէն ունեցաւ երկպառակիչ եւ ազգավնաս գործունէութիւն՝ մեր անդորր գաղութին մէջ եւ դեռ կը շարունակէ պղտորել հանրութեան եւ կառավարական սպասարկութիւններու միտքը, խեղաթիւրելով ճշմարտութիւնները :

« Էթնիքոս Քիրիքս» օրաթերթին մէջ նպատակաւոր կերպով հրատարակել տըւած իր մէկ տեսակցութիւնը, շինծու տուեալներու վրայ հիմնուած եւ լի խեղաթիւրումներով, որոնք, կարեւորութենէ զուրկ ըլլալով հանդերձ, Վարչութիւնս առ այդ արդէն գործադրած է հարկ եղած հակամիջոցները :

Նկատի ունենալով, որ ասկէ ետք վարդապետին ի նպաստ որեւէ գործունէութիւն կրնայ աննպաստ անդրադարձում ունենալ գաղութիս ազգային, անհատական եւ հաւաքական շահերուն տեսակէտէն, ներկայիս կոչ կ'ուղղենք մեր յարգոյ ազգայիններուն, ինչպէս նաեւ գաղութիս պաշտօնական մարմիններուն, որ այլեւս որեւէ կարեւորութիւն չտան վարդապետին եւ իր փոքրաթիւ համախոհներուն կողմէ գաղութիս անդորրութիւնը խանգարելու բնոյթ ունեցող դիտումնաւոր ձեռնարկներուն եւ հրատարակութիւններուն, այլ ջանադիր ըլլան պայծառացնել մեր եկեղեցիները եւ արդիւնաւորել մեր կրթական հաստատութիւնները :

Աթէնք — Դիւան Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲԸ

Ինչպէս գրած էինք, Փարիզ ժամանեց Վրաստանի կովկասեան պարախումբը եւ առաջին անգամ ըլլալով այսօր, Դշ. օր, Ալհամպրայի սրահին մէջ պիտի ներկայացնէ կովկասեան կարգ մը պարեր : Խ. Միութենէն դուրս, այս պարախումբը 400 ներկայացումներ տուած է :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (78)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԵ.

Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՐԴԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԹՈՒՐՔԸ

Ծերունի որսորդի վարդապետութիւնն որքան եւ անմարդասիրական լինէր, որքան եւ ունենար վայրենի, անխաղաղասէր բնաւորութիւն, դարձեալ նա մի բողոք էր իր ժամանակի բարբարոսութեան եւ հարստահարութեան դէմ : Մի մարդ, որպէս էր ծերունի որսորդը, բնութեան կոպիտ ձեռքից այնքան դառն հարուածներ կրած մարդ, չէր կարող այլապէս մտածել : Ինքը կեանքը, իրան շրջապատող հանգամանքները մտցրել էին նրա մէջ այն սարսափելի վրէժխնդրութիւնը դէպի ամէն անարդարութիւն, որ խլում է խաղաղասէր երկրագործի բաւին, որ զրկում է նրան օրական ապրուստից, եւ մինչեւ անգամ սրբապղծում է նրա ընտանեկան պատիւը :

Ծերունի որսորդի տնակը կանգնած էր այն լեռնակօտիի վրայ, որ կազմում էր բնական սահման, բաժանելով Տաճկաստանը Պարսկաստանից : Իւրաքանչիւր բաժինը պարունակում էր իր մէջ երկրի ընդարձակ տարածութիւն, բնակեցրած մեծ մասամբ Հայերով : Պարսկաստանի մասնում գտնւում էր Ատրպատական նահանգը իր զանազան գաւառներով. իսկ Տաճկաստանի մասնում՝ Վասպուրական, Տարօնի եւ Էրզրումի նահանգներն իրանց գաւառներով : Ես կը գրեմ իւրաքանչիւրի մասին որքան յիշում եմ, որքան վերաբերում է իմ պատմութեանը :

Սարսափելի՛ էին այն ժամանակները… :

Այդ այն ժամանակն էր, երբ Տարօնը եւ Վասպուրականը թէեւ Տաճկաստանի մի մասն էին կազմում, բայց Քրդերի զանազան ցեղերը, օգուտ քաղելով սուլթանի պետութեան թուլութիւնից տիրում էին Հայաստանի այդ երկու ամենամեծ նահանգներին, սկսեալ Սեւ Ծովի հարաւարեւելեան եզերքից, Եփրատ գետից, մինչեւ Միջագետքի եւ Պարսկաստանի սահմանները :

Յիշեալ նահանգները պարունակում էին իրանց մէջ հետեւեալ գաւառները՝ Հաքարի, Բայազէդ, Հաղբակ, Վան, Բաղէշ (Բիթլիս), Մուշ, Շատախ, Սասուն, Խիզան, Մոկաց երկիր, Ջարսանջախ Քեղու եւ այլն — այդ գաւառներին տիրում էին Քրդերը :

Մնացեալ ազգաբնակութիւնները, բացի Քրդերից, էին՝ Հայեր, Ասորիներ, Հըրեաներ, Թուրքեր, Եազիդիներ եւ զանազան թափառաշրջիկ ցեղեր : Հայերը իրանց թւով բազմութիւն էին կազմում, եւ համարեա, բաղկացնում էին ամբողջ ազգաբնակութեան կէսից աւելի մասը :

Որպէս զի գիտենալ, թէ ինչ դրութեան մէջ էին այն ժամանակ Հայերը, պէտք է նախ ծանօթանալ տիրող ազգի — Քրդերի բնաւորութեան եւ նրանց քաղաքական կազմակերպութեան հետ :

Քրդերը բաժանուած էին զանազան ցեղերի, որոնց գլուխներն էին՝ Մուքուրի, Թակուրի, Միլանցի, Հայտարանլիի, Շուի, Ջալալի, Ռաւանդ, Բիլբաս, Մամըքանի, Հարթօշի, Շիկակ, Հարքի, Եազիդի : Դրանք շատ քիչ էին զանազանւում յատկութիւններով եւ սովորութիւնով. խօսում էին մեղական լեզուով, որ իւրաքանչիւր ցեղի մէջ որոշւում էր բարբառների առանձնութեամբ : Կրօնով մահմետական էին սիւննի աղանդից : Եազիդիները միայն բաժանուած էին կրօնով, որոնք պաշտում էին չար եւ բարի ոգիները, երկրպագութիւն էին տալիս տնային օջախին : Դրանք գուցէ մնացորդներ էին Արամազդի եւ Արհմնի հին երկրպագուներից, որոնց մէջ մինչեւ այսօր երեւում են մոգական ծէսեր :

Քրդերը չունէին գիր եւ գրականութիւն. շէյխերը (դենպետները) միայն գիտէին արաբերէն կարդալ, որով աւանդում էին ժողովրդին իրանց կրօնի հրահանգներ, որոնք բովանդակւում էին մի քանի պարզ եւ թեթեւ, արտաքին ծիսակատարութիւնների մէջ : Միակ բանը, որ գիտէր ամէն քուրդ իր հաւատքի հանգանակից, էր նամազը, որը նա մեքենաբար եւ ճիշդ կերպով կատարում էր նշանակեալ ժամերում, առանց հասկանալու, թէ ինչ էին նշանակում, իր այնքան ջերմեռանդութեամբ արտասանած արաբական բառերը : Բացի դրանից, քուրդը գիտէր մեծ մարգարէի — Մուհամմէդի անունը, եւ նրա նախկին խալիֆաների՝ Օմարի՝ Օսմանի, Աբու – Բաքերի անունները, եւ աւելի ոչինչ :

Բայց ժողովրդական անզիր բանաստեղծութիւնը կենդանի էր Քրդերի մէջ. նա ծագելով ամբոխի խնկական կեանքից, ունէր նոյն բնաւորութիւնը եւ ոգին, որով ապրում էր ինքը ամբոխը : Հով – ուերգութիւնը եւ քաջագնական հագներգութիւնը գլխաւոր տեղն էին բռնում նրանց բանաստեղծութեան մէջ, առաջինը, որպէս մի խաշնարած ցեղի կեանքի առընչութիւն, երկրորդը, որպէս նրա պատերազմական ոգու արտայայտութիւն : Հովուական երգերը տխուր էին եւ մելամաղձոտ, նրանք խիստ մեղմ կերպով ներդաշնակւում էին հովուի սրինգի խուլ եւ ձգական հնչիւնների հետ :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ առաջարկը՝ Կիպրոսի հարցին շուրջ, ՄԱԿի մէջ չէ վաւերացուած, ձայներու երկու երրորդը պէտք էր, մինչդեռ 31 թեր, 23 դէմ եւ 24 ձեռնպահութիւն եղած է :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 16). — Ձոյլ ոսկի՝ 565.000, նափոլէոն 4150, զուից. 3890, անգլ. 4890, քսան տոլարնոց 19.720, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1305, տոլար 481, զուից. 115.75, պելժ. 9.60, լիր 0.79 :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Այվազեանին ողբացեալ Թ. Այվազեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆր. կը նուիրէ օգափոխութեան կայանի չէնքին :

×

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տիրուհի Սէրէնկիւլեանի եւ իր պարագաներուն իր Լօրօր ՆԻԿՈՂՈՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆի մահուան տխուր առթիւ : Այդ առթիւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Մանուկ Սէֆէրեանի վաղահաս մահուան առթիւ իր ընկերները ցաւակցութիւններ յայտնելով անոր վշտահար ծնողքին եւ եղբայրներուն, ողբացեալին յիշատակին հետեւեալ նուէրները կ'ընեն Սաքաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ռւսումնասիրացի Մարսիլիոյ մասնաճիւղին :

Ֆ. Ալաճեան, Արմիկ Ցակոբեան, Զաւէն Նահապետեան, Բժ. Ալֆոնս Պիպէրեան, Մորիս Քոքոյեան, Գրիգոր Ռափայէլեան եւ Հայկազուն Մարտիրոսեան հազարական ֆրանք :

Այս գումարները ստանալ Բժ. Ա. Պիպէրեանէ (ատամնաբոյժ), 8 Թրավէրս Տիւ Թօնէէն, Փոն տը Վիվօ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՄՍԱԹԵՐԹ

(Օրգան՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի)

Լոյս տեսած է 11րդ թիւը :
Ճոխ բովանդակութեամբ, պատկերազարդ :

Հայերէն եւ ֆրանսերէն :
Ջեռքէ՝ հատը 50 ֆրանք :
Տարեկան բաժնեգին՝ 450 ֆրանք :

Ստանալու համար դիմել՝

M. K. PAPAZIAN
25, Rue Martial-Boudet, Chaville - S. et O.

ՏՕՆԱԾԱՌ

Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի Մանուկներու Օրուան տօնածառը Յունուար հինգին, կիրակի ժամը երեքին Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահը :

Երգ, արտասանութիւն, պար եւ Կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումը :

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Նոր տարուան առթիւ ընկերական հաւաքոյթ մը տեղի կ'ունենայ Դեկտեմբեր 22, կէսօրէ վերջ ժամը 16 – 22, 32 բիւ տը Թրէվիզ : Նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց վարչութեան :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Նիսի եւ շրջականներու Հայաստանեայց Առաքելական Կրօնական Ընկերակցութեան Բ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ 22 Դեկտ., Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Մատլէնի եկեղեցւոյ սրահը :

Օրակարգ. — Ա) Զեկոյց հաշուեքննիչ մարմնի կողմէ : Բ) Քուէարկութիւն նոր շրջանի վարչական ընտրութեան :

Կրօն. Ընկ.եան վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ – անդամուհիները ներկայ գտնուելու սոյն ժողովին :

Ի դիմաց Կրօն.Ընկ.եան՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՆՕԹ. — Իւրաքանչիւր անդամ – անդամուհի որ Կրօն. Ընկ.եան մաս կը կազմէ իրաւունք ունի մասնակցելու քուէարկութեան : Իսկ այն անդամ – անդամուհիները որոնք բանաւոր պատճառով կը բացակային ընդհ. ժողովէն, կրնան լիազօրել ուրիշ անդամ – անդամուհի մը իրենց կողմէ քուէարկելու իրաւասութեամբ : Իւրաքանչիւր ներկայ անդամ – անդամուհի կրնայ ներկայացնել միայն մէկ լիազօրագիր :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի :

Այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր՝ ընտիր նուագախումբով :

Հայկական պարեր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի պարախումբին կողմէ :

Պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանթէօ-Քաշանի մասնաճիւղը կը յայտարարէ թէ պարախումբը պատրաստութեան մէջ ըլլալով, որեւէ հանդէսի չի կրնար մասնակցիլ, մինչեւ յառաջիկայ Մարտ : Պարախումբը վերակազմուելու վրայ է, անոնք որ կ'ուզեն մաս կազմել, դասերուն կրնան հետեւիլ ամէն երեքշաբթի, ժամը 20.30էն 22.30, էկլիզ Ս. Ռընէի դպրոցին մէջ, 20, Րիւ Արֆէօյ (Պանթէօ), Նասիոնալ 20 պողոտային քով : Օթօպիւս՝ 188, իջնել՝ Մարսէլ Պոնէ, մեթրօ՝ Պանթէօ (լինեը տը Սօ) :

×

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի հերթական ժողովները տեղի կ'ունենան նոյն սրահին մէջ, ամէն չորեքշաբթի : Այսօր՝ ընդհ. ժողով եւ կարեւոր օրակարգ : Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քատէի սրահը : Կը խօսի՝ Պ. Արտ. Գմբէթեան : Նիւթ՝ «Երկու Յովհաննէսները՝ Յովհ. Սեւումեան եւ Յովհ. Ջարիֆեան» :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Հայկական համազամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ :

Ճաշագին 1000 ֆրանք :

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ :

Մասնագէտ թայէօր մը այր մարդու դասական ժիլէի համար : Դիմել՝

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէյի սրահը :

Լիոնի մէջ կը տօնուի 12 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ Յոյներու սրահը : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայկանոյշ Գույումճեան կը փնտռէ իր ազգականներէն Պետրոս Զաւուշեանը որ Պոլիս, Խասգիւղի Հալըճըօղլու թաղը ծնած է, մօտ յիսուն տարեկան է, հօրը անունը Երուանդ, մօրը՝ Նարգուհի, քրոջը Մաքրուհի : 1925ին Մարսէյլ եկած է եւ այժմ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի : Տեղեկացնել Տիկ.Հ. Գույումճեանի, 79Բուր Նասիոնալ, Սէն Լուի, Մարսէյլ :

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 – 22 :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :

Կը ներկայացուի Շիրվանզատէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ :

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան :

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի խնջոյքը այս Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ :

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է :

Ճոխ պիւֆէ :

ԽՆՋՈՅՔ

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ռւսումնասիրացի Կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 21 : Գեղարուեստական ճոխ բաժինով. — Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւն. :

Իսիի Խրիմեան ակումբը :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

25 Դեկտ., Չորեքշաբթի առաւօտ Ծընընդեան տօնի առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Րիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ : Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. Լիոնէն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը այս Շաբաթ, կէս օրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պաքըրճեանի աշխատանոցը, 58 բիւ տ'Ապուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ. 1956 :

Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ. 22ին, Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ Թրէվիզ, Փարիզ :

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն (ԿՆԻՔ)

Ա Զ Դ

Այսու կը յայտնենք Ֆրանսայի բաժանորդներուն թէ ՀԱՍԿ պաշտօնաթերթի ներկայացուցիչ նշանակուած է Պ. Մկրտիչ Պարսամեանը :

Ցետայսորիկ կը խնդրուի ամէն թղթակցութիւն կատարել իր միջոցաւ, հետեւեալ հասցէով՝

M. M. Barsamian, 46, Rue Richer, Paris 9e (France)

Վարչութիւն ՀԱՍԿ ամսաթերթի

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ

28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի քուարթէթը

Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրբերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ. — Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ :

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով :

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն շրջանիս հաւատացեալ ժողովուրդին կը յայտարարենք թէ հոգաբարձութիւնս որոշած է Դեկտեմբեր 22ի կիրակին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել Ս– Եկեղեցւոյս մէջ յաւէտ ողբացեալ Հայոց մեծ բանաստեղծին՝ հանգուցեալ ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆի յիշատակին :

Հոգաբարձութիւն Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ (Առնուվիլ)

Շաբաթ 21 Դեկտ. երեկոյեան ժամը 9ին իր մասին կը դասախօսէ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՈՐԵԱՆ, եկեղեցւոյս սրահին մէջ : Կը խնդրուի յիշատակը յարգողները ներկայ ըլլան սոյն դասախօսութեան : Կը նախագահէ Հոգ. Հովիւ Ադդէ Քհնյ. Փալաքեան :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ

Ջուարթ ու հաճելի Զարթօնքը

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2e
Tél. GUT. 92-65

Décoration — Agencement de Magasin

ANCIENS ÉTABLISSEMENTS

J. PAICHOUX et E. THION

149, RUE NATIONALE, PARIS 13E — TÉL : GOB. 19 52

SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT

Tous Travaux de Fer Forgé

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 19 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8072 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3873

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՐԱՐԸ

1956 Յունուար 2ի խորհրդարանական ընտրութիւնները առաջնակարգ դեր մը տուին ընկերվարական կուսակցութեան՝ Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ :

Երկու տարիէ ի վեր կացութեան իրաւարարն է այս կազմակերպութիւնը, որ 1936էն՝ Ժողովրդական Ճակատի կազմութենէն սկսեալ ա՛յնքան մեծ ծառայութիւն մատուցած է աշխատաւոր դասակարգին, բարելաւելով անոր ապրուստի պայմանները : Յաջողած է խաղաղ, օրինական միջոցներով իրագործել ընկերվարութեան գլխաւոր սկզբունքները :

Իր գաղափարախօսութեամբ գերազանցօրէն ժողովրդավար այս կուսակցութիւնը ատենանական վերելքով հասած է այնպիսի դիրքի մը, որ դարձած է միակ իրաւարը ծայրայեղ ձախին ու աջին միջեւ :

Ազգային ժողովի ներկայ կազմը, խմբակցութեանց դասաւորումը այնպէս է, որ առանց ընկերվարական կուսակցութեան ղեկավարութեան կամ մասնակցութեան կարելի չըլլար կառավարութիւն կազմել :

Կի Մոլէի դահլիճը Դ. Հանրապետութեան ամէնէն երկարակեաց նախարարութիւնն եղաւ :

Պուրժէս – Մօնուրի եւ Ֆելիքս Կայեար չկրցան կառավարութիւն կազմել՝ առանց ընկերվարականներու աջակցութեան :

Կուսակցութեան անդամներու թիւը 125 հազար է, բաժնուած 102 կեդրոնական կոմիտէութեանց՝ մայր երկրի եւ գաղութներու մէջ: Ասոնք համայնքը կը ներկայացնեն չորս հազար ձայն : 1956ի ընտրութեանց մէջ ստացան 3·200·000 քուէ եւ ունեցան հարիւր երեսփոխան :

Տարեկան ընդհանուր ժողովէն դուրս, ընկերվարական կուսակցութիւնը քաղաքական կարեւոր հարցերու առթիւ նիստի կը հրաւիրէ Ազգային Խորհուրդը : Վերջին նախարարական տագնապին առթիւ Նոյեմբեր 3ին արդէն գումարուած էր Ազգային խորհուրդը :

Շաբաթ եւ Կիրակի նոր խորհրդաժողով տեղի ունեցաւ, որոշելու համար թէ ընկերվարական չորս նախարարներն ու հինգ փոխ – նախարարները պէտք չարունակե՞ն մնալ Կայեարի դահլիճին մէջ :

Ընդդիմադիր ուժեղ թեւ մը, որուն գլուխը կը գտնուէին մեր բարեկամներէն Կաստոն Տէֆէր եւ Էտուար Տէփրէօ, կը պահանջէր որ ընկերվարական նախարարները քաշուին կառավարութենէն, քանի որ անիկա չէր գործադրեր Թուլուզի համաժողովին մէջ կուսակցութեան տուած որոշումները :

Ընդդիմադիրները մասնաւորաբար կը քննադատէին ներկայ դահլիճին քաղաքականութիւնը ընկերային, տնտեսական եւ ալժերիական ճակատներուն վրայ : Կը չեշտէին, որ գիներու բարձրացումը ամէնէն աւելի կ'ազդէ համեստ աշխատաւորներու վրայ, որոնց շահերու պաշտպանութիւնը առաջին պարտականութիւնն է ընկերվարական կուսակցութեան :

Բուռն եղան վիճաբանութիւնները : Ընդդիմադիր եւ մեծամասնական ազատօրէն արտայայտուեցան : Ի վերջոյ յաղթանակը տարաւ ընդհ. քարտուղար Կի Մոլէ :

Արդարեւ աշխարհի ներկայ քաղաքական անստոյգ կացութեան մէջ՝ մեծապէս վտանգաւոր պիտի ըլլար նախարարական նոր տագնապ մը ստեղծել Ֆրանսայի մէջ, երբեւ հետեւանք ընկերվարական երեսփոխաններու հրաժարումին :

Ընդունուած քաղաքական բանաձեւը կ'որոշէ պահել ընկերվարական նախարարները Կայեարի դահլիճին մէջ, պայմանաւ որ՝ նոր զիջումներ չընեն, աշխատաւորներու օրինաւոր պահանջները յարգուին, տնտեսական եւ ընկերային մարզերու մէջ առողջ քաղաքականութիւն մը հետապնդուի եւ կուսակցութեան Թուլուզի եւ 1957 Յունիս 3ի Ազգ. Խորհուրդին մէջ տրուած որոշումները յարգուին :

Այլապէս նախարարները պիտի հրաժարին :

Հետզհետէ հող կը գտնէ ներկայ Ազգային Ժողովը լուծելու եւ նոր ընտրութիւններ կատարելու միտքը :

Կառավարութիւնը այդ միջոցին պիտի դիմէ այն ատեն միայն, երբ ընկերվարական կուսակցութիւնը դադրի կատարելէ իրաւարարի դերը :

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ԱՄԵՐԻԿԱ ՀՐԱՒԻՐՈՒԵՑԱՒ

ԴԱՐՁԵԱԼ ՊՈՒԼԿԱՆԻՆԻ ՆԱՄԱԿԻՆ ՀԱՐՑԸ

Ատլանտեան Ուխտին Բ. նիստէն առաջ, Գչ. օր, առաւօտուն տեղի ունեցաւ Արտաքին նախարարներու ժողով մը, որմէ ետք կառավարութեանց պետերը վերսկսան իրենց աշխատանքին :

Երբ ժողովը բացուեցաւ՝ Նախագահ Այզընհաուըր ներկայ չէր. ժամը 16·45 էր, երբ հասաւ Փալէ տը Շայօ :

Ժողովին առաջին մասը յատկացուած էր Արտաքին նախարարներու կողմէ առաւօտուն ուսումնասիրուած քաղաքական հարցերու քննութեան :

Գերմանիոյ խնդրին շուրջ բացուած վիճաբանութիւնները միաձայնութեամբ յանգեցան ծրնեւի ժողովին եզրակացութեան — երկու Գերմանիաներու վերամիացումը՝ ազատ ընտրութիւններով :

Այնուհետեւ, երկարօրէն խօսուեցաւ զինաթափութեան մասին: Պատգամաւորներէն շատեր ցաւ յայտնեցին, որ Խ. Միութիւն չընդունեցաւ Լոնտոնի ժողովին առաջարկները :Որոշուեցաւ դարձեալ հրապարակ նետել զինաթափութեան առաջարկը :

Կիպրոսի հարցը չարծարծուեցաւ, իսկ Հիւս. Ափրիկէի մասին Ֆրանսան ներկայացուց ամբողջական տեղեկագիր մը :

Այս նիստին մէջ այլեւս յստակ եղաւ, որ դաշնակից երկիրներու ներկայացուցիչները համաձայն են Խ. Միութեան հետ ժողով մը գումարելու տեսակէտին : Մինչ շատեր թերահաւատ են խորհրդային ղեկավարներու անկեղծութեան նկատմամբ, ուրիշներ կը մտածեն թէ մաեշալ Պուլկանինի նամակները կրնան պատճառ մը ըլլալ՝ որ միջազգային ներկայ լարուած կացութիւնը մեղմանայ, երկու կողմերու փոխադարձ համաձայնութեամբ :

Երէկ առաւօտ, Պատերազմական նախարարները ժողով մը գումարեցին՝ իրենց գործունէութեան վերաբերեալ հարցերը ուսումնասիրելով . — ջրածին եւ հիւլէական զէնքերու պահեստ, հրթիռներ, եւայլն : Պատրաստեցին ծրագիր մը զինուորական խնդիրներու համար :

Գչ. օր, ժողովէն ետք պաշտօնական հացկերոյթ մը տրուեցաւ Էլիզէի մէջ, ուր ներկայ էին մօտ երկու հարիւր հոգի : Նախագահ Այզընհաուըր, ճաշի ընթացքին Նախագահ Քոթին պաշտօնապէս հրաւիրեց Միացեալ Նահանգներ : Ծանօթ է, որ Նախագահ Քոթի Ամերիկա պիտի երթար անցեալ Յունիսին եւ յետաձգեց նախարարական տագնապին պատճառով :

× Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղար Սփաք մամուլի ասուլիս մը տուաւ, որու ընթացքին բազմաթիւ հարցումներ եղան իրեն. յատկապէս՝ մարեշալ Պուլկանինի նամակին մասին: Սփաք պատասխանեց բոլոր հարցումներուն եւ յայտնեց թէ կարեւորագոյն խնդիրը զինաթափութիւնն է եւ, հաւանաբար ժողովին ընդհանուր զեկոյցին մէջ՝ կարեւորագոյն տեղը յատկացուի այս հարցին :

Օրը Օրին

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ԴԱՍԸ

Նոյեմբեր 22, 1920 :

Գիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ այդ օրը: Թարմացնեմ ձեր յիշողութիւնը — Միացեալ Նահանգներու ողբացեալ Նախագահը, Ուիլսըն, նստաւ իր գրասեղանին առջեւ եւ թուղթ մը ստորագրեց :

Եւ այդ թուղթին վրայ — կամ անոր մէջ — մեզի «տուաւ» մեր եօթը վիլայէթներէն չորսը : Տարածութիւն, մօտաւորապէս, 40·000 քառակուսի մղոն : Այսինքն Մէտէչուտէցի նահանգին հիզապատիկը :

Յաղթական դաշնակիցները ամէն բան կարգադրած, լմնցուցած էին··· թուղթի վրայ : Մուսթաֆա Քեմալին ձանկէն պիտի խլէին այդ հողերը եւ պիտի կցէին Հայաստանի ազատ ու անկախ հանրապետութեան հողերուն :

Ատկէ դիւրին գո՞րծ կար :

Օգոստոս 10ին, մեր «բարեկամ»ները, որոնց աչքին լոյսն էինք այդ երանելի օրերուն, Սեւրի պալատին մէջ կնքած էին դաշնագիր մը, որ կը յայտարարէր թէ Հայաստան անկախ երկիր է:

— Ուրա՛խ լեր, հայ ժողովուրդ : Ցնծա Երուսաղէմ··· Թուրքը, ուզէ, չուզէ, ետ պիտի քաշուի ···

Եւ սակայն :

Ուիլսընի «իրովարտակ»ին մելանը հազիւ չորցած, փոքրիկ Արեւելեան կողմն աշխարհի :

Այդ օրերուն կ'ապրէր Լենին անունով մարդ մը, որուն համար կ'ըսէին թէ աշխարհ եկած էր՝ անկարներու եւ կամկարներու շահերը պաշտպանելու պաշտօնով :

Ու պատահեցաւ որ «ընկեր» Լենին անկարներու եւ կամկարներու բազմութեան մէջ տեսնէր միայն իր դրացին — Թուրքը : Եւ հրաման արձակեց որ Կարմիր Բանակը օգնութեան հասնէր Մուսթաֆա Քեմալ անունով մարդու մը :

Ըլլալի՞ք բան է որ Կարմիր Բանակը հրաման ստանայ ի վերուստ եւ չհնազանդի: Ուիլսընի հրովարտակէն տասը օր ետք, մեր միանուճար հայրենիքը «կարմրեցաւ»: Փա՛ռք ու պատի՛ւ Բոլշեւիկներու բազուկին :

Դեկտեմբեր 2էն ետք, յաղթական դաշնակիցները իրենց թանգարաններու փոշիներուն մէջ թաղեցին Սեւրի Դաշնագիրն ալ ու երեսուն տարի հայ ժողովուրդին ի նպաստ իրենց արտասանած ճառերն ալ:

Բայց, սուտ չխօսինք, չմոռցան իրենց պարտականութիւններէն գոնէ մէկը: Երբ փոքրիկը անցաւ եւ Հայաստան կոչուած երկիրը «ինքզինքը գտաւ», մեր անձնանձ բարեկամները լուր դրկեցին Հայոց ազգին·

— Շատ կը ցաւինք··· Մեր կրցածը ըրինք, բայց չյաջողեցանք: Հազա՛ր ներողութիւն··· Աստուած ձեզի համբերութիւն տայ եւ ձեր երեսը նայի ···

Յետ գրութեան ·

— Եթէ հացի կամ դեղի պէտք ունենաք, մի՛ քաշուիք, գրեցէք մեզի··· Ապառիկ կուտանք, օր մը կը վճարէք ··· *կուտ պայ* ···

Այո՛, երեք հազար տարի մեր քաշածները չէին բաւեր, 1920ի փոթորիկն ալ տեսանք: Եւ այդ փոթորիկին յաջորդող դաւաճանութիւնը՝ 1923ին:

Դաս առի՞նք այս ողբերգութենէն, այս հարուածէն :

Հաստատական պատասխան մը տալու կը վարանիմ: Կարծեմ ամէնէն առաջ դասը առած է փողոցէն անցնող անգրագէտ Հայը :

— Աղբա՛ր, օտարէն մեզի յոյս չկայ··· Մենք մեր գլխուն ճարը նայելու ենք եւ ասոր անոր ճառը մտիկ ընելու չենք ··· Հասկնալու ենք որ ոչ մէկ ազգ մեր շահուն համար քառասուն կտոր կ'ըլլայ ···

Ի՞նչ ջուրի վրայ է «գրագէտ» Հայը : Ա՞ն ինչ կ'ըսէ :

Խեղճը երկու մտքէն է: Առտուն «օտարներէն խեր չկայ» կը հառաչէ, իրիկունը «ծովը ինկած մարդը օձին ալ կը փաթթուի» կը յայտարարէ :

Կը ցաւիմ ըսելու որ մեր ինկած ծովուն մէջ փաթթուելիք օձ մը անգամ գտած չենք, քառասուն տարիէ ի վեր :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԱՐՁԱԿԵՑ ՄԻՋԵՐԿՐԱՅԻՆ ՆՈՐ ՀՐԹԻՌ ՄԸ

Հակառակ անոր, որ մամուլի գործակալութիւնները կը յայտնէին թէ ամերիկեան «Աթլաս» հրթիռին արձակումը յետաձգուած է, աջքի օր՝ Քափ Քանաւերալէն արձակուեցաւ անիկա :

«Աթլաս» միջերկրային եռայարկ հրթիռ մըն է, 27 մեթր բարձրութեամբ եւ հարիւր թոն ծանրութեամբ: Այս հրթիռը հազար քիլոնոց «Սպուտնիկ» մը կրնայ արձակել :

«Աթլաս» արձակուեցաւ ճի՛շդ այն կեդրոնէն, ուր տասը օր առաջ «Վանկարտ» հրթիռը արկած մը ունեցաւ : Երրորդ յարկին մէջ կարելի է տեղաւորել հիւլէական կամ ջրածին ռումբ մը, որոշուած կէտին վրայ նետուելու համար :

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարութիւնը կը հաղորդէ, թէ «Աթլաս»ին փորձը յաջողութեամբ պսակուած է. հրթիռը Ֆլորիտայէն թռիչք առնելով հասած է իր թիրախին : Ապահովաբար այս հրթիռը պիտի օգտագործուի՝ ամերիկեան արբանեակին արձակման համար :

Թէեւ պաշտօնական լուր մը չկայ, սակայն կը կարծուի թէ Միացեալ Նահանգներու գիտնականները շուտով պիտի չարձակեն իրենց արուեստական արբանեակը: «Աթլաս» միջերկրային հրթիռին յաջողութիւնը պատճառ մը չի նկատուիր շուտով արբանեակ մը արձակելու համար, քանի որ Ամերիկա բազմաթիւ հրթիռներ փորձած է, յաջողութեամբ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Կարեւոր միջադէպեր պատահեցան Կոստանդինի շրջանին մէջ: Կելմայի մօտերը 14 ապստամբներ սպաննուեցան եւ երկու ուրիշներ ձերբակալուեցան: Գրաւուեցան տասնեակ մը զէնքեր: Քոլոյի շրջանին մէջ, 15 ապստամբներ զինաթափ եղան :

Օրանի շրջանին մէջ ալ պատահեցան կարգ մը միջադէպեր, որոնց հետեւանքով 21 Ֆելլականներ սպաննուեցան, իսկ երկու զինուորականներ վիրաւորուեցան, որոնց մէկը՝ ծանր :

× Ալժէի Պատժական Ատեանին որոշումով Մէցի մէջ գտնուող քսան Ալժերիացիներ ձերբակալուելով, մասնաւոր օդանաւով մը փոխադրուեցան Ալժերիա:

× Տիժոնի մէջ ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ ըրաւ՝ երկու Հիւս. Ափրիկեցիներու սպանութեան հետեւանքով : Երեւան եկաւ Ազատագր. Ճակատի բջիջ մը, որուն 15 անդամները ձերբակալուեցան: Այս բջիջը դատաւոր մը ունէր, որ հրահանգներ կուտար եւ միւսները կը գործադրէին : Երկու զոհերը մերժած էին ենթարկուիլ «Ճակատ»ին որոշումներուն:

× Անցի առաւօտ, Փարիզի մէջ, մեթրօ Փերնեթիի մօտ Ալժերիացի մը սպաննուեցաւ: Ձահին ինքնութիւնը չէ ճշդուած :

× Ներքին Նախարար Մոնուրի ժողով մը գումարեց՝ ապահովութեան ուժերու

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԱՐԵՒԵԼԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Վերջերս Դուշանբէում տեղի ունեցաւ խորհրդային արեւելագէտների առաջին համաժողովը, որին մասնակցեցին բազմաթիւ գիտնականներ Մոսկուայից, Լենինկրատից, Ուկրանիայից, Անդրկովկասեան եւ Միջին Ասիական հանրապետութիւններից, Տաղստանից եւ Կարարդինեւ Բալկարիայից։

Համաժողովին ներկայ էին Չինաստանի, Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Քորէայի եւ Վիէթնամի գիտական հաստատութիւնների ներկայացուցիչները։

Հայաստանի պատուիրակութեան կազմում էին Գիտութիւնների ակադեմիայի պատմութեան, գրականութեան եւ տնտեսութեան հաստատութիւնների եւ պետական համալսարանների ներկայացուցիչները։

Հայկական Գիտութիւնների Ակադեմիայի փոխ նախագահ Մկրտիչ Ներսիսեանը հանդէս եկաւ համաժողովի ընդլայնուած նիստում եւ զեկուցեց «Արեւելագիտութեան վիճակը եւ արեւելագիտութեան խնդիրները Հայաստանում» նիւթին շուրջ։ Նա նշեց, որ հին ու միջին դարերի հայ պատմիչները կարեւոր տեղեկութիւններ են հաղորդում արեւելեան ժողովուրդների մասին եւ որ հայագէտները միշտ էլ մեծ ուշադրութեամբ են ուսումնասիրել Արեւելքն ու նրա ժողովուրդների պատմութիւնը։ 19րդ դարում եւ 20րդ դարի սկիզբներում մի շարք հայ գրողներ ու գիտնականներ նշանակելի ներդրում կատարեցին արեւելագիտութեան գործում։ Յայտնի արեւելագէտ Քերովբէ Պատկանեանը առաջիններից մէկն էր, որ ձեռնամուխ եղաւ Հայաստանում յայտնաբերուած ուրարտական սեպագիր արձանագրութիւնների վերծանմանը։ Արեւելքի ժողովուրդների պատմութեան ուսումնասիրման համար կարեւոր են Մեսրոպ Թաղիադեանի, Խաչատուր Աբովեանի, փրոֆէսորներ Մկրտիչ Էմինի եւ Գրիգոր Խալաթեանի աշխատութիւնները։

Հայաստանի գիտնականները տուել են մի շարք թանկարժէք հետազօտութիւններ Արեւելքի ժողովուրդների հին եւ միջնադարեան պատմութեան, ինչպէս նաեւ այդ ժողովուրդների փոխյարաբերութիւնների ու փոխադարձ ազդեցութեան մասին։ Այդ ուղղութեամբ մեծ գործ են կատարել Հ. Օրբէլին, Հ. Մանանդեանը, Հ. Աճառեանը, Գ. Ղափանցեանը, Ռ. Աբրահամեանը։ Հայաստանի մատենադարանը դարձել է գիտական մեծ մի հիմնարկութիւն, որի անսպառ նիւթերը ի սպաս են դրուել գիտնականներին։ Արեւելքի ժողովուրդների պատմութիւնն ու մշակոյթը ներկայումս ուսումնասիրում են Հայկական Գիտութիւնների ակադեմիայի պատմութեան հաստատութեան արեւելագիտութեան բաժինը եւ Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական արեւելեան բաժանմունքը։

Յառաջիկայ խնդիրներից մէկն է՝ ուսումնասիրել եւ հրապարակել մատենադարանում պահուող արաբական, պարսկական եւ արեւելեան ուրիշ լեզուներով գրուած ձեռագրերը։

Մատենադարանի պարսկական ձեռագրերի վերաբերեալ բացատրութիւններ տուեց պատմական գիտութիւնների թեկնածու Յակոբ Փափազեանը։ Մատենադարանում պահւում են մօտ 350 պարսկերէն ձեռագրեր՝ գրուած 13րդ դարից մինչեւ 19րդ դարը։ Այդ ձեռագրերը պարունակում են մեծարժէք տուեալներ Իրանի, Միջին Ասիայ եւ Անդրկովկասի ժողովուրդների ընկերային – տնտեսական կեանքի ու պատմութեան մասին։ Այն գիտնականների համար, որոնք զբաղւում են Լենկ Թիմուրի շրջանի պատմութեամբ, առանձնակի հետաքրքրութիւն են ներկայացնում «Թիմուր Նամէ» եւ «Թեզուկափի Նամէ» ձեռագրերը, որոնք հանդիսանում են կարեւոր սկզբնաղբիւրներ՝ Թիմուրեան կայսրութեան պետական ու վարչական եղանակը եւ Թիմուրի հողային – տնտեսական քաղաքականութիւնը ուսումնասիրելու համար։ Բացի յիշուած 350 ձեռագրերից, մատենադարանում պահւում են հազար հինգ հարիւրից աւելի պարսկերէն լեզուով գրուած ֆերմաններ, ֆեթվաներ և այլ փաստաթուղթեր։ Ֆերմանների մի մասը, որոնք լուսաբանում են հայ ժողովրդի դրութիւնը Պարսից Շահերի տիրապետութեան օրով, ուսումնասիրուած եւ հրապարակուած են Յ. Փափազեանի կողմից։

Բաբգէն Չուգասզեան զեկուցեց «Հայ եւ արեւելեան ժողովուրդների գրական կապերի պատմութիւնից, միջնադարում» նիւթին շուրջ։

Հայ եւ արեւելեան ժողովուրդների գրական կապերը երկար դարերի պատմութիւն ունին։ Հինգերորդ դարի հայ մատենագիրների մօտ պահպանուած են եղել իրանական ժողովուրդների բանահիւսութեան թանկարժէք նմոյշները։

Հայ ժողովուրդը եւս 10րդ դարից սկսած մասնակից է եղել Մերձ. Արեւելքի ժողովուրդների գրական – մշակութային վերելքին։ Այն ժամանակ, երբ Ֆիրդուսին արդէն աւարտել էր իր հռչակաւոր «Շահնամէ»ն Հայաստանում գրական ասպարէզ իջաւ Գրիգոր Մագիստրոսը, որի «Թղթեր»ում պահպանուել են իրանական դիւցազներգութեան առանձին հատուածներ, որոնց ուսումնասիրութիւնը նոր լոյս է սփռում դիւցազներգութեան առանձին հարցերի մեկնաբանման վրայ։

Իրանական ժողովուրդների գրական մեծագոյն յուշարձանը՝ «Շահնամէ»ն, մեծ ընդունելութիւն ու ժողովրդականութիւն ստացաւ ողջ Արեւելքում։ Նրա առաջին յիշատակութիւնը հայ իրականութեան մէջ հանդիպում ենք 13 – 14րդ դարերի բանաստեղծ Կոստանդին Երզնկացու մօտ։

Հայ եւ պարսկալեզու գրականութիւնների կապերի հետաքրքիր փաստերից մէկը Ֆրիկի մօտ պահուած պարսկերէն քառեակն է։ Նորայայտ պարսկերէն սկզբնաղբիւրները որպէս քառեակի հեղինակ յիշատակում են մերթ ադրբեջանական բանաստեղծ Ֆազլուհամ Նայիմիի աղջըկան եւ մերթ Իմադեդտին Նասիմիին, որոնք ապրել են 14 – 15րդ դարերում, մինչդեռ Ֆրիկը ապրել է 13րդ դարում։ Փաստերը ժխտում են նաեւ քառեակը յետագայում Ֆրիկի դիւանի մէջ ներմուծելու հանգամանքը։ Այստեղից էլ պէտք է եզրակացնել, որ քառեակը պէտք է գրուած լինի մինչ 14րդ դարը։

Տնտեսական գիտութիւնների թեկնածու Գառնիկ Իսահակեանը համաժողովին մասնակցողներին ծանօթացրեց Հայաստանի մշակութային եւ տնտեսական վերելքը։

Հայ – ռուսական քաղաքական յարաբերութիւնների մասին 17րդ դարի վերջում եւ 18րդ դարի սկզբում, զեկուցեց պատմական գիտութիւնների թեկնածու Վազգէն Ոսկանեանը։ Պատմական գիտութիւնների թեկնածու Գագիկ Սարգսեան զեկուցեց հին բաբելական քաղաքների դրութեան մասին «հելլենական շրջանում»։

Համաժողովին մասնակցողները փափաք յայտնեցին որ նման հանդիպումները յաճախակի ըլլան։

Կ. ՂՈՐՂԱՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՐԺԻ ՊԱՐ

«Նիւ Եորք Հերալտ»ի աշխատակից Ճոզէֆ Օլսոփի մէկ յօդուածէն կը քաղենք հետեւեալը։

Եթէ պէտք ըլլայ քանի մը բառով բնորոշել ռուսեւսուրիական յարաբերութիւնները, կրնանք ըսել թէ երկու պետութիւնները սերտօրէն կը գործակցին իրարու հետ, իւրաքանչիւրը իր կողմէն համոզուած ըլլալով, որ ինքն է օգտագործողը։ Քաղաքական թղթակիցներ շատ մը բացատրութիւններ կրնան տալ այս գործակցութեան. իրենց բառերը թէ՛ ճիշդ են եւ թէ՛ անճիշդ, պարզապէս որովհետեւ Ռուսերն ու Սուրիացիները բոլորովին այլ դրդապատճառներէ մղուած են իրենց փոխ – յարաբերութեանց մէջ։

Օրինակի համար, երբ թղթակից մը կը յայտնէ թէ Սուրիա իր հողամասին վրայ խորհրդային զինուորական խարիսխներ ստեղծելու արտօնութիւն տուած է, լուրը կարելի է նկատել ճիշդ՝ խորհրդային տեսակէտէն, բայց անճիշդ՝ սուրիական տեսակէտէն, Խ. Միութիւնը մինչեւ հիմա Սուրիոյ յանձնած է 150.000 թոն զէնք ու զինամթերք (հակառակ անոր, որ Անգարայի մէջ կը կարծեն թէ այդ թիւը կը հասնի մէկ միլիոնի)։ Սուրիական տեսակէտէն, սակայն «խորհրդային զինուորական խարիսխներ ստեղծելու արտօնութիւն տալ» չի նշանակեր, սակայն որոշ է, որ Կրեմլին կ'ուզէ կամուրջ մը ստեղծել մինչեւ Միջին Արեւելքի սիրտը, բացառելով այն օրուան, երբ արաբեւիսրայէլեան նոր տագնապի մը առիթով, իր օգնութիւնը պիտի առաջարկէ «յարձակողները ետ քշելու» համար։

Դարձեալ, շատ դիւրին պիտի ըլլայ Սուրիոյ արդի կառավարութիւնը «համայնավար» հռչակելով հարցը վերջացած նկատել։ Սուրիան այժմ իրենց ձեռքին մէջ ունեցող երկու անձնաւորութիւններ, Խորհրդարանի նախագահ Ակրամ Հաւրանին եւ բանակի գաղտնի սպասարկութեանց պետ գնդապետ Ապտիւլհամիտ Սարաճն են Սուրիոյ արդի քաղաքականութեան պատասխանատուները։ Մինչդեռ սպայակոյտի պետ զօրավար Պիզրի, որուն մասին կ'ըսուի թէ համայնավար կուսակցութեան գործօն անդամներէն է, յաճախ կը յայտարարէ, «Երբ պատերազմին սկիզբը Իրաք գացի Ռաշիտ Ալի Կայլանիի կողքին կռուելու (Կայլանի նացի գործակալ մըն էր, որ փորձեց Անգլիացիները Իրաքէն հեռացնել Բ. աշխարհամարտին սկիզբը), ամէն մարդ ըսաւ որ ես ալ նացի եմ։ Իսկ այժմ զիս համայնավար կը կոչեն, որովհետեւ կը շարունակեմ գաղթատիրութեան դէմ պայքարիլ։ Գիտցէք սակայն, որ պիտի շարունակեմ պայքար մղել գաղթատիրութեան դէմ, նոյնիսկ եթէ ձեր Պր. Տըլլըը զիս համայնավար յորջորջէ»։

Իրողութիւնը այն է, որ զօրավար Պիզրիի անձնական հակակրութիւնը Արեւմուտքի դէմ ծնունդ առաւ այն օրէն ասդին, երբ իր հարուստ եւ ազդեցիկ ընտանիքը լիբանանեան Սայտա քաղաքէն վտարուեցաւ՝ Ֆրանսացիներու կողմէ։

Գալով Հաւրանիի եւ Սարաճի, ձախակողմեան ազգայնականներ են, եւ ոչ թէ համայնավարներ։ Առ այժմ խորհրդային օժանդակութիւնը կը ծառայէ իրենց ծրագիրներուն, սակայն որպէս ձախակողմեան – ազգայնական Պաթ կուսակցութեան ղեկավարներ, մեծապէս մտահոգ են Սուրիոյ մէջ համայնավարութեան տարածումին համար։ Այս իսկ պատճառով Հաւրանի յետաձգել տուաւ երկար ատենէ ի վեր խոստացուած երեսփոխանական ընտրութիւնները։ Բայց որովհետեւ Կրեմլին առայժմ կ'ուզէ գործել ոչ – համայնավար Հաւրանիի ու Սարաճի հետ, շատ ուժ չի տար Սուրիոյ համայնավարներուն, գոնէ արտաքնապէս։

Հաւրանի ու Սարաճ Կրեմլինի նպա –

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

Պատանի էի։ Հազիւ տասնըչորս տարեկան։ Պոլիս, Համաշխարհային առաջին պատերազմէն անմիջապէս առաջ, Սեւումեան – Զարիֆեան թատերախումբը Փըթի – Շանի թատրոնին մէջ կը ներկայացնէր Շանթի «Հին Աստուածները»։

Անզուգական Վանահայր.— Սեւումեանին, քնարական Աբեղայ – Զարիֆեանին քով, բեմին վրայ կար կախարդական, հէքեաթային տիպար մը՝ Կոյր – Վանական – Միքայէլ Մանուէլեանը։

Այդ օրէն ի վեր, գրեթէ չորս տասնեակ եւ աւելի տարիներ են անցած եւ սակայն կը մնամ միշտ, եւ կը խորհիմ թէ ինծի հետ բազմաթիւ ուրիշներ ալ մնացած են, Միքայէլ Մանուէլեանի կախարդող խաղին տպաւորութեան տակ։

Եւ անկէ յետոյ, բազմաթիւ տարիներ, Հայ բեմի այս տաղանդաւոր գործիչը հանդիսացաւ անկրկնայօրէն՝ Հայ բեմի կախարդը։

×

Միքայէլ Մանուէլեան ծնած է 1877 փետրուար 14ին, Թիֆլիզի մէջ։

Դեռ ութ տարեկան, Միքայէլ արդէն կը մասնակցէր դպրոցական ներկայացումներու որոնց մէջ մեծ յաջողութիւն ձեռք բերելով հետզհետէ կը դառնար այդ ուղղութեամբ սիրելի դէմք մը։

Առաջին անգամ «Խեչոյի Թուղը» վոտվիլին եւ ապա «Կրօթ – Կրօթ» զաւեշտին մէջ Թուրք Ահմէտ աղայի դերը խաղալով մեծ յաջողութիւն ձեռք կը բերէ, որմէ յետոյ այլեւս միշտ կը մնայ բեմին վրայ, մինչեւ իր կեանքին վերջը։

Պատանեկան օրերուն, Միքայէլը շատ մեծ սէր չէ ունեցած դէպի ուսումը, սակայն շնորհիւ իր երէց եղբօր՝ Լեւոն Մանուէլեանին, կրցած է որոշ մտաւոր պաշար մը տիրանալ։

Երբ երէց եղբայրը իր ուսումը աւարտելով Մոսկուայէն կը վերադառնայ ու կը տեսնէ թէ Միքայէլը բոլորովին թատրոնի «խենթ» մըն է դարձած, փոխանակ զայրանալու եւ արգելք հանդիսանալու անոր ձգտումներուն դէպի բեմը, ընդհակառակն կը խրախուսէ ու կը քաջալերէ զայն։

Իր կրտսեր եղբօր ձեռքէն բռնած, Լեւոնը առաջին անգամ կը տանի Միքայէլը թատրոն, ուր կը խաղար այդ շրջանին թատերական ներկայացումներ տալու համար Թիֆլիզ եկած ռուս նշանաւոր դերասանուհի Երմոլովան։ Մեծանուն դերասանուհին կը խաղար այդ օր Շիլլերի «Օրլէանի Կոյս»ը ողբերգութեան հերոսուհիին՝ Յովհաննայի դերը։

Այդ ներկայացումը մեծ տպաւորութիւն կը գործէ պատանի Միքայէլի արդէն թատրոնի հուրով վառուած երեւակայութեան վրայ։

Այդ մասին, ահա՛ թէ ի՛նչ կը գրէ ինքը, Միքայէլ Մանուէլեանը («Թերթիկներ իմ կեանքից» իր հատորին մէջ.—

«Թատրոն եմ գնում։ Այդ միտքն այնպէս էր լցրել սիրտս հրճուանքով, որ ուրախութիւնից պատրաստ էի թռչկոտել, ճչալ...

«Ցոյց տուեցին տեղս... ինչ որ մի հնաշխարհիկ վայր էի ընկել, ես չէի հաւատում որ այդ ես եմ որ նստած եմ այդ բարձրութեան վրայ եւ նայում եմ ցած։ Վերջապէս վարագոյրը բացուեց...

«... Ես ամէն ինչ մոռացել էի, կախարդուել, ինձ այդ ամէնը երազ էր թըւում եւ վախենում էի շարժուել, որ չլինի թէ չքանայ այդ հնաշխարհիկ տեսիլքը...

«Չեմ յիշում քանի անգամ Երմոլովային բեմ կանչեցին։ Երբ նա յոգնած, բայց ժպիտը դէմքին վեր էր նայում դէպի գալերիան, ինձ թւում էր որ ահա՛, կը նկատի ինձ, որ արդէն տեսաւ եւ հիմա կը բանայ գիրկը եւ կ'ասի. «Ո՞վ է այդ տղան, թող գայ ինձ մօտ»։ Ես հաւատացած եմ, որ եթէ նա մի շարժում անէր, ես առանց մտածելու, ինքնամոռացութեան մէջ այդ բարձրութիւնից ինքըս ինձ կը նետէի բեմ։ Ամէն բան գերբնական էր թւում... խաղացողները կարծես այս աշխարհից չէին, կախարդներ էին որ կախարդել էին հասարակութիւնը...»։

Եւ այդ ճակատագրական օրն իսկ, Միքայէլ Մանուէլեան կը դառնայ իսկական դերասան, առանց վայրկեան մը իսկ մտքէն անցընելու թէ իրեն պիտի վիճակուէր օր մը նոյնպէս, կախարդել ունկնդիր հասարակութիւններ...

Էջմիածնի մէջ, ուր կը պաշտօնավարէր Լեւոն Մանուէլեանը, Միքայէլ շնորհիւ իր ընթերցասիրութեան հետզհետէ կը ծանօթանայ Խաչատուր Աբովեանի, Նալբանդեանի, Րաֆֆիի, Պատկանեանի, Ծերենցի, Պարոնեանի գործերուն։ Միւս կողմէ, հայ հեղինակներու գործերէն զատ, Լեւոն Մանուէլեան իր կրտսեր եղբօր առիթ կ'ընծայէ որ այս վերջինը ծանօթանայ նոյնպէս համաշխարհային եւ ռուսական դասական գրականութեան։

Այդ շրջանին Էջմիածին կանուող խումբ մը մտաւորականներ ամէն օր գրական եւ գեղարուեստական ասուլիսներ կ'ունենային։ Յովհ. Յովհաննիսեան, Աբեղեան, Կոմիտաս վարդապետ, Ղազարոս Աղայեան, Աւետիք Իսահակեան, Դերենիկ Դեմիրճեան եւ բազմաթիւ ուրիշներ, հաւաքուած Լեւոն Մանուէլեանի մօտ, կը խօսէին ու կը վիճէին եւ այդ զրոյցներուն միշտ ալ ներկայ կ'ըլլար Միքայէլ Մանուէլեան։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳԱՄԲԷԹԵԱՆ

(1 Շար.)

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

ԻՆՉՈ՞Ի ԱՅՍ ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆԸ

—o—

(ԵՐԷԿ Կ'ՈՒՐԱՆԱՅԻՆ, ԱՅՍՕՐ ԿԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԻՆ)

Ինչպէս կը յիշէ ընթերցողը, 1956 Մարտին Գահիրէի մէջ գումարուեցաւ Եպիսկոպոս. Ժողով մը, մասնաւորաբար զբաղելու համար «Անթիլիասի տագնապ»ով :–

Մենք այն կարծիքէն ենք, թէ «Անթիլիասի տագնապ» գոյութիւն չէ ունեցած եւ հիմա ալ չունի : Արուեստական կերպով ստեղծուած այդ «տագնապ»ը քննելէ ետք, Եպիսկոպոս. Ժողովը ի վերջոյ ընդունած էր բանաձեւ մը, զոր ներկայացուցած էր նոյն Ժողովի «պայծառ դէմք»ը՝ Խաչատուրեան սրբ. :

Իր այդ բանաձեւով՝ Պոլսոյ Պատրիարքը «թերի եւ անընդունելի» կը նկատէր Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութիւնը :

Աւելի քան մէկուկէս տարի ամբողջ ու ապարդիւն վէճեր տեղի ունեցան այս բանաձեւին շուրջ եւ անոր առիթով : Հայ. Եկեղեցւոյ եպիսկոպոսական դասը յամառօրէն կը մերժէր ճանչնալ ԸՆՏՐԵԱԼ Կաթողիկոսը՝ անոր ընտրութիւնը համարելով ոչ–օրինաւոր, թերի եւ անընդունելի :

Դեռ մինչեւ ամիս մը առաջ, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը հեռագիր մը կ'ուղղէր Զարեհ Ա.ի, զայն ոչ թէ կոչելով Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս, այլ «Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ԱԹՈՌԱԿԱԼ» :

Դարձեալ, ընթերցողը կը յիշէ անշուշտ, թէ Հայ. Եկեղեցւոյ եպիսկոպոսական դասը, բացառութեամբ կիլիկեան երկու եպիսկոպոսներու, մերժեց օծել ԸՆՏՐԵԱԼ Կաթողիկոսը :

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Գահակալը, պատասխանելով հարցումի մը՝ այն մասին, թէ Պոլսոյ Պատրիարքը ի՞նչ առաջարկ ներկայացուցած էր իր 1957 Ապրիլ 24 թուակիր նամակով, յայտարարած է.

Անուղղակի աղբիւրէ մը մեզի փոխանցուեցան Ամեն. Տ. Գարեգին Ս. Պատրիարքին առաջարկութիւնները, որոնք, ըստ Գարեգին Ս.ի դատողութեան, կրնան բաղձացուած հաշտութիւնը գոյացնել.

Ա) Զարեհ Սրբազանի ընտրութիւնը մենք կը ճանչնանք ՕՐԻՆԱՒՈՐ, բայց օծումը՝ ոչ :

Բ) Օրինականացնելու համար օծումն ալ, կ'առաջարկենք, որ Զարեհ «Ընտրեալ Կաթողիկոս»ը պաշտօնական ձեւով մը դիմէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին եւ խնդրէ անոր հայրապետական օրհնութիւնը. փափաք ալ յայտնելով ուխտի երթալ Ս. Էջմիածին եւ անձամբ յայտնել իր որդիական սէրն ու հաւատարմութիւնը հանդէպ Մայր Աթոռին եւ անոր Գահակալին :

Պոլսոյ Պատրիարքը ուրիշ երեք պայմաններ ալ կ'առաջարկէ, ճանչնալու համար կաթողիկոս. ընտրութեան օրինաւորութիւնը եւ «օրինականացնելու» օծումն ալ : Հիմա կարեւոր չեն երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ պայմանները, որոնք վարչական բնոյթ ունին միայն :

Մեզի համար հիմնականը Խաչատուրեան Պատրիարքի սա հաւաստումն է. « Զարեհ Սրբազանի ընտրութիւնը մենք կը ճանչնանք ՕՐԻՆԱՒՈՐ» :

Սակայն, տարի մը առաջ, նոյն Խաչատուրեան Պատրիարքը թէ՛ թերի եւ թէ անընդունելի կը համարէր Զարեհ Սրբազանի ընտրութիւնը :

Ի՞նչպէս կ'ըլլայ, որ տարի մը առաջ ապօրինի նկատուած ընտրութիւն մը տարի մը ետք յանկարծ կը դառնայ կ'ըլլայ օրինաւոր :

Ահա՛ առաջին հակասութիւն :

Եթէ, արդարեւ, ընտրութիւնը օրինաւոր էր, Հայ. Եկեղեցւոյ Գերաշնորհ եւ Բարձրաշնորհ եպիսկոպոսները ինչո՞ւ արդեօք մերժեցին օծել ԸՆՏՐԵԱԼ կաթողիկոսը :

Ահա՛ երկրորդ հակասութիւն :

Կայ սակայն աւելի զարմանալին եւ աւելի զայրանալին :

Խաչատուրեան Պատրիարք, « ոչ–օրինաւոր» յայտարարելով հանդերձ օծումը, պայմաններ կ'առաջարկէ զայն օրինականացնելու, այսինքն «ոչ–օրինաւոր»ը... օրինաւոր դարձնելու համար :

Եթէ, իրաւամբ, օրինաւոր չէր օծումը ըստ էութեան, ի՞նչպէս կարելի է զայն «օրինականացնել» այս կամ այն պայմանով :

Օրէ՞նքը պէտք է ենթարկուի պայմաններուն, թէ՞ պայմանները պէտք է ենթարկուին օրէնքին :

Ահա՛ երրորդ հակասութիւն :

Մենք չկրցանք ըմբռնել այս հակասութիւնները :

Նման հակասութիւններ ներելի են, օրինակ, ռամկավարներուն, բայց ներելի չեն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կամ Պոլսոյ Ամեն. Պատրիարքին :

Եթէ, կը կարծենք մենք, թէ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, թէ Պոլսոյ Պատրիարքը եւ թէ Հայ. Եկեղեցւոյ եպիսկոպոս. դասը առաջին օրէն իսկ (եւ ոչ թէ մետասաներորդ ժամուն) ընդունէին Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութեան օրինաւորութիւնը, տեղի չէին ունենար շուրջ երկու տարուան ամբողջ վէճերն ու պայքարները եւ մանաւանդ հայ ժողովուրդի եւ Հայ. Եկեղեցւոյ միասնականութեան խախտումը :

Հիմա մենք արդէն հասած ենք այն կէտին, ուր պայմանները ժամանակավրէպ են այլեւս :

Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութիւնը կամ օրինաւոր է եւ կամ օրինաւոր չէ :

Եթէ օրինաւոր է, ի՞նչ բանի կը ծառայեն պայմանները :

Եթէ օրինաւոր չէ, դարձեալ ի՞նչ բանի կը ծառայեն պայմանները :

Յարգուած է Սահմանադրութեան նախապայմանը, այսինքն օրինաւորապէս ԸՆՏՐՈՒԱԾ է Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը :

Մեզի համար այս է հիմնականը :

Կը պարզուի հիմա, թէ այս չէ հիմնականը Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին եւ Պոլսոյ Պատրիարքին համար :

Անոնց համար՝ հիմնականը ... միւս պայմաններն են :

Ուշ մնացին դժբախտաբար :

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

տակներուն իրագործման կը ծառայէն այն իմաստով, որ իրենց ձախակողմեան–ազգայնական քաղաքականութիւնը Սուրիայէն կը պաղեցնէ արեւմտեան վերջին բարեկամութիւնները. սակայն Հաուրանի եւ Սարաճ գիտակցօրէն չէ որ Կրեմլինի կողմէ կը շահագործուին. ընդհակառակն, համոզուած են, թէ իրենք է որ կը շահագործեն Ռուսերը :

Եթէ Արեւմուտք կարենար հասկացողութեան եզր մը գտնել այս երկու մարդոց հետ, կացութիւնը շատ կը դիւրանար ոչ միայն Արեւմուտքի, այլ նաեւ Յորդանանի նման կարգ մը արաբական երկիրներու համար : Սակայն արջի հետ պարող տիկնոջ մը դարպասելը ինքնին դժուար բան մըն է, նոյնիսկ եթէ տիկինը անկեղծօրէն համոզուած է, որ պարը առաջնորդողը ինքն է : Ալ ուր մնաց, երբ քանիցս փաստուած է, որ պարող արջը շատ լաւ գիտէ թէ ուր պիտի առաջնորդէ իր պարակիցը :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԴՊՐՈՑԸ

—o—

ԿՐԸՆՈՊԼԸ, (Յառաջ) — Դեկտեմբեր մէկին կիրակի առաւօտեան մանկական քաղցր յուշերով տողորուած կը մնամ Կապոյտ Խաչի դպրոցը :

Ահա 28 սեւաչեայ հայկական փոքրիկներ եւ իրենց ուսուցչուհին Տիկին Մարի Միքայէլեան, որ ծանօթ է որպէս փորձառու եւ վարժ դաստիարակչուհի մը : Տիկին Միքայէլեան 1923էն մինչեւ 1928 պաշտօնավարած է Լիփազմայի (Յունաստան) Ազգային վարժարանը : 1928ին կը հաստատուի Կրընոպլը եւ Օր. Հերմինէ Մխքճեանի հետ կը հիմնեն Յ. Կ. Խաչի դպրոցը, յանուն նոր սերունդի փրկութեան : Տէր եւ Տիկին Սխալեաններ շարունակեցին տասը տարի անընդհատ այս նուիրական գործը : Իրենց դաստիարակած սերունդը այժմ մեր բեմերուն զարդն է :

Տիկին Միքայէլեան այս տարի եւս սիրով ընդունեցաւ այս ծանր գործը եւ մօր մը գորովանքով կ'ուսուցանէ մեր մեծաքանչը : Երկու ժամ կը հետեւիմ աշխատանքին :

Ահա 29 տարիներէ ի վեր կը շարունակուի Կրընոպլի դպրոցը անընդհատ եւ սերունդ կը հասցնէ հայեցի շունչով :

Կրընոպլի գաղութը որ միշտ ալ սիրով կատարած է իր պարտականութիւնը դպրոցին հանդէպ, պիտի շարունակէ զայն պահել յառաջիկային ալ նիւթապէս եւ մանաւանդ բարոյապէս, ապահովելով զայն :

Վստահ եմ որ բոլոր ծնողքները մանաւանդ, կ'ըմբռնեն կատարուած զոհողութիւնը հայ ընտանեկան կեանքի պահպանման եւ տեւականութեան համար սրտանց կը կապուին այս գործին :

Փառք եւ պատիւ բոլոր այս զոհաբերուող ուսուցանողներուն : Զգացուած հրաժեշտ կ'առնեմ իրենցմէ, ինծի հետ տանելով քաջ Վարդանի այդ թոռներուն անուշ ժպիտը :

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ. Ուսթինսվիլի մէջ (Ամերիկա) կատարած է նորաշէն եկեղեցիի մը օծումը : Բազմաչէնի հայրենակցականը նուիրած է երկու հազար տոլար եւ եկեղեցին կոչուած՝ Ս. Աստուածածին : Հացկերոյթ մըն ալ տրուած է, որու ընթացքին հաւաքուած է 12·000 տոլար, եկեղեցիին բարեզարդման համար :

ԸՆԿ. Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ Պէյրութի Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ գործողութեան մը ենթարկուած է, յաջողութեամբ :

Օր. Հ. ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ որ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանի բարերարներէն մէկն է, այցելութիւն մը տուած է «Հայրենիք»ի խմբագրութեան (Պոսթըն) : Այս առիթով Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կեդր. Կոմիտէն հացկերոյթ մը սարքած է, ի պատիւ Օր. Փալանճեանի :

Հ. Յ. Դ. ԱԹԷՆՔԻ Երիտ. Միութեան «Օրուան» տօնակատարութիւնը տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր ութին, հոծ բազմութեան մը ներկայութեամբ : Յայտագիրը պատրաստուած եւ գործադրուած է երիտասարդութեան կողմէ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ Պուրճ Համուտի (Լիբանան) մասնաճիւղը գրական դասախօսութիւն մը կազմակերպած է, դառնալով Րաֆֆիի «Սամուէլ»ին հերոսը : Նախագահած է ընկ. Կ. Սասունի : Սամուէլ «անուշաւ» արձակուած է :

ԿԱՐՊԻՍ ԶԱՔԱՐԵԱՆ, որ Թուրքիոյ կոփամարտի ախոյեանն է եւ Պրազիլիա գացած էր երկու մրցումներ ընելու համար, Բ. մրցումը յետաձգած է ձախ ձեռքին ճմլումին պատճառով եւ շուտով պիտի վերադառնայ Թուրքիա :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (79)

Կ Ա Յ Ծ Ե Ր

ԻԵ.

Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՐԴԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԹՈՒՐՔԸ

Իսկ պատերազմական երգերը կրակոտ, վառվռուն եւ խրոխտ էին, նրանք լիահընչիւն համարձակութեամբ որոտում էին թմբուկների ձայնի հետ :

Ոչ մի նշանաւոր երեւոյթ չէր կորցնում իր հետքը քուրդի կեանքի մէջ. ժողովրդական ոգին իր տաղերով կամ փառաբանում էր մէկի քաջագործութիւնը, կամ պարսաւում էր միւսի թուլասրտութիւնը : Ծածկուեցաւ մէկը թշնամուց, կամ խոյս տուեց նա կռուի դաշտից, միւս օր կանայքը եւ աղջիկները յօրինում էին նրա մասին զանազան կծու պարսաւներ, եւ երգը արագ թռչում էր ամէն երեխայի, ամէն չափահասի բերանից :

Թուրը, մի ջախտ ատրճանակ, վահանը եւ նիզակը քրդի մարմնի անդամներ են, որոնք միշտ մնում են նրանից անբաժան. Հրացանը նա գործ է ածում մեծ կռիւների մէջ : Թամքած ձին, որ միշտ պատրաստ է նրա չադրի առջեւ, քրդի հաւատարիմ ընկերն է. Նրան սիրում է տէրը աւելի քան իր կնոջից, աւելի քան իր որդիներից : Քուրդը իր չադրի մէջ հիւրասէր է որպէս Աբրահամ, բայց նա չի խնայելու կողոպտել նոյն հիւրին, եթէ նա կը հանդիպէր մէկ մղոն հեռու իր չադրից : Արեան վրէժխնդրութիւնը, որպէս ամէն կիսավայրենի ցեղերի մէջ, նոյնպէս քրդի մէջ, անցնում է սերունդից սերունդ : Սպանուածը հանգիստ չէ իր գերեզմանի մէջ, քանի որ նրա արեան փոխարէնը չէր առնուել սպանողից, կամ նրա մօտ ազգականներից : Սպանողը այն ժամանակ միայն ազատ է մնում վրէժխնդրութիւնից, երբ գնում է իր ոսոխի տունը, իր սուրը դցում է նրա ոտքի տակ, եւ ներողութիւն է խնդրում : Բայց հազիւ կը գտնուէր մի քուրդ, որ խոնարհուէր, մինչ այս ստորնութեան : Քուրդը քինախնդիր է եւ ոխերիմ. նա մինչեւ մահ չէ մոռանում վիրաւորանքը կամ անպատուութիւնը, քանի որ դեռ լիակատար բաւականութիւն չէր ստացել : Նա մի եւ նոյն ժամանակ շատ հանգամանքներում — հպարտ է եւ ազնիւ : Քուրդը դադարեցնում է իր կռիւը, երբ հակառակ կողմից միջամտութիւն են գործում կանայքը : Նա իրան չէ ստորնացնում, պատերազմելով իրանից թոյլ արարածների հետ. Թէեւ քրդի կինը կռուի ասպարէզում նոյնքան կատաղի է եւ քաջասիրտ, որքան իր ամուսինը :

Կրկին անգամ ամուսնանալը, մեռած կամ սպանուած տղամարդից յետոյ, քուրդ կնոջ համար համարւում է նախատինք : Նա մնում է միշտ այրի, մխիթարւում է իրան այն քաղցր յիշողութիւններով, թէ իր այրը մի «լաւ աւազակ» էր, թէ նա մնաց միշտ մաքուր երկչոտութեան արատից, թէ նա երբեք իր թիկունքը չդարձրուց թշնամու դէմ, թէ նա սիրում էր իր ամուսնին, որքան սիրում էր իր արաբական նժոյգին, եւ երբեք նրա սիրտը չգրաւեց ամենագեղեցիկը իր ցեղի աղջիկներից : Եւ մայրէ երեխայութիւնից պատմում էր իր զաւակներին հօր գործքերը, խրատում էր հետեւող լինել նրան եւ կրկին բարձրացնել հանգուցեալի յիշատակը խոր գերեզմանից :

Մանկութիւնից քուրդը կրթւում է ձիան սանձ կառավարելու, զէնք գործածելու, մարմնամարզութեան եւ այլ ճարպիկութիւնների մէջ : Նա քաջագործութիւն է համարում գողանալ, յափշտակել ամէն ինչ, որ պէտք էր իր ապրուստի համար : Նա մինչեւ անգամ գողանում է իր հարսնացուին : Բախտաւոր է համարւում ամուսնութիւնը, երբ տղամարդ հերոսը առեւանգել էր իր սիրուհին հօր ընտանիքից : Կինը այսպիսի դէպքերում մի առանձին հպարտութեամբ է նայում իր ընկերուհիների վրայ :

Քրդի ամենամեծ երդումը թալախի վրայ է լինում. նա առնում է մի քար եւ նետում է, ասելով՝ «Թող իմ թալախն այս քարի պէս դցած լինի, եթէ այսպէս, կամ այնպէս անեմ» : Թալախը նրա ամուսնական կապն է, նա լուծուած է համարւում, երբ նրանով երդում ուտողը երդմնազանց է լինում : Այսպիսի երդումները պահանջւում են, երբ պէտք էր որ եւ իցէ գործի մէջ ամենահաստատ գրաւական մի մարդու հաւատարմութեան մասին : Եւ այդ լինում է այն ժամանակ, երբ գործը վերաբերում էր ընդհանրութեան ամենակարեւոր մէկ հարցին :

Որպէս բնութեան ազատ որդի, նուիրելով իրան անհոգ եւ պարզ կեանքի, քուրդը բաւականանում է իր անասուններով : Նա հովիւ է : Նա չունի տուն եւ հաստատ բնակութիւն. Նրա օթեւանը իր չադրն է, որը կազմում է այնտեղ, ուր կարող է իր անասունների համար ճարակ գտնել : Ձմեռնային ձիւնները միայն քշում են քուրդին իր սիրելի սարերից, այն ժամանակ եւս մի հայի տուն միշտ պատրաստ է ընդունել ինքնակոչ հիւրին : Այնտեղ քուրդն իր անասունների հետ անցուցանում է ձմեռը, մինչեւ գարունը կրկին կոչում է նրան դէպի լեռների գիրկը :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

վարիչներուն հետ, մայր երկրին մէջ Հիւս. Ափրիկեցիներու միջեւ տեղի ունեցող կռիւներուն վերջ մը տալու համար։

× Ալժերիոյ նախարար Լաքոսթ Նախագահ Քոթիի հետ տեսակցութիւն մը ունենալէ ետք, վերադարձաւ Ալժերիա։ Նախարարը մեկնելէ առաջ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ նաեւ կի Մոլէի եւ Հանրապետութեան Խորհուրդի (Ծերակոյտ) Նախագահ Մոներվիլի հետ։

× Քանի մը օրէ ի վեր անձրեւ ու կարկուտ կը տեղայ Ալժերիոյ մէջ. ողողումներու հետեւանքով երթեւեկը դադրած է, բազմաթիւ շրջաններու մէջ։ Ալժէի մէջ նոյնիսկ, մեծ ճամբաները ողողուած են։ Ալժէ–Պլիտա երկաթուղին խորտակուած է։

Ողողումներու հետեւանքով երթեւեկը դադրած է նաեւ Մարոքի հարաւային շրջանին մէջ։

× Փարիզի Ելմտական ու Տնտեսական Նախարարութիւնները կը հաղորդեն, թէ Յունուար մէկէն սկսեալ հացին գինը պիտի ողէ, առնուազն չորս ֆրանք (քիլօն)։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Իզվեստիա» թերթը Ինտոնեզիոյ մասին կը գրէ թէ, ինչ որ կ՚անցնի կը դառնայ այդ երկրին մէջ, ներքին հարցեր են միայն եւ ազգային իր պայքարին մէջ Ինտոնեզիա կրնայ հաւատալ Խ. Միութեան օժանդակութեան։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Խորհրդարանին չորս անդամները, որոնք հակարեւմտեան գործունէութիւն ունեցած էին, արձակուեցան իրենց պաշտօններէն։ Երեսփոխանները Սուրիա ապաստանած են։

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց փերոնական շարժումին պատկանող բջիջ մը, որ ահաբեկչական գործունէութիւն ունէր։ Չորս հարիւր գնդացիրներ գրաւուած են։

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ անգլիացի զինուոր մը վիրաւորուեցաւ խռովարարներուն կողմէ։

ՌԱՆԿՈՒՆԻ մէջ ոստիկանութիւնը բախում ունեցաւ համայնավարներու զինեալ խումբի մը հետ։ Հակառակ անոր, որ խռովարարները թիւով շատ աւելի էին ոստիկաններէն՝ ստիպուեցան զէնքերը գետին նետել։ Ինը ոստիկաններ սպաննուեցան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԵՐԼԻՆԻ դատարանները վերջերս ժամանակէ աշխատանքի սկսած են դատապարտել բազմաթիւ մարդիկ՝ «արեւմտեան գործակալութեանց լրտես»ի մեղադրանքով։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ երկրաշարժին զոհերուն թիւը բարձրացած է 2.500ի։

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ ճափոնական նաւեր կ՚ուզէ՝ արշիպելագոսին մէջ հաղորդակցութիւնը կանոնաւորելու համար։ Հոլանտական ընկերութեան մենիշխանութեան ի վեր հաղորդակցութիւնը ընդհատուած է արշիպելագոսին մեծ մասին մէջ։ Ճափոնի Արտաքին նախարարը յայտարարեց, թէ նաւեր պիտի չյանձնուին Ինտոնեզիոյ, այնքան ատեն որ երկու երկիրներու միջեւ պատերազմի վնասներու հատուցման համաձայնագիր մը չէ ստորագրուած։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տիրուհի Սէրէնկիւլեանին իր եղբօր՝ Ն. Նիկողոսեանի մահուան առթիւ։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները։

ՌՈՆԻ – ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի կ՚ունենայ այս Շաբաթ գիշեր, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, ժամը 21ին։

Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ կը խօսի ու կը կարդայ պատմական եւ երգիծական կտորներ։

Հաղորդակցութիւն.— Կառ տը լ՚Էսթէն ժամը 20.03ին եւ 20.50ին, չոգեկառք։

Շաթօ տը Վէնսէնէն՝ օթօպիւս թիւ 118
Մէաի տը Մոնթրէօյէն՝ օթօպ. թիւ 121։
Երկուքն ալ՝ իջնել էկլիզ տը Ռոնի։

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին կողմէ։

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ։

Գեղեցիկ անակնկալներ, կը պարեն Քիւլհանճեան քոյրերը։ Կը ցուցադրուի Պ. Ղազոյի կողմէ զանազան հանդէսներու եւ դաշտահանդէսներու ընթացքին քաշուած սինեմայի ժապաւէններ։

Ճոխ պիւֆէ, համադամ աղանդերներով։

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, ընկերները եւ համակիրները։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի։

Այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, Գոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր՝ ընտիր նուագախումբով։

Հայկական պարեր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Գոմոնի պարախումբին կողմէ։

Պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ի գիտութիւն Մարսիլիահայութեան կը ծանուցանենք թէ՝ այս կիրակի (22 Դեկտեմբեր) առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Հայոց Հայրիկին Խրիմեան Կաթ.ի մահուան 50րդ տարելիցին առթիւ։ Կը քարոզէ Տ. Հմայեակ քհնյ., իսկ յաւարտ հոգեհանգիստի պիտի խօսի Փրոֆ. Դր. Խայիկեան։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ սոյն արարողութեանց, յարգելու համար անմոռանալի մեծ հայրապետին քաղցր յիշատակը։

×

Այրի Տիկին Մ. Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր՝ ՄԿՐՏԻՉ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Դաւիթեան եւ Աճեան ընտանիքներուն, եւ Տէր Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

×

ՇԱՒԻԼ.— Պ. Օննիկ Տէմիրճեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի (Դեկտ. 22ին) Շաւիլի նորաշէն եկեղեցիին մէջ տեղի կ՚ունենայ հոգեհանգստեան արարողութիւն հանգուցեալ Հայրենիքա Տէմիրճեանի մահուան տարելիցին առթիւ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Պորտոյէն Տիկին Մարիամ Վարդանեան իր եղբօր Խաչատուր Օհանեանի մահուան տարելիցին առթիւ (Հայաստան), հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ՚ընէ. — Հազարական ֆրանք «Յառաջ»ին, Ծերանոցին եւ Աղքատախնամին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։ 2000 ֆր. եկեղեցիին։

×

Տէր եւ Տիկին Արշակ Մկրեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Կ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին իրենց վեցերորդ թոռնիկին Ժօրժին Նոտարեանի ծննդեան առթիւ։

×

Պ. Մանուկ Փաշայեան հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին իր թոռնիկին Րաֆֆիի ծննդեան առթիւ։

×

Փորթ տ՚Իթալիէն Տէր եւ Տիկին Արա Անտրէասեան իրենց սիրեցեալ մօր Տիկին Արուսեակ Անտրէասեանի մահուան քառասունքին առթիւ Սեբաստիոյ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացին կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք։ (Ստանալ Լութֆիյէ Քաշիքճեանէն)։ 500 ֆրանք ալ «Յառաջ»ին։

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

Նոր տարուան առթիւ ընկերական հաւաքոյթ մը տեղի կ՚ունենայ Դեկտեմբեր 22, կէսօրէ վերջ ժամը 16 – 22, 32 բիւ տը Թրէվիզ։ Նախաձեռնութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Երիտասարդաց վարչութեան։

ՏՕՆԱԾԱՌ
ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

ժամը 16 – 22։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ։

Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ։

Հայկական համեղաճաշակ չքաւեղան։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի Կրթ. Մարմնի կողմէ։

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին։

Դեկտեմբեր 24ին, Երեքշաբթի, ֆրանսական Ծնունդի երեկոյեան, ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Երգ, պար ու անակնկալներ։

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում, մատչելի գիներով։ Թերթանուշ (վաքլավա), ու միրգեր։

Հաճելի ժամանց։ Հայկական տաքուկ մթնոլորտ։

Ըր հրաւիրուին բոլորը անխտիր։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է։

Մուտքը ազատ է։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹԸ
ՄԱՐՍԷՅԼ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Գոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ։

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ։

Ճաշագին 1000 ֆրանք։

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ։

Մասնագէտ բայէօր մը այր մարդու դասական ժիլէի համար։ Դիմել՝

ԽՆՋՈՅՔ

Սեբաստիոյ Նահանգային Միութեան Ուսումնասիրացի Կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 21։ Գեղարուեստական ճոխ բաժինով.— Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւն.։

Իսիի Խրիմեան ակումբը։

Մուտքը ազատ է։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի գիտութիւն շրջանիս հաւատացեալ ժողովուրդին կը յայտարարենք թէ հոգաբարձութիւնս որոշած է Դեկտեմբեր 22ի կիրակին հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել Ս– Եկեղեցւոյս մէջ յաւէտ ողբացեալ Հայոց մեծ բանաստեղծին՝ հանգուցեալ ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆի յիշատակին։

Հոգաբարձութիւն Վարագայ
Ս. Խաչ եկեղեցւոյ (Առնուվիլ)

Շաբաթ 21 Դեկտ. երեկոյեան ժամը 9ին իր մասին կը դասախօսէ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ԳՈՐԵԱՆ, եկեղեցւոյս սրահին մէջ։ Կը խնդրուի յիշատակը յարգողները ներկայ ըլլան սոյն դասախօսութեան։ Կը նախագահէ Հոգ. Հովիւ Ադդէ Եղիշէ. Փայլակեան։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ՚ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, (Դեկտ. 21) կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պալըր–ճեանի աշխատանոցը, 58 բիւ տ՚Ապուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի խնջոյքը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ։

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է։

Ճոխ պիւֆէ։

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...

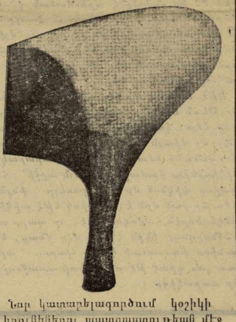
ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔԸ՝
ԾՆՈՒՆԴ ԹԷ ԿԱՂԱՆԴ
կրնաք ճոխ սեղանի մը շուրջ, անցընել

ԼԻԼԱՅԻՆ
24, RUE ST-LAZARE PARIS 9
TÉL.: TRI 31-62

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հաճելի նուագով

եւ այս բոլորը 2000 ֆր.
— խրախճանքիս անձի —

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15
TRI 31-62

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաթիէռ փլասթիքի եւ ալիւմինիումի միացումով շինել անբեկ (էնքասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ։

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Tél.: OPE. 01-08
Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA 33-38

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

CAMEL ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ՝
102, BD VOLTAIRE, PARIS-XI

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂՈՂ,

Անգլիական եւ Աւստրիական կերպասներէ, նորաձեւ LODEN

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ AUTOCOATSՆԵՐ
(Զանազան գոյներ) 8000էն 12.500 ֆր.

Իրենց մօտ կարելի է գտնել նաեւ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՆՈՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ խիստ մատչելի գիներով։
SMOKINGի ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ։ Մեծաքանակի համար մասնաւոր սակացոյց

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՈՒՐԲԱԹ 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — VENDREDI 20 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8073 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3874

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ԶԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆ

Երեք օրուան ընթացքին Ատլանտեան Ուխտի տասնեւհինգ վարչապետները որոշ կերպով պարզեցին իրենց տեսակէտները օրակարգի բոլոր կարեւոր հարցերու մասին :

Անոնց կողքին նոյն երկիրներու արտաքին եւ ազգային պաշտպանութեան նախարարները առանձին եւ գաղտնի խորհրդակցութիւններ ունեցան քաղաքական եւ ռազմական այն բոլոր խնդիրներու մասին, որոնք դիւանագէտներու եւ զինուորականներու առօրեայ մտահոգութեանց առարկան են :

Այսպէս, հետզհետէ քննուեցան Զինաթափութեան, Գերմանիոյ, Միջին եւ Ծայրագոյն Արեւելքի, Ափրիկէի բարդ խնդիրներուն հետ նաեւ յետամնաց երկիրներուն աջակցելու հարցը, մանաւանդ Բուլգանինի ծանօթ նամակը :

Կարելի չէ անշուշտ ըսել թէ երեք օրուան հանդիպումները լուծեցին վիճելի բոլոր հարցերը կամ ամուր հիմերու վրայ դրին խաղաղութիւնը :

Ամէն պարագայի մէջ Փալէ տը Շայոյի եօրեայ խորհրդաժողովը օգտակար եղաւ այն տեսակէտով, որ Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրները՝ իրենց վարչապետներով, դիւանագէտներով ու զինուորական մասնագէտներով հնարաւորութիւն ունեցած անկեղծօրէն պարզելու իրենց մտահոգութիւնները եւ հանրութեան սեփականութիւն դարձնելու անոնց որոշ մասերը :

Միամտութիւն պիտի ըլլար սպասել, որ տասնեւհինգ պետութիւններ — որոնք աշխարհագրական տարբեր դիրքերու մէջ կը գտնուին — նոյն ակնոցով քննէին օրուան հրատապ հարցերը, նոյն ախտաճանաչումն ընէին եւ նոյն դարմանները առաջարկէին :

Մէկ բանի շուրջ միայն համաձայն էին բոլորն ալ: Ա՛ն թէ ամէն գնով անհրաժեշտ է պահպանել խաղաղութիւնը :

Տարակարծիք էին սակայն միջոցներու մասին: Ոմանք, ինչպէս Ամերիկա եւ Անգլիա, կը ջատագովէին հիւլէական զէնքերով եւ ռազմական ամենավերջին նորութիւններով սպառազինել Ուխտին անդամ երկիրները: Ֆրանսա, Պելժիա եւ Թուրքիա սիրով ընդ առաջ գացին այս առաջարկին: Մասնաւորաբար Մէնտէրէս սրտաբաց ճառով մը խնդրեց ո՛րքան կարելի է շուտ հիւլէական զէնքեր ղրկել Թուրքիա: Նորվեկիա եւ Դանիա, որոշ չափով նաեւ Գերմանիա հակառակեցան խնդրին այս կերպ լուծումին :

Ինչպէս շեշտեց Տր. Ատընաուըր, խաղաղութեան դէմ միակ սպառնալիքը կու գայ Խորհրդային Միութենէն, որուն համար «համաշխարհային յեղափոխութիւն»ը կը շարունակէ մնալ միակ նպատակը: Խաղաղ թափանցումը չյաջողելու պարագային, Կրեմլինի վարիչները պիտի չվարանին զէնքի դիմելու :

Բոլշեւիկեան վտանգին դիմակալելու համար առաջին պայմանն է կարելի եղածին չափ զօրացնել Ատլանտեան Ուխտի երկիրները եւ կազմել միացեալ ճակատ մը հասարակաց թշնամիին դէմ :

Ազատ աշխարհի եւ համայնավար ճակատին միջեւ «չէզոք գօտի» մը ստեղծելու լեհական առաջարկը լաւ ընդունելութիւն գտաւ: Գերմանիա, Չեխոսլովաքիա եւ Լեհաստան հիւլէական զէնքերով պիտի չօժտուին :

Թելադրութիւններ եղան նոյնիսկ «գինակցութիւն»ը վերածելու «հաւաքականութեան»: Եւ ինչպէս Հոկտեմբեր 25ին Այզընհաուըր–Մաքմիլըն տեսակցութեան առթիւ պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ, ուխտակից երկիրները պէտք է հրաժարին գերիշխանութեան որոշ ստորոգելիներէն եւ իրարու հետ միանան այնքան սերտօ, որ « իրարմէ կախում ունենան» :

Այս վերջին տեսակէտը հետզհետէ հող կը շահի Եւրոպայի մէջ: Ցետպատերազմեան բազմաթիւ փորձեր պերճախօս ապացոյցն են այդ ձգտումին: Եւրոպայի Խորհուրդը, Ածուխի եւ Պողպատի Հաւաքական Ընկերակցութիւնը, Միացեալ շուկան, եւրատոմը եւ ուրիշ ձեռնարկներ ճամբայ կը յարդարեն դէպի Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները, դէպի Դաշնակցութիւն :

Փարիզի խորհրդաժողովին երկրորդ օրը ամերիկեան «Ատլաս»ին յաջող փորձը որոշ յեղաշրջում առաջ բերաւ մտքերու մէջ: Ամերիկա այլեւս Խորհրդային Միութեան հետ հաւասար դիրքի վրայ կը գտնուի հեռաւոր հրթիռներու կողմէ: Եւրոպայի մէջ միջակ տարողութեամբ հրթիռի կեդրոններ հաստատելը երկրորդական դիծի վրայ կ'իջնէ :

Այս պայմաններուն տակ միակ ելքը զինաթափութիւնը կը նկատուի: Բոլորն ալ համաձայն են լրջօրէն քննելու Բուլգանինի առաջարկները եւ Խորհրդային Միութեան հետ բանակցութիւններ վարելու ատոմական զինաթափութեան մասին :

Նախագահ Այզընհաուըր, որուն ներկայութիւնը Փալէ տը Շայոյի մէջ մասնաւոր շուք մը կու տար խորհրդաժողովին, յայտարարեց թէ պէտք չէ փախցնել որեւէ առիթ՝ վերջ տալու համար սպառազինութեանց խելայեղ վազքին : Միաժամանակ հանդիսաւորապէս ազդարարեց թէ Ամերիկա իր ամբողջ ուժով անմիջական օգնութեան պիտի հասնի որեւէ երկրի, որ զինեալ յարձակման մը կ'ենթարկուի :

Այս բացորոշ ազդարարութիւնը կոչուած է սրտապնդելու այն բոլոր երկիրները, որոնք վախի ազդեցութեան տակ կը բանին նահանջականութեան եւ վհատութեան ճամբան: Եւ ստորակայութեան գիտակցումէ տարուած՝ կ'ուզեն ապաստանիլ «չէզոքութեան» պատեանին մէջ :

Զինաթափութիւնը միակ միջոցն է տեւական խաղաղութիւն հաստատելու աշխարհի մէջ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԱՄԵՐԻԿԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Ատլանտեան 15 երկիրներու «Մեծ»երու ժողովը վերջացաւ Եչ. օր. պիտի հրատարակուի զեկոյց մը:

Պատուիրակութեանց մեծ մասը համաձայն գտնուեցաւ Արտաքին նախարար Փինոյի տեսակէտին. — Հինգերու ժողով մը՝ զինաթափութեան համար :

Հրթիռներու արձակարաններ կառուցանելու հարցը չէ փակուած տակաւին, հակառակ անոր որ Գերմանիա ընդունած է արդէն: Այս ուղղութեամբ խորհրդակցութիւնները կրնան շարունակուիլ: Այնպէս կը թուի, թէ Եւրոպացիները Խ. Միութեան հետ խորհրդակցելու կարելիութիւններ կ'ուզեն ստեղծել, սպասելով որ մինչ այդ հրթիռներու արձակարանները հաստատուին: Կը կարծուի թէ, աշխատանք պիտի տարուի՝ Մոսկուայի հետ զինաթափութեան խորհրդակցութիւններուն սկսելու համար :

Արեւմտեան Գերմանիա պիտի աշխատի հասկնալ մառեշալ Բուլգանինի ղրկած նամակներուն բո՛ւն պատճառը: Մինչ այդ Ատլանտեան Ուխտի անդամները պիտի պատրաստեն իրենց պատասխանները, որոնց շուրջ արդէն խորհրդակցութիւն մը եղաւ Փարիզի մէջ եւ ընդհանուր համաձայնութիւն գոյացաւ : Իրենց նամակներուն մէջ, բոլոր կառավարութիւններն ալ գրեթէ միեւնոյն տեսակէտը պիտի յայտնեն :

Միացեալ Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա Վարշաւայէն մանրամասնութիւններ պիտի ուզեն Ռափաքիի ծրագիրին շուրջ. — Կեդր. Եւրոպայի մէջ ոչ-հիւլէական շրջան մը ստեղծել՝ որուն մաս կազմեն երկու Գերմանիաները, Լեհաստանը եւ Չեխոսլովաքիան :

ՄԱԿի Զինաթափութեան Ենթայանձնախումբը, կազմուած՝ Միացեալ Նահանգներէն, Անգլիայէն, Ֆրանսայէն եւ Քանատայէն, Խ. Միութեան ներկայացուցիչներուն պիտի առաջարկէ որ խորհրդակցութեանց սկսին :

Գալով հրթիռներու արձակարաններուն կառուցման, իւրաքանչիւր երկիր այս ուղղութեամբ իր տեսակէտը պիտի յայտնէ Ամերիկայի եւ խորհրդակցութիւնները պիտի սկսին արձակարաններուն հաստատման համար: Դանիա եւ Նորվեկիա մերժեցին արդէն: Մինչդեռ, Անգլիա անմիջապէս համաձայնեցաւ եւ խորհրդակցութիւնները սկսան. 1958ի վերջաւորութեան Լոնտոնի կառավարութիւնը ստացած պիտի ըլլայ հրթիռները:

Ներկայիս որոշուած են այն կէտերը՝ ուր պիտի հաստատուին հրթիռներու արձակարանները. — Պելժիա, Հոլանտա եւ Փորթուկալ, աշխարհագրականօրէն անյարմար կը նկատուին: Արձակարանները պիտի կառուցանուին Անգլիոյ հիւսիսային կողմը, Ֆրանսայի մէջ, Իտալիոյ Հիւսիսային կողմը, Յունաստան՝ Կրետէ կղզին մէջ եւ Թուրքիա :

Այս աշխատանքները պիտի կատարուին 1958ի մէջ: Հրթիռներու հրամանատարութիւնը պիտի ընեն Ատլանտեան Ուխտի երկիրները, Միացեալ Նահանգներու հսկողութեան տակ: Այս օրէնքը կրնայ փոփոխութեան ենթարկուիլ :

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՐՁԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ

Անգլեւամերիկեան համաձայնագիրը պատրաստ է ներկայիս եւ շուտով պիտի ստորագրուի: 1958ի ամրան՝ հրթիռները պիտի հասնին Անգլիա, ուր նախապէս ամէն աշխատանք կատարուած պիտի ըլլայ :

Հրթիռներու արձակարաններուն կառուցման ծախսը՝ 80 – 90 միլիոն տոլար, պիտի կատարուի Անգլիոյ կողմէ: Յառաջիկայ տարուան ընթացքին չորս արձակարաններ պիտի շինուին, բոլորն ալ՝ Անգլիացիներու հսկողութեան տակ, հակառակ այն գլոյցներուն, որոնց համաձայն այս խարիսխներէն մէկը պիտի մնար Ամերիկացիներուն ձեռքը: Այսուհանդերձ, Ամերիկացիք հսկողութիւն պիտի ընեն, եւ պատերազմի մը պարագային՝ հակայարձակումը պիտի ըլլայ միաժամանակ Լոնտոնէն եւ Ուաշինկթընէն :

Անգլիացի մասնագէտներ Միացեալ Նահանգներ գացին արդէն, սկզբնական աշխատանքներուն համար: Առաջին առիթով «Թոր» եւ «Ժիւփիթըր» հրթիռներ պիտի տրուին : Արձակարաններուն քանի մը հատը պիտի հաստատուի Սկովտիոյ մէջ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Գլխաւոր երեք հարցերու շուրջ խօսուեցաւ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ:

1.— Զինուորական հարցերուն մէջ ամերիկեան առաջարկները նախ Դանիոյ եւ Նորվեկիոյ ընդդիմութեան բախեցան, որմէ ետք Իտալիոյ Պատերազմական Նախարարը միջամտեց, շեշտելով թէ տարբերութիւն չկայ ասպա – հիւլէականացման, չէզոքութեան եւ խորհրդայնացման միջեւ: Իսկ գալով զինաթափութեան, ժողովը յիշեց թէ այս ուղղութեամբ ամէն առաջարկ մերժուած էր Մոսկուայի կողմէ: Այսուհանդերձ, դարձեալ աշխատանք պիտի տարուի, խաղաղ լուծում մը գտնելու համար :

2.— Խ. Միութեան հետ խորհրդակցութեանց սկսիլ, ի հարկին «աւելի հեռուն երթալով»: Ատլանտեան երկիրներու ղեկավարները կը յիշեցնեն նաեւ, թէ զինաթափութեան համաձայնութիւնը պէտք է հիմնուի ընդհանուր հսկողութեան սկզբունքին վրայ :

3.— Գիտական մարզին մէջ գործակցելու համար, որոշուեցաւ խորհրդատու մը նշանակել՝ Ատլանտեան Ուխտի դիւանին մէջ: Այս խորհրդատուն պէտք է ըլլայ միջազգային դէմք մը, որ պիտի ղեկավարէ բոլոր երկիրներու ներկայացուցիչներէն կազմուած գիտական կոմիտէի մը աշխատանքները :

Ժողովին աշխատանքները վերջացնելով, Նախագահ Այզընհաուըր հինգշաբթի ժամը 18ին մեկնեցաւ Ուաշինկթըն : Փարիզի մէջ, Նախագահը բժշկական ոչ մէկ քննութեան ենթարկուեցաւ՝ նկատելով որ առողջութիւնը վերագտած էր :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Աթլաս» հրթիռը 120 քիլոմեթր բարձրութենէ թռելով հասաւ 900 քիլոմեթր անդին գտնուող իր թիրախին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ «Կարմիր Աստղ» թերթը կը գրէ, թէ այսուհետեւ խորհրդային բարձրաստիճան զինուորականները տարեկան յիսուն ժամ պիտի հետեւին « մարքսիզմ – լենինիզմ»ի դասընթացքներու :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ ձերբակալուեցան չորս համայնավարներ՝ որոնք թռուցիկներ կը ցրուէին Նախագահ Այզընհաուըրի դէմ :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը հաղորդեն, թէ Արտաքին Նախարար Տըլըս տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ֆրանքոյի հետ, Ատլանտեան Ուխտի ժողովին արդիւնքները յայտնելու համար անոր:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ

Նոր Տարին կը մօտենայ, ինչպէս նաեւ Ծնունդը: Հնագոյն դարերէ եկած սովորութիւն՝ այս առիթով ամէն մարդ կը մտածէ մօտ թէ հեռու բարեկամի մը մասին, նուէր մը տալով անոր. կաղանդչէք: Ծնողքներն ալ կը մտածեն իրենց զաւակներուն մասին, եւ, փոխադարձաբար :

Ի՞նչ կը մտածեն սակայն, մեր հայրենակիցները, կաղանդչէքներու մասին :

Տարիներէ ի վեր, ամէն առիթով կ'ընդօրինակենք տեղական բարքեր: Այս անգամ ալ ակնարկ մը կը նետե՞նք արդեօք տեղական թերթերուն վրայ. սիւնակներով, ու յաճախ՝ էջերով ծանուցումներ կը հրատարակուին, որոնց գլուխը կը կարդաք. — Լաւագոյն նուէրը՝ գիրք մը :

Անշուշտ, մենք նախապատուութիւնը կու տանք հայերէն գիրքի մը, հրատարակութեան մը: Մե՞րք կը գործեն ծնողքներն ու զաւակները, եթէ հայկական գրատուն մը մտնեն … Նոր տարիէ Նոր տարի :

Գիտենք թէ շատեր հայերէն չեն գիտեր. բայց կան ֆրանսերէն գործեր ալ՝ հայ պատմութեան, արուեստին եւ գրականութեան մասին: Աւելի լաւ չէ՞, որ փոխանակ վաղանցուկ իրերու՝ նման գործ մը ըլլայ Հայուն այս տարուան նուէրը իր բարեկամին–բարեկամուհիին :

Ինչո՞ւ չէ նաեւ, հայերէն այբենարան մը՝ փոքրիկներու համար :

« Գայլի աւետարան » մտածեն թերեւս շատեր. ի՛նչ հարկ հայերէն գրքի, պատմութիւն թէ գրականութիւն, երբ շա – շա շայի կամ մամպոյի սկաւառակներ կան:

ԱՐՄԵՆԱԿ

"ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ"

Ծանօթ թատերական հեղինակ եւ քրոնիկագիր Պ. Խրիսթոս Ֆ. Խերոբուլոս, վերի խորագրին տակ, «Արմենիքի Մուսա»յի երրորդ տպագրութեան առթիւ, Աթէնքի «Էթնոս» թերթին մէջ կը գրէ.

«Չէի գիտեր, թէ Հայաստան ունի այսքան ջերմաշունչ բանաստեղծութիւն: Բանաստեղծութիւն մը՝ լի եռուն անկեղծութեամբ, բխած՝ ուղղակի սրտէն, գրըուած՝ բանաստեղծներու գրիչով, թաթուն՝ արեան մէջ: Արիւնին մէջ՝ անարգօրէն մորթոտուած բովանդակ հայրենիքին, որ Վիքթորիա թագուհիի ժամանակէն, յուսահատ ճիչեր կ'ուղղէր քրիստոնեայ Բրիտանական Կայսրութեան, կը ցնցէր Կլատսթընի սիրտը, սակայն պաղ եւ խստասիրտ պատասխան կը ստանար վարչապետ Տիզրայէլիէն. «Մեծն Բրիտանիոյ բնական զինակիցը՝ Թուրքիա՝ կ'ապահովէ դէպի Հնդկաստան եւ Աւստրալիա ազատ անցքը»: Հետեւաբար, չարժեր անոր սիրտը վշտացնել, եւ քաղաքականօրէն աւելի օգտակար ու նըպատակայարմար է Պոնտա – Հերձէկի, Պուլկարիոյ կամ Հայաստանի քանի մը հազար քրիստոնեաները յանձնել Բարձրագոյն Դրան վայրագութեան, Ռուսիան Տարտանէլլի ցանկապատէն անդին բանտարկելու հեռագոյն շահուն համար ...

Այս սոսկումի սկզբունքին վրայ կը հիմնուի բովանդակ դժբախտութիւնը Հայաստանի, ավերիչ ցաւը այնքան գգայուն եւ լուսագոյն վերաբերումի մը արժանի ժողովուրդի մը... «Ցաւ՝ հայր ամենեցուն», Զարգերուն եւ արիւններուն, հալածանքներուն եւ հրդեհներուն մէջէն կը պոռթկայ այրող բողոքը հայկական դիւրազգածութեան:

Այս պահուս աչքիս առջեւն է մէկ ծաղկաքաղը վերջին հարիւրամեակի հայ բանաստեղծներուն, որոնք իրենց վիրաւոր ներշնչումը ի սպաս դրին իրենց տարաբախտ հայրենիքին ... Բանաստեղծութիւններէն շատերը յուսահատութեան ճիչեր են: Հայոց Մուսան, զօրակոչի ենթարկուած, մոլեռանդ ու յամառ կռիւ կը մղէ նախադարեան եւ ջախջախիչ կերպով հզօր թշնամիին դէմ, որ եղերական զուգադիպութեամբ մը թշնամին է նաեւ Հելլադայի ... Ասոր համար Հայոց բողոքի ցաւագին երգերը համակրալիր արձագանգ կը գտնեն սրտերուն մէջ Հելլէններուն, որոնց հայ բանաստեղծութիւնը ներկայացնելու պարտականութիւնը ստանձնած է մեր ընտիր մտաւորականներէն Պ. Քուլիս Ալեփիս:

Հայկ. ծաղկաքաղին բանաստեղծներէն շատերը մեռած են երիտասարդ, շատ երիտասարդ: Սակայն, բարբարոս բռնակալի բիրտ ուժը միայն մարմինը կրնայ ընկճել ներշնչուած հայրենասէրներուն, որոնք իբր զէնք կը գործածեն իրենց երգը: Անոնց հոգին անպարտելի՛ կը մնայ եւ ազատ:

Իբրեւ նմոյշ «Արմենիքի Մուսա»յէն —

Պ. Քուլիս Ալեփիս այս խորագրով կը ներկայացնէ իր թարգմանչական ընտիր գործը — կ'արտագրեմ Գէորգ Կառվառենցի «Վինն Անձրեւին»ը:

Վիճն անձրեւին կը հեծէ երդիս վրայ
միալար.
Վիճն անձրեւին կը հեծէ.
— Ա՛հ, ի՜նչ անոյշ քախիծ է —
Տոճիճերուն մէջ դալար:

Տոճիճերուն մէջ դալար,
Ու մշկենի մշուշին,
Ծիածանի մը յոյսին
Յառած՝ գռհա՜ր առ գռհար
Կուլայ երկինքն անդադար:

Այս ամպը, Տէ՛ր, ուրկի՞ց է,
սրբտիս վրայ հողմախռով
Այս ամպը, Տէ՛ր, ուրկի՞ց է.
— Ա՛հ, ի՜նչ անոյշ կսկիծ է
Լա՛լ՝ անուրջի մը համար:

Լա՛լ անուրջի մը համար
Ու ոչինչի մը յոյսով
Պատանքըւի՜լ մշուշով,
Եւ մեռնիլ այս օրօրով, մինչ երդիս
վրայ միալար
Վինն անձրեւնի կը հեծէ:

Այս պարզօրէն մելամաղձոտ տողերուն մէջ իսկ մարդ կը նկատէ յուսահատ հայրենասիրութեան մը սրտակեղեք ճիչը...: Հայրենասիրութիւն մը, որ յուզելու համար պէտք չունի ուղղակի արտայայտուելու, անմիջական բողոքի բառերով: Ան իր պարզ, ցաւոտ, անճիգ, բայց այնքան եղերական մելամաղձոտութեամբ կը նախատրամադրէ ընթերցողը, ընդդէմ բիրտ բռնակալին, ի նպաստ նըրբազգած տառապեալին, որ սուրի ուժգին հարուածները կը փոխադարձէ քնքուշ նուագովը վշտալիր քնարի մը, եւ գիտէ իր պերճաբան հեծեծանքներով հայկական իրաւունքը քարոզել խլացած քաղաքակրթութեան ...

ԽՐ. Ֆ. ԽԵՐՈԲՈՒԼՈՍ

"ԹԱՍ" ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

«Նիւ Եորք Հերալտ»ի աշխատակից Է. Գրէնքշոյի մէկ յօդուածէն կը քաղենք հետեւեալը:

Ճիշդ քառասուն տարի առաջ (1917 Դեկտեմբեր 1), Լենին, մասնաւոր հրամանագրով մը կը ստեղծէր Պետրոկրատի Հեռագրական Գործակալութիւնը, որ քիչ ատեն վերջ պիտի վերածուէր Խ. Միութեան Հեռագրական Գործակալութեան, ճանչցուած՝ Թաս անունով: Խ. Միութեան այս միակ գործակալութեան ու Ըէօթէրի կամ Եուշիէյթըտ Փրէսի նման արեւմտեան գործակալութեանց միջեւ գոյութիւն ունեցող տարբերութիւնները որոշ կերպով ցոյց կուտան այն վերաբերմունքը, զոր խորհրդային լրագրողներն ու ազատական արեւմտեան լրագրողները ունին իրենց կառավարութիւններուն հանդէպ:

Թաս գործակալութիւնը խորհրդային սահմաններէն ներս որեւէ մրցակից չունի. ուղիղ գծով ենթակայ է Նախարարաց Խորհուրդին ու կուսակցութեան ղեկավարութեան, եւ, իրականութեան մէջ, պետական պաշտօնական հաստատութիւն մըն է, եթէ ոչ՝ անջատ նախարարութիւն մը: Թաս գործակալութեան մէջ աշխատողը արեւմտեան իմաստով լրագրող չէ, այլ՝ պետական պաշտօնեայ մը եւ կուսակցական գործիչ: Իր պաշտօնին կոչուած է ոչ թէ լրագրական իր կարողութեանց համար, այլ որովհետեւ կուսակցական տեսակէտէն վստահելի անձ է, ու իր պետերուն կողմէ կը նկատուի կուսակցական քարոզիչ – լրտես: Ասով ալ կարելի է բացատրել այն կասկածամտութիւնը, զոր խորհրդային վարիչները ցոյց կուտան արեւմտեան լրագրողներուն հանդէպ. իրենց հասկացողութեամբ, օտար թերթի մը թղթակիցը վճարուած լրտեսէ տարբեր բան չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ իրենք այս է որ կը պահանջեն Թասի գործակալէ մը: Աւելին: Գործակալին կողմէ Մոսկուա տեղեկացուած լուրերէն շատերը որեւէ լրագրի մէջ չեն հրատարակուիր. ուղղակի կը փոխանցուին լրտեսական սպասարկութեանց, որոնք լուրերը քննելէ ու վերլուծելէ վերջ կը գասաւորեն քաղաքական, տնտեսական, ռազմական թղթածրարներուն ու արխիւներուն մէջ: Հրատարակութեան կը յանձնուին այն լուրերը միայն, որոնք քարոզչական նպատակներու կրնան ծառայել:

Շատ հաւանական է, որ օտար մայրաքաղաքի մը Թաս գործակալութեան վարիչը լրագրող ըլլայ: Երբեմն այդ պաշտօնը յանձնուած կ'ըլլայ գաղտնի ոստիկանութեան անդամի մը, իսկ հակառակ պարագային՝ այնպիսի մէկու մը, որ մշտական յարաբերութեան մէջ է գաղտնի ոստիկանութեան հետ:

Հակառակ այս ծանօթ իրողութեան, Թասի «թղթակիցները» ամէն տեղ կ'օգտուին լրագրողներու յատուկ առանձնաշնորհումներէն եւ բացայայտօրէն կատարած իրենց լրտեսական աշխատանքը որպէս պիտակ կը ծառայեցնեն լրտեսական գաղտնի գործունէութեան:

Այս հաստատումները չափազանցութիւններ չեն: Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, Թասի շատ մը թղթակիցներու ակոր յիշուեցաւ լրտեսական կարեւոր գայթակղութիւններու առիթով:

Զոր օրինակ, Քանատայի լրտեսական հարցին առնչութեամբ, յայտնուեցաւ թէ Քանատայի մէջ խորհրդային լրտեսական ցանցին վարիչը Թասի «Թըղթակից» մըն էր:

Սթոքհոլմի մէջ, 1951ին եւ 1952ին, Թասի գրասենեակին պետը, Վիկտոր Անիսիմով, լրտեսական երկու տարբեր հարցերու կապակցութեամբ, գխաւոր դեր եղաւ:

1953ին, Լա Հէյի Թաս գործակալութեան անօրէնը, Փիսարեւ, յանցանքի վրայ բռնուելէ վերջ, երկրէն արտաքսուեցաւ:

Ռուսերը չեն աշխատիր ծածկել այն իրողութիւնը, որ Թասը պետական հաստատութիւն մըն է: 1949ին Լոնտոնի գրասենեակին դէմ պաշտօնապէս գատ բացուեցաւ Վերաքննիչ Ատեանը այն եզրակացութեան հասաւ, որ կարելի չէ հետապնդումները շարունակել, որովհետեւ Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը յայտարարած էր՝ «Թասը առանձին նախարարութիւն է», հետեւաբար Թասի գործակալները կ'օգտուին դիւանագիտական անձեռնմխելիութեան իրաւունքէն: Արդարեւ, արտասահմանի մէջ աշխատող Թասի գործակալները դժուար է զանազանել իրենց դիւանագէտ եղբայրներէն. յաճախ կը բնակին ու կ'աշխատին խորհրդային դեսպանատուներու մէջ եւ կ'օգտուին դիւանագիտական մարմնին շնորհուած բոլոր առաւելութիւններէն:

Հասկնալի պատճառներով, Ռուսերը շատ չեն արտայայտուիր Թասի լրտեսական գործունէութեան շուրջ: Բայց եւ այնպէս, ժամանակ առ ժամանակ կը յիշեցնեն անոր քարոզչական նկարագիրը: Այսպէս, օրինակ, Թասի ներկայ ընդհանուր վարիչը, Ն. Պալգունով, իր Լրագրական տեղեկատուութեան հիմքը »Թաս եւ իր դերը» գրքոյկին մէջ կը գրէ.

«Լրագրական լուրի մը հիմնական նըկարագիրներէն մէկը՝ որոշ նպատակի մը ծառայելն է... Լուրը պէտք չէ գոհանայ միայն դէպքերն ու պատահարները բացատրելով ... Անհրաժեշտ է նաեւ, որ որոշ նպատակ մը հետապնդէ ... Մամուլի միջոցաւ հաղորդուած լուր կը նշանակէ դէպքերու վրայ հիմնուած քարոզչութիւն ... Լուրերը խմբագրող եւ փոխանցող անձը որպէս մեկնակէտ պէտք է ունենայ այն իրողութիւնը, որ ամէն դէպք ու ամէն լուր կարելի չէ տպել թերթերուն մէջ. պէտք է զատէ այն դէպքերն ու պատահարները, որոնք օգտակար կրնան հանդիսանալ խորհրդային ժողովուրդին՝ համայնավարութիւն կերտելու իր ճիգին մէջ»: Ուրիշ տեղ մը, կ'ըսէ՝ «Թասի պարտականութիւնը լուսանկարչական գործիքի մը պէս պատահարները ներկայացնել չէ, այլ՝ դէպքերու վերլուծումը տալ՝ Մարքս – Լենինեան վարդապետութեան վրայ յենուելով»: Այլ խօսքով, Թասի պարտականութիւնն է իւրաքանչիւր լուրի միջոցով կուսակցութեան հրահանգները թարգմանել եւ քարոզչական աշխատանք տանիլ:

Ճիշդ է թէ Արեւմտեան երկիրներու մէջ ալ բոլոր լուրերը չեն հրատարակուիր բոլոր լրագիրներուն մէջ. կամ կարգ մը պարագաներու, որոշ փոփոխութիւններ կրած լոյս կը տեսնեն. բայց առանց այլեւայլի կարելի է ըսել թէ այս թերթին մէջ լոյս չտեսածը ուրիշ թերթի մը մէջ կը հրատարակուի եւ ամէն պարագայի մէջ,

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

Հասկնալի է անշուշտ, որ այս պարագան եւս մեծապէս զարկ կուտայ Միքայէլի մտքին աճումին:

Երկու տարուան ընթացքին իր գրադէտ եղբօրը քով կատարուած այդ հաւաքոյթները երիտասարդ Միքայէլին համար կ'ըլլան իսկական համալսարանական դասընթացքներ: Այդտեղ էր որ առաջին անգամ կը լսէ Շէյքսփիրի անունը եւ կը սիրէ զայն: Բուշկին, Կէօթէ, Պայրըն, Հիւկօ, Օստրովսկի, Մոլիէր եւ Զեխով հեղինակները կը դառնան իր ուսուցիչները:

Եւ այդ բոլոր գիտելիքներով, Միքայէլ Մանուէլեան կը մեկնի Թիֆլիզ, ուր առաջին անգամ յարաբերութիւն կը հաստատէ այդ շրջանին Թիֆլիզի մէջ թատերական գործը վարող մեծանուն Յովհաննէս Աբէլեանին եւ անոր աջ բազուկը հանդիսացող դերասան Գէորգ Պետրոսեանին հետ:

Իր երազը իրականացած էր: Հիմա այլեւս երիտասարդ Միքայէլը կը գտնուէր թատերական ընտանիքին մէջ եւ անոր մէկ անդամն էր:

Հետզհետէ ծանօթութիւն կը հաստատէ Սիրանոյշի, Հրաչեայի եւ այլ մեծանուն բեմական գործիչներու հետ:

Սակայն երկար չի մնար այս խումբին մէջ, որովհետեւ իրեն չեն վստահիր կարեւոր դերեր:

Դերասան Արամ Վրոյրէն հրաւէր ստանալով կը մեկնի Պաքու, մաս կազմելու համար նորահաստատ խումբի մը մէջ, ուր աւելի նուազ ըլլալով անուանի դերասաններու թիւը, կը խորհէր թէ իրեն պիտի վիճակէր աչքառու դերեր խաղալ:

Այդ նոր խումբին մաս կը կազմէին Արամ Վրոյր, Ստեփանոս Սաֆրազեան, Վարդիթեր Ֆէլէկեան, Գրիգոր Աւետեան, Ալիքսանեան, Վահրամ Փափազեան եւ ուրիշներ:

Պաքուի թատերաշրջանին Միքայէլ Մանուէլեան բազմաթիւ կարեւոր դերերով կը մասնակցի «Սեւղան Իմպեր», «Փարիզի Աղքատներ», «Զաւակ», «Աւազակներ» եւ ուրիշ ըէէսներու: Այդ խումբին մէջ Ստեփանոս Սաֆրազեան առանձին ազդեցութիւն կը գործէ Մանուէլեանի վրայ, մանաւանդ «Աւազակներ»ու մէջ Ֆրանցի եւ Գորրատոյի դերերով:

1898ին զինուորական պարտականութիւնը կատարելու համար կը մեկնի բանակ:

Բանակին մէջ իր անցուցած չարքաշ ու դժնդակ տարիները աւելի կ'ամրապնդեն Միքայէլի հաւատքը դէպի բեմն ու դերասանութիւնը:

Անմիջապէս որ կը լրացնէ իր զինուորական շրջանը, կը ճանապարհորդէ դէպի Մոսկուա, թատերական ուսում ստանալու նպատակով:

Մոսկուայի մէջ, կը մտնէ կայսերական թատրոնի դերասանուհի Իրայդա Ուժանից – Ռայխսկայայի տրամաթիքական դասընթացքը: Մէկ կողմէն այդ դասընթացքը, միւս կողմէ Մոսկուայի Փոքր ու Գեղարուեստական թատրոնի ներկայացումները կը հարստացնեն Մանուէլեանի դերասանական արուեստի մասին ունեցած գիտելիքները:

Աւարտելով դասընթացքը, Միքայէլ Մանուէլեան կը ստանայ իր վկայականը եւ կը մեկնի Ալեքսանդրապոլ:

Ճիշդ այդ շրջանին Ալեքսանդրապոլ կը գտնուէր Մեծանուն վարպետը՝ Յովհաննէս Աբելեան, Մանուէլեան ձեռք ձեռքի տալով այս վերջինոյն հետ կը լծուի աշխատանքի:

Ալեքսանդրապոլի մէջ, առաջին անգամ, 1905 Դեկտեմբեր 3ին, Մանուէլեան կը խաղայ Շիլլէրի «Աւազակներ»ուն մէջ Ֆրանցի դերը:

Մեծ սրտադողով կը բարձրանայ բեմ: Դաժան քննիչներու առջեւ ներկայացող ուսանողի մը նման կը դպրտայ իր սիրտը: Չէ՞ որ սրահին մէջ տեղ գրաւած ու նստած էր այդ օրը, իբրեւ հանդիսատես, մեծանուն Սիրանոյշը...

Բայց «դողացող ուսանողը» յաղթական դուրս կուգայ քննութենէն...

Մանուէլեանի համբաւը, Ֆրանցի դերով, արագավազ կը հասնի մինչեւ Թիֆլիզ, ուրկէ հրաւէր կը ստանայ:

Մեկնելով Թիֆլիզ, Մանուէլեան այնտեղ ալ հանրութեան ներկայանալով Ֆրանցով, կը տանի նոյնպէս մեծ յաղթանակ մը:

Ամբողջ Թիֆլիզը իրար կ'անցնի: Բոլորին խօսակցութեան նիւթը կը դառնայ Միքայէլ Մանուէլեան, իր Ֆրանցով:

Այդ առթիւ ահա՛ թէ ինչ կը գրէ «Մըշակ թերթը, իր 4 Հոկտեմբեր 1906 թիւին մէջ. —

«Ֆրանցը մի բացասական, չար, քաղքայող ուժ է, բայց բաւական չէ նրան պատկերացնել իբրեւ մի չարագործ: Ֆրանցը միեւնոյն ժամանակ բնութիւնից զրկուած մի անձնաւորութիւն է, որը սակայն ցանկանում է ապրել, իշխել, սիրել: Մանուէլեանը կարողացաւ պատկերացնել հոգեբանական խոշոր եւեւէջները եւ այդ պատճառաւ նրա դերակատարութիւնը հանդիսացաւ իբրեւ մտածուած եւ հետաքրքրական խաղ»:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(2 Շար.)

ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԻՆ
ՊԶՏԻԿ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐԸ

ԱՅՑԸՆՀԱՈՒԸՐ ԱՐՏՕՆԱԳԻՐ ՉՈՒՆԷՐ

Քիչ մնաց, որ Նախագահ Այցընհաւըր պիտի չկարենար մասնակցիլ Բ. օրուան Ատլանտեան Ուխտի ժողովին բացման հանդիսութեանց :

Այն պահուն՝ երբ Նախագահը կ'ածապարէր Փալէ տը Շայեոյի ընդունարանը մտնել, կարգը պահելու պարտականութիւնը ստանձնած պահակ մը կը մօտենայ իրեն եւ մուտքի պաշտօն. արտօնագիրը կը պահանջէ : Այս միջոցները ձեռք առնուած էին՝ ներքին ապահովութեան համար : Այցընհաւըր կը սկսի գրպանները խառնել . ձա՛խ գրպան, ա՛ջ գրպան… բայց արտօնագիրը չկար : Իրեւոին կը գտնուէր Արտաքին նախարար Տըլըս, որ անհամբերութեան նշաններ ցոյց կուտար, մինչ Նախագահին երկու պահապանները կը մօտենային՝ պաշտպանելու համար իրենց «տէր»ը : Վերջապէս, արտօնագիր պահանջող փրանսացի ոստիկանը կը տեսնէ թէ ըլլալիք չկայ — Անցէ՛ք, դուք էք եղեր… :

ՈՉ ՄԷԿ ԵԿԵՂԵՑԻ՝ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ ՅԱՐՄԱՐ

Շաբաթ օր, երբ Արեւմտեան Գերմանիոյ պատուիրակութիւնը Փարիզ հասաւ, առաջին մտահոգութիւնն էր կիրակի օրը Վարչապետ Ատընաուըրի համար եկեղեցական արարողութիւն պատրաստել : Պէտք է գիտնալ, որ Գերմանիոյ ծերունի վարչապետը 82 տարեկան է եւ դումէ (կոխի) փարակուած : Հետեւաբար, կը փնտռուէր տաք եկեղեցի մը՝ զգուշութեան համար : Այս ուղղութեամբ գործին «մասնագէտ»ներուն տեղեկագիրը, զժբախտաբար, ժխտական էր . Փարիզեան ոչ մէկ եկեղեցի բաւարար կերպով չէր տաքցած եւ, իր կեանքին մէջ հազուագիւտ պարագայ, Վարչապետ Ատընաուըր եկեղեցի չկարողացաւ երթալ :

ԾԽԵԼԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ

Դարձեալ Ատընաուըր : Վարչապետը 15 օր անկողին մնացած էր ու երբ Փարիզ կուգար՝ անձնական բժիշկին ընկերացաւ իրեն : Նոր բարդութեանց առաջքը առնելու համար, բժիշկին արգիլած էր Վարչապետին, մնալ այն սրահներուն մէջ՝ որ ծուխով լեցուած են : Վարչապետը, ցարդ մերժեց մասնակցիլ բազմաթիւ ընդունելութեանց, նկատելով որ հիւրերը շատ … կը ծխեն : Աւելին՝ խըստիւ արգիլուած է ծխել Ատընաուըրի քով : Այս արգելքին գլխաւոր զոհերն են՝ Գերմանիոյ Արտաքին նախարար Ֆոն Պրենթանօ եւ մամուլի գործակալութեան տնօրէն Էքհարտ, որոնք մոլի ծխողներ են եւ իւրաքանչիւրին համար օրական հարիւր ծխիկ պէտք է… : Ծանօթ է, որ Էքհարտ, նոյնիսկ՝ երբ հարցուփորձ ըլլայ, մամուլի ասուլիս մը տալու ատեն, կը յայտարարէ .— Մէկ բառ չեմ ըսեր՝ եթէ գլանիկ մը չհրամցնէք ինծի :

ՏԻԿԻՆ ՏԸԼԸՍԻ ՓԱՓԱՔԸ

Մինչ Տըլըս գրաւած է Ատլանտեան Ուխտի ժողովին աշխատանքներով, «Նիւ Եորք Թայմզ» կը գրէ, թէ տիկին Տըլըս իր ամուսնէն խնդրած է որ այլեւս հրաժարի Ամերիկայի Արտաքին նախարարի իր պաշտօնէն : Տըլըս ներկայիս 69 տարեկան է եւ այնպէս կը կարծուի թէ իրաւունք տուած է իր կնոջ եւ հրաժարականը պիտի ներկայացնէ՝ դիւանագիտական մեծ յաղթանակ մը ապահովելէ ետք :

ՀԵՌԱԳԻՐ ՄԸ՝ ԲՈՒԼԳԱՆԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

Առջի առաւօտ հեռագիր մը հասաւ Փալէ տը Շայեօ, ուր տեղի կ'ունենայ Ատլանտեան երկիրներու «Մեծ»երու հանդիպումը : Հեռագիրը կը կրէր հետեւեալ հասցէն . «Մառեշալ Բուլկանին, Փալէ տը Շայեօ, Փարիզ» :

Պաշտօնեան հեռագիրը տարած է Փալէ տը Շայեօ, ուր իրեն ըսած են, թէ Բուլգանին Մոսկուա կը գտնուի : Եւ պաշտօնեան հեռագիրին վրայ նշանակած է . « Հասցէի փոփոխութիւն . Մոսկուա» :

ՄՈՍԿՈՒԱ – ԼՈՆՏՈՆ ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԳԻԾ

Անգլիական թերթերը կը յայտնեն, թէ Խ. Միութեան եւ Լոնտոնի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է Մոսկուա – Լոնտոն օդանաւային հաղորդակցութեան գիծ մը հաստատելու համար :

Ճիշդ է, որ խորհրդային պատուիրակութիւն մը ներկայիս անգլիական մայրաքաղաքին մէջ կ'ուսումնասիրէ նման հարց մը, բայց պաշտօնական շրջանակները կը յայտնեն թէ լուրջ դժուարութիւններ կան՝ իրականացնելու համար այդ ծրագիրը : Ամէն պարագայի մէջ, կը կարծուի թէ քանի մը օրէն վերջնականապէս պիտի պարզուի այս խնդիրը :

ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ կը հաղորդեն, թէ Խրուշչեւ կը պատրաստուի Էլիզապէթ թագուհին եւ Էտինպուրկի դուքսը Ռուսիա հրաւիրել :

կառավարութիւնը ոչ մէկ ճնշում կը բանեցնէ թերթերու խմբագրութեանց վրայ՝ լուրերու գաղտնին առնչութեամբ : Խ. Միութեան մէջ, սակայն, լուրերը եւ տեսակէտները կը կեդրոնացուին մէկ կեդրոնի մէջ ու կը սփռուին միայն Թասի խողովակով :

Թասի գործակալը ոչ մէկ արժէք կը ներկայացնէ որպէս լրագրող . բայց որպէս քաղաքական քարոզիչ ու լրտես, յարգանքի արժանի է միւս բոլոր հայրենակիցներուն նման, որոնք այս կամ այն ձեւով օգտակար կ'ըլլան իրենց հայրենիքին . միշտ նկատի ունենալով սակայն, որ իր գործունէութիւնը ուղղուած է իր գտնուած երկրին շահերուն դէմ :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, (Յատուկ) .— «Զախորդ օրերը ձմրան նման կուգան ու կ'երթան» կ'ըսէ Աշուղ Ջիւանի, այս ձեւով կրնանք պատկերացնել Սէն Շամոնի Նոր Սերունդին գործունէութիւնը : Ունեցաւ լուռ եւ անգործ տարիներ՝ որոնք անցան եւ գացին :

Քանի մը ամիսէ ի վեր վերակազմուեցաւ, կենդանութիւն ստացաւ :

Սէն Շամոնի խումբը կը բաղկանայ մօտաւորապէս 20 – 25 անդամէ : Շաբաթը մէկ անգամ ժողով կը գումարենք, կը սորվինք հայերէն երգ, ղեկավարութեամբ Պօղոս Գուլազըրգեանի : Հայերէնի դասեր կուտայ Օրիորդ Ալիս Ընտրիկեան, վարժապետ մը չունինք, բայց մեր մէջ գիտցողները կը սորվեցնեն չգիտցողներուն :

Յունիս 22ին կազմակերպեցինք պարահանդէս մը, յաջողութիւն գտաւ : Այդ պատեհութեամբ եւ մեծամասնութեան փափաքին վրայ, մեր երկրորդ հանդէսը սարքեցինք, քաղաքապետարանի սրահին մէջ, շաբաթ երեկոյ ժամը իննէն մինչեւ առաւօտ, սրահը լեցուն, տեղ չկար :

Բացումը կատարուեցաւ տողերս գրողին կողմէ, որ նախ պարզեց հանդէսին նպատակը եւ պատճառները .— Ներշնչել բոլորին՝ Հայութեան մեծութիւնը :

Դառնալով ծնողքներուն .— Եթէ անտարբեր ըլլաք հոս մեծցած սերունդին հայեցի դաստիարակութեան հանդէպ՝ հաւատացէք որ սխալ մը գործած պիտի ըլլաք :

Գեղարուեստական բաժինին մասնակցեցան Սէն Շամոնի Նոր Սերնդականները : Ընկերուհի Գլորին Գիլիթճեան յաջողութեամբ երգեց «Լռեց ամպերը» եւ արտասանեց «Մօրը սիրտ»ը :

Պօղոս Գուլազըրգեան կիթառով նուագեց : Ընկերուհի Մ. Խրիմեան (Սէնթ Էթիէնէն) արտասանեց Շաւարշ Միսաքեանի «Առաւօտ Լուսոյ»ն : Ընկեր Ա. Թոբոսեան երգեց, եւ Գառնիկ Պալեան կիթառով ընկերացաւ իրեն :

Աւետիս Գրգըլեան յաջողութեամբ երգեց հայերէն կտորներ : Եղիսաբէթ Սարգիսեան (Վալանսէն) երգեց հայերէն եւ ֆրանսերէն :

Տէսինէն, Վիէնէն, Լիոնէն եւ Միջին Ֆրանսայէն բոլոր Նոր Սերնդականները բերին իրենց մասնակցութիւնը :

Եւրոպական պարերը սկսան, շարունակուելով մինչեւ առաւօտ, ընտանեկան տաք մթնոլորտ մը ստեղծուած էր :

ՏԻԳՐԱՆ ԱԶՆԱՒՈՒՐԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ :

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Մօտ 1200 խումբեր մասնակցեցան Քուփ տը Ֆրանսի Ա. մրցումներուն : Պարտուած խումբերը հետզհետէ անյայտացան ու Զ. շարքի մրցումներուն մնացին իննխունըերկու խումբեր, որոնց մէջ պէտք է նաեւ հաշուել Բ. կարգի քանի փրօֆէսիոնէլ խումբերն ալ :

Կը յուսայինք պարտութեան մատնելով Միլհուզի խումբը, մեր ընթացքը շարունակել ու մասնակցիլ 32րդ տը Ֆինիալին : Եւ սակայն պարտուեցանք :

Խաղը հազիւ սկսած, Միլհուզի Ա. յարձակողականին վրայ մեր բերդապահը կը տիրանայ գնդակին եւ սակայն Միլհուզի յառաջապահներէն մին կը հրէ մեր բերդապահը ու գնդակը կը սահի բերդին մէջ : Այս դէպքը կը պատահի խաղին առաջին վայրկեանին :

Մեր տղաքը կ'անցնին յարձակողականի, կրտսերան գնդակին բայց մեր պաշտպանողական գիծը կը կորսնցնէ իր պաղարիւնութիւնը ու առանց դիմադրութեան Միլհուզ կը նշանակէ Բ. եւ վերջին կէտը, խաղին տասներորդ վայրկեանին :

Դժուար է, եթէ ոչ անկարելի, մանաւանդ Քուփ տը Ֆրանսի մրցումներուն մէջ, կացութիւնը փրկել, երբ հակառակորդը նշանակած է երկու կէտ :

Միլհուզ արդէն իսկ կանգնած էր իր պաշտպանողական պարիսպը ութ մարզիկներով, որոնք կեդրոնացած էին իրենց բերդին շուրջ :

Ամբողջ խաղին տեւողութեան եւ մանաւանդ Բ. կիսախաղին մեր տղաքը տիրապետեցին և սակայն չյաջողեցան գնդակը ղրկել հակառակորդին բերդին մէջ : Ամէն անգամ կամ ոտք մը, կամ կուրծք մը, կամ նոյնիսկ թեւ մը ճամբան կը գոցէր : Ըսենք նաեւ որ դատաւորը անիրաւօրէն փէնալթի մը մերժեց ի նպաստ մեր խումբին :

Մեր պարտութիւնը ցաւալի է որովհետեւ չպարտուեցանք մեզմէ զօրաւոր խումբէ մը եւ կարելի է ըսել որ Սէն Քանթէնի խումբը Միլհուզէն զօրաւոր էր :

Ինչ որ է … ցտեսութիւն մը կ'ըսենք Քուփ տը Ֆրանսին, յաջորդ եղանակին ժամադրուելով :

Այս կիրակի՝ ախոյենական մրցում Քորպէյի դէմ, հակառակորդին դաշտին վրայ :

Բ. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ

ՓԵՇՏԱՅԻ մէջ բանտարկուած հունգար գրագէտներու մասին խօսելով, Քատար յայտարարեց թէ անոնք ազատ պիտի չարձակուին, որովհետեւ յեղափոխութեան ատեն յարձակում գործողներու մէջ եղած են :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (80)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԵ.

Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՐԴԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԹՈՒՐՔԸ

Քրդի կերակուրն է՝ իր անասունների կաթը, մածունը, պանիրը, սերը, կարագը եւ իւղը . Նա չէ դիպչում նրանց մսին : Քրդի հագուստը, ոտքից մինչեւ գլուխ, կազմուած է իր անասունների բուրդից եւ կաշուց . իսկ այդ բոլորը պատրաստում է նրա կինը : Տղամարդը տնտեսութեան մէջ աւելի չէ խառնւում . Նա պատերազմական մարդ է : Երկրագործութիւնը, արհեստը քրդի համար ստոր պարապմունքներ են, որոնց նա արհամարհում է, համարելով ռայայի գործ : Վաճառականութիւնը նրա մէջ դեռ պահպանել է իր հին, նահապետական ձեւը : Նա տալիս է, օրինակ, քսան ոչխար եւ գնում է մի ձի . նա փոխում է իր իւղը, պանիրը, բուրդը երկրագործի ալիւրի հետ, կամ արհեստաւորի շինած այս եւ այն գործիքի հետ : Եւ այս բոլորը կատարում է նա չափազանց միամտութեամբ . ամէն առեւտրի մէջ խաբւում է նա . ամէն փոխարինութեան մէջ որսում է նրանից հայ կամ հրեայ մանրավաճառը իր շահերը : Որովհետեւ այսպիսի յարաբերութիւնների մէջ քուրդը գործ չէ դնում իր սուրը եւ մարմնական ուժը, որ նրա մէջ շատ զարգացած են, այլ նա բանեցնում է իր հմտութիւնը եւ խելքը, որոնք նրա մէջ խիստ թոյլ են :

Քուրդը խաբեբայ չէ . Նա հաւատարիմ է իր խոստմունքը կատարելու մէջ : Նա մնում է միշտ ճիշդ իր պարտքը վճարելու մէջ : Վճարել այն, ինչ որ պարտքով էր առած, եւ կողոպտել ուրիշի սեփականութիւնը — երկուսն էլ մի օրինակ սուրբ են նրա համար : Առաջինի մէջ նա պահպանում է իր պատիւը եւ խօսքը, իսկ երկրորդի մէջ՝ — իրաւունքը եւ արդարութիւնը : Որովհետեւ քրդի համար ոչինչ ընդդէմ չէ իրաւունքի եւ արդարութեան երբ նա սեփականացուցած էր սրի եւ յաղթութեան ուժով : Սուրը եւ յաղթութիւնը արդարութեան կշիռն է նրա եւ իր հակառակորդի մէջ :

Այսպէս է վարւում ամէն մի աւազակ . այսպէս է վարւում ամէն մի հասարակութիւն, որ նոյն բնաւորութիւնն ունի, այսպէս է վարւում մի ամբողջ պետութիւն, որ աւազակի դեր է խաղում … :

Այսքանը բաւական համարելով քրդի բնաւորութեան եւ ընտանեկան կենցաղավարութեան մասին, դառնանք այժմ դէպ ի նրա քաղաքական կեանքի կազմակերպութիւնը :

Քրդերի ցեղերը կառավարւում էին իրանց էլ – աղաների (ցեղապետների) եւ շէյխերի (դենպետների) գլխաւորութեամբ :

Ցեղապետը, որ կոչւում է «միր» (տէր), չէ նշանակւում ընտրողական սկզբունքով . նա, որպէս ցեղի նահապետը . սերունդից սերունդ, տիրում է ժառանգաբար : Ամբողջ ցեղը հպատակւում է նրա իշխանութեանը խոնարհ, որդիական հնազանդութեամբ . Նրա սուրը, նրա ձեռքը, նրա կեանքը միշտ պատրաստ են ծառայելու պետի կամքին եւ հաճոյքին, որքան եւ չար կամ բարբարոսական լինէին նրանք : Ցեղապետն է վճռում իր ժողովրդի վէճերը, նա է բաժանում աւարը յափշտակողների մէջ, նա է առաջնորդում իր ցեղին կռուի ժամանակ, նա է ուղարկում խումբերը աւարառութեան համար : Ցեղապետը ամէն առաւօտ իր շաղերի մէջ նստած, ընդունում է ցեղի նշանաւոր տղամարդերին, որոնք իրանց զինուորական ամբողջ կազմուածքով, ներկայանում են նրան, լսելու պետի պատուէրները : Այնտեղ ծխում են հիւրասիրութեան չիբուխը . խմում են մի – մի ֆինջան ղաւո ղահուէ : Մի այսպիսի « սալամը» կատարւում է ամէն առաւօտ իր բոլոր ճշդութեամբ :

Իսկ շէյխերը նշանակւում են գլխաւոր դենպետից . Նրանք ունեն իրանց մուֆթիները եւ ղադիները : Շէյխերը կատարում են ցեղի կրօնական պահանջները, որպիսի են՝ ամուսնութիւն, թլփատութիւն եւ հրապարակական նամազ : Իսկ կռիւների մէջ նրանք մասնակցում են որպէս զինուոր, բայց աւարառութեանց մէջ՝ — որպէս աւազակապետ : Այսուամենայնիւ, նրանք վայելում են ցեղի համակրութիւնը նոյն չափով, որքան ջերմ էր կրօնական զգացմունքը մի պարզ եւ կիսավայրենի ժողովրդի մէջ, որպէս իր քուրդը :

Տարօնի եւ Վասպուրականի ամբողջ նահանգները բաժանուած էին Քրդերի զանազան ցեղերի մէջ : Իսկ իւրաքանչիւր ցեղի մէջ երկրի բաժանմունքը ամենախոշոր մասերից հասնում էր իր ամենափոքր մանրերորդին : Այսինքն, սկսեալ մի գաւառից, մի փոքրիկ վիճակից, եւ մինչեւ անգամ մի գիւղից, եւ մի ընտանիքից, իւրաքանչիւրն առանձին – առանձին տէրեր ունէին, եւ իւրաքանչիւր բաժինը հաւասարւում էր տիրողի զօրութեան բարձր կամ ստոր աստիճաններին :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէ Գերագոյն Խորհուրդը գումարուեցաւ Կրեմլինի մէջ. օրակարգ՝ պիւտճէի քուէարկութիւն եւ 1958ի արտադրութեանց ծրագրի պատրաստութիւն :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ անգլիական ուժերը կըրակ բացին Յոյներու վրայ, ցուցարար մը սպաննուեցաւ եւ ուրիշ մը վիրաւորուեցաւ : Զէնք եւ ռազմանիւթ գրաւուած է ոստիկանութեան կողմէ :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարութեան մէջ հերձուած մը ստեղծուեցաւ՝ Գերմանիոյ հետ մերձեցման քաղաքականութիւն վարելու տեսակէտէն եւք :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Օրանի շրջանին մէջ զինուորական կառքի մը վրայ կրակ բացուեցաւ, որուն հետեւանքով երեք բանակայիններ վիրաւորուեցան : Նոյն շրջանին մէջ բախում մը պատահեցաւ ապստամբներուն եւ զինուորականներու միջեւ : 30 ըմբոստներ սպաննուեցան, 17 ուրիշներ ձերբակալուեցան : Գրաւուած են թնդանօթ մը, պատերազմական երեսուն զէնքեր եւ հինգ գնդացիր :

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ Նախագահ Սուքարնօ երկուամիս արտասահման պիտի երթայ, հանգստանալու համար, կը հաղորդեն Ճաքարթայէն :

ԳԱՀԻՐԷԷՆ կը հաղորդեն թէ ՄԱԿի քարտուղար Համըրշոլտ Ծնունդին Եգիպտոս պիտի երթայ, խորհրդակցութիւններ ունենալու համար :

ԵԹՈՎՊԻՈՅ եւ Պուլկարիոյ միջեւ առաջին անգամ ըլլալով դիւանագիտական յարաբերութիւններ ստեղծուեցան : Պուլկարիոյ ներկայացուցիչը՝ Կահիրէով մօտ ատենէն Ատիս Ապեպա պիտի երթայ :

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ 19տարեկան երիտասարդ մը յարձակում գործեց Սորպոնի դասախօս Կիւսթաւ Քոհէնի բնակարանին վրայ եւ ատրճանակի հարուածներով վիրաւորեց փրօֆէսէօրը :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ քաղաքական շրջանակները միշտ զայրացած կ'երեւան Կիպրոսի հարցին արձագանգներէն, մանաւանդ Իրաքի դիրքէն : Այս վերջինին ձեռնպահութիւնը ՄԱԿի մէջ, դաւաճանութիւն մը կը նկատեն Թուրքերը, Պաղտատի Ուխտին հանդէպ : Թրքական մամուլը նոյն լեզուն սկսած է գործածել նաեւ Լիբանանի եւ Սէուտական Արաբիոյ դէմ :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ վարչապետը երկրորդ անգամ ըլլալով մերժեց իր միջամտութիւնը Կիպրոսի հարցին մէջ : Յոյներու կողմէ կատարուած են այս դիմումները :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դեկտ. 18). — Ձոյլ ոսկի 563.000, նափոլէոն 4160, զուից. 3910, անգլ. 4860, քսան տոլարնոց 19.720, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1310, տոլար 484, զուից. 116.25, պելժ. 9.60, լիր 0.79 :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Սէֆէրեան եւ որդիք, Յակոբ, Մկրտիչ եւ Եդուարդ, իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց զաւկին, եւ եղբօր Մանուկ Սէֆէրեանի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 9 Դեկտեմբեր, 1957, իր բնակարանին մէջ՝ 63 բիւ Լոնկ տէ Քափիւսին, Մարսէյլ : Մասնաւոր շնորհակալութիւն, Մարսէյլի Մուրատ-Ռափայէլեան սաներուն եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ին, որոնք իրենց տարարախտ ընկերոջ դագաղը ուսամբարձ փոխադրեցին իր վերջին յանգրուանը :

....

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղի բոլոր ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Սէրէնկիւլեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց եղբօր, Նիկողոս Նիկողոսեանի մահուան առթիւ :

×

Ֆ. Կ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ. Գիրճեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց մօր եւ մեծ մօր Աննա Գավազեանի մահուան տխուր առթիւ :

-ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ -

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ.-Մկրտիչ եկեղեցին, իր ողբացեալ ղեկավար՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան տասներորդ տարեդարձին առթիւ

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին կողմէ :

22 Դեկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ :

Գեղեցիկ անակնկալներ, կը պարեն Քիւլհանճեան քոյրերը : Կը ցուցադրուի Պ. Ղազոյի կողմէ զանազան հանդէսներու եւ դաշտահանդէսներու ընթացքին քաշուած սինեմայի ժապաւէններ :

Ճոխ պիւֆէ, համադամ ազանդերնեով :

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, ընկերները եւ համակիրները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մ. Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր՝ ՄԿՐՏԻՉ ԴԱՒԻԹԵԱՆի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Դաւիթեան եւ Աճեան ընտանիքներուն, եւ Տէր Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

×

ՇԱՒԻԼ. — Պ. Օննիկ Տէմիրճեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի (Դեկտ. 22ին) Շաւիլի նորաշէն եկեղեցիին մէջ տեղի կ'ունենայ հոգեհանգստեան արարողութիւն հանգուցեալ Հայրենիձա Տէմիրճեանի մահուան տարելիցին առթիւ :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի Կրթ. Մարմնի կողմէ :

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին :

Դեկտեմբեր 24ին, Երեքշաբթի, ֆրանսական Ծնունդի երեկոյեան, ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Երգ, պար ու անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում, մատչելի գիներով : Թերթանուշ (փաքլավա), ու միրգեր :

Հաճելի ժամանց : Հայկական տաքուկ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրուին բոլորը անխտիր :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

Մուտքը ազատ է :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՌՕՆԻ - ՍՈՒ ԹՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ գիշեր, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, ժամը 21ին :

Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ կը խօսի ու կը կարդայ պատմական եւ երգիծական կտորներ :

Հաղորդակցութիւն. — Կառ տը լ'Էսթէն ժամը 20.03ին եւ 20.50ին, շոգեկառք :

Շաթօ տը Վէնսէնէն՝ օթօպիւս թիւ 118 Մէրի տը Մոնթրէօյէն՝ օթօպ. թիւ 121 : Երկուքն ալ՝ իջնել Էկլիզ տը Ռօնի :

Տ Օ Ն Ա Ծ Ա Ռ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ :

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները :

....

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

Տիկին Վեհանուշ Պասմաճեան հազար ֆրանք կը նուիրէ Շաւիլի նորակառոյց եկեղեցիին իր մօրաքրոջ Այրի Տիկին Զփլեանի մահուան առթիւ (Պարտիզակցի) :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ. 1956 :

Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ. 22ին, կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ, 32 բիւ Թրէվիզ, Փարիզ :

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն
(ԿՆԻՔ)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, (Դեկտ. 21) կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պաքըճեանի աշխատանոցը, 58 բիւ տ'Ապուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի խնջոյքը այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ :

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է :

Ճոխ պիւֆէ :

Տ Օ Ն Ա Ծ Ա Ռ

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

Ժամը 16 – 22 :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պատրաստուած աշակերտներու կողմէ :

Կը ներկայացուի Շիրվանզադէի

ՍԿԶԲՈՒՆՔԻ ՄԱՐԴԸ

Կատակերգութիւն մէկ արար

Երգ, պար, արտասանութիւններ :

Հայկական համեղաճաշակ չքասեղան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹԸ

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի ամբողջ օրը, Պոմոնի Ս. Սահակ եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Հայկական համադամ կերակուրներ, նուագ, երգ, արտասանութիւն եւ ուրախ մթնոլորտ :

Ճաշագին 1000 ֆրանք :

Տեղերը ապահովել Համազգայինի անդամներուն մօտ :

ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆ

Պ Ա Ր Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ

28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD· RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի քուարթեթը Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրբերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ. — Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առաւօտեան ժամը հինգ :

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով :

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Տիկին Մառի Պարեկեանի մահուան առթիւ երկու հազար ֆր. Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Սանուց Միութեան կողմէ Եկեղեցւոյ բարեզարդութեան՝ եւ հազար ֆր. Պ. Արմենակ Ալթունեանէ, Եկեղեցւոյ հայերէնի դասերուն համար :

ԽՆՋՈՅՔ

Սեբաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 21 : Գեղարուեստական ճոխ բաժինով. — Երգ, նուագ, արտասանութիւն եւն. :

Իսկի Երեմեան ակումբը :

Մուտքը ազատ է :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

25 Դեկտ., Չորեքշաբթի առաւօտ Ծըննդեան տօնի առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Բիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ : Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. Լիոնէն :

ԵՐԿՐՈՐԴ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Նիսի եւ շրջականներու Հայաստանեայց Առաքելական Կրօնական Ընկերակցութեան Բ. ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ 22 Դեկտ., Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 15ին, Մատլէնի եկեղեցւոյ սրահը :

Օրակարգ. — Ա) Զեկոյց հաշուեքննիչ մարմնի կողմէ : Բ) Քուէարկութիւն նոր շրջանի վարչական ընտրութեան :

Կրօն. Ընկ.եան վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամ-անդամուհիները ներկայ գտնուելու սոյն ժողովին :

Ի դիմաց Կրօն.Ընկ.եան՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

Պոմոնի Ս. Գր. Լուս. Եկեղեցւոյ
Նոր Տարւոյ և Ծննդեան ժամերգութեանց

22 Դեկտ. Կիրակի, Տօն Ս. Ստեփանոսի, (բացառաբար կը կատարուի այսօր, փոխանակ 24ի) : Սկիզբ առաւօտեան ժամերգ. ժամը 8.30ին :

Սուրբ պատարագ ժամը 10ին :

Հոգեհանգիստ Երեմեանի Հայրիկի ժամը 11.45ին :

Ի յարգանս անոր մահուան յիսնամեայ տարելիցին :

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ

Զուարթ ու հաճելի Զարթօնք

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2ᵉ

Tél. GUT. 92-65

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9ᵉ)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 21 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

SAMEDI 21 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8074 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3875

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

800 ՕՐ ՎԵՐՋ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ 1955 Սեպտեմբեր 30ին :

Ինչպէս քանիցս գրել տուած ենք, Էջմիածնի նորընտիր գահակալը իր առաջին հովուական այցելութիւնը պիտի վերապահէր Հայաստանի ժողովուրդին, ու ամէնէն առաջ Երեւանի 400.000 բնակիչներուն՝ իր հայրապետական օրհնութիւնները տալու համար մայրաքաղաքի հաւատացեալ ժողովուրդին եւ մխիթարելու զայն իր հոգեշունչ քարոզներով :

Յետոյ պիտի այցելէր Լենինականէն սկսեալ Հայաստանի միւս քաղաքները՝ հոգեւորապէս սրտապնդելու համար իր հօտը, որ երկար ատենէ ի վեր զրկուած կը մնար կրօնական պաշտամունքէ :

Այնուհետեւ կարգը պիտի գար Վրաստանի, Ազրբէջանի եւ Խորհրդային միւս շրջաններու աւելի քան մէկ միլիոն հայութեան, ինչպէս կը հաշուէ ինք :

Այդ կը պահանջէր ո՛չ միայն օրէնք ու աւանդութիւնը, այլ նաեւ պարզ տրամաբանութիւնն ու պատշաճութիւնը:

Վեհ. Վազգէն Ա. անտեսեց իր անմիջական շրջապատը: Ու ընտրութենէն չորս ամիս վերջ հեւ ի հեւ շունչ առաւ Լիբանան, որ իր թեմը չէր: Արդի՞ւնք : Միջին Արեւելքի մեր հայաշատ գաղութներուն մէջ պառակտում ըմբոստացաւ:

Իր այս հապճեպ ու անակնկալ ճամբորդութիւնը ամէնէն պերճախօս փաստն է՝ ապացուցանելու համար այն ընդհանուր համոզումը, որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ընտրուած է ո՛չ թէ մայր հայրենիքի, այլ արտասահմանի հայութեան համար :

Իսկ Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթ Էջմիածին ալ կը հրատարակուի ո՛չ թէ Հայաստանի, այլ սփիւռքի համար : Պարզապէս «արտածելի ապրանք» է: Անոր անուան ֆրանսերէն տառադարձութիւնն անգամ՝ արեւմտահայ հնչումով՝ ատիկա ցոյց կուտայ :

Ինչպէս կը յիշուի, Էջմիածնի գահակալը դեռ նոր այցելեց դրացի խորհրդային հանրապետութեանց հայկական թեմերը :

Բայց ինչ որ ամէնէն յատկանշականն է, Վազգէն Ա. իր ընտրութենէն ճիշդ ութհարիւր օր վերջ միայն, 1957 Դեկտեմբեր ութի կիրակի օրն է, որ առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնապէս այցելած է Երեւան եւ ձայնասփռուած քարոզ մը խօսած է Ս. Սարգիս մայր եկեղեցիին մէջ :

Պոլսոյ, Պէյրութի եւ Եգիպտոսի հայերէն թերթերը ամբողջութեամբ հրատարակած են քարոզը: Կաթողիկոսը չորս միլիոն հաշուած է հայութեան ընդհանուր թիւը, բաժնուած երեք հաւասար մասերու, — մէկ երրորդը Հայաստանի, մէկ երրորդը Խորհրդային Միութեան մէջ եւ մէկ երրորդը ցրուած ի սփիւռս աշխարհի :

Հայրենիքի մեր եղբայրներուն հաղորդելէ վերջ արտասահմանի Հայերուն ողջոյնը, յայտնած է թէ անոնք ունին իրենց եկեղեցիները, դպրոցները, մշակութային, մարզական, երիտասարդական եւ բարեսիրական կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ մամուլ :

« Բոլորին նպատակն է, բաց է, ապրիլ իբրեւ հաւատացեալ եւ հաւատարիմ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի» :

Այս շատ գեղեցիկ յառաջաբանէն եւ սրտապնդիչ խօսքերէն ետք, Վազգէն կաթողիկոս չէ կրցած զսպել ինքզինքը, ու հարկ տեսած է կարգ մը «սպրդուք»ներ ընել, աւելցնելով.

« Կան անշուշտ անոնց մէջ ուծացածներ: Կան նաեւ ուղեկորոյսներ կամ խարխափողներ: Փոքրաթիւ են սակայն անոնք եւ զուրկ է անոնց գոյութիւնն ու գործը իրաւ արժէքէ եւ իմաստէ : Մոլորեցան նոքա յանապատի եւ յանջրդի ճանապարհի գաղթեան եւ տառապեցան : Բայց մենք միշտ պիտի աղօթենք որ անոնք վերադառնան անապատէն եւ առաջնորդուին հայ հոգիին լոյսովը ի ճանապարհ ուղիղ » :

Ակնարկութիւնը թափանցիկ է: Էջմիածնի երիտասարդ գահակալը ուղեկորոյս կամ խարխափող կ՚անուանէ հայութեան այն մասը, որ օրինաւոր ճամբու հետեւած է միշտ, յարգած է Ազգային Սահմանադրութիւնը, ջերմ հայրենասիրութեամբ եւ ջերմեռանդ բարեպաշտութեամբ կապուած է իր կրօնքին ու եկեղեցիին: Երբե՛ք չէ շեղած ուղիղ ճամբէն: Ո՛չ անապատի մէջ մոլորած է եւ ոչ ալ անջրդի ճամբաներու վրայ իբրեւ գաղթական տառապած իր հասկցած ձեւով : Ընդհակառակն հայութեան այդ հայրենասէր ու պատասխանատու մասը իր արիւնը թափած է՝ պաշտպանելու համար ոչ միայն մեր տառապեալ ժողովուրդի արդար դատը, այլ նաեւ մեր պարաւոր մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի կալուածները՝ երբ անոնք գրաւուեցան «Խաչապաշտ» եւ «հայ ժողովուրդի մեծ բարեկամ» Ռուսիոյ կողմէ :

Ուղեկորոյս կոչուած այդ մարդիկն էին, որ ազատ հայրենիք մը պարգեւեցին հայ ժողովուրդին :

Վազգէն Ա. 800 օր սպասեր է Էջմիածինէն երթալու համար մինչեւ Երեւան, որ հազիւ կէս ժամուան ճամբայ է :

Միթէ՞ մինչեւ այն ատեն «անելիք» չունէր Հայաստանի մայրաքաղաքին մէջ:

Եւ կամ միայն Դեկտեմբեր ութի՞ն է, որ մեր բարեխնամ կառավարութիւնը բարեհաճեցաւ արտօնել Վազգէն Ա.ի՝ վերջապէս այցելութիւն տալու Երեւանի իր ա՛յնքան կարեւոր հօտին :

Ամէն պարագայի մէջ կարեւոր է արձանագրել այս փաստը՝ պատմութեան համար :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ՏԵՍՆՈՒԵՑԱՒ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԻՆ ՀԵՏ

Ինչպէս գրած էինք, Ատլանտեան Ուխտին ժողովը վերջացաւ եւ բոլոր երկիրներու ներկայացուցիչները մեկնած են արդէն Փարիզէն: Առաջին մեկնողը եղաւ Դանիոյ Վարչապետ Հանսըն, որ ժողովի աշխատանքներուն վերջանալէն քանի մը վայրկեան առաջ Կառ տիւ Նորէն չոգեկառք առաւ, Քոփէնհակ երթալու համար: Հոլանտայի Վարչապետը Գչ. օր վերադարձած էր արդէն իր երկիրը :

Փարիզ կը մնային Ամերիկայի Արտաքին Նախարար Տըլլըս եւ Լիւքսեմպուրկի Վարչապետ Պէք: Այսօր, շաբաթ, կէսօրէ առաջ Տըլլըս մեկնեցաւ Սպանիա :

Եչ. օր, Ատլանտեան համայնքի ֆրանսական ընկերութեան հիւրն էր Տըլլըս. կը նախագահէր Ժորժ Պիտօ: Միացեալ Նահանգներու դեսպանին եւ բազմաթիւ այլ անձնաւորութեանց ներկայութեան Ամերիկայի Արտաքին նախարարը յայտարարեց. — Նախագահ Այզընհաուըր յստակօրէն ըսաւ, թէ Միացեալ Նահանգները նպատակ չունին Ֆրանսայի եւ Հիւս. Ափրիկէի յարաբերութեանց միջամուխ ըլլալու. ի դէպ, կը մտածենք թէ Արեւմտեան Եւրոպայի եւ Հիւս. Ափրիկէի յարաբերութիւնները մեծ կարեւորութիւն ունին :

15 երկիրներու ներկայացուցիչներուն խորհրդակցութեան պաշտօնական զեկոյցը հրատարակուած է արդէն. բաժնուած է վեց մասի — Միջազգային կացութիւնը, Ատլանտեան Ուխտին աշխատելու եղանակը, զինաթափութիւն, Ուխտին պաշտպանութիւնը, գիտական եւ մասնագիտական գործակցութիւն, տնտեսական գործակցութիւն: Ինչպէս կը տեսնուի գլուխներու բաժանումէն՝ մասնաւոր նորութիւն մը չկայ :

Զեկոյցին մէջ շեշտը դրուած է յատկապէս Գերմանիոյ վերամիացման և ափրիկեան ժողովուրդներու հետ գործակցութեան վրայ :

Ատլանտեան երկիրներու «Մեծ»երու այս հանդիպումը ցոյց տուաւ, թէ ազատ աշխարհը կ՚ուզէ գործակցիլ Խ. Միութեան հետ՝ խաղաղութիւնը հաստատուն հիմերու վրայ դնելու համար: Բուլղանինի նամակները, այն պահուն՝ երբ ժողովը պիտի գումարուէր, որոշ բարեխառնութիւն մը ստեղծեցին մթնոլորտին մէջ: Թէեւ յիշատակուեցաւ այն պարագան՝ թէ Խ. Միութիւն Արեւմուտքի բոլոր առաջարկները մերժեց՝ զինաթափութեան մարզին մէջ, այսուհանդերձ, Ատլանտեան Ուխտը պատրաստ է Մոսկուայի հետ խորհրդակցելու, զինաթափութիւնը իրականացնելու համար :

Խ. Միութեան հետ մերձեցման աշխատանքը պիտի տանի Արեւմտեան Գերմանիոյ Վարչապետ Ատընաուըր: Առաջին առիթով, երէկ գիշեր Պոնի Խորհրդային դեսպանը հրաւիրելով իր մօտ՝ Ատընաուըր խօսեցաւ այս մասին. միաժամանակ՝ Մոսկուայի իր ներկայացուցիչը կանչած է Գերմանիա, խորհրդային մայրաքաղաքին մէջ տիրող մթնոլորտին շուրջ բացատրութիւններ ստանալու եւ թելադրութիւններ ընելու համար :

Թէեւ տակաւին որոշ տուեալներ չկան, բայց կը կարծուի թէ Արեւմուտքը պիտի յաջողի ներկայ լարուած կացութիւնը մեղմացնել՝ քաղաքական թէ տնտեսական ճակատներու վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՆԱԿԱՆ մարտանաւ մը առջի օր ռմբակոծեց Իֆնիի հիւսիսային շրջանը :

ԱՄԵՐԻԿԱ միջերկրային նոր հրթիռ մը արձակեց, յաջողութեամբ :

ՓԵՇՏԱՅԻ դատարաններուն առջեւ ներկայիս կը քննուի երեսուն բանուորներու եւ 15 կաթոլիկէ վարդապետներու հարցը. ինչպէս ծանօթ եւ բոլորին ալ «մեղք»ը «հակայեղափոխական գործունէութիւն» է :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ մեռած է Էլի Թիան, ֆրանսերէն գրող լիբանանցի ծանօթ բանաստեղծը: Քերթուածներու իր լաւագոյն հաւաքածոն է «Սքանչելի Դղեակը » :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց փերոնական քսան ահաբեկիչներ, որոնք կը պատրաստուէին ձախողութեան մատնել յառաջիկայ Փետրուարի ընտրութիւնները: Երեւան ելած է նաեւ կարեւոր զինարան մը:

ՉԻԼԻԻ մէջ 1800 բժիշկներ եւ 800 ատամնաբուժներ, որոնք կը պատկանին Ազգ. առողջապահական սպասարկութեան, ներկայացուցած են իրենց հրաժարականը. ամսականի յաւելում կը պահանջեն :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հիւլէական առաջին կեդրոնը սկսած է գործել Փենսիլվանիոյ մէջ. 60.000 քիլովաթ է իր ուժը եւ կ՚օգտագործուի միայն ելեկտրականութիւն արտադրելու համար :

ՍՈՒՐԻՈՅ Արտաքին նախարարութիւնը գրաւոր ծանուցագիր մը հրատարակեց, որուն մէջ կը շեշտէ յատկապէս, թէ Թուրքիոյ Վարչապետ Մենտերէս Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ ջանացած է Սուրիոյ դէմ յարձակողական քաղաքականութիւն մը վարելու տեսակէտին վրայ:

ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ԿԱՅԵԱՌԻ

191Ի ԴԷՄ 264 ՁԱՅՆՈՎ

Եչ. օր Ազգ. Ժողովին մէջ 1958ի պիւտճէին առաջին ընթերցումէն ետք, 191ի դէմ 264 ձայնով երեսփոխանները վստահութիւն յայտնեցին Վարչապետ Ֆելիքս Կայեառի :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, անկախ երեսփոխան Հէնօ ցաւ յայտնեց, որ կառավարութիւնը ժամանակ չէր տուած երեսփոխաններուն՝ պիւտճէն քննելու համար. — Ի՞նչ բանի կը ծառայէ Խորհրդարանը, ըսաւ ան, եթէ կ՚արգիլէ իր անդամներուն՝ որ հսկեն կառավարութեան վրայ :

Կարգ մը քննադատութիւններէ եւ Իշէի յայտարարութենէն ետք՝ թէ Փուժատականները դէմ պիտի քուէարկեն, Տէքսոն բացատրեց ընկերվարականներու պարագան եւ լուսաբանութիւններ ուզեց կառավարութենէն, որմէ ետք կարգ մը քննադատութիւններ ըրաւ, մաղթելով որ ծերուններուն յաւելեալ օգնութիւն մը ըլլայ: Ընկերվարականներու բանբերը յայտնեց թէ հակառակ կարգ մը թերի կողմերուն, որ ունի 1958ի պիւտճէն, իր կուսակցութիւնը վստահութիւն պիտի յայտնէ կառավարութեան :

Այնուհետեւ, Վարչապետ Կայեառ ճառ մը խօսելով, բացատրեց թէ Ազատագրութենէն ի վեր Խորհրդարանին ներկայացուած պիւտճէի ծրագիրներուն մէջ լաւագոյնն է այս վերջինը եւ քննադատութիւնները անտեղի էին: Վարչապետը յիշեց նաեւ արտածման եւ ներածման հաւասարակշռութիւն ստեղծելու պարագան, որ կենսական կարեւորութիւն ունէր երկրին համար :

Քուէարկութենէն ետք երեսփոխանները ցրուեցան, յառաջիկայ հինգշաբթի հաւաքուելու համար: Մինչ այդ, ծերակուտականները պիտի քննեն ելմտական օրէնքը, որ քուէարկութեան պիտի դրուի Փալէ Պուրպոնի մէջ՝ Դեկտեմբեր 26ին:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Մինչ անձրեւը դադրած է Ալժերիոյ մէջ եւ ընդհատուած երթեւեկը վերսկսած՝ օդին բարելաւման շնորհիւ, խռովութիւնները կը շարունակուին սակայն, ինչպէս նաեւ՝ յաճախակի բախումները :

Անցեալ շաբաթ Ալժէի մէջ մահափորձ մը կատարուած էր. ոստիկանութիւնը դէպքին վայրը հասնելով յաջողած էր ձերբակալել ահաբեկիչներէն մէկը : Ասոր հետեւանքով, ապստամբ մը կրակ բացած է ոստիկան-զօրաց ջոկատի մը վրայ եւ զինամարտը սկսած : Ոստիկան մը եւ զինուոր մը վիրաւորուած են: Օգնական ուժեր հասնելով, յաջողած են ահաբեկիչը սպաննել՝ իր ապաստանարանին մէջ :

Բախումներ կը պատահին նաեւ ամբողջ հողամասին վրայ: Օրանի շրջանին մէջ 36 ըմբոստներ սպաննուեցան: Երկրին կեդրոնական մասին մէջ, զանազան կռիւներէ ետք քանի մօտ ապստամբներ զինաթափեցան: Կոստանդինի շրջանին մէջ ահաբեկիչներու խմբակի մը ղեկավարը ձերբակալուեցաւ :

Մինչ այս մինչ այն, Ծնունդին առիթով մօտ երեք հարիւր բանտարկեալներ ազատ պիտի արձակուին: Միաժամանակ կրակամարի դրութիւնը պիտի վերցուի Դեկտեմբեր 24ի, 25ի եւ 31ի գիշերները :

× Ազգ. Ժողովին մէջ ընդունուած նոր օրէնքի մը համաձայն, բոլոր այն զինուորները որ աշխատանքի պայմանագիր մը ունէին՝ ազատ արձակուելէ ետք պիտի կարենան ստանձնել կէս մնացած իրենց գործը, նմանապէս անոնք որ նոր կը կանչուին զէնքի տակ, իրենց աշխատանքի պայմանագիրը ի զօրու կը մնայ :

ԿՐԹ. ՀԱՐՑԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի երեսփ. ժողովը կարեւոր հարցերու լուծումէն յետոյ պիտի զբաղի կուսակցութեանց ներկայացուցած ծրագիրներով։ Խօսք պիտի առնեն 26 երեսփոխաններ, պիտի վիճին աջակողմեաններ, որոնք ուսուցման ազատութիւնը կը պահանջեն, ընտանիքին իրաւունքն է տղուն դաստիարակութիւնը կրկնելով, ձախակողմեաններ պետութենէն պիտի պահանջեն ամբողջական պետականացում կրթութեան, որովհետեւ կ'ընդունին, որ դաստիարակութիւնը կը պատկանի միմիայն պետութեան։

Ձախակողմեանները կը պահանջեն Սահմանադրութեան գործադրութիւնը. «Պետութեան պարտաւորութիւնն է ապահովել ազատ եւ չափահասին կրթութիւնը եւ մշակոյթը»։ Կը պահանջեն ձրի եւ պարտաւորիչ կրթութիւն վեցէն տասնեւութ տարեկան։ Դպրոցական ընթացքը պիտի բաժնուի երեք շրջաններու. — առաջական, վեցէն 11 տարեկանին, տալու համար բոլոր տղոց հիմնական ծանօթութիւններ։ Երկրորդ շրջանին, 11էն 15 տարեկանին գիտողութեան եւ ուղղութեան շրջան մը, ուր պիտի որոշուի տղուն հետեւելիք ուղղութիւնը, պատեհութիւն տալով ընտրութիւն կատարելու ճիւղերուն մէջ։ Վերջին շրջանին, 15էն 18 տարեկանին, տղան պիտի հետեւի գործնական բաժինի մը, պիտի սորվի արհեստ տեսական եւ գործնական։

Ամէն վայրի մէջ պիտի հիմնուին մանկանոցներ երկուքէն վեց տարեկաններու համար։ Մանկական դասարան մը պիտի հիմնուի հոն, ուր գոնէ 15 տղայ կայ։ Իւրաքանչիւր դասարան պիտի ունենայ 30 աշակերտ, երկու տարի յետոյ առաւելագոյն 25 աշակերտ։ Դպրոցէն յետոյ պատանին երկու տարի ալ պարտաւորաբար պիտի յաճախէ մասնաւոր վարժարաններ, ընդհանուր եւ արհեստական ուսում ստանալու համար։

Ուսուցման նոր ծրագրի համաձայն, պատրաստուած ուսուցիչներ անհրաժեշտ են, ուստի կ'առաջարկուի բարեփոխել վարժապետանոցներու ծրագիրը եւ ուսուցման մեթոտները։

Հիմնական պահանջ է ուսուցման բացարձակապէս ձրի ըլլալը ամէն աստիճանի։ Այս նպատակին համար կրթութեան յատկացնելու է ազգային պիւտճէին մէկ վեցերորդը։ Ուսուցման հիմ պիտի ընդունուի մայրական լեզուն, որ «ազգային իրականութեան հաստատող տարր է»։ Դպրոցը պէտք է ըլլայ աշխարհիկ, պարտաւոր է պատրաստելու բնապաշտ եւ քննադատ մտածումը, տղան սորվելու է դարաւոր պայքարները, ոչ թէ թագաւորներու այլ բնութեան եւ ընկերութեան վիճակը բարելաւելու համար մղուած պայքարները։

Ձախակողմեանները բացատրելու համար իրենց ներկայացուցած ծրագիրը կը վերադառնան ծանօթ բանաձեւին, սերտ առնչութիւն կայ արտադրող ուժերու եւ արտադրութեան միջեւ ընկերային տեսակէտով։ Աւատապետական շրջանին արտադրող միջոցները տկար էին, ուստի չկարողացան յարմարիլ նոր արտադրութեան պահանջներուն, որոնք զարգացան քաղքենի դասակարգին կողմէ։ Դասակարգի մը ձեռքը կը գտնուի արտադրութեան բոլոր միջոցները, որոնք արգելք են արտադրութեան իսկ, հետեւաբար ամբողջ ընկերութեան։

Ընկերվարական մեծ տեսաբանը չէր ուրանար քաղքենի դասակարգի դերը տնտեսական զարգացման մէջ։ Ձախակողմեաններ ամէն աշխատանք կը ժխտեն եւ հակառակ ընկերային յառաջդիմութեան, ճարտարարուեստի զանազան ճիւղերու պետականացման, կը պահանջեն որ աշխատաւոր դասակարգի սեփականութիւնը դառնայ իր բոլոր արտադրութիւնները։ «Դպրոցական հարցը մասնագիտական վիճաբանութիւններէ աւելի գետեղելու է դասակարգային պայքարի պատմական գետնին վրայ»։ Մինչդեռ կրթական ծրագիր մը իր սեփական գետինին վրայ քննուելու էր։

Համայնավար կուսակցութիւնը կը պահանջէ նաեւ վճարում 15էն 18 տարեկաններուն երբ արհեստներու դպրոցներ կը յաճախեն, կրթաթոշակներ համալսարանական ուսանողներու։ Այս ամէնը կը միացնեն քաղաքականութեան։ Պետութիւնը կը յայտնէ, թէ կրթական պիւտճէն բաւարար չէ։ Հարկ է ուրեմն, որ «Ֆրանսական քաղաքականութիւնը փոխէ իր ուղղութիւնը»։

Նախարարական ծրագիրը կ'ընդունի արդէն ձրի կրթութեան առաջարկը մինչեւ 16 տարեկան (յօդ. 1), բայց այդ պարագային ալ կը պակսին ուսուցիչներ եւ դրամ։ Կառավարութիւնը հազիւ կրցաւ գեղչել տասը միլիառ պաշտպանութեան պիւտճէէն, որ երկու հազար երեք հարիւր միլիառ է։ Ֆրանսա պարտաւոր է միջազգ. յանձնառութիւնները կատարելու։ Տնտեսական կեանքի բոլոր տարրերը սերտօրէն միացած են եւ տեսաբաններ անկարող են տեսնելու իրականութիւնը։

Կ'առաջարկուի դասարաններու իւրաքանչիւրին աշակերտներուն թիւը 25ի իջեցնել 35էն։ Եթէ այսօր ուսուցիչներ կը պակսին, դասարաններու յաւելումով, կրկին թիւով ուսուցիչներ պէտք են։ Վարժապետանոցները տարին չորս հազար ուսուցիչներ կու տան։ Ուսուցչական միութեան հրատարակած պաշտօնաթուղթով, տարին եօթ հազար ուսուցիչ պէտք է։ Որքան թիւը պակսի, նոյնքան դժուար կ'ըլլայ մրցումներ կատարել եւ որակեալ ուսուցիչներ ընտրել։ Կրթական նախարարութիւնը սահմանեց երկրորդական վարժարաններու շրջանաւարտներէն ուսուցիչներ հրաւիրել, պայմանաւ որ տարի մը վարժապետանոց յաճախեն։ Ասիկա կացութեան դարմանում չէ սակայն։

Վարժապետանոցներու թիւն ալ աւելցնելով, պէտք պիտի ըլլայ նոյն դպրոցներու համար մանկավարժ ուսուցիչներ գտնել։ Բարձրագոյն վարժապետանոցներ եւ համալսարաններ բաւարար թիւով ուսուցիչներ չեն պատրաստեր։ Այսօր վարժապետանոցներու ուսուցիչներուն թիւը 1200 է, անհրաժեշտ կը նկատուի կրկինը։

«Ֆիկառօ» թերթը լատիներէնի եւ յունարէնի դէմ արտայայտուած էր։ Համայնավարները Մարքսի եւ Էնկէլսի անունով պաշտպան կը կանգնին դասական լեզուներուն, որովհետեւ «լատին եւ յոյն լեզուներու ջնջումով մշակոյթը յեղաշրջում մը պիտի ունենայ»։

Ընկերվարականներ կ'ընդունին թէ «անհաւասարութիւնները բնական են, դպրոցը ընդհանրացնելով կրթութիւնը, զարգացնելով իւրաքանչիւր անհատի ընդունակութիւնները, հետզհետէ հաւասարութիւնը պիտի հաստատուի»։ Համայնավարներ կը մերժեն ընկերվարական տեսակէտը։ Անհաւասարութիւնները բնական չեն, այլ ընկերային միջավայրի արդիւնք։ «Անհաւասարութիւնները պիտի հարթուին, պրոլետարական յեղափոխութեամբ»։

Հաւանական է, որ համաձայնութիւն գոյանայ ծրագրի փոփոխութեան շուրջ, որովհետեւ ամէնէն դիւրինն է։ Անկարելի պիտի ըլլայ լուծել պիւտճէի հարցը, ուսուցիչներու եւ ամէն աստիճանի ուսուցիչներու հարցը, շէնքերու շինութեան, դասարաններու յաւելման եւ իւրաքանչիւր դասարանի 25 աշակերտով կազմութեան հարցերը։

Խ. ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԴԺՈՒԱՐ ԵՐԿԸՆՏՐԱՆՔ

Միջին Արեւելքի մէջ արեւմտեան քաղաքականութեան դժուարին կացութեան մասին կ'ամփոփենք Հ. Օլսոփի մէկ յօդուածը, քաղուած՝ «Նիւ Եորք Հէրալտ»էն։

Կրեմլին արդէն իսկ խոստացած է արաբական շահերը պաշտպանել՝ ընդդէմ Իսրայէլի։ Եթէ Ռուսերը իրենց այս խոստումը յարգեն, ամերիկացի քաղաքագէտները իրենք զիրենք պիտի գտնեն Ամերիկեան արտաքին քաղաքականութեան ամէնէն դժուարին երկընտրանքներէն մէկուն դիմաց։ Այս երկընտրանքը ոչ միայն դժուար պիտի ըլլայ, այլ նաեւ ճակատագրական։ Արդարեւ, եթէ Ռուսերը առաջարկեն աշխարհի քարտէսին վրայէն ջնջել Իսրայէլի անունը, եւ եթէ Ամերիկան ու Արեւմտեան միւս երկիրները հակառակին այս ծրագրին, հետեւանքը այն պիտի ըլլայ, որ արեւմտեան բոլոր կենսական շահու աղբիւրները մէկ օրէն միւսը պիտի դադրին գոյութիւն ունենալէ՝ արաբական աշխարհին մէջ։

Կրեմլինի քաղաքականութիւնը կը ձգտի երկու սուրի մէջ դնել արաբական այն բոլոր երկիրները որոնց կառավարութիւնը արեւմտեան քաղաքականութեան կը հետեւի, բայց ժողովուրդը կ'ուզէ տեսնել Իսրայէլի քայքայումն ու բնաջնջումը։ Յորդանանի, Իրաքի, Սէուտական Արաբիոյ եւ նման այլ երկիրներու կառավարութիւնները կրնան մէկ օրէն միւսը ընդունիլ, որ Ռուսիա դառնայ հակա-իսրայէլեան իրենց դատին ախոյեանը։ Սէուտական Արաբիա արդէն իսկ կը պատրաստուի այդ քայլը առնելու։ Միւսներն ալ անկասկած կրնան հետեւիլ այս օրինակին, եթէ Արեւմուտք շարունակէ պաշտպանել Իսրայէլը, մինչ Ռուսերը օրն ի բուն յարձակում կը գործեն անոր վրայ։

Կրեմլին կը հասկնէ, թէ Միջին Արեւելքի քարտէսին վրայ Իսրայէլի գոյութիւնը աւելորդ է. բայց խորհրդային քաղաքականութեան հետապնդած բուն նպատակը ոչ թէ Իսրայէլի բնաջնջումն է, այլ՝ Արաբներու համար այդ շլացուցիչ հեռանկարին շնորհիւ, Արեւմուտքի բարեկամ մնացած արաբական երկիրներու կառավարութիւնները վար առնել ու անոնց փոխարէն Սուրիոյ օրինակով նոր կառավարութիւններ ստեղծելն է։

Հետզհետէ հասունցող տագնապը լաւ հասկնալու համար, անհրաժեշտ է յետադարձ ակնարկ մը նետել անցնող տասը տարիներու պատմութեան վրայ։ 1947ին, ՄԱԿի մէջ Պաղեստինի մասին տրուած որոշումը չափազանց անհեռատես կերպով պատրաստուած էր։ Արդարեւ, ՄԱԿի ժողովը, Պաղեստինը այդ թուականին բաժնեց արաբական փոքրիկ կտորներու եւ հրէական նոյնքան փոքր բաժիններու։ Արաբական երկիրները պատերազմ հռչակեցին՝ բաժանումը արգիլելու համար։ Պարտուեցան։ Հետեւանքը այն եղաւ, որ Իսրայէլ գրաւեց ՄԱԿի կողմէ Արաբներուն տրուած բաժիններուն մեծ մասը։

Այդ թուականէն ասդին, Արաբները կը պահանջեն «1947ին ՄԱԿի գծած սահմաններուն վերադարձ»ը։ Այս պահանջն է ահա, որ Ռուսերը կը պաշտպանեն, եւ որ կրնայ շատ օրինական ու տրամաբանական թուիլ, քանի որ հիմնուած է ՄԱԿի որոշման վրայ։

Բայց 1948էն ի վեր, մէկ ու կէս միլիոնէ աւելի Հրեաներ Պաղեստին ներգաղթեցին աշխարհի ամէն կողմէն։ Իսրայէ–

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

Հայ բեմերու վրայ գտնուած են դերասաններ որոնք հոյակապ կերպով խաղցած են Ֆրանցի դերը։ Ստեփաննոս Սափրազեան, Գէորգ Պետրոսեան։ Արշաւիր Շահխաթունի եւ տակաւին ուրիշներ, սակայն ո՛չ ոք կարողացած է հասնիլ Մանուէլեան – Ֆրանցի կոթողային բարձրութեան։

Երեք տարի շարունակ, Միքայէլ Մանուէլեան զանազան վայրերու մէջ կը խաղայ 25 նոր դերեր, մինչեւ որ ձեռք կը զարնէ ուրիշ կոթողային գործի մը՝ Շէյքսփիրի «Վենետիկի վաճառականը»ին մէջ Շէյլոքի դերին։

Այդ դերով եւս, Միքայէլ Մանուէլեան կը տանի մեծ յաղթանակ, գլելով ու անցնելով բազմութեանց վրայ Ֆրանցի դերով գործած իր ազդեցութիւնները։

Հայ հեղինակներու գործերուն մէջ Միքայէլ Մանուէլեանի լաւագոյն ստեղծագործութիւնը իրաւամբ կը նկատուի Շանթի «Հին Աստուածներ»ու Կոյր – Վանականը։

Այդ դերով իր առաջին անգամ երեւելուն առթիւ, հետեւեալը կը գրէ ականատես մը, Ս. Սարգսեանի «Միքայէլ Մանուէլեան» հատորին մէջ. —

« Նրա կլասիկական գրիմը՝ սեւ անտիկ կտորով, նրա մեծ, երկար գաւազանը, որի վրայ նա յենւում էր, նրա ձայնը՝ խիտ, այրող, խոր թափանցող, ընդհանուր եւ չեշտաւոր, հենց առաջին անգամից մեխեցին դէպի ինքը ամբողջ դահլիճի ուշադրութիւնը։

« ... Միքայէլ Մանուէլեանին տեսել ենք շատ եւ շատ դերերի մէջ, սակայն ոչ մէկում նա այնքան ամբողջական, միաձոյլ եւ կլասիկ չի եղել, որքան Կոյր – Վանականի դերի մէջ։ Դա նրա գլուխ-գործոցն է »։

×

Միքայէլ Մանուէլեան երկու անգամ այցելած է Պոլիս։

Առաջին անգամ, Օսմանեան Սահմանադրութենէն ետք, Աբէլեան – Արմենեան խումբով, եւ երկրորդ անգամ՝ 1912ին, Զարիֆեան – Սեւումեան խումբով։

Միքայէլ Մանուէլեան այս երկրորդ այցելութեան ընթացքին, խումբին ականաւոր մէկ անդամն էր։ Խումբը թէեւ կը կոչուէր Զարիֆեան – Սեւումեան անունով, սակայն իրականին մէջ այս երկու թանկագին անուններուն քով Միքայէլ Մանուէլեան արտակարգ փայլով մը ճառագայթելուն պատճառաւ, երեք անուններ կը կազմէին հաղուագիւտ երրորդութիւն մը։

Իր այս երկրորդ այցելութեան ընթացքին, Մանուէլեան Պոլսահայ հասարակութեան կը ներկայանայ իր Շէյլոքով եւ կը հիացնէ ու կը կախարդէ ամբողջ պոլսահայութիւնը։

Այդ առթիւ, օրուան մամուլը կ'արտայայտուի հետեւեալ կերպով. —

«Շէյլոքի տիպարը տարբեր է։ Անիկա իրականութեան մէջ շօշափելի, այրող տիպար մըն է, եւ ոչինչ չափազանցուած է այդ դերին մէջ։ Ընդհակառակն, չափազանցութիւն կամ տկարութիւն խաղարկութեան առեն կը սպառնան ծիծաղելիութեան մը վերածել այդ դերը։ Ուրախ ենք որ, Պ. Մանուէլեան շատ յաճող Շէյլոք մը տուաւ մեզի։ Անխառն հաճոյք մըն էր տեսնել զինքը այդ դերին մէջ, միակ մեծ դերը, որ կը կատարէր այս անգամ, Պոլիս այցելելէն ի վեր։ Ընչաքաղց, արիւնաքամ, անգգամ վաշխառուի մը կատարեալ պատկերացումն էր սկիզբէն մինչեւ վերջը, յետին մանրամասնութիւններուն մէջ անգամ, եւ սրտագին ծափահարեցինք զինքը ...»։

Պոլսոյ մէջ Միքայէլ Մանուէլեանի Շիրվանզադէի «Կործանուած»ին մէջ Հրանտի դերը խաղալուն առթիւ, Վահան Թէքէեան ընդարձակ կերպով վերլուծելէ ետք հայ մեծ դրամատուրգին այս գործը, մէկիկ մէկիկ կանգ առնելով իւրաքանչիւր դերակատարի վրայ եւ գովելով անոնց բարձր արուեստով խաղը, առանձին հիացումով կ'արտայայտուի Միքայէլ Մանուէլեանին մասին, գրելով. —

« ... Միւսը՝ Պ. Մանուէլեանն է, անթերի իբրեւ Հրանտ, եւ ի՜նչ ստեղծում, դաժան, մռայլ անխնախնականի։ Արուեստն ու բնականութիւնը այնքան միայն կրնան իրարու մէջ ձուլուիլ, նոյնանալ ...»։

×

Իմ նիւթիս մէջ չի կրնար մտնել Միքայէլ Մանուէլեանի գրադէտի հանգամանքը։ Իմ նպատակն է ներկայացնել դերասան Միքայէլ Մանուէլեանը, աւելի ձեռնհասներու թողլով խօսիլ անոր գրական վաստակի մասին։ Աւելորդ չեմ նկատեր սակայն յիշեցնել այստեղ որ մեծանուն դերասանը հայ թատերական խաղացանկին տուած է կարգ մը գործեր, որոնցմէ «Հէքեաթ»ը բազմիցս անգամներ ներկայացած է արեւելահայ թէ արեւմտահայ բեմերուն վրայ։

Իր բովանդակ կեանքի ընթացքին Միքայէլ Մանուէլեան խաղացած է մեծ ու պզտիկ 150է աւելի դերեր։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(3 Շար.)

լի իշխանութեան տակ գտնուող Իսրա– քանչիւր քառակուսի մեթր խճողուած է այս ներգաղթողներով ։ Այնպէս որ, 1947ի սահմաններու վերահաստատումը եթէ մէկ կողմէն լուծէ մէկ միլիոնէ աւելի գժբախտ արաբ գաղթականներու հարցը, միւս կողմէն պիտի ստեղծէ մէկ միլիոնէ աւելի հրեայ գաղթականներու նոր հարց մը ։ Ամէն պարագայի մէջ, 1947ի սահմաններուն վերադարձ կը նշանակէ Իսրայէլի մահը՝ որպէս պետութիւն ։ Ահա այս պատճառով է, որ Արաբները կը պահանջեն ՄԱԿի 1947ին շնորհած սահմաններուն վերահաստատումը ։

Արաբական երկիրներու մէջ գտնուող ամերիկացի դիւանագէտներու մեծամասնութիւնը կողմնակից է «փոխադարձ զիջումներու» կամ «փոխադարձ հասկացողութեան» մը քաղաքականութեան ։ Կ'ընդունին թէ կարելի չէ վերադառնալ 1947ի սահմաններուն ։ Բայց կ'ուզեն Արաբներն ալ սիրաշահիլ ու հանդարտեցնել՝ Իսրայէլի ներկայ հողամասէն կարեւոր բաժին հանելով պաղեստինցի տարագիրներուն ։

Այս ձեւի լուծում մըն է որ Տըլըս եւ Անգլիոյ նախկին Արտաքին Նախարար Իտըն կ'ուզէին գտնել երկու տարի առաջ, երբ Նախագահ Նասըրի հետ կը բանակցէին ։ Այն ժամանակ ձախողեցան բանակցութիւնները. այժմ, յայտնի պատճառներով, շատ աւելի քիչ հաւանականութիւն կայ, որ այդ ձեւի լուծում մը յաջողութիւն գտնէ ։

Եթէ Ամերիկան մէկ քիլօ հրէայի միս առաջարկէ Արաբներուն, Ռուսերը երկու քիլօ պիտի առաջարկեն, եթէ Ամերիկա երկու քիլօ առաջարկէ՝ Ռուսերը աճուրդը պիտի բարձրացնեն երեքի, եւ այսպէս շարունակաբար ։ Ռուսիոյ հետ այս ձեւի մրցակցութիւն մը Ամերիկայի համար շահաբեր չէ, եթէ ի վերջոյ չորոշէ, Ռուսիոյ հետ ձեռք ձեռքի տուած, Իսրայէլը աշխարհի քարտէսին վրայէն վերցնել ։ Քանի որ Ամերիկա այդքան հեռուն չի կրնար երթալ, նախընտրելի է որ հիմակուընէ խսկ քաշուի աճուրդէն ։

Այս չի նշանակեր թէ որեւէ միջոցի պիտի չդիմէ Պաղեստինի արաբ տարագիրներուն հանդէպ կատարուած անիրաւութիւնն ու անարդարութիւնը մեղմացնելու համար ։ Դիւրաւ կարելի է տեղական կարգադրութիւններ ընել, գոնէ երկու պետութեանց միջեւ երկուքի բաժնուած գիւղերը Արաբներուն վերադարձնել, տարագիր Արաբները իրենց նախկին օճախները վերադարձնելու համար ծրագիրներ մշակել, իրենց տուները կորսնցնողներուն նոր բնակարաններ ճարել, Արաբներուն վստահութիւն ներշնչել, թէ Իսրայէլ, յարմար առիթէ մը օգտուելով, աւելի եւս պիտի չընդարձակէ իր սահմանները՝ ի հեճուկս դրացի արաբ երկիրներուն ։

Սակայն աւելորդ է յուսալ, որ այս բոլոր միջոցները որոնք կրնան ու պէտք է ձեռք առնուին, որեւէ ձեւով պիտի գոհացում տան Արաբներուն ։ Արաբները գոհացնելու միայն մէկ միջոց կայ, այն է՝ Իսրայէլը մէջտեղէն վերցնել ։ Հետեւաբար, «Համաձայնութիւն գոյացնելու», «խնդիրը անուշի կապել»ու եւքը այլեւս խնդրոյ առարկայ չի կրնար դառնալ, իսկ Միջին Արեւելքի մէջ արեւմտեան կենսական շահերը պաշտպանել կարենալու հարցը որեւէ մէկ ժամանակէ աւելի սուր կերպով մէջտեղ կուգայ դարձեալ ։

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՕԾՈՒՄԸ

Ինչպէս գրեցինք Կիրակի օր Շաւիլի մէջ կատարուեցաւ նորակառոյց մատրան օծումը ։ Առտուն կանուխ արդէն հոծ բազմութիւն մը լեցուցած էր ոչ միայն փոքրիկ եկեղեցին, այլ կից սրահը եւ բակը ։ Ժամը տասնին եկեղեցի հասաւ Կաթ. Պատուիրակը որ պատարագեց եւ օծեց եկեղեցին ։ Սերովբէ եպիսկոպոս պատշաճ քարոզով մը գնահատեց կատարուած աշխատանքը, ջատագովեց Թըրքանսան եւ մաղթեց որ «այս եկեղեցին կանգնած այս գեղեցիկ երկրին մէջ կապ մը ըլլայ Ֆրանսացի եւ հայ ժողովուրդին միջեւ» ։

Յաւարտ պատարագի, Վերսայլի մէջ ճաշ մը տեղի ունեցաւ, մօտ 200 հոգիի մասնակցութեամբ ։ Այս առթիւ կրկին խօսք առնելով Սերովբէ եպիսկոպոս յայտնեց թէ շնորհակալութեան խօսք չունի՝ այս եկեղեցին շինողներուն՝ որովհետեւ անոնք պարզապէս իրենց պարտականութիւնը կատարեցին ։

Կարգով խօսք առին եկեղեցւոյ վարչութեան ատենապետ՝ Պ. Սեդրակ Քարեան, Շաւիլի հողաբարձութեան կողմէ Պ. Զաւէն Յովհաննէսեան, Եկեղեցաշէն Երիտասարդաց Միութեան կողմէ՝ Պ. Փանոսեան, ինչպէս նաեւ՝ Պ. Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեան, Ֆ. Ֆէյտի, եւ Արմենակ Համբարձումեան ։

Գնահատուեցաւ բոլորին աշխատանքը, մասնաւորաբար Պ. Յակոբ Գաւուքճեանի (ճարտարապետ) որ ի գին ամէն զոհողութեան օր առաջ վերջացուցած է շինութեան եւ բարեզարդման աշխատանքները ։ Պ. Գավուքճեան գիշեր ցերեկ անձամբ աշխատելով առանց որեւէ վարձատրութեան ակնկալութեան, գլուխ հանեց այս գործը ։ Երկար ծափահարութիւններու արժանացաւ երիտասարդ ճարտարապետին այս աշխատանքը ։

Վերջին առթիւ խօսք առաւ Սրբազանը եւ կոչ ըրաւ որ նոր նուէրներով ներկաները օժանդակեն եկեղեցաշէններին՝ որպէս զի ժամ առաջ անոնք վճարեն երկու միլիոնի իրենց պարտքը ։ Եկեղեցին արդէն 300.000 հաւաքուած էր պնակէն, ճաշի ընթացքին հաւաքուեցաւ 420.000, Պ. Արմենակ Համբարձումեան նոր նուէրով մը կրկնապատկեց այս գումարը ։ Ժընեւէն ալ Տիկին Ժոլի նուիրեց մատանի մը ։

Հաւաքոյթը փակուեցաւ «Հայր Մեր»ով զոր ներկաները երգեցին յոտնկայս ։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

Երկուշաբթի, Դեկտեմբեր 16, Ծատուր Պէրպէրեանի «Կարմիր Փոթորիկ» վէպին հրատարակութեան առիթով թէյասեղան մը տրուած էր Գ. Աճէմեանի ճաշարանին մէջ ։ Հաւաքուած էին խումբ մը մտաւորականներ՝ կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալու համար ։

Շ. Նարդունի ներկայացուց հեղինակը, չեշտելով թէ գրականութեան մէջ զանազան հոսանքներ կան՝ իրարու դէմ. ինչպէս՝ բարձր գրականութեան հաւատացողները կը քննադատեն միջակ գրականութիւնը, եւ, փոխադարձաբար ։

Խօսք տրուեցաւ նաեւ ներկաներուն, որոնք իրենց կարծիքը յայտնեցին հեղինակին մասին ։ Դժբախտաբար, գիրքը նոր հրատարակուած էր եւ ոչ ոք առիթը ունեցած՝ զայն կարդալու ։

Խօսուեցաւ, ընդհանրապէս Ծ. Պէրպէրեանի մշակած գրական սեռին և մասնաւորապէս՝ լեզուին մասին, որ սահուն է ։

Վերջաւորութեան խօսք առաւ հեղինակը եւ բացատրեց թէ ինչո՞ւ գրած է «Կարմիր Փոթորիկը» ։ Վէպին նիւթը առնուած է աքսորի կեանքէն եւ պատմութիւնն է հայ որբի մը եւ որբուհիի մը ։ Արեան ճապաղիքներէն ազատած տղոց կեանքը՝ որուն ծանօթ է ամէն մարդ, Ծ. Պէրպէրեան ներկայացուցած է իր ըմբռնած ձեւով եւ հասած է եզրակացութեան մը, որ լաւատես է ։

Ներկաները հիւրասիրուեցան թէյով ու կարկանդակով եւ մաղթեցին, որ նման հանդիպումներ յաճախակի ըլլան մտաւորականներու միջեւ, քանի որ այս ձեւով առիթը կ'ընծայուի բոլորին՝ գիտնալու համար թէ ի՞նչ կը բանին մեր գրողները ։

Ծ. Պէրպէրեան քաջութիւնը ունեցած էր, ներկայ պայմաններուն մէջ հայերէն գիրք մը հրատարակելու ։

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Հայ եկեղեցական երաժշտութեան Բ. մեծադոյն եւ երկարատեւ սկաւառակը մօտ օրէն հրապարակ կ'ելլէ, պատրաստութեամբ Արա Պարթեւեանի ։

Առաջին անգամ ըլլալով այս սկաւառակը պիտի ունենայ գրեթէ մէկ ժամուան տեւողութիւն ։

Երգուած կտորներուն մեծամասնութիւնը կը կազմեն պատարագի այն բաժինները որոնք չկային առաջին սկաւառակին մէջ, այս անգամ կոմիտասեան դաշնամուրով ։

Մեներգած են Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, Պ. Պ. Արա Սերոբեան (Պարիթօն), Արշամ Ճիզմէճեան (պաս), Եղ. Տէրտէրեան (Թենօր) ։

Սկաւառակը պատրաստած է ֆրանսական Վօկ ընկերութիւնը ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ Պատմութեան Թանգարանի ճարտարապետական բաժնի ցուցահանդէսին մէջ ուշադրութիւն գրաւած է Երեւանի մարզադաշտին մաքէթը, պատրաստուած՝ Երուանդ Մանտալճեանի կողմէ ։ 1947ին հայրենիք գացած՝ այս ճարտարապետը պատրաստած է Միլանի, Լայփցիկի եւ Մոնթէ – Կարլոյի մարզադաշտերուն մաքէթները ։

ԵՐԵՒԱՆԻ «Հայֆիլմ» շարժանկարի ընկերութիւնը պատրաստած է նոր ժապաւէն մը՝ «Ոմ է ժպտում կեանքը» ։ Նիւթը առնուած է բանուորական կեանքէ ։

ԱՐԹԻԿԻ շրջանին մէջ կառուցուած է ելեկտրակայան մը, որ օրական քսան հազար թոն հացահատիկ կրնայ աղալ ։

ԵՐԵՒԱՆԻ մոմլաթի գործարանին կից կառուցուած է լինոլեումի արտադրութեան բաժանմունք մը ։

ԱՐԹԻԿԻ շրջանին մէջ տուֆ քարի պատրաստութեան նոր գործարան մը կառուցուած է՝ 180 մեթր երկայնութեամբ ։ Այս ձեւով արտադրութեան քանակը աւելցաւ՝ ամսական 1350 խորանարդ մեթր քարով ։

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ համայնավար կուսակցութեան պատուիրակութիւնը այցելած է Երեւան, եւ ծանօթացած մշակութային հաստատութիւններուն, Գիւմիւշի ջրաելեկտրակայանին, Սեւանայ լիճին, եւն. ։

ԵՐԵՒԱՆԻ պետական պատկերասրահին մէջ գեղարուեստական ցուցահանդէս մը եղաւ, ուր ներկայացուած էր 700 գործ ։ Այս ցուցահանդէսը մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծեց ժողովուրդին մէջ ։

ԵՐԵՒԱՆ վերադառնալով ծանօթ երգիչ Լիսիցեան խաղացած է կարգ մը օփերաներու մէջ ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ պետական պարախումբը, որ շրջապտոյտ մը կատարած էր զանազան երկիրներու մէջ, վերադարձած է Երեւան ։ Երգչախումբ – պարախումբը 80 ներկայացումներ տուած է հայրենիքէն դուրս ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ բանակին մարզական պատուիրակութիւնը այցելած է Երեւան՝ Մոսկուա անցնելու համար ։ Ի պատիւ պարսիկ պատուիրակութեան՝ Երեւանի մէջ ընդունելութիւն մը սարքուած է ։

ԵՐԵՒԱՆԻ «Սպարտակ» հեծանիւի արշաւարանին մէջ տեղի ունեցած է Հայաստանի ախոյենական մրցումը ։ Խմբական առաջնութիւնը շահած է Սպարտակ ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ պասքէթի ախոյենական մրցումներուն մէջ, առաջնութիւնը շահած է Երեւանի Մարմնամարզի ակումբին ներկայացուցած խումբը ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (81)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԵ.

Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՐԴԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԹՈՒՐՔԸ

Ռայան — հպատակը վճարում էր այլ եւ այլ հարկեր հողի մշակութեան համար, իր անասունների համար, իր արհեստի համար, իր բնակութեան տեղի համար, իր գլխի համար, մի խօսքով, ամէն բանի համար, որ վերաբերում էին նրա կեանքի եւ ապրուստի անհրաժեշտութիւններին ։ Հարկերի չափը եւ նրանց քանակութիւնը ոչ կշիռ ունէին եւ ոչ սահման. դա կախուած էր առնողի խղճմտանքից ։

Ռայայի տէր լինելու եւ հարկեր պահանջելու արտօնութիւն վայելողները կոչւում էին խաֆիր կամ դարաբէյիներ ։ Դրանք ցեղի մէջ որ եւ իցէ նշանակութիւն ունեցող ազնուական մարդիկն էին ։ Օրինակ, գլխաւոր ցեղապետը ունի իր ազգականները, կամ պաշտօնակալները, նրանց ապրուստի համար տալիս է մի կամ աւելի գիւղեր, որոնց հասոյթով պէտք է կառավարուեն նրանք. այսպիսիները ստանում են խաֆիրութեան իրաւունք ։ Նոյն իսկ պաշտօնակալները, կամ ցեղապետի ազգականները ունեն ծառաներ կամ սպասաւորներ. նրանց ռոճիկի փոխարէն տալիս են իրանց ստացած գիւղերից մի քանի շատ ընտանիքներ որպէս ծուխ, եւ այն ծառան վարւում է նոյն ընտանիքների հետ, որպէս իր սեփականութեան կամ հպատակների հետ ։ Ահա պատճառը, որ երկրի բաժանմունքը, ըսկսեալ ամենախոշոր կտորներից, հասնում էր մի ընտանիքի ։

Որպէս իշխանութիւնը, սկսեալ ցեղապետից, աստիճանաբար իջնում էր մինչեւ վերջին սպասաւորը, նոյնպէս եւ սեփականութեան իրաւունքը, սկսեալ երկրի խոշոր կտորներից, հասնում էր նրա ամենափոքր մասին ։

Բայց երկիրը աղաների (խաֆիրների) տոհմային կամ կալուածական ժառանգութիւնը չէր, այլ նա սեփականացուցած էր սրի ուժով. այս պատճառով, նա անդադար անցնում էր մի տիրապետողից դէպ միւսը, որի սուրն աւելի զօրութիւն էր ստանում ։

Եւ այսպէս, պատերազմը տիրողների մէջ դառնում էր մշտական, անընդհատելի ։

Պատերազմների ժամանակ, իւրաքանչիւր հակառակ կողմերի, թէ յաղթութեան եւ թէ յաղթուելու միջոցին, բնակիչների վիճակը սարսափելի էր ։ Օրինակ, մի ցեղ կամենում է խլել միւս ցեղի ձեռքից երկրի այս կամ այն մասը. նա կամ յաղթելով տիրում է, կամ աւար առնելով, թալանելով ամէն հանդիպածը, յետ է դառնում ։ Այսպիսի դէպքերում ժողովուրդը թողնում է իր տունը, տեղը, մշակութեան դաշտերը, եւ իր գլուխը միայն ազատելու համար, պատսպարւում է լեռների անմատչելի տեղերում ։ Կռիւը տեւում է երկար ։ Անասունները, անտէր մնալով, թշնամին կողոպտում է. հունձքը, անխնամ մնալով, չորանում է, ոչնչանում է. եւ կռիւներից յետոյ վրայ է հասնում մի նոր, ամենասարսափելի թշնամի — սովը ։

Ժողովուրդը միշտ գտնւում էր անվերջ երկիւղի եւ յուսահատութեան մէջ ։ Նա չգիտէր, թէ եղուց կարո՞ղ է հանգիստ լինել, որովհետեւ թշնամին միշտ կանգնած էր, որպէս ասում են՝ նրա քամակին ։ Կռիւների փոթորիկների մէջ եթէ միանգամ զրկուեցան նրա մշակութիւնները բերքից, միւս օրը նա ուտելու հաց չունէր ։ Որովհետեւ նա ապագայի համար պաշար չէ պահում, նախ, որ ապահով տեղ չունի պահելու, երկրորդ, աւելորդ ծանրութիւնը միշտ արդելում է նրա փախուստը թշնամու ձեռքից, երբ նա աշխատում է ազատել իր գլուխը միայն ։

Կռիւները, ժողովրդի անդադար անցնելը մէկ տիրապետողից դէպի միւսը, սպառում էին բնակիչների կեանքը սրով, կրակով եւ սովով ։

Յանկարծ երկրի նախկին տիրապետողն իրան յաղթուած է համարում. որպէս զի նա յաղթողի համար չահուելու ոչինչ չթողնէ, հրդեհում է ամբողջ գիւղօրայք, աւերում է քաղաքները, կրակ է տալիս հասունացած հունձքերին, եւ բոլորովին անապատ դարձնելով երկիրը, որ պատկանում էր իրան, այնպէս թողնում է եւ հեռանում ։ Այսպիսի հանգամանքներում քուրդը կորցնելու ոչինչ չունէր, որով – հետեւ նա մի ժամանակաւոր հիւր էր. իսկ այն բոլոր կրակի նիւթ դարձած շինութիւնները պատկանում են հայ կամ օտարազգի բնակիչներին. այն բոլոր մշակութեանց արդիւնաբերութիւնը նրանց ձեռքերի վաստակն է ։ Նոյն բարբարոսութեամբ վարւում էր եւ յարձակուողը, երբ տեսնում էր, թէ տիրելու անկարող է ։ Նա խոյս էր տալիս կռուի դաշտից, իր յետքից թողնելով աւերակներ եւ ամայութիւն ։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Նիկողոսեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Հայկ Սէրէնկիւլեան, Տէր եւ Տիկին Վաղգէն Սէրէնկիւլեան եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ, նամակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով բարենպատակ կազմակերպութեանց կամ մամուլով մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ՆԻԿՈՂՈՍ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Կոմիտէին կողմէ:

22 Դեկտեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Համօ Օհանջանեան սրահին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները, ընկերները եւ համակիրները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մ. Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Դաւիթեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր՝ ՄԿՐՏԻՉ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ Դաւիթեան եւ Աճեան ընտանիքներուն, եւ Տէր Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

ՌՈՆԻ – ՍՈՒ ԲՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի կ'ունենայ այս Շաբաթ գիշեր, Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, ժամը 21ին:

Պ. ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ կը խօսի ու կը կարդայ պատմական եւ երգիծական կտորներ:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի, Շաւիլի Նորակառոյց եկեղեցւոյն մէջ տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր պատարագ, երգեցողութիւնները կը կատարուին եռաձայն, Պ. Նշան Սերգոյեանի ղեկավարութեամբ: Կը պատարագէ Տ. Եսայի Ալթունեան: Յաւարտ պատարագի մասնաւոր հոգեհանգիստ եկեղեցւոյ հիմնադիրներէն հանգուցեալ Տ. Բարթող քհնյ. Թաղըմճեանի, Յակոբ Փափազեանի եւ Համբարձում Ֆըչըճեանի յիշատակին, ինչպէս նաեւ Հայ Կարմիր Խաչի անձնուէր անդամուհիներէն Օր. Զարուհի Գալֆայեանի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ այս Չորեքշաբթի օր, 25 Դեկտեմբեր, Ս– Ստեփանոսի տօնին առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, երկսեռ Դպրաց Դասու ննջեցեալ անդամներուն եւ երգիչ անդամոց հանգուցեալ պարագաներուն, նաեւ Կէյվէի եւ շրջակայից համայն նահատակներուն եւ Տ. Պսակ Ծ. Վ. Խորէնեանի հոգւոց ի յիշատակ:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

25 Դեկտ., Չորեքշաբթի առաւօտ Ծընընդեան տօնի առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Րիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. Լիոնէն:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

Պոմոնի Ս. Գր. Լուս. Եկեղեցւոյ

Նոր Տարւոյ և Ծննդեան ժամերգութեանց

22 Դեկտ. Կիրակի, Տօն Ս. Ստեփանոսի, (բացառաբար կը կատարուի այսօր, փոխանակ 24ի): Սկիզբ առտուան ժամերգ. ժամը 8.30ին:

Սուրբ պատարագ ժամը 10ին:

Հոգեհանգիստ Խրիմեանի Հայրիկի ժամը 11.45ին:

Ի յարգանս անոր մահուան յիսնամեայ տարելիցին:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ. 1956:

Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ. 22ին, Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ Թրէվիզ, Փարիզ:

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն

(ԿՆԻՔ)

ԽՆՋՈՅՔ

Սերաստիոյ Նահանգային Մուրատ Ուսումնասիրաց Կեդր. վարչութիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք մը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 21: Գեղարուեստական ճոխ բաժինով — Երգ, Նուագ, արտասանութիւն եւն.:

Իսիի Խրիմեան ակումբը:

Մուտքը ազատ է:

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...

ՁԵՐ ՃԱՐԹՕՆՔԸ՝

ԾՆՈՒՆԴ ԹԷ ԿԱՂԱՆԴ

Կրնաք ճոխ սեղանի մը շուրջ, անցընել

ԼԻԼԱՅԻՆ

24, RUE ST-LAZARE PARIS 9e

TÉL.: TRI 31-62

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հաճելի նուագով

եւ այս բոլորը 2000 ֆր.

— իւրաքանչիւր անձի —

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15

TRI 31-62

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ եկեղեցին, իր ողբացեալ ղեկավար՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան տասներորդ տարեդարձին առթիւ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՇՔԵՂ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի:

Այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, կը ցուցադրուի՝

«ՀԱՅՈՑ ՀԵՏՔԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ»

(Վենետիկ եւ Ֆիրինձէ)

գունաւոր ժապաւէնը:

Բացատրութիւն՝ Պ. Ֆէրտի Ապաճեան:

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ:

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր՝ ընտիր նուագախումբով:

Հայկական պարեր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի պարախումբին կողմէ:

Պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով:

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21–ին, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

Ֆ.Կ.ԽԱՉի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, (Դեկտ. 21) կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, ընկերուհի Պաքրճեանի աշխատանոցը, 58 րիւ տ'Ապուքիր, 4րդ յարկ, մէթրօ Սանթիէ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԽՆՋՈՅՔ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի խնջոյքը այս Կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, «Աչարոնեան» ակումբին մէջ:

Սրահի ջերմութիւնը ապահովուած է:

Ճոխ պիւֆէ:

ՏՕՆԱԾԱՌ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կիրակի, 22 Դեկտեմբեր

ժամը 16 – 22:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի տօնածառի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ:

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները:

Հիմնադիր–Տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL.: BAL. 31-21

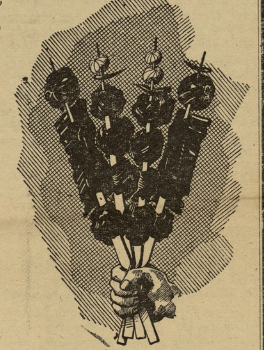
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro: F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված–ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋԸ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ ղրկել Հայաստան

— ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ —

ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով, հիմակուընէ, մեր սաեղծած վեցնմոյշ–ծրարներէն մէկը, որոնք պատրաստուած են մեծ խնամքով: Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են:

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

Վերարկու–կերպաս 2 մեթր 75
Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
աստառ 4 մեթր
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
2 ֆոմպինէզոն նայլըն
2 վարտիք նայլըն

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

2 մ. 75 բուրդէ թաւիշ վերարկուի համար
3 մեթր աստառ
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար
1 բուրդէ ֆառտիկան
1 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 շալ բուրդէ (110×110)
6 թաշկինակ

2 մ. 75 թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդ թայէօրի համար
5 մեթր աստառ
1 ֆառտիկան զուտ բուրդ
1 փլէտ էֆոսէ 160×160
2 զոյգ նայլըն գուլպայ
1 բուրդէ շալ 110×110

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս հագուստի
3 մեթր փոփլին շապիկի համար
1 ներքին ճերմակեղէն (մայօ տը քոր եւ մէկ էնթերլոֆ (վարտիկ)
2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
1 զոյգ պոֆս կօշիկ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս զգեստի համար
3 մեթր աստառ
1 զուտ բուրդէ փուլ–օվըր
1 զոյգ կօշիկ պոֆս
1 ներքնազգեստ (մայօ տը քոր եւ էնթերլոֆ)
3 մեթր փոփլին շապիկի
1 զոյգ բուրդէ գուլպայ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40.000 ՖՐԱՆՔ

3 մեթր կերպաս Փենիէհագուստի համար
2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս փարտըսիւի համար
5 մեթր աստառ սաթէն
1 փուլօվէր զուտ բուրդ
1 զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս, ապահովագրութիւն, առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

— ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ —

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ԴԵՂ, ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

SICOMEX

MÉTRO MADELEINE OU CONCORDE

20, RUE ROYALE, PARIS 8e

TÉL: OPE. 67-77

C. C. P. PARIS 11964-43

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք : Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE 22 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8075 33e ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3876

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԶԻՆԵԱԼ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Խաղաղութեան եւ ազատութեան ծարաւի մարդկութիւնը սրտատրոփ հետեւեցաւ Ատլանտեան Ուխտի խորհրդաժողովին, ուր պիտի վճռուէր աշխարհի ճակատագիրը :

Պատերա՞զմ թէ խաղաղութիւն :

Ա՛յս երկընտրանքն էր դրուած նժարին վրայ :

Դադրած են թնդանօթի որոտումները 1945էն ի վեր : Ահազանգը չի հնչեր այլեւս՝ ազդարարելու համար ամէն ժամ ռմբաձիգ օդանաւերու գալուստը , թունդ հանելով ջիղերը : Շատոնց վերցած են պարենաւորման տոմսերը : Պատերազմ չկայ :

Եւ սակայն կ'ապրինք զինեալ խաղաղութեան *շրջան մը :*

Նման շրջան մը ապրած է Եւրոպա՝ ամբողջ 44 տարի, 1870 – 71ի ֆրանք – գերման պատերազմէն մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմը :

Ալզաս – Լօրէնի կորուստը՝ իբրեւ հետեւանք անփառունակ պատերազմի մը , շատ ծանր ճնշած էր ասպետական Ֆրանսայի վրայ , որուն զաւակները հայրենասիրական ջերմ զգացումներով մեծցան , դպրոցական գրասեղաններէն սկսեալ : Խլրտումները անպակաս էին Պալքաններու մէջ եւ այլուր :

Վեց մեծ պետութիւնները , որոնք կը կառավարէին աշխարհը, բաժնուած եր – կու խմբակցութեանց — Երրեակ Զինակցութիւն եւ Երրեակ Համաձայնութիւն — դէմ դիմաց կանգնած՝ կը սպառազինուէին խելայեղ վազքով :

« Եւրոպայի ներդաշնակութիւն» ը կը պահպանուէր արուեստական միջոցներով : Կողմերը ամէն ճիգ կ'ընէին չխանգարելու համար խաղաղութիւնը :

Սակայն բաժակը յորդեցաւ ի վերջոյ եւ փոթորիկը պայթեցաւ 1914ին : Անհատ – խընթաց աղէտը վերջ տուաւ զինեալ խաղաղութեան :

1945ին չորս մեծ դաշնակիցները շահեցան պատերազմը : Սակայն կորսնցուցին խաղաղութիւնը :

Դաշնակիցներէն մէկը օգտուեցաւ առիթէն՝ մեծ յառաջդիմութիւն մը արձանագրելու համար դէպի «համաշխարհային յեղափոխութիւն » տանող ճամբուն վրայ , իր թաթին տակ պահելով գրաւեալ հողամասերը , մինչ միւսները զօրացրուում կատարելով ազատութիւն կը շնորհէին թշնամի տիրապետութեան ենթարկուած երկիրներուն :

Տասներկու տարին բաւական չեղաւ հաշտեցնելու արեւելքն ու արեւմուտքը :

Ու պայքարը կը շարունակուի երէկուան դաշնակիցներուն միջեւ : Երկու հակոտնեայ գաղափարախօսութեանց՝ ազատութեան ու բռնատիրութեան միջեւ (ընչազուրկներու բռնակալութիւն, *ըստ մարքսեան վարդապետութեան) :*

Ի՛նչ ոճիրներ գործուեցան քառասուն տարիէ ի վեր , որքա՛ն անմեղներ զոհուեցան յանուն համայնավարութեան :

Ատլանտեան Ուխտը մարմին առաւ ութ տարի առաջ՝ նոր սպառնալիքներ խնայելու համար մարդկութեան : Խաղաղութիւն եւ ազատութիւն ապահովելու համար աշխարհի : Թումբ կանգնելու համար բոլշեւիկեան ծաւալումին առջեւ՝ դէպի արեւմուտք ու դէպի Միջին Արեւելք : Մանաւանդ արգիլելու համար նոր պատերազմ մը :

« Եթէ կ'ուզես խաղաղութիւն ունենալ, շոր պահէ վառօդդ» կ'ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը :

Ատլանտեանի ուխտակիցները կը սպառազինուին, անարիկ ամբոխներու կ'ուզեն վերածել Եւրոպան , որպէսզի թշնամին երբեւիցէ չփորձուի նոր պատերազմ մը շղթայազերծել :

Արեւմուտքը նոյն ուժգնութեամբ կը պատասխանէ բոլշեւիկեան երկիրներու արտակարգ պատրաստութեանց :

Զինեա՛լ խաղաղութիւն : *Կամ «խաղաղ համակեցութիւն » :*

Ո՛րքան ալ երկար տեւէ այս շրջանը , ճակատագրօրէն օր մը անպայման վերջ պիտի գտնէ անիկա :

Ու մարդկութեան աղէտը պիտի սկսի այդ օրը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Ատլանտեան Ուխտի ժողովը հազիւ վերջացած , կառավարութիւնը ձեռնարկած է արդէն ելմտական եւ տնտեսական իր ծրագիրներուն իրագործման :

Ինչպէս գրած էինք , Ազգ . Ժողովը 191ի դէմ 264 ձայնով վաւերացուց արդէն 1958ի պիւտճէն : Երէկ առաւօտ ալ նախարարական ժողով մը գումարուեցաւ , մասնաւորաբար գիներու հարցին քննութեան համար : Ինչպէս ծանօթ է , կառավարութեան մեծագոյն մտահոգութիւնն է ներկայիս գիներու խնդիրը :

Կայ նաեւ այլ պարագայ մը . ներածում եւ արտածում : Սկիզբէն ի վեր նախարարները կը մտածեն հաւասարակշռել ապրանքներու առուծախը՝ արտասահմանի հետ :

Տնտեսական նախարարութեան քարտուղարը ծրագիր մը պատրաստած է ներածման համար : Եթէ այս ծրագիրը ընդունուի , 1958ի ընթացքին 1700 միլիառի ներածում պիտի ըլլայ : Յառաջիկայ տարուան երկրին տնտեսական հաւասարակշռութիւնը պահելու համար՝ նուազագոյն ծրագիր մըն է պատրաստուածը :

Այսուհանդերձ , ծրագիրը վաւերացնելէ առաջ խորհրդակցութիւններ պիտի ըլլան . Ֆրանսա կը մտածէ դուրսէն փոխառութիւն մը ընել : 450 – 500 միլիոն տոլարի փոխառութիւն մը պէտք է ընել՝ այս ծրագրին յաջողութեան համար : Եթէ անիկա ձախողութեան մատնուի , երկրին տնտեսութիւնը ամբողջութեամբ պիտի խանգարուի :

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վարչապետ Ֆելիքս Կայեառ կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ ուրբաթ գիշեր՝ ձայնասփիւռէն եւ հեռատեսիլէն : Ատլանտեան Ուխտի ժողովին հաշուեկշիռը ներկայացնելով , Վարչապետը գոհունակութիւն յայտնեց . — Ցարդ մեր պարտաւորութիւնները միայն զինուորական էին : Ժողովին մէջ համաձայնեցանք կրկին՝ դիմադրաւելու համար որեւէ վըտանգ՝ որուն սպառնալիքին տակ կը գտնուինք արդէն :

Կայեառ «վտանգ»ին մասին խօսելով , ըսաւ թէ անիկա Եւրոպայի արեւելեան շրջանէն չէ որ կուգայ , այլ՝ Միջին Արեւելքէն՝ ուղղակի եւ Ափրիկէէն անուղղակիօրէն : Զեկոյցին մէջ ըսուած է արդէն , թէ որքան կարեւորութիւն կը ներկայացնենք այդ շրջաններուն :

Նախագահ Այզընհաուըրի մասին խօսելով , Վարչապետը ըսաւ թէ ան չէ մոռցած թէ հրամանատար եղած է բանակներու՝ որոնք ազատագրած են Ֆրանսան : Նախագահը , ըստ Կայեառ , բարեկամական վերաբերում ունի : Արտաքին նախարար Տըլըս հարազատօրէն բացատրեց Այզընհաուըրի միտք բանին :

Առջի օր , Արտաքին նախարար Փինոյի գրասենեակին մէջ Եւրոպայի վեց երկիրներու Արտաքին նախարարներու ժողով մը գումարուեցաւ : Կը մասնակցէին՝ Ֆրանսայի , Գերմանիոյ , Իտալիոյ , Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի ներկայացուցիչները :Երեքուկէս ժամ վիճելէ ետք , Արտաքին նախարարները որոշեցին դարձեալ հաւաքուիլ Փարիզի մէջ, Յունուար 6 – 7ին :

Հրատարակուած է կարճ զեկոյց մը , որ կը յայտնէ թէ նախարարները կարծիքի փոխանակութիւններ ունեցած են, առաջին առիթով : Իւրաքանչիւրը պարզած է իր տեսակէտը : Որոշում մը տալէ առաջ , նախարարները յարմար սեպած են խորհրդակցութիւն ունենալ իրենց կառավարութիւններուն հետ : Հետեւաբար , կը սպասուի Յունուար 7ին :

Օրը Օրին

ԽՕՍՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԸ ...

«խօսում» է դարձեալ Երեւանը, թոհ – ուբոհով, փողով՛ու թմբուկով :

«Հայկական պետական ռատիոկայան»ը յաջորդական ձայնասփռումներ կատարեց «Արտասահմանի Հայերի»ն համար . (առաջինը՝ Դեկտեմբեր 12, Եշ. օր, երկրորդը՝ Դեկտեմբեր 15, կիրակի գիշեր) :

Ի՞նչ կ'ուզէք որ ներկայացուած ըլլայ «պետակա՛ն» մեր ձայնասփիւռը՝ տարահալած բազմութիւններուն : Կապուտիկ – եանէն բանաստեղծութի՞ւն մը կարդացած է խօսնակը, հայրենական յուշեր արթնցնելու համար սրտերու մէջ, թէ՞ հատուած մը ներկայացուցած է «Դաւիթ բէգ» օփերայէն, հոգիները ազնուացնելու համար :

Ընդհակառակն :

Փորձած է հոգիները պղտորել, կիրքերը գրգռել, պառակտումը խորացնել :

« Արտասահմանի Հայերի»ն համար Երեւանի ձայնասփիւռը ներկայացուցած է Դաշնակցութիւնը եւ Դաշնակցութեան գործունէութիւնը՝ գաղթաշխարհի մէջ․․ աւելորդ է ըսել՝ թէ ի՛նչ լեզուով : Բաւարարուինք, յայտնելով, թէ հայկական պետակա՛ն մեր ձայնասփիւռը, հայկական թիւով ու որակով մեծագոյն կազմակերպութեան մասին, արտերկրի իր ունկնդիրներուն յայտնած է կարծիքը .. խալէտ Պէքթաշի, որ ուրիշ մէկը չէ, եթէ ոչ Սուրիոյ համայնավար պարագլուխը : Հարցը այն չէ, թէ արտասահմանի Հայերը «արտասահմանցի» Պէքթաշի մը կարծիքներո՞ւն պէտք ունէին Դաշնակցութեան պատմութիւնն ու գործունէութիւնը իմանալու համար, այլ՝ հարցը այն է, թէ Երեւանը *օտար* աղբիւրներու կը դիմէ, իր հարազատներուն ներկայացնելու համար իր... հարազատները :

Կար ժամանակ մը, երբ «հայկական պետական ռատիոկայան»ը « արտասահմանի Հայերի»ն համար տեղեկութիւններ կուտար հայրենի երկրէն, հայրենի երգեր կը ձայնասփռէր եւ բանաստեղծութիւններ, որոնք հանոյքով, ու, ինչո՞ւ չէ, հոգեկան խորունկ հրճուանքով կ'ունկնդրուէին . չէ՞ որ, վերջապէս հայրենի երկրին գեղեցկութիւնները կը բերէին անոնք, հոգ չէ թէ ալիքներու ճամբով :

Ի՞նչ ըսել սակայն այս գրգռութիւններուն, որոնք ուրիշ նպատակ չունին, եթէ ոչ ե՛ւս աւելի պառակտել ցրտահար սրտերը :

Եթէ նիւթ չունէին, կրնային գոնէ հաղորդել «Արտասահմանի Հայերի»ն, թէ քանի՞ ծառ տնկեցին, իրենք , սոցիալիզմ... Տնկողները, «նոր ժամանակաշրջանում »... :

ԱՐՄԵՆԱԿ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, յայտարարուած էր թէ Ինտոնեզիոյ Նախագահը՝ Սուքարնօ , արտասահման պիտի անցնի՝ հանգստանալու համար : Թուականն ալ որոշուած է ներկայիս .— Յունուար 5 : Հանրապետութեան նախագահը պիտի փոխարինէ Ինտոնեզիական Խորհրդարանի Նախագահ Տոքթ . Սարթօնօ, որ այս ուղղութեամբ երդման արարողութիւն մըն ալ ըրաւ :

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Նախագահ Սուքարնոյի ներկայութեան , մինչ բանակը խիստ հսկողութիւն կ'ընէր Խորհրդարանին շրջակայքը :

Խորհրդարանին մէջ, Նաւատորմի նախարարը յայտարարեց , թէ Խ. Միութիւն 140 միլիոն տոլարի նաւեր պիտի տայ Ինտոնեզիոյ : Նաւերուն մեծ մասը ռուսական պիտի ըլլայ : Ինչպէս ծանօթ է , Ինտոնեզիա ցարդ կը մտածէր Ճափոնէն ստանալ իրեն պէտք եղած նաւերը՝ արշիպեղագոսին մէջ երթեւեկը կանոնաւորելու համար . Թոքիօ մերժեց գոհացում տալ այդ պահանջքին՝ այնքան ատեն որ պատերազմի վնասներու հատուցման համաձայնագիր մը չէր ստորագրուած երկու երկիրներուն միջեւ :

Մինչ այս մինչ այն, Սէլէպի հարաւային շրջանին մէջ ինտոնեզիական բանակը կ'աշխատի զսպել ապստամբական շարժում մը, որ բնակչութիւնը ահաբեկած է : 32.000 գիւղացիներ ապաստանած են արդէն ապահովութեան կեդրոններուն մէջ : Ապստամբներուն գործունէութիւնը այնքան մտահոգիչ դարձած է, որ օդանական ուժեր ղրկուած են բանակին : Զինուորական բանբեր մը յայտարարեց , թէ բանակը կացութեան տէրն է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Գերագոյն Խորհուրդին հրամանագիրով Քոզլով նշանակուած է Ռուսական Դաշնակցային Հանրապետութեան Վարչապետ : Ցարդ այդ պաշտօնը կը վարէր Եասնով, որ իր յաջորդին օգնականը եղաւ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ 1956ի ապստամբութեան ընթացքին, Իմրէ Նակիի կառավարութեան Պատերազմական նախարար Փալ Մալեթէր կը պահանջէր որ ռուսական բանակը հեռանար Հունգարիայէն. ասոր վրայ ձերբակալուեցաւ եւ բանտարկուեցաւ : Ներկայիս, Մալեթէրի երեք տղաքը նամակ մը գրած են մարեշալ Բուլկանինի, որ միջամտութիւն մը ընէ, ի նպաստ իրենց հօր :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Թունուզեան սահմանագլուխին վրայ ծանր բախում մը եղաւ բանակայիններու եւ ապստամբներու միջեւ : Ըմբոստները 71 հոգինոց խումբ մը կը ներկայացնէին, որոնց 70 հատը սպաննուած է եւ մէկն ալ՝ ձերբակալուած : Բազմաթիւ զէնքեր գրաւուած են : Բանակայինները երեք զոհ եւ 16 վիրաւոր տըւած են :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը օդանաւային պաշտպանութեան ծրագիր մը կը պատրաստէ՝ Ատլանտեան Ուխտի ժողովին հետեւանքով հաւանական վտանգի մը առաջքն առնելու համար :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը Անգլիոյ Արտաքին Նախարար Լոյտի մասին խօսելով , յայտարարեց թէ անգլիական կառավարութիւնը Խ. Միութեան հետ բարեկամական յարաբերութիւններ ստեղծելու նպատակ չունի :

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մամուլի գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ հունգարացի չորս երեսփոխաններ իրենց հրաժարականը ներկայացուցած են, Խորհրդարանի վերջին ժողովին մէջ : Հրաժարման պատճառները ծանօթ չեն :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Մարմարա օրաթերթը Դեկտեմբեր 13–ին կը հաղորդէր թէ Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքը «ծայրագոյն վարդապետի» աստիճան պիտի տայ... եպիսկոպոսի մը, որ նոր կը վերադառնար Էջմիածնէն, ուր գացեր էր եպիսկոպոսանալու, ինչպէս օրէնք է։

Պոլսոյ հայ ժողովուրդը... կատակ կարծեց այս լուրը։ Ոմանք «հինգերորդ դասարանէն չորրորդ իջնելու պէս բան մը» համարեցան, բայց եւ այնպէս ուզեցին հասկնալ թէ... «ինչո՞ւմն է բանը»։ Մարմարա կ՚աւելցնէ թէ «մեր ժողովուրդը կ՚ուզէ սորվիլ եւ գիտէ սորվիլ», նոյնիսկ ... մանիէրիստներու «միտ բանին»։

Հետաքրքիրները գոհացնելու համար, Պատրիարքարանէն կը թելադրուի կարդալ՝

Ոչ թէ Պօղոսի նախընտիր աշակերտին յանձնարարութիւնը. — «Ձեռս վաղվաղակի յուրուք վերայ մի՛ դնիցես» (Ա. Տիմ. Ե. 22)։

Ոչ թէ Ներսէս Շնորհալի կաթողիկոսին նշանաւոր «Թուղթը» (էջ 125, տպ. Վենետիկ). — «Զանարժանս յառաջ կոչել յաստուածային սպասաւորութիւն՝ ի կորուստ կոչողացն եւ կոչեցելոցն, եւ զարժանաւորս յետս կացուցանել, զպիղծս իբրեւ զսուրբս, եւ զսուրբս իբրեւ զպիղծս վարկանելով», (կ՚արժէ կարդալ այս «Թուղթը» ամբողջութեամբ)։

Ոչ ալ Հնգամատեանը. — «Մի՛ մատիցէ մատուցանել պատարագ Աստուծոյ... այր կաղ կամ կոյր կամ կարճունչ կամ ականջատ, կամ այր ձեռնբեկ կամ ոտնբեկ, կամ սապատողն կամ չիլ կամ պլտակն, կամ այր՝ յորում իցէ քոս կամ քաղցկեղ կամ միորձի» (Ղեւտ. ԻԱ. 18)։

Այլ Օրմանեանի Հայոց Եկեղեցին, — որ արժանացած է բազմաթիւ տպագրութեանց, փոյթ չէ թէ ոմանք (Պուէնոս–Այրէս) լեցո՛ւն տպագրական սխալներով, — էջ 154, ուր գրուած է.

«Վարդապետական աստիճանը, որ աստուածաբանական մագիստրոսութեան համապատասխանող աստիճան մըն է, տրուչութեան առեն ձեռնադրութեանց կերպարանը կ՚առնէ։ Երկու աստիճանները կը բաժնուի, փոքր ու մեծ, կամ մասնաւոր ու ծայրագոյն։ Այս վերջինը եպիսկոպոսական աստիճանի համանման պատիւներ եւ առանձնաշնորհումներ կը վայելէր երբեմն, երբ քիչերու կը տրուէր այդ աստիճանը։ Վարդապետութեան երկու աստիճաններն ալ կը տրուին ծայրագոյն աստիճան ունեցող եպիսկոպոսներու ձեռքով»։

«Մարմարա»յի բերնով Օրմանեան կարդացողը հարկ կը համարի պարզաբանել Օրմանեանի հայերէնը եւ յայտարարել.

«Վերջին նախադասութենէն կը հետեւի թէ կրնայ պատահիլ, որ վարդապետ մը եպիսկոպոսնայ՝ առանց «ծայրագոյն վարդապետի» աստիճան ունենալու. բայց որպէսզի եպիսկոպոս մը կարենայ վարդապետական յիշեալ երկու աստիճանները տալ ուրիշի մը, պայմանն է որ նախ ինք ստացած ըլլայ ծայրագոյն վարդապետի աստիճանը»։

Հիմա մեր կարգն է ըսելու.

«Օրմանեանի վերջին նախադասութենէն առանձ բան չի հետեւիր, բայց Օրմանեանի մեկնիչին վերջին նախադասութենէն կը հետեւի թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ծայրագոյն վարդապետի աստիճան չունէր որ տար այն եպիսկոպոսին զոր նոր էր օծեր»։

Մարմարա չըսա՞ւ այս բանը։ Պոլսեցի՞ն ալ չըսաւ ու ... կլլեց։

Մարմարային լօ–լօ, Պոլսեցիին լօ–լօ, մեղի՞ ալ լօ–լօ։

Արդ, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը «ծայրագոյն վարդապետ» էր՝ երբ եպիսկոպոս չէր դեռ։ Կարդալ «Էջմիածին» ամսաթերթին մէջ, 1950 Մարտ – Ապրիլ թիւը, էջ 86, ուր յօդուածի մը տակ, որ խորագրուած է «Մեր հարազատ լեզուն», այժմու կաթողիկոսը ստորագրած է «ծայրագոյն վարդապետ», առաւել եւս՝ կրելով համալսարանական տիտղոս։

Նպատակ չունիմ քննելու թէ ո՞ր ակէն ջուր կը խմէ Օրմանեան՝ «վաւերական» բաներ ըսելու համար մեր եկեղեցական աւանդութեանց մասին։ Ոչ ալ մատնացոյց ընելու նոյն Օրմանեանին սա պարբերութիւնը. «Հայ եկեղեցւոյ մէջ հաստատուած վարդապետութեան երկու աստիճանները, «մասնաւոր» ու «ծայրագոյն» վարդապետ, ճշդիւ (?) կը համապատասխանեն եւրոպական համալսարաններու մէջ տրուած՝ աստուածաբանական գիտութեան արտօնեալի (լիսանսիէ) եւ տոքթորի (տոքթոր) աստիճաններուն» (էջ 186)։ Հարկ չեմ տեսներ կարմիր գիծով մը ցոյց տալու հեղնանքը, որ արտայայտուած է այս պարբերութեան յաջորդող տողերուն մէջ։ Բայց պարտք կը համարիմ հասկնալ մեր այժմեան պատրիարքէն, որ զոց գիտէ Օրմանեանի գիրքը՝ իբրեւ ... եօթներորդ Աւետարան կամ նոր Մաշտոց, թէ կանոնական աւանդութի՞ւն մը կայ որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը նախ եպիսկոպոս ձեռնադրեց եւ օծեց, յետոյ ղրկեց Պոլսոյ պատրիարքին որ ծայրագոյն վարդապետ ձեռնադրէ, թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ուրի՛շ պատճառներ ունէր՝ «ծայրագոյն վարդապետի» աստիճան չտալու համար անոր, զոր կ՚աստիճանաւորէ այն որ չատ կը հոլովէ մէկ Գլուխ եւ մէկ հօտ տաբաղը։ Կարեւորն այն չէ թէ «նախընթացներ» կան «ծայրագոյն վարդապետի» աստիճան տալու յետ եպիսկոպոսացման, այլ այն թէ ինչո՛ւ կաթողիկոսը չի տար ու պատրիարքը կու տայ, մէկուն թերին միւսը լրացնելու ձեւով մը՝ մէկ ամիս չանցած, վերադարձի ճամբուն վրայ։

Տեղի չտալու համար նման կեղակարծութեանց, լաւ չէ՞ր կամրջագլուխ մը հաստատել Պոլսոյ մէջ, կանոնական ձեւով չարունակելու համար ճամբորդութիւնը դէպի Էջմիածին այն ջուրի ճամբային վրայ, որ յատուկ է եպիսկոպոսներուն, փոխանակ Էջմիածնէն ետքը ճամբորդութիւնը վերջացնելու Պոլիս՝ հուսկ ու գերագոյն օրհնութիւնը ստանալու ձեւով մը։

Այլապէս պիտի գտնուին չատեր, որոնք նման փինիսաժները պիտի վերագրեն գիտսութեան, որ անսովոր էր Արմաշի դպրեվանքին սկեպտիկ աւանդութեանց մէջ, ուրիշներ ... մանիէրիսմի, որ յատուկ է առաւելապէս երիտասարդութեան, ոմանք ալ՝ «թերին եւ անընդունելին» ստուգող եկեղեցական բացառիկ ու բարձրագոյն կարգի մը, որ տրուած է միայն Պոլսոյ Հայոց պատրիարքին։

Վասն զի, եթէ աւանդութիւն դառնայ այս պարագան, ի վերջոյ մեզի կը մնայ սպասել որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, առաւօտ մը, ճամբայ ելլէ Էջմիածնէն Պոլիս, «ծայրագոյն վարդապետի» աստիճան ստանալու համար Պոլսոյ մեր պատրիարքէն կամ օրինականացնելու համար իր «թերին եւ անընդունելին»։

ԱՐԱԶ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՅ ԼԵԶՈՒՆ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

Ժընեւի համալսարանին դասախօսներէն Փրոֆ. Կոտէլ, որ ծանօթ է իր հայագիտական ուսումնասիրութիւններով, վըլ–խաւրապէս հրատարակուած Պոլսոյ Հայոց Ազգ. Հիւանդանոցին Տարեցոյցին մէջ եւ այլուր, դասախօս նշանակուած է նոյն համալսարանին հայ լեզուի դասընթացքին, որ նոր հաստատուած է։

Փրոֆ. Կոտէլի անդրանիկ զաւակը, Վահէ Կոտէլ, Փրանսերէնի թարգմանած է Վարուժանի բանաստեղծութիւններէն հատընտիր կտորներ, եւ հրատարակած զուիցերական գրական պարբերաթերթերու մէջ։

ՊՈԿՏԱՆ Փ. ՀԱԺՏԵՌԻ ԵՒ ԻՐ ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բազմակողմանի հմտութեամբ օժտուած ուսմէն մաքի առաջնուոր դէմքերէն մէկն էր Պոկտան Փ. Հաժտեու, որ չարք մը պատմագիտական հետազօտութիւններով սերտօրէն կապուած պիտի մնայ ռումանահայ գաղութի անցեալի պատմութեան հետ։

Ծնած է 1838ին, Հոթինի Քրիսթինեշթ գիւղը, մոլտաւական ծագումով փեթրիչէյքու ընտանիքէն եւ մեռած՝ Քըմփինա, 1907ին։

Խարքովի համալսարանը աւարտելէ ետք, Փ. Հաժտեու ինքնազարգացումով կը տիրանայ գիտական ու լեզուաբանական մեծ հմտութեան եւ անդամ կ՚ընտրուի Փեթրոկրատի ակադեմիային։ Իր հայրենիքին մէջ, մինչեւ մահը, նուիրուած է գրականութեան։

Փ. Հաժտեու միաժամանակ եղած է գրագէտ, բանաստեղծ, նորավիպագիր, թատերագիր, պատմագէտ, հնաբան, ցեղագիր, բանասէր, ստուգաբան, քրոնիկագիր, քննադատ, երգիծաբան, սլաւագէտ, լատինագէտ, խորհրդարանի անդամ ու ակադեմական։

Ստեղծագործական իր կեանքը կը սկսի Խարքովի ուսանողութեան շրջանէն, երբ առիթը ունեցաւ ճանչնալու ռուս գրականութեան ականաւոր դէմքերը։

Գրական ու գիտական ստեղծագործութեան զուգընթաց, Հաժտեու մասնակցեցաւ նաեւ ռումէն հասարակական կեանքի գործունէութեան։

Իր պատմական հետազօտութեանց կարգին, Հաժտեու գրաղած է նաեւ Հայերու անցեալով՝ ռումէն հողին վրայ, վեր հանելով Հայոց չինարար դերը Ռումանիոյ մէջ։ Ան կը ծանրանայ հայ վաճառականներու ռումէն առեւտուրի զարգացման մատուցած ծառայութեանց վրայ, յիշատակելով «հայ կառքերը», որոնց միջոցով տեղի կ՚ունենային այդ ժամանակի Ռումանիոյ արտածման եւ ներածման ապրանքներու փոխադրութիւնը։

Հաժտեու իր «Էթիմոլոճիքում մակնում» (Պուքրէշ, 1887) բառգրքին մէջ կը խորացնէ իր ուսումնասիրութիւնը Հայոց կեանքի մասին՝ հին Ռումանիոյ մէջ, քննելով միաժամանակ ռումէն եւ օտար հին քրոնիկագիրները եւ սլաւական, յունական եւ ռումէն կրօնական գրութիւնները։

Հաժտեու չատ կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է նաեւ 1888–ին, ուր կ՚ըսէ թէ Արճէշի վանքը հին հայ պաղթականներու ձեռակերտն է, յենուելով պատմական այն փաստին վրայ, թէ Ռումէնները երբեք պաղթականներ չեն ունեցած Հայաստանի մէջ, մինչդեռ Արճէշի շրջանին մէջ հայ պաղթականութեան գոյութիւնը յիշատակուած է ԺԳ. դարուն։ Հաժտեու կը յիշէ նոյնպէս, թէ Արճէշ գիւղաքաղաքի կնիքը, որ կը ներկայացնէ երկգլուխ արծիւ մը, հայկական ծագում ունի։

Արճէշ բառին կազմաբանական վերլուծումով՝ Հաժտեու կը յանգի միեւնոյն եզրակացութեան։

Հաժտեուի յայտնած կարծիքը յետագային հաստատեցին նաեւ Ա. Շուալի պատմաբանը, Ֆրանց Եաֆէ, Սթըրժի–քովսկի եւ Թորոս Թորամանեան, հայ անուանի ճարտարապետը, որոնք պնդեցին թէ հայ վարպետները աշխատած են Արճէշի վանքին կառուցման համար։

Ռումէն հեղինակ Ալպուսոուիչեանու եւս, 1927 Ապրիլ 22ին, Փարիզ գումարուած Պատմական գիտութեանց համաժողովին մէջ «Հայկական ազդեցութիւնները ստորին Դանուբի կրօնական ճարտարապետութեան մէջ» իր ուսումնասիրութեամբ, ի մէջ այլոց կը գրէ. — Արճէշի եկեղեցիին զարդարանքը կը յիշեցնէ Ժ. – ԺԳ. դարերու հայ եւ վրացական եկեղեցիներու զարդարանքը։

Ուրեմն, հաւանական է, որ Արճէշի յիշատակարանի զարդարանքին համար աշխատող արեւելքցի վարպետներուն մէջ Հայեր ալ կային, կամ, գոնէ անոնց զարգացին մէջ կազմուած եւ իրենց գեղարուեստական եղանակներէն խորապէս ազդուած արուեստագէտներ։

Հաժտեու ուսմէն մշակոյթի մեծագոյն դէմքերէն մէկը ըլլալով հանդերձ, մանրակրկիտ պրպտումներ ըրած է՝ երեւան բերելով հայ մտքին ու արուեստին, լուսաւոր հետքերը, Ռումանիոյ մէջ։

Թ. ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

—o—

Խանդուածքով եղած է հաւաքական աշխատանքի մարդը։ Չէ փնտռած ամէն անգամ մեծ դերերով հանրութեան ներկայանալու առիթներ։ Ստանձնած է սիրով ամէն դեր, համարելով որ թատրոնը հաւաքական աշխատանքի կրկէս մըն է, ուր անհատի պաշտամունքը կրնայ վնասակար հանդիսանալ ընդհանուր գործի յառաջդիմութեան տեսակէտէն։

Այսպէս են արուեստի ճշմարիտ երկրպագուներն ու ծառայողները։

Ես առիթը ունեցած եմ, հոս, Փարիզի մէջ, Ֆրանսական Ազգային Թատրոնի բեմին վրայ տեսնելու խաղը մեծանուն ֆրանսացի դերասան Տընի տ՚Ինէսին, Թէատր տը Պանվիլի «Կրէնկուար»ին նոյնինքն հերոսին՝ Կրէնկուարի դերին մէջ։ Հիացած եմ իր գմայլելի խաղով։

Ուրիշ օր մը, նոյն թատրոնին մէջ, ներկայ եղած եմ Ալֆրէտ տը Միւսէի «Լօրէնզաչիօ»ին։ Պզտիկ դեր մը, դերթէ անխօս, կարտինալի մը դերը խաղացող դերասանը ուշադրութիւնս գրաւած է իր գեղեցիկ խաղով։ Դիմած եմ յայտագրին եւ աչք մը նետելով անոր վրայ սուղած եմ որ այդ «փոքր» դերը խաղացողը ուրիշ մէկը չէր եթէ ոչ մեծանուն Տընի տ՚Ինէսը։

Մեծ ու փոքր դեր գոյութիւն չունի ճշմարիտ արուեստագէտին համար։

Այդ փաղանգին կը պատկանէր ողբացեալ Միքայէլ Մանուէլեանը։ —

×

Ինչպէս բեմին վրայ, այնպէս ալ կեանքի մէջ, չատ սիրուած ու յարգուած անձնաւորութիւն մը եղած է Միքայէլ Մանուէլեան։ Ազնիւ, բարի, արժանաւորները յարգող ու սիրող, եւ անողոք՝ բոլոր անտաղանդ կաչաղակներուն հանդէպ։

Ս. Սարգսեան «Միքայէլ Մանուէլեան» հատորին մէջ կը պատմէ հետեւեալ դէպքը, քաղուած մեծանուն գրող Ստեփան Զօրեանի յուշերէն. —

«Մի անգամ երիտասարդ մի դրամատուրգ լսելով որ Միչոն (մտերմական շրջանակներու մէջ այսպէս կը կոչէին Մանուէլեանը) աննպաստ կարծիք է յայտնել իր պիէսայի մասին հարցնում է նրան.

— Ճի՞շդ է ընկեր Մանուէլեան, որ դուք ասել էք թէ իմ պիէսը վատ է։

— Ո՛չ։ Ես այդպէս չեմ ասել, պատասխանում է Միչոն։ Ես ասել եմ ոչ թէ վատ է, այլ չա՛տ վատ է»։

Ուրիշ օրինակ մը եւս, այդ կարգէն, որ կը հաստատէ Միքայէլ Մանուէլեանի ճշմարտախօս նկարագիրը. —

«Սունդուկեանի անուան թատրոնում ընթերցւում էր մի պիէս, որը վերջանում էր «ինտէրնացիոնալ»ով։ Ունկնդիրներից չատերը գովում են, մի մասն էլ խորհուրդներ է տալիս հեղինակին՝ սիրտը չկոտրելու համար։ Խօսք է վերցնում Մանուէլեանը եւ, հաւատարիմ իր սկզբունքին՝ ճշմարտութիւնը, ասում է. «ինտերնացիոնալը աշխարհը կը փրկի, բայց այս պիէսը չի փրկի...»։ Եւ սառը ջուր լցնելով հեղինակի գլխին, նստում է իր տեղը»։

Հակառակ այն հանգամանքին, սակայն, որ անողոք կեցուածք ունէր պատուախօս եւ անարժան տօն – քիչութիւններուն հանդէպ, այսուհանդերձ քաջալերող եղած է միշտ երիտասարդութիւնը եւ ամէն առիթի ալ առաջնորդած է անոր քայլերը։

Հայաստանի կառավարութիւնը բարձրօրէն գնահատելով հայ թատրոնի անխոնջ առաքեալին ծառայութիւնները, 1924 Փետրուար 27ին, մեծ շուքով կը տօնէ անոր թատերական գործունէութեան 30ամեակը, եւ Մանուէլեան առաջիններէն մէկը կ՚ըլլայ վաստակաւոր արուեստագէտի կոչումը ստացողներէն։

Ցարեկեանին հանդիսութեան օրը հայրենասէր հեռագիրներ եւ նամակներ կը տեղան զանազան վայրերէ, շնորհաւորելով անզուգական դերասան – գրողի յոբելեանը։ Եւ այնուհետեւ Միքայէլ Մանուէլեանի կուրծքը կը զարդարուի պետական շքանշանով։

Մինչեւ իր կեանքին վերջին շունչը, հայ բեմի «կախարդ»ը ծառայեց իր ժողովուրդին եւ փառքով ինկաւ պատուոյ դաշտին վրայ 1944 Հոկտ. 7ին։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

(4 եւ վերջ)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Գրագէտ մը՝ որ սկսած է յաղթանակել Արեւմուտքի մէջ, մինչ իր երկիրը՝ Խ. Միութիւն, լռութեան դատապարտած է զինքը: Տարիներէ ի վեր, իր գործերը յարմար չեն նկատուիր՝ տպուելու համար: Իտալիոյ մէջ սակայն իր վէպը՝ «Տոքթէօր Ժիվակօ» սկսած է ահագին աղմուկ բարձրացնել եւ անձկութեամբ կը սպասուի անոր թարգմանութեան :

Այս մարդը կը կոչուի Պորիս Փասթերնաք, ռուսական արդի գրականութեան մեծագոյն դէմքերէն մէկը, եւ, անկասկած՝ ամէնէն խիզախը: Խորհրդային Գրողներու Միութեան կողմէ դատապարտուած՝ որ կը պատկանի «ներքին տարագրութեան», Փասթերնաք պատասխանած է. «Երկիրս պիտի չձգեմ երբեք» : Սակայն, իր երկրէն դուրս է, որ արձագանգ կը գտնէ իր տաղանդը :

Պորիս Փասթերնաք կը բնակի Մոսկուայէն քանի մը քիլոմեթր անդին հաստատուած խորհրդային գրողներու գիւղին մէջ, իր սպասուհիին եւ երկու շուներուն հետ: Տան մէջ կ'ընդունի դրացիներ, որոնք իրեն պէս գրողներ են եւ ժամանակ կ'անցնէ՝ գրականութեան եւ արուեստի մասին վիճելով: Վաթսունըեօթ տարեկան է :

Խորհրդային իշխանութիւնները զինքը մարտիրոս մը չըրին, այլ՝ դատապարտեցին կէս-լռութեան : Ներկայիս, Պորիս Փասթերնաք կրնայ թարգմանել միայն օտար գրողներու գործերը : Անցեալ ամառ, Մոսկուայի թատրոնին մէջ Շիլլերի Մարի Սթիւարթը, իր թարգմանութեամբ, Ռիլքէի բանաստեղծութիւնները, դարձեալ իր թարգմանութեամբ, մեծ աղմուկ հանեցին Ռուսիոյ մէջ:

Քանի մը ամիս առաջ, խորհրդային «Զնամիա» պարբերականը երբ հաղորդեց թէ «Տոքթէօր Ժիվակօ»ն պիտի հրատարակուի, կարծուեցաւ թէ արգելքը վերցուած է Փասթերնաքի վրայէն: Քանի մը շաբաթ վերջ սակայն, Պետական Հրատարակչութիւնը կը հաղորդէր, թէ գրքին տպագրութիւնը յետաձգուած է: Իրեն չէին ներած կարգ մը նախադասութիւններ, ինչպէս. «մարքսիզմը բաւարար ամբողջութիւն մը չէ՝ գիտութիւն նկատուելու համար», կամ՝ «կը մտածեմ թէ համայնացումը յիմարութիւն մըն էր եւ ձախողեցաւ, թէեւ չեն ուզեր ընդունիլ այս ձախողութիւնը» : Դատապարտուած է՝ աւելի կամ նուազ չափով վերջին շրջանի ռուսական կեանքը քննադատելուն համար :

Իր գրքին մէջ ներկայացուած է 1903էն 1929 ընկերութեան մը յաջողութիւնը՝ ուրիշի մը խորտակումով, բայց այս բոլորը՝ բժիշկ Ժիվակոյի բերնով. վերջապէս, յեղափոխութեան փիլիսոփայութիւնն է, որ գրուած է մէջտեղ. «կեանքին իսկական արժէքը, կ'ըսէ ան, ճշմարտութիւնն ու գեղեցկութիւնն են եւ մարդկային իշխանութիւնը չէ, որ մեզ պիտի առաջնորդէ դժուարին այս ճամբայէն »:

Երկարատեւ լռութենէ մը ետք, Փասթերնաքին առիթը տրուեցաւ՝ որպէսզի ըսէ այն, ինչ որ կ'ուզէր ըսել: Միլանի համայնավար հրատարակիչներէն մէկը իրեն առաջարկեց վէպը տպել : Ձեռագիրը փոխադրուեցաւ Իտալիա: Խորհրդային Գրողներու Միութիւնը Փասթերնաքի առաջարկեց, որ վերաքննէ իր գործը. գրագէտը չհամաձայնեցաւ եւ իր տեսակէտը յայտնեց իտալացի հրատարակիչին: Գրողներու Միութեան քարտուղարը անձնապէս գնաց Միլան, հրատարակիչը համոզելու համար. սակայն, այս վերջինը տեղի չտուաւ, յայտարարելով թէ գաղափարական տարակարծութիւնը զինքը չի հետաքրքրեր. բաւական է՝ որ գիրքը գլուխ-գործոց մըն է:

Միլանի բնակչութիւնը իրաւունք տուաւ հրատարակիչին եւ քանի մը ժամուան մէջ «Տոքթէօր Ժիվակո»յի յաջորդական երկու տպագրութիւնները սպառեցան :

Անցեալ շաբաթ, խումբ մը օտար լրագրողներ Մոսկուայի մէջ այցելութիւն մը տուած են Փասթերնաքի եւ հարցումներ ուղղած անոր՝ «Տոքթ. Ժիվակօ» վէպին մասին: Ռուս գրագէտը պատասխանած է լրագրողներու հարցումներուն, աւելցնելով թէ ինք շատ պիտի ուզէր իր վէպը տպուած տեսնել Մոսկուայի մէջ ...:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ. — Ծանօթ է, որ Եղիշէ Չարենց իր բանաստեղծութիւններէն զատ ունի նաեւ արձակ էջեր ու կարծիքներ՝ գրականութեան մասին : Ստորեւ՝ նմոյշ մը—

Որքան էլ փոքր լինի ժողովուրդը եւ նրա գրականութիւնը, վերջինս չի կարող չունենալ իր ինքնատիպ, եզակի եւ անկրկնելի նրբերանգը, որպիսին յատուկ են միայն տուեալ գրականութեանը եւ նրա լաւագոյն ներկայացուցիչներին :

Որպէս օրինակ ես վերցնում եմ հայկական պոեզիան (բանաստեղծութիւնը), անցեալի ու ներկայի պոեզիան, որովհետեւ վերջինս ինձ աւելի է ծանօթ, քան որեւէ այլ ազգային գրականութիւն: Ես տեսնում եմ, որ այնպիսի վարպետներ, ինչպիսիք են մեր միջնադարեան աշխարհիկ բանաստեղծները, չի կարելի գտնել ուրիշ ոչ մի գրականութեան մէջ, հարկաւ ո՛չ նրանց հանճարեղութեան իմաստով, այլ գոյների ու երանգների, ձեւերի եւ մշակման իմաստով : Այսօր նրանք մեծ օգնութիւն են ցոյց տալիս ինձ՝ ձեւեր կերտելու ասպարէզում :

×

Յովհաննէս Թումանեանը մէկն էր այն երջանիկներից, որոնց հոգեկան հմայքը, տաղանդի կարողութիւնը այնքան էր զօրաւոր, որ ճեղքում էր ամէն մի արգելք ու պատնէշ, հասնում էր ուրիշ սրտերի խորքը, դառնում էր հանուր ու մարդկային :

Նա ինձ թւում էր յաճախ երազում տեսած, կամ մանկական հէքեաթից մեր աշխարհն ընկած կախարդական մի հայելի, որին նայողը կը տեսնի իր մանկութիւնը, մանկութիւնը մութ ու անվերադարձ : Հնի, անցեալի, նահապետական գիւղի մութ ու կախարդ կենդանի հայելին էր Թումանեանը, այնտեղից, ծուխ ու մշուշ դարձած տարիների ծոցից բերել էր Թումանեանն իր հետ մի կախարդական լապտեր :

×

Մի զարմանալի քնքոյշ ու խնդագին զգացմունք եմ ունենում իւրաքանչիւր անգամ, երբ յիշում եմ, որ այնտեղ, գրասեղանիս դարակում պահուած են Տէրեանի — հասկանո՞ւմ էք, իսկական նրա ձեռագրերը ... Նրա ձեռքով գրուած այդ թերթիկները ... երբ անչափ տխուր եմ լինում, հանում եմ եւ նայում ... կարծես արեգակն է պահուած իմ գրասեղանի դարակում :

Հնից, տարիների մութից, մեր պոեզիայի էջերով ձգուել էր դէպի նորը եռօղակի մի շղթայ: Շղթայի այս ծայրում, ամենամօտը մեզ ու ամենասիրելին Տէրեանն էր. այն ծայրում, մեր այսպէս կոչուած «նորօրոյ պոեզիայի» եղման կէտում — Յովհ. Թումանեանը : Մէջտեղում Աւետիք Իսահակեանն էր, երկուսին էլ հարազատ ու «դուկից» — աջից ու ձախից :

×

Յառնեցիր յանկարծ վիթխարի թափով
Դու շռնդալից այգին ընդ առաջ,
Լցուած հողմային օրերի տապով՝
Կանգնեցիր՝ ձեռքիդ պայքարի շեփոր,
Եւ դարձար այնքան նոր ու անճանաչ :

Ե. ՉԱՐԵՆՑ

ԵՐԳԻԾԱԽԱՌՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԱՆՄԱՔՈՒՐ ԼԵԶՈՒ

Երեւանի մէջ հրատարակուող Ոզնի երգիծաթերթը «Անմաքուր լեզու» խորագրով այս հեգնախառն գրութեամբ կը քննադատէ ֆորմալիստները, որոնք կ'աղաւաղեն հայ լեզուն . —

Տարիներ առաջ, մեր թերթերից մէկում գրուեց այն մարդկանց մասին, որոնք շատ են սիրում խօսել ռեբուսային լեզուով, այսինքն՝ կրճատուած բառերից կազմում են անհասկանալի, անհեթեթութեան հասնող նախադասութիւններ: Այդ հիւանդութիւնը մինչեւ հիմա էլ շարունակւում է : Մի օր ընկերս, հանդիպելով ինձ, հարցրեց .

— Կարո՞ղ ես ասել, թէ ի՞նչ է նշանակում ԿԻՐՔԱՂԱՌ :

— Ի հարկէ կարող եմ, կիրքաղառ նշանակում է կիրականօրեայ քաղի առաւելութիւնները:

— Անհամ բացատրութիւն :

Մի փոքր մտածելուց յետոյ, ես բացագանչեցի .

— Գտա. Կիրակոսի քաղաքավարութեան առանձնայատկութիւնները :

— Ձեզաւ, քանի գնում, այնքան խճճւում է: Կիրքաղառ նշանակում է Կիրովականի քաղաքային առեւտուր :

— Մտքովս չէր անցնի :

— Դեռ շատ բաներ կը լսես: Մեզ մօտ սովորաբար գրում են գլխհաշուապահ, Գերգատարան, պատքարտուղար, Հայպարեպտղահանքջրերի արեստ, Հայթեթեւարդմատ, եւն. : Սրանք բոլորն էլ անմաքուր լեզուի սիրահար մարդկանց գիւտն են :

Տուն վերադառնալուց առաջ, մտայ թէյասեղան: Ինձանից ոչ հեռու նստած երկու մարդ զրուցում էին :

— Վարագդատ — ասաց մէկը, — իմ ԹԱՖը շրջանում առաջին տեղը բռնեց :

— Դէ, ուրեմն, երկուսս էլ ղոչաղ ենք, Սանասար — պատասխանեց միւսը: — Իմ ԽԱՖն էլ առաջաւոր է :

Հետաքրքրութեան համար դարձայ նրանց ու հարցրի .

— Ներողութիւն, ի՞նչ է նշանակում Թաֆ :

— Չգիտէ՞ք, — զարմացաւ Սանասարը: — Թաֆը մեր Թռչնաբուծական ապրանքային ֆերման է :

— Իսկ Խա՞ֆը :

— Խաֆն էլ Խոզաբուծական ապրանքային ֆերմա :

— Հաֆ չունէ՞ք :

— Ի՞նչ, — զարմացած հարցրեց Վարագդատը :

— Հա՛ֆ, Հա՛ֆ:

— Բա չունե՞նք: Հովիները սարն են տարել: Զալում շներ են:

— Դուք ինձ չհասկացաք. ես խօսում եմ Հորթաբուծական ապրանքային ֆերմայի մասին: Եթէ ձեր մեթոդով կրճատենք՝ կը ստացուի Հաֆ :

— Չէ, դա մտնում է կովաբուծականի, այսինքն՝ ԿԱՖի մէջ :

Ես ոտքի ելայ :

— Դէ, մնացէք բարով, յարգելի Լաֆեր :

— Լա՞ֆ :

— Այո, Լաֆ: Այսինքն՝ լեզուն աղաւաղող ֆորմալիստներ:

Ասացի ու հեռացայ :

Հնում անմաքուր լեզուի տէր մարդկանց յօրինուածքը կաւիճով արտագրում էին մեծ վահանի վրայ, իսկ հեղինակը ստիպուած էր լեզուով մաքրել իր այդ անյաջող ստեղծագործութիւնը :

Վատ չէր լինի՝ մեզ մօտ էլ երբեմն կիրառէին այդ դաստիարակչական մեթոդը: Դրանով մեր լեզուն զգալիօրէն կը մաքրուէր :

Ա. ԼԱՆՋԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (82)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԵ.

Ի՞ՆՉ Է ՔՈՒՐԴԸ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԹՈՒՐՔԸ

Ժողովուրդը միշտ գտնւում էր նոյն դրութեան մէջ, որպէս մի թռչուն, որի բոյնը քանդուած էր չար երեխայի ձեռքով. նա նստած է միշտ օրօրուող տերեւի վրայ եւ չգիտէ ի՞նչ անէ: Բնակիչը սիրտ չունէր կրկին նորոգելու իր խրճիթը, որովհետեւ մտածում էր՝ արդեօք երկա՞ր կարող է բնակուել նրա մէջ. սիրտ չունէր միւս անգամ ցանել իր արտը, որովհետեւ յոյս չունէր թէ կը յաջողուի՞ իրան քաղել իր հունձքը : Նրա տան շարժական իրեղէնները միշտ թաղուած էին հողի մէջ, կամ նրանց համար յատուկ շինուած ստորերկրեայ պահարաններում, որպէսզի, փախուստների ժամանակ թըշնամու ձեռքը չընկնեն: Բայց յաջողւո՞ւմ էր նրան միւսանգամ դուրս բերել իր կայքը գերեզմանից, — խիստ հազիւ, որովհետեւ շատ անգամ թաղցնողը, հանդիպելով թշնամուն, զրկւում էր կեանքից եւ իր պահարանի գաղտնիքը տանում էր դէպի միւս աշխարհը: Այս է պատճառը, որ Հայաստանում մինչեւ այսօր գետինը փորելու ժամանակ գտնւում են այնքան շատ պղնձէ, երկաթէ իրեղէններ, կանանց զարդեր. դրանք պատերազմների միջոցներում թաղցրած կայքեր են, որոնց տէրերն իրանց հետ իջել էին գերեզման :

Այսպէս էր այն ժամանակ հայի վիճակը Տարօնի եւ Վասպուրականի մէջ, նրա դժբախտութիւնն աւելի նրանումն էր կայանում, որ տիրող ցեղը — քուրդը — երկրի տէրը չէր, այլ զանազան թափառական ցեղերից բաղկացած մի ամբոխ, որ կատաղի մրրիկի նման, տարուբերւում էր երկրի մի կողմից դէպի միւսը, ոչնչացնելով ամէն կենդանութիւն, ամէն ինչ, որ արդիւնաբերել էր արհեստը եւ մարդու աշխատասէր ձեռքը:

Քուրդը պետական փառասիրութիւն չունէր, եւ ոչ հասկանալի էր նրան աշխարհակալութեան հպարտութիւնը: Նա նայում էր իր նուաճած ժողովրդի վրայ, որպէս այն սարերի խոտերի վրայ, ուր արածում էին նրա անասունները: Մէկը — ժողովուրդը — մատակարարում էր իրա՝ քրդի պէտքերը, միւսը — սարերի խոտերը ճարակ էին տալիս նրա հօտերին. որպէս վերջինի աճեցնելու եւ մշակելու համար նա հոգ չէր տանում, նոյնպէս եւ ժողովուրդը խնամելու մասին նա չէր մտածում: Քուրդը վստահ էր, թէ աշխարհի մէջ ամէն տեղ բաց է նրա ասպարէզը, ամէն տեղ կարող է գտնել այս տեսակ արօտներ, քանի իր սուրը կտրում է, քանի իր թեւքը շարժւում է :

Վասպուրականի եւ Տարօնի նահանգներում, բացի ներքին խռովութիւնները քրդերի կողմից, լինում էին եւ յարձակումներ արտաքին թշնամիներից: Քիչ չէր պատահում, Պարսիկներն արշաւանքներ էին գործում եւ բազմաթիւ բախտախնդիր հրոսակներով թափւում էին այն երկիրների վրայ: Պատերազմը վերջանում էր կրակով, արիւնով, գերեվարութեամբ եւ աւարառութեամբ: Այսպիսի դէպքերում վտանգը հասնում էր դարձեալ ընիկ ժողովրդին, որովհետեւ Քրդերը, եթէ թշնամուն ընդդիմանալու կարողութիւն չունէին, թողնում էին երկիրը, քաշւում էին դէպի լեռների անմատչելի տեղերը, եւ սպասում էին մինչեւ թշնամու հեռանալը :

Քիչ չէր պատահում, եւ Օսմանեան պետութիւնը ուղարկում էր զօրքեր խաղաղացնելու իր տէրութեան սահմանագլուխները եւ նուաճելու ապստամբ Քըրդերին: Եւ տաճկի ասկէրը վարւում էր նոյն բարբարոսութեամբ, որպէս Պարսիկները: Որովհետեւ տաճկի տիրապետելը կամ խսպառ չէր յաջողւում, կամ եթէ յաջողւում էր, լինում էր ժամանակաւոր, եւ ասկէրը, դատարկաձեռն յետ չդառնալու համար, յափշտակում էր ամէն հանդիպածը :

Ահա, այսպիսի դրութեան մէջ էին այն ժամանակ՝ — Արզրումի, Բայազէդի, Հաղբակայ, Վանի, Բաղէշի, Մուշի, Շատախու, Սասնոյ, Խիզանու, Մոկաց, Ջարսանջախու, Բեքուայ — գաւառները, իրանց բազմաթիւ հայ բնակիչներով : Նրանց տիրում էր մի աւազակ ցեղ, որի աջ ձեռքը — իր սուրն էր, որի ոտքերը — իր նժոյգն էր, որի տունը — իր թեթեւ չադրը, որի հայրենիքը — ամէն տեղ, որի հունձքը — թշուառ մարդկութիւնը, որի օրէնքը եւ իրաւունքը — իր կամքը, որի կեանքի նպատակը — փշրել, խորտակել եւ ոչնչացնել, որի գործող ոգին — իր երկաթի սիրտը, վայրենի կատաղութիւնը եւ գազանական յանդգնութիւնը... :

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Այսքանը բաւական է Վասպուրականի եւ Տարօնի մասին, դառնանք այժմ դէպի Ատրպատականը, այսինքն Պարսկաստանի մասը :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՄԱԿի Հունգարիոյ յանձնախումբը վճռեց կոչ մը ընել Փեշտայի կառավարութեան, պահանջելով որ յարգուին յանձնախումբին որոշումները ։

ԱՅՁԸՆՀԱՈՒԸՐԻ օդանաւը Ռուշինկթըն հասաւ ուրբաթ օր՝ աննպաստ օդի հետեւանքով ։ Զինքը դիմաւորելու համար օդակայան գացած էր Նիքսըն ։

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ Ամերիկայի Արտաքին նախարար Տըլըս տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանքոյի հետ ։ Տըլըս յայտարարեց, թէ խօսակցութեան ընթացքին հեռաւոր (Թէլէկիտէ) հրթիռներու արձակարաններու կառուցման հարցը չարծարծուեցաւ ։

ՕՐԱՆ – ՓԱՐԻԶ գիծին վրայ երթեւեկ կատարող օդանաւի մը մէջ ռումբ մը պայթեցաւ. 99 հոգի կար, ճամբորդ եւ օդաչու, որոնք հրաշքով անվնաս մնացին եւ օդանաւը յաջողեցաւ Լիոն իջնել ։ Ահարեկիչը, որ ռումբը տեղաւորած էր լուացարանին մէջ, թէեւ ծանօթ չէ տակաւին, բայց այնպէս կ'երեւի թէ նման գործեր ընելու վարժ անձ մըն է ։

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ բանակին կողմէ առջի օր երկյարկանի հրթիռ մը արձակուեցաւ, առաջինը՝ Հարաւային Ամերիկայի մէջ ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ Ատընաուըր տեսնուեցաւ խորհրդային դեսպանին հետ ։

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Զատիկեան եւ զաւակը կը նուիրեն երկու հազար ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Ֆէյսանվիլէի օգափոխութեան կայանին ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ կը տօնուի Յունուար 5ին, ժամը 2ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ ։

Սիրուն անակնկալներ, երգ, պար, արտասանութիւն ։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է ։
Մուտքը ազատ է

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐԸ

Յառաջիկայ Հինգշաբթի, 26 Դեկտեմբեր, ժամը 18.30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան արտակարգ ժողովը հետեւեալ օրակարգով. — Վարչական ժողովի որոշումներուն վաւերացումը Անտիյլի մէջ անրուժելիներու համար հիմնուելիք շէնքին շուրջ ։

Ընկերակցութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին այս շատ կարեւոր ժողովին ։

Ի դիմաց Աղք-ի վարչութիւն

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆ. ՄԱՐՄՆԻ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

LES AMBASSADEURS
Champs Elysées, 3 Avenue Gabriel

2 Փետրուար, 1958, ժամը 15 – 24

Կանխաւ ապահովել սեղանները հեռաձայնելով Էլիզէ 67–03,

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

25 *Դեկտ., Չորեքշաբթի առաւօտ Ծընընդեան տօնի առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Րիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ ։ Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. Լիոնէն ։*

Réveillon

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ

LE BOSPHORE

74, Rue Sedaine, Paris - Tél. ROQ. 53-70, métro Voltaire

Արեւելեան ծանօթ ճաշարանին մէջ ընտիր խմիչքներով, ախորժաբեր աղանդերներով եւ համեղ արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներով ։

Արեւելեան նուագ Պոլսէն նոր ժամանած խումբով, մասնակցութեամբ ջութակահար ԱԼՖՈՆՍի եւ Պոլսոյ ռատիոյի երգչուհիին ։

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութեան

Ֆր. Բանակի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան վարչութիւնս, այսու արտակարգ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Միութեանս բոլոր անդամները որոնք իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները կատարած են մինչեւ 31 Դեկտ. 1956 ։

Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Դեկտ. 22ին, Կիրակի օր առաւօտեան ժամը 9ին, Հայ Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ Թրէվիզ, Փարիզ ։

Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն ։

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան Վարչութիւն
(ԿՆԻՔ)

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի ։

Այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, կը ցուցադրուի՝

«ՀԱՅՈՑ ՀԵՏՔԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ»
(վենետիկ եւ Ֆիրինձէ)

գունաւոր ժապաւէնը ։

Բացատրութիւն՝ Պ. Ֆէրտի Ապաճեան ։

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ ։

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր՝ ընտիր նուագախումբով ։

Հայկական պարեր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի պարախումբին կողմէ ։

Պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով ։

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի *մեծ սրահին մէջ,* 8 Րիւ Տանթօն, մեթրօ Սէն Միշէլ *կամ* Օտէօն ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէի սրահը ։

Լիոնի մէջ կը տօնուի 12 Յունուար, Կիրակի կէսօրէ վերջ Յոյներու սրահը ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Եկեղեցիին վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ այս Չորեքշաբթի օր, 25 Դեկտեմբեր, Ս. Ստեփանոսի տօնին առթիւ կը մատուցուի հանդիսաւոր բազմաձայն պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն, երկսեռ Դպրաց Դասու ննջեցեալ անդամներուն եւ երգիչ անդամոց հանգուցեալ պարագաներուն, նաեւ Կէյվէի եւ շրջակայից համայն նահատակներուն եւ Տ. Պսակ Ծ. Վ. Խորէնեանի հոգւոյ ի յիշատակ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան մասնաւոր պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ եկեղեցին, իր ողբացեալ ղեկավար՝

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան տասներորդ տարեդարձին առթիւ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21-ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

Ֆ.Կ.ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, (Դեկտ. 21) *կէսօրէ վերջ ժամը* 3.30*ին, ընկերուհի Պաքըճեանի աշխատանոցը,* 58 րիւ տ'Ապուքիր, 4*րդ յարկ,* մէթրօ Սանթիէ ։ *Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։*

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան ժողովը երկու շաբաթով յետաձգուած է ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ
28 *Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս*

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի *երգի* քուարթեթը *Մենապարեր՝*

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ *Սուրբերու պարը Խաչատուրեանի,* Օր. Անի Թարօն *Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը ։*

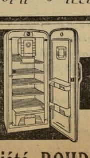
ԾԱՆՕԹ. — Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ ։

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 *ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով ։*

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը ։

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռախօսելով Տիկ. Թաղէոսեանի Թրիւտէն 27–35 *եւ Տիկին Նաղըշզարեանի* Սօմէնիլ 13–27

réfrigération ménagère et commerciale

Kelvinator

le froid c'est moi! | 40 ans d'expérience

Société ROHDANIENNE DU FROID - VALENCE (Drôme)

MARCARIAN JEAN (ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ)

ELECTRICIEN, I, RUE PELLETERIE, VALENCE,

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՎՈՍՏՕՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՕՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈՆ (ֆալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն

որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՎՈՍՏՕՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

A R M E N I E

Հայ Ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադոյն սկաւառակը 30 սանթ.

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

MICROSILLON 33 TOURS No MC 20136, DURÉE 45 MINUTES

VOGUE - CONTREPOINT

ԳԻՆ 2700 ՖՐԱՆՔ

Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (Նուագախումբ — երգչախումբ — մեներգ)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ԶՈՎ ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԷՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ԵԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ – ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ. ՄԱՐԱԼԻ ։ ՎԼԱՐԴԱՎԱՌ

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել

Ara Bartévian, 14, Rue Petit, Paris 19 - BOT. 99-22

Record Shop, 36, Rue de Moscou

Եկեղեցւոյ գիւանատունը — *Սկաւառակի վաճառատուները*

Փնտռել նաեւ. — *Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիոն* 20.103 (16 *կտոր*)

Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Եարօ ջան, Կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ ։

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիոն 20.114 (20 *կտոր*)

Ով գերահրաշ ծաղիկ, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի, Արծաթսիրութեամբ, Ով զարմանալի, Աղին ծով, Այսօր ձայնն Հայրական ։

Փնտռել նաեւ նոր սկաւառակը Թիւ 20.150

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 24 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — 8076 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3877

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԿՆՃԻՌԸ

Փալէ տը Շայոյի Խորհրդաժողովին մէջ, Ատլանտեան Ուխտի արտաքին նախարարները դաղտնի նիստի մը մէջ դրաղեցան նաեւ Միջին Արեւելքի խնդիրներով: Ատոնց կարգին ամէնէն կարեւոր տեղը կը գրաւէր արաբեւիսրայէլեան յարաբերութեանց հարցը:

Նախ քան Փարիզի խորհրդաժողովը, Պաղտատի Ուխտին ներկայացուցիչները բացառիկ նիստ գումարեցին եւ պաշտօն յանձնեցին Թուրքիոյ վարչապետ Ատնան Մէնտէրէսի, որ Ատլանտեան խորհրդաժողովին մէջ պաշտպանէ իրենց տեսակէտը:

Պաղտատի ուխտակիցները որոշած էին գործադրութեան դնել Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան 1947 Նոյեմբեր 29ի ծրագիրը, որուն համաձայն, Պաղեստինը պիտի բաժնուէր երկու մասի, արաբական եւ իսրայէլեան, երբ Անգլիա լքէր Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ 1920ին իրեն վստահուած հողատարութիւնը:

Արաբական պետութիւնները բողոքեցին այս ծրագրին դէմ, որ կոչուած էր Պաղեստինի հողին վրայ ստեղծել Իսրայէլի անկախ պետութիւնը:

Ու երբ 1948 Մայիս 15ին Մեծն Բրիտանիա ամբողջովին պարպեց Պաղեստինը, եգիպտական, յորդանանեան եւ իրաքեան բանակները յարձակողական անցան՝ ... Իսրայէլի պետ... պաշտպանութիւնը: Յաղթանակը մնաց այս վերջիններուն կողմը: Ու Իսրայէլ մեծապէս ընդարձակեց իր սահմանները՝ ի վնաս արաբական պետութեանց:

1949ին կնքուեցաւ ժամանակաւոր զինադադար մը, որ ի զօրու է մինչեւ այսօր: Հաշտութիւն չէ կնքուած դեռ, որովհետեւ Իսրայէլի դրացիները ցարդ չեն ճանչցած զայն՝ իբրեւ անկախ պետութիւն:

Անոնք իբրեւ նախապայման կ'առաջարկեն Պաղեստինի արաբ գաղթականներուն վերադարձը իրենց հայրենի հողերուն վրայ:

1948ին 700.000 կը հաշուուէին այդ գաղթականները: 1953ին անոնց թիւը բարձրացաւ 871.000ի, իսկ տարի մը առաջ՝ 1956 Դեկտեմբերին՝ 925.000ի: Ներկայիս կը թուով մէկ միլիոն կը հաշուեն զանոնք, կէսէն աւելին Յորդանանի մէջ:

Շատ ծանրակշիռ էր Պաղտատի Ուխտի վերջին խորհրդաժողովին որոշումը: Անգլիա, Թուրքիա, Իրան եւ Փաքիստան, որոնք ճանչցած են Իսրայէլի պետութիւնը, այժմ կը միանան ուխտակից Իրաքի, ՄԱԿի ծրագրած նեղ սահմաններուն մէջ ամփոփելու համար Իսրայէլը:

Շատ բնական կերպով «կենսական միջոց»ի խնդիր կը ծագի այս վերջինին համար: Մանաւանդ որ 1949էն ի վեր գրեթէ կրկնապատկուած է Իսրայէլի բնակչութեան թիւը, շնորհիւ ամէն կողմէ կատարուած ներգաղթին:

Ֆրանսական լուրջ թերթ մը «Իսրայէլ վտանգուած »է կը գրէր վերջերս:

Փալէ տը Շայոյի խորհրդաժողովին մէջ Թուրք պատուիրակը մանրամասն զեկոյց տուած է Պաղտատի Ուխտի վերջին որոշման մասին: Անգլիոյ արտաքին նախարարը Սէլվին Լոյտ պաշտպանած է զայն: Միայն Ֆրանսայի արտաքին նախարար Քրիսթիան Փինօն է, որ հակառակած է ատոր ու շեշտած Իսրայէլի սպառնացող վտանգը՝ եթէ գործադրուի Պաղտատի ուխտակիցներու որոշումը:

Միջին Արեւելքի մէջ խաղաղութիւն կարելի չէ հաստատել, մինչեւ որ արդար կարգադրութիւն մը չըլլայ Պաղեստինի կնճիռին:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԵՒ ԿՐՈՄԻՔՕՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

Շաբաթ, Դեկտեմբեր 21ին Մոսկուայի Գերագոյն Խորհուրդի ժողովը վերջացաւ՝ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ հարցերու քննութեամբ:

Ատլանտեան Ուխտի «Մեծ»երուն հանդիպումէն ետք, հետաքրքրութեամբ կը սպասուէր, թէ ինչ դիրք պիտի բռնեն Կրեմլինի վարիչները:

Ժամը 10ին. Արտաքին Նախարար Կրոմիքօ խօսք առաւ պատասխանելու համար խումբ մը երեսփոխաններու, որոնք զինաթափութեան հարցին շուրջ մանրամասնութիւններ ուզեցին: Խ. Միութեան Արտաքին Նախարարը յայտարարեց, թէ ոչ մէկ լուծում կարելի եղած էր գտնել զինաթափութեան համար, որովհետեւ Միացեալ Նահանգները եւ Անգլիա մէկ կողմէն կը մտածեն լուծում մը գտնել զինաթափութեան համար եւ միւս կողմէ կը պարտադրեն Ատլանտեան Ուխտի իրենց դաշնակիցները՝ որ սպառազինման իրենց ծախքերը աւելցնեն, ինչպէս նաեւ՝ զինեալ ուժերը:

Ծանօթ է, որ Ֆրանսայի Արտաքին Նախարար Փինօ զինաթափութեան հարցը լուծելու համար առաջարկած էր Արտաքին Նախարարներու ժողով մը: Այս հարցին ալ պատասխանելով, Կրոմիքօ ըսաւ, թէ դժուար չէ նախատեսել այն՝ ինչ որ պիտի պատահի, եթէ այս պայմաններուն մէջ սկսինք վիճիլ. ո՛չ մէկ լուծում կարելի պիտի ըլլայ գտնել: Խ. Միութիւնը չի կրնար ընդունիլ այս առաջարկը:

Կրոմիքօ աւելցուց, թէ Միացեալ Նահանգները կը շարունակեն իրենց տեսակէտը պարտադրել արեւմտեան իրենց բարեկամներուն, բայց Խ. Միութեան պայմաններ պարտադրելով՝ ոչ մէկ արդիւնքի կը հասնին:

Այնուհետեւ, Արտաքին Նախարարը ծանրացաւ խորհրդային առաջարկին վրայ. — Ստեղծել յանձնախումբ մը՝ որ կազմուած ըլլայ բոլոր երկիրներու ներկայացուցիչներէն: Այս ձեւով, ՄԱԿի անդամ բոլոր երկիրները առիթը պիտի ունենան արտայայտուելու հարցի մը շուրջ, որ կը հետաքրքրէ բովանդակ աշխարհը: Ներկայիս, Խ. Միութիւն կ'առաջարկէ ՄԱԿի բացառիկ ժողով մը, խօսելու համար զինաթափութեան մասին, որմէ ետք՝ պատրաստել «Մեծ»երու հանդիպում մը:

Կրոմիքօ շեշտեց, թէ Խ. Միութիւն առաջարկեց զինաթափութեան հարցը դնել գործնական հիմերու վրայ, ինչպէս ծանօթ է, ըսաւ ան, Խ. Միութիւն առաջարկեց արգիլել ջրածին զէնքերը, ուսումնասիրել արեւմտեան առաջարկները, փնտռել համաձայնութեան եզրեր: Բայց, այն պահուն երբ Խ. Միութիւնը կ'ընդունէր ամերիկեան որոշ առաջարկներ, Անգլիա եւ Ֆրանսա նոր բարդութիւններ ստեղծեցին եւ հրաժարեցան այն առաջադրութիւններէն՝ որոնց վրայ կը պնդեն նախապէս:

Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ, ուր Դանիա եւ Նորվեկիա մերժեցին իրենց հողամասին վրայ հաստատել ամերիկեան հրթիռներու արձակարաններ, Գերմանիոյ որդեգրած դիրքին ակնարկելով Կրոմիքօ ըսաւ, թէ հիւլէական զէնքերու յանձնումը մեծ վտանգ մը պիտի ըլլայ անոնց՝ որ տակաւին դաս չեն առած երկրորդ աշխարհամարտէն: Եթէ Արեւմտեան Գերմանիա հիւլէական զէնքերը ունենայ՝ վտանգ մը պիտի ըլլայ Եւրոպայի համար, աւելցուց Կրոմիքօ:

Վերջապէս, 40 վայրկեան տեւած իր ճառը աւարտելով, Խ. Միութեան Արտաքին Նախարարը յիշեց «Սպուտնիկ»ներու արձակումը, որ մեղմացուց աշխարհի քաղաքական կլիման եւ մառեշալ Բուլղանինի նամակները՝ որոնք նպաստաւոր ընդունելութիւն մը գտան:

Այնուհետեւ խօսք առաւ Խրուշչեւ եւ յայտնեց թէ Ատլանտեան Ուխտի ժողովը լաւ ու վատ կողմեր ունէր: Եթէ Ատլանտեան Ուխտի երկիրները իրապէս կ'ուզեն խաղաղութիւնը, Խ. Միութիւնը պատրաստ է ընդառաջելու այդ փափաքին:

Աշխարհականները շատ կը խօսին գերմանական հարցին շուրջ, սկսաւ Խրուշչեւ, բայց ի՞նչ է իրենց առաջարկը: Կ'ուզեն միացնել երկու Գերմանիաները, այսինքն՝ ջնջել Արեւելեան Գերմանիան եւ այս ձեւով երկու Գերմանիաները կապել Ատլանտեան Ուխտի յարձակողական նպատակներ հետապնդող խմբակցութեան: Նման քաղաքականութիւն մը, աւելցուց Խրուշչեւ, յաջողութիւն չէ գտած երբեք, ու պիտի չգտնէ: Ուրեմն, մեր հարցերը լուծենք խաղաղ միջոցներով, հաւասարութեան հիմերուն վրայ: Օրինազանցութիւն հռչակենք պատերազմը: Պահենք աշխարհի ներկայ բաժանումը՝ դրամատիրական եւ ընկերվարական: Չմիջամտենք ներքին հարցերու: Մեր հարցերը պէտք է լուծենք ոչ թէ պատերազմով, այլ՝ խաղաղ միջոցներով:

Անդրադառնալով հրթիռներու արձակարաններուն, Խրուշչեւ ըսաւ թէ ամէն բան պիտի ընեն՝ իրենց պաշտպանողական միջոցները զօրացնելու համար եւ Դանիոյ ու Նորվեկիոյ մերժողական դիրքը յիշելէ ետք աւելցուց. — Զարմացանք՝ լսելով թէ Թուրքիա եւ Իտալիա կ'ընդունէին որ նման խարիսխներ հաստատուին իրենց հողամասին վրայ: Աշխարհագրական իր դիրքով՝ Իտալիա այդ հրթիռները չի կրնար գործածել, առանց անտեսելու Եուկոսլաւիոյ եւ Աւստրիոյ գերիշխանութիւնը: Իսկ, ինչ կը վերաբերի Թուրքիոյ՝ եթէ այդ խարիսխները հաստատուին այնտեղ, աղէտ մը պիտի ըլլայ Թուրք ժողովուրդին համար, որովհետեւ այդ հրթիռները կրնան պայթիլ անոնց ձեռքին մէջ, առանց արձակուելու...:

Խրուշչեւ եւ Արտաքին Նախարար Կրոմիքօ առաջարկեցին, որ ներկայ քաղաքականութիւնը արմատական փոփոխութեան ենթարկուի եւ վերջ տրուի սպառազինման արշաւին:

«ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ»Ը

Խրուշչեւի ճառէն ետք, Գերագոյն Խորհուրդի Արտաքին յանձնախումբի նախագահ Սնէնկուս եօթը կէտերը բաղկացած ծրագիր մը կարդաց, որ միաձայնութեամբ վաւերացուեցաւ երեսփոխաններուն կողմէ: Խորհրդային գլխաւոր առաջարկները խտացած են այս եօթը կէտերուն մէջ:

Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը կ'առաջարկէ.

1.— Խ. Միութիւն, Միացեալ Նահանգները եւ Անգլիա համաձայնին՝ որ պիտի չգործածեն հիւլէական եւ ջրածին զէնքեր:

2.— Նոյն կառավարութիւնները համաձայնին՝ Յունուար մէկէն սկսեալ հիւլէական եւ ջրածին զէնքերու փորձեր չընելու համար:

3.— Երեք կառավարութիւնները համաձայնութիւն մը գոյացնեն՝ երկու Գերմանիաներու մէջ հիւլէական եւ ջրածին զէնքեր չդիզելու համար: Թող ընդունին Լեհաստանի, Չեխոսլովաքիոյ եւ Արեւելեան Գերմանիոյ առաջարկները՝ ապազինեալ գօտի մը ստեղծելու համար՝ երեք երկիրներով:

4.— Հիւլէական ուժի տէր երեք կառավարութիւնները զգալապէս թող պակսեցնեն իրենց զինուորական ուժերը:

5.— Ոչ - յարձակողական դաշինք մը՝ Ատլանտեան Ուխտի եւ Վարշաւայի Ուխտի երկիրներուն միջեւ:

6.— Համաձայնութիւն մը գոյացնել, որ Արեւելքի երկիրները պիտի պահեն իրենց անկախութիւնը եւ ուժ պիտի չգործածուի այդ շրջանին մէջ:

7.— Վերջ տալ պատերազմի քարոզչութեանց եւ ուժ տալ առեւտրական ու մշակութային յարաբերութեանց:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Օրը Օրին

ՀՐԱՇՔԻ ՃԱՄԲՈՎ...

Նոր շարժում մը սկսած է, ինչպէս Խ. Միութեան՝ այնպէս ալ Խ. Հայաստանի մէջ: Սպաննուած մարդիկ սկսած են յարութիւն առնել, ցոյց տալով կոմունիզմին... ամենակարող ուժը:

«Սով. Հայաստան» թերթը, միադաւան բայց այլաբարբառ իր ուղեկիցներէն քիչ մը աւելի ուշ սկսաւ այս... հրաշքները գործել:

Այսպէս, մօտ երկու տասնամեակներ առաջ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած տխուր իրադարձութիւնները յիշողութիւններէ ջնջել կը փորձեն մարդիկ՝ որ ցուցէ ապահով ալ չեն թէ ի՛նչ նակատագիր վերապահուած է իրենց:

Չհետաքրքրուինք յօդուածագիրներով, քանի որ խորհրդային կարգուսարքը հիմնուած է «հաւասարութեան» վրայ, եւ, հետեւաբար, հաւասար արժէք կը ներկայացնեն մի քանիոր իվանի եւ պրոֆեսոր Մարգարի կարծիքները, բաւական է որ անոնք պաշտօնաթերթի մը մէջ հրատարակուելով սեփականացուին... պետութեան կողմէ:

« Սով. Հայաստան »ը վերջերս նոր սիւնակ մը բացած է, իր Բ. էջին վարի մասը յատկացնելով « Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման համար զոհուած հերոսներին »:

Մոզական այս սիւնակը յարութիւն տըւաւ բազմաթիւ «ազնիւ բոլշեւիկ»ներու, որոնք մօտ քսան տարի առաջ մաքրազործուած էին իբրեւ «ժողովուրդի թշնամի», «նացիոնալիստ»...

Հետաքրքրական ... չէ Աղասի Խանջեանի պարագան, քանի որ մաս կը կազմէ այս շարքին:

Իբրեւ «Դաշնակների եւ ռամկավարների վաճառուած թթու նացիոնալիստ» եւ «դաւաճան» 1936 Յուլիս իննին Թիֆլիսի «պարտիայի Անդրերկոմ»ի շէնքին մէջ սպաննիլէ ետք, այսօր Աղասի Խանջեանը կը փառաբանեն «մարքսիզմ - լենինիզմի մարտնչող պրոպագանդիստ »ի հինգած քուրջն ալ հագցնելով ՀԿՊի (Հայաստանի կոմունիստական պարտիա) կեդր. կոմիտէի առաջին քարտուղարին:

«Սով. Հայաստան» Նոյեմբեր 28ի իր թիւին մէջ Ա. Խանջեանի լուսանկարն ալ հրատարակելով, չէ մոռցած շեշտելու, թէ «նա դիմակազերծ էր անում Դաշնակներին »...

Թո՛ղ այդպէս ըլլայ, թող ա՛ն եւ ուրիշներ «դիմակազերծ » ընեն Դաշնակցութիւնը. Ի՞նչ ըսել սակայն այն երեւոյթին, երբ օր չանցնիր որ կոմունիստները դիմակազերծ չընեն «հարազատ կոմունիստներին», մինչեւ իսկ աքսորի ու մահուան դատապարտելով զանոնք, շատ չանցած, մոգական հարուածով մը յարութիւն տալու համար անոնց:

Մոսկուա փոխած է իր քաղաքականութիւնը, ապահովաբար, հրաշքի խայծով ... մեռելները որսալու համար:

ԱՐՄԵՆԱԿ

ՁԵՐ ՈՒԶԱԾԸ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆ Է

« Տ. Զարեհ Ս. Եպիսկոպոս Փայասլեան»ին ուղղած իր երկու նամակներով— որոնք վերջերս հրատարակուեցան արտասահմանեան կարգ մը թերթերու մէջ— Գարեգին Պատրիարքը, յամառութեամբ կը փորձէ ցոյց տալ, որ ինք միշտ ալ աշխատած է համերաշխութեան գետին մը ստեղծել Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան շուրջ «երկփեղկուած» կողմերուն մէջ, բայց, Զարեհ Ա. Կաթողիկոսը եւ զինք ընտրողները խափանած են իր բոլոր բարի ցանկութիւնները:

Նոր չէ որ կը ծանօթանանք Գարեգին Պատրիարքի այս տեսակէտներուն: Ան՝ երկու տարի շարունակ, լրագրական ասուլիսներով, անհատական տեսակցութիւններով եւ մանաւանդ «մտերմական» եւ «անձնական» շրջաբերական նամակներով այս միեւնոյն միտքերը կը կրկնէ:

Խնդրոյ առարկայ նամակներուն մէջ, ոչ մէկ խօսք՝ Անթիլիասի շուրջ համերաշխութիւն եւ միութիւն գոյացնելու համար, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմէ՝ սպառնական եղանակով ներկայացուած հակաօրինական եւ քմահաճ նախապայմաններու մասին:

Ոչ մէկ խօսք՝ այդ նախապայմանները Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան եւ իր թեմի օրինական օրգաններուն պարտադրելու ձեռնարկներու մասին:

Ոչ մէկ խօսք՝ Անթիլիասի Կաթողիկոսութեան իրաւունքները սահմանափակելու եւ ամէն գնով Էջմիածնին ենթարկելու (վարչապէս) փորձերու մասին:

Ենթադրե՞լ, որ Գարեգին Պատրիարքի համար նման խնդիրներ գոյութիւն չունին եւ չեն ունեցած եւ հետեւաբար, ան՝ չէր կրնար խօսիլ գոյութիւն չունեցող դէպքերու եւ հարցերու շուրջ:

Ոչ, դժբախտաբար:

Ան՝ ուեւէ մէկէ աւելի լաւ գիտէ, թէ՝ ինչպէ՞ս եւ ի՞նչ պայմաններուն մէջ ստեղծուեցաւ Անթիլիասի տագնապը: Ան շատ լաւ գիտէ թէ՝ Կաթողիկոսական ընտրութիւնը՝ արուեստականօրէն ստեղծուած տագնապի մէկ արտայայտութիւնն էր միայն, բայց երբեք հիմնական պատճառը:

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, ան՝ կը նախընտրէ ընդհանրապէս լռութեամբ անցնիլ մատնանշուած հիմնական խնդիրներու վրայէն: Այն կանխամտածումով հաւանաբար, որ այս պարագային, լռութիւնը իր միակ ազդու զէնքն է՝ պաշտպանելու համար երբեմնի Գարեգին Եպիսկոպոս Տրապիզոնցիի, այլ անուամբ «ընծայեցի»ի սպաննիչ հարուածներէն...

Հակառակ այս դժբախտ իրողութիւններուն, Գարեգին Պատրիարքը հանգիստ չկրնար մնալ: Ցաւակնոտ եւ փառասէր, ան՝ նախապաշարուած է իր տաղանդէն և բազմակողմանի ընդունակութիւններէն: Պատրիարքական գահը փոքր է իրեն համար եւ անհամապատասխան՝ իր հեղինակութեան: Էջմիածնի Վեհարանի դռները իր առջեւ գոցուելէն ետք, Անթիլիասը կրնար գոհացնել իր իշխանատենչ ցանկութիւնները: Հոն, ան կ'ենթադրէր ապահովել Կաթողիկոսական գահը, եւ միաժամանակ դառնալ գաղթաշխարհի մէջ Հայոց Եկեղեցւոյ իրական վարիչը՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի փոխանորդի կամ այլ անուան մը տակ:

Այս կարգի հաշիւներով առաջնորդուած, ան վճռական դիրք բռնեց Անթիլիասի դէմ եւ ամէն ինչ փորձեց Կաթողիկոսական ընտրութիւնը խափանելու եւ անշնչելի մթնոլորտ մը ստեղծելու համար:

Հակառակ այս բոլորին, Կիլիկիոյ Ազգային Ժողովը՝ օրինաւորապէս ընտրեց իր թեմի Կաթողիկոսը: Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի ընտրութիւնը ճանչցուեցաւ եւ հաստատուեցաւ պետութիւններու եւ օտար կրօնական համայնքներու պաշտօնական ներկայացուցիչներու կողմէ:

Հայոց եկեղեցւոյ եւ ընդհանրապէս մեր ժողովուրդի շահերուն նպաստող այս նոր վիճակին մէջ, հնարաւոր էր արդար եւ բանաւոր ելք մը գտնել գոյութիւն ունեցող բոլոր վէճերուն:

Բացառաբար այդ պարագային էր որ, Գարեգին Պատրիարքը, եւ իր բոլոր կողմնակիցները կարող էին իրապէս փրկարար եւ ճակատագրական դեր մը կատարել: Իրենց դիրքին եւ կոչումին համապատասխան քայլ մը— ողջոյն մը Նորընտիր կաթողիկոսին եւ շնորհաւորական մաղթանք մը — բաւական էին մի անգամ ընդ միշտ վերջ տալու բոլոր տարակարծութիւններուն եւ անհասկացողութիւններուն:

Նման քայլ մը, վստահաբար կարելի է պնդել, որ իր անդրադարձը պիտի ունենար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ Էջմիածնի պատուիրակութեան ընթացքին վրայ:

Դժբախտաբար, Էջմիածնական բարձրաստիճան իշխանները Վազգէն Ա. Հայրապետի ղեկավարութեամբ, հրաժարեցան այս պատուաւոր պարտականութենէն:

Անոնք նախընտրեցին պայքարի նոր միջոցներով շարունակել իրենց աւերիչ գործը:

Արհեստական դժուարութիւններ ստեղծելով Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի օծման դէմ, ենթադրեցին՝ փչրել Էջմիածնի պահանջներու դէմ ստեղծուած ընդդիմութիւնը:

Անհրաժեշտ չենք գտներ մանրամասնելու այս ուղղութեամբ կատարուած անպատուաբեր եւ անճոռնի բոլոր արարքները:

Անհրաժեշտ է սակայն, կրկնել անգամ մըն ալ, որ Գարեգին Պատրիարքը եղաւ իրական ղեկավար դէմքը, առաջնորդն ու հեղինակըԱնթիլիասի և անոր արժանաւոր Գահակալին դէմ շարունակուող պայքարին մէջ: Իր խակական մտածումներն ու հաշիւները քողարկելու բացառիկ կարողութեան ապաւինած, ան դժբախտաբար կը փորձէ չփոթ ստեղծել մեր ժողովուրդին մէջ: Վերը յիշուած նամակները լեցուն են զրգռիչ եւ անճիշդ տեղեկութիւններով:

Յիշենք օրինակ մը միայն: «Ամենայն Հայոց Հայրապետը եւ մենք ջանացինք վերացնել. կը գրէ Գարեգին Պատրիարքը, ըղձալի միութեան արգելառիթը եւ ժողովուրդին երկփեղկումը յառաջ բերող պատճառները, եւ պատրաստել գետին մը՝ «փոխադարձ զիջումներով» հաշտաբար ճամբայ մը գտնելու եւ ապա կեդրոնացնելու քուէները միակ անձի մը վրայ: Եւ այդ անձը դուք պիտի ըլլայիք անտարակոյս»: (Ընդգծումը մերն է Ս. Տ. Թ.):

Ոչ, կը սխալիք եւ կը խուսափիք ճշմարտութիւնը հրապարակելէ: Ձեր կողմէն ընդունելի անձը դուք էիք — Գարեգին Պատրիարքը եւ ոչ՝ Զարեհ սրբազանը...

Բայց, եթէ վերջին հաշուով կ'ըղձնիք, որ Զարեհ սրբազանը ընդունելի անձը կրնար ըլլալ, ատիկա միջոց մըն է քողարկելու ձեր բոլոր մութ հաշիւները...

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԻՍՐԱՅԵԼԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԿՈՒ ՃԱԿԱՏԻ ԲԱԺՆՈՒԵՑԱՒ

Ծանր տագնապ մը ծայր տուաւ Իսրայէլի կառավարութեան մէջ:

Արտասահմանէն Հրէաստան գացած էին լուրեր, որոնց համաձայն բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մը, պաշտօնական առաքելութեամբ մը Արեւմտեան Գերմանիա պիտի երթար:

Դահլիճին ժողովին մէջ կարգ մը նախարարներ այս ուղղութեամբ բացատրութիւն պահանջեցին Վարչապետ Պէն Կուրիոնէն, որ լուրը հաստատելով հանդերձ, աւելցուց թէ ատենին կառավարութեան անդամներուն հաղորդելու ժամանակ չէր ունեցած:

Կարգ մը նախարարներ պահանջեցին որ հարցը քննուի. առաջարկը անմիջապէս ընդունուեցաւ: Փոթորկոտ վիճաբանութիւններէ ետք, աննշան մեծամասնութեամբ մը Պէն Կուրիոն յաղթանակը տարաւ, արաբական յարձակումի մը դէմ պաշտպանուելու նպատակով Արեւմտեան Գերմանիայէն զինուորական օժանդակութիւն մը ստանալու համար:

Այդքանով չվերջացաւ սակայն— ձախակողմեանները դիրք բռնեցին եւ իրենց պաշտօնաթերթը խմբագրականով մը յայտնեց, թէ կառավարութիւնը «շատ ծանր որոշում» մը տուած էր, շատ տըկար մեծամասնութեամբ մը: Թերթը կ'աւելցնէր, թէ Պէն Կուրիոնի կուսակցութիւնը մերժելով այս որոշումին վաւերացումը՝ կրնայ ներկայ կառավարութիւնը կանգուն պահել: Ձախակողմեաններու թերթը յստակ բացատրութիւններ չի տար տրուած որոշումին մասին, բայց ծանօթ է անոր հակադերման ուղղութիւնը:

Հարցը հետզհետէ աւելի բարդացաւ: Վերջապէս, Վարչապետ Պէն Կուրիոն Խորհրդարանի Արտաքին Նախարարութեան յանձնախումբին յայտարարեց թէ կառավարութիւնը բարձրաստի[illegible] անձնաւորութիւն մը Արեւմտեան [illegible]մանիա ղրկելու որոշումէն հրաժարած էր: Վարչապետը բացատրեց, թէ ձախակողմեան կուսակցութիւնները սպառնացեր էին կառավարութենէն հեռանալ այն պահուն՝ երբ Իսրայէլի ներկայացուցիչը ճամբայ պիտի ելլէր դէպի Պոն: Այս առիթով, Խորհրդարանին պատասխանատու շրջանակները յայտնած են, թէ Պէն Կուրիոն այդ որոշումէն հրաժարելով,

---

ՕՍԱՐ ԼԱՉԵՐ

ԿԵԱՆՔԻՆ ՀԻՆԳ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐԸ

Ա.

Կեանքի արշալոյսին, բարի պարիկը եկաւ իր կողովով եւ ըսաւ.

— Ահաւասիկ պարգեւներ: Առէք հատ մը եւ թողէք միւսները: Զգոյշ եղէք սակայն, իմաստութեամբ ընտրեցէք: Որովհետեւ մէկ հատը միայն արժէքաւոր է անոնցմէ:

Պարգեւները թիւով հինգ հատ էին՝ Համբաւը, Սէրը, Հարստութիւնը, Հաճոյքը, Մահը:

Երիտասարդը արտօրանքով պատասխանեց.

— Աւելորդ է մտածել:

Եւ ընտրեց Հաճոյքը:

Շրջեցաւ աշխարհը եւ ճաշակեց երիտասարդութեան սիրելի բոլոր հեշտանքները: Սակայն բոլորն ալ կարճ տեւողութիւն մը ունեցան, լեցուն յուսախաբութիւններով, պարապ ու սին. եւ բոլորն ալ ծաղրեցին զինքը երբ հեռացան իրմէ:

Վերջի վերջոյ ըսաւ.

— Շատ մը տարիներ կորսնցուցի իզուր: Ա՜խ, եթէ միայն կարողանայի վերստին ընտրել, այս անգամ պիտի ընտրեմ իմաստութեամբ...:

Բ.

Պարիկը վերստին երեւցաւ եւ ըսաւ.

— Չորս պարգեւներ կը մնան: Ընտրեցէք նորէն, սակայն լաւ խորհեցէք: Ժամանակը կ'անցնի եւ միայն մէկ պարգեւ կայ անգին:

Մարդը տատամսեցաւ երկար ու ապա ընտրեց Սէրը եւ չտեսաւ արցունքի այն կայլակները որոնք լեցուցին պարիկին աչքերը:

Տարիներ ետք Մարդը կանգնած էր դագաղի մը առջեւ, ամայի տան մը մէջ: Ինքնիրեն կը մտածէր.

— Տարի՛ մը, բոլորը գացին եւ զիս թողուցին միայնակ, եւ հիմա, նէ պառկած է հոս, ամենավերջինս, ամենասիրելին: Քալեցի անընդհատ յուսահատութենէ յուսահատութիւն եւ իւրաքանչիւր երջանկութեան ժամի համար որ Սէրը ինծի կուտար, վճարեցի հազար ժամուցաւ ու տանջանք: Հոգիիս ամենախոր ընդերքէն կ'ատեմ զայն...:

Գ.

— Վերստին ընտրեցէք...

Դարձեալ պարիկն էր որ կը խօսէր:

Եւ աւելցուց.

— Տարիները ձեզի իմաստութիւն սորվեցուցած պէտք է ըլլան: Երեք պարգեւներ կը մնան: Մէկը միայն կարեւոր է, լաւ յիշեցէք եւ ըստ այնմ ընտրեցէք:

Մարդը երկար մտածեց եւ ապա ընտրեց Համբաւը եւ պարիկը հեռացաւ հառաչելով:

Ու տարիները անցան եւ պարիկը վերադարձաւ դարձեալ ու կեցաւ Մարդուն ետեւ, որ վերջալոյսին կանգնած միայնակ, դառն մտածումներու էր ենթարկուած: Եւ գիտէր պարիկը թէ ի՛նչ կը մտածէր Մարդը:

Ան կ'ըսէր մտովի.

— Իմ անունս աշխարհը լեցուց, բոլոր շրթունքները անունս գովքը կը հիւսէին... Այո, ժամանակ մը ամէն ինչ լաւ երեւցաւ ինծի, սակայն որքա՜ն քիչ տեւեցին այս բոլորը:

Յետոյ եկաւ նախանձը, յետոյ չարախօսութիւնը, յետոյ զրպարտութիւնը, յետոյ ատելութիւնը եւ հալածանքը, եւ հուսկ ապա ծաղրանքը եւ ատիկա եղաւ վախճանը: Յետոյ եկաւ գութը որ կը թաղէ Համբաւը: Ո՜հ, ցաւագին է փառքին թշուառութիւնը: Ցեխ կը ստանայ երբ կը փայլի, եւ հեգնախառն գութ՝ երբ կը շիջի:

Դ.

—Ընտրեցէք անգամ մը եւս, ըսաւ պարիկին քաղցր ձայնը: Երկու պարգեւներ կը մնան, մի յուսահատիք: Սկիզբները մէկ հատ միայն կար որ լաւագոյնն էր եւ միշտ հոն է...

— Հարստութի՛ւնը որ զօրութիւն է: Ո՜հ, որքան կոյր էի, բացագանչեց Մարդը: Եւ հիմա, կ'արժէ ապրիլ: Պիտի ծախսեմ, պիտի ցրուեմ իմ ոսկիս, եւ հրաշալի բան մը պիտի ըլլայ ատիկա: Բոլոր նախանձները եւ ծաղրողները փոշիին մէջ պիտի տապլտկին իմ առջեւս եւ ես յագուրդ պիտի տամ իմ վրէժխնդրութեանս: Պիտի տիրանամ բազում պերճանքի, բազում հաճոյքի, բոլոր հեշտանքներուն մտաւոր թէ մարմնական, որոնք այնքա՜ն սիրելի են մարդուն համար: Պիտի գնե՛մ, պիտի գնե՛մ, պիտի գնե՛մ: Իմ դրամովս պիտի ունենամ յարգանք, պատիւ, ակնածանք եւ պաշտամունք, բոլոր այն շնորհները վերջապէս որ այս թշուառական աշխարհը վաճառքի է հանած: Մինչեւ հիմա շատ ժամանակ կորսնցուցի եւ գէշ ընտրութիւն մը ըրի, բայց այժմ վերջացաւ: Անգիտակից էի եւ ատոր համար առի այն միայն որ ինծի լաւագոյնը կը թուէր...

Երեք կարճ տարիներ անցան եւ եկաւ օր մը ուր Մարդը վերնայարկի մը մէջ նստած, սարսափահար կը խոկար:

Տխուր էր, գունատ ու զալկադէմ, բոլորովին քայքայուած:

Ցնցոտիներու մէջ էր պարուրուած եւ չոր հացի կտոր մը կը տորէր ակռաներուն տակ:

Ցանկարծ գոռաց.

— Անիծեալ թող ըլլան աշխարհի բոլոր պարգեւները որոնք ոսկեզօծ խաբկանքներ են միայն: Բոլորն ալ յուսախաբ ըրին զիս: Պարգեւներ չեն անոնք, այլ փոխ դրուած բաներ: Հաճոյքը, Սէրը, Համբաւը, Հարստութիւնը ժամանակաւորապէս դիմակաւորուած յաւիտենական իրականութիւններ են՝ Վիշտը, Տանջանքը, Ամօթը, Թշուառութիւնը: Պարիկը ճիշդ կ'ըսէր: Իր կողովին մէջ գտնուած պարգեւներէն միայն մէկն էր արժէքաւորը, միայն մէկն էր որ աննշան չէր: Որքան փոքր կ'երեւին աչքիս միւսները բաղդատմամբ այն մէկին՝ զորս արհամարհեցի: Ինչո՞ւ չընտրեցի այն թանկագին երջանկութիւնը, այնքան քաղցր, այնքան բարեացակամ, որ ցաւէն ու վիշտէն յոգնատանջ հոգին, չարչարուած մարմինը, անզուսպ սիրտը, ամօթահար միտքը կը խրէ անվերջ քունի մը մէջ: Բերէք զայն, ալ զզուած եմ, հանգիստ կը փնտռեմ...

Ե.

Պարիկը եկաւ իր կողովով, սակայն պարապ էր: Վերջին պարգեւը՝ Մահը չկար այլեւս: Ու ըսաւ.

— Տուի զայն մօրկան մը սիրասունին, պզտիկ տղեկի մը: Անգիտակից էր, սակայն վստահութիւն ունեցաւ իմ վրաս եւ խնդրեց ինծմէ խնդրել իրեն համար: Դո՛ւք, դուք ինծի բան մը չհարցուցիք...

— Ո՜հ, որքան դժբախտ եմ: Ի՞նչ կը մնայ այժմ ինծի, հառաչեց Մարդը:

— Ձեզի կը մնայ այժմ այն, որուն արժանի չէք նոյնիսկ՝ դառնութեամբ ու արցունքով լի ծերութիւն մը...

ՄԱՐՔ ԹՈՒԻՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ 1957ԻՆ

●

Աշխարհահռչակ Եոհան Շթրաուսի երգած (Ան տէր շէօնէն պլաուէն տոնաու) հեզասահ Դանուբի հովիտին վրայ շէնուած մայրաքաղաքը՝ իր բարեմոյն՝ աղնիւ, հիւրընկալ ժողովուրդով ու իր գիտութեանց ու գեղարուեստի բարձր հռչակով հազարաւոր ուսումնատենչ ուսանողներ հրապուրեր է նորէն իր ծոցին մէջ՝ Չիներ, Ճափոններ, Արաբներ, Յոյներ ու Հայեր: Այս Հայեր ալ՝ հեռաւոր Իրանէն, Իրաքէն ու Եգիպտոսէն, որոնց մէկ ցանկը հաճոյքով պիտի ներկայացնեմ «Յառաջ»ի յարգելի ընթերցողներուն.

1. Վահէ Յակոբեան. — Ծնած Թեհրան 1936ին՝ յաճախած է տեղւոյն հայ եւ պետական վարժարանները: Վիէննա եկած է 1956ին եւ կը հետեւի համալսարանի ճարտարապետական ճիւղին՝ նպատակ ունենալով աւարտել իր մասնագիտական ուսումը դոկտորի վկայականով:

2. Նորա Յակոբեան. — Ծնած Թաւրիզ 1933ին՝ մտած է ազգային վարժարան, յետոյ յաճախած երաժշտական դպրոցը: Վիէննա եկած 1954ին՝ կը հետեւի ներքին ճարտարապետական ճիւղին՝ փափաքելով աւարտել իր մասնագիտական ուսումը:

3. Օննիկ Յովսէփեան. — Ծնած Արաք (Իրան) 1932ին՝ ուսած է նախ հայ վարժարանի մէջ, յետոյ յաճախած երաժշտական ակադեմի: 1954ին եկած է քաղաքս ու կը հետեւի ֆիլմռէժիի երաժշտական ակադեմիային՝ նպատակ ունենալով ձեռք բերել ռէժիսէօրի դոկտորա:

4. Էտիք Շապապեան. — Ծնած Թեհրան 1936ին՝ յաճախած է հայկական եւ պարսկական վարժարանները: Վիէննա եկած 1956ին՝ այժմ կը հետեւի բժշկութեան եւ նպատակն է դոկտորայի վկայականը:

5. Լորիս Ճգնաւորեան. — Ծնած է Թեհրան 1937ին, ազգային ուսումէն վերջ՝ մտած է երաժշտական ակադեմիա: Վիէննա եկած է 1954ին եւ ցարդ կը հետեւի երաժշտական ակադեմիային, զոր մտադիր է աւարտել:

6. Արշալոյս Ճգնաւորեան. — Ծնած Թեհրան 1936ին՝ իր կրթութիւնը ստացած է Անարատ Յղութեան Հայ Մայրապետներուն քով, յետոյ յաճախած պարսկական միջնակարգ վարժարան: Վիէննա եկած է 1956ին եւ կը հետեւի քիմիայի, որ իր մասնագիտութիւնն է եւ զոր պիտի հասցնէ մինչեւ դոկտորայի աստիճանին:

7. Վարդան Կարապետեան. — Ծնած է Թաւրիզ 1932ին եւ յաճախած տեղւոյն հայ եւ պարսիկ վարժարանները: Վիէննա եկած 1954ին՝ կ'ուսանի բժշկութիւն՝ դոկտորայի նպատակով:

8. Աւետիս Ճամպազեան. — Թեհրանցի. Իրանի մէջ ազգային ուսումէն զատ ստացած է նաեւ ակադեմական կրթութիւն՝ իր նախասիրած երաժշտական ճիւղին մէջ: Վիէննա անցնելէ յետոյ (1953ին) կը հետեւի երաժշտական ակադեմիայի ձայնագրութեան ճիւղին:

9. Էտիք Ճամպազեան. — Թեհրանցի, տեղական հայ եւ պարսիկ վարժարաններուն յաճախելէ վերջ՝ իր հօրեղբօր՝ Սարգիս Ճամպազեանի պարարուեստի դպրոցը յաճախած է: 1953ին եկած Վիէննա՝ հետեւած է պարարուեստի ակադեմիային եւ այժմ Սալցպուրկի Թատրոնին մէջ կը շարունակէ իր արուեստը մեծ յաջողութեամբ:

10. Ռիթա Մելիք-Վարդանեան. — Ծնած Թաւրիզ 1936ին՝ յաճախած է հայ միջնակարգ վարժարան: Վիէննա եկած է 1955ին եւ կը հետեւի մասնագիտական վարժարանի (Կէմիքրպիշուլէ) մէջ քիմիայի ուսման:

11. Ռինա Մելիք-Վարդանեան. — Ծնած է Թեհրան 1939ին եւ յաճախած հայ միջնակարգ վարժարան: Վիէննա եկած է 1957ին եւ համալսարանական ուսանող է:

12. Սեպուհ Յովսէփեան. — Ծնած է Արաք (Իրան) 1938ին եւ ուսած հայ եւ պարսիկ վարժարաններու մէջ: Քաղաքս եկած 1956ին՝ կը հետեւի մասնագիտական վարժարանի մէջ Ֆիզիք-էլէքտրիք ճիւղին:

13. Հայկ Պալեան. — Ծնած է Պաղտատ (Իրաք) 1936ին եւ յաճախած հայ ազգ. վարժարանէ զատ նաեւ ամերիկեան քոլէճ եւ երաժշտական վարժարան՝ ջութակի մասնագիտութեամբ: Իրաքի կառավարութեան հաշուին 1957ին Վիէննա եկած է եւ երաժշտական ակադեմիայի մէջ կը կատարելագործէ ջութակի իր մասնագիտութիւնը:

14. Ժան Ժաք Շիրիքճեան. — Ծնած է Գահիրէ 1937ին եւ յաճախած Յիսուսեաններու Սէնթ Ֆամիլ քոլէժը: Քաղաքս եկած է 1957 Նոյեմբերին եւ կը հետեւի ճարտարապետական ուսման՝ դեղագործական ճիւղին՝ նպատակ ունենալով դոկտորա:

Յայտնելով մեր ուրախութիւնը հայ երկսեռ երիտասարդութեան ուսման եւ բարձրագոյն կրթութեան հանդէպ ունեցած այս մեծ եռանդին համար՝ կը մաղթենք սրտագին արիութիւն ու յարատեւութիւն ի պատիւ մեր սիրելի ազգին:

Հ. Ե. Պ.

կառավարական լուրջ տագնապի մը առջեւ դրած էր:

Մինչ այդ սակայն, պատուիրակութիւն մը գացած էր Արեւմտեան Գերմանիա. դիւանագիտական շրջանակներուն կարծիքով, այս ճամբորդութիւնը նախաբանն էր աւելի պաշտօնական խորհրդակցութեանց. — զինուորական օժանդակութիւն՝ Իսրայէլի: Պատուիրակութեան անդամները Ատընաուըրի հետ տեսնուելէ ետք անմիջապէս վերադարձան Թել-Աւիվ, ուր մերժեցին որեւէ յայտարարութիւն ընել մամուլի ներկայացուցիչներուն:

Ամէն պարագայի մէջ, Իսրայէլի ձախակողմեանները պիտի ընդդիմանան զերմանական օժանդակութեան մը: Հրեայ դիւանագէտներու Իսրայէլի պաշտպանութեան համար չկարողացան ապահովել Ատլանտեան Ուխտին օժանդակութիւնը, ինչ որ ծանր ձախողութիւն մը կը նկատուի: Նոյնիսկ, իսրայէլեան հողամասին ամբողջութեան պահպանման համար որոշում մըն ալ չկարողացան կորզել Փարիզի ժողովէն, ինչ որ եղաւ՝ Թուրքիոյ համար:

Այս պայմաններուն տակ, ներկայիս Վարչապետ Պէն Կուրիոն ապահով զօրավիգ մը կը փնտռէ, Մոսկուայի օժանդակութեամբ արաբական հաւանական յարձակում մը դիմագրաւելու համար:

Թ. Ա. Թ.

ՀՐԱՒԷՐ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ

—o—

Ուղեցինք հրապարակաւ հրաւէր ուղղել, այն յոյսով որ իբրեւ նախանձախնդիր ծնողքներ, պիտի ուղէք ձեր զաւակները անձամբ առաջնորդել դէպի հայկական վարժարաններ, ուր որ ալ գտնուին անոնք:

«Հայկազեան»ի հասցէն ծանօթ է արդէն փարիզահայութեան, ինչպէս նաեւ՝ իր դաստիարակուհին Տիկին Է. Այվազեան:

Յարգելի Տիկինը, նախկին տնօրինուհի Պոլսոյ Կեդր. Վարժարանին, իբրեւ մանկավարժ, գուրգուրանքով ու լուրջ հրահողութեամբ կը հետեւի նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան գործին: Կ'աւանդէ մայրենի լեզուին զուգընթաց Հայոց պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն եւ կրօնագիտութիւն:

Երգի դասը յանձնուած է երաժիշտ Պ. Գ. Եանպէկեանի:

Սրտի անհուն գոհունակութեամբ կը հետեւինք մեր ուսուցչուհիին աշխատանքին, սիրելի ծնողքներ դուք եւս նոյն խանդավառութեամբ, նոյն ուշադրութեամբ հետեւեցէք ձեր զաւակներուն ըրած յառաջդիմութեան:

Հայու ոգին է որ կ'արթննայ անոնց անմեղ սրտերուն մէջ:

Չ'արժե՞ր արդեօք մտահոգուիլ քիչիկ մը, ու թեւ ու թիկունք հանդիսանալ մեր ուսուցիչներուն, հոգաբարձութեանց եւ բոլոր անձնուէր աշխատողներուն: Պէտք է սթափիլ ձեր հարազատ զաւակներուն դարհուրելի կորուստին առջեւ:

Չի բաւեր ցանկալ որ հայ մնան մեր զաւակները. հարկ է գործել. ջերմ ու գիտակից սիրով. այլապէ՞ս ...

— Այլապէս, թող աշխարհ աշխարհով միանայ, մեր զաւակները հայ պահելու համար, կատարուած եւ կատարուելիք անհաշիւ զոհողութիւնները նիւթական, բարոյական եւ ֆիզիքական պիտի անցնին ապարդիւն:

Հայերէն խօսէ զաւկիդ հետ որպէսզի այնքան դժուարութիւններով մեծցնելէ ետք, ի զուր... չամբաստանուիս:

× «Յառաջ»ի միջոցով տիկին մը հազար ֆրանք տրամադրած է յառաջադէմ երկու աշակերտի, ուսուցչութիւնը յատկացուած է Սուրէն Փափազեանի եւ Օտէթ Տատուրեանի:

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՆՕԹ. — Հայկազեանի դասընթացքներու ժամերը: Հինգշաբթի, կէսօրէ ետք ժամը 2-6: Ուրբաթ երեկոյեան երիտասարդներու դասաւանդութիւնները ժամը 7-10: 32 Րիւ տը Թրէվիզ, մէթրօ Քատէ:

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՓԱՓԱՔԸ

●

Խրուշչեւ երկու հազար հինգ հարիւր բառերէ բաղկացած նամակ մը ղրկած է անգլիական «Նիւ Սթէյթսմըն» շաբաթաթերթին՝ պատասխանելու համար իմաստասէր Ռըսըլի բաց նամակին: Խրուշչեւի նամակը, ընդհանուր առմամբ կրկնութիւնն է ծանօթ բացատրութեանց, որմէ ետք գոհունակութիւն կը յայտնէ Ռուսըլի այն կարծիքին համար, թէ՝ «Արեւելքն ու Արեւմուտքը պէտք է ճանչնան իրենց փոխադարձ իրաւունքները եւ սորվին՝ միասին ապրել»:

Այնուհետեւ խորհրդային պարագլուխը կը շեշտէ յատկապէս վտանգի մը վրայ, որ յառաջ կուգայ Անգլիոյ եւ եւրոպական այլ երկիրներու մէջ ամերիկեան խարիսխներու հաստատումով:

Խրուշչեւի նամակին ամէնէն ուշագրաւ մասը եզրակացութիւնն է սակայն, ուր ընդառաջելով Փիլիսոփայ Ռըսըլի առաջարկին, ինք ալ փափաք կը յայտնէ, որ ամերիկացի եւ խորհրդային ղեկավարներու հանդիպում մը ըլլայ: Խրուշչեւ շատ բան կը սպասէ այդ հանդիպումէն, անշուշտ, եթէ փափաքը իրականանայ...:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագրի 1957 Նոյեմբերի թիւը, գրական, պատմական եւ բովանդակութեամբ եւ բանաստեղծութիւններ, ամսական տեսութիւններ եւն.: Հրատարակութիւն «Հայրենիք» հրատարակչականի Պոսթըն: 212 Սթուար Սթրիթ Պոսթըն, 16 Մաս:

Ս. ՓՐԿԻՉ ամսաթերթ, Պոլսոյ Ազգային հիւանդանոցի Նոյեմբերի թիւը 99:

ՀԱՍԿ, պաշտօնական ամսաթերթ Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, Անթիլիաս, Լիբանան: Թիւ 11, Նոյեմբեր 1957:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (83)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Ես կը յիշեմ Ատրպատական նահանգի այն գաւառները միայն, ուր Հայեր էին բնակւում. դրանք էին՝ Սալմաստ, Խոյ, Մակու, Գունէյխատան, Մարանդ, Ուրմի, Սուլդուզ, Սօվուխբուլախ, Դուխարղան, Մարաղա, Թաւրիզ, Ղարադաղ, Արդաբիլ: Բացի Հայերից յիշեալ գաւառներում բնակւում էին Ղըզլբաշ կոչուած Թուրքերը, որոնք կազմում էին ժողովրդի մեծ մասը, եւ այստեղ ու այնտեղ ցրուած էին՝ Հրեաներ, Ասորիներ, Քրդեր, Բոշաներ:

Տիրող ազգը — պարսիկն է, որոնց մէջ նոյնպէս կային ցեղեր, որպէս էին՝ լաքերը, աւշարները, թաթերը եւ Ղարադաղի զանազան էլաթները, որոնք ընդհանրապէս խիստ հազիւ էին որոշւում միմեանցից, թէ տիպերով, թէ սովորութիւններով եւ թէ բարբառներով:

Խօսում էին Թուրքերէն լեզուով, որ շատ տարբերւում է օսմանեան տաճկերէնից. կրօնքով մահմետականներ էին եւ պատկանում էին շիա աղանդին: Կրօնքի հոգեւոր ներկայացուցիչներն էին մօլլաները, չափազանց խորամանկ, փառասէր եւ կեղծաւոր մի հասարակութիւն, որ արտաքին բարեպաշտութեամբ, ծածկուած աւելի ճգնաւորական դիմակով, գրաւել էին ժողովրդի խորին յարգանքը, մի եւ նոյն ժամանակ մտցրել էին նրա մէջ կոյր անհաւատութիւն եւ խաւար մոլեռանդութիւն: Նախապաշարմունքներ մուսուլմանների մէջ, մահմետականութեան չպատկանող ազգերի վերաբերութեամբ, հասնում էին խելագարութեան:

Ինչ ազգ չէր հետեւում իսլամին, նա համարւում էր պիղծ, զրկուած թէ այս աշխարհի եւ թէ հանդերձեալ կեանքի երանութիւններից, որոնց պատրաստել էր Ալլահը միմիայն Մուհամմէտի չիաների համար: Այս պատճառով, մահմետականը, ոչ միայն ատելութեամբ էր նայում դէպի այլակրօնները, այլ իրան մեղք էր համարում սերտ յարաբերութիւններ ունենալ նրանց հետ: Մահմետականը չէր ուտում կերակուրը, որ պատրաստուած էր այլակրօնի ձեռքով, նա չէր հագնում հագուստը, որ գործուած էր այլակրօնի ձեռքով. նա իր տան մէջ չէր բանեցնում կարասիք, որոնց արհեստագործել էր այլակրօն մարդը. մի խօսքով, նա պիղծ էր համարում բոլոր արդիւնաբերութիւնը, որ դուրս էր գալիս մահմետականութեան չպատկանող ազգերի ձեռքից: Նա պիղծ էր համարում եւ այլակրօնների անձը. օրինակ, մի հայ, մի հրեայ, մի ասորի անձրեւային օրերում, թաց հագուստով չէին կարող քսուել մահմետականին. այս համարւում էր սրբապղծութիւն եւ անըդդոյշ յանցաւորը կրում էր իր պատիժը: Ահա այսպիսի եւ դրանց նման շատ խըտրութիւններ, որոնց դրել էր մահմետականութիւնը մուսուլմանների մէջ, ոչ միայն քրիստոնեաներին եւ Հրեաներին ենթարկում էին իսլամի հալածանքին, այլ եւ զրկում էին նրանց շահուել իրանց արդիւնաբերութիւնից, եւ վնասում էին իրանց տնտեսութեանը: Դա էր գլխաւոր պատճառը Հայերի, Հրեաների եւ Ասորիների աղքատութեան:

Մօլլաները, բացի իրանց ժողովրդին հոգեւոր ուղղութիւն տալուց, կատարում էին եւ շարիաթի գործադրութիւնը. այսինքն, նրանց ձեռքումն էր օրէնքը եւ արդարութիւնը, որ աւանդել էր Ալլահը Մուհամմէտի միջնորդութեամբ: Ամէն գործ, թէ քրէական, թէ քաղաքական վճռւում էր նրանց ձեռքով: Այստեղ եւս այլազգաւանները զրկւում էին շատ իրաւունքներից, որ վայելում էին մահմետականները: Օրինակ, մի քրիստոնեայ ունէ դատաստանական գործ մահմետականի հետ. գործը քննում է մօլլան. քրիստոնեան իր իրաւունքը հաստատելու համար չէր կարող ներկայացնել վկաներ իր հաւատակիցներից, որովհետեւ քրիստոնեայի վկայութիւնն ընդունելի էր դատարանում այն ժամանակ միայն, երբ նա տըւած կը լինէր յօգուտ մահմետականի, իսկ ընդդէմ մահմետականի վկայելու նա իրաւունք չունէր:

Այսպիսի դէպքերում պահանջւում էր քրիստոնեայից մահմետական վկաներ. բայց ոչ մի մահմետական չէր ցանկանայ քրիստոնեայի օգտի մասին վկայել, որովհետեւ այդ կը համարէր իր համար մեղք: Ուրեմն թէ առաջին եւ թէ վերջին դէպքերում քրիստոնեան զրկւում էր վկաներ ներկայացնելուց, եւ ի հարկէ, տարւում էր գործը, մի այնպիսի դատարանում, ուր գործերը վճռւում էին ըստ մեծի մասին հիմնուելով վկաների ցուցմունքների վրայ:

Դատարաններում փաստաբան լինելու իրաւունք ունէին միայն մահմետականները: Իսկ մահմետական փաստաբանը չէր կարող պաշտպանել քրիստոնեայի գործը, երբ հակառակ կողմը մահմետական էր:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ երկիրները Ցունուարի սկիզբը պիտի պատասխանեն մառէշալ Բուլկանինի նամակներուն :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը չորեք օր յայտարարեց, թէ Համայնավար կուսակցութիւնը պիտի շարունակէ պայքարիլ բոլոր անոնց դէմ՝ որ Սթալինը կ'ամբաստանեն, միաժամանակ քննադատելով անոր գործած սխալները: Սթալին, աւելցուց ձայնասփիւռը, կարեւոր դեր մը խաղացած է ընկերվարութեան պայքարին եւ մարքսիզմ–լենինիզմի պաշտպանութեան մէջ, ընդդէմ՝ Թրոցքիի, Զինովիեւի եւ այլ մատնիչներուն :

ՀՌՈՄԷՆ կը հաղորդեն թէ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է հեռաւոր (թէլէկիտէ) եւ հակաօդնաւային հրթիռներու պատրաստութեան համար :

ՍԿՈՎՏԻԱԿԱՆ «Նորկա» բեռնատար նաւը առջի օր ընկղմեցաւ Հիւս. ծովին մէջ: 28 նաւաղները խեղդամահ եղած են:

ԾՆՈՒՆԴԻ աւանդական իր պատգամին մէջ Պապը առաջարկեց որ վերջ մը տրուի սպառազինման արշաւին, որ վտանգ մը կը ներկայացնէ մարդկային ընտանիքին ու երկրին համար :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ մեկնելու ատեն, Մակարիոս Արք. յայտարարեց, թէ Կիպրոսի հարցին մէջ Ամերիկա չէզոք դիրք մը բռնած է, բայց, աւելցուց ան, մեծ պետութիւն մը այսպիսի հարցի մը մէջ չէզոք պէտք չէ մնայ :

ՓԱՐԻԶԻ Ազգ. Թատրոններու աշխատաւորները գործադուլ պիտի ընեն՝ տօնական օրերուն, նկատելով որ տասը առ հարիւր աշխատավարձի յաւելման իրենց պահանջքը մերժուած է: Հետեւաբար, Օփերան, Օփերա – Քոմիքը եւ Քոմէտի Ֆրանսէզը փակ պիտի մնան մինչեւ Ցունուար մէկ :

ՊԵԼԺԻԱ ստացաւ հակահրթիռային հինգ օդանաւեր: Ուաշինկթընի հետ կնքուած համաձայնութեամբ մը, պատերազմական 53 նման օդանաւեր պիտի ստանայ պելժիական բանակը :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարական տագնապը կը շարունակուի տակաւին. Վարչապետ Պէն Կուրիոն կը սպառնայ հրաժարիլ (տես Բ. էջ):

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ դահընկէց Թագաւոր Ֆարուքի անձնական իրերը աճուրդի դրուեցան :

ՌԱՊԱԹԻ մէջ Մուհամմէտ Ե. չորեք օր բացումը կատարեց Մարոքի արդիական առաջին համալսարանին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Արծիւ Մարգականը շնորհակալութեամբ ստացած է Գարեգին Գազանճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները .—

Խ. Նազարէթեան հազար ֆրանք, Թ. Աւագեան հազար, Ս. Գաբրիէլեան 500 :

Նոյնպէս Արծիւի պարահանդէսին եղած են հետեւեալ նուէրները .— Ե. Զարգարեան երկու հազար ֆրանք, Ա. Զագարեան հազար, Ա. Թէճիրեան երկու հազար, Տօրումեան եղբայրներ երկու հազար, Հ. Քաչեան հազար, Ց. Թէճիրեան, Օ. Թէճիրեան երկու հազարական, Վ. Խօզիկեան հազար, Պ. Պիկօնը երեք հազար, Զուիցերիացի Վօլդա հինգ հազար, Ա. Քէօսէեան հազար, Ահարոնեան եղբայրներ երկու հազար ֆրանք :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. վարժարանի Կրթ. Մարմնի կողմէ:

Հովանաւորութեամբ՝ Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին :

Դեկտեմբեր 24ին, Երեքշաբթի, փրանսական Ծնունդի երեկոյեան, ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Երգ, պար ու անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում, մատչելի գիներով: Թերթանուշ (փաքլավա), ու մրգեր :

Հաճելի ժամանց: Հայկական տաքուկ մթնոլորտ :

Ըր հրաւիրուին բոլորը անխտիր:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
—— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) ——

ՅԱՌԱՋԻ ԳԻՆԸ

Ինչպէս գրած էինք թուղթի գինին յաւելման պատճառով մամուլի ընկերակցութիւնը բարձրացուց տեղական օրաթերթերու գինը :

Ցունուար մէկէն սկսեալ «Յառաջ» կը ծախուի՝

Հատը՝ 15 ֆրանք :

Բաժնեգին՝ Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան՝	3500
Վեցամսեայ	1900
Արտասահման, տարեկան՝	4000
Վեցամսեայ	2500

×

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃԻՐԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէսինէն ընկեր Ս. Առաքէլեան երկու հազար ֆրանք «Յառաջ»ի տպարանը իր այցելութեան առիթով :

× Պ. Էքսէրեան հազար ֆրանք կը նուիրէ իր զաւկին Պ. Ժ. Էքսէրեանի համալսարանական յաջողութեան առթիւ (Լիսանսիէ ան տրուա):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Այվազեան, Այրի Տիկին Պզտիկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ մէջ 29 Դեկտեմբեր, կիրակի առաւօտ, իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր Թագւոր Այվազեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Պ. Ղազարոս Քէչիչեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի (29 Դեկտ.) առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի կատարուի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ՝ իր կնոջ Վարդուհիի եւ փեսային՝ Փայլակ Մառալեանի մահուան տարելիցներուն առթիւ, նոյնպէս նորեկ ննջեցեալ Տիկին Ովսաննայ Ստեփանի համար: Եւ մասնաւոր հոգեհանգստեան պատարագ Խաչատուրեան եւ Քէչիչեան գերդաստաններուն բոլոր ննջեցեալներուն յիշատակին:

Կը խնդրուի ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ :

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...

ՁԵՐ ՁԱՐԹՕՆՔԸ՝
ԾՆՈՒՆԴ ԹԷ ԿԱՂԱՆԴ
Կրնաք ճոխ սեղանի մը շուրջ, անցընել

ԼԻԼԱՅԻՆ
24, RUE ST-LAZARE PARIS 9e
TÉL. : TRI 31-62

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հաճելի նուագով

եւ այս բոլորը 2000 ֆր.
— իւրաքանչիւր անձի —

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15
TRI 31-62

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՒ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբի :

Այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 21ին, կը ցուցադրուի՝

«ՀԱՅՈՑ ՀԵՏՔԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ»
(Վենետիկ եւ Ֆիրինճէ)

գունաւոր ժապաւէնը :

Բացատրութիւն՝ Պ. Ֆէրտի Ալպաճեան:

Պոմոնի եկեղեցւոյ սրահին մէջ :

Կէս գիշերէն մինչեւ լոյս եւրոպական պարեր՝ ընտիր նուագախումբով :

Հայկական պարեր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պոմոնի պարախումբին կողմէ :

Պիւֆէ, դիւրամատչելի գիներով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռուբէն» Ուս. Միութեան ժողովը երկու շաբաթով յետաձգուած է :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Դեկտեմբեր 24 ԾՆՆԴԵԱՆ ՃՐԱԳԱԼՈՅՑ

Պատարագը եկեղեցւոյն նորոգութեան պատճառով տեղի պիտի ունենայ նոյն թաղին Սէնթ էթիէն տիւ Մոն եկեղեցին, ժամը 17ին (մուտքը Րիւ Քլօվիս):

×

ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

25 Դեկտեմբեր.— Ծննդեան պատարագը տեղի կ'ունենայ ժամը 10.30ին, Քրիստոս Թագաւոր եկեղեցին, 16 րիւ Թուրնըֆոր, նոյն թաղին մէջ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ
28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի երեկոյ կը մեներգեն Արա Սերոբեան (պարիթոն), Մկրտիչ Պօղոսեան (թենոր): Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրբերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ :

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով:

Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգախնութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռախօսելով Տիկ. Թաղէոսեանի Թրիւտէն 27–35 եւ Տիկին Նագըշզարեանի Տօմէնիլ 13–27

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐԸ

Յառաջիկայ Հինգշաբթի, 26 Դեկտեմբեր, ժամը 18.30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան արտակարգ ժողովը հետեւեալ օրակարգով .—

Վարչական ժողովի որոշումներուն վաւերացումը Անտիյի մէջ անբուժելիներու համար հիմնուելիք շէնքին շուրջ :

Ընկերակցութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին այս շատ կարեւոր ժողովին :

Ի դիմաց Աղք–ի վարչութիւն

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

25 Դեկտ., Չորեքշաբթի առաւօտ Ծըննդեան տօնի առթիւ Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Րիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. Լիոնէն :

Réveillons
Chez SASSOUNI
ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՈՒՆԴԻ
Զուարթ ու հաճելի Ձարթօնք մը
(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)
Մի մտածէք ուր անցընելու մասին
ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ
Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ
Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք
Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ
ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ
31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2e
Tél. GUT. 92-65

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ
CAMEL ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ՝
102, BD VOLTAIRE, PARIS-XIe
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂՈՂ,
Անգլիական եւ Աւստրիական կերպասներէ, նորաձեւ LODEN
ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ AUTOCOAT ՆԵՐ
(Զանազան գոյներ) 8000էն 12.500 ֆր.
Իրենց մօտ կարելի է գտնել նաեւ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՆՈՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ խիստ մատչելի գիներով :
SMOKINGԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ: Մեծաքանակի համար մասնաւոր սակացույց

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Բ. ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԵՒ ԵՐԿԱՐԱՏԵՒ ՍԿԱՒԱՌԱԿԸ
ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԸԼԼԱԼՈՎ 55 ՎԱՅՐԿԵԱՆԻ ՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲ 30 CM.
VOGUE-CONTREPOINT N⁰ MC 20150
Պատրաստութեամբ եւ ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Կոմիտասեան քառաձայն պատարագի երգեցողութիւնք, եւ այլ կտորներ
Մասնակցութեամբ մեներգողներու, պատարագիչի զանազան բաժիններով եւ ընկերակցութեամբ ՄԵԾ ԵՐԳԵՀՈՆԻ
ՍԿԻԶԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ.— (Խորհուրդ խորին, Հրաշափառ, Ընտրեալդ Աստուծոյ, Ուրախ լեր) :
ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԱՒ ԵՒ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԴԱՇՆԱՒՈՐՈՒՄՈՎ.— (Սուրբ, Հայր երկնաւոր, Ցամենայնի, Որդի Աստուծոյ, Հոգի Աստուծոյ)
եւ Եղիցի ողորմութիւն (Ա. Պարթեւեանի), Գոհաբանական Հայր մեր (Կոմիտաս Միայն Սուրբ, Հայր, Որդիդ, հոգիդ Սուրբ եւ Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Քրիստոս պատարագեալ, Աստուած մեր, Կեցո Տէր, Լցաք ի բարութեանց, Գոհանամք, Մաղթանք, Եղիցի : Էջմիածինն ի Հօրէ (Ա. Պարթեւեանի) Ջօն առ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս
Ստանալու համար դիմել՝ Գին 2700 ֆրանք
Ա. Պարթեւեանի՝ 14, Rue Petit, Paris 19 - BOT. 99-22 RECORD SHOP, 36, Rue de Moscou, Paris 8 Եկեղեցւոյ Դիւանատունը
Բոլոր երաժշտական վաճառատունները.— Գաւառի համար առաքում մասնաւոր խնամուած ծրարով
Փնտռել նաեւսկաւառակները՝ Թիւ 20.109 20.114 20.136 Contre remboursement

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MERCREDI 25 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8077 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3878

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳՈՅԱՎԻՃԱԿԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

Հազիւ վերջացած էր Ատլանտեան Ուխտի խորհրդաժողովը, երբ Մոսկուայի մէջ գումարուեցաւ Խորհրդային Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նստաշրջանը :

Կրեմլինի վարիչները ուշադրութեամբ հետեւեցան Փալէ տը Շայեոյի վիճաբանութեանց : Ներկայացուցիչ չունէին խորհրդաժողովին մէջ, սակայն Բուլգանինի ծանօթ նամակը բոլոր պատգամաւորներուն կը զգացնէր Մոսկուայի բարոյական ներկայութիւնը Մեծերու արիսպագոսին մէջ :

Կը սպասուէր, որ խորհրդային վարիչները իրենց խօսքն ըսէին Փարիզի մէջ առնուած որոշումներուն մասին : Այդ խօսքը հնչեցաւ : Արտաքին նախարար Կրոմիքօ եւ ընդհանուր քարտուղար Խրուշչեւ Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ պարզեցին իրենց տեսակէտը, ինչպէս մանրամասնօրէն գրած էինք երէկ :

Ատլանտեան Խորհրդաժողովին մէջ օրակարգի գլխաւոր հարցերէն մէկն էր Զինաթափութիւնը : Բոլորն ալ մտահոգ էին զինարշաւին համար, որ երկու ճակատներու վրայ ալ խելայեղ մրցակցութեան մը ձեւը առած է : Զինարշաւ՝ մանաւանդ հիւլէական ու ջրածին ռումբերու եւ հեռուղիղ ու երկնասլաց հրթիռներու առաւելագոյն արտադրութեան համար :

Կրոմիքօ եւ Խրուշչեւ համաձայն չեն էլոր սեղանի մը շուրջ նստելու արտաքին նախարարներու հետ եւ քննելու զինաթափութեան պայմանները, ինչպէս կ'առաջարկէր Քրիսթիան Փինօ : Ու կ'առաջարկեն արտակարգ նիստի հրաւիրել Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը՝ նոյն հարցով զբաղելու եւ վարչապետներու ժողովի մը ճամբայ յարդարելու համար :

Մոսկուայի իշխանաւորները կ'ուզեն գլուխ - գլխի խօսակցութիւնները ամփոփել միայն զինաթափութեան հարցին շուրջ : Օրակարգին վրայ չեն ուզեր ուրիշ խնդիր դնել : Չեն ուզեր որ խօսք ըլլայ Գերմանիոյ երկու մասերու միացման, արբանեակ երկիրներու խորհրդային վարչաձեւին եւ առ հասարակ գաղափարախօսական հարցերու մասին :

Մէկ խօսքով, կ'ուզեն պահպանել այսօրուան գոյավիճակը*, որ շատ նպաստաւոր է Խորհրդային Միութեան համար :*

Այս տեսակէտը բոլորովին կը հակասէ ազատ աշխարհի հետապնդած նպատակին : Մինչ Զինաթափութիւնը Մոսկուայի համար պատրուակ մըն է գոյավիճակը պահելու, արեւմուտքի համար պարզապէս միջոց մըն է՝ պատերազմը արգիլելու եւ բոլշեւիկեան վարչաձեւի ենթակայ երկիրները ազատագրելու :

Խրուշչեւ հակառակ է Գերմանիոյ միութեան, որովհետեւ, իր կարծիքով, միացեալ Գերմանիան՝ զինուորապաշտ ու վրէժխնդիր՝ Ատլանտեան Ուխտին մնալով պիտի զօրացնէ արեւմտեան ճակատը : Ու Միացեալ Նահանգներուն կ'առաջարկէ հրաժարիլ «ուժի քաղաքականութենէն» :

Ցետոյ կ'աւելցնէ .

« Խաղաղ միջոցներով եւ հաւասարութեան հիման վրայ կարգադրենք մեր խնդիրները : Օրէնքէ դուրս հռչակե՛նք պատերազմը : Իրարու ներքին գործերուն չմիջամտենք : Աշխարհի ապագան պիտի վճռուի ո՛չ թէ հրթիռներով եւ ջրածին ռումբերով, այլ այն իրողութեամբ թէ դրամատիրական վարչաձե՞ւն է որ լաւագոյն կեանք մը կ'ապահովէ զանազան երկիրներու ժողովուրդներուն՝ թէ ընկերվարականը » :

«Խաղաղութիւն» եւ «Հաւասարութիւն» կը հոլովէ Սթալինի յաջորդը : Սակայն ո՛չ մէկ զիջում ընել կ'ուզէ դիմացի ճակատին :

Գոյավիճակի պահպանումը *շատ սիրելի բառ մըն էր նաեւ ժամանակին վեց մեծպետութեանց համար՝* զինեալ խաղաղութեան *շրջանին :*

Խորհրդային վարիչները չեն ուզեր ընդունիլ, որ գոյավիճակի պահպանումէն առաջ ուրիշ պարտականութիւններ ունին այն հարիւր միլիոնաւոր մարդոց հանդէպ, որոնք աւելի ակամայ քան թէ կամայ ենթարկուած են իրենց տիրապետութեան :

Գոյավիճակի պահպանում *կը նշանակէ յաւերժացնել համայնավարական իշխանութիւնը պալթեան երկիրներու, Լեհաստանի, արեւելեան Գերմանիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Ալպանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Կովկասի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի զանազան հողամասերուն վրայ : Կը նշանակէ արդարութիւնը զոհել ուժին :*

Ազատութի՛ւն *կը պահանջեն այդ երկիրները ամէն բանէ առաջ :*

Ազատութիւն տուէ՛ք անոնց՝ եթէ ճըշմարիտ ընկերվարականներ էք :

Խաղաղութեան նախապայմանը ազատութիւնն է :

Ու այսօր, երբ եւրոպական Ծնունդին առթիւ ամէն տեղ կ'երգեն «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն », *մենք ալ կը կրկնենք մեր առաջին ընկերվարական եւ հայրենասէր բանաստեղծ Միքայէլ Նալբանդեանցի անմահ երգին՝* Ազատն Աստուած այն օրից *վերջին տունը ·*

Ես մինչ ի մահ, կախաղան,
Մինչեւ անարգ մահու սիւն
Պիտի գոռամ, պիտ' կրկնեմ,
Անդադար՝ ազատութի՛ւն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՐԹԻՌՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻՆ

ՆՈՐՍԹԱՏԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկայի հեռատեսիլի ընկերութեան շնորհուած տեսակցութեան մը ընթացքին, Ատլանտեան Ուխտի զինեալ ուժերու ընդհանուր հրամանատար զօր. Նորսթատ յայտարարեց՝ թէ Եւրոպայի հրթիռներու արձակարաններուն կառուցման աշխատանքները շուտով կը սկսին : 6 - 10 արձակարաններ պիտի հաստատուին Ատլանտեան Ուխտի երկիրներուն մէջ՝ առաջին առիթով : Արձակարաններէն իւրաքանչիւրը պիտի ունենայ 15 միջերկրային հրթիռներ : Այս խարիսխները պատրաստ պիտի ըլլան մէկ կամ մէկուկէս տարիէն :

Այնուհետեւ, Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր հրամանատարը յայտնեց, թէ ռազմական տեսակէտէն հարկ չկայ որ հրթիռներու արձակարաններ հաստատուին ատլանտեան բոլոր երկիրներուն մէջ : Բաղձալի ալ չէ : Բաւական է զանոնք քանի մը երկիրներու մէջ կառուցանել . այս հրթիռները կրնան հասնիլ իրենց թիրախին, որեւէ կէտի վրայ ... :

Եւրոպայի մէջ խարիսխներ հաստատելու ծրագիրը մաս կը կազմէ պաշտպանողական շատ աւելի ընդարձակ նախապատրաստութեանց : Ամէն պարագայի մէջ, ընդարձակ այս ծրագիրը պիտի իրագործուի «քայլ առ քայլ», ինչպէս կը շեշտէ Նորսթատ, աշխատանքները կը սկսին քանի մը օրէն կամ քանի մը շաբաթէն, բայց ո՛չ քանի մը ամիսէն :

Պատերազմի մը պարագային, աւելցուց ան, միայն հրթիռ ունեցող երկիրները յարձակում կրելու վտանգին ենթակայ պիտի չըլլան, այլ՝ բոլոր երկիրները :

(Շարունակութիւնը կարդալ ·Դ· էջ)

(Շարունակութիւնը կարդալ ·Դ· էջ)

Օրը Օրին

ԽԵ՛ՂՃ ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ ...

— Դուն իմ խօսքս մտիկ ըրէ եւ զա՛րկ սա Գեղձասիրաց Ընկերութիւն կոչուածին գլխուն ... Ես ատ մարդիկը լաւ կը ճանչնամ ... Անոնք անվախ գրիչէն կը վախնան, կը սմքին, ու իրենց տեղը կը նստին ... Եղբա՛յր, քառասուն տարի է, ազգին համար, սանկ, շնորհքով բան մը բրա՞ծ են ... Ո՛չ, միայն կը խօսին ... Բաւական ալ կորկոտ կը բռնեն ... Ազգին բան մը տուած ունի՞ն ... Չէ՛, Աստուած չընէ ... Փարաները առեր, վրան թուխս նստեր են ... Նորէն կ'ըսեմ, զա՛րկ, մի՛ վախնար ... Ամէն օր զա՛րկ ... Եւ : ձեր լրագրին առաջին էջին վրայ ... Եթէ դուն չզարնես, ե՛ս պիտի զարնեմ : Ես ալ գրիչ ունիմ ... Հա՛, իրաւ է, ուղղագրութիւնս եւ քերականութիւնս բանի չեն գար, բայց երբ կարգը զարնելու գայ, կը զարնեմ .. Քեզ տեսնեմ ... Այս շաբթու սկսէ ... Զա՛րկ, զա՛րկ, զա՛րկ ...

×

— Սիրելիս, այնչափ ալ խրատ կուտամ ձեզի՝ իբրեւ փորձառու մարդ, բայց նորէն խօսքս մտիկ չէք ըներ ... Մի՛ զարնէք սա Նարնջասիրաց Միութեան գըլխուն : Անօգուտ է ... Ատ մարդիկը խօսք չեն հասկնար ... Դուք ձիւնին համար «ճերմակ է» ըսէք, անոնք «սեւ է» պիտի պոռան ... Եթէ կ'ուզէք որ անոնք ճըշմարտութիւնը գրեն, քիչ մը խելքերնին գործածեցէք եւ դուք, առաջուընէ, գրեցէք թէ «ձիւնը սեւ է» ... Յաջորդ օրը, անոնք պիտի ելլեն ձեր գրածին հակառակը պիտի գրեն : Նորէն կ'ըսեմ, մի՛ զարնէք, որովհետեւ զարնելով տեղ մը չէք հասնիր ... Հերիսայ չէք եփեր կոր, վերջապէս ... Արդէն այնչափ զարկած էք, ժամանակին որ խեղներուն ուղեղը, հերիսայ եղեր է ... Կը կրկնեմ, մի՛ զարնէք, մի՛ զարնէք, մի՛ զարնէք ...

×

— Ձեր թերթին առաջին թիւէն մինչեւ այսօրուան թիւը ունիմ ... Ծայրէ ի ծայր կը կարդամ ... Ատեն մը աղէկ էիք — կը զարնէիք : Հիմա, կ'երեւայ որ յոգներ էք եւ պէտք եղածին պէս — այսինքն ի՛մ ուզածիս պէս — զարկած չունիք : Ձեզի հազար անգամ ըսած եմ — զարկէ՛ք սա Տանձասիրացներուն գլխուն ... Եթէ չզարնէք, ձեր օրերն ալ համբուած են ... Զարկէ՛ք ... Առտուն ալ զարկէք, կէսօրին ալ զարկէք, կէս գիշերին ալ զարկէք ... Մեզ ալ հրաւիրեցէք, մենք ալ կը զարնենք ... Գրիչ եւ մուրճ բռնած բաները իրարու խնամի են եւ միեւնոյն պաշտօնը ունին — զարնել ... Անոր հետ մէկտեղ, ուրիշ խնդիր մըն ալ կայ — եթէ թեւերնիդ յոգնած է եւ պէտք եղածին պէս, գրիչով զարնելու ուժ չունիք, սանկ, կըտոր մը եռ քաշուեցէք որ մենք զարնենք ... Ես անա՛նկ զարնողներ կը ճանչնամ որ .. իրենց գրիչէն շանթ ու կայծակ կը թափին ... Եւ ալ անոնցմէ վար չեմ մընար ... Աստուած հեռու ընէ, մէյ մը գրիչս շարժեմ, դիմացինս տաս - տափակ կ'ընեմ ... Նորէն կ'ըսեմ, զարկէք, զարկէք, զարկէք ... Լուր օրերն ալ զարկէք, կիրակի օրերն ալ զարկէք ...

×

— Եղբա՛յր պատուական, ա՛լ կը բաւէ, մե՛ղք են ... Մի՛ զարնէք ... Քանի զարնէք, երես կ'առնեն եւ ինքզինքնին բանի մը տեղ կը դնեն ... Մի՛ զարնէք եւ սա գրիչնիդ ուրիշ բաներու համար գործածեցէք ... Դուք ձեր տեղը ծանր նստէք եւ մի զարնէք ... Պարտուողն է որ կը զարնէ, ոչ թէ յաղթողը ...

×

— Շատ ուրախ եմ, ի՛նչ աղուոր կը զարնէք կոր ... Ես ձեր գրիչին մատաղ ըլլամ ... Զարկէք, զարկէք ... Ազգին շահը կը պահանջէ որ զարնէք ...

×

— Չէ՛, աս բրածնիդ չի վայլեր : Քիչ մը շատ կը զարնէք կոր ... Կարեւորութիւն մի տաք, ի՛նչ կ'ուզեն թող ըսեն .. Դուք մի՛ զարնէք ... Գրիչ բռնած բանը մուրճ չէ որ անդադար զամին գլխուն իջեցնես ... Խօսքս մտիկ ըրէք ու մի՛ զարնէք ...

ԵՐՈՊԱՑԻ

ՆԱՍՐԻ ՆՈՐ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, Եգիպտոսի Նախագահ Նասր Փոր - Սայիտի մէջ ճառ մը խօսեցաւ՝ քաղաքին ազատագրութեան առաջին տարեդարձին առիթով : Արդարեւ, տարի մը անցաւ այն օրէն, երբ անգլեւ - ֆրանսական ուժերը կը հեռանային եգիպտական հողէն :

Նախագահ Նասր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ յայտարարեց թէ իր անձին դէմ պատրաստած մահափորձ մը երեւան ելած էր : Միաժամանակ դաւադրութիւն մը՝ վարչակարգը տապալելու համար : Դաւադրութիւնը, որուն հեղինակն էր նախկին Ներքին նախարարը, ըսաւ Նասր, ձախողեցաւ :

Այնուհետեւ, Նասր մեղադրեց Արեւմտեանները, որ Պէյրութի մէջ հակաեգիպտական բջիջ մը ստեղծած էին՝ կազմուած նախկին վարչակարգի կողմնակից անձերէ, որոնք փախած են Եգիպտոսէն ու հաստատուած Լիբանան : Նասր յայտնեց, թէ այդ շարժումէն տեղեակ էր ինք, շնորհիւ անդամի մը, որ կապ կը պահէր Գահիրէի հետ :

Միւս կողմէ, Եգիպտոսի Նախագահը յայտարարեց, թէ Թուրքիոյ յանձնուելիք հիւլէական զէնքերն ու հրթիռները սպառնալիք են Գահիրէի կառավարութեան դէմ : Քննադատեց Ատլանտեան Ուխտի ծրագիրները՝ զանազան երկիրներու մէջ հիւլէական զէնքերու պահեստներ հաստատելու տեսակէտէն :

Եզրակացնելով իր խօսքը՝ Նասր խաղաղութեան կոչ ըրաւ բոլոր երկիրներուն :

445 ԱԼԺԵՐԻԱՑԻՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ

Ինչպէս ծանօթ է Ֆրանսայի մէջ հետզհետէ աւելի մտահոգիչ կը դառնան Ալժերիացիներու կռիւներն ու սպանութիւնները : Ազատագր. Ճակատի եւ Ալժերիոյ Ազգ. Շարժումի ոճիրներուն վերջ տալու համար, վերջերս խուզարկութիւններ եղան ու կարելի եղաւ ձերբակալել 445 հոգի : Անցեալ կիրակի գիշեր խուզարկութեանց հրահանգը տրուեցաւ ու երկուշաբթի կէսօրին բանտերը լեցուած էին ահաբեկիչներով :

Փարիզի մէջ ձերբակալուեցաւ 67 հոգի : Գրաւուեցան բազմաթիւ զէնքեր, ինչպէս նաեւ վեցուկէս միլիոն ֆրանքի գումար մը՝ զանազան շրջաններէն . այս դրամը յատկացուած էր ահաբեկչական գործունէութեան :

Մինչ ձերբակալութիւնները կը շարունակուին մայր երկրին մէջ, կռիւները չեն դադրած Ալժերիոյ ապստամբներու եւ բանակայիններուն միջեւ : Առջի օր, Օրանի Տլեմսէն շրջանին մէջ պատահած բախումի մը ընթացքին 15 ապստամբներ սպաննուեցան : Այլ շրջաններու մէջ ըսպաննուեցան ութ ըմբոստներ եւ գրաւուեցան բազմաթիւ զէնքեր ու ռումբեր : Կոստանդինի մէջ ահաբեկիչները ձեռնառում մը արձակեցին ժողովուրդին մէջ, որուն հետեւանքով քանի մը հոգի վիրաւորուեցան . երկու զինուորական :

ԾՆՈՒՆԴԻ առթիւ «Յառաջ» վաղը լոյս չի տեսներ : Մեր յաջորդ թիւը՝ Ուրբաթ Դեկտեմբեր 27 :

ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ

> « Խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի, որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ ···»:
>
> ՇԱՐ.

Յիսուսի կեանքէն ոչ մէկ դէպք այնքան չարչարած է քրիստոնեայ մատենագիրներուն միտքը, որքան Ծննդեան դրուագը: Վանդի սեմական միտքը խախտած է աստուածութեան գաղափարը, սարսած, ցնցած ու ճեղքրտած:

Ըսել թէ « Աստուած է որ ծնաւ, եւ Աստուած է զոր ծնաւն», ինչպէս կը գրէ Կիւրեղ Երուսաղիմացի (Կոչումն Ընծայութեան, Գլ. ԺԱ.), քրիստոնէութիւն չէ տակաւին (սկզբունքը՝ միաստուածու-թիւն), այլ գաղափար մըն է որ կը մատնէ հին աստուածածնութեան աւանդու-թիւնները: Բայց երբ ծնեալը (Յիսուս) կը դրուի մարդկային ագոյցի մը մէջ (Քրիստոս), հոգ չէ թէ նախ, հրէական խորամանկութեամբ մը, յայտարարելու համար « Յիսուսը Քրիստոսն է » (Գործք, ԺԸ. 28), իսկ ժամանակ մը ետքը՝ կը ներկայացուի յարուցեալ (իբրեւ մա՞րդ թէ Աստուած), աստուածածնութեան խորհուրդ չէ այլեւս, ոչ հեթանոսական աւանդութեամբ, ոչ ալ քրիստոնէական վարդապետութեամբ, այլ միայն···շիմի:

Ընդհակառակն, Հելլենական Հանճարը, որքան գեղապաշտիկ, նոյնքան տրամաբանական զարգացումով մը, երբ մա՛րդը կը բարձրացնէ աստուածութեան (Էվհէմերիսմ), յանհունս գերազանց կը մնայ սեմական միտքէն, որ աստուածութիւնը աշխա՛րհ կ՚իջեցնէ «արգանդի ճամբով», գռեհկօրէն իրապաշտիկ գաղափարի զարգացումով մարդեղութեան ողբերգութեան համար (Էփիփանի):

Ինչո՞ւ ծնունդի այս ռամիկ հակադրու-թիւնը: Անո՞ր համար որ Յիսուսի աշակերտները, «արք տգէտք եւ առանց դըպրութեան» (Գործք, Դ. 13), ընդունակ չէին հրաշափառ բանահիւսութեամբ մը զարդարելու աստուածածնութեան խորհուրդը: Իրողութիւնն այն է որ քրիստոնէութեան մեծագոյն հայրապետները եւս կ՚անճրկին կը մնան՝ երբ հարկ կը դառնայ նկարագրել, բացատրել ու մեկնաբանել Յիսուսի ծնունդը: «Արդ, դու մի՛ իբրեւ մարդկութեամբ կարծիցես ծընունդ եղեալ. մի՛ այսպիսի ծնունդ համարիցիս, որպէս Աբրահամ զԻսահակն ծնանէր, եւ կամ Իսահակն՝ զՅակոբն: Ծնանել ծնանէր Աբրահամ զԻսահակ, այլ ո՛չ եթէ զինչ ինքն կամէր՝ ծնանէր, այլ զինչ այլուստ ի վերուստ շնորհէր: Իսկ ի ծնանելն Հօր զՈրդի՝ ոչ տգիտութիւն գոյր անդ »:

Անշուշտ Կիւրեղ հայրապետ, որ այս տողերը կը գրէ, ինք ալ գիտէ թէ աւելի դիւրին է հաւատալ աստուածօրէն աստ-ուած ծնելու աւանդութեան քան մարդկօրէն աստուած ծնելու գրոյցին: Ահա թէ ինչո՛ւ կ՚աւելցնէ անմիջապէս, «Որ ծնաւ՝ նա միայն գիտէ զծնունդն, եւ որ ի նմանէն ծնաւ, նա միայն գիտէ՝ որ ծնաւն զնա. որ ծնաւն գիտէ զի՛նչ ծնաւն, եւ գիրք վկայեն թէ Աստուած է որ ծնաւն»:

Զո՛ւր հետաքրքրութիւն:

Դժուար է հաշտուիլ Աստուծոյ մը ծննդեան գաղափարին հետ: Ծնունդը ու-րացումն է Աստուծոյ: Ուստի, զարմանալի չէ եթէ Ս. Օգոստինոս, Ե. դարուն կը գրէր թէ հեթանոսութի՛ւն է տօնել Յիսուսի ծնունդը:

Ըստ աւանդութեան, Տելեսփորոս Պապն էր (մեռած 138ին), որ հաստատեց Ծննդեան տօնը առաջին անգամ: Նախ շարժական էր այդ տօնը: Յետոյ, Կիւրեղ հայրապետին խնդրանքով, Պապը հրաւիրեց Արեւելքի եւ Արեւմուտքի բոլոր վարդապետները՝ ճշդելու Յիսուսի ծննդեան թուականը:

Աւետարանները լուռ կը մնան Յիսուսի ծննդեան թուականին մասին: Միայն Ղուկասն է որ կը պատմէ թէ Յիսուսի ծննդեան առաջին վկաները, հովիւները, բացօթեայ հաւաքուած՝ «պահէին զպահպանութիւնս գիշերոյ հօտին իւրեանց »: Բեթղեհէմի բարձունքներուն վրայ, ձըմրան մէջ, կարելի՞ է երեւակայել սակայն որ հովիւները նստին բացօթեայ, աստղերուն տակ, եւ գրոյց ընեն առանց սառելու: Հասկնալի է, ուրեմն, թէ ինչո՛ւ Եգիպտոս, սկիզբները, Մայիս 20ին կը տօնէր Ծնունդը, իսկ ուրիշներ՝ Ապրիլ 20ին:

Ի վերջոյ արեւմտեան Եկեղեցին վճռեց տօնել Դեկտեմբեր 25ին, անփոփոխ, փոխարինելով ձմեռնային արեւակայքի տօնը: —

Ֆրանսացիները ծննդեան տօնը կը կոչեն Նօէլ, — բառին ստուգաբանութիւնը կը մնայ վիճելի: Այսօր, թէեւ ընդունուած է թէ բառը լատինական ծագում ունի, պնդողներ կան դեռ թէ կը ծագի Էմմանուէլ բառէն, որ անունն է Յիսուսի եւ թարգմանի «ընդ մեզ է Աստուած»: Ֆրանսերէն Լը Թան թերթին զրկած իր մէկ նամակով, պատերազմէն առաջ, Տէօվլէթ Գէորգեան կը պնդէր թէ Նօէլ աղաւաղումն է Նուվէլ բառին, որ կը նըշանակէ աւետիս, — արդարեւ Հայերը, Ծննդեան գիշերը, «աւետիս» կ՚երգէին՝ Յիսուսի ծննդեան «բարի լուրը» տարածելով տունէ տուն.

Այսօր տօն է սուրբ Ծննդեան,
Աւետիս,
Տեառն մերոյ եւ Յայտնութեան,
Աւետիս:

Կարգ մը գաւառներու մէջ, «աւետիսի տեղ «ալէլուիա» կ՚ըսեն եւ փոխանակ աւետարանական ծանօթ պատմութեամբ երգ հիւսելու, ինչպէս վերի օրինակը, տուն կուտան սքանչելի բանահիւսութիւն մը ժողովրդական ներշնչումով ու ցոլցլուն պատկերներով: Ահա «աւետիսուորները», տանը դրան առջեւ կանգնած, կը գովաբանեն տունն ու տնեցին.

Ըսա տնիկ Աստծու շինած,
Ալէլուիա.
Ալաշ վերէն ծիլծիլ ոսկի,
Ալէլուիա:
Կողը վերէն սրսուռ մարգրիտ,
Հարսները մէջ ճանց աղաւնի,
Աւելը ձեռք փունջ մանիշակ,
Ալէլուիա:

Սովորութիւն է գովեստ կարդալ տանը արու զաւկին անուան, ուստի կը հարցընեն.

— Ձեր տղուն անունն ի՞նչ է: –
— Գառնիկ:
Ու կը սկսին երգել.

Գառնիկ նստիր ծառի տակին,
Ալէլուիա.
Փրչէմ թալեր ծառի ճիւղին,
Ալէլուիա:
Սեղան առջեւ հազար բարի,
Աջ ձեռին մէջ նռան գինի,
Շորոր կուգայ ճռուըլալով,
Խորոտ ձէնով պռպըռալով,
Ալէլուիա:

Եթէ տանուտէրը արու զաւակ չունի, աղջիկը չեն գովեր, տանուտէրը կը գովեն.

Արսէնի ճութն էր ճթացաւ,
Ալէլուիա.
Բաղցըրացաւ ամպըռւացաւ,
Ալէլուիա:
Մէրը կերաւ անմահացաւ,
Խէրը կերաւ կոտն էրեցաւ:

Ծննդեան տօնը ամէնէն զուարթ, ամէնէն ուրախ տօնն է Ֆրանսայի մէջ, այնքան որ Նօէլը ուրախութեան աղաղակ մը դարձած է այլեւս, — է՛ Նօէ՛լ, Նօէ՛լ··:

Դժուար է գտնել համդիսական այս ուրախութեան ծագումը: Կար ժամանակ մը՝ երբ նոր տարուան տալապին (ֆրանսերէն՝ կի) ու ծննդեան ծառին նուիրուած երգերը կը շփոթուէին մէկը միւսին հետ: Արեւադարձային տօն մըն էր անշուշտ, հեթանոսական հանդիսութիւն մը, արեւին պաշտամունքին կամ գարնան դարձին յայտարար, որ քրիստոնէական նշանակութիւն ստացաւ ետքէն՝ Յիսուսի գալուստով եւ մարդկութեան նորոգութեան գաղափարով:

Արդարեւ, քրիստոնէական գոյն տալու համար Ծննդեան, Միջին Դարուն՝ սովորութիւն էր թատերական ձեւով տօնել Յիսուսի ծնունդը եկեղեցիներու մէջ: Կը պատրաստէին մսուր մը, ուր կը պառկէր Յիսուս–Մանուկը, քովը՝ Մարիամ եւ Յովսէփ, ու մոգերը, հովիւները, ժողովուրդը, որոնք կէս–կրօնական եւ կէս–աշխարհիկ երգեր կ՚երգէին կէս–գիշերին:

Վալլատոլիտի մէջ (Սպանիա), Ծննդեան տօնը կը տօնուէր կատարեալ Սարդանապաղեան խրախճանքներով: Դիմակներով, արտառոց հագուստներով ու գըլխարկներով կերպարանափոխուած, ժողովուրդը կը խուժէր եկեղեցիներէն ներս, ուր պարուհիները՝ զընգուն ձեռնազանգերով, կիթառով եւ այլ նուագարաններով, աղջիկները եւ կիները՝ վառ մոմեր ի ձեռին, կը պարէին ամբողջ գիշերը, եւ որպէսզի դիմանային յոգնութեան՝ փառաւոր ճաշ մը կ՚ընէին Խթումին:

Վկայութիւններ ունինք նաեւ հին հայ կեանքէն, ուրախութեան այսպիսի պարերու մասին, զորս կը կատարէին··· քահանաները: Միստական պարերու յիշատա՞կ արդեօք:

Ֆրանսայի մէջ Ծննդեան թատերական հանդիսութիւնը խաթարուեցաւ ի վերջոյ ու դարձաւ Խենթերու տօն, — այս տօնը ծաւալեցաւ երկրին մէջ ու տեւեց դարեր ու դարեր, մեծ աղմուկ պատճառելով: Նոյն այս տօնը կը կոչուէր նաեւ Անմեղներու տօն, ժամանակ մը՝ էշու տօն: Երբ դեռ Խենթերու տօն կը կոչուէր, ինքնին հասկնալի է թէ արտօնուած, խենթերը ունէին ոչ միայն իրենց եպիսկոպոսները, այլ եւ··· պապը: Եղաւ շրջան մը որ [illegible], խորապէս արմատացած: Խենթերու այս հանդիսութիւնը սկիզբները տեղի կ՚ունենար եկեղեցիներու մէջ, յետոյ շարունակուեցաւ եկեղեցիներէ դուրս, եւ երբ արգիլուեցաւ, արխնահեղութի՛ւնը միայն վերջ դրաւ այս տարօրինակ ուրախութեանց: Օր մը, երկա՛ր կը նկարագրեմ Խենթերու տօնը, էշերու մասնակցութեամբ հանդիսութիւնները:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՀՕՐ ԱՆԷԾՔԸ

(ԱԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆ)

Մեր գիւղի գարունը այն տարին, դեռ նոր նշանուած աղջկան մը պէս զուարթ էր, կը թրթռար վարդենիին վրայ թառած թիթեռնիկին պէս, ամէն բանի վրայ կը ցանէր իր խորհրդաւորութիւնը, հոգին ու ջուրին՝ կուտար երգը ապրումին եւ քաղցրութիւնը երազին եւ յոյսերուն, ապա՝ անոնց կը հագցնէր անօրինակ տաբազի մը շքեղութիւնը:

Ես ու մեծ մայրս կը քալէինք Տիգրիսի ափէն, ան՝ ծեր, տարիներու ծանրութեան տակ կքած, ես՝ գարուն մը գարնան մէջ, մենք՝ անցա՛նք, անցա՛նք մարգերու մէջէն, ծառերու ստուերներէն, հասանք ապառաժի մը տակ, ուր գլգլուն աղբիւր մը կար, մեծ մայրս նստաւ կոճղի մը վրայ, իսկ ես՝ ծառի մը վրայ բարձրացայ, նստեցայ ճիւղի մը վրայ:

Ապառաժը գողաւոր էր, հնութեան բորբոսը ծեփած էր զայն, ծանր ու պատկառելի՝ կարծես թէ նստած էր դարաւոր գաղտնիքի մը վրայ, իր հաւկիթներու վրայ նստող թխամօր մը յամառութեամբը, բայց ինծի ի՞նչ իրերու հետ կապուած առասպելները եւ անոնցմէ բխած ցաւն ու կսկիծը, մինչ մահարոյր մեծ մայրս, իր երեւակայութեան թեւերովը կը թռէր դէպի անցեալն ու հնութիւնը, ես՝ իմ նստած պարմանի ծառին հետ, յանդուգն ու քաջ՝ կ՚ընթանայինք դէպի նոր երգ, դէպի կեանքի ապրումը կանաչ:

— Թո՛ռնիկս, հօրենական տունս կաթարդ գեղեցկութիւն, իմ հեւասպառ շունչիս առաջ՝ իր բոյրը սփռող ծաղիկ դալար եւ աչքիս դէմ՝ իր կենսավառ կեանքը հիւսող իմ զուարթ տատրակս, թող ինծի որ խոնջած ու կախ շրթներովս համբուրեմ ճակատդ, ուրկէ՝ քու արեւոտ տարիքը իր ճառագայթները ցանէ գլխուս վրայ նստած ձիւնին···:

Մեծ մայրս կը խօսէր, մէկզի նետեցի խաղս ու երազս, լըջացայ, կարծես մէկ վայրկեանէն ծերացայ, լսեցի, ականջս տուի անոր քրջացած ձայնին եւ անոր ծերահար բառերուն:

— Իմ աչքիս լոյս, իմ անուշ Թոռնիկս, կեանքը միշտ գարուն մը չէ, ոչ ալ ծաղկազարդ աքայութիւն, գիտցիր որ ցերեկին դէմ՝ գիշերը կայ, ժպիտին դէմ՝ ցուրտը, հոգեմաշ թախիծը, գարունին մէջ ձմեռ մը կայ, ու բերկրութեան մէջ՝ պատանք ու դագաղ, կը մաղթեմ որ չաւ չունենաս, դէչ օր չտեսնես··· բայց՝ կ՚ուզեմ որ այս օրուընէ սկսեալ սերտես կեանքն ու իր խաղերը:

Մարգարէի մը յատուկ բառերովը մեծ մայրս կը խօսէր ինծի. այն ապառաժին տակ ու աղբիւրին եզերքը, ուր վայրի բնութիւնը իր հէքեաթը կը պատմէր ունայնութեան, եւ ուր՝ ծերացած ու մահամերձ ճգնաւորի մը, իր դամբանականը կը յանձնէր թիթեռնիկի մը: Մեծ մայրս, հեղ մը նայեցաւ ապառաժին, հեղ մըն ալ անոր տակէն հոսող աղբիւրին, ապա՝ հեղ մը տքաց, ախ մը արձակեց, յետոյ՝ շարունակեց խօսիլ.

— Գիտե՞ս, այս ապառաժը իր տխուր պատմութիւնն ունի:

— Ի՞նչ, այս կարծր, մեռեալի մը գանկին նման լերկ ապառա՞ժը որուն տակէն ջուր կը հոսի, եւ որուն կարկաչին մէջ՝ անմխիթար սրտի մը մրմունջը կայ:

— Այո, այս ապառաժը կուլայ, անոր աչքերուն արցունքն է այս հոսուն պաղուկ ջուրը:

— Ապառաժ ու աչք, բայց ո՞վ է տեսեր, մեծ մայր, քարին լացը, միթէ՞ քարը սիրտ ու խռովք ունի:

— Ունի, այս ապառաժը ժամանակին՝ ապրող երիտասարդ մըն է եղեր: Դարեր առաջ, դիմացի հովտին մէջ գիւղ մը կար, ուր կ՚ապրէին այր ու կին մը եւ իրենց մէկ հատիկ մանչ զաւակը: Մանչը առողջ եւ ուժեղ էր, բայց ըմբոստ ու քմայքոտ. իր ծնողքին պատուէրները չէր կատարեր, ամէն ինչ հակառակ կը հասկնար ու հակառակ գործեր կ՚ընէր, հօրենական տունը վերածած էր դժոխքի հանդիպած իրը կը կոտրէր, կը վառէր, օր մըն ալ կալի մէջ դտնուած ցորենի դէզերը այրեց, խռովեցան հայրն ու մայրը, քանի որ ցորենդէզերը այրուեցան, ի՞նչպէս ճարէին իրենց առօրեայ հացը, հայրը շատ բարկացաւ, ծունր դրաւ կալին մէջ, ձեռքերը տարածեց ու այսպէս աղօթեց.

— Ով Տէր, այս ինչ անտանելի պատիժ էր որ տուիր ինծի. մեղքիր, գթա ծառայիդ, քար դարձուր այս տղան, գիս ազատէ այս տղուս ձեռքէն: Տէր, քար դարձուր, կ՚աղաչեմ:

Աստուածը լսեց վշտահար հօր անէծքը: Ցորենդէզերու հրկիզումէն քանի մը օր վերջ, տղան հեռացաւ հօրենական տունէն, հոս եկաւ, այն ատեն հոս ոչ ապառաժը կար, ոչ ալ իր աղբիւրը, այլ՝ ամայութիւն, դժնեանսիլ ու հակակրելի վայր մը՝ ուր թռչուններն անգամ չէին համարձակեր իրենց բոյները շինել եւ թուխս նստիլ: Ըմբոստ տղան երբ որ այստեղը հասաւ, ինքզինքը զգաց յոգնած եւ տկար, կեցաւ, չկրցաւ քալել, որով–հետեւ յանկարծ մարմինը սկսաւ կարծրանալ, տակաւ առ տակաւ քարացաւ, հօրը անէծքէն՝ ապառաժի փոխուեցաւ··:

Մայրը իր զաւակը փնտռեց, չկերաւ, չխմեց, ոչ ալ քնացաւ, փնտռեց ու փընտռեց··· ծովերով արցունք թափեց, գըլխուն մազերը փետեց ու կուրծքը ծեծեց: Ամիսներ վերջ, մայրը պատահաբար հոս եկաւ, նստեցաւ այս ապառաժին տակ, լացաւ ու ողբաց, իր տղուն անունը տալով՝ կանչեց:

— Տղաս, Հայկօ, դուն ո՞ւր ես···:

Մօրը կսկծալի բարձրացած կանչը ինկաւ այս ապառաժին վրայ, տխրեցուց ծերպերն ու խոռոչները, ցաւի տէր ըրաւ քարերն ու անոնց մէջէն եղ ծլած խոտերը, ապառաժը չկրցաւ դիմանալ, մայրն էր կանչողը··· սկսաւ թրթռալ, ծփծփալ, հառաչել, երբ հրաշք մը կատարուեցաւ, Ապառաժ – Որդին լեզու առաւ, ըսաւ « մայր, իմ քաղցր մայր, ես քու որդին եմ, հօրս անէծքէն քար կտրեցայ···:

Մայրը յանկարծակիի եկաւ, վազեց, ապառաժը գրկեց, իր երեսները անոր քսեց, համբուրեց···:

Մայրը՝ լացաւ իր քարացած որդուն առջեւ, անոր արցունքէն ծնունդ առաւ այս աղբիւրը՝ պաղ ու յստակ ջուրերով, որուն կարկաչէն կը լսուի մօրը անմխիթար սրտին մրմունջը:

Այն օրէն յետոյ՝ անցեր են շատ մը դարեր, բայց գիւղը մոռցած չէ այս աւանդութիւնը եւ անոր կտակը, «մի՛ փախնար մօր մը անէծքէն, որովհետեւ մայրը սէր է համակ ու գուրգուրանք, մայրը քաղցրութիւն է ու բարութիւն, բայց մի՛ բարկացներ հայրդ, մի՛ արժանանար անոր անէծքին, զգոյշ, հօր մը անէծքը կը բռնէ···:

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ԼՈՅԷ՛ ՄԱՆՈՒԿ ՅԻՍՈՒՍ

Մանո՛ւկ Յիսուս.

Կ'ուզենք հաւատալ եւ պէտք ունինք հաւատալու որ Երկնաւոր Հայրդ Քեզ ղրկեց մեր մէջ, որպէսզի անգամ մըն ալ փորձես մեր հողեղէն մարմինը լեցնել աստուածային այն շունչով, զոր առաջին մարդը մերժեց ընդունիլ Եդեմի մէջ :

Կ'ուզենք հաւատալ, բայց դեռ չենք հասկնար որ ի՛նչ անսահման լաւատեսութեամբ մը՝ երկնաւոր հայրդ իր ստեղծագործած բիւրաւոր աշխարհներէն սա մեր երկրագունտը ընտրեց իբրեւ օթեւան Քու երկնաշնորհ լինելութեանդ :

Ու Դուն ծնար, յայտնեցար, քարոզեցիր, տառապեցար եւ խաչուեցար, որպէսզի փարատի մեր հոգիները պարուրող խաւարը եւ աստուածային լոյսը իջնէ մեր մէջ: Բայց մահէդ քսան դար ետք դեռ խաւարը կը մնայ անլոյծ, իր մէջ միշտ խեղդելով վերջին հետքերն իսկ Լոյսին, զոր հազիւ թէ կրցանք փոխանցել սերունդէ սերունդ տարբեր անունով մը. Յոյս:

Կը տեսնենք այսօր որ մեր երկրագունտը արժանի չէր այդ Շնորհին ու պեղելով մեր սիրտն ու հոգին ի զուր կը փնտռենք անկիւն մը՝ հոն պահելու համար Յոյսի վերջին նշոյլը, զոր անէացնելու համար ոչ մէկ ջանք խնայեցին մեր աշխարհի բոլոր զօրաւորները :

Կը հաստատենք նաեւ որ տկարներուն, անբախտներուն, անժառանգներուն եւ տառապեալներուն սրտերէն ներս իսկ հազիւ համեստ անկիւն մը երբեմն կը պլպլայ տակաւին այդ Նշոյլը :

Մանո՛ւկ Յիսուս.

Գիտե՞ս սակայն որ այս երկրագունտին վրայ, կ'ապրի ժողովուրդ մը, որ Քեզ ճանչցած օրերէն ի վեր չի դադրիր իր սրտին մէջ հրահրելէ Յոյսի այդ նշոյլը:

Գիտե՞ս արդեօք որ այդ ժողովուրդը, որ Քու խաչելութիւնդ կը վերապրի ամէն օր, դեռ կը յուսայ առ Քեզ, դեռ կը հաւատայ Ծննդեանդ խնկական Խորհուրդին: Կը յուսայ իր բովանդակ միամտութեամբ, կը հաւատայ իր բովանդակ անկեղծութեամբ :

Այդ ժողովուրդը փոքր է թիւով, բայց փոքր չէ սրտով ու հոգիով :

Իր ձայնը զօրաւոր չէ այնքան, որ դիւրաւ ճեղքէ փարիսեցիներու աղօթքներով, անէծքներով ու սպառնալիքներով թանձրացած մթնոլորտը, բայց անկեղծ, ներդաշնակ ու խոնարհ է, եւ արժանի է լսուելու Խոնարհներու Աստուածի մը կողմէ :

Լոյէ՛ Մանուկ Յիսուս. խոնարհեցո՛ ունկն քո առ մեզ եւ լսէ՛, քանի ուշ չէ:

Այս գիշեր, երբ աշխարհ գաս, գիտցի՛ր որ ո՛չ մէկ ճոխ ու փարթամ ժողովուրդ կրնայ Քեզի ընծայել այն արժանաւոր օթեւանը, զոր չարչարեալ, բիւրիցս խաչեալ հայ ժողովուրդը պատրաստ է ընծայելու իր սրտին մէջ :

Ժ. ԱՐԴԱՐԵԱՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԾՆՈՒՆԴԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Ծնունդը գերազանցապէս ընտանեկան տօն մըն է Անգլիոյ մէջ: Այս պատճառով, անգլիական գրականութեան մէջ որոշ տեղ մը կը գրաւէ, — զայն երգած են մեծ ու պզտիկ բոլոր անգլիացի բանաստեղծները :

Զարմանալի է որ, քրիստոնէական կանոններու հաստատումէն շատ առաջ Անգլիացիները կը տօնէին ծնունդը: Ը. դարուն Անգլիացիները նոր տարին կը սկսէին Դեկտեմբեր 25ին: Անոնք այդ օրը իրենց լեզուով կը կոչէին «մատհըրս նայթ» (մայրերու գիշերը) :

Ամէն տարի «Ծնունդի պատմութիւններ» կ'ողողեն տուներն ու վաճառատուները: Մեծն Բրիտանիոյ ժողովուրդը, մեծ թէ փոքր, մէկ քանի օրուան ընթացքին կը սպառէ այդ բոլոր գիրքերը: Շէյքըփիր, Պէն Ճօնսըն, Միլթըն, Թէքրի, Էնտրիու, Լոնկ, Ռոպըրթ Սաութէյ եւ նման մեծ բանաստեղծներ, ինչպէս նաեւ Տիքընսի նման մեծ վիպասաններ աւելի կամ նուազ չափով շունչ եւ մելան սպառած են Ծնունդի վրայ :

Թատրոնն անգամ ազդուած է այս ընդհանուր շարժումէն, ծաղկեցնելով ծնունդի վերաբերեալ փիէսներ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Ծնունդը մասնաւորաբար գերմանական ցեղերուն տօնն է: Դեկտեմբեր 24ի գիշերը, փողոցները կը պարպուին, թատրոնները եւ սինէմաները կը փակուին, որովհետեւ ամէն մարդ, հարուստ թէ աղքատ, կը փութայ իր տունը՝ հաւաքուելու համար Ծնունդի ծառին շուրջ: Այնտեղ են ընտանիքին բոլոր անդամներն ու բարեկամները: Գերմանացիին համար սովորութիւն է հրաւիրել ամուրին կամ պանդուխտը: Նուէրներ կը փոխանակուին : Կ'ուտեն նշանաւոր «մարցիփան»ը եւ պտուղներ, յետոյ խմբովին կ'երգեն Ծնունդի երգերը, «Վայնախթսլիտըր», որոնց գլխաւորներն են. — «Հանդարտ գիշեր, սուրբ գիշեր» եւ «Եղեւին, ո՛վ եղեւին, որքան կանաչ են տերեւներդ »:

Գերման ցեղը մասնաւոր երկիւղածութիւն մը ցոյց կուտան Ծնունդին հանդէպ, որ ազդած է բոլոր գերման գրողներուն վրայ: Կէօթէ, Հայնէ, Կէրհարտ, Հաուփթման երգած են գերմանական Ծնունդը: Գերմանները բազմաթիւ գրոյցներ եւ առասպելներ ունին Ծնունդի մասին : Կարելի է ըսել թէ մանուկներու յատուկ Ծնունդի գրականութեան մրցանիշը Գերմաններուն ձեռքը կը գտնուի :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

Ֆրանսայի գիւղերուն մէջ հովիւները նուէր կը հաւաքին եւ խթումի գիշերը կը թափեն Մանուկ Արքային առջեւ: Անոնք որ նուէր կուտան, Դրախտին մէջ տեղ մը շահած կ'ըլլան, — ընդհանրապէս բրդեղէն, ալիւր, իւղ, գինի եւ պտուղներ : Գիւղերուն մէջ թափօրներ կը կազմուին, փառաբանելու համար հրեշտակները, կոյսը, Սուրբ Յովսէփը եւ Յիսուս Մանուկը :

Ծնունդի օրը, յետին աղքատը իր «Ծնունդի ծառ»ն ունի, որ կը խորհրդանշէ բնութեան զարթօնքը ձմրան թմրութենէն ետք: Կարգ մը շրջաններու մէջ, «Ծնունդի ծառ»ը կը պահուի մինչեւ Յունուարի վերջը: Սթրազպուրկի մէջ «Ծնունդի ծառ»ի մասին յատկանշական առասպել մը կը պատմուի. — Փոքր տղեկ մը անտառէն երկու ծառ կը կտրէ զանոնք ծախելու եւ քիչ մը դրամ ձեռք ձգելու համար: Առաջին անձը, որուն կը դիմէ... անտառապահ մըն է: Մարդը սակայն կը մեղքնայ եւ մէկ ոսկիի կը գնէ ծառերը: Յետոյ կը նետէ պարտէզին մէկ անկիւնը: Տունին տղաքը սակայն, ծառերը կ'առնեն եւ կը տնկեն եկեղեցիին բակը: Պատարագէն ետքը, երբ ժողովուրդը դուրս կ'ելլէ եկեղեցիէն, զարմանքով կը տեսնեն որ զանգակատունին չափ երկար երկու ծառեր աճած են: ԺԸ. դարուն, Սթրազպուրկի մէջ «գթութեան ծառեր» կը կոչէին այդ երկու ծառերը :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Ծնունդի հին աւանդութիւնները հետզհետէ կը կորսուին այս երկրին մէջ: Շատ հազուադէպ է տեսնել յաղթանդամ եւ զուարթերես գիւղացիներ, որոնք քաղաք կը թափէին եւ դուռնէ դուռ կը շրջէին, դեղջկական նուագներ ածելով : Այլեւս կարելի չէ հանդիպիլ սրածայր գլխարկով եւ երկար մազերով, ոչխարի կաշիէ հագուստներ հագած հովիւներուն կամ լսել անոնց տիկերուն քաղցրալուր ձայնը:

Հակառակ այս բոլորին, Նափոլիցիները երախայի պէս կը սպասեն Ծնունդին: Քաղաքը արտասովոր երեւոյթ մը կը ստանայ եւ օտար մը այն տպաւորութիւնը կը կրէ թէ փոքրերէն աւելի մեծերը կը հրճուին այդ օրը: Եկեղեցիներուն մէջ մասնաւոր բեմեր կը յարդարուին, ուր կը ներկայացուի Աստուածային Մանուկը՝ իր մսուրին մէջ պառկած եւ ձեռքը երկարած աստղին, մոգերուն եւ գանձերուն :

Վենետիկի մէջ ալ Ծնունդը մասնաւոր շուքով կը տօնուի. մանաւանդ գիշերը արտասովոր տեսարան մը կը ստանայ քաղաքը: Վենետիկցիները այն համոզումը ունին թէ Խթումի գիշերը բժշկութեան գիշերն է: Կէս գիշերին արտասանուած կարգ մը խորհրդաւոր բառեր կը բժշկեն տղոց ամէն տեսակ հիւանդութիւններ :

ՍՊԱՆԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Եւրոպայի ոեւէ ժողովուրդէ աւելի Սպանացիներն են որ կապուած են կրօնական աւանդութիւններուն: Այս տեսակէտով, Ծնունդի տօնը բացառիկ կարեւորութիւն մը կը ստանայ երկրին մէջ :

Գաղափար մը տալու համար թէ որքան խոր հետք ձգած է կրօնքը սպանական գրականութեան վրայ, Ծննդեան տօնին նուիրուած կտոր մը ահաւասիկ . —

«Այս իրիկուն, երբ ամէն ինչ հանդարտ էր, մեր հոգիները լուսաւորելու համար՝ ծնաւ պայծառ աստղը, Յակոբի պայծառ աստղը: Կոյս մը ծնաւ: Տասնըհինգ տարու կոյս մը, գեղեցիկ սիրուն կոյս մը, գեղեցիկ սիրունիկ, չի գտնուիր հարիւր հատի մէջ:

«Երբեք այս տեսակ հրաշք չէր պատահած, երբեք պիտի չպատահի :

«Կոյսը ուզեց նստիլ ձիթենիի մը շուքին տակ, տերեւները վեր դարձան տեսնելով նորածինը: Երեք մոգերը ճամբայ ելան, առաջնորդուած աստղէ մը, հասան մինչեւ մսուրը, եւ տեսան նորածինը : Երեքն ալ նուէր տուին ,

«Ես աղքատ եմ բան մը չունիմ, սիրտըս կը բերեմ անոր »:

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Ամէնէն աւելի Ծնունդին է որ, յայտնի կ'ըլլայ թէ Ռումանացին որքան կապուած է իր աւանդութիւններուն :

Տղաքը օրեր առաջ պատրաստութիւններ կը տեսնեն, եւ Ծնունդին առտուն, կանուխ, խումբեր կազմելով փողոց կ'ելլեն, դռնէ դուռ կը շրջին պոռալով — «Բարիլոյս Ծնունդ. Ծնունդը եկաւ, մեզի ի՞նչ պիտի տաք»:

Տան տէրը դուռը կը բանայ, զանոնք տաքուկ սենեակը կը կանչէ : Տղաքը Քրիստոսի ծննդեան մասին ժողովրդական ոտանաւորներ կ'արտասանեն :

Տանտէրը կը լեցնէ անոնց տոպրակները: Երբեմն ուտելիքի տեղ դրամ կը տրուի անոնց :

Իրիկունը, փողոցներուն մէջ «աստղ»ի տեսարանը կը ներկայացուի: Շաբաթներ առաջ խոշոր աստղի ձեւով կտաւ մը կը պատրաստեն, վրան կրօնական նկարներ գծուած: Աստղին մէջտեղը լապտեր մը կը վառեն, եւ այսպէսով իրական աստղի մը պատրանքը կը տրուի հեռուէն: Այս առթիւ թուղթէ հագուստներ հագած տղաք, որոնք փայտէ թուրեր բռնած են, կը ներկայացնեն մոգերուն գալուստն ու երկրպագութիւնը, Հերովդէսի զինուորներուն կողմէ Մանուկ — Արքային հետապնդումը , եւն. :

Այս սովորութիւնները կամաց կամաց սկսած են անհետանալ մեծ քաղաքներուն մէջ, ուր արդէն մուտք գործած է եւրոպական «Ծնունդի Ծառ»ը :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Հանրապետութեան Նախագահ Նասր երկուշաբթի Փոր — Սայիտի մէջ ճառ մը խօսեցաւ՝ անգլեւֆրանսական ուժերուն վրայ տարուած «յաղթանակ»ին տարեդարձին առթիւ: Նախագահ Նասր Երկուշաբթի Փորթ-Սայիտի մարտիրոսներու յուշարձանին, որ պիտի բարձրանայ նոյն քաղաքին մէջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (84)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Քրիստոնեան ստիպուած էր ինքը խօսել իր գործի մասին, մի այնպիսի դատարանում, որի օրէնքները բոլորովին անծանօթ էին նրան: Այս դէպքում եւս նա զրկւում էր իր իրաւունքը պաշտպանելուց եւ հետեւանքը լինում էր գործը տարուելը :

Ես չեմ ուզում մանրամասնաբար գրել, թէ որպէս խորամանկ չարախօսը սահմանափակում էր իսլամը չդաւանող ազգերի իրաւունքները եւ զրկում էր նրանց քաղաքական եւ նիւթական բաւականութիւնից, միայն այն կ'ասեմ, թէ որպիսի որոգայթներ էր լարում նա ուրիշ ազգութիւններից որսալ դէպի մահմետականութիւնը : Աղջիկներ, տղաներ գողանալ, յափշտակել նրան, եւ բռնութեամբ մահմետականութիւն ընդունել տալ, — դա ամենօրեայ եւ սովորական գործ էր : Բայց կային եւ այլ հնարներ, որոնք գրաւում էին քրիստոնեայի հաճութիւնը թողնել իր կրօնքը: Մահմետականութիւն ընդունող քրիստոնեան, բացի նրանից, որ բաւականին օժանդակութիւն էր ստանում իր նոր հաւատակիցներից, բացի նրանից, որ նա գրաւում էր նրանց յարգանքը, եւ վրէժխնդիր էր լինում իր հին կրօնակիցներից, եթէ ունէր մէկի հետ ոխ կամ թշնամութիւն, այլ եւ, նա տէր էր լինում բոլոր՝ թէ շարժական եւ թէ անշարժ ժառանգութեանը, որ պատկանում էր նրա ազգակիցներին: Այլ խօսքով, որ եւ իցէ գերդաստանի անդամներից մէկը, մահմետականութիւն ընդունելով, իրաւունք էր ստանում տիրել բոլոր կայքերին, ինչ որ պատկանում էր նոյն գերդաստանին: Մի այսպիսի արտօնութիւնը կարող էր գրաւել շատ անբարեխիղճ քրիստոնեաների շահասիրութիւնը, մանաւանդ երբ նրանք ընտանեկան անբաւականութիւններ ունէին միմեանց հետ : Եւ օրինակներ պատահում էին ոչ սակաւ :

Բացի յիշեալ աշխարհային արտօնութիւններից, որ ստանում էր նոր մահմետականութիւն ընդունող քրիստոնեան, նա օրէնքով վայելում էր մի աւելի մեծ արտօնութիւն միւս աշխարհում . — Նրա որդիքը մինչեւ եօթն սերունդ երկնքի դատաստանի առջեւ ազատ էին մնում ամենայն պատասխանատուութիւնից իրանց մեղքերի մասին. որպիսի եւ յանցանք գո՛րծած լինէին նրանք, նրանցից հարցափորձ չէր լինելու ...:

Քրիստոնեաների կրօնական արարողութիւնները իրանց կատակի եւ ծաղրածութեան առարկայ դարձնելը մահմետականների գլխաւոր զուարճութիւններից մէկն էր: Քիչ չէր պատահում, երբ խաները հարսանիք ունէին, կամ իրանց տօների ժամանակ, ուրիշ շատ կատակերգութեանց թւում, բերել էին տալիս եւ Հայոց քահանաներ իրանց եկեղեցական ըսպասով, ստիպում էին պատարագ մատուցանել, կամ այլ ծէսեր կատարել : Ես երբեք չեմ կարող մոռանալ, երբ այսպիսի հանդէսներից մէկի մէջ, խանը հրամայեց քահանային սաղաւարտը դնել իր շան գլխին շուրջառը գցել նրա վրայ, եւ ստիպեց տէրտէրին իր բուրվառով խնկարկել շանը : Տէրտէրը ի հարկէ չկատարեց հրամանը: Ողորմելի քահանային շան հետ միասին գցեցին մի տոպրակի մէջ, բերանը կապեցին եւ սկսեցին բազմութեան առջեւ փայտով ծեծել: Քահանայի հառաչանքը, շան կնձկնձոցը, միախառնուելով միմեանց, դարձեալ զուարճութիւն էին պատճառում անգութ բարբարոսներին :

Մահմետականները չունէին զօրանոցներ: Հայոց վանքերը եւ եկեղեցիները միշտ ունեցել են եւ ունէին օթեւաններ, պատերազմների ժամանակ նրանք դառնում էին մահմետական զինուորների բընակարաններ. իսկ սուրբ տաճարը, որովհետեւ աւելի ընդարձակ էր, գործ էին դնում որպէս ախոռ ձիանների համար : Իհարկէ, միեւնոյն ժամանակ կողոպտում էին ինչ որ գտնւում էր տաճարի մէջ: Շատ անգամ եւս վանքերը եւ եկեղեցիները ծառայեցնում էին որպէս ոչխարների ձմերանոցներ: Ի՞նչ հայ կարող էր ընդդիմանալ, ո՞վ կարող էր մի խօսք ասել, նրա լեզուն իսկոյն կը կտրէին :

Քանդուած վանքերը, եկեղեցիները կրկին նորոգելու կամ կարկտելու իրաւունք չկար : Շատ անգամ պատահում էր, տաճարի կտուրը ծակւում էր, կամ ճեղքւում էր. ձիւնը, անձրեւը ցած էր թափւում: Որմնադիր հրաւիրել անկարելի էր: Վարդապետները, քահանաները, եթէ միջոց էին գտնում, շինում էին գաղտնի, այն եւս գիշերով: Ծանր էր մի այսպիսի յանցանքը, եթէ յայտնուէր նա. պատիժը վերջանում էր ամենասարսափելի կերպով: Նոր վանքեր կամ եկեղեցիներ շինելու թոյլտուութիւն չկար. այդ կարող էր յաջողուել այն ժամանակ միայն, երբ մի մեծ գումարով քրիստոնեաները կը գնէին այս եւ այն իշխանի հաճութիւնը: :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Իսկ գալով Խ. Միութեան հետ կըն- քուելիք հաւանական համաձայնութեան մը, զօրավար Նորսթատ յայտնեց, թէ ո՛չ մէկ հակասութիւն կար հրթիռներու արձակարաններուն կառուցման եւ համաձայնութեան մը միջեւ. իսկ խորհրդակցութեան սկսելու համար յայտնուած փափաքը՝ արդիւնք է ուժի եւ ո՛չ թէ տըկարութեան :

Հրթիռները պիտի յանձնուին քաղաքական ու զինուորական համաձայնութիւն գոյութիւն ունեցող երկիրներուն. եւրոպական իւրաքանչիւր երկիր այս հրթիռները պիտի ունենայ իր սեփական պաշտպանութեան համար :

Հրթիռներու ամէն մէկ արձակարանին ծախքը յիսուն միլիոն տոլար է (16 միլիառ ֆրանք) եւ յայտնի չէ տակաւին թէ ո՛վ պիտի վճարէ այդ գումարը :

Ամէն պարագայի մէջ, հեռավար հըրթիռներու արձակարանները ՇԱՓի հըսկողութեան ներքեւ պիտի գտնուին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Նախագահ Այզընհաուըր ընդառաջելով Խ. Միութեան վարիչներուն փափաքին, յայտարարեց թէ Միացեալ Նահանգները պատրաստ են ամէն զոհողութիւն ընել՝ զինաթափութեան ծրագիրը յաջողութեամբ պսակելու համար : Այզընհաուըր միաժամանակ հասկցուց թէ Ամերիկա պատրաստ է Արեւելք — Արեւմուտք խորհրդակցութեան, ինչ որ կը փափաքին Ռուսերը :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ յիսնեակ մը անծանօթներ յարձակում գործած են Խհտընի ոստիկանատան վրայ : Ո՛չ մէկ զոհ կայ : Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 83 կասկածելիներ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական երրորդ սուզանաւը՝ «Սքէյթ», ծով իջաւ :

ՃԱՓՈՆԻ Վարչապետը յայտարարեց, թէ իր երկիրը պիտի չարտօնէր որ հըրթիռներու արձակարաններ հաստատուին Ճափոնի մէջ :

ԻՆՏՈՆԵԶԻՈՅ մէջ պատերազմական վիճակ հաստատուեցաւ, նկատելով որ երկիրը սպառնալիքի տակ կը գտնուի, յայտարարեց Վարչապետը, որ միաժամանակ Պատերազմական Նախարար է :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարական տագնապը հետզհետէ աւելի լուրջ բնոյթ մը կը ստանայ եւ կրնայ ըլլալ որ Վարչապետը չուտով հրաժարի :

ՓԱՐԻԶԻ համայնավար պաշտօնաթերթ «Իւմանիթէ» երէկ առաւօտ բաժնուելէ առաջ հաւաքուած է :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ թերթ մը կը հաղորդէ թէ խորհրդային գիտունները արդէն Լուսին հասած են :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ Արտաքին նախարար Փինօ հացկերոյթ մը տուաւ Լատին Ամերիկայի քան երկիրներու դեսպաններուն :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ զինուորական օդանաւ մը ջախջախուեցաւ. չորս զոհ կայ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Բիւթանիոյ բազմարդիւն առաջնորդ Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ յիշատակին հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, կարգ մը Նիկոմիտիացիներու եւ Ատափազարցիներու փափաքով :

Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս — Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը պարտականութիւն նկատած է, այս կիրակի 29 Դեկտեմբեր, եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով հոգեհանգստեան Ս. պատարագ եւ պաշտօն կատարել տալ եկեղեցւոյս բարերար Պ. Արմենակ Համբարձումեանի հանգուցեալ ծնողաց եւ ընտանեկան պարագաներուն ի յիշատակ :

Կը խնդրուի բարեպաշտ հաւատացեալներէ եւ հանգուցեալներու յիշատակը յարգողներէ, ներկայ ըլլալ այն արարողութեան :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ հոգեւոր հովիւը Տ. Պարգեւ Քհնյ. Մերճանեան : Պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները, առաջնորդութեամբ Տոքթ. Լ. Համբարձումեանի, որ պիտի նուագէ նաեւ երգեհոնը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալէմշահ ընտանիքը խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ ամէն անոնց որ գրաւոր, բարեպաշտ մտածումով եւ ներկայութեամբ, աղօթակից եղան

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀի

մահուան տասնամեակին նուիրուած պատարագներուն ի Ս. Ղազար եւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

ՆՈՒԷՐ

Այրի Տիկին Մաննիկ Գէորգեան իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ կը նուիրէ հազարական ֆրանք երկու ծերանոցներու համար :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Արիէլ Աճէմեան (Պրուքլին), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աճէմեան (Վիէն) շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր՝

ԱՆՆԻԿ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ Դեկտեմբեր 2ին :

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն :

Գեղարուեստական բաժին, Կապոյտ Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցի աշակերտներու երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի :

Տիկին Էլ. Բիւզանդի յատկապէս պատրաստած մէկ գաւեշտը «ՀՕՓԼԱ ՍՊՈՒՏՆԻԿ» կը ներկայացուի Ալֆորվիլի փոքրիկներով :

Մենապարեր Օր. Թ. Քէօշկէրեանէ եւ Օր. Թարօնէ :

Ձեռնածուական Պէրնար Տէտէճեան :

Աճպարար ԺԷՕ – ԹԷՐՈՍ : Կաղանդ Պապա :

Մուտքը ազատ է :

Ուշադրութիւն.— Իսիէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 14.30ին, Խրիմեան վարժարանէն :

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէյի սրահը :

Լիոնի մէջ կը տօնուի 12 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ Յոյներու սրահը : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնս կը փութայ յայտնել Պոմոնի յարգելի ծնողներուն եւ Հայ հասարակութեան թէ՝ պիտի տօնէ «Մանուկներու Օր»ը՝ հինգ Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ : Այս առթիւ տեղի պիտի ունենան՝ յաւուր պատշաճի արտասանութիւններ եւ բաշխում Կաղանդի նուէրներու :

Կը հրաւիրուին՝ ծնողքները եւ մանուկներ :

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐԸ

Ցառաջիկայ Հինգշաբթի, 26 Դեկտեմբեր, ժամը 18.30ին, 32 Րիւ տը Թրէվիզի մէջ տեղի պիտի ունենայ Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան արտակարգ ժողովը հետեւեալ օրակարգով .— Վարչական ժողովի որոշումներուն վաւերացումը Անտիբի մէջ անբուժելիներու համար հիմնուելիք շէնքին շուրջ :

Ընկերակցութեան բոլոր անդամները կը հրաւիրուին այս շատ կարեւոր ժողովին :

Ի դիմաց Աղք-ի վարչութիւն

Imprimé sur les presses du Journal HARATCH
— 17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e) —

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

25 Դեկտեմբեր.— Ծննդեան պատարագը տեղի կ'ունենայ ժամը 10.30ին, Քրիստոս Թագաւոր եկեղեցին, 16 րիւ Թուր – Նըֆոր, նոյն թաղին մէջ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՈՒՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ
28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի երեկը կը մեներգեն Արա Սերոբեան (պարիթօն), Մկրտիչ Պօղոսեան (թենոր) : Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրբերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ :

Մուտք՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով : Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգնութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռախօսելով Տիկ. Թաղէոսեանի Թրիւտէն 27-35 եւ Տիկին Նազըչզարեանի Տօմէնիլ 13-27

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

25 Դեկտեմբեր, Ձորեքշաբթի.— Տօն Ս. Ստեփանոսի նախավկային, Ս. պատարագ ժամը 10ին :

1 Յունուար 1958, Ձորեքշաբթի.— Ամանորի պաշտամունք, Ս. պատարագ ժամը 11ին :

4 Յունուար, Շաբաթ.— Ճրագալոյց Ս. Ծննդի, առտուան ժամերգ. 9, իրիկուան ժամերգ. 4.30, Ս. պատարագ 5.30 :

5 Յունուար, Կիրակի.— Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, Ս. պատարագ (երկսեռ երգչախումբով) ժամը 10, Մեռելոց եւ Ջրօրհնէք 12 :

12 Յունուար, Կիրակի.— Տօն Անուանակոչութեան, Ս. պատարագ (երկսեռ երգչախումբով)10, Հոգեհանգիստ 11.45 :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Պ. Վարժապետեան կը նուիրէ երկու հազար ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Ֆէսանվիլիէի օգնութեան կայանին :

Տիկին Շամպէրի կը նուիրէ հազար ֆրանք Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Փարիզի դարմանատան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ ֆօրսաժի համար : Դիմել՝

ELISABETH CONFECTION
67, Rue de Cléry Paris 2 - Métro Strasbourg St.-Denis

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ
1958ի
"ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ"

Ստանալու համար դիմել Պ. Ա. Շահպազեանին

83, Chemin des Mazargues. Bat 20, Et. 6
Le Grand St. Giniez, Marseille

Հակառակ ծաւալի ընդարձակման (720 մեծադիր էջեր), գինը կը մնայ անփոփոխ — 1200 ֆրանք :

Իր մօտը կը գտնուին նաեւ 1957ի Տարեգիրքէն սակաւաթիւ օրինակներ :

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ԽԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈՒ (ֆալօրի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

Décoration — Agencement de Magasin
ANCIENS ÉTABLISSEMENTS
J. PAICHOUX et E. THION
149, RUE NATIONALE, PARIS 13E TÉL. : GOB. 19 52
SERRURERIE D'ART ET DE BATIMENT
Tous Travaux de Fer Forgé

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

VENDREDI 27 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8078 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3879

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԴԱՐ ԵՒ ՏԵՒԱԿԱՆ

Ծնունդը տօնող աշխարհի մեծերուն խաղաղութեան պատգամներ ուղղելու մարդկութեան, որ կը սարսափի պատերազմէն, քանիցս ճաշակած ըլլալով անոր արհաւիրքները:

Առաջին պատգամը արձակեց, ըստ աւանդութեան, Հռոմի Քահանայապետը: Պիոս ԺԲ. դիտել տուաւ վերջին արտակարգ նուաճումներուն մէջ վտանգ կը տեսնէ մարդոց համար: Մինչ ներդաշնակութիւն կը տիրէ բնութեան մէջ, մարդկային կեանքը հակասութեանց շղթայ մը կը ներկայացնէ: Գիտական յառաջդիմութիւնը իր օղակներուն մէջ կը բանտարկէ մարդը՝ տխեղերքի մնացեալ մասէն զատելով զայն: Հետեւանքն այն կ'ըլլայ, որ յառաջդիմութիւնը խորունկ անհաւասարակշռութիւններ կը ստեղծէ արդի մարդուն մէջ:

Պապը յոռետես չէ սակայն: «Աշխարհ կրնայ ներդաշնակութեան ճամբուն մէջ մտնել, եթէ Քրիստոսի յարի»:

Ու իրաւամբ կը քննադատէ զինարշաւը, որուն համար ա՛յնքան նիւթական զոհողութիւններ կ'ըլլան, ամէն կողմ տագնապ ստեղծելով: Մինչդեռ փոխանակ նոր զէնքերու համար ահագին դրամագլուխ վատնելու, կարելի էր մարդուս համար աւելի օգտակար բաներ հնարել՝ նուազ ծախքով:

Խաղաղութեան համար սրտառուչ պատգամներ արձակեցին նաեւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը, Անգլիոյ թագուհին, նախագահ Այզընհաուըր, Գերմանիոյ վարչապետը եւ ուրիշ պետական դէմքեր: Բոլորն ալ շեշտեցին արդար ու տեւական խաղաղութեան անհրաժեշտութիւնը:

Նոյն յանկերգը կրկնեցին Խրուշչեւ եւ գնդապետ Նասր, որոնք Ծնունդը չէին տօներ, սակայն օգտագործեցին ներկայացած առիթը:

Կրեմլինի հերթական դիկտատորը Տէյլի Էքսփրէսի թղթակցին յայտարարեց թէ՝ անհրաժեշտ է վերջ տալ պաղ պատերազմին, ձերբազատել ժողովուրդները զինարշաւի ծանր բեռէն, բնականոն կեանքի պայմաններ ստեղծել եւ բարելաւել կառավարութեանց փոխ-յարաբերութիւնները:

Այս գեղեցիկ նպատակները իրագործելու համար, Խրուշչեւ կ'առաջարկէ բանակցիլ արեւմտեան պետութեանց հետ: Ու իբրեւ նախապայման կ'առաջարկէ իր ծանօթ «լօզունգ»ները — «խաղաղ համակեցութիւն» եւ «գոյավիճակի պահպանում»:

Խրուշչեւ եւս Պապին պէս յոռետես չէ, քանի որ, կ'ըսէ, «ընկերվարական երկիրները երբեք չեն մտածած յարձակողական պատերազմի մը մասին, եւ մարդիկ մեծ մասով, նոյնիսկ դրամատիրական երկիրներու մէջ, խաղաղութիւն կ'ուզեն»:

Նախագահ Այզընհաուըր իր կարգին յայտարարեց թէ Խորհրդային Միութիւնը իր երկդիմի ընթացքով — մերթ սպառնալից, մերթ ժպտադէմ — ցարդ չկրցաւ վստահութիւն ներշնչել ազատ մարդոց: Միայն մէկ միջոց կայ աշխարհի ներկայ տագնապը փարատելու համար, «Խ. Միութիւնը պէտք է իր բարի կամեցողութեան եւ անկեղծութեան ապացոյցը տայ: Տիեզերական ապահովութիւն եւ խաղաղութիւն հաստատելու միակ միջոցն է երկուստեք ցոյց տալ բարոյական ազնուութիւն, անկեղծութիւն եւ հաշտարար ոգի: Ռուսերու կողմէ բարի կամեցողութեան քայլ մը՝ Ծնունդի լաւագոյն նուէրը պիտի ըլլայ աշխարհի համար»:

Նախագահ Ռընէ Քոթի Փարիզի օտար դեսպաններու շնորհաւորութիւնները ընդունելուն առթիւ խօսեցաւ գեղեցիկ ճառ մը: Աշխարհի խաղաղութեան համար, լաւագոյն միջոցն է «հոգիներու եւ սրտերու զինաթափութիւնը»:

Որքան ատեն, որ բարոյական զինաթափութիւնը կարելի չըլլայ իրագործել, մարդիկ երբեք պիտի չվայելեն արդար եւ տեւական խաղաղութիւն:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԹԻՒԸ ԿԸ ՊԱԿՍԻ՞

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ՔԻԵՒԻ ՄԷՋ

Ուքրանիոյ Հանրապետութեան քառասուներորդ տարեդարձին առթիւ, Խրուշչեւ ճառ մը խօսեցաւ Քիեւի մէջ, երկրին Գերագոյն Խորհուրդին առջեւ: Համայնավար պարագլուխը իր շեշտը դրաւ խորհրդային զինուորներուն թիւը պակսեցնելու առաջադրութեան վրայ:

Անդրադառնալով Ատլանտեան Ուխտի ժողովին մէջ եղած կարգ մը յայտարարութեանց, Խրուշչեւ յայտարարեց թէ այդ ժողովին արդիւնքը տեսնելով, Խ. Միութիւնը կը մտածէ ներկայիս իր զինուորներուն մէկ մասը տուն ճամբել, այսուհանդերձ, երկրին պաշտպանութեան համար հարկ եղած բանակը պիտի պահուի — Գիտութեան յառաջդիմութիւնը՝ մեր երկրին մէջ, թոյլ կուտայ մեզի որ մեր ծախքերը նուազեցնենք եւ զանոնք յատկացնենք խաղաղասիրական նպատակներու. Խ. Միութիւն, աւելցուց Խրուշչեւ, պայքար կը մղէ խաղաղութեան համար եւ պիտի շարունակէ այդ պայքարը. խաղաղութեան համար մեր ըրած յայտարարութիւնները տկարութեան նշան չեն. պէտք եղած ուժն ու միջոցները ունինք մեր երկրին պաշտպանութեան համար:

Մոսկուայի ձայնասփիւռին համաձայն, Խրուշչեւ խօսած է նաեւ անցեալ Նոյեմբերին Մոսկուայի մէջ գումարուած համայնավար ղեկավարներու ժողովին մասին, աւելցնելով թէ միջազգ. համայնավարութեան շարժումն ու միասնականութիւնը ամուր հիմերու վրայ հաստատուած են:

Ուշագրաւ է այն պարագան, որ երեք օրուան ընթացքին Խրուշչեւ խօսեցաւ երկու անգամ՝ զինեալ ուժերու թիւը պակսեցնելու մասին: Կը կարծուի, թէ երեք հարիւր հազարէն հինգ հարիւր հազար զինուոր տուն պիտի ղրկուի, ինչ որ տնտեսական մեծ առաւելութիւն մը պիտի ներկայացնէ երկրին համար: Այս զինուորները կրնան լծուիլ այլ աշխատանքի՝ երկրին զանազան շրջաններուն մէջ:

Այս քայլը մեծ ազդեցութիւն կրնայ գործել ինչպէս ներքին՝ այնպէս ալ արտաքին հանրային կարծիքին վրայ:

Հետաքրքրական կը նկատուի սակայն այն պարագան, որ նման քայլ մը առնելու համար Խրուշչեւ կը հիմնուի Ատլանտեան Ուխտի ժողովին վրայ, մինչդեռ, ծանօթ է թէ ոչ միայն ժողովին այլեւ գէ կոյսին մէջ ալ այս ուղղութեամբ նորութիւն չկայ. ընդհակառակն, ատլանտեան երկիրները կը մտածեն աւելի զօրանալ:

Այնպէս կը տեսնուի, թէ Խ. Միութիւն պահեստի աչքառու բանակ ունի տակաւին եւ այդ զինուորներն է որ տուն պիտի ճամբէ, ինչ որ ազդեցութիւն չի կրնար գործել ընդհանուր բանակին վրայ:

× Մոսկուայի մէջ խորհրդակցութիւն մը սկսաւ խորհրդային եւ եուկոսլաւ ներկայացուցիչներու միջեւ, երկու երկիրներու մշակութային յարաբերութեանց համար: Առաջին հանդիպումէն իսկ նկատելի դարձած է, թէ ժողովը յաջողութեամբ պիտի պսակուի:

Օրը Օրին

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

— Պատմէ՛, հայրիկ, ինչպէ՞ս եղաւ որ մենք մեր անկախութիւնը կորսնցուցինք 1920ին ...

— Պատմեմ, տղաս... Այդ օրերուն, սրբազան Հայրենիքը տակաւին համբուրած չէր քու այտերդ... Դեւ մը, Առաջին Աշխարհամարտին, գազանաբար խոյացաւ մեր ժողովուրդին վրայ, Արեւմտեան Հայաստանի մէջ, ու կոտորեց մեր քաջերը, մեր մայրերն ու քոյրերը եւ մեր երախաները ... Մեր համբաւին մաս մը Կովկաս անցաւ... Այնտեղ ունէինք ուրիշ քաջեր եւ ուրիշ մայրեր ու քոյրեր... Կռիւ կար, ինքնապաշտպանութեան ամեհի կռիւ ... Տեւեց երեք տարի: Երբ 1918ը իր աչքերը բացաւ, փլուզումը սկսած էր ե՛ւ Ռուսաստանի, ե՛ւ Թուրքիոյ մէջ... Այդ տարուան, Մայիսին մեր քաջերուն բազուկով ազատեցինք մեր հայրենիքին մէկ մասը եւ անկախ Հանրապետութիւն հռչակեցինք: Մենք մեր ձեռքով պիտի տնօրինէինք մեր հայրենիքին ու մեր ժողովուրդին ճակատագիրը... Բայց, Լենին անունով մարդ մը, «վախցաւ»... Եթէ Հայաստան անկախ պետութիւն մնար, բանուորներուն ու գիւղացիներուն շահերը ոտքի տակ առնուած կ'ըլլային ... Ի՞նչ ըրաւ... Բուռերով ոսկի ու զէնք բաշխեց ջարդարար Դեւերուն, որոնք առաջնորդն էր Մուսթաֆա Քեմալ անունով մէկը... Մնացածը կրնաս երեւակայել ... Մեր աջ կողմը վիթխարի բազմութիւն մը... Մեր ձախ կողմը գազաններու վոհմակ մը... Մենք, ըսես, խեղճուկրակ համբաւ մը: Թնդանօթ չունէինք, գնդացիր չունէինք, հրասայլ չունէինք... Իսկ մեր ունեցած հրացաններուն թիւը՝ Աստուա՛ծ ողորմի ... Մեր զինուորը բոպիկ էր ու կէս անօթի ... Ձմեռնա՛մ — բարեկամներ ալ չկային մեր բոլորտիքը ... Եղածները՝ անուշ-ջուրի բարեկամներ — արշալոյսին հետդ են, վերջալոյսին՝ երեսդ ալ չեն նայիր.. Ու պատահեցաւ անխուսափելին. զարկին աջէն, զարկին ձախէն ու մենք պարտուեցանք ...

— Լաւ կռուեցա՞նք, հայրիկ ...

— Եթէ առիւծները տեսնէին մեր կռիւը, քաջութեան շքանշանը իրենք կը կախէին մեր արիարանց զինուորներուն կուրծքէն:

— Հայրի՛կ, չըսիր թէ կռիւը ղեկավարողը ո՛վ էր, որ կազմակերպութիւնն էր ...

— Դաշնակցութիւն Լուսաւորիչը ...

— Հիմա, ըսէ տեսնեմ, հայրիկ — երբ Բոլշեւիկը մեր հայրենիքը գրաւեց, ինչպէ՞ս վարուեցաւ մեր ժողովուրդին հետ:

— Ըսե՛մ — հաստատեց վարչաձեւերուն ամէնէն ահաւորն ու ամէնէն անասելին.. Քանդեց մեր եկեղեցիները, ջարդեց Աստուծոյ պաշտօնեաները, մտաւորականները, գիւղացիները եւ սկսաւ անբարոյական վարդապետութեան մը դասերը տալ, մեր նոր սերունդին... Բանտ, աքսոր ու գնդակահարութիւն եղան ամէնէն բանուկ զէնքերը նոր վարչաձեւին: Պատռեցին նետեցին մեր Աստուածացուցիչը ու թոյլ չտուին որ հայ մամիկը իր Նարեկը քաղէր ու խունկ վառէր Աստուածամօր պատկերին առջեւ ... Փոխեցին մեր ւե-գուն ալ... Պինդ փակեցին դուռները..

— Լաւ գործեր ալ տեսա՞ն ...

— Հայաստանի մէջ, այսօր, լաւ գործերու փաստերը կան, ի հարկէ... Այդ լաւ գործերը Բոլշեւիկին շնորհները չեն ... Մեր ժողովուրդը, Սահարան ալ, ծաղկաստանի կը վերածէ ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԺՈՂՈՎԸ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

Երէկ, Դեկտեմբեր 26ին Գահիրէի մէջ բացուեցաւ ափրիկեւասիական երկիրներու երկրորդ ժողովը: Իր բացման ճառին մէջ, Նախագահ Նասր թուեց այն յառաջդիմութիւնները, որ այս խմբակցութիւնը ձեռք ձգած է առաջին ժողովէն ի վեր (Պանտոնկ):

Նասր յիշեց նաեւ Նախագահ Սոքարնօն, որ 1955 Ապրիլ 18ի ժողովը կը բանար, յայտարարելով. — Ափրիկէի եւ Ասիոյ ազգերը, այս օրուընէ սկսեալ այլ եւս ուրիշներու գործիք չեն. Նայեցէ՛ք, մեր ժողովուրդները կը բարձրացնեն իրենց ձայնը եւ աշխարհ կը լսէ զանոնք:

Ժողովը պիտի քննէ քաղաքական ներկայ կացութիւնը, ինչպէս նաեւ իւրաքանչիւր երկրի տնտեսական ու ընկերային կեանքը:

Պէտք չէ մոռնալ, որ ափրիկեւասիական երկիրները, աշխարհագրական իրենց դիրքով, մեծ դեր կը խաղան. անոնք կրնան Արեւմուտքի տնտեսութեան ուժ տալ կամ, ականահարել զայն:

47 պատուիրակութիւններ մաս կը կազմեն այս ժողովին, իսկ համայնավար երկիրներ ալ իրենց ներկայացուցիչները պիտի ղրկեն՝ որպէս զի անոնք ներկայացնեն իրենց կառավարութեան տեսակէտը: Ներկայացուցիչներ պիտի ունենան նաեւ Ալժերիոյ, Քամըրունի եւ Օմանի ազգայնական կազմակերպութիւնները:

Այնպէս կը տեսնուի թէ ժողովը թիկունք պիտի կանգնի Նեհրուի առաջարկին՝ ջրածին ռումբի փորձերը դադրեցնելու համար, ինչպէս նաեւ նպաստաւոր դիրք մը պիտի բռնէ զինաթափութեան միջազգային ժողովի մը համար:

«ԼԻԲԱՆԱՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԷՄ Է»

Կ'ԸՍԷ ՍԱԼԱՀ ՊԻԹԱՐ

Լիբանանի Արտաքին նախարար Մալիքի Պէյրութի մէջ տուած մամուլի ասուլիսին անդրադառնալով, Սուրիոյ Արտաքին նախարար Սալահ Պիթար ըսաւ. — Շարլ Մալիքի յայտարարութիւնները իրականութեան չեն համապատասխաներ, ոչ ալ լիբանանեան կառավարութեան հետեւած քաղաքականութեան, որովհետեւ Լիբանան, աշխարհակալներու գործունէութեան թատր եղաւ եւ Սուրիոյ ապահովութեան դէմ գործող խարիսխ մը:

Լիբանանեւսուրիական յարաբերութեան համար թերթերուն կարծիքը յիշելով, Պիթար աւելցուց թէ խօսքերը բաւական չեն. — Լիբանանեան կառավարութիւնը ծանօթ է հակասուրիական ու հակաեգիպտական այն գործունէութեան, որ կը տարուի իր հողամասին վրայ՝ սուրիացի եւ եգիպտացի փախստականներու կողմէ:

Միւս կողմէ, եգիպտական թերթերը կը դատապարտեն Եգիպտոսի դրացի միապետական երկիրներու մասնակցութիւնը՝ Նախագահ Նասրի դէմ կատարուած դաւադրութեան մէջ:

Թերթերը կը մեղադրեն յատկապէս արքայական ընտանիքները՝ որ ամէն ճիգ ի գործ կը դնեն, Գահիրէի կառավարութիւնը տապալելու համար:

Եգիպտական իշխանութիւնները քննութենէ անցուցած են Եգիպտոսի արքայական ընտանիքին անդամները՝ որ կը գտնուին երկրին մէջ: Ապէտլ Մոնէյմ իշխանին բնակարանը խուզարկուած է եւ կարեւոր փաստաթուղթեր երեւան ելած են:

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

(Ս. ԹԱԴԷԻ ՎԱՆՔԻ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

«Թադէի վանուց, ձենիկդ ինձ դպաւ ,
Սրտիկս որ ի խաչն էր կիպ բունդ առաւ »:

Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆ

Ա.

Այս խօսքերը եկան շրթներուս վրայ , երբ երկար ու տառապալից ճամբորդութենէ մը ետք, վանքի երկու գմբէթները վեհաշուքօրէն երեւցան բլուրներու եւ լեռներու ծոցին մէջ:

Իրական յուզումները կը սկսին այն վայրկեանէն , երբ ոտքդ կը դնես այդ պատմական վայրերուն՝ Արտազ եւ Հեր գաւառներուն մէջ: Մտքիդ ու հոգիիդ մէջ կը խուժեն հին հին դարուց դէպքերն ու դէմքերը , — Տրդատը, Աւարայրը , Վարդանանց հերոսական ճակատամարտը, Վարդան, Ղեւոնդ Երէց, Խորէն, Արտակ, Արսէն. ապա «Պլպուլն Աւարայրի»՝ Եղիշէն եւ, ինչու չէ , նաեւ Վասակ Սիւնին եւն. եւն.:

×

Մեր օթօպիւսը, աւելի քան վեց հարիւր քիլոմեթր կտրելով, Թեհրանէն Թաւրիզ հասաւ փոշեթաթախ :

Յաջորդ քանի մը օրերուն՝ առիթ ունեցայ շրջելու եւ տեսնելու երեսուն եւ հինգ տարի առաջ արդէն ինծ ծանօթ հաստատութիւններ, փողոցներ, զբօսավայրեր, ընկերներ եւն. :

Ուխտաւորներու մեր խումբով — մօտ տասնեւչորս հոգի — այցելեցինք Ատրպատականի Հայոց Առաջնորդարանը , ուրեղ առաջնորդական ծերունի, այլ ժրաջան տեղապահ Արժ. Տ. Կարապետ աւագ քահանայ Մանուկեանը՝ Թաւրիզ տեղեկութիւններ տուաւ իր թեմի ընդհանուր վիճակի մասին :

Ապա այցելեցինք դերեզմաննոց ու պողոտաց մը խունկ ծխելով օրհնել տուինք Մելիք – Թանգեան Սրբազանի գերեզմանը, « վասն յիշատակի հին եւ նոր ննջեցելոց »:

Եղանք Հայոց երկու թաղերը՝ Լիլաւա եւ Ղալա, երկու եկեղեցիները, դպրոցները, Արամեան թատերասրահը, տապանը եւն. :

Իմ ընդհանուր տպաւորութիւնը տխուր էր :

Թէեւ քաղաքի որոշ մասերը այժմ ունին լայն, արձակ ու կրպապատ պողոտաներ, ճոխ ու զարդարուն խանութներով, սակայն հայկական իր նախկին եռուզեռն ու շարժունութիւնը չունի :

Այս շրջանի մտաւորականութիւնը ամէն ինչ լքեց ու հեռացաւ, առանց ետ նայելու: Պատճառներն ու չքմեղանքները արդարացուցիչ կրնան համարուիլ, բայց փաստը անհերքելի է :

Ուրախալի մէկ երեւոյթ, որ ակներախ է. սա է,— վերջին քանի մը տարիներուն ընդհանուր ոգեւորութիւն եւ ջերմ վերաբերմունք կայ դէպի եկեղեցական, ազգային – հասարակական, մշակութային աշխատանքները: Այս երեւոյթը կը սրտապնդէ այցելուն, յոյս ներշնչելով, որ Թաւրիզը կրնայ կազդուրուիլ, վերատիրելով եթէ ոչ իր լրիւ փայլն ու անցեալը, ապա գոնէ ինչ որ ունէր վերջին 10–15 տարիներուն :

Այստեղ պէտք է նշել, որ Թաւրիզի Հայերուն թիւը գրեթէ նոյնն է: Եթէ բուն Թաւրիզցիները հեռացեր են, շրջաններէն՝ Սալմաստ, Ուրմի, Ղարատաղ եւն., եկողները պահած են հայութեան թիւը. Պարպումը եղած է գաւառներու հաշուին: Այս ալ մէկ ուրիշ տխուր կողմ է, որ դժբախտաբար ընդհանուր երեւոյթ է ամբողջ Պարսկաստանի համար եւ որ ունի իր ընկերային եւ տնտեսական պատճառները :

×

Կը փութամ ըսելու, որ այս ուշացած գրութեամբ ես նպատակ չունիմ ներկայ տարուայ ուխտագնացութեան նկարագրութիւնը ընելու: Իմը ընդհանուր տպաւորութիւններ եւ ապրումներ են միայն, ուրիշ ոչինչ :

Շնորհակալ ըլլանք Ատրպատականի Թեմական Խորհուրդին եւ առաջնորդական տեղապահին, որ թէեւ ուշ, սակայն ի վերջոյ կազմակերպեցին ուխտագնացութիւն դէպի այդ պատմական վանքը : Այնքան ուշ, որ երիտասարդներէն ոմանք, որոնք շատ աղօտ գաղափար միայն ունին մեր անցեալի եւ պատմութեան մասին, զարմանքով հարց կուտային, թէ մինչեւ հիմա ինչո՞ւ չէին մտածեր այդ մասին: Վանքը նո՞ր գտնուեցաւ արդեօք:

Իրապէս, երկար տարիներու լռութենէ կամ, աւելի ճիշդ, անտարբերութենէ ետք, — զուցէ աննպաստ պայմաններու հետեւանքով , — միայն վերջին չորս տարին է որ ուշադրութեան առարկայ է վանքը: Ամէն տարի ոչ միայն ուխտագնացութիւն, այլեւ վերաշինութեան աշխատանքներ կը կատարուին, մանաւանդ այս տարի: Մեր հասնելէն առաջ, հիւսները փութոյ ջնդութեամբ կ'աշխատէին գմբէթներու պատուհաններուն շրջանակները շինել եւ ուրիշ նորոգութիւններ ընել: Մեզմէ ետք զրկած էին նաեւ շաղախ, ճերմակ ծեփ եւն. :

Անկարելի է անտարբերութեամբ անցնիլ եւ չյիշատակել անունը մէկու մը, որ իրապէս գնահատութեան արժանի եռանդով եւ զոհողութեամբ կը հասնի ամէն բանի, եւ Թաւրիզի, եւ գաւառներուն մէջ. այդ՝ Պ. ՀայկՍտեփանեանն է:

×

Օգոստոս 2ին, երեկոյեան ժամը մօտ 10·30ին, մեր բեռնատար ինքնաշարժը , 30 – 35 հոգիով, ճամբայ կ'իյնայ դէպի վանք: Արշալոյսին կը հասնինք Խոյ եւ առանց դադար առնելու կը շարունակենք մեր ճամբան :

Տղմո՜տը, Տղմո՜տը, — լիահագագ եւ յուզումով կը բացագանչեն ինքնաշարժի առջեւի մասին մէջ նստողները : —

Ա. ՊՈՒԼՈՒԶԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՔԱՐ

Պատմաբան եւ Մոսկուայի մէջ ամերիկեան նախկին դեսպան Ճորճ Քէննան, տնտեսական խնդիրներու դասախօսութեանց շարք մը տուաւ Լոնտոնի ձայնասփիւռէն: Նիւթն էր՝ արեւելեան Եւրոպայի արքանեակ երկիրներուն եւ Գերմանիոյ ապագան : Այդ առթիւ, Անգլիոյ Աշխատաւորական կուսակցութեան պետը, Պէվան, խիստ շահեկան յօդուած մը ստորագրած է Նիւ Եորք Հերալտի մէջ: Ստորեւ՝ այդ յօդուածին թարգմանութիւնը :

Անցեալ տարուան Հոկտեմբերին հունգարական ապստամբութեան ճզմումը բացայայտ ապացոյց մը տուաւ, թէ որքան դառն է ռուսական լուծը : Ապստամբութիւնն ու ձեռք առնուած խիստ սեղմումները, սակայն, երեւան հանեցին ուրիշ պարագայ մը եւս, որուն իսկական տարողութիւնը սկսած է հասկցուիլ. այդ՝ արեւմտեան պետութեանց քաղաքական սնանկութիւնն է: Այս պարագան անցեալները մատնանշուեցաւ անգլիական ձայնասփիւռէն՝ Ճորճ Քէննանի կողմէ, որ Մ. Նահանգներու Փրինսթըն համալսարանի պատմութեան դասախօսն է ու Մոսկուայի մէջ ամերիկեան նախկին դեսպան :

Իր պաշտօնին ու բնաւորութեան բերմամբ, Ճ. Քէննան իր տեսակէտները արտայայտեց դիւանագիտական լեզուով , բայց իր խօսքերուն իմաստն ու ոգին, որոնք նորութիւններ չէին, չափազանց պարզ էին: Ես ինքս, աւելի քան չորս ու կէս տարիէ ի վեր, նոյն տեսակէտները կը պաշտպանեմ. այսինքն, երբ արեւմտեան պետութիւնները կը պահանջեն Գերմանիոյ միացումը եւ կը շեշտեն թէ միացեալ Գերմանիան ազատ պէտք է ըլլայ իր ուզած դաշնակիցներուն միանալու , իրենց այս պահանջներով կը յետաձգեն ու կ'արգիլեն Գերմանիոյ միացումը : Եւ այս՝ այն պարզ պատճառով, — պէտք է խոստովանիլ, — որ Ռուսիա որեւէ մէկ պարագայի չի հեռանար Արեւելեան Գերմանիայէն, եթէ նուազագոյն կասկած մը ունենայ թէ Միացեալ Գերմանիան պիտի միանայ Արեւմուտքին :

Այս իրողութիւնը այնքան ակներեւ է , որ Գերմանիոյ բաժան – բաժան վիճակին հանդէպ անտարբերութիւն դրսեւորողներն են միայն գայն տեսնել չուզողները, ըլլա՛յ արեւմտեան երկիրներու, ըլլա՛յ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ :

Պ. Քէննան այլ կերպ կը մօտենայ հարցին, բայց կը յանգի միեւնոյն եզրակացութեան: Կը մատնանշէ թէ Ռուսիոյ արքանեակ երկիրներու ճակատագիրը կապուած է գերմանական հարցին լուծման հետ : Երբ ռուսական զրահապատները կը տողանցէին Պուտափէշթի փողոցներուն մէջ, ՄԱԿի եւ մանաւորաբար արեւմտեան պետութեանց առջեւ սարսափելի հարց մը կը դրուէր. պէ՞տք էր միջամտէինք՝ հունգարացի ժողովուրդին օգնութեան փութալու համար. թէ՝ անկարողութեան կատարութեամբ մեր ձեռքերը ճմլէինք եւ բաւականանայինք անդոր անէծքով: Եթէ միջամտէինք, պարզ էր որ Երրորդ Աշխարհամարտ մը պիտի ծագէր :

Այսպիսի դժուար երկընտրանքի մը դիմաց, համոզուած եմ որ ամէնէն իմաստուն դիրքը բռնեցինք. համաշխարհային պատերազմ մը եւ մարդկային ցեղին հաւանական բնաջնջումը շատ սուղ գին էր հունգարացի ժողովուրդին ազատութիւնը վճարելու համար :

Ի՞նչ պէտք է ընէինք , ուրեմն: Քէննան կ'ըսէ որ եթէ կացութիւնը այսպէս շարունակուի, Արեւելեան Եւրոպայի ժողովուրդները բոլորովին պիտի յուսահատին եւ յուսալքուին : Ուրիշ երկրի մը մէջ ծայր տուած ուրիշ ապստամբութեան մը սպասելէ զատ ուրիշ ելք մը ունի՞նք : Քէննան կը պատասխանէ, եւ ես ալ համաձայն եմ իրեն հետ այս կէտին շուրջ, — որովհետեւ բազմաթիւ առիթներով նոյն բանը ըսած եմ ,— այո, ելք մը կայ. տանուագն՝ միջոց մը կայ, որ պէտք է փորձենք, բոլորովին յուսահատելէ եւ հարցը երեսի վրայ ձգելէ առաջ:

Ցրուչէւ բազմաթիւ առիթներով հաւկրցուցած եւ նոյնիսկ հասկցնելէն ալ աւելի ըրած է, թէ խորհրդային բանակները կարելի է քաշել կարգ մը երկիրներէ, եթէ Ռուսիա լուրջ հաւաստիքներ ունենայ որ Միացեալ Գերմանիայէ մը վախնալու պատճառներ չունի: Այս երկիրներէն առաջին հերթին կուգայ Լեհաստանը: Ռուս ղեկավարները որոշապէս կը գիտակցին թէ իրենց արեւմտեան սահմաններուն վրայ զրաւման տակ գտնուող երկիրներու ժողովուրդներուն համակրանքը չեն վայելեր: Հասկցած են թէ յեղափոխութիւն կարելի չէ արտածել զէնքի ուժով: Հունգարական ապստամբութեան ու Արեւելեան Գերմանիոյ բանուորական ցոյցերուն ճնշումը մեծ հարուած տուաւ Ռուսիոյ վարկին : —

Ռուս գիտուններու արձանագրած մեծ յաջողութիւնները չեն կրնար հաւասարակշռել խորհրդային ղեկավարութեան քաղաքականութեան սնանկութիւնը, որ փաստուեցաւ վերոյիշեալ դէպքերուն առթիւ: Բայց եթէ երեւան եկան խորհրդային քաղաքականութեան տկարութիւն–

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

ՀԵՐՈՍ ՄԸ

1861ի տօթակէզ ամառն էր :

Ամբողջ Եւրոպայի մէջ այդ շրջանին բերնէ բերան զրոյցներ կը շրջէին եւ կը պատմուէին այն բոլոր բարբարոսական արարքներուն մասին, զորս Իտալացի աւազակներ, մեծ ճանապարհները բռնած, կը գործէին առանց վախի ու առանց խղճահարութեան :

Յուլիսի տաք օր մը, արեւի առաջին ճառագայթներուն երեւումէն անմիջապէս ետքը, հրացանակիր ոստիկան – զինուոր մը Քափիթանաթէ նահանգին ամայի դաշտավայրէն կը յառաջանար՝ հեծած իր նժոյգին վրայ :

Նախընթաց գիշերը Սան – Սէվէրոյէն ճամբայ ելած էր, պաշտօն ունենալով հրաման մը տանիլ մօտակայ պահականոցի մը հրամանատարին, եւ իր համազգեստին ներքին գրպաններէն մէկուն մէջ խնամով պահած էր հրամանագիր – նամակը :

Հրացանակիրը մօտաւորապէս երեսուն տարու անձ մըն էր, երկայնահասակ , նիհար, փայլատակող աչքերով, սրածայր պեխերով: Իր գլխադիրծէն կ'արտաբերէր կանխահաս լրջութիւն մը, որուն՝ իր սեւ գլխարկը՝ երկու սուր ծայրերով, գրեթէ թախծոտ երեւոյթ մը կուտար:

Իր լրջախոհ կեցուածքը, իր հաստատ եւ կտրուկ շարժումները կը հաստատէին պարագային յարմար կորովամտութիւն մը :

Իր նժոյգը գրեթէ քառամբակ կ'ընթանար, քարքարուտ ճամբայէ մը: Հրացանակիրը մերթ ընդ մերթ մէկ կողմէն միւսը կը դարձնէր իր գլուխը եւ խուզարկու աչքերով կը զննէր ամէն բան՝ ջինջ երկինքէն սկսած մինչեւ ամենամանրամասն անկիւնները շրջապատին , եւ ուրիշ ձայն չէր լսէր այլ միայն իր ձիուն ոտնաձայնն ու կողքէն կախուած իր սուրին յառաջացուցած աղմուկը :

Երբ կ'անցնէր ճամբուն երկու կողմերուն վրայ բարձրացած բաւական բարձր հողաթումբերու մէջէն, յանկարծ իր դիմաց նշմարեց հրացանի մը փողին շողը եւ լսեց պայթիւն մը :

Ձեռքը տարաւ իր ատրճանակներուն եւ նժոյգին կատարել տուաւ յետս ընկրկումի շարժում մը: Կենդանին տատանեցաւ, հրացանակիրը նոյն միջոցին ծռեցաւ նըժոյգին վրայ սուզելու համար թէ արդեօք վիրաւորուա՞ծ էր ան :

Այդ պահուն զգաց որ երկու ուժեղ բազուկներ ետեւէն կը բռնէին զինքը: Ուղեց ետեւ դառնալ, սակայն դիմացէն՝ մացառուտներուն մէջէն դուրս ցատկեց մարդ մը եւ յարձակեցաւ իր վրայ: Երրորդ անձ մը՝ դարձեալ ետեւէն, եկաւ միացաւ միւսներուն , եւ երեքը միասին, ակնթարթի մը մէջ կապեցին – կապկպեցին հրացանակիրը, հակառակ վերջինոյն քաջարի ընդդիմութեան :

Այնուամենայնիւ սակայն, այս հերոսական պայքարին կարճ ժամանակամիջոցի ընթացքին, հրացանակիրը, առանց որ յարձակողները նշմարէին, միջոցը ունեցաւ համազգեստին գրպանը գտնուող նամակը արագ շարժումով մը նետել իր բերանը :

Երբ յարձակողները տեսան որ ձիաւորը բոլորովին անվնաս դրութեան մը մէջ կը գտնուէր, արձակեցին անոր կապերը , ոտքի կեցուցին զայն, եւ թեւերը ետեւ տանելով ու ամուր մը կապելով, հրամայեցին որ քալէր իրենց առջեւէն, չմոռնալով անոր ուսին բեռցնել իր սուրը եւ թամբին վրայ ծանրակշիռ ծանր վերարկուն :

Հրացանակիրը, ծանրաբեռնուած, սկըսաւ յառաջանալ, իրեն կը հետեւէին աւազակները, որոնք զարհուրելի աղմուկով մը կ'անարգէին խեղճը եւ հայհոյանքներու տարափ մը կը տեղացնէին անոր վըրայ :

Ժամ մը այսպէս յառաջանալէ ետք , երբ աւազակները տեսան որ շիտակ ճամբէն բաւական հեռացած էին եւ թէ որեւէ անակնկալի մը վախը բոլորովին անհետացած էր, դանդաղեցուցին իրենց քայլերը :

Հասած էին լեռան մը ստորոտը, ուր ոչ մէկ բնակութեան նշոյլ կար :

Իր ծանր բեռան տակ կքած, հրացանակիրը ցոյց չէր տար վախի ու բարկութեան որեւէ նշան :

Դէմքը՝ տժգոյն, առանց սակայն ընկճումի, ցոյց կուտար կարծր հոգի մը, պատրաստ դիմագրաւելու այն բոլոր դառն հետեւանքները որոնք կը սպասէին իրեն :

Աւազակներու դէմ մղուած մաքրագործումի կատաղի պայքարի այս օրերուն անոնց ձեռքը իյնալը գիտէր որ մէկ բանով միայն կը վերջանար.— Մահ :

Անոր համար ալ, վերջին ժամու վեհափառ խաղաղութիւն մը կը պարուրէր հեզահեռէ իր էութիւնը, այնպէս որ զինքը տեսնողը անպայման մէկ բան կրնար խորհիլ՝ «Այս մարդը պիտի մեռնի...»:

Յանկարծ, աւազակներէն մին, որ խումբին պետը ըլլալու երեւոյթը ունէր, իր հրացանը եւս բեռցնելով հրացանակիրին ուսին, ըսաւ.

— Ասիկա ալ կրնաս փոխադրել ...

ԷՏՄՈՆՏ ՏԷ ԱՄԻՉԻՍ

(1 Շար.)

նէրը, միաժամանակ երեւան եկան նաեւ արեւմտեան պետութեանց քաղաքականութեան խոցելի կէտերը:

Արեւմտեան քարոզչութիւնը առատօրէն կը չահագործէ անօգնական Հունգարացիներուն ճիչերը: Ճիշդ է պատմութեան մէջ ժողովուրդները, եթէ զիրենք իրենց բախտին պիտի ձգենք: Հոսած արիւնին մեղքը, հետեւաբար, մեր վրայ կ'իյնայ, նոյնիսկ եթէ կարեւոր բաժին մըն ալ Ռուսերուն տրուի:

Քանի տարիները կ'անցնին, խնդրին լուծումը աւելի եւս կը դժուարանայ: Արեւելեան Գերմանիոյ համայնավար կառավարութիւնը հետզհետէ կ'ամրապնդէ իր դիրքը: Բայց եւ այնպէս, լուծում մը գտնելու մէկ յոյս կայ: Ռուսերու կողմէ արեւմտեան երկիրներու տնտեսական չահագործումը շատ սուղի կը նստի Խ. Միութեան վրայ՝ իր յառաջացուցած քաղաքական հետեւանքներուն պատճառով: Որոշ պարագաներու մէջ, քաղաքական անհաճոյ կացութիւններու առաջքն առնելու համար, արբանեակ երկիրները բեռ կը դառնան Ռուսիոյ վրայ: Կարեւորութիւն ներկայացնող ուրիշ պարագայ մըն ալ այն է, որ այդ երկիրները այժմ կորսնցնելու վրայ են իրենց ռազմական արժէքը: Առնօք որպէս թումբ կը ծառայէին Ռուսիոյ՝ Եւրոպայէն եկած հաւանական յարձակումի մը դէմ: Արբանեակ երկիրները ռուսական զինուորական գըրաւման տակ պահելը անհրաժեշտ կը նըկատուէր Ռուսիոյ ապահովութեան համար: Սակայն առանց էջքի երկար Թռիչք կատարող ամրաձիգ օդանաւներու, եւ մանաւանդ միջերկրային հրթիռներու շինութեամբ, այս նկատումները հետզհետէ կը կորսնցնեն իրենց նշանակութիւնը:

Այս բոլոր պարագաներու հետեւանքով, կարելի է ժամանակը եկած նկատել նոր բանակցութիւններ սկսելու համար, որոնք, եթէ յաջողութեամբ պսակուին, կրնան լուծել ըլլայ Միացեալ Գերմանիոյ հարցը, ըլլա՛յ արբանեակ երկիրներու ժողովուրդներուն կեանքի պայմաններու բարելաւման հարցը:

Եթէ Ռուսերուն առաջարկուի իրենց ուժերը քաշել Արեւելեան Եւրոպայէն, այդ պարագային պէտք է որ արեւմտեան բանակներն ալ քաշուին Գերմանիայէն: Եթէ իրականանայ Գերմանիոյ միացումը՝ Ռուսերու համաձայնութեամբ, այդ պարագային Գերմանիա պէտք է վճարէ իր միացման գինը. այսինքն՝ պէտք է դառնայ չէզոք երկիր մը եւ պէտք է համաձայնի, որ իր զինուորական ուժերն ու մթերքը սահմանափակուին եւրոպական ապահովութեան կազմակերպութեան մը սահմաններուն մէջ, որուն համար երաշխաւոր պէտք է ըլլան մեծ պետութիւնները:

Յաճախ կը կրկնուի որ Գերմանիոյ նըման մեծ երկիր մը չի կրնար հանդուրժել եւ ընդունիլ իր անկախութեան վրայ դըրուած այս սեղմումները: Բայց անկախութեան սահմանափակումներու ենթարկուած չե՞ն միթէ մեր օրերու շատ մը

պետութիւններ. միջազգային կեանքը այնպիսի ընթացք մը բռնած է, որ երկիրները հետզհետէ աւելի ու աւելի կախում պիտի ունենան իրարմէ, ու այս ձեւով՝ պիտի սափուին սահմանափակել իրենց անկախութիւնը: Ցամենայն դէպս, այս սեղմումները այնքան ալ սուղ գին մը չեն ներկայացներ Գերմանիոյ միացումն ու Արեւելեան Եւրոպայի ժողովուրդներուն համար աւելի յուսալից ապագայ մը գնելու համար:

Տրամաբանօրէն, պէտք է յուսալ որ այս ձեւի լուծման մը առաջարկը պէտք է գայ Արեւմուտքէն: Եթէ ծորճ Քէննան յաջողի իր դասախօսութիւններով համաշխարհային հանրային կարծիքը հրաւիրել այս հարցին վրայ, անդին ծառայութիւն մը մատուցած պիտի ըլլայ ամբողջ մարդկութեան:

—— ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ ——

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ...

Թրքական մամուլը վերջերս դարձեալ սկսած է խօսիլ Յոյներու եւ Թուրքերու փոխանակութեան մասին:

«Հիւրիյէթ» կը հաղորդէ, թէ տարիներէ ի վեր Հելլէններու իշխանութեան ներքեւ գտնուող Արեւմտեան Թրակիոյ իրենց ցեղակիցներու համբերութիւնը սպառած է այլեւս եւ այն համոզումին յանգած են՝ թէ Պոլսոյ Յոյներուն հետ փոխանակուելու պայմանով հաւաքաբար Թուրքիա դաղթելէ տարբեր միջոց չունին:

Միւս կողմէ «Ճումհուրիէթ» կը յայտնէ թէ տարիներէ ի վեր Թուրքիա հաստատուած Յոյները սկսած են Աթէնք փոխադրուիլ:

Պոլսոյ 14 հազար հելլէնահպատակներուն վեց հազարը Աթէնք գացած է «Էլէնիքի Էնօսիս» ընկերակցութիւնը փակուելէ ետք: Ներկայիս ութ հազար հելլէնահպատակներ կան, որ իրենց գոյքերը ծախելով պատրաստութիւններ կը տեսնեն՝ Յունաստան դաղթելու համար:

Միայն թէ՝ կը գրէ Թրքական մամուլը, Թուրքիոյ մէջ շահած իրենց դրամով ծախու առնուած կալուածներուն փոխարժէքը ի՞նչ ձեւով երկրէն դուրս կը հանուի ...

Իրաւունք ունի՞ն իրենց շահած դրամը միասին տանելու, երբ երկիրը կը ձգեն:

Անշուշտ, բսել կ'ուզեն, թէ մարդիկ աշխատին եւ իրենց շահածը Թուրքերուն ձգելով օր մը հեռանան երկրէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ օդակներու վարժութեան մարզախաղի ախոյեան Ա. Ազարեան, Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած միջ միութենական մրցումներուն մասնակցելով շահած է Խ. Միութեան ախոյենութիւնը:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ սկսած են ճատրակի ախոյենական մրցումները, որ պիտի վերջանան Յունուարի մէջ:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿՐՕՆՔ

ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՒ ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անցեալները, Լիբանանցի երիտասարդ կրօնական մը, Հայր Միշէլ Հայէգ, որ Փարիզի Ինսթիթիւ Կաթոլիկի մէջ դասախօս է, աստուածաբանութեան իր թէզը պաշտպանեց. նիւթը՝ «Քրիստոս եւ Մահմետականութիւն»: Տրուած ըլլալով նիւթին շահեկանութիւնն ու որոշ չափով նաեւ՝ արդիականութիւնը, ստորեւ կը ներկայացնենք գլխաւոր մասերը «Մոնտ»ի մէջ այս առթիւ լոյս տեսած յօդուածին, գրուած՝ Ժաքլին Փիաթիէի կողմէ:

Նիւթը, ինչպէս ըսինք, այժմէական է, որովհետեւ կապ ունի արաբական աշխարհի եւ Արեւմուտքի միջեւ ստեղծուած լարուածութեան հետ: Հայր Հայէգ կը գտնէ թէ մահմետականութիւնը անելի մատնուած է, եւ չի գիտեր ապատ աշխարհին ու համայնավար աշխարհին միջեւ նախընտրութիւնը ո՞ր մէկուն տալ:

Առաջինին դէմ կը մղէ քաղաքական պայքար մը, եւ ի գին յաջողութեան, կը փորձուի յենարան գտնել Արեւելքի մէջ: Բայց իր կրօնական զօրաւոր հաւատքը չի կրնար հասկացողութեան եզր գտնել համայնավարութեան անաստուածութեան հետ: Դարերէ ի վեր քրիստոնէութեան դէմ մղած իր պայքարին պատճառով, կը դժուարանայ տեսնելու թէ ի վերջոյ ընտրուած է մերժենալու ոչ թէ աշխարհականութեան ծարաւի Արեւմուտքի մը, այլ՝ արեւմտեան քրիստոնէութեան: Հայր Հայէգի ուսումնասիրութեան նպատակը այս մերժեցման նպաստ մը բերել է: Ծնած այնպիսի երկրի մը մէջ, որուն բնակչութեան մէկ կէսը քրիստոնեայ է, իսկ միւս կէսը՝ մահմետական, Հայր Հայէգ կը յայտնէ թէ Լիբանանի քրիստոնեաներուն ու մահմետականներուն խաղաղ գոյակցութիւնը աւելի արտաքին է քան իրական: «Երբ Լիբանանի մէջ կը դաստիարակուէի, — կը պատմէ Հ. Հայէգ, — աշակերտութիւնս դրուած էր այն պարագան, որ կրօնադաւանութեան դասերուն ընթացքին, մանուկներուն մօտ կիսակցաբար կ'ուզէին զօրացնել կրօնական մրցակցութիւնը: Դպրոցներուն մէջ քըրիստոնեայ ու մահմետական կրօնագիտութեան դասերը տեղի կ'ունենային միեւնոյն ժամերուն, եւ իրենց «հաւատամք»ը արտասանած պահուն, մէկ սրահին աշակերտները կ'աշխատէին իրենց ձայնով ծածկել քովի սրահին տղոց ձայնը»: Զիրար հասկնալու, դիմացինին ալ կրօնքը ճանչնալու ո՛չ մէկ ճիգ. այլ միայն՝ զօրաւոր հակառակութիւն մը հրահրելու նպատակ:

Բայց, Ղուրանի մէջ քրիստոնէութեան մասին ըսուածները երբ ուսումնասիրուին, կը տեսնուի թէ քրիստոնէութեան ու մահմետականութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող կրօնական անհասկացողութեանց պատճառները շատ աւելի քիչ են բուն իսկ Ղուրանին մէջ, քան թէ դայն բացատրող կրօնականներու բերնին մէջ: Ղուրանը բացատրողները իրենց ամէնէն սահմանափակ իմաստով հասկցած են Քըրիստոսի մասին Մուհամմէտի ըսածները: Իսկ Մուհամմէտ, միայն սուրիանի քըրիստոնեաներու միջոցաւ ճանչցած է քրիստոնէութիւնը. ասով ալ կարելի է բացատրել քրիստոնէութեան դէմ արտայայտած իր կարծիքները: Եթէ երկու կողմէն ալ ուզեն ներշնչուիլ բուն աղբիւրներէն միայն, հասկացողութեան եզր մը գտնելը շատ աւելի կը դիւրանայ:

Արդարեւ, Ղուրանի մէջ Յիսուսի տըրուած ածականներն են՝ «Սուրբ Մանուկ» «Մարգարէ», «Առաքեալ», որոշ տեղեր Յիսուս կը խօսի ու կը գործէ Աստուծոյ նման. «պատահարները կը նախատեսէ», «մեռածները կը կենդանացնէ». եւ ընդհանրապէս, Ղուրանը կ'ընդունի Յիսուսի ծնունդին ու կեանքին խորհուրդը:

Յաճախ ըսուած է թէ Մուհամմէտ յարձակած է քրիստոնէական Սուրբ Երրորդութեան դէմ: Հայր Հայէգի կարծիքով, տըր պատճառը քրիստոնէութեան հետ կապ չունի, այլ այն բանին հետ, որ Մուհամմէտ խորապէս կը հաւատար միաստուածութեան:

Մահմետականութեան ու քրիստոնէութեան միջեւ եղող ամէնէն հիմնական տարբերութիւնը միաստուածութեան մասին գոյութիւն ունեցող տարբեր հաւատքըն է. բայց, ըստ Հայր Հայէգի, նոյնիսկ այս հարցին շուրջ կարելի է համաձայնութեան գալ, պայմանաւ սակայն, որ մէկ կողմ դրուին կրօնական զարաւոր բանավէճերը, անհասկացողութիւնները, եւ որպէս ներշնչման աղբիւր ընդունուին միայն զուտ ակէն, այսինքն Մուհամմէտի Ղուրանէն բխած խօսքերը:

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ մեռած են ծանօթ երգիչ Արմենակ Տէր-Աբրահամեան եւ դերասանուհի Ռուզաննա Վարդանեան:

ԹԱԼԻՆԻ շրջանի մէջ կառուցուած է նոր ջրամբար մը, որուն միջոցաւ կարելի է ոռոգել Ներքին Սասունաշէնի, Ներքին Բազմաբերդի, Աշնակի, Կաթնաղբիւրի եւ Դուեթաշէնի աւելի քան երեք հարիւր հեկտար հողային տարածութիւնները:

ԿԻՐՈՎԱԿԱՆԻ թատերական ինքնագործ խումբը կարգ մը ներկայացումներ տուած է գիւղացիներու համար՝ Կողբ, Ղալաչա եւ Արճիս գիւղերու մէջ:

ԱՑԳԵԶՈՐԻ միջնակարգ դպրոցի ուսուցչական կազմն ու աշակերտութիւնը հանդիպում ունեցան՝ բանաստեղծ Համօ Սահեանին հետ: Նախ՝ ներկայացուած է բանաստեղծին կեանքն ու գործը, որմէ ետք. Հ. Սահեան կարդացած է քանի մը քերթուած:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (85)

Կ Ա Յ Ծ Ե Ր

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Իսկ զանգակի ձայն ամենեւին չէինք լսում. զանգահարութիւնը արգելուած էր:

Մահմետականների հալածասիրութիւնը ոչ միայն բռնաբարում էր քրիստոնեաների կրօնական ազատութիւնը, ոչ միայն սրբապղծում էր ամէն ինչ, որ նրանց համար նուիրական եւ աստուածային էր, այլ եւ արատաւորում էր նրանց ընտանեկան պատիւը: Ես գիտեմ հարիւրաւոր եւ հազարաւոր օրինակներ, թէ որպէս հայ կինը, հայ աղջիկը զոհւում էր մահմետականի անբարոյական կրքերին: Ես երբեք չեմ կարող մոռանալ, — այս պատահեց մեր քաղաքում — երբ խանի ըսպասաւորները եկան իրանց տիրոջ համար տանելու մի աղջիկ, հայրն երկար աղաչում էր, որ չխլեն իր աղջիկը: Երբ հօր արտասուքը չկարողացաւ շարժել նրանց գութը, նա առեց մի դանակ, եւ խրելով իր դստեր կուրծքի մէջ, ասաց՝ «հիմա տարէք այս դիակը»:

Նոյն օրը խեղճի տունը հրդեհեցին եւ ինքը մեռաւ բանտի մէջ: Ես գիտեմ մի օրիորդ, որին խանի որդին դաշտումը հանդիպելով, ասել էր՝ «աղջիկ, ինչ լաւ են քո աչքերը»: Միւս օրը երբ եկան նոյն աղջկան տանելու խանի որդու համար, գտան երկու աչքով եւս կոյր: Օրիորդն ինքն էր կուրացրել իր աչքերը, գուցէ դրանով կարողանայ ազատել իր պատիւը: Իսկ այսպիսի օրիորդ եւ այնպիսի հայր շատ քիչ էին գտնւում. մեծ մասը ենթարկւում էր կատաղի բռնաբարութեան ...: Կորուստը մեծ էր, որովհետեւ միանգամ մահմետականի հարէմխանայում ներս տարած հայ կնոջը, էլ այնտեղից դուրս չէին թողնում: Խանը իր հաճոյքը կատարելուց յետոյ ամուսնացնում էր նրան իր սպասաւորներից մէկի հետ, ինչպէս նա իր հնացած հագուստը պարգեւում էր այս եւ այն ծառային որպէս խալաթ:

Թէ բռնի եւ թէ կամաւոր կերպով մի անգամ մահմետականութիւն ընդունող մարդը, շարիաթի օրէնքով, կրկին վերադառնալ դէպի իր նախկին կրօնքը չէր կարող: Եթէ ոդամարդ էր նա, ամէն մի մահմետական նրան հանդիպելիս, իրաւունք ունէր սպաննելու. իսկ եթէ կին էր, պէտք է դնէին նրան բանտում եւ այնքան տանջէին, մինչեւ կրկին խոստովանուէր, թէ ընդունում է իսլամը:

Ղզլբաշ-Թուրքերը ազգային գրականութիւն չունէին, բայց արաբական եւ Պարսից դպրութիւնը շատ ծաղկած էր նրանց մէջ: Գիւղերը եւ քաղաքները լիքն էին մզկիթներով, եւ իւրաքանչիւր մզկիթին կից կար մի վարժատուն: Բացի մօլլաներից աշխարհական մարդը դասատուութիւն անելու իրաւունք չունէր. այս պատճառով ուսումը եւ դաստիարակութիւնը ժողովրդի մէջ ընդունել էր կրօնական բնաւորութիւն: Հին սերունդը մոլուած էր կրօնքի ֆանատիկոսութեան մէջ, այն կրօնքի, որ բացի իրանից չէր համբերում ուրիշ դաւանութիւններին: Նոր սերունդը ընթանում էր նոյն ուղղութեամբ, որովհետեւ առաջնորդող անձինքը մօլլաներն էին: Այստեղից հասկանալի է Թուրքերի եւ Պարսիկների հալածասիրութիւնը այլադաւանների վերաբերութեամբ:

Հալածանքներին վիճակակից էին բացի Հայերից եւ Ասորիները, Հրեաները եւ Բօշաները:

Բացի մօլլաներից կային եւ սէիդներ. նրանք համարւում էին մեծ մարգարէի որդիներ: Ժողովրդի այս դատարկապորտ, ծոյլ եւ անգործ դասը ապրում էր տասանորդներով, որ ամէն մի մահմետականի պարտաւորութիւնն էր վճարել նրանց: Ոչ մի օրէնք չէր սահմանափակում նրանց բռնութիւնները. որովհետեւ նրանք օրէնք տուողի — Մուհամմէտի — անմեղանչական որդիքն էին: Ոչ միայն այլադաւանները, այլ իրանք մահմետականները չափազանց նեղուած էին սէիդներից, որոնք գործում էին ինչ որ կամենում էին: Աշխարհի դատարանները պատժի ենթարկել նրանց չէին կարող. ստոր մահկանացուն իրաւունք չունէր դատել երկնքի որդիներին. եւ դրա համար սէիդներն անձնատուր էին եղած իրանց անսանձ կամայականութեանը: Այս րոպէիս էլ սարսափում եմ ես, երբ մտաբերում եմ այն բոլոր չարագործութիւնները, որ անում էին այդ անիրաւները. որքան աւերմունքի, որքան արեան, որքան ընտանիքների աղքատութեան պատճառ էին դառնում նրանք ...

Ատրպատականը Պարսկաստանի մէկ մասն էր, բայց նա իբրեւ ֆէօդալական երկիր (մուլքը թաւաիֆ) բաժանուած էր զանազան խաների, բէկերի, չահզադաների եւ այլ ազնուական տների մէջ: Նրանք կոչւում էին աղաներ: Աղաները համարւում էին բաւական բարձրագոյն դասն, կամ շահի վասալներ:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը կը հաղորդէ թէ խորհրդային գիտունները արուեստական երկրաշարժ մը ըրին Ուզպէկիստանի անապատային շրջանին մէջ: Հազարաւոր թոն ռազմանիւթ դրուած էր 40 մեթր խորութեան մը մէջ՝ արուեստական այս երկրաշարժը ընելու համար :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ մամուլը կը գրէ թէ կատաղի պայքար մը սկսած է Համայնավար կուսակցութեան աջակողմեան տարրերուն դէմ, աւելցնելով թէ այդ անձերը արժանի չեն Համայնավար կուսակցութեան անդամ կոչուելու :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Վարչապետը յայտարարեց, թէ Արեւմտեան Գերմանիա առաքելութիւն մը ղրկելու իր ծրագիրէն չէ հրաժարած .— Իսրայէլ՝ իր պաշտպանութեան համար զէնքերու պէտք ունի, ըսաւ ան, որ միայն Արեւմտեան Գերմանիայէն կարելի է ստանալ : Կը կարծուի թէ կառավարական տագնապը լուծուելու վրայ է :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ խորհրդային դեսպան նշանակուեցաւ Մէնշիկով, որ նախապէս նոյն պաշտօնը կը վարէր Հնդկաստանի մէջ: Հինգ տարիէ ի վեր Ուաշինկթընի խորհրդային դեսպանն էր Զարուպին, որ Արտաքին փոխ Նախարար պիտի նշանակուի :

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշըլտ Գահիրէ գնաց, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Նասրի հետ:

ՍՈՒՐԻՈՅ եւ Իսրայէլի սահմանագլուխին վրայ նոր միջադէպ մը պատահած է: Դամասկոսէն եկած լուրերու համաձայն, իսրայէլեան զինուորներ փորձած են Սուրիա մտնել՝ սակայն ետ մղուած են:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Նախագահ Այզընհաուըր Սուրիոյ նոր դեսպան նշանակեց Եոսթը, որ շուտով պիտի ձեռնարկէ իր պաշտօնին :

ԱՆԳԼԻՈՅ եւ Խ. Միութեան միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացաւ՝ Լոնտոնի եւ Մոսկուայի միջեւ օդանաւային գիծ մը հաստատելու համար, կը հաղորդեն Մոսկուայէն :

ԳԱՀԻՐԷԷՆ խորհրդային օդանաւ մը մեկնեցաւ Մոսկուա՝ եգիպտական պատուիրակութիւն մը փոխադրելով Խ. Միութիւն: 42 հոգինոց այս առաքելութիւնը մօտ երկու ամիս պիտի մնայ Ռուսիա :

ԱԹԷՆՔԻ մէջ Ծնունդի տօնին առիթով յունական մայրաքաղաքին Առաջնորդը քարոզ մը տուաւ եւ կոչ ըրաւ «աշխարհի զօրաւորներուն», որպէսզի Կիպրոսի ազատութիւնը տան, ինչպէս նաեւ ազատութիւն՝ բոլոր ճնշուած ժողովուրդներուն: Առաջնորդին կոչը մեծ խանդավառութիւն ստեղծած է Յունաստանի եւ Կիպրոսի յունական շրջանակներուն մէջ :

ՓԱՐԻԶԻ մէջ Ծնունդի տօնակատարութիւնը կատարուեցաւ՝ աւանդութեան համաձայն: Ճամբու բազմաթիւ արկածներ պատահեցան՝ երկու հոգիի մահուան պատճառ ըլլալով. 29 վիրաւոր կայ:

Այրի Տիկին Արփենիա Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Էտի Պետրոսեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝

ԹԱԼԻՇ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտեմբեր 24ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Դեկտեմբեր 28ին, ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանթէնի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մամուլի տակ է Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր թիւը, 48 էջ, ճոխ բովանդակութեամբ: Այժմէն բաժանորդագրուիլ 1958 տարուան համար:

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք Ֆրանսա, 1200 ֆր. արտասահման: Ուշ վճարողները պիտի վճարեն նոր սակով :

''ՅԱՌԱՋ'' ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Մ. Նահանգներէն Իգտիրցի Երուանդ Ղազարեան այս տարի եւս մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանին :

× Ս. Մորիս տը Պէնոյէն Պ. Սօմունճեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ լիոնաբնակ Պ. Գրիգոր Պօյաճեանի :

× Պէյրութէն Պ. Կ. Գ. մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Պ. Նշանեանի (Պոն Ալժերի):

× Տէր եւ Տիկին Գամպէրեան (Սէն Ֆոնէն) մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց ծնողքին Բլէման Խողեանի (Մարսէյլ):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Բիւթանիոյ բազմարդիւն առաջնորդ Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ յիշատակին հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, կարգ մը Նիկոմիտիացիներու եւ Ատափազարցիներու փափաքով :

Յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը պարտականութիւն նկատած է, այս կիրակի 29 Դեկտեմբեր, եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով հոգեհանգստեան Ս. պատարագ եւ պաշտօն կատարել տալ եկեղեցւոյս բարերար Պ. Արմենակ Համբարձումեանի հանգուցեալ ծնողաց եւ ընտանեկան պարագաներուն ի յիշատակ :

Կը խնդրուի բարեպաշտ հաւատացեալներէ եւ հանգուցեալներու յիշատակը յարգողներէ, ներկայ ըլլալ այն արարողութեան :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ հոգեւոր հովիւը Տ. Պարգեւ Քհնյ. Մերճանեան : Պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները, առաջնորդութեամբ Տոքթ. Լ. Համբարձումեանի, որ պիտի նուագէ նաեւ երգեհոնը :

×

Այրի Տիկին Այվազեան, Այրի Տիկին Պզտիկեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ մէջ 29 Դեկտեմբեր, կիրակի առաւօտ, իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր Թագւոր Այվազեանի մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

×

Պ. Ղազարոս Քէշիշեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի (29 Դեկտ.) առաւօտ հոգեհանգստեան պատարագ պիտի կատարուի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ՝ իր կնոջ Վարդուհիի եւ փեսային՝ Փայլակ Մառալեանի մահուան տարելիցներուն առթիւ, նոյնպէս նորեկ ննջեցեալ Տիկին Ովսաննայ Ստեփանի համար: Եւ մասնաւոր հոգեհանգստեան պատարագ Խաչատուրեան եւ Քէշիշեան գերդաստաններուն բոլոր ննջեցեալներուն յիշատակին:

Կը խնդրուի ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ կը տօնուի Յունուար 5ին, ժամը 2ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Սիրուն անակնկալներ, երգ, պար, արտասանութիւն :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՈՒՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ 28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABVLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի երբեակը կը մեներգեն Արա Սերոբեան (պարիթոն), Մկրտիչ Պօղոսեան (թենոր): Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը :

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առտուան ժամը հինգ :

Մուտք՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով: Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգտաշխատութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը :

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռախօսելով Տիկ. Թադէոսեանի Թրիւտէն 27-35 եւ Տիկին Նազըրզարեանի Տօմէնիլ 13-27

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Մուրատեան վարժարանի Ծնողաց Միութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նուէրներով կամ իրենց մասնակցութեամբ նպաստեցին տօնածառի հանդէսին յաջողութեան :

×

Վիճակահանութենէն շահող հետեւեալ թիւերը՝ 235, 252, 253, եւ 264 կրնան իրենց նուէրները ստանալ վարժարանէն:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՒ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ՓԱՐԻԶ, Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս կիրակի պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10–ին: Ղեկավարութեամբ՝ Արա Պարթեւեանի :

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ ըլլալ :

Նոյն օրը Հոգաբարձութիւնս կազմակերպած է յետ պատարագի Դպրաց Դասու ի պատիւ ընդունելութիւն մը խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ՝ Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Եպիս. Մանուկեանի:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Իզմիրի բարեխնամ եւ շինող առաջնորդ Ստեփանոս Ս. Արք. Եպիսկ. Յովակիմեանի յիշատակին հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյն մէջ, իր անմոռաց յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ :

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ՝ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Ս. Ստեփանոսի տօնախմբութիւն (4րդ տարելից Դպրաց Դասու) հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգիստ Դպրաց Դասու անդամներու հին եւ նոր ննջեցելոց, ինչպէս նաեւ օծում Ս. Թադէոս եւ Բարդուղիմէոս նկարներու :

Սկիզբ ժամեր. ժամը 8ին:

Ս. պատարագ ժամը 10ին :

Պատկերներու օծում ժամը 11ին :

ՆՈՒԷՐ

Նոր տարուան առթիւ Տիկ. Տէօքմէճեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Աղքատախնամին : (Ստանալ Յառաջէն):

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ ֆօրսաժի համար: Դիմել՝

ELISABETH CONFECTION

67, Rue de Cléry Paris 2 - Métro Strasbourg St.-Denis

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ

Զուարթ ու հաճելի Զարթօնք

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2°

Tél. GUT. 92-65

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ Բ. ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԵՒ ԵՐԿԱՐԱՏԵՒ ՍԿԱՒԱՌԱԿԸ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԸԼԼԱԼՈՎ 55 ՎԱՅՐԿԵԱՆԻ ՏԵՒՈՂՈՒԹԵԱՄԲ 30 CM.

VOGUE-CONTREPOINT N° MC 20150

Պատրաստութեամբ եւ ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կոմիտասեան քառաձայն պատարագի երգեցողութիւնք, եւ այլ կտորներ

Մասնակցութեամբ մեներգողներու, պատարագիչի զանազան բաժիններով եւ ընկերակցութեամբ ՄԵԾ ԵՐԳԷՈՆԻ

ՍԿԻԶԲ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳԻ.— (Խորհուրդ խորին, Հրաշափառ, Ընտրեալդ Աստուծոյ, Ուրախ լեր) :

ԷՋՄԻԱԾՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԱՒ ԵՒ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԴԱՇՆԱՒՈՐՈՒՄՈՎ.— (Սուրբ, Հայր երկնաւոր, Յամենայնի, Որդի Աստուծոյ, Հոգի Աստուծոյ)

եւ Եղիցի ողորմութիւն (Ա. Պարթեւեանի), Գոհաբանական Հայր մեր (Կոմիտաս Միայն Սուրբ, Հայր, Որդիդ, հոգիդ Սուրբ եւ Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Քրիստոս պատարագեալ, Աստուած մեր, Կեցո Տէր, Լցաք ի բարութեանց, Գոհանամք, Մաղթանք, Եղիցի : Էջմիածինն ի Հօրէ (Ա. Պարթեւեանի) Ձօն առ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոս

Գին 2700 ֆրանք

Ստանալու համար դիմել՝

Ա. Պարթեւեանի՝ 14, Rue Petit, Paris 19 - BOT. 99-22 RECORD SHOP, 36, Rue de Moscou, Paris 8 Եկեղեցւոյ Դիւանատունը

Բոլոր երաժշտական վաճառատուները.— Գաւառի համար առաքում մասնաւոր խնամուած ծրարով

Փնտռել նախակաւառակները՝ Թիւ 20.109 20.114 20.136 Contre remboursement

Մանրամասն բացատրութիւններ եւ թարգմանութիւնը՝ գեղարուեստական կողքին վրայ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86-60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 28 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — SAMEDI 28 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8079 | 33e ANNEE | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3880

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

*Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին պարահանդէսը տեղի կ'ու-
նենայ այսօր՝ շաբաթ գիշեր՝ Լիւթեսիա-
յի սրահներուն մէջ :*

*Կանանց բարեսիրական այս կազմակեր-
պութիւնը երեսուն տարիէ ի վեր կը գոր-
ծէ մեր գաղութին մէջ՝ անձայն, անշշուկ
եւ նուիրուած ազգապահպանման վսեմ
գործին :*

*Ընդարձակ է իր գործունէութեան դաշ-
տը : Իր գլխաւոր մտահոգութիւնն է նոր
սերունդի փրկութիւնը : Մասնաղիտու-
թիւն դարձուցած է ամառնային օդափո-
խութեան կայանը, ուր ամէն տարի Ֆր-
րանսայի բոլոր շրջաններէն մեծ թիւով
երկսեռ մանուկներ կ'ապրին խակական
հայկական միջավայրի մէջ, Խաչուհինե-
րու մայրական հոգածութեան տակ : Կը
սորվին մայրենի լեզուն : Կը ճաշուղեն
հայերէն, ու կ'երգեն ազգային երգեր :*

*Հասոյթի մեծ աղբիւրներ չունի Կա-
պոյտ Խաչը : Անդամատուրքերն ու պա-
տահական նուէրները հնարաւորութիւն
տուին իրեն քանի մը տարի առաջ գնելու
շէնք մը՝ Ժիւռայի օդասուն եւ գալարա-
գեղ մէկ անկիւնը՝ իբրեւ կայան : Նաե-
ւ էնեան դրոշմանիշերու հասոյթէն որոշ
գումար մը կը յատկացուի օդափոխու-
թեան կայանին համար : Կառավարու-
թիւնն ալ, գնահատելով Կապոյտ Խաչի
այս օգտաշատ ձեռնարկը, նիւթական
փոքրիկ օժանդակութիւն մը կ'ընծայէ՝
[illegible] պայմանները
բարելաւելու համար :*

*Սակայն տակաւին մեծ գումարներու
պէտք կայ՝ շէնքը ներկայանալի վիճակի
մէջ դնելու համար :*

*Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի գործու-
նէութիւնը ի յայտ կու գայ նաեւ կրթա-
կան մարզին մէջ : Հայերէնի դասընթացք-
ներ հաստատած է փարիզեան շրջանին եւ
գաւառներու մէջ : Նիւթականի պակասը
արգելք կ'ըլլայ աւելին ընելու : Կ'օժան-
դակէ աղքատ աշակերտ - աշակերտու-
հիներու, որպէս զի իրենց ուսումը շա-
րունակեն :*

*Մեր հիւանդ ու աղքատ հայրենակից-
ները մասնաւորապէս կ'արժանանան Կա-
պոյտ Խաչի գուրգուրանքին : Անձնուէր
Խաչուհիներ պարբերական այցելութիւն-
ներ կու տան հիւանդանոցներու մէջ խը-
նամող անտէր հիւանդներու :*

*Փարիզի մեր ազգային տօներու շարքին
աւանդական դարձած է Մանուկներու Օ-
րը, զոր Ֆ. Կապոյտ Խաչի Կեդրոնական
Վարչութիւնը կը կազմակերպէ ամէն տա-
րի փարիզեան շրջանի իր տասը մասնա-
ճիւղերով :*

*Այդ տօնը առիթ կու տայ հարիւրաւոր
մանուկներու, որ ամիսներ առաջ սորվին
հայերէն երգեր ու արտասանութիւններ :
Ամէն տարի 350 - 400 մանուկներ ներկայ
կ'ըլլան Կաղանդի հանդէսին ու հայաշունչ
մթնոլորտի մէջ կը վայելեն քանի մը գե-
ղեցիկ ժամեր : Կը զգան իրենց հայու-
թիւնը եւ հպարտութեամբ կը լեցուին :*

*Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչին շուրջ բո-
լորուած են ո'չ միայն մեր մայրերն ու
կիները, այլ նաեւ երիտասարդ քոյրերն
ու աղջիկները : Անոր շարքերը միշտ կը
թարմանան : Երէցներու օրինակին կը հե-
տեւին դեռահասները, նոյն սիրով ու զո-
հաբերութեամբ շարունակելու համար
այդ գերազանցօրէն հայրենասիրական ու
մարդասիրական գործը :*

*Փարիզահայ մեր հայրենակիցներուն
համար նուիրական պարտականութիւն մը
պէտք է ըլլայ քաջալերել Ֆրանսահայ
Կապոյտ Խաչի ձեռնարկները, հնարաւո-
րութիւն տալու համար կանացի մեր այս
մեծ կազմակերպութեան, որ աւելի մեծ
եռանդով կատարէ իր առաջադրած նպա-
տակները :*

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԷՋ

*Առջի օր Նախարարաց Խորհուրդը ժո-
ղով մը գումարեց : Բազմաթիւ հարցեր
քննութեան ենթարկուեցան :*

*Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն եւ խոր-
հրդային ղեկավարներու յայտարարու-
թիւններէն ետք, կառավարութեան ան-
դամները այնպէս կը մտածեն թէ Արե-
ւելք - Արեւմուտք խորհրդակցութեան մը
կարելիութիւնները ստեղծուած են այլ-
եւս :*

*Դեսպանատուներու խորհրդակցու-
թիւնները կը շարունակուին այս ուղղու-
թեամբ : Ատլանտեան Խորհուրդը պիտի
գումարուի յառաջիկայ Յունուար 8ին :
Յունուարի մէջ է դարձեալ որ Ֆրանսա
պիտի պատասխանէ մարեշալ Բուլգանինի
նամակին : Փարիզ պիտի սպասէ սպառա-
զինումը հսկողութեան ենթարկելու իր
առաջարկին վրայ :*

*Ֆրանսական թէզը այն է, որ հաւա-
սարակշռութիւնը պէտք է պահուի երկու
կողմերուն միջեւ, կամ՝ պատերազմական
միջոցներու հաւասարութեամբ, կամ հա-
ւասար զինաթափութեամբ : Ամէն պա-
րագայի մէջ սակայն, Ֆրանսա պիտի աշ-
խատի որ այդ հաւասարակշռութիւնը
[illegible]
նոր զէնքերու յաւելումով : Փարիզի
խորհրդակցութեանց ընթացքին, Նախա-
գահ Այզընհաուըրն ալ համաձայն էր այս
տեսակէտին :*

*Նախարարաց Խորհուրդին կարեւորա-
գոյն օրակարգներէն մէկն ալ Սահմանա-
դրութեան մէջ կատարուելիք բարեփո-
խութիւններն էին . այս հարցը Նախա-
րարներէն աւելի՝ կազմակերպութիւնները
յուզումի մատնեց : Այս պարագան ցոյց
կու տայ, թէ հարցը բաւական աղմուկ
բարձրացուցած է արդէն : Առաջին քայ-
լը՝ Սահմանադրութեան բարեփոխման
համար, դէշ էր ,կը գրէ տեղական մամու-
լը : Ահա՛ թէ ինչո՞ւ Անդրծովեան Ֆրան-
սայի ներկայացուցիչը միջամտելով յայ-
տարարած է, թէ կառավարութեան կա-
յուն վիճակը աւելի քան էական է մայր
երկրին մէջ՝ օրինակ ծառայելու համար
Ափրիկէի երկիրներուն :*

*Երկու գլխաւոր տեսակէտներ կան այս
հարցին մէջ : Թեւ մը կը պահանջէ որ մի-
այն ընտրական օրէնքը բարեփոխուի ,
իսկ ուրիշ թեւ մը սահմանադրական բա-
րեփոխում կը պահանջէ՝ առանց ընտրա-
կան օրէնքի փոփոխման :*

*Ռոպէր Լէքուր պատրաստած էր ծրա-
գիր մը՝ այս ուղղութեամբ : Վարչապետ
Կայեառ կոչ ըրաւ Նախարարներուն՝ որ
այդ ծրագիրը պաշտպանեն իրենց խմ-
բակցութեանց միջեւ . կարելի է նաեւ
բարեփոխել զայն : Վարչապետին մտահո-
գութիւնը այն է, որ պէտք է մեծամաս-
նութիւն գոյացնել՝ ամէն գնով : Երէկ,
ուրբաթ ,Նախարարները դարձեալ ժողովի
հրաւիրուած էին՝ այս բարդ խնդիրը լու-
ծելու համար :*

*Սահմանադրական բարեփոխման մէջ
կարեւոր կէտ մըն է նաեւ այն պարա-
գան՝ որ կառավարութիւնը իրաւունք
պիտի ունենայ Ազգ. Ժողովը ցրուելու ,
իսկ նախարարական տագնապի մը պարա-
գային՝ այդ իրաւունքը պիտի ունենայ
Հանրապետութեան Նախագահը, որ Հան-
րապետութեան Խորհուրդին (Ծերակոյտ)
հետ համախորհուրդ՝ ձեռք պիտի առնէ
հարկ եղած միջոցները :*

*Մինչ այս մինչ այն Ազգ. Ժողովը 233ի
դէմ 288 ձայնով վաւերացուց 1958ի
պիւտճէն (Բ. ընթերցումէ ետք) : Երես-
փոխանները եւ ծերակուտականները ար-
ձակուրդ ստացան՝ մինչեւ Յունուար 14 :*

Օրը Օրին

ԳՈՎԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Պէյրութի *Ազդակը*, նախաձեռնու-
թեամբ «Ջաւարեան» Ուսանողական Մի-
ութեան, հրատարակած է բացառիկ թիւ
մը՝ նուիրուած հայ ուսանողութեան :

Միութեան վարչութիւնը կը ներկայա-
ցնէ իր առաջադրութիւնները, խանդա-
վառ հաստատումով մը.— *կա՛յ հայ ու-
սանողութիւնը՝ աւելի քան երբեք. կա՛յ
հայ երիտասարդութիւնը՝ աւելի կենսու-
նակ ու տրամադիր նոր խոյանքներու ,
քան յիսուն տարի առաջ :*

Տարբեր երկիրներէ հայ թէ օտար մը-
տաւորականներու հայ ուսանողութեան
մասին գրած յօդուածներու հաւաքածոյին
առաջին էջին մէջ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Կաթողիկոս Զարեհ Ա. հայրական իր
խօսքը կ'ուղղէ ուսանողութեան, շեշտե-
լով թէ ան «անսահման գիտութենէն օգ-
տուելու իր կոչումին կողքին, հայ մշա-
կոյթի լուսաբորբ ջահը մի՛շտ վառ պա-
հելու եւ «փոքր ածու»ին ջրտուքը կանո-
նաւորաբար կատարելու խոր գիտակցու-
թիւնն ու սէրը պէտք է ունենայ» :

Ընդհանուր առմամբ, այս հրատարա-
կութիւնը հայ ուսանողներու մտաւոր թէ
հոգեկան երազներուն, ապրումներուն
պատկերն է : Ուսանողութեան դերին ու
յատկանիշներուն մասին՝ առաջադրու-
թիւններ : Հաստատումներ :

Հետաքրքրականը, այս հաւաքածոյին
մէջ, բարձրագոյն կրթարաններու եւ հա-
մալսարաններու դասախօսներուն հետ
կատարուած տեսակցութիւններն են : Ա-
ռանձին հարց մը՝ որ համալսարաններու
դասախօսներուն մէջ շա՛տ է թիւը Հայե-
րու : Ուշագրաւ է սակայն օտար դասա-
խօսներու, ֆրանսացի թէ ամերիկացի ,
կարծիքը հայ ուսանողութեան մասին :
Գրեթէ բոլորն ալ կը մատնանշէին Հայուն
մրցակցութեան եւ յառաջդիմութեան ո-
գին : Աշխատասիրութիւնը : Ուշիմութի-
նը : Ճշտուած նախասիրութիւնը՝ ար-
ուեստներու մէջ :

Անշուշտ, այս բոլորին ամէնէն առաջ
ծանօթ են իրե՛նք, ուսանողները : Կը տես-
նեն իրենց ազգակիցներուն յառաջդիմու-
թիւնը՝ ամէն ճիւղի մէջ : Գիտակցութիւ-
նըն ալ ունին՝ ցեղային իրաւատուն ի-
րենց արժանիքներուն :

Ի՞նչ կը մնայ սակայն այդ արժանիքին՝
իբրեւ ազգային գործ, Եւրոպա թէ Ամե-
րիկա :

Ահա՛ թէ ուր է հարցը :

Արեւելքը պիտի կարենա՞յ զօրաշարժի
ենթարկել եւրոպական ու ամերիկեան
հայ ուսանողութեան աշխարհը :

Դերերը շրջուած կը տեսնուին, բայց
«Ջաւարեան»ի ուսանողները կը հաւատան
առը :

Յաջողութի՛ւն : *ԱՐՄԵՆԱԿ*

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԶԷՆՔ ՉԻ ՏԱՐ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

*Ինչպէս գրած էինք, Իսրայէլի մէջ կա-
ռավարական ծանր տագնապ մը ծայր
տուած էր՝ երբ Պէն Կուրիոն կը մտածէր
զէնք գնել Արեւմտեան Գերմանիայէն :
Մինչդեռ, Պոնի շրջանակները հաւանա-
կան չէին նկատեր Իսրայէլի զէնք տալու
պարագան :*

*Գերմանիա զէնք պիտի չտայ Իսրայէլի,
որովհետեւ կը մտածէ դիւանագիտական
լաւ յարաբերութիւններ ստեղծել արաբա-
կան երկիրներուն հետ : Գերմանացիք կը
յիշեն, թէ Հրեաներուն հետ դիւանագի-
տական յարաբերութիւններ ստեղծելու
համաձայնագիրն անգամ ինչ յուզում
պատճառեց Արաբներուն : Այսքանը բա-
ւական էր, որպէս զի Պոնի կառավարու-
թիւնը ընդդիմանար Իսրայէլի հետ որեւէ
նոր կապ հաստատելու տեսակէտին : Իսկ
գալով հրեայ զօրավար Տայեանի Գերմա-
նիա այցելութեան, Պոնի շրջանակները կը
հաստատեն թէ անոր առաքելութիւնը
պարզապէս քաղաքավարական բնոյթ ու-
նէր : Իսրայէլեան առաքելութիւնը խոր-
հրդակցութիւններ ունեցած է կիսապաշ-
տօնական շրջանակներու հետ : Հրէա-
կան թերթերը կը գրեն թէ Գերմանացիք
ո'չ մէկ առարկութիւն ըրած են զօրավար
Տայեանի առաքելութեան դէմ :*

*Մինչդեռ ուրիշ թերթեր կը գրեն թէ
Պոնի կառավարութիւնը ցուրտ վերաբե-
րում ունեցած է այդ առաքելութեան
հանդէպ, նոյնիսկ կը փափաքէր որ Իս-
րայէլացիք այցելութիւն չտան իրեն :*

*Ինչպէս կը տեսնուի Գերմանիա ոչ մէկ
նպատակ ունի ընդառաջելու Թէլ - Ավիվի
կառավարութեան փափաքներուն : Նոյն-
իսկ, Պէն Կուրիոնի տեսակէտը երբ յաղ-
թանակէ եւ հրեայ առաքելութիւն մը
ղրկուի Գերմանիա՝ Պոն զէնք պիտի չտայ
Իսրայէլի :*

*ՓԱՐԻԶԻՆ Դեկտեմբեր 18 - 24ի ըն-
թացքին 701.000 հոգի արձակուրդի մեկ-
նեցաւ :*

*ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Համըր-
շոլտ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նասըրի
հետ, Գահիրէի մէջ :*

ՆՈՐ ՇԱՐԺՈՒՄ ՄԸ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՄԷՋ

*Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը հաղոր-
դէ, թէ Ուկրանիոյ համայնավար կու-
սակցութեան ընդհանուր քարտուղար Ա-
լէքսիս Քիրիչէնկօ իր պաշտօնէն արձակ-
ուած է, նկատելով որ Խ. Միութեան հա-
մայնավար կուսակցութեան կեդր. Կոմի-
տէի քարտուղար ընտրուեցաւ. Փոտկորնի
գրաւած է իր նախկին պաշտօնը : Իսկ Օ-
տեսայի համայնավար կուսակցութեան
քարտուղար Նայտէք գրաւած է Փոտկոր-
նիի տեղը :*

*Այս փոփոխութիւնները կատարուած են
Ուկրանիոյ համայնավար կուսակցութեան
կեդր. Կոմիտէի ընդհանուր ժողովին մէջ,
ուր ներկայ եղած է նաեւ Խրուշչեւ :*

*Իսկ Ղազախստանի համայնավար կու-
սակցութեան Ա. եւ Բ. քարտուղարները
արձակուած են իրենց պաշտօններէն :*

*Այս փոփոխութիւնները ցոյց կու տան
թէ երկու շարժումներ կան Խ. Միութեան
Նախագահաց Խորհուրդին մէջ, որոնց
պայքարը կը շարունակուի նոյնիսկ՝ Ժու-
կովի հարցէն ետք :*

*Միւս կողմէ Միացեալ Նահանգներու
համայնավար կուսակցութեան գործադիր
մարմինը ժողով մը գումարելով մերժեց
իր օժանդակութիւնը տալ՝ Մոսկուայի
մէջ համայնավար 12 կուսակցութիւննե-
րուն կատարած յայտարարութեան :
Ինչպէս ծանօթ է, այդ յայտարարու-
թեամբ համայնավար աշխարհին ղեկա-
վարութիւնը կը վերապահուէր Խ. Միու-
թեան :*

*Ամերիկայի համայնավարները որոշած
են նաեւ դադրեցնել իրենց պաշտօնա-
թերթ՝ Տէյլի Ուորքըրի հրատարակու-
թիւնը :*

*ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ արեւմտեան շրջանին
մէջ նոր երկրաշարժներ պատահեցան :*

*ԻԶՄԻՐԻ մէջ (Թուրքիա) երկրաշարժ
մը պատահեցաւ. բազմաթիւ շէնքեր ճեղ-
քուեցան : Քսան վայրկեան ետք նոր
շարժ մը պատահեցաւ, աւելի զօրաւոր ,
որ զգալի դարձաւ մինչեւ Պոլիս :*

*ԵՈՀԱՆՆԵՍՊՈՒՐԿԻ մէջ Ծնունդի օրը
խռովութիւններ ծագած են, որոնց հետե-
ւանքով քսան Ափրիկեցիներ սպաննուած
եւ 800 ուրիշներ վիրաւորուած են :*

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ

(Ս. ԹԱԴԷԻ ՎԱՆՔԻ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Բոլորս իրար կ'անցնէինք, փորձելով վայրկեան առաջ տեսնել այդ պատմական գետը։ Իսկ ինքնաշարժը զառիթափէն աղմուկով վար կ'իջնէ, կամուրջը կ'անցնի եւ կանգ կ'առնէ միւս ափը, ծառախիտ պարտէզի մը եզերքին։

Ամէն ոք կ'աշխատի ջուր խմել եւ մօտենալ Տղմուտին։

Ակամայ կը յիշեմ ծանօթ երգը․
«Որ Տղմուտի ափերուն քով,
Վաթսուն հազար կտրիճներով,
Զարկիր, զարկուար, ինկար քաջ, քաջ,
Պարսիկ սփռած, ի ձախ ու յաջ»։

Կինս եւ աղջիկս կը ձայնակցին ինծի։

Եւ այն ջուրը, որով մեր Հերոս պապերը, հազար հինգ հարիւր վեց տարի առաջ, գրեթէ այս օրերուն, իրենց վէրքերը լուացին, մենք հազիւ կրցանք մեր գլուխներուն նստած փոշիները մաքրել ...

Տղմուտէն քանի մը քիլոմեթր անդին, ճամբան աւելի խորտուբորտ է եւ ցնցումները աւելի նեղացուցիչ են, քանի որ խճուղին կը վերջանայ ու կը սկսի այսպէս կոչուած ոչ — պաշտօնական եւ քիչ բանուկ ճանապարհը։ Մօտ երեսունեւհինգ հոգի թխմուած ենք բեռնատար ինքնաշարժին մէջ։ Ուրիշ տեսակի ինքնաշարժները շատ դժուարութեամբ կրնան տեղ հասնիլ։

Փոշին թանձր շերտ է կապեր բոլորիս վրայ։

Դժգոհութիւնը ընդհանուր է։

Գմբէթները, գմբեթները ..., կ'աղաղակեն նորէն առջեւ նստողները։

Ընդհանուր իրարանցում։ Ամէն ոք կը փորձէ մեր տառապանքի վերջը աւետող եւ այդ պատմական սրբավայրի մօտիկութիւնը հաստատող փաստերը տեսնել։

Երկու ճառագայթող եւ շողարձակ գմբէթներ, որոնք դարերով մխուած են երկայս անիրաւ աշխարհին ու մարդկութեան՝ իրենց լքուած վիճակը, բայց նաեւ յաւիտենականութիւնը, իբրեւ շունչ եւ ոգի։

Քաղաքներու ժխորէն, կրօնական զգացումներու թուլութենէն հեռու, այս զոյգ գմբէթները՝ խաղաղ լեռներու ծոցին մէջ, շատ բան կը խօսին հայ մարդուն։

Լեռներու եւ բլուրներու եւ, գմբէթները բացխփիկ կը խաղան կարծես։

Եւ ահա մեր համբերութիւնը վերջ կը գտնէ․ վանքը իր ամբողջութեամբ կ'երեւի՝ փոխն ի փոխ ուրախութեան, հպարտութեան եւ տխրութեան զգացումներ արթնցնելով մեր մէջ։

Ճամբուն հետ վերջ կը գտնէ նաեւ մեր յոգնութիւնը։

Փոշեթաթախ վար կ'իջնենք ու առանց վայրկեան մը կորսնցնելու, կը շտապենք վանքը։

Մեր առաջին գործը եղաւ տաճարը մտնել ու ջերմօրէն համբուրել սրբատաշ սեւ քարերը, համբուրած ըլլալու նաեւ մեր պապերու հրաշագործ ձեռքերը։

×

Երեկոյեան ժամերգութիւն եւ նախատօնակ կը կատարուի։ Ներկայ են երկու քահանայ հայրեր, Տ. Լեւոն՝ Ուրմիայէն, Տ. Մեսրոպ՝ Սալմաստէն, ինչպէս նաեւ Փուլատեան վրդ.՝ Կաթողիկէ Հայոց հայրերէն։

Վանքը լուսաւորուած է հաւատացեալ ուխտաւորներու վառած հազարաւոր մոմերով, որոնք առատօրէն «կ'արտասուեն» բազում ուխտաւորներու նման։

Հայ ժողովուրդը, տարիներու հարկադրական բացակայութենէ կամ երեւութական անտարբերութենէ ետք, ահա վերջին չորս տարին, կուգայ իր յարգանքն ու պաշտամունքը մատուցանելու եւ սուրբին, եւ մեր երախտաւոր ու հրաշակերտ պապերուն։

Յաջորդ օրը Ս. Պատարագ կը մատուցանէ Տ. Լեւոն, ոգեշունչ քարոզ մը խօսելով։ Ուխտաւորները բոլորն ալ երկիւղածօրէն կ'աղօթեն, իւրաքանչիւրը իր խնդրանքը ներկայացնելով։

Փուլատեան վարդապետ նոյնպէս յուզումով կը քարոզէ քրիստոնէական ոգիի, վանքի եւ մեր երախտաւոր պապերումասին։ Պատարագէն ետք կը բաշխուին մատաղ, ուխտաւորներու կողմէ՝ ուխտաւորներուն։

×

Կը շրջինք վանքի պարիսպէն ներս։ Բակը ծածկուած է թանձր խոտաբոյսերով։ Տեղ տեղ կ'երեւին հին հեթանոսական շրջանէն մնացած քանդակազարդ քարեր։

Պարիսպին շուրջ գտնուող քարաշէն խուցերէն շատերը կամարակապ են, շատերը քանդուած են գրեթէ բոլորը անբնակելի։ Կայ խոշոր ձիթահանը, նոյնպէս աւերակ։

Աւերա՛կ, աւերա՛կ, աւերա՛կ ...

Կրնա՞ս անտարբեր մնալ ու չարտասուել։

Ուրիշ խոհե՛ր ալ կը պաշարեն զիս, — մեր մօտաւոր անցեալը, յեղափոխական ռազմիկներու եւ անվեհեր հայդուկներու անյողդողդ երթը դէպի «զուլումի աշխարհը»։

Քանի՛ քանի՛ նոր սուրբեր ապաստան գտան այս վանքի խուցերուն մէջ, զինուած՝ նոր հաւատքով ու գացին նոր լոյս տարածելու Հայոց աշխարհին մէջ, իրենց արիւնը խառնելով Ս. Թադէոսի արեան։ Վանքի պատերուն վրայի վէրքերը — գնդակներու տեղերը — կը մատնեն այս տառապանքներն ու բախումները։

Նորէն յուշեր, այս անգամ մեր հայրենիքէն, մեր վանքերու՝ Վարագ, Կարմրուոր, Ս. Գրիգոր, Ս. Խաչ, Նարեկ, Աղթամար, Լիմ, Կտուց եւն., եւն. ուխտագնացութենէն։ Այս բոլորը նկարագրելու համար նորէն պէտք է վերապրիլ մեր մանուկ եւ պատանի օրերը։

Յուշերու կապակցութեամբ ըսեմ, որ վանք հասնելու երեկոյեան իսկ, Մասիսները տեսնելու փափաքով, ուխտաւորներէն շատեր բարձրացան տանիք վեր։ Հոն երիտասարդները կարօտի ու խանդավառութեան երգեր կ'երգեն, բաժակ կը բարձրացնեն եւ ... կուլան որ «այսքան մօտ են Մասիսներուն եւ այնքան հեռու ...»։

Ես ալ, յաջորդ օրը, կնոջս հետ լեռ բարձրացայ, տարագրութենէս երեսունեւվեց տարի ետքը նորէն «Արարատի ճերմակ գագաթը» տեսնելու ...։

Կրնա՞մ արդեօք թուղթին յանձնել ապրումներս։ Ոչ, չեմ կրնար։ Ու չեմ շարունակեր։

Միայն ըսեմ, — ուր Երեւանէն գիտուած Մասիսները եւ ուր լեռներու արանքէն միայն երեւցող Մեծ Մասիսի գագաթը։

Ես այդ գագաթը մշուշոտ տեսայ, ոլորուր։

Այդ բարձունքէն լաւ դիտեցի վանքի դիրքը եւ յիշեցի Անին, որ երեք կողմէն շրջապատուած է սարսափազդու անդնդախոր ձորերով եւ միայն մէկ կողմէն՝ երկտակ պարիսպներով։

Գրեթէ նոյն դիրքն ունի Ս. Թադէի վանքը, միայն այստեղ ոչ այնքան խոր ձորեր կան, ոչ ալ ահեղավազ Ախուրեանը։ Այս ձորերէն կը վազէ առուակ մը, տեղ տեղ եզերուած ուռենիներով։

Ասոր փոխարէն, սակայն, Թադէի վանքը գրեթէ երեք կողմէն շրջապատուած է բարձրաբերձ լեռներով, որոնք կարծես պահակ են կանգնած այս հինաւուրց սրբավայրին։

×

Յաջորդ օրը Կիրակի է։ Պատարագիչն է Տ. Մեսրոպ։

Հայ Կաթողիկէ վարդապետ Փուլատեանը Հայր Ոսկեանէն ընթերցումներ ընելով կը ներկայացնէ վանքը եւ անոր անցեալը, կոչ կ'ընէ ամուր պահել մեր պապերէն եկած բոլոր աւանդները։ Կը խօսի նաեւ Պ. Հայկ Օհանեան։

Ս. Պատարագէն ետք, երախտագէտ ուխտաւորները, խունկ ու մոմով, Տ. Լե- [illegible] թեամբ կը քալեն դէպի վանքի արեւելեան կողմի բլուրներու լանջերուն տարածուող նահատակներու գերեզմանները, հոգեհանգստեան արարողութիւն կատարելու։ Արարողութենէն ետք, տէր հայրը յուզումով կը խօսի մեր հայդուկներու եւ յեղափոխական առաջնորդներու մասին եւ կուլայ՝ արցունքներ ցօղելով մեծ մեռելներու գերեզմանաքարերուն վրայ։ Կուլանք մենք ալ։

Այստեղ կը յիշեմ Մ. Պէշիկթաշլեանի «Քաջորդւոյն թաղումը».

«Ապրիս, բսինք ամէնքս իրեն մէկ բերան,
Ազգիդ համար մեռար, դուն շատ ապրեցար»։

Եւ իրօք անոնք մեռան մեզի համար, հայ ազգին համար։

Վանքին մէջ մեր ապրած երեք գիշերներէն երկուքը մէկ փոքր պատրանք տուին մեր անցեալ ուխտագնացութիւններէն, պար, երգ, արտասանութիւն, խօսք, նուագ եւն.։

Պիտի ըսել, որ հողեկան անխառն հաճոյքով ըմբոշխնեցինք Գեարգալուցիներու (հայկական գիւղ մը Ուրմիոյ մօտիկ) այնքան բազմապիսի պարերը, որոնք, աւաղ, կորսուելու վրայ են եւ արհամարհանքի ու ծաղրի առարկայ՝ քաղաքներու մէջ։ Ակամայ կը մտածեմ՝ ուր մեր տոհմական պարերը եւ ուր այժմեան «ռօքընռօլ»ը ...

Կիրակի գիշեր, Թաւրիզի «Արարատ» Միութեան մասնաճիւղի հայ արի — արենուշները հրավառութիւններ ըրին։

Մօտ վեց հարիւր ուխտաւորներու մեծ մասը երիտասարդ — երիտասարդուհիներ էին։

Այս պարագան արժանի է ուշադրութեան եւ խորհրդածութեան։

Երկուշաբթի առաւօտ, Օգոստոս 5, տաճարին մէջ կրկին մոմեր վառելով կը թողունք այդ հինաւուրց վանքը, մեզի հետ տանելով անմոռաց օրերու յիշատակը։

Մեր բեռնակառքը կը վազէ դէպի պատմական Զարեւանդ՝ Սալմաստ. այժմ՝ Շահփուր։

Ապատան Ա. ՊՈՒԼՈՒՋԵԱՆ

ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՊԵՐԸ

Հայաստանի Գիտութիւնների ակադեմիայի կեդրոնական գրադարանը, «Մեսնիկեան» գրադարանէն ետք երկրի երկրորդ մեծ գրադարանն է, որ ունի աւելի քան 700.000 գիրք եւ ամսագիր։ Գրադարանն սպասարկում է ոչ միայն Ակադեմիայի ցանցում աշխատող գիտնականներին, այլ եւ գիտա — հետազօտական եւ բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւնների հարիւրաւոր գիտական աշխատողների։ Տարեց տարի գրադարանը հարստանում է հայրենական եւ արտասահմանեան տասնեակ հազարաւոր արժէքաւոր գիրքերով, ամսագրերով եւ թերթերի տարեկան հաւաքածոներով։ Գրադարանն մուտք գործած արտասահմանեան հրատարակութիւնների մի զգալի մասը ստացւում է զանազան երկիրներից միջազգային գրքի փոխանակութեան միջոցներով։

Գրեթէ ամէն օր, երկրագնտի տարբեր վայրերից գրադարանի հասցէով ստացւում են բազմաթիւ նամակներ, որոնց հեղինակները խնդրում են իրենց ուղարկել Հայաստանի ակադեմիայի հրատարակութիւնները։ Այդպիսի նամակներ ստացւում են Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներից, Աւստրալիայից, Անգլիայից, Հնդկաստանից, Բելժիայից, Լեհաստանից, Շուեդիայից, Հունգարիայից եւ ու-

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

ՀԵՐՈՍ ՄԸ

—o—

Միւս աւազակը, հետեւելով պետական օրինակին, իր հրացանն ալ աւելցնելով հրացանակիրին ուսին, ըսաւ.

— Իմս ալ կրնաս տանիլ ...

— Է՛, դո՞ւն, հարցուց պետը դառնալով երրորդ աւազակին։

— Ե՞ս, պատասխանեց երրորդը, ես կը նախընտրեմ հրացանս կրել իմ ուսիս, լ՛հ, չգիտցուիր ...

— Վախկոտ ... բացագանչեց պետը, արգահատական հայեացքը սեւեռելով աւազակին վրայ։

Եւ յետոյ, դառնալով դէպի հրացանակիրը եւ ձեռքը դնելով անոր ուսին, յարեց.

— Ըսէ՛ տեսնենք, բարեկա՛մ, ո՞ւր կ'երթայիր այսպէս։

Ոչ մէկ պատասխան։

— Օ՛հ, ըսաւ աւազակը, կը հասկնա՞ս ըսածս։

Ու ծռելով, գետնէն վերցուց բաւական հաստատուն ծառի ճիւղ մը ու անով հարուածեց կալանաւորին մատները։

Այս վերջինը շարունակեց քալել առանց բառ մը արտասանելու։

— Պիտի խօսիս, պիտի խօսիս, խեղճ մարդ, վերսկսաւ աւազակը, մէկ կողմ նետելով ծառին ճիւղը։ Բոլորն ալ քեզի պէս սկսած են, դուն ալ անոնց պէս պիտի վերջանաս։ Դուն ալ միսէ եւ ոսկորէ ես շինուած։ Երբ պիտի զգաս մարմնոյդ վրայ խոցոտումները, այն ժամանակ ո՛չ թէ պիտի խօսիս այլ պիտի պոռաս նոյնիսկ։ Անհոգ եղիր ...

Այս ըսելով, բիրտ շարժումով մը հրեց խեղճ կալանաւորը ճամբուն մէջտեղը։

Անցան փոքրիկ կամուրջ մը, դարձան դէպի աջ եւ մտնելով ուրիշ ճամբու մը մէջ սկսան ծառախիտ զառիվերէ մը բարձրանալ։

Կալանաւորը, որուն ուսէն կախուած հրացաններուն կաշիները սկսած են գինքը գրեթէ խեղդամահ ընել, իր ծանր բեռան տակ բոլորովին յոգնաբեկ, կը շարունակէր յառաջանալ, իյնալով յաճախ ծունկերուն վրայ եւ դժուարութեամբ վերստին ոտքի կենալով, մինչ աւազակները կը շարունակէին իրենց հայհոյանքի տարափը եւ անարգական բացագանչութիւնները.

— Յառա՛ջ, ծոյլ արարած ... դուք երբ մեզ կը ձերբակալէք ձեր ձիերուն պոչէն կը կապէք։ Ամէն բան հերթով է ..., քալէ՛ ...

Զառիվերին կիսուն իրենց կը սպասէին։ Հասած էին տեղ մը ուր չորս կողմը սփռուած էին ժայռակոյտեր։

Աւելի յառաջանալով, կանգ առին բարձրութեան մը վրայ, ուրկէ կը տեսնուէր ամբողջ տարածութիւն մը, մինչեւ հեռաւոր հորիզոնը։

Ժայռերով շրջապատուած այդ բարձրաբերձ դարաստանին վրայ շինուած էր փայտէ խոշոր տուն մը։

Դուրսէն դիտելով այս տունը բնակութեան որեւէ նշոյլ ցոյց չէր տար։ Ներսը սակայն՝ կը ներկայացնէր կատարեալ մառանոցի մը, ճշմարիտ բերդի մը պատկերը։

Հոն շարուած էին սեղաններ, ընդարձակ սրահի մը մէջ, որոնց վրայ անխնամ կերպով տարտղնուած էին փայլուն երկաթեայ գաւաթներ, խոհանոցի ամաններ, դանակներ եւ հաց։ Փայտեայ այդ տունին պատերէն կախուած էին լեցուն պարկեր եւ շիշեր։ Անկիւն մը, պատին մէջ փորուած վառարան մը, որուն մէջ կը նշմարուէին տակաւին փայտի ու մացառի վառած ճիւղեր եւ մոխիր։ Կային նաեւ հաստ ծածկոցներով գոցուած թախտեր, որոնք հաւանաբար կը ծառայէին իբրեւ այդտեղ բնակողներուն անկողին։

Փայտեայ տունին կողքին կանգնած էր քարէ շինուած տեսակ մը աշտարակ, որուն սանդուղներուն վրայ կանգնած էր մարդ մը, որ ակնյայտնի կ'երեւէր թէ այդ բարձրաբերձ թաքստոցին հերթապահ պահակն էր։

Այս մարդը, նշմարելով նորեկները եւ անոնց մէջ կալանաւոր հրացանակիրը, ուրախութեամբ սկսաւ երկու ձեռքերը իրար զարնել, եւ վարիչներով իր բարձրութենէն եկաւ դիմաւորելու իր ընկերները։

Աւազակները բրդութեամբ մը հրեցին կալանաւորը դէպի առաջ, այնպէս որ այս վերջինը իր հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով գետին փռուեցաւ, մինչ յելուզակները, իւրաքանչիւրը իր կարգին կռնակի բեռը վար դնելով, ճակատէն հոսող իրենց քրտինքները սրբելով, նստեցան հոս ու հոն ցրուած քարերու վրայ եւ սկսան իրենց խոնջած մարմինները հանգստացնել։

— Ահա՛ քեզի հաց մը, բացագանչեց պետը, դառնալով այն աւազակին որ իր բարձրութենէն իջնելով եկած էր զիրենք դիմաւորելու։

— Հա՛ց մը, այն ալ ի՞նչ տեսակէն, ողջ եւ առողջ, գոչեց այս վերջինը։

Եւ մօտենալով կալանաւորին, օգնեց որ վեր ելլէ իր ինկած տեղէն եւ զայն ուշի ուշով զննելէ ետք առաւ անոր ուսերուն վրայ բեռցուած հրացանները, անոր սուրը, վերարկուն, հուսկ ուրեմն անոր գլխարկը, որուն մէջն ու դուրսը լաւ մը զննելէ ետք զայն նետեց անկիւն մը՝ շընական ժպիտով մը։

ԷՏՄՈՆՏ ՏԷ ԱՄԻՉԻՍ

(2 Շար.)

րեւ երկիրներից։ Գրադարանի կազմը ամէն բան անում է այդ նամակներին պատասխան տալու եւ ստացուած պահանջները ժամանակին բաւարարելու համար :

Նամակների հոսանքից երեւում է , որ արտասահմանի գիտական հասարակութիւնը մեծ հետաքրքրութիւն է հանդէս բերում Հայաստանի գիտնականների աշխատութիւնների նկատմամբ :

Գրադարանը միջազգային գրքի փոխանակութիւն է կատարում աշխարհի 37 երկիրների մօտաւորապէս 150 գիտական հաստատութիւնների հետ : Ցատկապէս աշխոյժ փոխանակութիւն է կատարում արտասահմանի գիտական մեծագոյն կեդրոններից՝ ակադեմիաների եւ համալսարանների հետ։ Այսպէս , օրինակ Հայաստանի Գիտական Ակադեմիայի հրատարակութիւնները ուղարկւում են Համայնավար Չինաստանի , Հնդկաստանի , Եգիպտոսի , Լեհաստանի , Ճուէտի , Արեւելեան Գերմանիոյ , Չեխոսլովաքիոյ , Հունգարիոյ եւ այլ երկիրների ակադեմիաներին , ինչպէս նաեւ Սորպոնի (Ֆրանսա) , Պէյրութի (Լիբանան) , Լայփցիկի (Գերմանիա) , Քալիֆորնիոյ (Ամերիկա) , Պոլսոյ (Թուրքիա) , Նագոյի (Ճափոն) , համալսարաններին :

Ակադեմիայի հրատարակութիւնները ուղարկւում են նաեւ Հարվըրտի քոլէճին (Անգլիա) Պոմպէյի գիտական հաստատութեան (Հնդկաստան) , ամերիկեան մաթեմաթիկական ընկերութեան : Ինչպէս նաեւ ՝Միացեալ Նահանգների Խորհրդարանի գրադարանին , Բրիտանական Թանգարանին , Ֆրանսայի ազգ. գրադարանին , Պուլկարիոյ պետական գրադարանին եւայլն :

Միայն 1956ի ընթացքում գրադարանն արտասահման է ուղարկել գիտութեան տարբեր բնագաւառներին վերաբերեալ աւելի քան 4.400 օրինակ գիրք եւ ամսագիր :

Ասոնց փոխարէն գրադարանն արտասահմանեան երկիրներից ստացել է մօտ երկու հազար գիրք եւ ամսագիր , որոնց մէջ կան բազմաթիւ արժէքաւոր հրատարակութիւններ , որոնք մեծ հետաքրքրութիւն են ներկայացնում Հայաստանի գիտնականներին համար :

Գրքի փոխանակութիւն է կատարւում նաեւ արտասահմանեան առանձին գիտնականների հետ : Քէմպրիճի համալսարանին դասախօս յայտնի արեւելագէտ Վ. Ֆ. Մինորսկուն ստացուել են իր շարք մը աշխատութիւնները , որոնք կարեւոր նշանակութիւն ունէին Արեւելքի եւ Կովկասի պատմութեան համար : Գրադարանը իր կարգին ականաւոր գիտնականին ուղարկել է մի շարք գիրքեր :

Ամերիկարնակ Յ. Քիւրտեանը փոխանակութեան կարգով գրադարանին ուղարկել է իր մի շարք աշխատութիւնները : Դրանցից ուշադրութեան արժանի են « Երիզա եւ Եկեղեաց գաւառ» , «Նիւթեր հայ վաճառականութեան պատմութեան համար» , «Գորգը Հայոց մօտ» եւ այլ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ՄԸ

Ինչպէս ծանօթ է , Ծնունդի տօնին առթիւ Ալժերիոյ մէջ կրակմարի դրութիւնը վերցուեցաւ Դեկտեմբեր 24ի գիշերը : Տօնական օրերու առիթով տասներորդ զօրաբաժնի հրամանատար զօր. Մալան , որ մահմետական բնակչութեան վստահութիւնը կը վայելէ , յայտարարեց թէ բանակը յառաջիկայ տարուան ընթացքին ալ պիտի կատարէ իր առաքելութիւնը՝ երկրին մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար :

Միւս կողմէ զինուորական իշխանութիւնը բանակին պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակեց 1957ի հաշուեկշիռը : Ծանր տարի մը եղաւ : 1956էն ի վեր՝ ապստամբութեան դէմ մղուող պայքարը շարունակուեցաւ , առանց ընդհատուելու , թէեւ յարձակումները աւելի քիչ եղան այս տարի՝ համեմատելով 1956ի հետ :

Սպաննուած ապստամբներուն թիւը , որ 2041 էր Յունուարին , Նոյեմբերի վերջը բարձրացած էր 27.000ի : Յունուարի ընթացքին ըմբոստները կատարած են 130 յարձակում , Փետրուարին՝ հարիւր , Մարտին՝ յիսուն , Ապրիլին՝ վաթսուն , Մայիսին՝ 65 , Յունիսին՝ 37 , Յուլիսին՝ 35 , Օգոստոսին՝ 25 , Սեպտեմբերին՝ 16 : Հոկտեմբերին՝ հինգ եւ Նոյեմբերին՝ երեք : Երկաթուղիին դէմ կատարուած դաւադրութիւններն ալ նոյն համեմատութեամբ նուազած են . Յունուարին՝ 55 , Սեպտեմբերին՝ երկու :

Ալժէ քաղաքին մէջ ալ մահափորձերը զգալապէս նուազած են : Թունուզեան սահմանագլուխէն անցած զէնքերուն թիւը հինգ հարիւր կը հաշուէն՝ Նոյեմբերի ընթացքին , մինչդեռ նախապէս ամէն ամիս 1200էն 1500 զէնք կ'անցնէր Թիմիմուն շրջանը :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

աշխատութիւններ :

Ինչպէս 1956ին , այնպէս էլ այս տարի , ակադեմիայի հայագիտական հրատարակութիւնները պարբերաբար ուղարկուել են Վենետիկի Մխիթարեան միաբանութեան Մատենադարանին , որոնց փոխարէն ստացուել են հաստատութեան մի շարք հրատարակութիւնները :

Հայաստանի մի շարք գիտնականների աշխատութիւններից շատերը թարգմանւում եւ տպագրւում են արտասահմանեան երկիրներում : Ակադեմիկոս Վ. Համբարձումեանի մի շարք աշխատութիւնները տպագրուել են Անգլիայում , Գերմանիայում եւ Ֆրանսայում : Ակադեմիկոս Ս. Մերգելեանի երեք աշխատութիւնները տպագրուել են Միացեալ Նահանգներում , (1951 – 52) իսկ մէկը՝ Հունգարիայում (1950) : Էջմիածնայէն՝ Ա. Թախթաջեանի , Գր. Ղափանցեանի եւ Ս. Համբարձումեանի գործերը :

Գրքի փոխանակութիւնը հնարաւորութիւն է տալիս՝ տարբեր երկիրների գիտնականներին հետ աւելի մօտից հաղորդակից լինելու համար :

Հ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ եկեղեցիին մէջ, Աթէնք , Դեկտեմբեր 15ին « Ազատ Օր»ի նախաձեռնութեամբ հոգեհանգստեան արարողութիւն կատարուած է դեկտեմբերեան չարժման ընթացքին համայնավարներու կողմէ վայրագօրէն սպաննուած նահատակներու՝ Արշալոյս եւ Միհրան Փափազեաններու , Սէրգօ Օնոպաշեանի , Մանուկ Մանուկեանի , Տոքթ. Յովհաննէս Աշըգեանի , Կարպիս Գաղանճեանի , Օննիկ Յովհաննէսեանի եւ միւս նահատակներու յիշատակին : Առաջնորդական տեղապահ Ներսէս քահանայ անդրադառնալով նահատակներուն , համառօտ կերպով ներկայացուցած է անոնց ամէն մէկը , տալով իւրաքանչիւրին կեանքի գլխաւոր գիծերը :

Հ. Յ. Դ. «Օր»ուան տօնակատարութիւնը տեղի ունեցած է Պէյրութի մէջ Դեկտեմբեր 22ին «Ժողովրդային Տան» մէջ , նախագահած է ընկեր Վ. Փափազեան (Կոմս) : Խօսած են՝ ընկերներ Մ. Թէօլէօլեան եւ Մ. Իշխան : Նոյն օրը Էշրէֆիէյի « Աղատամարտ » ակումբին մէջ ալ տեղի ունեցած է տօնակատարութիւնը , ուր խօսած է ընկեր Կարօ Գէորգեան : Երկու շրջաններուն մէջ ալ հոծ բազմութիւն մը ներկայ եղած է հանդիսութեանց :

Հ. Յ. Դ. «Օր»ը տօնուած է Աղեքսանդրիոյ (Եգիպտոս) մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան : Նախագահած է ընկեր Ս. Կէօնճեան , խօսած՝ ընկեր Ե. Խաթանասեան :

ԱԶԱՏ ՕՐ Աթէնքի Մայր Եկեղեցիի (Մեթրոփոլիտ) հրապարակին վրայ ունեցած է իր սեփական յարկաբաժինը՝ խմբագրութեան , վարչութեան եւ Հ. Կ. Խաչի յատուկ սենեակներով :

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ Ս. Ստեփանոսի տօնակատարութեան առթիւ դպրութեան չորս աստիճանները տուած է Դպրեվանքի 9րդ դասարանին տասնեւինը աշակերտներուն :

« ՀԱՅԿ. ԱԿՈՒՄԲԸ» Պէյրութի մէջ , Դեկտեմբեր քսանին սարքած է չքեղ ընդունելութիւն մը , ի պատիւ լիբանանեան Խորհրդարանի չորս հայ անդամներուն՝ Մովսէս Տէր Գալուստեանի , Ժոզէֆ Ջամբրի , Տիգրան Բոսպաթի եւ Խաչիկ Պապիկեանի : Ներկայ եղած են նախարարներ , երեսփոխաններ , դիւանագիտական մարմիններու ներկայացուցիչներ , եւայլն :

Ա. ՍԱՂՊԱՋԱՐԵԱՆ անուն հայ կառավարի մը դիակը գտնուած է Հալէպի մէջ : Զոհը , մարաշցի , մօտաւորապէս 40 տարեկան էր եւ գիշերազգեստ հագած : Քննութիւններէն ետք հաստատուած է թէ ոճիրի մը զոհն է ան : Ոստիկանութիւնը սկսած է ոճրագործը փնտռել :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՃԵԼԻ ԵՐԵԿՈՅԹ ՄԸ

ԼԻՈՆ , (Յատուկ) — Դեկտեմբեր մէկին Լիոնի «Շալէ տիւ Փարք»ին մէջ տեղի ունեցաւ Եկեղեցաչէն յանձնախումբին երեկոյթը : Տարեց թէ երիտասարդ , ամէնքն ալ ձեռք ձեռքի տուած աշխատեցան , որպէսզի ձեռնարկը յաջողութեամբ պսակուի :

Սրահը լեցուած էր արդէն . ոչինչ խնայուած էր , հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծելու համար : Տիկին Իսկուհի Փափազեան զորդ մը նուիրեց , որ աճուրդի դրուելով 430 հազար ֆրանքի գնուեցաւ Յովհաննէս Նիկողոսեանի կողմէ :

Շրջաններէն ալ բաւական թիւով հայ ընտանիքներ եկած էին քաջալերելու համար այս ձեռնարկը :

Հանդէսը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր :

Եկեղեցաշէն յանձնախումբին այս երեկոյթին մէջ գոյացաւ 840 հազար ֆրանքի հասոյթ մը , որ ցոյց կուտայ ներկաներու խանդավառութիւնն ու նուիրումը :

Թ. Բ.

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

140 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ՍՊԱՆԻՈՅ

Ատլանտեան Ուխտին մաս չկազմող երկիրներուն կատարուելիք տնտեսական եւ զինուորական օժանդակութիւնը լըրջօրէն կը գրաղեցնէ ամերիկեան պաշտօնական շրջանակները :

Ծանօթ է , որ Սպանիոյ մէջ Ամերիկացիք աւարտելու վրայ են արդէն օդանաւային եւ նաւային արդիական խարիսխներու հաստատումը , որ մօտաւորապէս կէս միլիառ տոլար արժեց : Ատլանտեան Ուխտի ժողովէն անմիջապէս վերջ Արտաքին նախարար Տըլըսի Մատրիտ այցելութիւնն ալ ցոյց կուտայ այն հետաքրքրութիւնը՝ որ Ամերիկա ունի Սպանիոյ նկատմամբ :

Կը կարծուի թէ զօրավար Ֆրանքօ Տըլըսի ուշադրութեան յանձնած է Սպանիոյ տնտեսական ու ելմտական տագնապը :

Նախապէս ամերիկեան օժանդակութիւնը 110 միլիոն տոլար էր , սակայն Տըլըսի այցելութեան առիթով Ֆրանքօ յաջողած է երեսուն միլիոն տոլարով աւելցնել այդ օգնութիւնը : Այս ձեւով , 140 միլիոն տոլարի օժանդակութիւն մը պիտի ըլլայ Մատրիտի կառավարութեան :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ մարզական «Պիղշեւիկ» , « Կրասնոյէ զնամեա» , «Ստրոիտէլ» , « Էնէրգիա» , «Տորպեդօ» եւ «Քիմիկ » խումբերը միանալով կազմած են մարզական «Աշխատանք» ընկերութիւնը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (86)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԶ.

ԽՈՆՋ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Բացի աղաներից կալուածական բաժիններ ունէին մեծ մօլլաները , որպէս հոգեւորականութեան ներկայացուցիչներ , եւ սէիդները , որպէս մեծ մարգարէի որդիներ : Վասալները երբեմն վճարում էին շահին իրանց կալուածների հասոյթից մասնաւոր տուրք , պատերազմի ժամանակ օգնում էին նրան . իսկ շատ անգամ ապստամբուելով , ոչ առաջին պարտաւորութիւնն էին կատարում եւ ոչ վերջինը : Քիչ չէր պատահում , որ նոյն իսկ խաները , բէկերը , շահզադաները միմեանց դէմ պատերազմ էին յարուցանում , յարձակւում էին միմեանց երկրի վրայ , աւերում էին , հրդեհում էին , թալնում էին եւ գերիներ էին տանում : Գերին նրանց համար նոյնպէս մի ապրանք էր , որպէս տնային կայքը , որովհետեւ յետոյ վերադարձնում էին , նրա փոխարէն փրկանք ստանալով : Այս պատճառով կռիւը եւ թշնամական յարաբերութիւնը ֆէօդալական իշխանների մէջ մնում էին անխզելի :

Եւ այսպէս , բոլոր գիւղօրայքը բաժանուած էին աղաների մէջ . շատ տեղ մի գիւղը ունէր մի քանի աղաներ : Բայց թէ կառավարութեան ձեւը , թէ աղաների յարաբերութիւնները կամ նրանց պայմանները գիւղացիների հետ այստեղ այնպէս չէին , ինչպէս որ էր Վասպուրականի եւ Տարօնի նահանգներում , ուր տիրապետում էին Քրդերը :

Ատրպատականում աղան համարւում էր կալուածատէր : Հողը — մի ժամանակ նրան շահից շնորհուած , որպէս աղբիւր իր վասալի ապրուստը բաւականացնելու , սերունդից սերունդ անցնելով , եւ պատմական փոփոխութիւնների պատճառով , — դարձնել էր նրա սեփականութիւն : Նա իրաւունք ունէր վրան դնելու իր հողը , վաճառելու եւ ամէն կերպ նրանցից շահուելու : Բայց Քրդերը կալուածատէրեր չէին . նրանց մէջ աղաներից մէկը սեփականացնում էր սրի ուժով մի կտոր հող , միւս աղան , աւելի զօրեղ գտնուելով , խլում էր նրա ձեռքից , եւ այսպէս հողը անդադար անցնում էր մի աղայից դէպի միւսը :

Աղայի յարաբերութիւնները եւ նրա պայմանները , հողի մշակութեան մասին , ռայաթի (հպատակի) հետ , ամէն տեղ միակերպ չէին : Իւրաքանչիւր գիւղ ունէր իր առանձին օրէնքները եւ պայմանները :

Մշակութեան բերքերից ստացուելու տասանորդները մի տեղ գիւղացիք վճարում էին հարիւրին տասն , միւս տեղ տասն եւ հինգ , այլ տեղ քսան , երեսուն , քառասուն : Շատ տեղերում աղան կէս էր կիսում բերքը , մի մասն ինքն էր վերառնում , միւս մասը տալիս էր գիւղացուն : Ոմանք աղաներից բերքի երեք քառորդ մասն իրանք էին ստանում , մի քառորդը միայն տալիս էին մշակին : Ընտանի անասունների ամէն տեսակների համար հարկ էր վճարւում . հարկից ազատ էին միայն այն անասունները , որոնք գործում էին մշակութեան դաշտի մէջ , օրինակ , եզը , արու գոմէշը , որձ ձին . էգերը բոլորը հարկ էին վճարում : Ազատ չէր հարկից ինքը մշակը . նա աւելի անբախտ էր , քան իր եզը : Հարկեր վճարւում էր եւ թոչունների համար . տասն հաւ ունեցողը հինգ հատը տալիս էր աղային . նա պարտաւոր էր ամէն տարի տալ եւ մի քանի տասնեակ ձուեր իր հաւերի բերքից : Տուրքերի տեսակներ այնքան շատ էին , որ երկար , շատ երկար կը լինէր մի ըստ միոջէ թուել . միայն այսքանը կ'ասեմ , որ գիւղացու ամէն մի աշխատութիւնը , ամէն մի պարապմունքը , թէ արհեստ , թէ երկրագործութիւն , թէ վաճառականութիւն , բոլորը , բոլորը ենթարկուած էին հարկերի տակ : Եւ հարկերի ծանրութիւնը կամ թեթեւութիւնը զանազանւում էր այլ եւ այլ տեղերում այնչափով , որքան տարբերւում էին միմեանցից աղաներն իրանց լաւ կամ վատ յատկութիւններով :

Բացի հարկերից աւելի անտանելի էին զանազան տեսակ մաքսերը : Իւրաքանչիւր բերք , որ ստացւում էր հողից , մի եւ նոյն երկրի մէջ վաճառուելու ժամանակ մաքս էր վճարում : Արհեստաւորների ամէն մի արդիւնաբերութիւնը , օրինակ , ջուլհակի գործած կտաւը , կօշկակարի կօշիկները , դարբնի ձեռագործը եւն. , ազատ չէին մաքսերից : Մաքս էին վճարում եւ զանազան գործարանները , որպիսիքն էին ներկարարութեան , կաշեգործութեան , չիթ չինելու , արաղ քաշելու , զինեգործութեան , ձիթահանութեան եւն. :

Բացի աղաների բաժինը , որ ստացւում էր մշակութեան բերքից , բացի հարկերից , որ վճարւում էր աղաներին , բացի մաքսերից , կային եւ արքունի տուրքեր , որ ստանում էին տէրութիւնից դաւառներում նաշանակուած կուսակալները : Արքունի տուրքը կառավարութիւնից որոշուած էր ամէն մի գիւղի վրայ նշանակեալ գումար :

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Սէրէնկիւլեանին, Տէր եւ Տիկին Վարդէն Սէրէնկիւլեանին, Տէր եւ Տիկ. Տօլպաշեան ընտանիքին եւ բոլոր պարագաներուն, ողբացեալ Նիկողոս Նիկողոսեանի կսկծալի մահուան առթիւ.

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Բիւթանիոյ բազմարդիւն առաջնորդ Տ. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ յիշատակին հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, կարգ մը Նիկոմիտիացիներու եւ Ատափազարցիներու փափաքով:

Յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

×

Պ. Սիմոն Օհանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԱՂԱՒՆԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ

մահուան 6րդ տարեդարձին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի Թաղականութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ ժամը 11ին, Տէր եւ Տիկին Արամ Գաբրիէլեանի քրոջ՝ Տիկ. Զուարթ Մարապանեանի հոգւոյն ի յիշատակ: Կը խնդրուի հանգուցեալի յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ.Կ.Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ կը տօնուի Յունուար 5ին, ժամը 2ին, Աւարոնեան ակումբին մէջ:

Սիրուն անակնկալներ, երգ, պար, արտասանութիւն:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Մուտքը ազատ է

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէի սրահը:

Լիոնի մէջ կը տօնուի 12 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ Յոյներու սրահը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՒ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ՓԱՐԻԶ, Ս. ՅՈՎՀ. ՄԿՐՏԻՉ

Այս Կիրակի պիտի մատուցուի հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը 10ին: Ղեկավարութեամբ՝ Արա Պարթեւեանի:

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ ըլլալ:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Իզմիրի բարեխնամ եւ շինող առաջնորդ Ստեփանոս Ս. Արք. Եպիսկ. Յովակիմեանի յիշատակին հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյն մէջ, իր անմոռաց յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ՝ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի Ս. Ստեփանոսի տօնախմբութիւն (4րդ տարելից Դպրաց Դասու) հանդիսաւոր Ս. Պատարագ եւ հոգեհանգիստ Դպրաց Դասու անդամներու հին եւ նոր ննջեցելոց, ինչպէս նաեւ օծում Ս. Թադէոս եւ Բարդուղիմէոս նկարներու:

Սկիզբ ժամեր. ժամը 8ին:

Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Պատկերներու օծում ժամը 11ին:

Յունուար 1, Ս. պատարագ, սկիզբ ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՊՈՄՈՆ

Յունուար 1, Չորեքշաբթի ԿԱՂԱՆԴ Նոր Տարուան առաւօտ արարողութիւն ժամը 8·30ին, Գոհաբանական Ս. պատարագ ժամը 10ին:

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Արտաւազդ Պօղոսեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գնէլ Պօղոսեան, ծնած Լենինականի շրջանը 1912ին, կը կարծուի Ամերիկա ըլլալ: Տեղեկացնել՝

M Arakélian, 7 Rue Chaumont, Paris 19,

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն արտատպել:

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն:

Գեղարուեստական բաժին, Կապոյտ Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցի աշակերտներու երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի:

Տիկին Էլ. Բիւզանդի յատկապէս պատրաստած մէկ գաւեշտը «ՀՕՓԼԱ ՍՊՈՒՏՆԻԿ» կը ներկայացուի Ալֆորվիլի փոքրիկներով:

Մենապարեր Օր. Թ. Քէօշկէրեանէ եւ Օր. Թարօնէ:

Ջեռնաղաշնակ Պէրնար Տէտէճեան:

Աճպարար ԺԷՕ – ԹԻՐՈՍ: Կաղանդ Պապա:

Մուտքը ազատ է:

Ուշադրութիւն.— Իսիէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 14·30ին, Խրիմեան վարժարանէն:

Ֆ. Կ. Խաչի Մանուկներու Օրուան տօնին առթիւ Յունուար 2, Հինգշաբթի Ալֆորվիլէն հանրակառք կը մեկնի ժամը 13ին, Պուլվ. Քառնօէն:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 28ին, Շաբաթ իրիկուն, Սալ տէ Ֆէթի սրահներուն մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

1 Յունուար 1958, Չորեքշաբթի.— Ամանորի պաշտամունք, Ս. պատարագ ժամը 11ին:

4 Յունուար, Շաբաթ.— Ճրագալոյց Ս. Ծնունդի, առաւուան ժամերգ. 9, իրիկուան ժամերգ. 4·30, Ս. պատարագ 5·30:

5 Յունուար, Կիրակի.— Ս. Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն, Ս. պատարագ (երկսեռ երգչախումբով) ժամը 10, Մեռելոց եւ Ջրօրհնէք 12:

12 Յունուար, Կիրակի.— Տօն Անուանակոչութեան, Ս. պատարագ (երկսեռ երգչախումբով)10, Հոգեհանգիստ 11·45:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ քօրսաժի համար: Դիմել՝

ELISABETH CONFECTION

67, Rue de Cléry Paris 2· - Métro Strasbourg St.-Denis

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Քաշանէն Գ. Ֆէրմանեան իր բարեկամ Թ. Այվազեանի մահուան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Հայ Մշակոյթի Տան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՆՈՒԷՐ

Պ. Սահակ Յարութիւնեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Մոնմորանսիի ծերանոցին, Նոր Տարուան առթիւ:

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պէլվիլի «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մանուկի բնակարանը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Ուրբաթ, 3 Յունուար, ժամը 9ին, Ռեժանի վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ:

ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ

28 Դեկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր, ժամը 20էն մինչեւ լոյս

Լիւթէսիայի գեղեցիկ սրահներուն մէջ

Orchestre Lutetia 43, BLD. RASPAIL, MÉTRO SÈVRES-BABYLONE

Գեղարուեստական բաժին, Պ. Կարպիս Աֆրիկեանի երգի երրեակը կը մենեն Արա Սերոբեան (պարիթօն), Մկրտիչ Պօղոսեան (թենօր): Մենապարեր՝

Օր. Թերեզ Քէօշկէրեան՝ Սուրերու պարը Խաչատուրեանի, Օր. Անի Թարօն Երեւանի հարսանիքը եւ եւրոպական պար մը:

ԾԱՆՕԹ.— Տոմսերու վրայ նշանակուած է մինչեւ կէս գիշեր, բայց բոլորին ցանկութեան վրայ կարգադրուած է սրահի տնօրէնութեան հետ մինչեւ առաւուան ժամը հինգ:

Մուտքը՝ 500 ֆրանք

Ուսանողներու համար՝ 300 ֆրանք, ներկայանալ իրենց ուսանող. քարտերով: Նպատակն է՝ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայանը, ինչպէս նաեւ իր կրթական եւ բարեսիրական գործերը:

Սեղանները կանխաւ ապահովել հեռախօսելով Տիկ. Թադէոսեանի Թրիւտէն 27–35 եւ Տիկին Նազըշզարեանի Տօմէնիլ 13–27

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...

ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔԸ՝

ԿԱՂԱՆԴ

Կրնաք ճոխ սեղանի մը շուրջ, անցընել

ԼԻԼԱՅԻՆ

24, RUE ST-LAZARE PARIS 9·

TÉL.: TRI 31-62

Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հանելի նուագով

եւ այս բոլորը 2000 ֆր.

— իւրաքանչիւր անձի —

Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15

TRI 31-62

Réveillons

Chez SASSOUNI

ԿԱՂԱՆԴԻ

Զուարթ ու հաճելի Զարթօնքը

(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)

Մի մտածէք ուր անցընելու մասին

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ

Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպիսուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ

Բոլորդ ազգականներով եւ բարեկամներով ժամադրուեցէք

Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ

ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ

31· RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2·

Tél. GUT. 92-65

Imprimé sur les presses du journal HARATCH

17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՃԱՄԲՈՎ ԴԷՊԻ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ, ՄԷՋՆ ԸԼԼԱԼՈՎ ՊԱԼԹԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մասնաւոր արտօնութիւնը որ տրուած է մեզի ֆրանսական կառավարութեան կողմէ, մեզի թոյլ կուտայ պատասխանելու մեր բազմաթիւ յաճախորդներուն որոնք կը փափաքին ծրարներ ղրկել Հայաստան

— ՏՕՆԵՐԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՆ —

ՄՏԱԾԵՑԷՔ ՁԵՐ ԱԶԳԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ

Իրենց մեծ հաճոյք պատճառած կ'ըլլաք ղրկելով, հիմակուընէ, մեր սահղծած վեցնմոյշ–ծրարներէն մէկը, որոնք պատրաստուած են մեծ խնամքով: Մեր բոլոր ապրանքները վստահօրէն անգլիական են:

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԾՐԱՐ – 20·000 ՖՐԱՆՔ

- Վերարկու–կերպաս 2 մեթր 75
- Հագուստի կերպաս 2 մեթր 75
- աստառ 4 մեթր
- 2 զոյգ նայլըն գուլպայ
- 2 քոմպինէզոն նայլըն
- 2 վարտիք նայլըն

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 30·000 ՖՐԱՆՔ

- 2 մ. 75 բուրդէ թաւիշ վերարկուի համար
- 3 մեթր աստառ
- 2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս հագուստի համար
- 1 բուրդէ ժաքէթ
- 1 զոյգ նայլըն գուլպայ
- 1 շալ բուրդէ (110×110)
- 6 թաշկինակ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40·000 ՖՐԱՆՔ

- 2 մ. 75 թաւիշէ բուրդ վերարկուի համար
- 2 մ. 75 զուտ բուրդ թայէօրի համար
- 5 մեթր աստառ
- 1 ժաքէթ զուտ բուրդ
- 1 փլէտ էքոսէ 160×160
- 2 զոյգ նայլըն գուլպայ
- 1 բուրդէ շալ 110×110

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 20·000 ՖՐԱՆՔ

- 3 մեթր կերպաս հագուստի
- 3 մեթր փոփըլին շապիկի համար
- 1 ներքին ճերմակեղէն (մայօ տը քոր եւ մէկ էնթերլոք (վարտիկ))
- 2 զոյգ բուրդէ գուլպայ
- 1 զոյգ պոքս կօշիկ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 30·000 ՖՐԱՆՔ

- 3 մեթր կերպաս զգեստի համար
- 3 մեթր աստառ
- 1 զուտ բուրդէ փուլ–օվըր
- 1 զոյգ կօշիկ պոքս
- 1 ներքնազգեստ (մայօ տը քոր եւ էնթերլոք)
- 3 մեթր փոփըլին շապիկի
- 1 զոյգ բուրդէ գուլպայ

ԱՅՐ ՄԱՐԴՈՑ ՀԱՄԱՐ – 40·000 ՖՐԱՆՔ

- 3 մեթր կերպաս ֆենիէ հագուստի համար
- 2 մ. 75 զուտ բուրդէ կերպաս փարտըսիւի համար
- 5 մեթր աստառ սաթէն
- 1 փուլօվէր զուտ բուրդ
- 1 զոյգ գուլպայ զուտ բուրդ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ – 40·000 ՖՐԱՆՔ

ՇԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԱԾ ԳԻՆԵՐ որոնց մէջ՝ մաքս, ապահովագրութիւն, առաքման ծախքեր եւ ամէն տուրք

— ՍՏԱՑՈՂԸ ՎՃԱՐԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ —

Կարելիութիւն կայ ձեր ընտրութեամբ ծրարներ կազմել մեր ցուցակին ապրանքներով՝ ԺԱՄԱՑՈՅՑ, ԴԵՂ, ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ամէն տեսակի ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆ եւ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿԸ՝ ՁՐԻ

S I C O M E X

MÉTRO MADELEINE OU CONCORDE

20, RUE ROYALE, PARIS 8·

TÉL : OPE. 67-77

C. C. P. PARIS 11964-43

ՅԱՌԱՋ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

DIMANCHE 29 DECEMBRE 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8080 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3881

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

Վերջացող տարուան ընթացքին հայութիւնը կորսնցուց որոշ թիւով մտաւորականներ, — գրագէտ, բանաստեղծ, կղերական եւ հանրային գործիչ, — Սփիւռքի եւ հայրենիքի մէջ :

Ծանր հարուած կրեց Յառաջի ընտանիքը :

Յունուար 24ի երեկոյեան զուարթ տրամադրութեամբ տուն վերադարձած էր մեր անզուգական խմբագրապետը՝ վերջին սրբագրութիւնները կատարելէ ետք ոլորացեալ Հ. Սահակ վրդ. Տէր - Մովսէսեանի նուիրուած թիւին, զոր ա՛յնքան սիրով ու խնամքով կազմած էր եւ որուն համար իր խօսքը պիտի գրէր յաջորդ առտուն :

Յանկարծական ուղեղային արիւնահոսութիւն մը գիշերանց զինքը առաջնորդեց հիւանդանոց, ուսկից ա՛լ պիտի չվերադառնար : Յաւէտ պիտի լռէր իր հեղինակաւոր ձայնը, որ ահազանգի մը նման կը հնչէր այս սիւնակներէն, ամէն անգամ որ վտանգ մը կը սպառնար հայութեան :

Գերազանցօրէն հայրենասէր ու ծայրայեղօրէն անշահախնդիր, Շաւարշ Միսաքեան իր կէս դարու հանրային գործունէութեան մէջ իբրեւ միակ առաջնորդ ունեցաւ ազգին շահը :

Բացառիկ զուրգուրանք ցոյց տուաւ երիտասարդութեան, մասնաւորաբար օտար աստղերու տակ հասակ նետող հայորդիներու հանդէպ : Փոքր տարիքէն դաշնակցական երիտասարդութեան առաջին շարքերուն վրայ էր գտնուած : Այնտեղ ալ մնաց՝ մինչեւ մահը : Սիրեց երիտասարդները եւ փոխադարձաբար սիրուեցաւ անոնցմէ :

Իր տեղը միշտ բաց պիտի մնայ հայ գրականութեան, մանաւանդ հրապարակագրութեան մէջ :

Նոյն օրը Լոնտոնի մէջ իր մահկանացուն կը կնքէր Օր. Զապէլ Պօյաճեան, բազմատաղանդ արուեստագէտ ու գրող, որուն անգլերէն լեզուով հրատարակած հայաշունչ բանաստեղծութեանց հատորը՝ նկարազարդուած իր իսկ գծած գունաւոր պատկերներով, արուեստի հրաշակերտ մըն է : Խոր ծերութեան հասած այս համեստ հայուհին մեծապէս ծառայած է իր ազգին, հայկական մշակոյթն ու Հայ Դատը ծանօթացնելով օտարներուն, մանաւանդ Անգլիացիներուն :

Յունուար 14ին 84 տարեկանին Ժընեւի մէջ մեռաւ Յովսէփ Թադէոսեան, Քրիստափոր Միքայէլեանի քեռորդին, որ իր կեանքն ամբողջ նուիրած էր հանրային գործին՝ նախ Կովկասի ու Հայաստանի, յետոյ՝ վերջին 35 տարիներու ընթացքին՝ Պարսկաստանի մէջ : Ատեն մը խմբագրած էր Թէհրանի «Ալիք»ը, յետոյ նաեւ՝ Արփի մանկական հանդէսը ու հրատարակած քանի մը գրքեր :

Դարձեալ Ժընեւի մէջ Փետրուար 25ին յանկարծամահ եղաւ Լօզանի համալսարանի դասախօս Փրոֆ. Լեւոն Բաբայեան, հեղինակ յիսունէ աւելի գիտական ուսումնասիրութեանց :

Մայիս 3ին Երեւանի մէջ մեռաւ պրոֆ. Գրիգոր Ղափանցեան, անդամ Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային եւ տնօրէն լեզուաբանական կաճառին : Հմուտ արեւելեան հին լեզուներու, կը թողու պատմագիտական եւ ստուգաբանական արժէքաւոր երկեր :

Հայ Կաթողիկէ Համայնքը կորսնցուց երկու բարձրաստիճան արժէքաւոր եկեղեցականներ :

Առաջինը Գեր. Յովհ. Արք. Նազլեան, որ վախճանեցաւ Լիբանանի մէջ Սեպտ. 13ին, տեսնելէ վերջ հրատարակութիւնը Հայկական ջարդերու մասին իր հեղինակած երկհատոր հոյակապ գրքին (Ֆրանսերէն) : Իր մատուցած ծառայութիւնները հայութեան եւ հայկական դատին՝ անմոռանալի պիտի մնան :

Երկրորդը՝ Գեր. Պետրոս արք. Քէտիճեան, Հռոմի Լեւոնեան վարժարանին տնօրէնը եւ Փարիզի նախկին ժողովրդապետը, որ ի Տէր հանգեաւ Սեպտ. 17ին Հռոմի մէջ : Կրթական, կրօնական եւ հանրային ասպարէզներու մէջ օգտաշատ եղաւ իր գործունէութիւնը, Պոլիսէն ըսկըսեալ :

Յիշենք նաեւ Աշօ Շախսաթունին՝ արուեստագէտ ու նախկին զինուորական, Դաւիթ Դաւիթխանեանը՝ հանրային գործիչ, Գարեգին Նժդեհը՝ զինուորական - մտաւորականը, որ փոթորկալից կեանքէ մը վերջ Սիպերիոյ աքսորավայրին մէջ շիջեցաւ, Պաղտատի Արամ Տիւզեանը՝ համեստ նուիրեալ մը հանրային գործին եւ Աթէնքի Գրիգոր Բարադամեանը՝ յունահայ գաղութին երկարամեայ «վարչապետ»ը : Կարելի չէ թուել բոլորը :

Հայ ժողովուրդի վերջին կորուստն եղաւ Աւետիք Իսահակեան, որ Հոկտեմբեր 17ին յանկարծամահ եղաւ Երեւանի մէջ : Իբրեւ ժողովուրդի սրտին խօսող բանաստեղծ՝ իր աշուղական ու քնարերգական ստեղծագործութիւնները շատ կանուխէն սիրելի դարձուցած էին զինքը բոլորին : Իր գործը պիտի ապրի միշտ :

Կը նօսրանան մեր մտաւորականութեան շարքերը : Նորեր չեն հասնիր՝ լեցնելու անդարձ մեկնողներու ձգած բացը :

Մաղթե՛նք որ 1958ը նուազ անգութ ըլլայ հայ ժողովուրդին համար :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ

ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Ափրիկեւասիական երկիրներու խորհրդաժողովին մէջ երեք կարեւոր յայտարարութիւններ եղան առջի օր, Խ. Միութեան ներկայացուցիչին, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ կողմէ :

Եգիպտոսի ներկայացուցիչը ժողովին տնտեսական յանձնախումբին ներկայացուց Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներու Հասարակաց Շուկայ մը ստեղծելու ծրագիրը, այս ձեւով, պիտի կարենան հակազդել Եւրոպայի Հասարակաց Շուկային :

Եգիպտական առաջարկին համաձայն, ափրիկեւասիական Հասարակաց Շուկայի մը հաստատումը ուժ պիտի տայ տնտեսական համագործակցութեան. կարելի պիտի ըլլայ նաեւ պայքարիլ եւրոպականին դէմ :

Կոչ եղաւ բոլոր կառավարութիւններուն, որ այս ուղղութեամբ հարկ եղած աշխատանքները տանին եւ իրենց տեսակէտը ներկայացնեն :

Եգիպտոսի համաձայն, այս ժողովը դէմ չէ օտար դրամագլուխներու օգտագործման : Պայմանաւ սակայն, որ այդ դրամագլուխները փոխ տրուին միայն եւ չկապուին քաղաքական հարցերու :

Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներուն մէջ տնտեսական յառաջդիմութիւն մը արձանագրուելու վրայ է, բայց ներկայացուցիչներէն շատեր մերժեցին խօսիլ այդ ուղղութեամբ եւ առաջարկեցին որ նախ Խ. Միութիւնը պարզէ տնտեսական իր ծրագիրը : Հետեւաբար, հարկ եղաւ սպասել մինչեւ կէսօր, որմէ ետք խորհրդային պատուիրակութիւնը ըսաւ իր խօսքը :

Խորհրդ. պատուիրակութեան ղեկավարն է Արզումանեան, որ Գահիրէի ժողովին մասնակցող բոլոր երկիրներուն տնտեսական լայն օժանդակութիւն առաջարկեց՝ առանց քաղաքական պայմաններու : Խ. Միութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց. — ըսէ՛ք մեզի թէ ի՞նչ բանի պէտք ունինք եւ մենք պիտի օգնենք ձեզի : Մեր տնտեսական կարելիութեան սահմաններուն մէջ, ձեզի պիտի տանք հարկ եղած դրամը, իբրեւ փոխ տրուած գումար :

Արզումանեան յիշեց նաեւ, թէ այդ երկիրներուն մէջ իրենք կրնան շինել արդիւնաբերական, մշակութային եւ առողջապահական հաստատութիւններ, աւելցնելով. — Մենք տնտեսագէտներ կրնանք ղրկել ձեզի. կրնաք նաեւ դուք ալ ղրկել մեզի... ըրէք այնպէս՝ ինչպէս յարմար կը դատէք... ոչ մէկ մենաշնորհ կ'ուզենք : Ձեզի չենք առաջարկեր՝ որ միանաք այս կամ այն խմբակցութեան, փոխէք ձեր կառավարութիւնները, բարելաւէք ձեր ներքին թէ արտաքին քաղաքականութիւնը : Մենք պատրաստ ենք ձեզ օգնելու, ինչպէս եղբայր մը կ'օգնէ իր եղբօր, որովհետեւ մենք գիտենք թէ անկարելի է յառաջդիմել՝ առանց օգնութեան : Մեր միակ պայմանը այն է՝ որ ոչ մէկ պայմանով կապուած ըլլանք իրարու, եզրակացուց Արզումանեան :

Այնուհետեւ, խորհրդային տեղեկագիրը քննադատեց ամերիկեան օգնութեան սկզբունքը, յայտնելով թէ միշտ պայմաններ կը դնէ երկիրներու՝ այս կամ այն Ուխտին միանալու համար. — Արեւմտեան օժանդակութիւնը, ըսաւ ան, անկախութեան կորուստ մըն է, միջամտութիւն մը եւ խաղաղ համակեցութեան վախճանը :

Այնուհետեւ, սուրիացի տեղեկաբերը Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներու արհեստագիտական եւ տնտեսական համագործակցութեան մասին խօսելով, յայտարարեց թէ ամերիկեան, ֆրանսական եւ անգլիական ընկերութիւնները, որ քարիւղի մենաշնորհը առած են, պայմաններու բերումով գոյացած անհաւասար համաձայնութիւններէն կ'օգտուին : Ժողովուրդները իրաւունք ունին նման համաձայնութիւնները յեղաշրջելու եւ ազատուելու՝ ստիպումի տակ իրենց վրայ դրուած պարտաւորութիւններէն :

Սուրիացի տեղեկաբերը առաջարկեց ազգայնացնել եկամուտի այն կարեւոր աղբիւրները՝ որ կը գտնուին օտարներու հակակշռին տակ՝ օտար դրամագլուխներու պատճառով : Ասիկա առաջին քայլը կը նկատեն՝ Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներուն համագործակցութեան համար : Օրինակ մը բերելով, սուրիացի պատգամաւորը յիշեց Եգիպտոսը, որ մեծ եկամուտ մը ապահովեց՝ Սուէզի Ջրանցքը ազգայնացնելով :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՐՑԸ

Եգիպտական մամուլը լայն տեղ տրամադրած է ափրիկեւասիական երկիրներու ժողովին մէջ Ալժերիոյ Ազատագր. Ճակատի տեղեկագիրին : Այս ժողովին մէջ Ալժերիոյ իբրեւ օրինաւոր ներկայացուցիչ՝ ընդունուած է Ազատագր. Ճակատը, որ պատուիրակութիւն մըն ալ ղրկած է Գահիրէ : Ասոնք կոչ մը ըրած են Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներուն՝ վճռական օժանդակութեան մը համար :

Տեղեկագիրը կ'աւելցնէ, թէ երեք տարուան ընթացքին կէս միլիոն ! «հայրենասէր»ներ սպաննուած են, այսինքն՝ մէկ Ալժերիացի՝ քանի վրայ : Համեմատելով այս թիւը, տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ նման պարագաներու մէջ՝ քսան միլիոն զոհ պիտի տար Հնդկաստան ու երեսուն միլիոն՝ Համայնավար Չինաստան :

Իր երեք տարուան պայքարին ընթացքին, կ'ըսէ տեղեկագիրը, Ալժերիոյ ժողովուրդը հաստատեց թէ գաղթատիրական երկիրները թիկունք կը կանգնին Ֆրանսայի :

ՏԱՂ ՁՄԵՌՆԱՄՈՒՏԻ

—o—

Խաղաղութի՛ւն դաշտերին,
Ոսկեսաղարթ պարտէզին,
Որոնց պտուղն ու բարին,
Մեր աշխարհը շէ՛ն արին :

Խաղաղութի՛ւն գետերին,
Արծաթացոլ վտակին,
Որոնք պապակ մեր հողին,
Ամրան տապին ջո՛ւր տուին :

Խաղաղութի՛ւն ծառերին,
Ծաղիկներին մացառին,
Որոնք մարմանդ զո՛վ բերին
Յոգնավաստակ հողուորին :

Խաղաղութի՛ւն սարերին,
Ծործորներին, ձորերին,
Որոնց կանաչ լանջերին՝
Մե՛ր հօտերը կեանք առին :

Խաղաղութի՛ւն լճերին,
Աղբիւրներին, ակերին,
Որոնք կեանքը ցօղեցին
Ու միշտ պայծառ մնացին ...

Մ. ՎԵՍՊԵՐ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ Կ'ԻՅՆԱՅ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

Ծնունդի գիշերը, Դեկտեմբեր 24ին, Ալժերիոյ կռիւներուն ընթացքին մեռած է Փիէր Նորհատեան, Ժանթիյիէն : Երիտասարդը տասը ամիս է զօրակոչի ենթարկուած էր եւ ղրկուած Ալժերիա :

ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ ԶԷՆՔ Կ'ԱՌՆԷ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԷՆ

Ինչպէս ծանօթ է, վեց ամիսէ ի վեր Ինտոնեզիա զէնք կ'ուզէր Միացեալ Նահանգներէն : Ներկայիս, Ճաքարթայի կառավարութիւնը իր յոյսը կտրած է այլեւս եւ դարձած՝ համայնավար աշխարհին :

Խ. Միութիւնը իր առաջին օժանդակութիւնը ըրած է արդէն : Ինտոնեզիացիք այս քայլը առին՝ Ամերիկիացիներէն դժգոհ մնալէ ետք :

Խ. Միութիւնը հարիւր միլիառ ֆրանք տուաւ Ինտոնեզիոյ կառավարական բանբերի մը համաձայն՝ այդ գումարին մեծ մասը պիտի յատկացուի զէնքերու : Այս առաջադրութեամբ՝ յառաջիկայ շաբաթ պատուիրակութիւն մը ճամբայ կ'ելլէ հրաւէր ընելու համար Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներուն մէջ : Զինուորական ուրիշ պատուիրակութիւն մը արդէն Եուկոսլաւիա գացած է :

Ինտոնեզիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Սուքարնօ Հնդկաստան երթալէ առաջ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ նախկին փոխ - Նախագահ Հաթթայի հետ. այս հանդիպումին ներկայ պիտի ըլլան նաեւ կառավարութեան եւ Խորհրդարանին ներկայացուցիչները :

Միւս կողմէ, Պետական Խորհուրդը հաստատեց 1955ին Պանտոնկի ժողովին մէջ Համայնավար Չինաստանի կողմէ եղած այն յայտարարութիւնը, որուն համաձայն երկուքուկէս միլիոն ծագումով չինացի Ինտոնեզիացիներ այլեւս չինացի չեն համարուիր : Հետեւաբար, 2.500.000 հոգին այսուհետեւ կը նկատուի Ինտոնեզիացի :

Ինտոնեզիա այս միջոցներուն դիմելով՝ կը մտածէ վճռական քայլեր առնել երկրին զօրացման համար : Այսուհանդերձ, կը յայտարարեն թէ այս կամ այն խմբակցութեան հետ գործակցիլ՝ չի նշանակեր անոնց կողմը յարիլ կամ որդեգրել անոնց քաղաքականութիւնը :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ...

Կեանքի մէջ լաւ է, նոյնիսկ լաւագոյն է բերանը գոց, ականջը բաց ըլլալ։ Շատ լսել, քիչ խօսիլ, համաձայն այն առածին, թէ լսելը ոսկի է, խօսիլը՝ պղինձ։

Նոյնը չէ պարագան լրագրութեան մէջ, ուր բերանն ալ, ականջն ալ, աչքն ալ բաց պէտք է ըլլան։ Ասոր համար է, որ մամուլը հիմա կոչուած է «դարուն աչքն ու ականջը»։

Միայն լսել՝ առանց խօսելու, կամ միայն խօսիլ՝ առանց լսելու, այս կը նշանակէ լաւ չըմբռնել լրագրութեան արուեստը։

Մեր օրերուն, սակայն, լրագրութիւնը այլեւս միայն արուեստ մը չէ, այլեւ ճարտարարուեստ մըն է։ Չըմբռնել նաեւ այս ճշմարտութիւնը, կը նշանակէ չըմբռնել դարաշրջանի ոգին։ Մեր պարտքն է ներդաշնակութիւնստեղծել արուեստին եւ ճարտարարուեստին միջեւ եւ ընել այնպէս, որ ո՛չ արուեստը տուժէ, ո՛չ ալ դարաշրջանի ոգին։

Կը կարծենք, թէ մեծ ճշմարտութիւն մը կայ սա պարզ, բայց իմաստուն խօսքին մէջ. «Մարդիկ ստեղծեցին քաղաքակրթութիւնը, բայց մամո՛ւլը տարածեց զայն»։ Ասիկա մեզի կը յիշեցնէ մօտաւորապէս օտար պատմագէտի մը այն վկայութիւնը, թէ Քրիստոս ստեղծեց քրիստոնէութիւնը, բայց առաքեալնե՛րը տարածեցին զայն։

Եթէ մամուլը գոյութիւն չունենար, քաղաքակրթութիւնը ապահովաբար կը դադրէր առաջ երթալէ, եթէ ետ ալ չերթար։

Նոյնպէս կրնանք ըսել, թէ հաւանաբար քրիստոնէութիւնը պիտի չունենար այսօրուան դիրքն ու դերը, եթէ չըլլային առաքեալները։

Մամուլը, — կ'ըսէ հեղինակ մը, — Եւրոպայի դիմագիծը փոխեց ԺԹ. դարուն։ Կարելի եղաւ այս մեծ աշխարհը սեղմեցնել թերթերու նեղ սիւնակներուն մէջ։ «Տիեզերական պատմութիւն»ը գըրուեցաւ դարձեալ այդ փոքրադիր ու փոքրածաւալ սիւնակներուն մէջ, կարելի հաւաքատութեամբ։

Կրնանք ըսել ուրեմն, թէ մամուլի պատմութիւնը մարդկութեան պատմութիւնն է՝ սեղմ, խիտ ու ամփոփ։ Պէ՞տք է աւելցնել, թէ ոչ միայն աշխարհ մը կը շարժի այս «առօրեայ հանդիսարան»ին մէջ, այլեւ կը շարժին, կ'ապրին ու կը գործեն բազմամիլիոն մարդիկ, ամէն օր քայլ մը աւելի առաջ տանելով քաղաքակրթութիւնը, միաժամանակ ամէն օր քիչ մը աւելի մտածելով զայն քանդելու ու բնաջնջելու մասին ...

Մամուլը նաեւ մեծագոյն դպրոցն է, ուր կ'աւանդուին մեր դարու բոլոր գիտութիւններն ու արուեստները։

Դարաշրջանի հայելին է թերթը, բայց նաեւ հայելին է անցեալ ու գալիք ժամանակներուն։ Այսօրը ըլլալով հանդերձ վաղն է, վաղը ըլլալով հանդերձ երէկն է. ներկան, անցեալը եւ ապագան։

Հանրային կարծիքը եւ հանրային ճաշակն են, որ կը վարեն մամուլը ամենամեծ չափով, բայց նաեւ մամուլը ինք պէտք է վարէ թէ կարծիքը եւ թէ ճաշակը։ Պարտապան մըն է, միաժամանակ՝ պահանջատէր մը։ Որքան պարտականութիւններ, նոյնքան իրաւունքներ ունի։ Եւ պէտք է կարենայ տէրը ըլլալ իր պարտականութիւններուն, ինչպէս իրաւունքներուն ալ։

Վիճակագրութեան մը համաձայն, Մ. Նահանգներուն մէջ ամէն օր լոյս կը տեսնեն 327 թերթեր, 22 միլիոն սպառումով, այսինքն ամէն եօթը հոգիի մէկ թերթ։

Սակայն մեր խօսքը օրաթերթի մասին է. կայ նաեւ Կիրակին, որ հանգիստի օր է Աստուծոյ եւ մարդոց համար։ Այդ օրը Ամերիկացին կը յատկացնէ ընթերցումի. անպատճառ թերթ մը կը կարդայ, կը գնէ՛ ու կը կարդայ ո՛չ թէ փոխ կ'առնէ ու կը կարդայ։

Արդ, Կիրակի օրերը Մ. Նահանգներու մէջ լոյս կը տեսնեն, ոչ թէ 327 թերթեր 22 միլիոն սպառումով, այլ 544 թերթեր 46 միլիոն սպառումով, այսինքն մօտաւորապէս ամէն երեք հոգիի մէկ թերթ։

Բաղդատութեան եզրեր չկան. ի հարկէ, ոչ միայն մեր եւ ամերիկեան, այլեւ եւրոպական ու ամերիկեան թերթերուն միջեւ։ Երբ Եւրոպան հասնի այսօրուան Ամերիկայի, այսօրուան Ամերիկան հասած կ'ըլլայ Ժիւլ Վեռնեան դարաշրջանին։

Ամերիկեան թերթերը ունին քանի մը հազար խմբագիր, լրաբեր ու աշխատակից, առանց հաշուելու քանի մը հազար բանուորները։

Մեր թերթերը ունին միայն մէկ, երբեմն միայն երկու խմբագիր եւ քանի մը պատահական աշխատակիցներ։

Սակայն չխօսինք այս ողբերգութեան մասին. խօսինք միայն այն մասին, թէ ինչ է ընթերցողներու համեմատութիւնը մեր եւ, օրինակ, Ամերիկացիներու մէջ (ճիշդ է, այս կը նշանակէ զուգահեռագիծ մը քաշել անհունօրէն մեծին եւ անհունօրէն փոքրին միջեւ...)։

Ըսինք, թէ լուր օրերու՝ ամէն եօթը Ամերիկացիի կ'իյնայ մէկ թերթ, իսկ Կիրակի՝ աւր կրկինը, իւրաքանչիւր երեքուկէս ամերիկացիի մէկ թերթ։

Մեր համրանքը, Սփիւռքի մէջ, սովորաբար կը հաշուուի մէկ միլիոն 200.000։ Մինչ Ամերիկան առնելով իբրեւ բաղդատութեան եզր, պէտք է ուրեմն մեր մէջ սպառի 165.000 թերթ լուր օրերու, իսկ Կիրակի՝ 330.000 ...

Շնորհակալ ըլլանք Աստուծոյ, եթէ այս թիւերուն մէկ տասներորդը գոնէ մօտենայ իրականութեան ...

Սակայն մենք փոքրերէն չենք մշակոյթի մարզին մէջ։

Այսպէս՝ ամերիկեան առաջին թերթը հրատարակուեցաւ Պոսթընի մէջ, 1690ին, եւ միայն չորս օր ապրեցաւ։

Հայերէն առաջին թերթը հրատարակուեցաւ մեր հայրենիքէն դուրս, հեռաւոր Հնդկաստանի մէջ, ամերիկեան առաջին թերթէն ընդամէնը 104 տարի ետք, 1794ին, եւ ապրեցաւ երկու տարի։

Ի՞նչ թերթեր ունեցանք անկէ ետք։ Խօսելով այս մասին, Ա. Կարինեան, իր «Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան» գործին մէջ, կը գրէ.

«Հայ պարբերական մամուլի պատմութեան անդաստանը հսկայածաւալ եւ բազմերանգ մի աշխարհ է։ Գարեգին Լեւոնեանի յայտնի աշխատութեան մէջ («Հայոց պարբերական մամուլը», 1934 թ.), օրինակ, նշւում են մօտաւորապէս 1800 պարբերականներ։ Պօտուրեանը իր «Հայ հանրագիտակ» աշխատութեան մէջ գտնում է, որ պարբերականների թիւը շատ աւելի մեծ է եղել (յամենայն դէպս՝ երկու հազարից աւելի)։ Պօտուրեանը, սակայն, նկատի չի առել 1935ից յետոյ լոյս տեսած օրգանները եւ մանաւանդ Խորհրդային Միութեան սահմաններում հրատարակուած բազմաթիւ գիւղական, գործարանային, շրջանային լրագիրները։

«Մենք չենք սխալուի, եթէ պնդենք, որ իր ծագման օրից մինչեւ այսօր հրատարակուած հայ պարբերականների թիւը չորս հազարից աւելի է։ Աւելորդ է ասել, որ այդ թուի մէջ չեն մտնում մեր բազմաթիւ պատի լրագիրները։ Մենք չենք խօսում արդէն այն մասին, որ մենք նոյնիսկ այսօր միայն անորոշ տեղեկութիւններ ունենք շատ եւ շատ պարբերականների՝ միմատիպ, խմորատիպ եւ դպրոցական — աշակերտական ձեռագիր ամսագրերի մասին» (Ա. Կարինեան, «Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմութեան», Ա. հատոր, Երեւան, 1956, էջ 8)։

Կ'ենթադրենք, որ խօսքը պարբերականներու մասին է միայն, եւ ո՛չ թէ նաեւ օրաթերթերու։

Չո՛րս հազար պարբերական հրատարակութիւններ՝ ընդամէնը 162 տարուան մէջ ...

Այստեղ կենանք առ այժմ։

(Խմբագրական՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ)

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

———o———

ԽՄԲ. — Ծանօթ բանաստեղծ Գուրգէն Մահարի, որ երկար ժամանակ չէզոքացուած էր Հայաստանի մէջ, վերջերս դարձեալ մուտք գործած է գրական աշխարհէն ներս։ «Գրական թերթ»ին մէջ բաց նամակ մը ստորագրած է, խստօրէն քննադատելով Ա. Գրաշիի «Սարերի սրինգը», բանաստեղծութիւններու հատորը։ Ստորեւ՝ գլխաւոր մասերը։

Ես քննադատ չեմ եւ ոչ մի յաւակնութիւն ունեմ գրաքննադատական սպառիչ խօսք ասելու վերջերս լոյս տեսած «Սարերի սրինգը» գրքի մասին (Աշոտ Գրաշի, Երեւան)։ Ինձ, որպէս ընթերցողի, անհանդստացրին եւ մտահոգեցին պոեզիայի մի քանի անբարենպաստ առանձնայատկութիւնները եւ տեղիք տուին որոշ խորհրդածութիւնների, որոնց եւ ես որոշեցի մասնակից դարձնել ձեզ (Ա. Գրաշի) եւ ընթերցողներին։

Ես չեմ հասկանում, օրինակի համար, թէ ի՞նչ է նշանակում՝

Արաբներն են ճեզ հրկիզելանծիր ... Արարնե՞րն են անծիր, թէ՛ հրկիզումը։ Բայց չէ՞ որ երկու դէպքում էլ անծիր անիմաստ է այս «անծիր»ը։ Դուք գրում էք.

Կուտակուած Մասսի լանջին անտագնապ. ի՞նչ գործ ունի այստեղ «անտագնապ»ը։

Դուք գրում էք՝ «Թինդը որոտի» — ախր ի՞նչ է նշանակում թինդը որոտը, կամ ասենք որոտը թինդի, կամ չչունչը չչուկի, եւ ընդհակառակն։

Ծիծեռնակն իր սրինգով ...

Զի՛ լինի. սիրելի՛ Աշոտ, սրնգահար ծիծեռնակներ չկան աշխարհում։

Ծնուեցի հեռու այն լեռներում
Աստղերի ճերմակ ոտքերի տակ ...

Իմ կարծիքով ամէն տեղ հնարաւոր է ծնուել. բայց ծնուել «աստղերի ճերմակ ոտքերի տակ»... չէ՞ք գտնում, որ սա ստուգին անհեթեթութիւն է, սիրելի՛ Աշոտ։

Ի՞նչ է նշանակում՝

Սօսիներ բարակ, սլահասակ ...

Այս ի՞նչ «սլահասակ» է։

Ձեր քառեակները, որոնք հասնում են բազում հարիւրների, ետ են տանում մեր պոեզիան (բանաստեղծութիւնը) դժուար է ասել քանի հարիւր տարով։ Միթէ՞ կարելի է Քուչակից, մեր ժողովրդական քառեակներից, Թումանեանից, Չարենցից յետոյ գրել այսպիսի քառեակներ։ Ի՞նչ է նշանակում՝

Թէ չցանես, սովը կը գայ (հասկացանք)
Հառաչանքի հովը կը գայ (մի կերպ)
Մէգ-մշուշի ճանապարհով,
Անձրեւն առաջ ծովը կը գայ։

Բացատրեցէք, սիրելի՛ Աշոտ, ի՞նչ է նշանակում այս «անձրեւն առաջ ծովը կը գան»։ Ասակս ի՞նչ ցուցանէ։ Ախր, ի՞նչ է նշանակում.

Կ'ուզենայի լոյս հանեմ ես,
Անմահական բոյս հանեմ ես ...

Այդ ի՞նչ գիւական ուժով եւ ճարպիկութեամբ դուք կարողանում էք խուսափել անգամ ամենապարզ տրամաբանութիւնից։

Քառեակներ սարքելիս ձեր ամենասի-

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

ՀԵՐՈՍ ՄԸ

———o———

Կալանաւորը, ընկճուած, մօտեցաւ փայտէ տունին եւ սկսաւ խուզարկու ակնարկով մը մի առ մի քննել աւազակները, այնպիսի ծանր ու դանդաղ ակնարկով մը, որուն մէջ ակնյայտնի կը նշմարուէր հայեացքը հիւանդի մը, որ արդէն սկսած էր զիտել կեանքէն անդին ...։

Ինչպէս որ աւազակները իրենց որջին եւ իրենց արհեստին համապատասխանող դիմագիծեր ունէին։

Ան որ կը թուէր իրենց պետը ըլլալ, մօտաւորապէս քառասուն տարու մարդ մըն էր, կարճահասակ սակայն կարչնեղ, մեծ գլուխով մը։ Իր ուսերը կը դպչէին գրեթէ ականջներուն եւ արունքները՝ որոնք աղեղնաձեւ հեւ կը կրէին երկու հաստ գիտեր։ Վերջապէս մարդը կը յիշեցնէր հսկայի մը, որուն հասակը կըրճատելով լայնքին էին բարդած։ Ունէր նաեւ մօրուք մը, խիտ ու դարձեալ սեւ մազեր, այնպէս որ հազիւ երկու մատնաչափ ճակատ մը ունէր իր աչքերուն վրայ։

Երկու միւսները, որոնք եղբայրներ ըլլալ կը թուէին, երկուքն ալ նոյնպէս ահագնեցնող դիմագիծ մը ունէին։

Նման իրենց պետին, այս երկուքն ալ իրենց աչքերուն մէջ ունէին արտայայտութիւն մը, որ ուրիշ բան չէր եթէ ոչ խորամանկութիւն, հնարամտութիւն, սատանայութիւն եւ տեսակ մը խառնուրդ գազանութեան եւ վայրագութեան։

Չորրորդը՝ որ ամէնէն երիտասարդը կ'երեւէր, ունէր աւելի մարդկային դիմագիծ մը եւ բոլորովին անպեխ ու անմօրուս էր։

Երբ աւազակները կալանաւորին գլխարկը եւ վերարկուն քննելէ վերջ մէկ կողմ նետեցին, պետը դարձաւ անոնց եւ ըսաւ.

— Հիմա, մերկացուցէք զինքը, յետոյ պատառ մը հաց ուտելէ ետք, կը տեսնենք ...

Երկու եղբայրները մօտեցան հրացանակիրին։ Անոնցմէ մին քակեց կալանաւորին կապանքները, մինչ միւսը դաշոյն մը դըրած էր խեղճին կուրծքին, պատրաստ ամէն հաւանականութեան դէմ։

Կաշկանդուած թեւերը երբ արձակուեցան իրենց կապանքներէն, ինկան զգայազիրկ, նման զիւակի մը թեւերուն ...

— Հանուէ՛, հրամայեց աւազակներէն մին։ Հանէ՛ համազգեստդ ...

Հրացանակիրը կը տատամսէր, ճակատը գետին խոնարհած եւ կը կրծոտէր իր շրթները։

Աւազակներէն ամէնէն երիտասարդը խոր թախիծով մը կը նայէր կալանաւորին։

— Դո՛ւն, բաւ. պետը խօսքը ուղղելով այս վերջինոյն, դո՛ւն հեռացիր ու գնա քունպաշտօնիդ գլուխը։

Երիտասարդը, կարծես հպատակելով իրեն ծանօթ հրամանի մը, բարձրացաւ քարէ սանդուխները եւ գնաց այն բարձրութեան վրայ որ յատկացուած էր պահնորդներուն, կոթնեցաւ ժայռի մը եւ այլեւս չշարժեցաւ իր տեղէն։

— Հանուէ, կրկնեցին երկու աւազակները, սպառնալից բարձրացնելով իրենց բռունցքները։

— Ապտա՛կ մը դոչեց պետը ...

Եւ հարուածը իջաւ։ Հրացանակիրը ցնցուեցաւ, նման վիրաւորին որուն խոցերուն կը զպին բիրտ կերպով։ Յետոյ, գլուխը ծռեց, համակերպեցաւ եւ սկսաւ հանել իր հագուստները։

Աւազակները քրքրեցին անոր բոլոր գրպանները, հագուստին ամենայետին ծալքերը, տափատին բոլոր անկիւնները եւ վերջ ի վերջոյ նետեցին գանոնք անկիւն մը։

— Բան չկայ, աղաղակեցին խուզարկողները։

— Շղթայեցէք զինքը, հրամայեց պետը։

Երկու դահիճները խեղճին երկու ձեռքերը կռնակին դարձնելով, ամրացուցին շղթայի մը որ ագուցուած էր պատին։

Մեռելի մը պէս գունատ էր կալանաւորը եւ իր ակռաները կը կափկափէին անընդհատ ...

Աւազակները սկսան ճաշել։ Ճաշի ընթացքին անոնք միաժամանակ կը խօսէին ու կը վիճէին հանդարտօրէն, եւ կը թուէր թէ անոնք աւելի զբաղած էին իրենց ճաշով քան թէ վիճաբանութեան նիւթով։

— Իմացայ, որ, բաւ. անոնցմէ մին, կռիւ մը տեղի ունեցած է։

— Այո, մերիններուն եւ ասոնց միջեւ, պատասխանեց ուրիշ մը։ Մեր բարեկամները յանկարծակիի են եկած մասնաւորեան արարքով մը։ Եօթը հոգի մերիններէն զերի են ինկած։

— Հրացանակա՞րկ բռած են։

Աւազակը գլխով հաստատական նշան մը բրաւ։

— Աստուածամա՜յր, բացագանչեց միւսը եւ դառնալով դէպի կալանաւորը ըսաւ.

— Հասկցա՞ր, իմացա՞ր հէ՛, քեզի ալ նոյնը պիտի ընենք, ընաւ մի կասկածիր։ Պիտի գայ այն օրը, ուր իւրաքանչիւր ծառէ պիտի կախենք քեզի պէս մէյմէկ համազգեստաւոր։

ԷՏՄՈՆՏ ՏԸ ԱՄԻՉԻՍ

(3 Շար.)

բած յանգերը «ողերն» են. ինչե՞ր չեն քաշել այս բազմաչարչար «ողերը» ձեր չոռքից: Ահա նրանք.

Շող թափիր... ցող թափիր... հող թա-
փիր (էջ 90)
Շողն ընկաւ... ծողն ընկաւ... ցողն ըն-
կաւ (էջ 100)
Շող դառնանք ... ցող դառնանք ... հող
դառնանք (նոյն էջը)
Հող նուաճի... շող նուաճի... թող նը-
ուաճի (էջ 101)
Շողն ընկաւ... ծողն ընկաւ... ցողն ըն-
կաւ (նոյն էջը):

Ահա թէ ո՞ւր կարող են հասցնել ձեր «ողերը»:

Ցող դառնայ ... շող դառնայ... հող
դառնայ (էջ 102)
Շողն իմ աչքում ... ցողն իմ աչքում...
հողն իմ աչքում (էջ 103)
Շողի տակ ... ցողի տակ... հողի տակ
(էջ 105).

Իսկ «ծովե՛րը», «հովե՛րը»: Չէ՞ք գտնում որ այս տաղտուկ կրկնութիւնները չէին կարող չխլեցնել ձեր բանաստեղծական մակարդակը եւ որ նման քառեակներ կարելի է թխել օրական յիսուն–վաթսուն հատ:

Ոեւէ բանաստեղծ, որեւէ բանաստեղծութիւն գրելիս ոքնում է նրա կառուցուածքի վրայ, այնպէս, որ բանաստեղծութիւնն ունենայ ընթերցողին բռնող, իր թակարդը նետող սկիզբ, նրան տանող ընթացք եւ ուժեղ, ամփոփող վախճան: Ձեզ մօտ այս օրէնքը գոյութիւն չունի: Դուք բանաստեղծութիւնը կառուցում էք ... կրկնութիւնների վրայ: Այսպէս կառուցւում են ստանդարտ տները, էժան եւ արագ: Դուք ճի՞շդ էք համարում հետեւեալ համեմատութիւնը.

Պարտէզներում բողբոջում են մեխակները
ոսկեդեղին
Ճերմակ ուսիդ ծուփ–ծուփ փռուած ծով
ծամերիդ մազի նման,

«Ոսկեդեղին մեխակ»ները ես մի կերպ կուլ տուի, բայց ո՞վ է այն քաջը, որ կուլ կը տայ «ծամերի մազը»... կոկորդին կը մնայ:

Ես գրեցի, որ դուք բանաստեղծութիւնները կառուցում էք պատրաստի կրկնակների, ստանդարտների սկզբունքով: Ստեղծում էք նախ կրկնակը եւ ապա նրա վրայ քաշում էք պատերն ու առաստաղը, հագցնում լուսամուտն ու դուռը:

Մի ուրիշ տեղ յուսահատուել էք.

Բոլոր խօսքերն ասուել են, եար, երգի
ոսկու հանք չմնաց,
Գործ են ածել յանգերն ամէն, ինձ նոր
վանկ ու յանգ չմնաց...

Կան ե՛ւ ոսկու հանքեր, ե՛ւ նոր վանկ ու յանգեր:

Ի՞նչ եմ ցանկանում ես. միայն մի բան.
— Ես կ'ուզենայի, որ դու (Թոյլ տուր

ԱՆՑՈՐԴՆԵՐ

Տեսայ զուարթ մի պատանի,
Քայլում էր նա անվեհեր.
Ու ասացի — պատանեակ,
Ինչո՞ւ ես միշտ նայում վեր:

Ասաց — այնտեղ իմ հոգեթով
Երազներն են հիմայուն,
Դրա համար ես կարօտով
Լուրթ երկնքին եմ նայում:

Տեսայ մի մարդ արդէն հասուն,
Եւ կենսախինդ, եւ ամուր,
— Ինչո՞ւ ես դու անվերջ վազում
Ու միշտ նայում ամենուր:

Ասաց — կեանքը ամէն տեղ կայ,
Լինի ուրախ թէ տխուր,
Դրա համար սրտով ագահ՝
Նայում եմ ես ամենուր:

Ու կորամէջ մի ծեր տեսայ,
Կնճիռներով անհամար,
Ու ասացի — ինչո՞ւ, ասա,
Նայում ես միշտ դէպի վար:

Ասաց — կեանքըս անցաւ, գնաց,
Մատնեց ինձ ահ ու դողին,
Դրա համար ես սարսափած՝
Անվերջ նայում եմ հողին:

ԳԵՂԱՄ ՍԱՐԵԱՆ

անցնել դուխ) «Սարերի սրինգը» գրքով փակես քո ստեղծագործական հին շրջանը եւ անցնես առաջ: Հաւատա՛, որ անյաջող թռիչքն աւելի վեհ գործ է, քան յաջող տեղափոխումը, որովհետեւ անյաջող թռիչքին կարող է յաջորդել յաջող թռիչքը, իսկ բարեյաջող կերպով տեղում դոփելով դու չես հասնի ոչ մի արդիւնքի: Զարգիր քոյ ձեւերը, հայի՛ր ըստեղծագործական քո հայոցքում, գրի՛ր, մաքրիր եւ ձուլիր նոր գործեր: Դու այդ կարող ես անել, որովհետեւ դու եւ երիտասարդ ես, եւ բանաստեղծ: Չի կարելի տարիներ շարունակ գլուխ պահել այսպիսի տողերով.

Սարերը ասին՝ եարդ գալիս է.
Ծառերը ասին՝ եարդ գալիս է,
Եարերը ասին՝ եարդ գալիս է...

Սիրելի՛ Աշոտ, վերջացնում եմ նամակս քո յետագայ յաջողութիւնների հաստատ հաւատով եւ բարի ցանկութիւններով, որով եւ մնամ քո բարեկամ եւ գրչեղբայր՝

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

Հոկտեմբեր 6, 1957, Երեւան

Յ. Գ.— Գիրքը խմբագրել է հեղինակաւոր բանաստեղծ Գեղամ Սարեանը: Չէ՞ր կարելի միասնական ջանքերով հաղթել, յղկել գոնէ այն անհարթութիւնները, որոնք նկատելի են անզամ անզէն աչքերով: Գիրքը դրանով անկասկած կը շահէր:

ՆՈՅՆԸ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

" ՄԱՏԱՄ ՍԱՆ-ԺԷՆ "

Ֆրանսական ռոմանթիք թատրոնի տրամադրուրգներէն Վիքթորիէն Սարտու 1861 թուականէն սկսեալ, ֆրանսական բեմերուն տուած է բազմաթիւ թատերակներ, որոնք երկար տարիներ ապրած են ֆրանսական թատրոնի խաղացանկին մէջ:

Վիքթորիէն Սարտուի սկզբնական գործերը՝ Թոսքա, Թէոտորա, Թէրմիտոր մեծ աղմուկ հանած են իր ժամանակին: Մանաւանդ Թէրմիտորի բեմադրութեան ժամանակ (1891), ֆրանսական Ազգային Թատրոնի սրահին մէջ տեղի ունեցած է «ճակատամարտ» մը, վասն զի իր այդ գործին մէջ Սարտու խիստ ու քննադատական ոճով տուած էր պատկերը ֆրանսական Յեղափոխութեան եւ քննադատած ուժգնօրէն այդ յեղափոխութեան ականաւոր մէկ դէմքը՝ Ռոպէսփիէռ:

Այդ ներկայացման յաջորդ օրն իսկ, փարիզեան «յառաջդիմական» մամուլը ահազանգ կը հնչեցնէր եւ կ'աղաղակէր՝ «Հանրապետութիւնը կը վարկաբեկուի եւ կ'անարգուի նոյնիսկ պետական թատրոնի մը բեմին վրայ»:

Այս խնդիրը այնքան մեծ համեմատութիւններ է ստացած, որ այդ թուականին ժորժ Քլէմանսօ խնդիրը տարած է մինչեւ Երեսփ. ժողովին առջեւ, ուր տեղի ունեցած են թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութիւններ, չափազանց գրգռուած մթնոլորտի մը մէջ:

Այնուհետեւ, Վիքթորիէն Սարտու շարունակաբար տուած է բազմաթիւ թատերակներ, որոնցմէ «Մատամ Սան–Ժէն»ն է որ անցեալ շաբթու ներկայացուեցաւ Սառա–Պերնարի թատրոնին մէջ, Մարըէն Ռընօ–Պարօ ընկերութեան կողմէ:

«Մատամ Սան–Ժէն»ի հերոսուհին լուացարար փարիզուհի մըն է, Քաթըրին, որուն լուացարարի կրպակը կը գտնուէր Սէնթ–Ան փողոցին մէջ: Այս խոնարհ դասակարգի պատկանող աղջիկը ժամանակակից է եղած Նափոլէոն Ա.ի եւ նոյնիսկ տակաւին կայսրը չի հռչակուած Քորսիքացի «փոքր–տասնապետ»ը իր ճերմակեղէնները լուալ կուտար Քաթըրինին: Նոյնիսկ, երբ կայսր եղաւ եւ դարձաւ բովանդակ Եւրոպայի յաղթականը, մոռցաւ որ անվճար մնացած փոքրիկ հաշուեթուղթ մը կար Քաթըրինի տետրակներուն մէջ...

Զինուորական շրջանակներուն մէջ ունեցած իր մտերմիկ յարաբերութիւններուն շնորհիւ, Քաթըրին կը գրաւէ սիրտը Կայսեր զինակիցներէն Մառէշալ Լըֆէվրի, որ չի վարանիր ամուսնանալ լուացարարուհիին հետ: Եւ ահա, մեր լուացարարուհի Քաթըրինը դառնալով Տիկին Մառէշալ Լըֆէվրը, ոտք կը դնէ արքունիքին մէջ, ուր անմիջապէս կ'ենթարկուի ծաղր ու ծանակի եւ կը դառնայ նախանձի նշաւակ: Սակայն շնորհիւ իր պատրաստաբան մտքին, իր արթնամտութեան, կը յաջողի համակրանքին արժանանալ Նափոլէոնի: Եւ իր տուած ճըշգրիտ պատասխաններուն, զինքը ծաղրողներուն հանդէպ իր ունեցած անվախ ու համարձակ կեցուածքին իսկ պատճառով է որ ստացած է Տիկին Սան–Ժէն կոչումը, որ կը նշանակէ՝ կին մը որ չի վախնար, չի նեղուիր, ու չի ընկրկիր ո եւ է դժուարութեան առջեւ (փոխաբերական իմաստով):

Այս նիւթն է որ Սարտու–վարպետ դրիչով մը բեմ է փոխադրած, տալով իր գործին գունագեղ նկարի մը բոլոր առաւելութիւնները:

Այս «հնցած» գործը, նոր ձեւի մը եւ նոր ըմբռնումի մը բովէն անցած, ծանօթ բեմադրիչ Փիէռ Տիւքսի կողմէ ներկայացուած, նոր առիթ մը տուաւ Մարըէն Ռընոյի, անգամ մը եւս ապացուցանելու թէ ինք կը մնայ ֆրանսական բեմերու լաւագոյն դերասանուհիներէն մին:

×

Վիքթորիէն Սարտուի «Մատամ Սան–Ժէն»ը, ինչպէս բոլոր ազգերու բեմերուն, նոյնպէս եւ հայ բեմին ծանօթ թատերակ մըն է:

Մեր բեմերուն վրայ Տիկին Սան–Ժէնի լաւագոյն մեկնաբկուն հանդիսացած է ողբացեալ դերասանուհի Հերանոյշ Ֆէլէկեան, կրտսեր քոյրը մեծանուն վարդիթեր Ֆէլէկեանին,

Ֆրանսական բեմերու վրայ այս դերին լաւագոյն թարգմանը անվիճելիօրէն հանդիսացած է Ռէժան:

Վիքթորիէն Սարտուի ուրիշ մէկ գործը՝ «Հայրենիք» նոյնպէս քաջածանօթ է եղած հայ բեմերուն եւ բազմաթիւ անգամներ ներկայացուած՝ թէ արեւելահայ եւ թէ արեւմտահայ բեմերուն վրայ:

Այս գործին երեք գլխաւոր դերերը՝ Կոմս Ռիզոր, Կարոլոս եւ դանդականահար Ժոնաս իրենց լաւագոյն դերակատարները ունեցած են .— Յովհաննէս Աբէլեան, Յովհաննէս Զարիֆեան եւ Գրիգոր Աւետեան:

Աւա՛ղ սակայն. այս երեք անունները անցած են պատմութեան եւ անոնց գործը շարունակելու սահմանուած հայ բեմի ներկայի աշխատաւորներն ալ Մորփէոսի գիրկն են նետուած ու կը մրափեն ... մշի՜կ, մշի՜կ:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ:

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՕՆԸ (87)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Բայց կուսակալները, ուշադրութիւն չդարձնելով կառավարութեան կարգադրութեանը, անում էին որքան եւ ցանկանում էին: Պատճառն ի՞նչ էր: Կառավարութիւնը գաւառների ամբողջ տուրքը տալիս էր կուսակալներին կապալով, կուսակալները իրանց կողմից դուռսի այս եւ այն մասը, այս եւ այն գիւղը նոյնպէս կապալով տալիս էին ուրիշներին. եւ այսպէս կապալառութիւնը ձեռքից ձեռք անցնելով, աւելի եւ աւելի թանդանում էր, իսկ շահը դուրս էր գալիս դարձեալ գիւղացու քսակից:

Այդ էր պատճառը, որ գիւղացին վճարում էր աւելի հարկ, քան այն գումարը, որ կառավարութիւնից նշանակուած էր նրա գիւղի վրայ որպէս արքունի տուրք:

Գիւղերի աղաները իրաւունք ունէին դատել գիւղացիներին, ենթարկել նրանց պատիժների եւ տուգանքների, բանտարկել նրանց, վճռել նրանց մէջ ծագած վէճերը, մի խօսքով, վարուել նրանց հետ, որպէս իրանց ամենախոնարհ եւ հնազանդ հպատակների հետ: Եւ այս բոլորի մէջ կառավարող ոգին չէր օրէնքը, իրաւունքը, կամ ճշմարտութիւնը, այլ — աղայի կամքը եւ նրա հաճոյքը: Իսկ բարձրագոյն կառավարութիւնը, որքան եւ ցանկանում էր, բայց չունէր այնքան ուժ աղաների, — այսինքն խաների, բէկերի, շահզադաների, մօլլաների, սէիդների, — բռնակալութեանց սահման դնելու:

Ահա այս դրութեան մէջ էին այն ժամանակ՝ Սալմաստայ, Խոյի, Մակուայ, Գունէյտաղնի, Մարանդի, Ուրմիի, Սուլդուզի, Սօվուխբուլախի, Դուխարղանու, Մարաղայի, Թաւրիզի, Ղարադաղի, Արդաբիլի — բազմաթիւ գիւղերի բնակիչների վիճակը:

Եւ այսպէս, Պարսկաստանում Ատրպատականի բնակիչների կեանքը, իսկ Տաճկաստանում Տարօնի ու Վասպուրականի բնակիչների կեանքը, ներկայացնում են երկու միմեանց շատ հակառակ պատկերներ: Պարսկաստանի մասնում՝ տիրում են Պարսիկները, Ղզըլբաշ–Թուրքերը, իսկ Տաճկաստանի մասնում՝ Քուրդերը: Պարսիկ աղան, որպէս Ֆէօդալական կալուածատէր, սեփականել է հողը, եւ իր կառավարութեան բոլոր խորամանկութեամբ, շարունակ կերպով քամում է գիւղացու ձեռքի վաստակը: Քուրդը յափշտակել է հողը եւ ժամանակաւոր կերպով միայն շահւում է նրանից: Պարսիկը, որպէս կրօնական նախանձով ոգեւորուած ազգ, լի մոլեռանդութեամբ հալածում է այլանդաւաններին, չէ համբերում ուրիշ կրօնքների, եւ ամէն միջոցներ գործ է դնում իր հպատակ ազգերին մոցնել մահմետական մզկիթը:

Քուրդը, բնութեան ազատ որդին, դեռ վարակուած չէ կրօնական նախանձով: Պարսիկը նենգաւոր է, խարդախ է, կեղծաւոր է, նա խայթում է օձի պէս, գետնի վրայ սողալով: Քուրդը վայրենի հերոս է. նա որպէս գազան չէ մեղանչում իր բնութեան դէմ. նա գործում է առանց նենգութեան. նա իր ոտների վրայ նայում է, որպէս իր կերակուրի վրայ: Պարսիկը, որպէս մշտական երաշտութիւն, յաջորդաբար ցամաքեցնում է, չորացնում է ամէն կենդանութիւն, մինչեւ անապատ է դարձնում երկիրը: Քուրդը անցնում է կատաղի հեղեղատի պէս, ոչնչացնում է բոլոր հանդիպածը, բայց կրկին ցամաքում է գետինը եւ հողը յետ է ստանում իր ուժը, այն ժամանակ կրկին բուսեցնում է բոլոր սերմերը, որ դրած էին նրա արգանդի մէջ:

Մէկը խորամանկ հարստահարող է. միւսը մեծախիտ աւազակ: Իսկ երկու դէպքում եւս տանջւում է, սպառւում է անբախտ գիւղացու կեանքը ...:

Կարօն բացատրում էր ինձ այս բոլորը, նա ասում էր՝ թէ գիւղացու վիճակը կարող է աւելի բարւոք լինել, եթէ հասարակութիւնը ուրիշ ձեւով կազմակերպուած կը լինի: Նա ասում էր, թէ այն ժամանակ չարութիւն չի լինի, բոլոր մարդիկը բարի կը լինեն, ամէնի աւազակը ապահովուած կը լինի, — աղաների դարը կ'անցնէ, կը տիրէ միայն արդարութիւնը եւ իրաւունքը: Նա երկար ու երկար մեկնում էր, թէ ինչ ձեւով պէտք է հասարակութիւնը կազմակերպել, որ զօրեղն անզօրին չճնշէ, որ մշակ մարդու աշխատութեան վաստակը չխլեն, եւ նա միշտ իր տանը ունենալու հաց ունենայ, եւ ամէնի վրայ տիրէ հաւասարութիւնը ...:

Կարօն ուրիշ շատ բաներ ասում էր ինձ, բայց ես յիմար էի, շատ յիմար, նրա խօսքերը իմ գլուխը չէին մտնում, ես ոչինչ չէի հասկանում եւ սկսում էի նրա մտքերի դէմ հակառակել: Ես միայն ասում էի՝ այս բոլորը Աստուծոյ կամքովն է լինում. մարդը չէ կարող իր տիրոջ կամքին հակառակել. եթէ Աստուած ուզենայ, ինքը ժողովրդին հանգստութիւն կ'ուղարկէ, ինքը կ'ուղղէ նրա ճանապարհը:

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ կառավարութեան մէկ բանբերը յայտարարեց, թէ ռուսեւսլաւ յարաբերութիւնները բարելաւուելու վրայ են՝ Խրուշչեւի վերջին յայտարարութեններէն ետք :

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշոլտ ուրբաթ գիշեր Փարիզ հասաւ եւ Վարչապետին ու Արտաքին նախարարին հետ խորհրդակցութիւններ ունենալէ ետք, շաբաթ օր մեկնեցաւ Նիւ Եորք :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ երեսփոխան. ազգային ժողովը առջի օր քուէարկեց ներքին կանոնագրի բարեփոխման սկզբունքը : Եթէ անիկա վերջնական հաստատում ստանայ, բաւական ծանրկարգապահութիւն մըպիտի պարտադրէ երեսփոխաններուն : Համաձայն առաջին յօդուածին, միայն պիտի կարենան երեսփոխանական խմբակցութիւն մը կազմել այն կուսակցութիւնները որ ունին առնուազն 15 երեսփոխան : Այս յօդուածը կը վերաբերի ուղղակի Հիւրիէթին եւ Միլլէթին :

Ծրագիրը ներկայացուած է Դեմոկրատներու կողմէ (ներկայիս իշխանութեան գլուխ) որ բացարձակ մեծամասնութիւն մը ունին : Կը նախատեսէ նաեւ թէ ինչ պայմաններու տակ կրնայ վերցնել երեսփոխանական անձեռնմխելիութիւնը : Կ՚արտօնէ նաեւ Նախագահին որ արգիլէ, նիստերու պաշտօնական հրատարակութեանց մէջ, երեսփոխանի մը կողմէ արտասանուած վիրաւորիչ խօսքերը :

ԱՐԹՈՒՐՕ ՊԱՌԷԱ սպանացի գրագէտը որ Անգլիա գաղթած էր, առջի օր մեռաւ : 1940էն ի վեր անգլիական ձայնասփիւռին մէջ կը վարէր Հարաւային Ամերիկայի յատկացուած յայտագիրը, Խուան տէ Քասթիլօ ծածկանունին տակ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ երկաթուղիի ընկերութիւնը ճամբորդական տոմսերու գիներու յաւելումը պիտի կատարէ յունուար վեցին, փոխանակ Յունուար մէկին :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Ուզունեան կը նուիրեն տասը հազար ֆրանք, հետեւեալ կազմակերպութիւններուն.—

Հայ Մշակոյթի տան երկու հազար, Լիոնի եկեղեցիի շինութեան երկու հազար, Վիէնի Ֆ. Կ. Խաչին երկու հազար, «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար հազար, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Հայաստան թերթի բարգաւաճման հազար :

Իրենց տղուն Բարգէնի ապաքինման եւ Ալժերիայէն վերադարձին առթիւ :

×

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր, Ֆլօրա Տոտաքեան տոներու առթիւ տասը հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կ. Խաչի օղափոխութեան կայանին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Մարի Զօրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս չորեքշաբթի Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ, ժամը 9ին, Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը մատուցուի

Ողբ. ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 26ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

×

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՖՈԼՔԼՈՐԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՐՏ 16ԻՆ

Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՒ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ՝ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 1, Ս. պատարագ, սկիզբ ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին :

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՊՈՄՈՆ

Յունուար 1, Չորեքշաբթի ԿԱՂԱՆԴ Նոր Տարուան տօնի արարողութիւն ժամը 8.30ին, Գոհաբանական Ս. պատարագ ժամը 10ին :

"ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ"Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղերով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յունուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տանթօն, մեթրօ Սէն Միշէլ՝ կամ Օտէօն :

Գեղարուեստական բաժին, Կապոյտ Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցի աշակերտներու երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի :

Տիկին Էլ. Բիւզանդի յատկապէս պատրաստած մէկ գաւեշտը «ՀՕՓԼԱ ՍՊՈՒՏՆԻԿ» կը ներկայացուի Ալֆորվիլի փոքրիկներով :

Մենապարեր Օր. Թ. Քէօշկէրեանէ եւ Օր. Թարօնէ :

Ձեռնադաշնակ Պէրնար Տէտէճեան :

Աճպարար ԺԷՕ – ԹԷՐՈՍ : Կաղանդ Պապա :

Մուտքը ազատ է :

Ուշադրութիւն.— Իսիէն օթօքարը կը մեկնի ժամը 14.30ին, Խրիմեան վարժարանէն :

Ֆ. Կ. Խաչի Մանուկներու Օրուան տօնին առթիւ Յունուար 2, Հինգշաբթի Ալֆորվիլէն հանրակառք կը մեկնի ժամը 13ին, Պուլվ. Քառնօէն :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնս կը փութայ յայտնել Պոմոնի յարգելի ծնողներուն եւ հայ հասարակութեան թէ՝ պիտի տօնէ «Մանուկներու Օր»ը՝ հինգ Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ : Այս առթիւ տեղի պիտի ունենան՝ յաւուր պատշաճի արտասանութիւններ եւ բաշխում Կաղանդի նուէրներու :

Կը հրաւիրուին՝ ծնողքները եւ մանուկներ :

×

ՏՕՆԱԾԱՌ

Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի Մանուկներու Օրուան տօնածառը Յունուար հինգին, կիրակի ժամը երեքին Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահը :

Երգ, արտասանութիւն, պար եւ Կաղանդ Պապային նուէրներու բաշխումը :

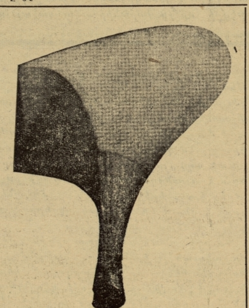
×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի Մանուկներու Օրուայ տօնածառ հանդէսը մեծ պատրաստութեամբ Յունուար 19ին, Րիւ Ժէի սրահին մէջ :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պորտոյէն Տիկին Մարիամ Վարդանեան իր եղբօրը Խաչատուր Օհանեանի մահուան տարելիցին առթիւ (Հայաստան) հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու տայ Յունուար 7ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին :

Նոր կատարելագործում կօշիկի կրունկներու պատրաստութեան մէջ

Առաջին հայ հաստատութիւնը որ յաջողած է մաթիէռ փլասթիքի եւ ալիւմինիոմի միացումով շինել անբէկ (էնքասապլը) եւ ճկուն կօշիկի կրունկներ ամէն բարձրութեամբ :

Դիմել՝

VANPLAST
(ՎԱՆԼԵԱՆ)
7, RUE GODOT DE MAUROY
Tél. : OPE. 01-08
Առաւօտները հեռաձայնել՝ ITA 33-38

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղինկողմէ կը տօնուի Յունուար 5ին, ժամը 2ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Սիրուն անակնկալներ, երգ, պար, արտասանութիւն :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

Մուտքը ազատ է

×

Կրընոպլի Ֆ. Կապ. Խաչի դպրոցի տօնածառը տեղի պիտի ունենայ Յունուար հինգին, Րիւ Ժէի սրահը :

Լիոնի մէջ կը տօնուի 12 Յունուար, կիրակի կէսօրէ վերջ Յոյներու սրահը : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

×

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը տեղի կ՚ունենայ, կիրակի 5 Յունուար, ժամը 16ին, վարժարանին սրահին մէջ :

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան, արտասանութիւններ, երգեր, պարեր :

Տրամախօսութիւն մը, եւ Կաղանդ Պապային ժամանումը :

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ գաղութը անխտիր :

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօներուն առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյն մէջ կիրակի 5 Յունուար, 6 Երկուշաբթի եւ 7 Երեքշաբթի տեղի պիտի ունենան հանդիսաւոր արարողութիւններ, Նախագահութեամբ՝ Հայրապետական Պատուիրակ Գերշ. Տ. Սերովբէ Եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

5 Յունուար, Կիրակի Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 3.30ին, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ ժամը հինգին, ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի :

6 Յունուար երկուշաբթի Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7.30ին, պատարագ ժամը տասնին, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Սերովբէ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Յաւարտ Ս. պատարագի Ջրօրհնէքի կարգ կը կատարուի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Ուրբաթ, 3 Յունուար, ժամը 9ին, Ռեժանի վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ :

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

1 Յունուար 1958, Չորեքշաբթի.— Ամանորի պաշտամունք, Ս. պատարագ ժամը 11ին :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Կարդացէ՛ք Ծատուր Պէրպէրեանի

ԿԱՐՄԻՐ ՓՈԹՈՐԻԿԸ

(Վէպ՝ երկունքի օրերէն)

Որուն հերոսները, իրենց յանդուգն կեցուածքով ձեզ պիտի ապրեցնեն մերթ ուրախ, մերթ տխուր, բայց յաճախ ծափահարելի պահ մը :

Այժմէն օրինակ մը ապահովելու համար դիմել հեղինակին՝

1 4, Av d'Italie, Paris 13e

կամ հայ գրավաճառներուն :

Գին՝ 500 ֆրանք : Թղթատարի ծախքը գնողին հաշւոյն :

Réveillon

ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԻՇԵՐԸ

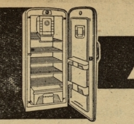
LE BOSPHORE

74, Rue Sedaine, Paris - Tél. ROQ. 53 70 métro Voltaire

Արեւելեան ծանօթ ճաշարանին մէջ ընտիր խմիչքներով, ախորժաբեր ազանդերներով եւ համեղ արեւելեան եւ եւրոպական կերակուրներով :

Արեւելեան նուագ Պոլսէն նոր ժամանած խումբով, մասնակցութեամբ ԱԼՖՈՆՍԻ (ուտ եւ քեմանչէ), ԳԱՐԱԳԻՆԻ (ջութակ), եւ Պոլսոյ ռատիոյի երգչուհիին :

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

réfrigération ménagère et commerciale

Kelvinator

le froid c'est moi ! | 40 ans d'expérience

Société ROHDANIENNE DU FROID - VALENCE (Drôme)
MARCARIAN JEAN (ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ)
ELECTRICIEN, 1, RUE PELLETERIE, VALENCE,

ԿԱՂԱՆԴԻ ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ

ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈԼ (քալորի)

Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ

ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

2, Rue Louis Astoin - Marseille

Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԷՆ

CAMEL ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ՝
102, BD. VOLTAIRE, PARIS-XIe

ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ՝ ԻՐԵՆՑ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՂՈՂ,

Անգլիական եւ Աւստրիական կերպասներէ, նորաձեւ LODEN

ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ ԵՒ AUTOCOAT ՆԵՐ

(Զանազան գոյներ) 8000էն 12.500 ֆր.

Իրենց մօտ կարելի է գտնել նաեւ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՆՈՐ ԵՒ ԳՈՐԾԱԾՈՒԱԾ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ խիստ մատչելի գիներով :

SMOKINGի ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ : Մեծաքանակի համար մասնաւոր սակարգեր

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
31
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
31 DECEMBRE
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8081 — 33e ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3882

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԸ 1957ԻՆ

Տարին կը վերջանայ խաղաղութեամբ ։ Երջանիկ է մարդկութիւնը, որ պաղ պատերազմը տաքի չվերածուեցաւ ։

1957ի ընթացքին «Ցիվերու պատերազմը» իր գերագոյն աստիճանին հասաւ ։

Պահ մը Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ներքին խմորումներ եւ արտաքին ազդեցութիւններ նոյնիսկ լրջօրէն սպառնացին խաղաղութեան, նոր աշխարհամարտի մը մղձաւանջին տակ պահելով ժողովուրդները արեւելքի եւ արեւմուտքի մէջ ։

Տարին սկսած էր անստոյգ, աւելի ճիշդ մութ հեռանկարներով ։

Արեւելքի մէջ Սուէզի անփառունակ արշաւանքը վերջացած էր՝ առանց իրագործելու ծրագրուած նպատակը ։ Ընդհակառակն՝ այդ շրջանի արդէն իսկ բարդ խնդիրները աւելի կնճռոտած էին եւ անլուծելի դարձած ։ Այն աստիճան, որ տակաւին Անգլիա եւ Ֆրանսա կը շարունակեն իրենց բանակցութիւնները Եգիպտոսի հետ եւ չեն կրցած վերջնական համաձայնութեան մը յանգիլ՝ գոնէ մասամբ վերականգնելու համար նախկին գոյավիճակը եւ նուազագոյնին իջեցնելու իրենց կրած նիւթական ու բարոյական վնասները ։

Ջրանցքին վերաբացումն իսկ ամիսներ տեւեց, ահագին կորուստներու ենթարկելով ո՛չ միայն բաժնետէրերը, այլ ամբողջ Եւրոպան, որուն քարիւղի ճամբան փակուած էր ։ Սուրիա՝ կանգնած Եգիպտոսի կողքին՝ քանդած էր Իրաքի նաւթամուղ խողովակները՝ արգիլելու համար քարիւղի փոխադրութիւնը դէպի Միջերկրական ։

Սուէզի տագնապը ցոյց տուաւ թէ Խ. Միութիւնը ո՛րքան կը շահագրգռուի Մերձաւոր Արեւելքով ։ Արշաւանքի ամէնէն տաք շրջանին, երբ այլեւս օրերու խնդիր էր յաղթանակը, վճռական դեր խաղացած էին Բուլկանինի ծանօթ նամակները՝ ուղղուած Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ։ Խորհրդային Միութեան վարչապետը կը սպառնար հիւլէական հրթիռներ ղրկել այդ երկիրներուն վրայ, եթէ չդադրեցնէին Եգիպտոսի դէմ կատարուած յարձակումը՝ գործակցութեամբ Իսրայէլի ։

Այզընհաուըր չէր ուզած եռ մնալ Բուլկանինէն եւ իր կարգին ազդարարութիւն մըն էր ուղղած իր երկու գլխաւոր դաշնակիցներուն ։

Այդ թուականէն սկսեալ մրցակցութիւնը Ուաշինկթընի եւ Մոսկուայի միջեւ մեծ համեմատութիւններ ստացաւ ։ Ու դեռ կը շարունակուի ։

Յունուարի սկիզբը նախագահ Այզընհաուըր լիազօրութիւն ստացաւ խորհրդարանէն՝ Միջին Արեւելքը պաշտպանելու համար Խ. Միութեան յարձակումներուն դէմ, այս նպատակին յատկացնելով 400 միլիոն տոլար երկու տարուան համար, Յուլիսէն սկսեալ ։

Ասիկա կոչուեցաւ Այզընհաուըրի վարդապետութիւն, որուն յարեցան Սէուտի Արաբիա, Լիբանան, Իրաք եւ Յորդանան ։

«Պաղտատի Ուխտ»ն էր, որ պատճառ դարձած էր Կրէմլինի մերձարեւելեան նոր քաղաքականութեան ։ Անգլիա ծրագրած էր Թուրքիոյ, Իրանի, Իրաքի եւ Փաքիստանի միջոցաւ թումբ կանգնել Ռուսիոյ դէպի հարաւ յառաջխաղացման դէմ ։

Մոսկուայի վարիչները յաջողեցան՝ Եգիպտոսէն վերջ՝ իրենց կողմը շահիլ նաեւ Սուրիան ։ Վերջին ամիսներու ընթացքին իր վրան շատ խօսեցնել տուաւ այս երկիրը, որուն սահմաններուն կը սպառնար Թուրքիա ։

Բոլշեւիկ գործակալներ Ապրիլին ծանր խռովութիւններ յարուցին Յորդանանի մէջ ։ Ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմը իր սպառնական կեցուածքով փրկեց Հիւսէյն Թագաւորն ու իր վարչաձեւը ։

Ներկայիս կացութիւնը որոշ չափով մեղմացած է Միջին Արեւելքի մէջ ։ Զինեալ բախումի մը վտանգները անհետացած են ։ Բուլկանինի զոյգ սպառնագիրներէն վերջ, Թուրքիա զգաստացած է ։

Սուրիոյ վարիչները հետեւելով գնդապետ Նասըրի օրինակին, որոշ քանակութեամբ զէնք ստանալէ վերջ, Խորհրդային Միութեան հետ կնքեցին տնտեսական ու առեւտրական դաշնագրեր ։ Քաղաքական գետնի վրայ, երկու երկիրներուն մէջ ալ կը տիրէ նախկին վարչաձեւը, միեւնոյն վարիչներով, որոնք գաղափարախօսական եւ հոգեկան ո՛չ մէկ կապ ունին համայնավարութեան հետ ։

«Արաբական Լիկա»ն կը ջանայ համերաշխութիւն ստեղծել անդամ երկիրներու միջեւ, բառնալով տարակարծութիւնները ։ Դժուարին գործ ։ Տեղական շահեր, աշխարհագրական ուրոյն պայմաններ արգելք կ'ըլլան յաճախ համերաշխ գործակցութեան՝ իրենց ներքին փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ ։

Սակայն քաղաքական աշխարհի առջեւ, մանաւանդ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան մէջ միացեալ ճակատով կը ներկայանան միշտ ։

Տարին վերջացաւ Գահիրէի խորհրդաժողովով, որուն մասնակցեցան ասիական եւ ափրիկեան 42 երկիրներու զանազան յառաջդիմական կամ ազգայնական կուսակցութեանց աւելի քան 500 պատգամաւորները պահանջելու համար գաղթատիրութեան բարձումը, 150 միլիոն սուրուկ ժողովուրդներու ազատագրութիւնը եւ միացեալ շուկայի հաստատումը ։ Նոր յաջողութիւն մը՝ Մոսկուայի համար ։

Նոր տարուոյ սեմին կարելի չէ ըսել թէ մութ ամպերը բոլորովին անհետացած են Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական հորիզոնէն ։ Նոր տագնապներ կրնան ծագիլ ։ Մաղթե՛նք որ չվտանգուի խաղաղութիւնը ։

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՀԱՄԸՐՇՈԼՏԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշոլտ վարչապետ Կայեարի եւ Արտաքին նախարար Փինոյի հետ խորհրդակցութիւններ ունենալէ ետք, շաբաթ օր մեկնեցաւ Նիւ Եորք ։ Կարճատեւ այս այցելութիւնը «բարեկամական» եւ «անձնական» բնոյթ կը կրէր, այնպէս որ՝ հարցին ծանօթ շրջանակները գաղտնապահ կը մնան ։

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարը բազմաթիւ տեսակցութիւններ ունեցած է արաբական աշխարհին մէջ՝ արաբ ղեկավարներու հետ ։ Հաւանական է, որ Ամերիկա չհասած շատ չէր ուզեր աղմուկ բարձրացնել Փարիզի մէջ ։ Բնականաբար ֆրանսացի դիւանագէտներուն հետ խօսած է Միջին Արեւելք իր կատարած այցելութեան շուրջ ։ Կը թուի թէ Արտաքին նախարար Փինօ իր մտահոգութիւնը չէ ծածկած այդ երկիրներուն մէջ Մոսկուայի տարած գործունէութեան մասին. սպառնալիք մը կայ ներկայիս Արեւմուտքին մատակարարուող քարիւղին վրայ ։ Գահիրէի ժողովին մէջ խորհրդ. պատուիրակութեան ձեռք առած միջոցները ուրիշ բանի չեն յանգիր ։ Սակայն, տակաւին շատ ուշ չէ՝ միջոցներու մասին մտածելու համար ։ Համըրշոլտ որոշ ապահովութիւններ տուած է՝ որ արաբա-

(Շարունակութիւնը կարդալ .Դ. էջ)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱՐԿՆԵՐԸ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՍՏԵՂԾԵՆ

Կիրակի օր Գահիրէի ափրիկեասիական երկիրներու ժողովը շարունակուեցաւ. բոլոր պատգամաւորներն ալ խստօրէն քննադատեցին «եւրոպական աշխարհակալութիւն»ը ։ Այնուհետեւ, ժողովը յետաձգուեցաւ երկուշաբթի օրուան ։ Պատգամաւորներուն մեծ մասը այցելութիւններ տուաւ եգիպտական գործարաններուն ։

Ժողովին կարեւորագոյն հարցը խորհրդային առաջարկն էր. — Տնտեսական, ելմտական եւ արհեստագիտական օժանդակութիւն բոլոր երկիրներուն՝ առանց պայմանադրութեան ։ Պէտք է ըսել, թէ հարցը մեծ խանդավառութիւն ստեղծած է ափրիկեասիական երկիրներու մէջ եւ պատգամաւորներուն խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթը կը կազմէ ։ Խորհրդային պատուիրակութեան բանբերը յիշեցուց, թէ անհատական հաստատութիւնները, օտար ընկերութիւններն ու երկրին արդիւնաբերութիւնը ազգայնացնելէ ետք՝ քառասուն տարուան ընթացքին կարեւոր արդիւնքներ ձեռք ձգեցին եւ երկրին արտադրութիւնը 33 անգամ աւելցաւ ։

Խորհրդային բանբերը ծափահարութեանց պատճառով ընդմիջելէ ետք իր խօսքը, շարունակեց. — Այսօր, Ափրիկէի եւ Ասիոյ ազգերը շատ աւելի լաւ պայմաններու մէջ կը գտնուին՝ քան Խ. Միութիւնը, ասկէ քառասուն տարի առաջ ։ Ներկայիս, դրամատիրական յառաջդէմ երկիրները մենաշնորհներ չունին Ռուսիոյ մէջ ։

Հակառակ անոր, որ պատուիրակութեանց մեծ մասը խանդավառ ընդունելութիւն մը ցոյց տուաւ խորհրդային տեղեկագրին, կարգ մը երկիրներ պաղ վերաբերում մը ունեցան խորհրդային առաջարկներուն նկատմամբ ։

Առաջին առթիւ Տիկին Նեհրու (Հնդկաստան) և Անուփ Շինկ յայտնեցին թէ նորութիւն չկար խորհրդային առաջարկներուն մէջ եւ ցաւ յայտնեցին, որ ռուսական պատուիրակութիւնը ձգտումնաւոր կերպով զուգահեռ մը ըրաւ իր եւ ամերիկեան օժանդակութեան միջեւ ։ Ղանայի պատուիրակութիւնը վերապահ էր եւ Սուտանի պատուիրակութեան նախագահը, Ներքին նախարար Ապտէլ յայտարարեց, թէ իր կառավարութիւնը կ'ընդունէր խորհրդային օժանդակութիւնը, բայց երբեք թոյլ պիտի չտայ որ համայնավարները երկիր մտնեն ։

Ժողովին մեծագոյն անակնկալը այն էր, որ եգիպտական պատուիրակութիւնը հրաժարեցաւ Ափրիկէի եւ Ասիոյ երկիրներու Հասարակաց Շուկայ մը ստեղծելու իր առաջարկէն ։

Յանկարծական այս փոփոխութեան պատճառները թուելով, պատուիրակութեան նախագահ Ռաղէք ըսաւ.

1.— Համայնավար Չինաստան ճանչցուած չըլլալով՝ դժուարութիւններ պիտի ստեղծէ առաջարկուած Հասարակաց Շուկային մէջ ։

2.— Արեւմտեան երկիրները արգելք կրնան ըլլալ ափրիկեասիական Հասարակաց Շուկային, այն երկիրներու միջոցաւ՝ որոնք տակաւին վարչական ենթակայութիւն ունին Արեւմուտքին ։

Միւս կողմէ, Աղեքսանդրիայէն կը յայտնեն, թէ Եգիպտոս նոր մարտանաւեր գնած է, ծանօթ չէ՝ թէ ո՞ր երկրէն ։ Արգարեւ, դեր - ծովակալ Սոլիման Նիգէթ, եգիպտական նաւատորմին սպայակոյտին պետը, յայտարարեց.— Կրնամ ըսել թէ Եգիպտոս այսօր բաւարար թիւով մասնագէտներ ունի՝ կարենալ գործածելու համար ամէնէն արդիական զէնքերը. այս մասնագէտները կրնան օգտագործել նոր մարտանաւերը՝ որ ներկայիս ճամբայ ելած են արդէն, զօրացնելու համար եգիպտական նաւատորմիղը ։

Դեր - ծովակալը չյայտնեց թէ ո՞վ կը ղրկէր այդ մարտանաւերը. ծանօթ է սակայն, որ վերջերս երկարատեւ պտոյտ մը ըրած էր ան՝ Խ. Միութեան մէջ ։

Մինչ այս մինչ այն, յեղափոխութենէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, Նախագահ Նասր հինգ բարձրաստիճան զինուորականներու մահուչափ տիտղոս տուաւ ։

63 ՊԱՏԱՆԻՆԵՐ ԱՆՑԱՆ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐՔԵՐԸ

Դեկտեմբեր 24ին Պէյրութի «Գերմանիկ» սրահին մէջ 63 պատանիներ իրենց երդման արարողութիւնը ընելով անցան Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը ։ Նորագիրներու կնքահայրութիւնը յանձնուած էր ընկեր Կոմսի, որ բացատրեց Դաշնակցութեան էութիւնը ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՅԻ մէջ Յունուար 27 – 30ին տեղի պիտի ունենայ Պաղտատի Ուխտին ժողովը ։ Ամերիկեան պատուիրակութիւնը պիտի ղեկավարէ Արտաքին նախարար Տըլըս ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ յայտարարեց թէ հունգար տարագիրները Միացեալ Նահանգներ ընդունելու համար պատրաստուած ծրագիրը վերջ պիտի գտնէ Դեկտեմբեր31ին ։ 38.000 տարագիրներ ընդունուած են Ամերիկա՝ Փեշտայի ապստամբութենէն ի վեր ։

ՍԻՊԵՐԻՈՅ մէջ խորհրդային գիտուները ջրածին ռումբի փորձ մը կատարեցին, կը հաղորդէ ամերիկեան հիւլէական ուժի յանձնախումբը ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Ֆրանսայի եւ Խ. Միութեան միջեւ համաձայնութիւն մը ստորագրուեցաւ՝ 1958ի ընթացքին 700 միլիոն ռուպլիի փոխանակութիւն կատարելու համար ։ 30 առ հարիւր աւելի՝ քան նախորդ տարին ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱ տնտեսական օժանդակութիւն մը առաջարկեց Սուրիոյ ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻ կառավարական տագնապը բարդ հանգոյցի մը վերածուեցաւ ։ Բազմաթիւ հերքումներէ ետք, այսօր կը յայտարարուի թէ Վարչապետը դարձեալ պատրաստ է հրաժարելու ։

ՍԷՅԼԱՆԻ մէջ պատահած ողողումներու հետեւանքով երկու հարիւր հոգի խեղդամահ եղաւ ։ 300.000 հոգի անապաստան մնացած է ։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ յառաջիկայ Մարտ 16ին տեղի պիտի ունենան Գերագոյն Խորհուրդի ընտրութիւնները, կը հաղորդէ մամուլի «Թաս» գործակալութիւնը ։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Վարչապետ Ատընաուըր Յունուարի կիսուն պիտի պատասխանէ մարեշալ Բուլկանինի նամակին ։

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ երեւան ելած են տասնեակ հազարներով եգիպտական հինգ ոսկինոցներ, որոնք կը շրջին Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Ֆրանսայի մէջ ։

ՊՈՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Խ. Միութեան միջեւ վերջին հանդիպում մըն ալ պիտի ըլլայ, որմէ ետք յառաջիկայ Մարտին համաձայնագիրը պիտի ստորագրուի ։ 3.2 միլիառ մարքի փոխանակութեան պիտի ըլլայ երեք տարուան ընթացքին ։ Գերմանիա քարիւղ եւ բամպակ պիտի գնէ, փոխարէն նաւեր եւ մեքենաներ տալով ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կուսակցութեան շարքերուն մէջ բազմաթիւ փոփոխութիւններ եղան, կը հաղորդեն Փէքինէն ։

ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

ԵՒ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

Բարեգործականը, քանի մը տարի առաջ, սկսաւ պայքարիլ Լիբանանի եւ Սուրիոյ ազգային իշխանութիւններուն դէմ, որովհետեւ, անկէ հեռացուած էին խորհրդային համակիր տարրերը։

Անցնող պատերազմի շրջանին, դաշնակիցները, լայն ազատութիւններ տուած էին համայնավարներուն՝ գործելու մասնաւորապէս Լիբանանի մէջ։ Համայնավար կուսակցութեան հայկական հատուածը, ունէր իր պաշտօնական օրկանը՝ «Ժողովուրդի Ձայն» անունով։

Արաբական պետութիւնները, իրապէս անկախ դառնալէ ետք, աւելի շրջահայեաց եղան եւ վերջ տուին հայ համայնավարներու սանձարձակ գործունէութեան։

Այս սեղմումներու հետեւանքով, ծանօթ հոսանքը որդեգրեց նոր գործելակերպ մը։ Իր մարդիկը տեղաւորեց հայկական կազմակերպութիւններու մէջ եւ անոնց խողովակով սկսաւ պառակտել գաղութները։

Պառակտումի քաղաքականութիւնը աւելի բացայայտ եղաւ, երբ պայքար ըլլաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը քանդելու համար։ Այս տխուր արարքին գլխաւոր դերակատարները, գոնէ հրապարակի վրայ, Բարեգործականի վարիչներն էին։ Անոնք էին որ փորձեցին «Համախմբական»ներու նոր կաթողիկոսութիւն մը ստեղծել։ Բայց, Լիբանանի եւ Սուրիոյ կառավարութիւնները մերժեցին զայն ճանչնալ եւ ներկայիս գոյութիւն ունենալէ դադրած է ան։

Աւելի փոքր չափի վրայ, տարիէ մը ի վեր, նոյն պառակտումը սկսաւ յունահայ գաղութին մէջ։ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան մաս կազմող մէկուկէս ռամկավար անդամները, դուրսէն ստացուած հրահանգներու վրայ, քշուեցան ազգային իշխանութիւններէն, այն ենթադրութեամբ՝ թէ պիտի կրնային զայն քայքայել՝ յենուելով դաւաղիր վարդապետի մը վրայ։

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը, իր հետ ունենալով ամբողջ յունահայ գաղութը, կրցաւ միջոցներու գիմեց, պահպանելու համար տարիներէ ի վեր հաստատուած գոյավիճակը։

Ցաւով պիտի ըսենք, թէ Իսահակ վարդապետի ձախողանքէն ետք, Բարեգործականն է որ այս անգամ հրապարակ կ'իջնէ շարունակելու համար պառակտումի քաղաքականութիւնը։

Բարեգործականի անպաշտօն օրկան՝ չարաթաթերթը, Նոյեմբեր 30ի թիւով, իր դժգոհութիւնը կը յայտնէր որ, այդ Միութիւնը, մինչեւ հիմա օժանդակած էր յունահայ վարժարաններուն եւ կ'աւելցընէր․

« Դաշնակ մարմիններու կամ ուսուցիչներու խնամքին յանձնուած աշակերտները, վարժարանին դրասեղանները լքած են՝ կանխահասօրէն թունաւորուած ու մոլեռանդ հոգիով։

« ... Հ. Բ. Ը. Միութիւնն է, որ նիւթական եւ բարոյական բոլոր միջոցները ունի իրեն կապելու համար ժողովրդային զանգուածները եւ ՈՒՂԱԾ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ (ընդգծումը մեր կողմէ. «Ազատ Օր») պատրաստելու համար նոր սերունդը...»)։

Յունահայ վարժարաններու հայ դաստիարակներու պատրաստած սերունդը փառաւորեց Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեակի հանդէսները Աթէնքի եւ Սելանիկի մէջ։ Նոյն սերունդը նաեւ հրապարակ եկաւ Մայիս 28ի հանդէսին, ուր նախարար Պ. Քասիմաթիսի հիացումին առարկայ դարձաւ։

Բարեգործականի մէջ վերջերս սպրդած քաղածածուկները, դժգոհ են այս արդիւնքէն եւ որոշապէս կ'ուզեն որ «ուղած ուղղութեամբ» դաստիարակուի նոր սերունդը։

Այդ ուղղութիւնը այնքան ալ անհասկնալի չէ, երբ նախապատերազմեան շրջանին, Գոքինիոյ մէջ, ամենայն ազատութեամբ, կը հետապնդուէր Գալֆայեաններու կողմէ, մուրճ-մանգաղի յաղթանակի քարոզչութեամբ։ Դեկտեմբերեան ոճիրներուն սանն, գիտենք թէ այդ սերունդը ի՛նչ ծառայութիւններ մատոյց։

Բարեգործականի նոր վարիչները «էջմիածին»ի անունը չահագործելով՝ կ'ուզեն վերադառնալ նախապատերազմեան շրջանը։

Բայց թող չմոռնան անոնք մեր կեանքէն ներս տեղի ունեցած երկու հիմնական փոփոխութիւններ։

Առաջին՝ Յունաստանի ներկայ փոքրաթիւ գաղութը, տարիներու դառն փորձառութիւններէ ետք, այլեւս չենթարկուիր արտաքին ազդեցութիւններու, չահագործումներու։ Ան գիտէ այլեւս անտեսել թէ Բարեգործականի տոլարները եւ թէ Խորհրդային Հայաստանէն եկած կոնդակները։

Երկրորդ՝ Յունաստան՝ որ ահագին զոհեր տուաւ բոլորովին ձերբազատուելու համար կարմիրներու խնամակալութենէն, ներկայիս խիստ շրջահայեաց եւ զգուշաւոր է արտաքին թափանցումներու դէմ։

Չենք ուզեր աւելի ծանրանալ այս կացութեան վրայ, զոր կրնան չտեսնել միայն տխմարները եւ քողածածուկները։

Էջմիածինը եւ Բարեգործականը, ազատ են ու թող հետեւին իրենց ուզած քաղաքականութեան՝ օգտագործելով չահաւէտ ու փառաւէտ փոքրաթիւ քլիք մը։

Յունահայ գաղութը, բացարձակ մեծամասնութեամբ եւ ազգային խոր գիտակցութեամբ՝ բոլորուած է իր եկեղեցիներուն եւ ազգային մարմիններուն շուրջ։ Մեր վարժարաններուն մէջ, նոր սերունդը պիտի ստանայ հելլենական եւ հայկական ազգային դաստիարակութիւն, կատարեալ ներդաշնակութեամբ։

— ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ —

ՅՈՅՑԵՐ ԵՒ ԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅ, ՅՈՅՆ ԵՒ ՀՐԵԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌՋԵՒ

Փոքրամասնութեանց դէմ նոր շարժում մը սկսած է Պոլսոյ մէջ։ Այդ պայքարին լծուած է համալսարանական Թուրք ուսանողութիւնը, կարգ մը ծայրայեղութիւններու դիմելով։ «Հայրենակի՛ց, Թուրքերէն խօսէ» վերտառութեամբ ցուցատախտակներ պատրաստած են եւ կախած բոլոր թաղերու, հրապարակներու եւ չուկաններու մէջ։ Հայ, յոյն եւ հրեայ վաճառատուներու եւ հաստատութեանց առջեւ ալ նախատական արտայայտութիւններ եւ տգեղ վիճաբանութիւններ ունեցած են, ստեղծելով գրգռուած մթնոլորտ մը։

Ապահովութեան տնօրէնութիւնը տեսնելով որ գրգռութիւններն ու ծայրայեղութիւնները մեծ համեմատութիւններ կը ստանան եւ Սեպտեմբեր վեց-եօթի դէպքերը կը յիշեցնեն, հաւաքած է բոլոր ցուցատախտակները եւ արգիլած ցոյցերը։

ՄԻԱՅՆ ԹՐՔԵՐԷՆ ...

«Ազչամ» Թրքական թերթը այդ առթիւ կը գրէ.—

— Երիտասարդութիւնը պայքար մը կը բանայ որպէսզի Յոյները, Հրեաները եւ Հայերը հանրային վայրերու մէջ Թրքերէն խօսին։ Խօսք չունինք այս մասին։ Նոյնիսկ ուշ մնացած ենք այս ուղղութեամբ։ Պէյօղլուի փողոցներուն, կղզիի շոգենաւերուն, եւ սինէմաներուն մէջ կը կարծէք թէ Թուրքիոյ մէջ չէք գտնուիր։

Երբ կը խօսինք հայ, յոյն եւ հրեայ հայրենակիցի մը հետ, անմիջապէս կ'անդրադառնանք թէ մշակոյթի մեծ տարբերութիւն մը կայ մեր միջեւ։

Անոնք շատ լաւ գիտեն Ֆրանսական, ամերիկեան գրականութեան նորութիւնները, գիտեն նաեւ թէ Յունաստանի մէջ ո՞րն է վերջին հրատարակուած վէպը, սակայն մեզմէ բան չեն գիտեր։

Լաւ, սակայն իրաւունք ունի՞նք վրդովուելու եւ ամբաստանելու փոքրամասնութեան պատկանող հայրենակիցները։ Մենք չենք այս կացութեան պատասխանատուն։ Մշակոյթն է որ մարդիկը կը մօտեցնէ իրարու։ Ես ընտանիքներ կը ճանչնամ, որոնք իրենց լեզուն չեն գիտեր։ Հիմա իրենց զաւակները Թրքերէն չեն գիտեր։ Ի՞նչու, որովհետեւ պայմանները փոխուած են։

Հայրենակից Թրքերէն խօսէ ըսելով խնդիր չի լուծուիր։

Աշխարհի ոչ մէկ կողմը այսքան շատ փոքրամասնութեան վարժարան կայ։ Ամերիկայի մէջ ուր փոքրամասնութիւնները մեծամասնութիւն կը կազմեն, ամէն ոք կը յայտարարէ թէ Ամերիկացի է, որովհետեւ Ամերիկեան վարժարան կը յաճախէ եւ ամբողջ ազգը նոյն լեզուն կը խօսի։

Եթէ կ'ուզենք որ հայրենակիցը Թրքերէն խօսի եւ մեզի մօտենայ մենք ալ պէտք է նոյն բանը ընենք։ Պէտք չէ աւելի տանք որ փոքրամասնութեան պատկանող տղաքը ուրիշ մշակոյթ եւ ուրիշ լեզու սորվին։

Ի՞ՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ ԱՆՈՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

«Միլլիէթ»ն ալ փոքրամասնութեանց վարժարաններուն մասին հետեւեալը կը գրէ.

«Քննութիւններ կը կատարուին ուսուցման նոր դրութիւն մը հաստատելու համար փոքրամասնութեանց վարժարաններուն մէջ։ Անդարայի Կրթական Նախարարութեան կողմէ ճշդուած մարմին մը, նաեւ քննութիւններ պիտի կատարէ քաղաքիս մէջ եւ մասնաւորաբար «Քիւլթիւր»ի Թուրք ուսուցիչներուն կարծիքը պիտի առնէ այս մասին։ «Նախապատրաստական մարմինը» որ պիտի ճշդէ փոքրամասնութեանց վարժարաններու ուսուցման նոր դրութիւնը, հետեւեալ որոշումները տուած է իր առաջին աշխատութիւններէն ետք։

Ա. Փոքրամասնութեանց վարժարաններուն մէջ մայրենի լեզուն պիտի ըլլայ Թրքերէնը, միւս լեզուները պիտի աւանդուին իբրեւ օգնական դաս։

Բ.— Այս վարժարաններուն մէջ պիտի չտրուի որեւէ ծանօթութիւն, որ դէմ է մեր ազգային շահերուն։ Անոսասողները պիտի արգիլուին ուսուցչագործելէ։

Գ.— Վարժարաններու տնօրէնները Թուրք պիտի ըլլան եւ առաջին դիրքը պիտի գրաւեն դպրոցին վարչական մեքենային մէջ։

Դ.— Բոլոր դասագրքերը Թրքերէն պի-

(Խմբագրական ԱԶԱՏ ՕՐի)

Բարեգործականի նախագահներու եւ դանձապահներու ծանօթ գայթակղութիւնները կը բաւեն, հասկնալու համար թէ՝ ինչքան անտէր է այդ կազմակերպութիւնը։ Ան միշտ պիտի մնայ ենթակայ՝ նիւթական ու քաղաքական չահագործումներու։

Ժամանակը եկած է, որ ամբողջ Յունաստանի մէջ մեր ունեցած երկու ազգային վարժարանները՝ բոլորովին ձերբազատուին Բարեգործականի պայմանաւոր օժանդակութենէն։

Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը, կը վայելէ մեր ժողովուրդին անվերապահ վստահութիւնը եւ այլեւս ի վիճակի է հոգալու իր կրթական կարիքները։ Միւս կողմէ, Հ. Կ. Խաչը պատրաստ է նոր զոհողութիւններ յանձն առնելու եւ օժանդակելու՝ առանց պայմաններ պարտադրելու ազգային իշխանութեան։

Բոլորովին վստահ ենք ու լաւատես՝ թէ յունահայ գաղութին առջեւ կը բացուի նոր շրջան մը, ուր ան ձերբազատուած պիտի ըլլայ կաշկանդումներէ եւ վնասակար ազդեցութիւններէ։

(Խմբագրական ԱԶԱՏ ՕՐի)

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

ՀԵՐՈՍ ՄԸ

Եւ պարպեց իր գինիին բաժակը։

— Նայէ, ըսաւ ուրիշ մը, ցոյց տալով հրացանակիրը, նայէ, սկսաւ մտածել։

— Ի՞նչ բանի վրայ կը խորհիս, հարցուց պետը, ոլորելով իր պեխերը։

— Մօ՞րդ մասին։

— Ո՞ւր ձգեցիր զայն։

Երեքը մէկ դարձան դէպի իրեն։ Խեղճ մարդը փակեց իր աչքերը եւ իսկոյն վերստին բացաւ զանոնք, որոնք թրջուած էին։ Նայեցաւ հեռուն, լեռներէն անդին։

Աւազակները սկսան ծիծաղիլ։

— Ամէնէն զարմանալին այն է, ըսաւ անոնցմէ մին, որ բնաւ չի խօսիր։ Ինչո՞ւ համար։ Արդեօք հպա՞րտ է...

— Ո՛չ, համեստ է, ըսաւ ուրիշ մը։

— Վախէն է, եզրակացուց պետը։

Հրացանակիրը ժխտական ձեւով շարժեց իր գլուխը։

— Ո՛չ, ո՛չ, գոչեց պետը վճռականութեամբ ոտքի կենալով, հիմա կը տեսնենք։

Եւ դառնալով իր ընկերներուն, աւելցուց.

— Անպայման հրամանագիր մը կը տանէր որուն մէջ հրահանգուած է զմեզ կախել։ Արդէն շատ ժամավաճառ եղանք։ Պէտք է որ որեւէ կերպով փախել տանք իրեն իր գաղտնիքը։

Կալանաւորը սարսռաց եւ վերցուց իր գլուխը, կարծես ըսել ուզելով. «պատրաստ եմ»։

Երեք աւազակները եկան ու կանգնեցան անոր առջեւ։

Այդ միջոցին եթէ որեւէ մէկը ուզէր ուշադրութիւն դարձնել երիտասարդ աւազակին որ բարձրութեան վրայ իր պահակի պաշտօնը կը կատարէր, պիտի տեսնէր որ ան տերեւի մը պէս կը դողար եւ իր դէմքը պատած էր մահատիպ դալկութեամբ մը։

Պետը, նշմարեց այդ բանը, եւ սպառնալից ակնարկով մը երիտասարդին յիշեցուց իր պարտականութիւնը։ Այս վերջինը վերստին ստացաւ իր նախկին վիճակը։

— Ուրեմն, ըսաւ պետը վերադառնալով զոհին այնպիսի շեշտով մը որ ոչ մէկ տարակուսութիւն կրնար վերցնել, ուրկէ՞ կուգայիր։

Կալանաւորը կիտեց իր յօնքերը, սեւեռեց աւազակին վրայ խորաթափանց հայեացք մը, որուն մէջ կը կարդացուէր իր կորովի կամքին զօրութիւնը, եւ չպատասխանեց։

Առանց ուրիշ որեւէ խօսքի, պետը այնպիսի ուժգին հարուած մը տուաւ խեղճին ճիշդ ծնօտին, որ լսուեցաւ փշրուող ակռաներու աղմուկ մը։

— Պիտի պատասխանե՞ս հիմա ...

Մարդը կքեց իր գլուխը, թողուց որ իր բերնին մէջ հաւաքուած արիւնը հոսի, իր ակնարկը կեդրոնացուց աւազակին վրայ եւ գլխով դարձեալ ժխտական նշան մը ըրաւ, անտեղիտալի հպարտութեամբ մը։

Աւազակը բարկութենէն խածաւ իր շրթունքները, գողունի ակնարկ մը փոխանակեց իր ընկերներուն հետ, դաժան ժպիտ մը երեւցաւ իր դէմքին վրայ, եւ ապա, հանդարտօրէն, քաշեց գրպանէն դանակ մը, բացաւ զայն, մօտեցաւ կալանաւորին եւ դանակին սուր ծայրը դրաւ անոր կոկորդին։ Խեղճը բնազդաբար ընկրկումի շարժում մը ունեցաւ, երբ թէ դանակը արդէն կը մտնէր իր միսին մէջ։

— Մի վախնար, մրմնջեց աւազակը։

Եւ դանակին սուր ծայրը դանդաղօրէն, թեթեւ հպումով մը, կոկորդէն մինչեւ պորտը վար սահեցուց, ճիշդ այնպէս, ինչպէս տախտակի մը վրայ զուգահեռական գիծ մը պիտի քաշէր։

Կարմիր, բարակ գիծ մը նշմարուեցաւ որ յետոյ ժայթքող արիւնին տակ կորսուեցաւ։ Եւ այդ արիւնը հետզհետէ ինկաւ գետին կաթիլ առ կաթիլ, արտասուքի պէս։

— Օ՛հ, օ՛հ, գոչեց պետը, իր անասնական ձայնով, կարծեմ կը սկսիս հասկնալ ու տեսնել...

— Նայէ՛, ինչպէս կը հոսի, ըսաւ միւսը։

Հրացանակիրը գիտեց վազող արիւնը, գլուխը ցցեց, չեշտակի նայեցաւ աւազակներուն քիչ առաջուան արտայայտութեամբ, եւ դարձեալ ժխտական նշան մը ըրաւ գլխով։

Երեք դազանները իրարու նայեցան, աւելի զարմացած քան բարկացած։

— Ուրեմն դուն մեռնի՞լ կ'ուզես, յիմար, գոռաց յանկարծ պետը։ Չէ՞ս տեսներ որ հոս մինակ ես եւ մեր տիրապետութեան տակ կը գտնուիս եւ թէ մենք կրնանք քեզ շան մը նման սատկեցնել։ Ի՞նչ կը յուսաս։ Քեզ ազատելո՞ւ կուգան։ Ըսէ՛, բան մը ըսէ որ իմանանք, գոնէ բառ մը արտասանէ։

Հրացանակիրը համր կը մնար։

Բարկութենէն մոլեգնած, աւազակներէն մին մերկացուց իր դաշոյնը եւ մօտենալով կալանաւորին ուզեց զայն տեղն ու տեղը սպաննել, սակայն պետը արագ շարժումով մը բռնեց անոր թեւը, եւ իր հրացանը ձեռք առնելով, ըսաւ.

— Այս միջոցն ալ փորձենք ...

ԷՏՄՈՆՏ ՏԷ ԱՄԻՉԻՍ

(4 Շար.)

ԹԱԴԷՈՍ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

(Մահուան քառասունքին առթիւ)

Լիոնահայութեան, — եթէ ոչ կեդրոնական Ֆրանսայի — բոլոր խաւերէն ճանչցուած եւ յարգուած յայտնի անձնաւորութիւններէն մէկն էր։ Բարութեան մարմնացում մը՝ եթէ անձնապէս հետը խօսէիր, ըմբոստ յեղափոխական մը՝ երբ բեմերէն զինքը կ'ունկնդրէիր։ Բանախօսութեան կը սկսէր միշտ հանդարտ ու մեղմ, վերջացնելու համար կրքոտ եւ յուզուած վիճակի մը մէջ։ Կը յուզէր՝ երբ խօսքը կ'ուղղէր ուծացման ճամբուն մէջ ինկած սերունդին եւ անտարբեր ծնողքներուն։ Ապրեցէք հայ, մեռէք հայ, այս էր իր եզրակացութիւնը։

Ընկեր Թադէոս Այվազեան հոն էր՝ ուր դժբախտութիւն մը կար, կ'այցելէր հիւանդանոցները՝ բոլոր ծանօթներուն, միշտ ժպտերես եւ խրախուսական խօսքերով մխիթարել կը ջանար հիւանդները։ Ծանօթի մը հողեհանգիստի պարագային ներկայ էր եկեղեցիին մէջ. կը յարգէր բոլորը, յարգուելու համար բոլորէն։

Թադէոս Այվազեան անխոնջ կ'աշխատէր նաեւ Կապոյտ Խաչին համար։ Յաճախ իր անձնական գործերը մէկ կողմ ձգած կը զբաղէր անոր գործերով, թղթակցութիւններ, հանդէսներու, գործերու կարգադրութեան հոգը իր վրայ, կը վազէր աջ ու ձախ առանց տրտունջի։ Իսկ Կապոյտ Խաչի փոքրիկներու կայանին ամբողջ հոգը մասնաւորապէս ծանրացած էր իր վրայ։ Երեք տարի առաջ փոքրիկները կայան տանելու համար ինծի ալ վիճակուեցաւ իրեն հետ ճամբորդել։ Գիշերը անվերջ կը հսկէր փոքրիկներու վրայ։

Նոյն վերաբերումը ունէր նաեւ մեծերու հանդէպ։ Կրթական մարզին մէջ ալ տարիներով նոր սերունդին դաստիարակութիւններ է կատարած հայրական հոգածութեամբ։

Պանդուխտ ընկեր Այվազեանը պանդուխտ ալ մեռաւ. Նախախնամութի՞ւնն էր որ այդպէս ուզեց... Քառասունքին առթիւ որպէս վերջին յարգանք, ու չի մոռնալու համար բարի Հայու մը յիշատակը՝ գրի կ'առնեմ այս քանի մը տողերը։

Մ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

տի ըլլան, բացի օտար լեզուներու գրքերէն։

Ե.— Փոքրամասնութեանց վարժարաններու Թուրք ուսուցիչներու թիւը պիտի աւելցուի եւ փոքրամասնութեանց պատկանող ուսուցիչները տեւական հսկողութեան տակ պիտի գտնուին։

Վերաքննութեան պիտի ենթարկուին այս որոշումները եւ նոր յաւելումներ տեղի պիտի ունենան։

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ, (Յատուկ) — Տարին չլրացած, կ'արժէ ամփոփ տեսութիւն մը ներկայացնել գաղութիս միայն մէկ որոշ մասի գործունէութեան շուրջ։ Մաս մը, աւելի ճիշդ՝ Վիէնի գաղութին, լայն զանգուածը քանի որ իր գոյնի եւ մխիթարական ճիգերով, պատնէշին վրայ կ'երեւայ պարբերաբար։

Վերամուտէն ասդին, հանրային կեանքը՝ թէեւ ոչ այնքան խանդավառ, սկսած է մշակութային, դպրոցական եւ մարդկային գետիններու վրայ։

Կապոյտ Խաչի դպրոցները, կանոնաւորաբար կը շարունակուին աշակերտները, խնկական նուիրեալներ են — թիւով քիչ. եւ կարելի է ըսել որ աննշան աշխատանքով մը, անոնք համեստ արդիւնքներ ձեռք կ'անցընեն։ Ահա սփոփարար կէտ մը. բայց ոչ հիմնական, կայուն ձեռնարկ՝ ամբողջ նորահաս սերունդի փրկութեան համար։

Յառաջիկայ Յունուար հինգին, Կապ. Խաչի վարչութիւնը կը տօնէ Մանուկներու Օրը, աւանդական, սրբազան օր դարձած այլեւս մեր հանրային կեանքին մէջ։

— Ունինք Հ. Մ. Ը. Մ.ը, որ յարատեւ եւ յամառ աշխատանքով իր գոյութիւնը կը պահէ Վիէնի մէջ 1927էն ի վեր։ Ամէն տարի, նոր աշխոյժով եւ առաջադրութիւններով ան կը սկսի մարզական եղանակը։

Կարելի է ըսել որ Հ. Մ. Ը. Մ.ը տեսակ մը անհրաժեշտութիւն դարձեր է գաղութիս մարզասէր, աւելի՝ ոտնագնդակի սիրահար պատանիներուն եւ երիտասարդներուն համար։ Ընթացիկ շրջանին, Հ. Մ. Ը. Մ.ը, իր բարեկամական եւ ախոյեանական մրցումներէն դուրս, մշակութային ձեռնարկներով ալ հետաքրքրուած է։ Դեռ վերջերս, Նոյեմբեր 2ին, իր նախաձեռնութեամբ գեղեցիկ ներկայացում մը տրուեցաւ Վիէնի մէջ (կինօ անհաւատարիմ է), գործակցութեամբ Գ. Վահանի եւ իր սիրողներու խումբին։

Դեկտեմբեր 28ին տեղի ունեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը, առանց մեծ յաւակնութիւններու եւ համեստ միջոցներով կազմակերպուած այդ պարահանդէսը, ժողովրդական դարձած է արդէն Վիէնի եւ թէ շրջաններու պարասէրներու մօտ։ Ձեմ գիտեր թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ական մեծ ընտանիքը, ի՞նչ կը մտածէ։ Յառաջիկայ տարին, 1958, մեր սիրելի Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութեան (Հ. Մ. Ը. Մ.) շողշողուն 40ամեակն է։ Իրապէս, շքեղ տարեդարձ մը, սերտօրէն կապուած Հայաստանի Անկախութեան հռչակման յիշատակելի թուականին հետ (1918)։ Անշուշտ, այդ մասին խորհողներ պիտի գտնուին։

Ի՜նչ սքանչելի օրինակ յարատեւութեան, եւ ազգային գիտակցութեան։

Քառասնամեակին զուգընթաց՝ ահա Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 30ամեակը, քանի որ 1927ին, երբեւ գաղթական ապաստան կը գտնէր արդէն Վիէնի մէջ։ Անոնք որ պայքարած են ու դիմացած՝ զանազան խաչակրութեանց, կրնան հպարտօրէն հրճուիլ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կենսունակութեամբ եւ անոր ստացած դափնեպսակներով։

Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութիւնը ամէն տարի Նոյեմբեր 11ին, կը ներկայացնէ Վիէնի Հայութիւնը, մասնակցելով քաղաքիս պաշտօնական տողանցքին եւ հանդիսութեանց։ Մեր տարագիր եռագոյնը, այդ օրը կը ցնծայ. Ֆրանսական եռագոյնի կողքին կը ծփայ հպարտ եւ վսեմ։

Կարելի չէ նոյեմբեր ամիսը (Մեռելոցը) յիշել առանց այցելութիւն մը տալու մեր սիրելի մեռելներուն, որոնք թաղուած են Վիէնի ըլլանիստ գերեզմանատան մէջ։ Ծանօթ անձնաւորութիւններ. ընկերներ, բարեկամներ, անուշիկ մամիկներ, եւ երիտասարդներ հայրենիքի կարօտով տոչորուն կը հանգչին խաղաղութեան յաւիտենական քունով։ Ողբացեալ մեր ընկերոջ Գրիգոր Ալոյեանի տապանաքարին վրայէն, կ'արտագրեմ հետեւեալ քառեակը՝

«Երկիր պաշտելի
Տարօն սրբազան
Կարօտդ սրտիս
Մըտայ գերեզման»։

Գալով ընդհանրապէս ազգային կեանքին, կարելի է ըսել թէ այդ կողմէն, տխուր է տեսարանը։

Ամիսներ առաջ Ազգային Միութիւն մը կազմելու փորձեր եղան։ Յաջորդական ժողովներ, մեծ արդիւնք չտուին։ Միայն թէ, կազմուեցաւ առժամեայ վարչութիւն մը, վեց ամսուան գործունէութեան շրջանով եւ որուն անդամագրուեցան որոշ թիւով հայրենակիցներ։ Վերջերս, Դեկտեմբեր ութին, առժամեայ վարչութիւնը, ընդհանուր հայ գաղութը հրապարակային ժողովի հրաւիրած էր։ Բայց, շատ քիչեր հետաքրքրուած եւ պատասխանած էին հրաւէրին։

Եւ այսպէս, առժամեայ վարչութիւնը նկատի առնելով ներկայ կացութիւնը եւ ի մասնաւորի, շատերուն անտարբերութիւնը, ստիպուեցաւ իր պաշտօնին վրայ մնալ եւ շարունակել նախնական աշխատանքները։

Շատ կը խօսուի եւ մտահոգութիւններ կը լսուին, աջէն ձախէն, մեր նորահաս սերունդի մասին։ Լուրջ ձեռնարկներ, հաւաքական եւ ազդու միջոցներ չկան դժբախտաբար։ Բայց, մեծ պակաս մը կը լրացնէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի շարժումը։ Նոր Սերունդի վարչութիւնը, հրապարակային ձեռնարկներէն դուրս, վերամուտէն ասդին եւ անկէ առաջ՝ շաբթուան մէջ իրիկուն մը, յատկացուցած է դասախօսական ժողովի։

Իրենց դասախօսը, Կապոյտ Խաչի դպրոցներու ուսուցիչը՝ Կ. Տէրմոյեան, օգտակար, համեմուած դասախօսութիւններ կը հրամցնէ իր ունկնդիրներուն, կանոնաւորապէս եւ ճշգրիտ օրակարգով։ Մեր համեստ կարծիքով, այս միջոցները կրնան շօշափելի արդիւնքներ տալ. քան թէ, պարբերական խնջոյք – պարահանդէսներով, մտքերը ցրուել եւ հեռացնել զանոնք ազգային նկարագրէն, եւ հետեւաբար ազգային ոգիէն։

Կ. Տ.

ԿԵԱՆՔԸ ՎԱԼՊԱՐԵԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յատուկ) — Մարսէյլի մեր գաղութին հանրային գործունէութիւնը հետզհետէ կը վերագտնէ իր նախկին խանդավառութիւնը։ Նորընտիր հոգաբարձութիւնը երիտասարդութիւնը իր կողքին գործի լծելով, կը կատարէ օգտակար աշխատութիւններ։ Ներկայիս վերաբացուած են արդէն շաբաթական դասընթացքները ու ժողովուրդը համեբաշխ՝ սկսած է դարձեալ հետաքրքրուիլ ազգ. գործերով։

Անցեալ Օգոստոսի դաշտագնացութենէն ետք, որուն արձագանգը տրուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ, հոկտեմբեր 19ին երիտասարդութիւնը կազմակերպած էր երեկոյթ մը, գլխաւորութեամբ միութեան հիմնադիր անդամներէն եւ փոխ – քարտուղար Սարգիս Պէտիկեանի, որ նոյնպէս վերջացաւ կատարեալ յաջողութեամբ։

Նոր տարուան տօնական օրերու առթիւ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած էր նաեւ թատերական եւ պարի երեկոյթ մը՝ որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 21ին, Շաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս։ Այդ օրը տեղւոյն «Վէնսան» սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր։

Այս առթիւ ներկայացուեցաւ «Ուշ լինի նուշ լինի» օփէրէթը, ղեկավարութեամբ դերասան եւ ուսուցիչ Թրադօշի, օժանդակութեամբ Տէր եւ Տիկին Թուրապեաններու, Տիկին Մակի Եաղճեանի, Մ. Քէչիշեանի, Կ. Յարութիւնեանի եւ մասնակցութեամբ դպրոցի աշակերտութեան։ Խաղարկութեան կը մասնակցէր նաեւ Ս. Չէօրէքճեան, Համօ եւ Պարոյր նուագախումբը։

Դերակատարները իրենց դերերը կատարեցին յաւագոյն կերպով ու խանդավառեցին հանդիսականները, արժանանալով բոլորին գնահատութեան։

Տիկիններ՝ Թուրապեան եւ Եաղճեան իրենց համակրելի երգերով մասնաւոր փայլ մը տուին երեկոյթին։

Հանդէսին առաջին մասը լրացաւ ուշ ատեն, որմէ ետք ժողովուրդ եւ մասնաւորապէս երիտասարդութիւնը պարեց մինչեւ լոյս բարոյապէս թէ նիւթապէս ձեռք բերելով գոհացուցիչ արդիւնք մը։

ԱՍՏԻԿ ԱՇՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԿԱՅԾԵՐ

ԻԶ.

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՐՍԻԿԸ

Երեւի, Աստուած չէ կամենում, որ ժողովուրդը իր անբախտ դրութիւնից դուրս գայ, որովհետեւ այս նրա պատիժն է։

Կարօն շատ էր տխրում, երբ ես այսպիսի մտքեր էի յայտնում։ Բայց ես յետոյ հասկացայ, որ նա իր դատողութիւնների մէջ ուղիղ էր։ Հասկացայ, բայց խիստ ուշ ...։

ԻԷ.

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՍԷՐԸ

Բայց ի՞նչ էր, որ կապում էր Հայերին մի այնպիսի երկրի հետ, ուր նրա կեանքը հանապազօրեայ վտանգի մէջ էր, ուր նրա կայքը ապահովուած չէր, ուր նրա պատիւը խառն էր արեան քրտինքի մէջ, ուր նրա ընտանեկան սրբութիւնը ապատւուրւում էր, ուր նրա կրօնքը, եւ ամէն ինչ որ նուիրական էր նրա համար, սրբապղծւում էր։ Ի՞նչ էր, որ կապում էր Հայերին այսպիսի երկրի հետ. — Հայրենիքի սէրը։

Հայրենիքը լի էր անթիւ յիշատակարաններով, որոնք ասում էին Հային՝ «դա քո երկիրն է, այստեղ էին ապրում քո նախնիքը, եւ այստեղ մեռան նրանք, դու էլ պէտք է այստեղ մեռնես, եւ քո ոսկերքը խառնես նրանց ոսկերքի հետ»։

Վանայ բերդի պարսպաքարերի վրայ եւ Վասպուրականի մէջ՝ բլուրների գագաթին՝ Հայը տեսնում էր անթիւ արձանագրութիւններ, իրանց սեպաձեւ բեւեռագիրներով, որոնք հազարաւոր տարիներ պատերազմելով ժամանակի հետ, պահել էին Հայոց հին, թագաւորների յիշատակարանները։ Այն անբարբառ եւ խուլ նշանագրների մէջ Հայը կարդում էր իր վաղեմի մեծութիւնը։

Նոյն երկրում Հայը դեռ չէր մոռացել իր հին աստուածներին, որոնց հետ այնքան շատ դարեր ապրել էր նա միշտ հաշտ կերպով, որոնց նուիրել էր իր զոհերը, որոնցից խորհուրդներ եւ պատգամներ էր հարցրել իր գործերի մասին։

Դեռ Աստղիկը, աշխէշատի գեղեցիկ դիցուհին, իր վաղեմի սովորութեան համեմատ, ամէն օր վաղառաւօտեան, լողանում էր Մուրադ գետի (Եփրատի) ալիքների մէջ։

Նոյն ժամուն Հայոց երիտասարդ դիւցազունները հաւաքւում էին Տաղօնաց սարի գլխին, այնտեղից գաղտնագողի կերպով դիտելու գեղեցիկ աստուածուհու մարմինը։ Բայց Աստղիկը Մշու դաշտի ամբողջ երեսը եւ նրա լեռները պատում էր թանձր մշուշով, եւ անթափանցիկ օդեղէն վարագոյրները անտեսանելի էին կացուցանում նրա լողարանը անհամեստ աչքերից։ Դեռ Արճակայ ծովակի մէջ բնակւում էին Հայոց ջրային յաւերժահարսունքը։ Եւ հայ պատանին, լի ախտաբորբոք կրքերով, լուսնկայ գիշերներում թափառում էր լճի ափերի մօտ, «հրեղէն աղջիկներ» որսալու համար։ Դեռ Հայոց ամենահին եւ ծերունի աստուածը — Արեգը — հրային – լուսափայլ ճաճանչներով, ամէն գիշեր հանգստանում էր Վանայ ծովակի մէջ, որի յատակի վրայ դրած էր նրա ոսկեղէն անկողինը։ Այնտեղ ջրային կոյսեր իրանց գողտրիկ երգերով անուշցնում էին ցերեկուայ յոգնած լուսատուի քունը։ Դեռ Լեզք կոչուած բլուրի վրայ ապրում էին Յարալէզ դիք, որոնք լիզելով կեանք էին շնորհում պատերազմի դաշտում ընկած Հայոց քաջերին։

Այն երկրում, Հայոց ձորով անցնելու ժամանակ, Հայը միշտ յիշում էր իր նախահօր — Հայկ դիւցազնի, այն մեծ հսկայի կռիւը տիտանների հետ։ Ցոյց էր տալիս իր զաւակներին Նամրութայ սարը, ուր մեր Հայկ պապը վեր հանեց Ներրովթի դիակը, նրան սպաննելէն յետոյ։ Եւ իր աշխարհին ցոյց տալու համար դոռոզ վիթխարիի ամբարտաւանութիւնը, նոյն սարի բարձրութեան վրայ մեխեց նրա դիակը եւ յետոյ այրեց նրան։ Մինչեւ այսօր մնում են նոյն սարի մօտ Ներրովթայ քարաւանի ուղտերը, երկար, քարացած շարքերով, որոնք նրա զինուորների համար պաշար էին կրում եւ Հայոց աստուծոյ հրամանով քար դարձան։ Եւ Հայը միշտ պարծենալով է յիշում իր նախահօր — Հայկ դիւցազնի յաղթութիւնը, եւ հպարտանում է, որ ինքը մի այնպիսի մեծ մարդու սերունդ է, որ շառաւիղում էր աստուածների արիւնից։

Այն երկրում դեռ չէին ցամաքել չորս գետերը, որոնք բխում էին Աստուծոյ դրախտից, եւ Բինգեօլի ծաղկաւէտ դաշտին նայելով, Հայը ասում էր իր որդուն՝ «տես, տես, այստեղ էր մեր նախահօր եւ նախամօր բնակարանը»։

Նա ցոյց էր տալիս «Կայէնի ծառերը», որոնց հովանու տակ հանգստանում էր առաջին երկրագործը։ Նա ցոյց էր տալիս «Ղամեքայ բերդը» — այն քաջ որսորդի ամրոցը, որը սպաննեց Ադամի անդրանիկ, բայց դատապարտեալ որդուն։

ՐԱՖՖԻ

(Շար.)

կան աշխարհին եւ Արեւմուտքի միջեւ տնտեսական ու մշակութային յարաբե – րութիւնները պիտի շարունակուին ։

Արծարծուած է նաեւ Սուէզի ջրանցքին խնդիրը, ոչ միայն Փինոյի եւ Համըր – շոլտի, այլ՝ նաեւ ՄԱԿի քարտուղարին եւ Սուէզի ընկերութեան ընդհանուր տնօ– րէն Ժորժ – Փիքոյի միջեւ ։

Անկախ այս բոլորէն, միջազգային զա– նազան հարցերու շուրջ ալ խորհրդակ – ցութիւններ եղած են ։ Վարչապետ Կայ – եառ շեշտը դրած է զինաթափութեան կէ– տին վրայ, յայտնելով թէ Փարիզի կա – ռավարութիւնը լրջօրէն չահագրգռուած է այս խնդիրով ։ Ատլանտեան Ուխտի ժո– ղովին մէջ ֆրանսական պատուիրակու – թեան բռնած դիրքն ալ այդ ցոյց կու – տայ ։

Վարչապետին եւ Արտաքին նախարա – րին հետ ունեցած խորհրդակցութիւննե – րէն զատ, Համըրշոլտ խօսակցութիւններ ունեցած է նաեւ կարգ մը երեսփոխաննե– րու հետ ։ Տեղական մամուլը կը հաղոր – դէ, թէ ՄԱԿի քարտուղարը կարեւոր մատնանշումներ ըրած է ֆրանսացի ե – րեսփոխաններուն ։

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Տիկին Նատիրեան հազարական ֆրանք կը նուիրէ Փարիզի Մշակոյթի տան Շ. Միսաքեան սրահին եւ Մոնմորանսիի հանգստեան տան ։Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէն Ժերոմի (Մարսէյլ) Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Թաղիս ալպայիններէն Տէր եւ Տիկին Մա– նուկ Գասպարեանի եւ Տէր եւ Տիկին Յա – րութիւն Մինասեանի (Փարիզ) իրենց մօր Այրի Տիկին Մագրուհի Վարպետեանի տխուր մահուան առթիւ ։

Այս առթիւ խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի, ի նպաստ Թաղին եկեղե – ցիին եւ դպրոցին ։ Պ. Արշամ Պապաեան երեք հազար ֆրանք, Այրի Թագուհի եւ Նարին Մակարեան երկու հազար ֆր., Պ. Անթուան (Պառ Թապա) 1500 ֆր., իսկ Այրի Տիկին Վեհանուշ Ատուրեան, Տօքթ. Յակոբ Սիվրիհիսարլեան, Պ. Ան– թառամեան հազարական ֆրանք, Թաղիս դպրոցին, Պ. Հմայեակ Կարապետեան, Մկրտիչ Աւետիսեան, Պօղոս Յակոբեան, Հայկ Զուգուրեան, Նազար եւ Գրիգոր Խնկէճեան, Օննիկ Նիկողոսեան, Ոսկեան Շէրպէթեան, Աբրահամ Մանկասարեան եւ Պ. Սվազլեան հինգ հարիւրական ֆր. դպրոցին ։ Պ. Կարապետ Կոտաւճեան հա – զար ֆր. Թաղիս աղքատներուն ։

Պ. Պ. Ռուբէն Ասարլըքեան, Յարու – թիւն Ժամկոչեան հազարական ֆրանք, իսկ Կարապետ Աճէմեան, Յովհ. Ժամ – կոչեան, Կարապետ Եսաեան, Պ. Անթա – ռամեան հինգ հարիւրական ֆր. Թաղիս եկեղեցւոյ պայծառութեան ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայր. Միութեան վարչութիւնը իր խորին շնորհակալու – թիւնները կը յայտնէ տարեկան պարա – հանդէսին մեծապէս սատարող բարեկամ– ներուն եւ յանձնախումբի անդամներուն, որոնք ամէն կարելի ջանք թափեցին պա – րահանդէսի յաջողութեան ։

× Օպընայէն հայրենակից Բիւզանդ Ժամկոչեան հազար ֆր. կը նուիրէ Մի – ութեան, իր աղջկան Օր. Զուարթի, անգ– լերէն լեզուի դասախօս նշանակուելուն առթիւ Պանեոլի քոլէժին մէջ ։ Մեր շնոր– հաւորութիւնները ։

Ամասիոյ Հայր. Միութիւն

×

Ս. Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ։—

Տիկին Իսկուհի Մանուկեանի մահուան քառասունքի առթիւ Մարտիրոս Մանուկ– եանի կողմէ դպրոցին հազան հինգ հա – րիւր, Դպրաց Դասին հինգ հարիւր, Խաչիկ Նոնոյեան հազար, եկեղեցւոյ բա– րեզարդութեան Յարութիւն Փիլիկեանի մահուան առթիւ Պ. Յակոբ Թորոսեան հազար ֆրանք փոխան ծաղկեպսակի ։

ՅԱՌԱՋ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷՆ

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Պ. Նշան Փօլատեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տէր եւ Տիկին Գրի– գորեանի (Ամերիկա) ։

Նոր Տարուան առթիւ Մարսէյլէն Պ. Ս. Համալեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տէր եւ Տիկին Լ. Օտապաշեանի (Մարսէյլ) ։

“ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ”Ը

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, Փարիզի շրջանի իր տասը մասնաճիւղե – րով կը տօնէ «Մանուկներու Օր»ը, Յուն– ուար 2ին, ժամը 15 – 19, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ, 8 Րիւ Տան– թոն, մեթրօ Սէն Միշէլ կամ Օտէօն ։

Գեղարուեստական բաժին, Կապոյտ Խաչի Իսիի Խրիմեան դպրոցի աշա – կերտներու երգչախումբը, ղեկավարու – թեամբ ուսուցիչ Պ. Ս. Քաջեանի ։

Տիկին Էլ. Բիւզանդի յատկապէս պատ– րաստած մէկ զաւեշտը «ՀՕՓԼԱ ՍՊՈՒՏ – ՆԻԿ» կը ներկայացուի Ալֆորվիլի փոք – րիկներով ։

Մենապարեր Օր. Թ. Քէօշկէրեանէ եւ Օր. Թարօնէ ։

Ջեռնադաշնակ Պէրնար Տէոէճեան ։

Աճպարար ԺէՕ – ԹԷՐՈՍ ։ Կաղանդ Պապա ։

Մուտքը ազատ է ։

Ուշադրութիւն.— Իսիէն օթօքառը կը մեկնի ժամը 14·30ին, Խրիմեան վարժա – րանէն ։

Ֆ. Կ. Խաչի Մանուկներու Օրուան տօ– նին առթիւ Յունուար 2, Հինգշաբթի Ալ– ֆորվիլէն հանրակառք կը մեկնի ժամը 13– ին, Պուլվ. Քառնօէն ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ.Կ.Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ կը տօնուի Յունուար 5ին, ժամը 2ին, Աhարոնեան ակումբին մէջ ։

Սիրուն անակնկալներ, երգ, պար, ար– տասանութիւն ։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է ։

Մուտքը ազատ է

×

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնս կը փութայ յայտնել Պոմո– նի յարգելի ծնողներուն եւ հայ հասարա– կութեան թէ՝ պիտի տօնէ «Մանուկներու Օր»ը՝ հինգ Յունուար, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 5ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ ։ Այս առթիւ տեղի պիտի ու– նենան՝ յաւուր պատշաճի արտասանու – թիւններ եւ բաշխում կաղանդի նուէր – ներու ։

Կը հրաւիրուին՝ ծնողքները եւ մանուկ– ներ ։

×

ՏՕՆԱԾԱՌ

Իսիի Խրիմեան վարժարանի տօնածառի հանդէսը տեղի կ'ունենայ, Կիրակի 5 Յունուար, ժամը 16ին, վարժարանին սը– րահին մէջ ։

Աշակերտներու կողմէ պիտի ըլլան, արտասանութիւններ, երգեր, պարեր ։

Տրամախօսութիւն մը, եւ Կաղանդ Պա– պային ժամանումը ։

Կը հրաւիրուին բոլոր ծնողքները եւ գաղութը անխտիր ։

×

ՏՕՆԱԾԱՌ

Ֆ. Կ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի Մա – նուկներու Օրուան տօնածառը Յունուար հինգին, կիրակի ժամը երեքին Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահը ։

Երգ, արտասանութիւն, պար եւ Կա – ղանդ Պապային նուէրներու բաշխումը ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Յանձնախումբը շը – նորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները, հաւաքուած Ազգ. Միու – թեան ատենադպիր Պ. Յ. Վարժապետ – եանի եւ Պ. Մարգար Մարգարեանի կող– մէ.— Պ. Պ. Ճ. Պահատուրեանէ 50·000 ֆրանք, Գրիգոր Հաւկտուքեան 10·000 ֆրանք, Ստեփան Խոչրեան 10·000 ֆր., Գէորգ Հաւկտուքեան հինգ հազար, Կա – րապետ Հաւկտուքեան հինգ հազար, Յա– րութիւն Թօփսագալեան երկու հազար ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ օրիորդ մը գրասենեակի աշխատանքի համար (տաքթիլօ եւն.) Դիմել անձամբ «Յառաջ»ի վարչութեան ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՈՒ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԿՐՏԻՉ

5 Յունուար, Կիրակի Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 3·30ին, հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պա– տարագ ժամը հինգին, ղեկավարութեամբ Արա Պարթեւեանի ։

6 Յունուար երկուշաբթի Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան սկիզբ ժա – մերգութեան ժամը 7·30ին, պատարագ ժամը տասնին, կը պատարագէ եւ կը քա– րոզէ Սերովբէ եպիսկ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ։ Յաւարտ Ս. պատարագի Ջրօրհնէքի կարգ կը կատարուի ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆՑ

1 Յունուար 1958, Չորեքշաբթի.— Ամանորի պաշտամունք, Ս. պատարագ ժամը 11ին ։

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ երեկոյ Ճրագալոյց, սկըզբ. ժամը հինգին ։ Ս. պատարագ ժամը եօ – թին ։ Գիրքերու ընթերցումը կը կատար– ուի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ ։

Կիրակի Ս. Ծննդեան պատարագ, սկըզ– բնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը եօ– թին, Ս. պատարագ ժամը տասնին ։ Ջրօրհնէքի արարողութիւն ժամը 11·30– ին ։ Կը հրաւիրուի Լիոնի եւ շրջաններու հաւատացեալ հայ ժողովուրդը ներկայ ըլլալու հոգեշունչ արարողութեանց ։

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ՝ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 1, Ս. պատարագ, սկիզբ ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին ։

4 Յունուար, Ճրագալոյց, երեկոյեան ժամերգութիւն ժամը հինգին, Ս. պատա– րագ ժամը վեցին ։

5 Յունուար, Ս. Ծնունդ ։ առաւօտ, Սկիզբ ժամերգութեան ժամը ութին, Ս. պատարագ ժամը տասնին, Ջրօրհնէք 11– ին ։

Այս արարողութիւններ կը կա – տարուին Ս. Եկեղեցւոյս երկսեռ Դպրաց Դասու կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. Սիւզան Պօյաճեանի ։

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ — ՊՈՄՈՆ

Յունուար 1, Չորեքշաբթի ԿԱՂԱՆԴ Նոր Տարուան առաւօտեան արարողութիւն ժամը 8·30ին, Գոհաբանական Ս. պատա– րագ ժամը 10ին ։

4 Յունուար, Շաբաթ, Ճրագալոյց, Երեկոյեան արարողութիւն եւ Ս. պատա– րագ ժամը 3·30ին ։

5 Յունուար, Կիրակի, Ծնունդ,

Սկիզբ առաւօտեան արարողու – թեանց ժամը 7·45ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ ժամը 9·30ին, Ջրօրհնէքի արարողութիւն 11·45ին ։

6 Յունուար, Երկուշաբթի, Յիշատակ Մեռելոց, առաւօտեան արարողութիւնք ժա– մը 8·30ին, Ս. պատարագ եւ հոգեհան – գիստ ժամը 10ին ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻԷՆ.— Այրի Տիկին Մարի Զօրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս չո – րեքշաբթի Սէն Մարթէնի եկեղեցիին մէջ, ժամը 9ին, Ս. պատարագ եւ հոգեհան – գստեան պաշտօն կը մատուցուի

Ողբ. ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ժողովը Ուրբաթ, 3 Յունուար, ժամը 9ին, Ռեժանի վերնայարկը ։ Կա – րեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քղիի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը երեքին, Րիւ տէ Քօնվալէսան, Ա– հարոնեան սրահը ։ Շատ կարեւոր օրա – կարգ ։ Շրջաբերականներու ընթերցում, Ամերիկայի Կեդր. Վարչութենէն ։ Կը հը– րաւիրուին բոլոր հայրենակիցները ան – խտիր ։

ԽՆՋՈՅՔ

Համա–Զարասնճաղի Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին ընտանեկան խնջոյքը նոր տարուան առթիւ, այս կիրակի կէս օրէ ետք ժամը 2ին, Յոյներուն սրահը, 5 Րիւ Պոնըֆուա ։

Հայկական եւ եւրոպական պարեր եւ անակնկալներ ։ Ճոխ պիւֆէ, հաճելի ժա– մանց ։

Մուտքը ազատ է ։

Réveillons
Chez SASSOUNI
ԿԱՂԱՆԴԻ
Զուարթ ու հաճելի Զարթօնքը
(24 եւ 31 Դեկտեմբերի գիշերները)
Մի մտածէք ուր անցընելու մասին
ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ մօտ ի հարկէ
Ուր պիտի գտնէք ճոխ ու պէսպի– սուն ուտելիքներ եւ խմիչքներ
Բոլորդ ազգականներով եւ բարե – կամներով ժամադրուեցէք
Եւրոպական եւ արեւելեան նուագ
ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ
31. RUE D'ALEXANDRIE, PARIS - 2e
Tél. GUT. 92-65

ԼԻԼԱՅԻՆ, ԼԻԼԱՅԻՆ...
ՁԵՐ ԶԱՐԹՕՆՔԸ՝
ԿԱՂԱՆԴ
կընաք եոյս սեղանի մը շուրջ, անցընել
Լ Ի Լ Ա Յ Ի Ն
24, RUE ST-LAZARE PARIS 9
TÉL. : TRI 31-62
Արեւելեան թէ եւրոպական համադամ կերակուրներ, ընտիր խմիչքներ եւ մանաւանդ զուարթ մթնոլորտ մը հաճելի նուագով
եւ այս բոլորը 2000 ֆր.
— իւրաքանչիւր անձի —
Ապահովեցէք ձեր սեղանները հեռաձայնելով ժամը 9էն 15
TRI 31-62

Imprimé sur les presses du journal HARATCH
17, Rue Bleue, 17 — PARIS (9e)

ԿԱՂԱՆԴԻ Ձեր սեղանները զարդարեցէ՛ք
ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ
Պ Ո Ս Ֆ Ո Ր
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՀԷԼՎԱՆ ԵՒ ԼՈՔՈՒՄԸ
ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ԿԱՐԾԻՔՈՎ, ԱՆՈՆՔ ԿԸ ՊԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՉԱՓՈՎ ԳՈԼ (ֆալորի)
Անհրաժեշտ մանուկներու համար եւ օգտակար չափահասներուն ու ծերերուն
որոնց կը պարգեւէ աշխոյժ եւ եռանդ
ՊՈՍՖՈՐԻ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳԵՐԱԶԱՆՑԷ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԻՍԿ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ
2, Rue Louis Astoin - Marseille
Արտածման համար մասնաւոր պայմաններ